CONN IGGULDEN

A HÓDÍTÓ 2.

A NYÍL URAI

GABO

Temüdzsin, a Farkasok törzsének vezetője Dzsingisz kán néven lett minden mongolok kánja. Neki jutott a feladat, hogy a földkerekség legakaratosabb és legharciasabb törzseit egyesítse. Az a szándék vezette, hogy Mongólia kietlen pusztáinak és vad hegyeinek harcosaiból új nemzetet kovácsoljon. Tisztában volt vele, hogy nagy feladat és véres küzdelem vár rá, és azzal is, ha győz, kontinensnyi terület népeit képes térdre kényszeríteni.

A hatalmas Kínai Birodalom erős gazdaságával és állig felfegyverzett katonáival évszázadokon keresztül távol tudta tartani falaitól a mongol harcosokat, akiknek nem volt más fegyverük, mint az íj, nem volt más segítségük, mint a ló, s nem bízhattak másban, mint a jég, az éhség és a halál földjén megtanult vasfegyelemben.

A Kínai Birodalom szélén hatalmas kőfalak tornyosultak a mongol lovasok előtt. Dzsingisznek nem maradt más választása, mint megtörni az ősellenség erejét vagy megtapasztalni népe pusztulását és álmai szertefoszlását.

A nagy kán a cél elérése érdekében kibékítette egymással civakodó és versengő tábornokait, közvetítői szerepet vállalt hatalmaskodó fivérei között, s legyűrte a saját fiaival szemben fel-fellobbanó indulatait. Dzsingisz ifjú harcos korában érdemelte ki a parancsnoki tisztet. Most azonban népét kellett hatalmassá és legyőzhetetlenné tenni.

Fordította: Bihari György

A HÓDÍTÓ

2.

A NYÍL URAI

GABO

A fordítás Conn Iggulden: The Conqueror Series. Lords of the Bow
(HarperCoIIins Publishers, 2008) alapján készült

Szerkesztette: Simon László

A bontót tervezte: Németh Dóra
Műszaki szerkesztő: Haiman Ágnes
Tördelés: Gyergyák Bence

Felelős kiadó: Földes Tamás
Irodalmi vezető: Rózsa Judit

ISBN 978 963 689 342 2

Nyomta: Borsodi Nyomda Kft.
Felelős vezető: Ducsai György

„Lányomnak, Sophie-nak”

Ny
K
D

0 100 200 300 400 500 mérföld
0 200 400 600 800 km

Gobi sivatag

Tien-san-hegység

Hsziahszia Birodalom

Hszamho
Linc
Szujsan
Jincsuan

Jining
Hohot
Hazicseng
Jenking
Borz-hágó

Kaifeng

Csin Birodalom

Hangcsou

Sárga-tenger

Kelet-kínai-tenger

Kínai Császárság

ELŐSZÓ

A najmanok kánja vénséges vén ember volt. Reszketett a hegyen végigsöprő szélben. Sokfelől összetoborzott hada a mélyben viaskodott azzal az emberrel, aki Dzsingisznek hívja magát. Tíznél is több törzs harcolt együtt a najmanokkal a hegy lábánál, amelyet az ellenség hullámokban rohamozott. A kán a tiszta levegőben jól hallotta az üvöltést és a jajveszékelést, de mivel csaknem teljesen vak volt, semmit sem látott a csatából.

- Mondd el, mi történik - mormolta a sámánjának.

Kökcsü még nem töltötte be a harmincat, a látása éles volt, noha most elhomályosította a szánalom árnyéka.

- A dzsadzsiratok letették az íjat és a kardot, nagyuram. Elveszítették a bátorságukat, de hát előre megmondtad, hogy ez lesz a vége.

- Mert félelmükben a kelleténél nagyobb tisztelettel adóznak Dzsingisznek - mondta a kán, és összébb húzta törékeny alakján a deelt. - Beszélj a najmanjaimról: ők harcolnak még?

Kökcsü sokáig nem válaszolt, a mélyben gomolygó lovakat és lovasokat nézte. Dzsingisz váratlanul ütött rajtuk hajnalban, holott a legjobb felderítők szerint még több száz mérföldnyire járt. A győzelemhez szokottak kíméletlenségével csaptak le a najmanokra, ennek ellenére megtörhették volna a rohamukat. Kökcsü némán elátkozta a dzsadzsirat törzset, amely olyan sok embert hozott a hegyek közül, hogy a sámán azt hitte, akár le is győzhetik az ellenséget. Kis ideje még kincsnek számított volna a dzsadzsiratok szövetsége, pár éve még reménykedni sem mertek volna benne. A szövetség pontosan az első rohamig élt. Akkor a félelem széttörte, és a dzsadzsiratok kiugrottak.

Kökcsü fojtott átkozódással figyelte, hogy azok az emberek, akiket a kánja örömmel fogadott, most a testvéreik ellen harcolnak. Olyan a lelkük, mint egy kutyafalkáé. A széllel fordulnak, mindig arra, amerre fúj.

- Még harcolnak, nagyuram - mondta végül. - Állják a rohamokat, nyilaikkal hasogatják Dzsingisz hadát.

A najmanok kánja olyan erősen ökölbe szorította a kezét, hogy ujjpercei elfehéredtek.

- Ez jó, Kökcsü, de szeretnék lemenni hozzájuk, hogy lelkesítsem őket.

A sámán lázasan égő szemmel nézte az embert, akit egész férfikorában szolgált.

- Ha megteszed, nagyuram, meghalsz. Almomban láttam. Harcosaid meg tudják védeni ezt a dombot akár a holtak szellemei ellen is. - Nem mutatta, mennyire szégyelli magát. A kán bízott a tanácsaiban, de amikor Kökcsü látta, hogy az első najman vonalak megtörnek, a saját halálát látta közeledni a süvítő nyílveszőkkel. Az volt az egyetlen vágya, hogy mielőbb elinalhasson innen.

A kán sóhajtott.

- Jól szolgálsz engem, Kökcsü. Hálás vagyok neked. Most ismét mondd el, hogy mit látsz.

Kökcsü nagyot szusszant a válasz előtt.

- Most avatkoztak be a küzdelembe Dzsingisz testvérei. Egyikük rohamot vezet harcosaink oldalszárnya ellen. Mélyen behatolt soraink közé. - Elnémult, az ajkát harapdálta. A nyílvesszők dongórajként vágódtak a magasba, és amikor a figyelő sámántól pár lépésnyire becsapódtak, majdnem a tollas végükig fúródtak a földbe.

- Magasabbra kéne húzódnunk, nagyuram - javasolta Kökcsü, és már indult is, de közben egyfolytában a mélyben kavargó öldöklést figyelte.

Az öreg kán is fölállt. Két harcos támogatta, akiknek a szeme se rebbent barátaik, testvéreik pusztulásától. Elfordultak a csatatértől, hogy följebb segítsék az öregembert az emelkedőn.

- Visszavágtunk, Kökcsü? - kérdezte remegő hangon a kán.

Kökcsü visszafordult és összerázkódott. Alatta nyílfelleg szállt színleg lomhán, mintha olajon csúszna. A támadás kettévágta a najman sereget. A páncél - vastag vászonra varrott, ujjnyi vaslemezek százai -, amelyet Dzsingisz a kínaiakéról másolt le, különb volt a najmanok zsíros bőrvértjénél. Harcosai selyemzubbonyt viseltek alatta. Még ha a páncél nem állította is meg a vesszőt, a selyem gyakran lefékezte a hegyét.

Kökcsü láthatta, hogy Dzsingisz harcosai simán állják a nyílzáport. A merkitek lófarkas zászlaja lehanyatlott. Ők is eldobták fegyvereiket, és letérdeltek. Mellük zihált, mint a fújtató. Már csak az ojrátok és a najmanok harcoltak őrjöngve, abban a tudatban, hogy ezt nem bírhatják sokáig.

Széthullott a nagy szövetség, amelyet egyetlen ellenség miatt kötöttek, és vesztével a szabadság reménye is odalett. Kökcsü sötéten tűnődött a saját jövőjén.

- Az emberek büszkén harcolnak, nagyuram. Nem futnak el, addig nem, amíg figyeled őket.

Látta Dzsingisz harcosainak százait. A domb lábánál álltak, és baljósan méregették a najman testőröket. A szél kegyetlenül hideg volt ebben a magasságban. Kökcsü el volt keseredve, és dühöngött. Túl messzire jutott ahhoz, hogy ezen a szikkadt lejtőn végezze a hideg nap alatt. Ha most itt megszakítja életét egy nyílvessző vagy egy kardcsapás, elvész minden titok, amit az apjától, és amit egyedül tanult. Egy pillanatig gyűlölte az öreg kánt, aki dacolt a síkságon születő új erővel. Kudarcot vallott, és bolondot csinált magából, akármilyen erős volt is valaha. Kökcsü némán átkozta a balsorsot, amely makacsul a nyomában jár.

A najmanok kánja erősen lihegett kapaszkodás közben. Fáradtan intett az embereknek, akik a karját tartották.

- Itt meg kell pihennem - mondta a fejét csóválva.

- Nagyuram, túl közel vagyunk az ellenséghez! - felelte Kökcsü. A testőrök elengedték a füle mellett a szavait. Leültették a vén kánt egy füves sziklaperemre.

- Akkor hát vesztettünk - mondta a kán. - Másképp hogyan érhettek el idáig Dzsingisz kutyái, ha nem a najmanok hulláin?

Kökcsü nem mert a testőrök szemébe nézni. Ők éppúgy tudták az igazságot, mint ő, de egyik sem akarta kimondani a szavakat, amelyek megsemmisítik az aggastyán utolsó reményét. A mélyben kacskaringós és egyenes vonalakban hevertek a holtak, mintha valaki véres betűket írt volna a fűre. Az ojrátok vitézül és jól harcoltak, de ők is megtörtek végül. Dzsingisz hadserege fürgén mozgott, kihasználta az ellenséges vonal minden gyengeségét. Kökcsü tízes és százas csoportokat látott száguldozni a csatatéren. Tisztjeik elképesztő gyorsasággal hangolták össze a hadmozdulatokat. Csupán a najman harcosok hősiessége tartotta még vissza őket ideig-óráig. Kökcsüben, amikor a najmanok visszafoglalták a domb alját, egy pillanatra felébredt a remény, de a kimerült emberek csapata megritkult. A következő nagy roham elsöpri őket.

- Nagyuram, az embereid még mindig készek meghalni érted - mormolta Kökcsü. Ennél többet nem mondhatott. A tegnap este még oly ragyogó, erős hadat ronccsá verték. A sámán hallotta a haldoklók kiáltását.

A kán behunyt szemmel biccentett.

- Azt hittem, győzhetünk ma. - A hangja alig volt erősebb a suttogásnál. - Ha vége, szólj a fiaimnak, hogy tegyék le a fegyvert. Nem engedem, hogy a semmiért meghaljanak.

A kán fiait azonnal megölték, amikor Dzsingisz serege ordítva átszáguldott rajtuk. A két testőr Kökcsüre nézett a parancs hallatán. Nem mutatták gyászukat és haragjukat. Az idősebbik kihúzta a kardját, és megvizsgálta az élét. Arcának és nyakának bőre alatt kirajzolódott az erek finom hálója.

- Nagyuram, én elviszem az üzenetedet, ha rám bízod.

A kán fölemelte a fejét.

- Mondd meg nekik, Murakh, hogy éljenek, és akkor megláthatják, hova visz minket ez a Dzsingisz.

Könnyek szöktek Murakh szemébe. A testőr ingerülten letörölte őket, és a társára nézett, Kökcsüt semmibe vette.

- Védd a kánt, fiam! - mondta halkan. A fiatalabb férfi meghajtotta a fejét, Murakh a vállára tette a kezét, és előredőlt. Egy pillanatra összeérintették a homlokukat. Murakh rá se nézett a sámánra, aki felhozta őket a magasba, csak elindult lefelé a lejtőn.

- A kán komoran sóhajtott. Mondd meg nekik, hogy engedjék át a hódítót - suttogta. Egy verejtékcsepp reszketett az orrán. - Talán kegyes lesz a fiaimhoz, miután engem megölt.

A mélyben Murakh odaért a védők utolsó csoportjához. Láttára kihúzták magukat a fáradt, megtört emberek: fölemelték a fejüket, igyekeztek titkolni félelmüket. Kökcsü hallotta, ahogy elbúcsúznak egymástól, mielőtt könnyű léptekkel elindulnának az ellenség felé.

A domb lábánál maga Dzsingisz tört át a harcosok tömegén. Páncéljára márványos mintát festett a vér. Kökcsü érezte, ahogy a vezér tekintete végigsöpör rajta. Megborzongott, megérintette kése nyelét. Meghagyja vajon Dzsingisz egy sámán életét, ha az átvágja a saját kánja torkát? Az öregember lehajtott fejjel ült, a nyaka szívszorítóan vékony volt. Talán egy ilyen gyilkossággal megmentheti az életét. Ebben a pillanatban Kökcsü borzasztóan félt a haláltól.

Dzsingisz sokáig nézett fölfelé mozdulatlanul. Kökcsü keze lehanyatlott. Nem ismerte ezt a fagyos arcú harcost, aki a semmiből jött a hajnali napfényben. Leült kánja mellé, és figyelte, hogyan halnak meg az utolsó najmanok. Az apjától tanult, régi védelmező varázsigét kántálta, amellyel a maguk oldalára lehet állítani az ellenséget. A szavak mintha ellazították volna az öreg kánban a feszültséget.

*

Murakh volt az első a najmanok között, és aznap még nem harcolt. A maga védelmével nem törődve, hatalmas üvöltéssel tört be Dzsingisz embereinek soraiba. Az utolsó najmanok bősz csatakiáltással követték, a fáradtság lehullott róluk. Nyilaik feldöntötték Dzsingisz embereit, bár azok gyorsan felpattantak, letördelték a nyílvesszőket, és vicsorogva támadtak. Amikor Murakh megölte az elsőt, tucatnyi ugrott a helyébe. Kardcsapásaiktól hamarosan vérben ázott a najman testőr mindkét oldala.

Kökcsü tovább kántált. Szeme kikerekedett, amikor Dzsingisz belefújt a kürtjébe, és emberei visszavonultak a lihegő najmanok elől.

Murakh kábán dülöngélt. Kökcsü látta, hogy Dzsingisz rákiált, de nem hallotta a szavakat. Murakh megrázta a fejét, vért köpött, és ismét fölemelte a kardját. Már csak néhány najman maradt, azok is megsebesültek, folyt a lábukon a vér. Ők is felemelték a kardjukat, bár közben megtántorodtak.

- Jól harcoltatok! - kiáltotta Dzsingisz. - Adjátok meg magatokat nekem, és örömmel látlak titeket a tüzeim mellett. Megadom nektek a tiszteletet.

Murakh vörös fogakkal rávigyorgott.

- Pökök én egy Farkas becsületére! - mondta.

Dzsingisz mozdulatlanul ült a lován, azután vállat vont, és ismét leeresztette a karját. A harcvonal előrerontott, Murakhot és a többieket eltakarták a kardjukkal döfködő mongolok.

*

Kökcsü fölállt. Torkán akadt a kántálás, mert Dzsingisz leszállt a lováról, és kapaszkodni kezdett fölfelé. A csatának vége volt. Százak hevertek a földön, és ezrek adták meg magukat. Kökcsüt nem érdekelte, mi lesz velük.

- Jön! - mondta halkan. A gyomra görcsölt, lábizmai reszkettek, mint a lóé, amelyet legyek háborgatnak. A férfi, aki a síkság törzseit egyesítette a zászlaja alatt, kifejezéstelen arccal, céltudatosan haladt fölfelé. Viharvert páncéljának több fémpikkelyét már csak néhány szál tartotta. A harc kemény volt, Dzsingisz mégis csukott szájjal kapaszkodott, nyoma sem látszott rajta erőfeszítésnek.

- A fiaim életben maradtak?- törte meg a csendet a kán suttogása. Kinyújtotta a kezét, megfogta Kökcsü deeljének ujját.

- Nem - felelte váratlan keserűséggel Kökcsü. A kéz elengedte a ruhaujját, az aggastyán magába roskadt. Mikor Kökcsü ránézett, a tej színű szempár ismét feléje fordult. Erő töltötte el az öregember alakját.

- Akkor hát hadd jöjjön Dzsingisz - mondta. - Mit számít nekem?

Kökcsü nem válaszolt. Nem bírta levenni a szemét a lejtőn kapaszkodó harcosról. Még sose érezte ilyen hidegnek a nyakát hűtő szelet. Látott embereket a halál előtt, átsegítette rajta őket a legsötétebb szertartásokkal, elküldte az örvénylő lelkeket a semmibe. A közeledő férfi mintha az ő halálát hozta volna, ahogy egyenletes léptekkel közeledett felé. Egy pillanatra csaknem elvesztette az önuralmát, és kevés híján futásnak eredt. Nem a bátorság tartotta helyben. A szavak és a varázslatok embere volt, a najmanok sokkal jobban féltek tőle, mint az apjától. Ha megfut, meghal, ebben éppen olyan biztos volt, mint hogy a nyárra eljön a tél. Hallotta a szisszenést, ahogy Murakh fia kihúzza a kardját, de ez sem vigasztalta. Volt valami lenyűgöző a pusztító feltartóztathatatlanságában. Hadseregek sem állították meg. Az öreg kán fölemelte a fejét, és ugyanúgy érzékelte Dzsingisz közeledését, mint ahogy vak szeme a napot.

Dzsingisz megállt a három ember előtt. Nézte őket. Magas volt, a bőre ragyogott az olajtól és az egészségtől. A szeme sárga volt, mint a farkasoké, és Kökcsü nem látott irgalmat benne. Zsibbadtan állt, miközben Dzsingisz kivonta alvadt vértől szennyes kardját. Murakh fia két lépéssel a kánok közé került. Dzsingisz enyhe ingerültséggel nézett rá. A fiatalember izmai megfeszültek.

- Menj le a dombról, ha élni akarsz - mondta Dzsingisz. - Mára már elég embert láttam a népemből meghalni.

A fiatalember szó nélkül megrázta a fejét. Dzsingisz sóhajtott egyet. Hirtelen félreütötte a testőr kardját, másik keze meglendült, és tőrt döfött az

ifjú torkába. Murakh fia kilehelte a lelkét, teste Dzsingisz karjai közé omlott. Dzsingisz nyögött egyet a súlytól, majd félrelökte a holtat. A test ernyedten gurult le a lejtőn.

Dzsingisz nyugodtan megtörölte a kést, visszadugta a derekán lógó tokba. Hirtelen kiült rá a fáradtság.

- Nagyra becsülném a najmanokat, ha csatlakoznál hozzám - mondta.

Az öreg kán fölnézett rá üres szemével.

- Hallottad a válaszomat - felelte erős hangon. - Küldj el a fiaim után.

Dzsingisz bólintott. Kardja lecsapott, a kán feje legurult a domboldalon. A test alig mozdult a penge érintésétől, csak egy kicsit oldalra dőlt. Kökcsü hallotta a sziklákra fröccsenő vér hangját, és minden porcikája életért könyörgött. Elsápadt, mikor Dzsingisz felé fordult, és kétségbeesett szóáradatot zúdított rá.

- Nem veheted vérét egy sámánnak, nagyuram! Nem teheted! Az erő embere vagyok, aki megérti az erőt. Ha lecsapsz rám, rájössz, hogy a bőröm vasból van. Inkább szolgálnálak. Hadd jósoljam meg győzelmedet!

- Mennyire szolgáltad a najmanok kánját, amikor idehoztad, hogy meghaljon? - kérdezte Dzsingisz.

- Talán nem távolítottam el a csatamezőről? Álmaimban láttam, hogy jössz, nagyuram. Segítettem utadat, amennyire módomban állt. Talán nem te vagy a törzsek jövőjel: A hangom a szellemek hangja. A vízben állok, miközben te a földön és az égen. Hadd szolgáljalak!

Dzsingisz habozott. A férfi, aki előtte állt, sötétbarna deelt viselt szennyes inge és nadrágja fölött. A deelre hímzett, bíborszín csigavonalak szinte megfeketedtek a zsírtól és a piszoktól. Csizmája szárát zsineggel tekerte körül, mert olyan ócska volt, mintha előző gazdája szemétre vetette volna.

Mégis volt valami abban, ahogy a szeme izzott sötét arcában. Dzsingisz még emlékezett rá, miként ölte meg Eeluk a Farkasok szeme láttára apjának utolsó sámánját. Talán ez pecsételte meg Eeluk sorsát azon a régi véres napon. Kökcsü figyelt, várta a csapást, amely véget vet életének.

- Nincs szükségem még egy mesemondóra - mondta Dzsingisz. - Máris három van, akik mind azt állítják, hogy tudnak beszélni a szellemekkel.

Kökcsü látta a kíváncsiságot a kán szemében, és nem habozott.

- Azok csak gyermekek, nagyuram. Hadd mutassak neked valamit! - Választ nem várva a deeljébe nyúlt, és elővont egy otromba szarumarkolatba ütött,

vékony pengét. Látta, hogy Dzsingisz fölkapja kardját. A sámán felmutatta szabad kezének tenyerét, hogy megállítsa a csapást, és közben behunyta a szemét.

Minden akaraterejét megfeszítve kizárta magából a bőrét hűtő szelet, és a gyomrát marcangoló hideg félelmet. Mormolta a szavakat, amelyeket az apja vert bele, és a révület nyugalma a vártnál erősebben, gyorsabban szívta magába. Vele a szellemek voltak, cirógatásuk lelassította a szívét. Egy szempillantás alatt másutt volt és figyelt.

Dzsingisz nagyot nézett, amikor Kökcsü az alkarjához érintette a tőrt, és a vékony penge belemélyedt a húsba. A sámán semmi jelét sem mutatta a fájdalomnak, miközben a penge keresztüldöfte. Dzsingisz megigézve figyelte, ahogy a megfeketedett vas kibukkant a bőr alól. Aztán a lassan, szinte lustán pislogó Kökcsü kihúzta magából a tőrt.

Amíg a penge kicsusszant a húsból, a sámán a fiatal kánt leste. Dzsingisz mereven nézte a sebet. Kökcsü mélyet lélegzett, a révület erősödött, kihűtötte minden porcikáját.

- Látsz vért, nagyuram?- suttogta, bár tudta a választ.

Dzsingisz elkomorodott. Nem tette hüvelyébe a kardját, de előrelépett, és végigfuttatta ujját Kökcsü karjának ovális sebhelyén.

- Nem. Hasznos mesterség - ismerte el kelletlenül. - Meg lehet ezt tanulni?

Kökcsü elmosolyodott. Már nem félt.

- Nagyuram, a szellemek nem jelennek meg annak, akit nem választanak ki maguknak.

Dzsingisz bólintott, miközben arrébb húzódott. A sámán még a hideg szélben is bűzlött, mint egy vén bakkecske, ő pedig nem tudta, mit tartson erről a különös sebről, amely nem vérzik.

Egy mordulással végighúzta két ujját a kardja pengéjén, majd a hüvelybe lökte a vasat.

- Adok neked egyévnyi életet, sámán. Annyi elég, hogy bebizonyítsd hasznosságodat.

Kökcsü térdre esett, arcát a hideg földhöz szorította.

- Nagy kán vagy, előre megjósoltam! - mondta. Könnyek csillantak az arcát borító porban. Ekkor érezte meg, hogy a suttogó szellemek hidege elhagyja. Lejjebb húzta deelje ujját, hogy ne lehessen látni a gyorsan növekedő vérfoltot.

- Az vagyok - felelte Dzsingisz. Lenézett a domboldalon a visszatérését váró hadseregre. - A világ meg fogja ismerni a nevem. - Olyan halkan beszélt, hogy Kökcsünek a fülét kellett hegyeznie.

- Ez nem a halál ideje, sámán. Egy nép vagyunk, és nem lesz több csata közöttünk. Mindenkit összehívtam. Városok fognak elesni, új földeket lovagolunk be. Asszonyok fognak sírni, és én örömmel hallom majd.

Elkomorodva nézett le az előtte térdelő sámánra.

- Életben hagylak. Mondtam már. Kelj föl, menjünk le.

*

A domb lábánál Dzsingisz biccentett testvéreinek, Kacsunnak és Kaszarnak. Mindkettőt sokkal tekintélyesebbé tették a törzsek egyesítésének évei, de még mindig fiatalok voltak. Kacsun elmosolyodott, amikor bátyjuk odament hozzájuk.

- Ki ez? - kérdezte Kaszar, és Kökcsü rongyos deeljére sandított.

- A najmanok sámánja - felelte Dzsingisz.

Újabb ember lovagolt feléjük. Még akkor is Kökcsüt figyelte, amikor leszállt a földre. Arszlán valaha fegyverkovács volt a najman törzsben, és ahogy közeledett, Kökcsü felismerte. Ez az ember gyilkos, a sámán még nem felejtette el, hogy száműzték. Nem meglepő, hogy itt találja Dzsingisz bizalmas tisztjei között.

Emlékszem rád mondta Arszlán. - Akkor hát meghalt az apád?

Évekkel ezelőtt, esküszegő - felelte Kökcsü, akit felbőszített Arszlán hangja. Először élhette át, milyen érzés elveszíteni a tekintélyt, amelyet olyan nehezen vívott ki a najmanoknál. Abban a törzsben kevesen mertek a szemébe nézni, mert féltek, hogy megvádolja őket árulással, és utána szembesülniük kell a késével és perzselő tüzével. Merev pillákkal állta a najman áruló nézését. Na, majd itt is megismerik.

Dzsingiszt kissé mulattatta a két ember között feszülő ellenszenv.

- Ne sértsd meg, sámán. Ne bántsd meg az első harcost, aki beállt a zászlóm alá. Itt nincsenek najmanok, nincsen semmiféle törzsi kötelék. Én valamennyiük vezére vagyok.

- Látomásaimban láttam ezt - vágta rá Kökcsü. - Megáldottak téged a szellemek.

Ezekre a szavakra megmerevedett Dzsingisz arca.

- Meglehetősen goromba áldás. Ezt a hadsereget, amelyet látsz, erővel és ügyességgel hoztam össze. Ha apáink szellemei segítettek, akkor láthatatlanul.

Kökcsü pislogott. A najmanok kánja hívő volt, könnyen irányíthatta. Ez az új ember nem annyira fogékony. Mégis édesen simogatta a levegő a torkát. Életben volt, amire egy órája még egyáltalán nem számított.

- Alkonyaikor fölesküsznek rám az új emberek - mondta Dzsingisz Kaszarnak. - Szórd szét őket a többiek között, így sokkal inkább közülünk valónak érzik magukat, mint megvert ellenségnek. Légy óvatos. Nem akarom, hogy gyilkosok lessenek rám.

Kaszar meghajtotta a fejét, majd elfordult, hogy a megvert törzsek harcosaiért menjen, akik még mindig térdeltek.

Kökcsü megfigyelte, milyen szeretettel mosolyog egymásra Dzsingisz és Kacsun. Nemcsak testvérek, de barátok is. Kökcsü igyekezett mindent megjegyezni. A legkisebb részlet is fontos lehet az eljövendő években.

- Megtörtük a szövetséget, Kacsun. Hát nem megmondtam? - Dzsingisz hátba vágta az öccsét. - Páncélos lovaid a legjobb időben érkeztek.

- Tőled tanultam - felelte Kacsun, aki örült a dicséretnek.

- Az új emberekkel egy egész hadsereg lovagol át a síkságokon - mosolygott Dzsingisz. - Ideje, hogy útnak induljon. Egy pillanatig töprengett.

- Kacsun, küldj ki lovasokat minden irányba! Kutassák át a vidéket, szedjenek össze minden vándor családot és kisebb törzset. Mondják el nekik, hogy jövő tavasszal jöjjenek a fekete hegyekhez, az Ónon partjára. Ott lapos a táj, sok ezer emberünket el tudjuk látni. Összegyűlünk, és felkészülünk az indulásra.

- Mit üzensz nekik? - kérdezte Kacsun.

Üzenem, hogy jöjjenek el hozzám - szólt halkan Dzsingisz. - Üzenem, hogy Dzsingisz hívja őket gyűlésbe. Most már senki sem állhat ellen nekünk. Vagy követnek, vagy azzal töltik utolsó napjaikat, hogy a látóhatárt lesik, s találgatják, mikor érkeznek a harcosaim. Ezt mondják nekik. - Elégedetten nézett körül. Hét év alatt több mint tízezer embert gyűjtött össze. Ezt a számot a most megvert törzsek életben maradt harcosaival csaknem megduplázzák. Senki nem maradt a síkságon, aki kétségbe vonhatta a vezérségét. Kelet felé nézett, el a nap mellett, és elképzelte Csin pöffedt, gazdag városait.

Ezer nemzedéken át egymásnak ugrattak minket, Kacsun. Elnyomtak minket, míg vadkutya nem lett belőlünk. Ez a múlt. Én összefogtam népünket, ők pedig reszketni fognak. Nem ok nélkül. Erről gondoskodom.

ELSŐ RÉSZ

Imé, nép jön északról, és nagy nemzet és sok király támad fel a föld határaiból. Ívet és paizst ragadnak, kegyetlenek azok, és semmi irgalmasság nem lesz bennök, szavok mint a tenger zúgása, és lovakon jőnek, mind viadalra készek...

Jeremiás 50; 41,42

(Károli Gáspár fordítása)

ELSŐ FEJEZET

A nyári alkonyaiban mérföldekre nyúlt a mongolok tábora minden irányban, a nagy gyülekezet mégis eltörpült a fekete hegység árnyékában. Amíg a szem ellátott, jurták kerekedtek és vacsoratüzek lobogtak a síkságon. Mögöttük lovak, kecskék, birkák és jakok legeltek kielégíthetetlen étvággyal. Minden hajnalban kihajtották az állatokat a folyóhoz, majd onnan a gazdag legelőkre, és este hazaterelték őket a jurták közé. Noha Dzsingisz fenntartotta a békét, a feszültség és a gyanakvás napról napra erősödött. Mivel még senki nem látott ekkora tömeget, az irdatlan létszám mindenkire nyomasztóan hatott. Képzelt és valódi sértések röpködtek, a tábor szorongott a túl sok ismeretlen harcos közelségétől. A tilalom ellenére a fiatalok esténként rendre összeverekedtek. Minden hajnal hozott egy-két áldozatot, rég esedékes törlesztések áldozatait. A törzsek súgtak-búgtak, arra vártak, hogy közöljék velük, miért kellett ilyen messzire eljönniük az otthonuktól.

A sátrak és szekerek közepén állt Dzsingisz jurtája, amelyhez foghatót még sose láttak a síkságon. Másfélszer magasabb, kétszer szélesebb volt a többinél, a rácsa is tartósabb anyagból épült. Túl nehéz volt ahhoz, hogy könnyen le lehessen bontani, ezért nyolc ökörrel vontatott szekérre állították föl. Ha leszállt az éjszaka, sok száz harcos indult felé, hogy megbámulják, amit addig csak hallomásból ismertek.

A jurtában birkafaggyú lámpások árasztották a meleg fényt és az áporodott szagot. A falakra selyem hadizászlókat akasztottak, de mivel Dzsingisz viszolygott a gazdagság fitogtatásától, egyszerű fapadon ült. Nyergekre támaszkodó testvérei lópokrócokon hevertek, és ráérősen fecsegtek.

Dzsingisz előtt egy ideges, fiatal harcos kuporgott. Még mindig izzadt, mert sokat kellett lovagolnia, amíg ideért a sokaságban. A kánt körülvevő férfiak látszólag ügyet sem vetettek rá, de a hírnök tisztában volt vele, hogy a fegyver mindig a kezük ügyében van. Nem tűntek feszültnek vagy nyugtalannak, de az ujjuk ott volt mindig a kard markolata mellett. Az ifjú harcos népe döntésre jutott. Azt remélte, hogy az idősebb kánok tudják, mit csinálnak.

- Ha megittad a teádat, akkor meghallgatom az üzenetet - mondta Dzsingisz.

A hírnök bólintott, majd a lába mellé, a padlóra tette a kis csészét. Lenyelte az utolsó kortyot, és szemét lehunyva mondta föl, amit rábíztak.

- Íme, a szavak, amelyeket Barcsuk, az ujgurok kánja üzen neked!

Ahogy megszólalt, elnémult a beszélgetés és a nevetés. Mindenki őt figyelte, amitől az ifjú még idegesebb lett.

— Örömmel vettem a dicsőségedről szóló híreket, Dzsingisz kán uram. Nehéz kivárni, amíg népünk összefog és naggyá lesz. A folyó megszabadult a jégtől. Te vagy a gurkán, aki mindnyájunkat vezetsz. Minden erőmet és tudásomat a rendelkezésedre bocsátom.

A hírvivő elhallgatott, és megtörülte a homlokát. Amikor kinyitotta a szemét, látta, hogy Dzsingisz értetlenül nézi. Gyomra görcsösen összehúzódott a félelemtől.

- A szavak nagyon szépek - jegyezte meg Dzsingisz - de hol vannak az ujgurok? Egy évük volt, hogy ideérjenek. Ha én megyek értük... - A fenyegetést nem mondta ki.

A hírnök sietve folytatta:

- Nagyuram, csak az útra szükséges szekerek elkészítése hónapokba telik! Nemzedékek óta nem mozdultunk a földünkről. Öt nagy templomot kellett kőről kőre szétszedni, minden tömböt megszámoztunk, hogy ismét föl lehessen húzni őket. A könyvtekercsek önmagukban tucatnyi szekeret töltenek meg, és nem lehet gyorsan haladni velük.

- Nektek van írásotoké - kérdezte Dzsingisz, és érdeklődve előredőlt.

A hírvivő minden kevélység nélkül bólintott.

- Már sok éve, nagyuram. Kereskedhettünk, és összegyűjtöttük a nyugati népek írásait. A kánunk tudós ember, még a Csinből és Hsziahsziából való iratokat is lemásoltatja.

- Akkor én is az vagyok, ha tudósokat és tanítókat fogadok ezen a helyen? - kérdezte Dzsingisz. - Ti tekercsekkel harcoltok?

A hírvivő elvörösödött, amikor az emberek a jurtában kuncogni kezdtek.

- Van négyezer harcosunk is, uram. Követik Barcsukot, bárhova vezesse őket.

- Engem fognak követni, különben apróhúst csinálok belőlük - jelentette ki Dzsingisz. A hírvivő nagyot nézett, azután lesütötte a szemét a padló fényezett deszkáira, és mélyen hallgatott.

Dzsingisz magába fojtotta ingerültségét.

- Azt nem közölted, hogy mikor jönnek ezek az ujgur tudósok - jegyezte meg.

- Csupán néhány nappal vannak lemaradva tőlem, nagyuram. Három hóval ezelőtt hagytam el őket. És akkor csaknem készen álltak az indulásra. Most már nem tart sokáig, csak légy türelemmel!

- Négyezer katonára igazán várhatok - mondta halkan, elgondolkodva Dzsingisz. - Ismered a csin írást?

- Nem ismerem, uram. De a kánom el tudja olvasni.

Ezekben a tekercsekben benne van, hogyan lehet egy kőből épült várost elfoglalni. A hírnök habozott, mert megérezte, hogy az emberek feszülten figyelnek.

- Ilyenről még nem hallottam, nagyuram. A csin írás a filozófiáról, Buddha, Kung Fu-cse, Lao Ce szavairól szól. Ők nem írnak háborúról, vagy ha mégis, akkor nekünk nem engedték meg, hogy lássuk azokat a tekercseket.

- Akkor semmi hasznom belőlük! - mordult rá Dzsingisz. - Keríts magadnak ételt, és vigyázz, ne keverjen verekedésbe a kérkedésed. Majd akkor ítélem meg az ujgurokat, ha megérkeznek.

A hírvivő meghajolt, majd elhagyta a jurtát. Fellélegzett, mihelyt kikerülhetett a füstös levegőből. Felfogta vajon a kánja, hogy mit ígérte Az ujgurok többé nem irányíthatják magukat.

Körülnézett a táborban, és látta, hogy többmérföldnyi körben villóznak fények. Annak az embernek felhatalmazásával, akitől most jön, bármelyik irányba indulhat. Ám az ujgurok kánjának nincs választása.

*

Höelün belemártotta a rongyot a vödörbe, és letörölte fia homlokát. Temüge mindig is gyengébb volt a testvéreinél, és külön teher volt rajta, hogy többször betegedett meg, mint Kaszar, Kacsun vagy Temüdzsin. Az asszony fanyarul elmosolyodott, ha arra gondolt, hogy mostantól „Dzsingisznek” kell neveznie a fiát. Annyit jelent, hogy óceán, és igazán szép szó. Bár a jelentését most hozzáigazították a kán becsvágyához, hiszen életének huszonhat évében egyszer látta a tengert. Igaz, Höelün sem látta.

Temüge megrándult álmában, amikor anyja hozzáért a hasához.

- Most nyugodt. Talán elmehetek egy időre - mondta Börte.

Höelün hidegen nézett az asszonyra, akit Temüdzsin feleségül vett. Börte négy tökéletes fiút szült a férjének, és Höelün egy darabig azt hitte, lehetnek nővérek vagy legalább barátnők. Menye valaha tele volt élettel és lobogással, de az események eltorzították, Höelün nem láthatott a lelkébe. Nem kerülte el a figyelmét, hogyan néz Temüdzsin a legidősebb fiára. Nem játszott a kis Dzsocsival, egyáltalán nem törődött vele. Börte küzdött a bizalmatlanság ellen, mégis közéjük ékelődött, mint vasék a fába. Ráadásul a másik három örökölte az apja sárga szemét, de Dzsocsié sötétbarna volt, a félhomályban ugyanolyan feketének látszott, mint a haja. Temüdzsin bálványozta a másik hármat, míg Dzsocsi az anyjához futott vigasztalásért, mert képtelen volt megérteni, miért olyan hideg az apja arca, ha ránéz. Höelün észrevette, hogy a fiatalasszony pillantása a jurta ajtajára szegeződik. Biztosan a fiaira gondol.

- Vannak szolgálóid, akik megvessék az ágyat - korholta a menyét. - Ha Temüge magához tér, itt lesz rád szükségem.

Beszéd közben ujjai a sötét csomóra siklottak, amely Temüge bőre alatt, az ágyék szőrzetétől alig ujjnyira domborodott. Höelün látott már ilyet olyan embereknél, akik túl nehéz súlyt emeltek. Borzasztóan fájdalmas betegség, de a legtöbben kigyógyultak belőle. Temügének nem volt ilyen szerencséje, soha nem is volt. Felnőttként még kevésbé tűnt harcosnak. Alvás közben olyan arca volt, mint egy költőnek, és az anyja szerette ezért. Talán azért, mert az apjuk jobban szerette azokat a férfiakat, akikké a többi fia serdült, Höelün mindig különös gyengédséggel bánt Temügével. Legkisebb fia nem lett könyörtelen, noha elviselte mindazt, amit a bátyjai. Sóhajtott. Érezte, hogy Börte ránéz a félhomályban.

- Talán meggyógyul - szólt a menye.

Höelün megborzongott. Temüge leégett a napon, és ritkán tartott a kezében konyhakésnél nagyobb pengét. Höelün nem is bánta, amikor Temüge nekifeküdt, hogy megtanulja a törzsek történetét, méghozzá olyan sebességgel, hogy emlékezete még az öregembereket is elképesztette. Nem lehet mindenki a fegyverek és a lovak mestere, mondta magában az asszony. Tudta, hogy a fia gyűlöli a munkáját kísérő gúnyos vigyorokat, a csúfondáros megjegyzéseket, noha ilyesmire kevesen merészkedtek, ha Dzsingisz is hallhatta. Temüge sosem említette a sértéseket, ami tulajdonképpen ugyancsak bátorságra vall. Höelün egyik fia sem volt híján a lelkierőnek.

- Nyílt a jurta apró ajtaja, az asszonyok felnéztek. Höelün összevonta a szemöldökét, amikor látta, hogy Kökcsü jött. A sámán vad tekintete végigtapogatta a fekvő embert. Höelün alig bírta elfojtani az undorát, amelyet maga sem értett. Volt valami a sámánban, ami annyira horzsolta az idegeit, hogy még a hírvivőit sem volt hajlandó fogadni. Kihúzta magát, miközben az ingerültség és a fáradtság csatázott benne. Nem hívattalak - mondta hidegen.

Kökcsü nem látszott érzékelni a fagyos hangot.

- Egy rabszolgát küldtem, hogy pillanatnyi figyelmet kérjek tőled, kánok anyja. Talán még nem ért ide. Az egész tábor a fiad betegségéről beszél.

Höelün érezte, hogy a sámán mereven bámulja. Azt várja, hogy szertartásosan üdvözöljék. Az asszony tekintete visszatért Temügéhez. Kökcsü mindig úgy nézett, mintha egy másik lény leselkedne a belsejéből. Höelün végignézte, hogyan tolakszik be Dzsingisz belső körébe, és sehogy se tudta megkedvelni. A harcosok birkaganétól, faggyútól, izzadtságtól szaglottak, de ez az egészséges ember kipárolgása. Kökcsüből az oszló hús bűzlött, bár nem lehetett tudni, hogy belőle vagy a ruhájából jön-e.

Dzsingisz anyja hallgatott. A sámánnak elvileg el kellett volna hagynia a jurtát, ha nem akar kockáztatni, hogy Höelün hívja az őröket. Am Kökcsü annak az embernek a pimasz hangján szólalt meg, aki biztos benne, hogy nem zavarják ki.

- Értek a gyógyításhoz, ha megengednéd, hogy megvizsgáljam.

Höelün igyekezett palástolni undorát. Az olkunutok sámánja eredménytelenül kántált Temüge fölött.

- Légy üdvözölve az otthonomban, Kökcsü! - mondta ki végül. Látta, hogy a sámán kissé fölenged, ám Höelün így is valami undokságot érzett benne.

- A fiam alszik. Ha ébren van, nagyon erős fájdalom kínozza. Azt akartam, hogy pihenjen.

Kökcsü keresztülvágott a jurtán, és lekuporodott a két asszony mellé. Anyós és menye önkéntelenül elhúzódott tőle.

- Azt hiszem, sokkal inkább gyógyulásra, mint pihenésre van szüksége. — A sámán lenézett Temügére, közel hajolt hozzá, beszívta a beteg lélegzetét. Höelün megborzongott, de nem avatkozott közbe, amikor Kökcsü kinyújtotta a kezét, rátette a beteg védtelen hasára, és körültapogatta a dudort. Temüge felnyögött álmában, Höelün visszafojtotta a lélegzetét.

Egy idő után Kökcsü bólintott.

-Jobb, ha felkészülsz, tiszteletre méltó anya. Meg fog halni.

Höelün olyan erővel kapta el a sámán vékony csuklóját, hogy Kökcsü meghökkent.

- Csak megcsavarodott a bele, sámán! Sokszor láttam már ilyet. Még lovakon és kecskéken is, és mind életben maradt.

Kökcsü a másik kezével lefejtette magáról a csuklóját szorító, remegő ujjakat. Örömmel látta a félelmet Höelün szemében. Ha fél, akkor az övé. Testestől-lelkestől. Ha fiatal najman anya lenne, követelhetné tőle, hogy háljon vele, cserében a fia gyógyulásáért, de ebben az új táborban a nagy kán tiszteletére van szüksége. Közömbös arccal válaszolt.

- Látod, milyen sötét a duzzanaté Ez olyan daganat, melyet nem lehet kivágni. Talán ha a bőrön lenne, leégethetném, de ez a fiad gyomrát és tüdejét markolja a karmaival. Ész nélkül zabái, és nem is lakik jól, míg meg nem öli.

- Tévedsz! - vágott vissza Höelün, de a szemében könnyek gyülekeztek.

Kökcsü lesütötte a szemét, nehogy az asszony meglássa benne a diadal villogását.

- Bár igazad lenne, tiszteletre méltó anya. Csakhogy láttam már ilyet. Egyetlen darab étvágy. Addig kínozza, amíg mindketten el nem pusztulnak. - Lenyúlt, és megszorította a daganatot, hogy nyomatékot adjon mondanivalójának. Temüge összerázkódott, és hirtelen magához tért.

- Ki vagy te? - zihálta. Igyekezett felülni, de annyira belemart a fájdalom, hogy feljajdult, és visszaesett a keskeny dikóra. Keze megragadta a takarót, hogy eltakarja meztelenségét, arca forrón égett Kökcsü vizslató pillantásától.

- Ő sámán, Temüge. Azért jött, hogy meggyógyítson - mondta Höelün. Temügét megint kiverte a verejték, és amikor hátradőlt, anyja egy ronggyal

letörölgette. Egy idő után lassult a beteg lélegzete, és álomba merült. Höelün kissé elernyedt, bár továbbra sem szabadult a rémülettől, amelyet Kökcsü hozott az otthonába.

- Ha reménytelen, sámán, miért vagy még itt«?- kérdezte. - Vannak más férfiak és asszonyok, akiknek szükségük van gyógyító képességeidre. - Nem bírta kiszűrni hangjából a keserűséget, és nem sejtette, hogy Kökcsü ezt élvezi.

- Életemben kétszer megküzdöttem azzal, ami őt eszi. Sötét szertartás szükséges hozzá, amely éppolyan veszedelmes lehet a végrehajtójára, mint a fiadra. Azért mondom ezt, hogy ne ess kétségbe, noha bolondság lenne reménykedni. Gondolj rá úgy, hogy meg kell halnia, és ha visszahozom, annál nagyobb lesz az örömöd.

Höelünt kilelte a hideg, ha belenézett a sámán szemébe. Rájött, hogy Kökcsünek vérszaga van, holott sehol sem látszott rajta vér. Keze ökölbe szorult a gondolatra, hogy ez érintse meg az ő tökéletes fiát, de megrémítette, amit a sámán összehuhogott a halálról.

- Mit tegyek? - suttogta.

A sámán nagyon mozdulatlanul ült és gondolkozott.

- Minden erőmre szükségem lesz, hogy a szellemeket elhozzam a fiadhoz. Szükségem lesz egy kecskére, hogy átvegye a daganatot, és egy másikra, hogy megtisztítsam a vérével. Nálam vannak a növények, amelyekre szükségem lehet, ha elég erős leszek.

- És ha kudarcot vallasz? - kérdezte váratlanul Börte.

Kökcsü mély lélegzetet vett, az ajka megremegett.

- Ha az erőm kudarcot vall, amikor kántálni kezdek, akkor életben maradok. Ha elérem a végső állapotot, és a szellemek magukkal ragadnak, akkor meglátod, amint kiszakadok a testemből. Egy darabig még élek, de lélek nélkül nem leszek több a puszta húsnál. Ez nem csekélység, tiszteletre méltó anya.

Höelün ismét gyanakodva nézett rá. Olyan hihetőnek tűnt, amit mondott, de a fürge szem egyfolytában figyelt, azt leste, hogyan fogadják szavait.

- Hozzál két kecskét, Börte! Lássuk, mire megy.

Besötétedett, mire Börte visszaért az állatokkal, Kökcsü közben letörölte Temüge mellét és hasát. Amikor az ujját Temüge szájára tette, a fiatalember ismét fölébredt, a szeme csillogott a félelemtől.

- Feküdj nyugodtan, fiam! Segítek, ha elég erőm lesz - mondta Kökcsü. Rá se nézett a mekegő kecskékre, csak a rá bízott fiatalemberrel törődött.

Szertartásos lassúságával négy réztálat húzott elő a köpenye alól, és a földre tette őket. Szürke port szórt beléjük, aztán a kályha tüzéről meggyújtott egy gyertyát. Hamarosan szürkésfehér füstoszlopok bodorodtak, a jurtában megsűrűsödött a levegő. Kökcsü mélyen belélegezte, megtöltötte a tüdejét. Höelün köhögött, a szája elé tette a kezét, kivörösödött. Szédült a füsttől, de nem akarta magára hagyni a fiát egy olyan emberrel, akiben nem bízott.

Kökcsü suttogó kántálásba kezdett népének legősibb, már csaknem elfeledett nyelvén. Höelün leült, amikor meghallotta, ifjúságának gyógyítóira és sámánjaira emlékezett. Börtében sötétebb emlékek ébredtek egy réges-régi éjszakáról: akkor a férje mondta az ősi szavakat, miután embereket mészárolt le, és egy szív megpörkölt darabjait nyomta az ő szájába. A vér és a kegyetlenség nyelve volt, jól illett a téli síksághoz. Nem voltak szavai a gyengédségre vagy a szeretetre. Míg hallgatta, a füstkígyók a bőre alá hatoltak és elzsibbasztották. A patakzó szavak nyomán gonosz képek rohanták meg, és Börte öklendezni kezdett.

- Hallgass, asszony! - mordult rá Kökcsü. A szeme vadul villogott. - Csöndben légy, amikor a szellemek jönnek! - Hangosabban kezdett kántálni, delejező egyhangúsággal ismételte a szavakat, hangja egyre erősebb, türelmetlenebb lett. Az első kecske kétségbeesetten mekegett, mikor Temüge fölé tartotta, és belenézett a fiatalember rémült szemébe. Késével átvágta a kecske torkát, és ráengedte Höelün fiára a gőzölgő vért. Temüge felkiáltott a hirtelen forróságtól, de Höelün megérintette az ajkát, mire elnémult.

Kökcsü eldobta a még mindig rugdalózó kecskét. Gyorsabban kántált, behunyta a szemét, Temüge gyomrába nyomta a kezét. Meglepetésére a fiatalember néma maradt, ezért keményen megszorította a daganatot, hogy feljajduljon. A vértől nem lehetett látni a gyors csavarást, amellyel helyreigazította béldarabot, visszalökte a hasizom fala mögé. Az apja egy vádi daganaton mutatta meg neki a szertartást. Kökcsü látta, hogyan kántál az öreg a sikoltozó nők és férfiak felett, néha elordítja magát, úgyhogy a nyála a tátott szájakba csöppen. Az apja átvitte őket a kimerültség határán, de ott eltévedtek, megvadultak és hittek. Látott förtelmes daganatokat, amelyek zsugorodni kezdtek és elpusztultak a kín és a hit önkívületében. Ha egy ember teljesen átadta magát a sámánnak, a szellemek néha megjutalmazták ezt a bizalmat.

Nem nagy dicsőség egy olyan ifjú elbolondítására használni ezt a képességet, akinek egyszerű sérve van, de hatalmasat nyerhet rajta. Temüge a kán testvére, és egy ilyen ember mindig értékes szövetséges. Apja intésére gondolt, meg azokra, akik visszaélnek a szellemek hatalmával, hogy hazugsággal és mesterkedésekkel pótolják őket. Az öreg sose értette a hatalmat, sose részegült meg tőle. A szellemek úgy döngik körül a hitet, akár a legyek a döghúst. Az nem rossz, ha növeli a hitet a kán táborában. Ettől a saját tekintélye is csak nőhet.

Kántálás közben nehezen lélegzett, a szemét kifordította, miközben egyre mélyebben beletenyerelt Temüge hasába. Diadalkiáltással megforgatta a csuklóját, és előrántott egy addig elrejtett borjúmáj darabot. Úgy rezegtette a markában, mintha élne, Börte és Höelün visszahőkölt.

Kökcsü tovább kántált, és magához rántotta a második kecskét. Az is rúgkapált, Kökcsü mégis a sárgás fogak közé préselte a kezét, noha az állat harapdálta az ujjait. Addig nyomta a kecske torkába a büdös húscafatot, míg bele nem erőltette a nyelőcsövébe, majd erős mozdulatokkal simogatni kezdte az állat görcsösen rángatózó nyakát, és akkor engedte csak el, miután lenyomta a májat a kecske torkán.

- Ne engedjétek más állatok közé - lihegte -, különben szétterjed és feléled. Az sem kizárt, hogy visszatér a fiadhoz. - Verejték csöpögött az orráról, míg az asszonyokat nézte.

- Legjobb lenne, ha a kecskét elégetnétek. Olyan állatot, amely megette a daganatot, nem szabad megenni. Gondoskodjatok róla. Nincs annyi erőm, hogy megismételjem ezt a szertartást.

Összeroskadt, mint aki elalélt, bár közben lihegett, mint kutya a napon.

- Elmúlt a fájdalom! — álmélkodott Temüge. - Sajog, de ez semmi a korábbihoz képest. - Kökcsü érezte, hogy Höelün odahajol a fiához, hallotta, ahogy eláll a lélegzete, amikor megérinti azt a helyet, ahol a béldarab átnyomakodott a hasizom résén.

- A bőr ép - mondta Temüge mély tisztelettel. Kökcsü ezt a pillanatot választotta, hogy kinyissa a szemét és felüljön. Bambán bámult, belehunyorgott a füstbe.

Hosszú ujjai a deelben kutattak, majd elővarázsoltak egy lószőrfonatot, amelyet régi vér szennyezett.

- Ezt megáldottam - mondta. - A sebre kötöm, akkor semmi sem juthat be.

Senki sem szólt. A sámán előhúzott egy piszkos vászoncsíkot, és felültette Temügét. Dünnyögő kántálással körbetekerte a fiatalember hasán, eltakarva a lószőrt. Miután megcsomózta, hátradőlt, és örvendezett, hogy a daganat nem buggyant elő. Elrontotta volna a munkáját.

- Tartsd a varázsszert a helyén, amíg nem fordul a hold - mondta fáradtan. - Ha leesik, a daganat ismét otthonra talál benned. - Lehunyta a szemét, mintha kimerült volna. - Most aludnom kell. Átalszom az éjszakát, és a holnapi nap nagy részét. Égessétek el azt a kecskét, mielőtt szétszórná a daganatot. Néhány óránál úgysem élhet tovább.

Tudta, hogy mit beszél, mert olyan sok mérget tett a májba, amitől egy felnőtt ember is felfordulna. Egy gyanúsan egészséges állat ugyanis csorbítaná az érdemét.

- Megköszönöm, amit tettél - mondta Höelün -, még ha nem értem is...

Kökcsü fáradtan mosolygott.

- Tiszteletre méltó anya, húsz évig tartott, amíg mesterségem alapjait elsajátítottam. Ne gondold, hogy egyetlen este alatt megértheted. A fiad most már meggyógyul, mint ahogy meggyógyult volna, ha nincs benne daganat. - Rövid ideig gondolkodott. Nem ismerte az asszonyt, de Höelün kétségtelenül el fogja mondani Dzsingisznek, mi történt. Hogy bizonyos legyen benne, ismét megszólalt:

- Meg kell kérnem titeket, hogy senkinek se beszéljetek arról, mit láttatok. Vannak még törzsek, amelyek megölik azokat, akik gyakorolják a régi varázslást. Túlságosan veszedelmesnek látszik. - Vállat vont. - Talán az is. - Ezek után az egész tábor erről fog beszélni, mielőtt felvirradna a holnapi nap. Mindig akad, aki varázsszert akar betegségre, vagy meg akarja rontani az ellenségét. Húst és tejet hoznak majd a jurtájába, és a hatalommal megjön a félelem és a tisztelet is. Kökcsü vágyott rá, hogy féljenek tőle, mert akkor bármit megkaphat. Mit számít, hogy ez alkalommal nem mentett életet? Akkor is hinni fognak neki, amikor egy élet függ tőle. Követ dobott a folyóba, és a hullámgyűrűk messzire eljutnak.

*

Dzsingisz és tábornokai a nagy jurtában voltak, amikor a hold felkúszott az égre a sokaság fölött. Nappal rengeteget dolgoztak, nem alhattak, mert a kán

ébren volt. Holnap majd ásítoznak, a szemük könnyezik az álmosságtól. Dzsingisz olyan frissnek tűnt, mint reggel, amikor egy messze északról érkezett türk törzs kétszáz férfiját és asszonyát üdvözölte, akik csak néhány szavát értették, mégis eljöttek hozzá.

- Mindennap újabb emberek érkeznek, és még két hold van hátra a nyárból! - mondta Dzsingisz, és büszkén körülnézett az embereken, akik kezdettől fogva vele voltak. Arszlán a maga ötven évével öregnek számított, igaz, sokat harcolt. Ő és fia, Jelme, akkor szegődtek Dzsingiszhez, amikor még semmije sem volt a kánnak az eszén és három testvérén kívül. Mindketten a végsőkig hívek voltak hozzá a nehéz években. Meggazdagodtak mellette, feleséget és vagyont szereztek. Dzsingisz biccentett tábornokának, a hajdani fegyverkovácsnak. Örömmel látta, hogy Arszlán háta ugyanolyan egyenes, mint régen.

Temüge még egészségesen sem vett részt a tanácskozásaikon. A testvérek között egyedül neki nem volt érzéke a taktikához. Dzsingisz szerette, de nem bízott benne, nem engedte, hogy másokat vezessen. Fejcsóválva állapította meg, hogy elkalandoznak a gondolatai. Túlságosan fáradt volt, de nem hagyhatta, hogy észrevegyék rajta.

- Némelyik újonnan csatlakozott törzs még sosem hallott Csinről - mondta Kacsun. - Akik ma reggel jöttek, olyan ruhát viseltek, amilyet még sosem láttam. Nem olyan mongolok, mint mi.

Lehet - felelte Dzsingisz. De azért üdvözöltem őket. Bizonyítsanak a háborúban, mielőtt megítélnénk, mifélék. Nem tatárok, és senki nincs itt, akinek ellenségei lennének. Legalább nem kell békítgetnem tíz-egynéhány emberöltővel ennek előtte kezdődött viszályokban. Hasznomra lesznek.

Kortyolt egyszerű cseréppoharából, és cuppantott, mert kesernyés volt a fekete ajrag.

- Legyetek óvatosak a táborban, testvéreim. Azért jöttek, mert ha nem jöttek volna, elpusztítjuk őket. Még nem bíznak bennünk. Sokan csak az én nevemet ismerik, semmi mást.

- Minden tűznél ott fülelnek az embereim - mondta Kacsun. - Mindig akad valaki, aki azon rágódik, mi haszna ennyi embernek összejönni. Miközben itt beszélgetünk, ezrek beszélnek rólunk. Még a suttogást is meg lehet hallani. Tudni fogom, ha cselekedni kell.

Dzsingisz biccentett öccse szavaira. Büszke volt rá. Kacsunból tagbaszakadt férfi lett, a válla hihetetlenül megizmosodott az állandó nyilazástól. Olyan kötelék fűzte hozzá, mint senki máshoz. Ez alól Kaszar sem volt kivétel.

- Nekem mégis viszket a hátam, valahányszor keresztülmegyek a táboron. Amíg itt várakozunk, egyre nyugtalanabbak lesznek, de egyre csak jönnek, ezért nem mozdulhatok. Az ujgurok érkezése nagyon fontos. Azok, akik már itt vannak, belénk kóstolhatnak, ezért legyetek készen, ne tűrjétek, hogy büntetlenül belétek kössenek. Megbízom az ítélőképességetekben még akkor is, ha tucatnyi fejet tesztek a lábam elé.

A jurtában tartózkodó tábornokok mosolytalanul néztek egymásra. Minden emberhez, akiket ők hoztak a síkságra, további kettő csatlakozott. Ittlétüknek az volt az előnye, hogy még a legerősebb kánok is tudták, mekkora tartalékokkal rendelkeznek. Akárki lovagolt be a fekete hegység árnyékába, egyetlen sokaságot látott, és meg sem fordult a fejében, hogy sok száz részből tevődik össze, amelyeknek a kölcsönös bizalmatlanság az egyetlen közös vonása. Dzsingisz végre ásított.

- Menjetek aludni, testvéreim - mondta fáradtan. - Közel a hajnal, és a nyájaknak új legelőkre kell indulniuk.

- Benézek Temügéhez, mielőtt lefeküdnék - szólt Kacsun.

Dzsingisz felsóhajtott.

- Reméljük, az égi atya meggyógyítja. Nem veszíthetem el az egyetlen értelmes öcsémet.

Kacsun felhorkant, aztán a kis ajtót kivágva kilépett a friss levegőre. Miután mindnyájan távoztak, Dzsingisz fölállt, és egy erélyes rándítással eltüntette a merevséget a nyakából.

Családi jurtája a közelben állt, bár a fiai már aludtak. Újabb éjszaka, amikor úgy bújik a takarók alá, hogy a családja észre sem veszi.

MÁSODIK FEJEZET

Dzsingisz nyugtalanul nézett az öccsére. Temüge a reggelt azzal töltötte, hogy mindenkinek elmesélte, hogyan gyógyította meg Kökcsü. A tábor mérete ellenére gyorsan terjedtek a hírek. Délre az utoljára érkezett vándorok is értesültek az újságról.

- És azt honnan tudod, hogy mégsem sérv volti - kérdezte Dzsingisz. Temüge mintha kicsit magasabb lett volna a szokásosnál, ahogy állt a családi jurtában. Arca világított az izgalomtól és még valami mástól. Valahányszor kiejtette Kökcsü nevét, a hangja csaknem suttogássá tompult. Dzsingiszt idegesítette öccsének áhítata.

- Bátyám, láttam, ahogy kitépte belőlem! Vonaglott és mocorgott a kezében; kis híján elhánytam magam, ahogy ránéztem. Amikor eltávozott, magával vitte a fájdalmat. - Temüge megérintette az oldalát, és megrándult.

- Akkor hát nem vitte magával az egészet - jegyezte meg Dzsingisz.

Temüge vállat vont. Bőre a kötés alatt és fölött sárgában és szederszínben játszott, noha a színek halványukéban voltak.

- A daganat eleven húsomat falta. És most mit látszd Egy zúzódást.

- Mégis azt mondod, hogy nincs vágás - mondta Dzsingisz csodálkozva.

Temüge a fejét rázta. Ismét elöntötte az izgalom. Hajnal előtt végigtapogatta a hasát. A szoros vászon alatt egy mélyedést talált az izmok között, amely még mindig hihetetlenül puha volt. Kétségen kívül tudta, hogy onnan szakadt ki a daganat.

- Megvan hozzá az ereje, bátyám! Több, mint az összes kuruzslónak, akikkel eddig találkoztunk. Elhiszem, amit láttam. Tudod, hogy a szem nem hazudhat!

Dzsingisz bólintott.

- Megjutalmazom kancákkal, birkákkal és új ruhákkal. Talán egy új kést és csizmát is kap. Az az ember, aki megmentette az öcsémet, ne úgy járkáljon, mint egy koldus!

Temüge összerázkódott.

- Nem akarja, hogy kitudódjék. Ha megjutalmazod, mindenki tudni fogja, mit tett.

- Máris tudja mindenki - felelte Dzsingisz. - Kacsun már hajnalban elmesélte, és ő utána még három embertől hallottam. Tudnod kellene, hogy ebben a táborban nincsenek titkok.

Temüge tűnődve biccentett.

- Akkor hát nincs harag, vagy ha mégis, majd megbocsát. -Bizonytalanul folytatta, mert megriadt a bátyja pillantásától:

- Ha megengeded, tanulnék tőle. Azt hiszem, elfogadna tanítványul, és még sosem szerettem volna ennyire tanulni...

- Elnémult, mert bátyja összevonta a szemöldökét.

- Reméltem, hogy visszatérsz a harcos kötelezettségeihez, Temüge. Nem akarsz velem lovagolni?

Temüge elvörösödött, a padlót nézte.

Hozzám hasonlóan te is tisztában vagy vele, hogy sosem lesz belőlem jó tiszt. Talán tudok annyit tanulni, hogy hozzáértő katona legyek, de az emberek mindig azt tartják majd, hogy a származásom és nem a képességeim miatt állok fölöttük. Hadd tanuljak Kökcsütől! Nem hinném, hogy tiltakozna. Dzsingisz szobormereven ült, és gondolkodott. Temüge nem egyszer vált a tréfák céltáblájává a törzsek között. Íjásznak siralmas volt, és akkor sem tisztelték jobban, amikor kivörösödve hadonászott a kardjával. Látta, hogy legfiatalabb öccse reszket, az arca görcsösen feszül, mert fél, hogy a kán elutasítja a kérését. Temüge nem lelte helyét a törzsek között, és Dzsingisz nagyon sok estén azt kívánta, találjon már valamit, amivel elfoglalja magát. Mégsem szívesen engedett. A Kökcsü- félék nem tartoztak a törzsekhez. Kétségtelenül féltek tőlük, ami jó, de nem voltak részei a családnak. Nem látták őket szívesen, nem köszöntek nekik a régi barátok. Dzsingisz kissé megcsóválta a fejét. Temüge sem tartozik a törzsekhez, ő csak figyel. Talán erre szolgál az élete.

- Azzal a feltétellel, hogy mindennap két órán keresztül gyakorlod a vívást és a nyilazást. Add a szavad, és helyeselni fogom a választásodat, az utadat.

Temüge bólintott, félénken elmosolyodott.

- Ezt fogom tenni. Talán több hasznomat veszed sámánként, mint harcosként.

Dzsingisz tekintete kihűlt.

- Még mindig harcos vagy, Temüge, noha ez sosem lesz könnyű számodra. Tanulj attól az embertől, amit akarsz, de ne felejtsd el, hogy a testvérem vagy, az apánk fia.

Temüge érezte, hogy nyomban elsírja magát. Lehajtotta a fejét, mielőtt bátyja megláthatta és megszégyeníthette volna.

- Nem felejtem el - mondta.

Akkor szólj új mesterednek, hogy jöjjön hozzám, és megkapja jutalmát. Megölelem a tábornokaim előtt, és tudatom velük, hogy érdemes férfinak tartom. Az árnyékom biztosítja, hogy udvariasan bánjanak vele a táborban.

Temüge mélyen meghajolt, majd távozott. Dzsingisz egyedül maradt sötéten kavargó gondolataival. Remélte, hogy Temüge megkeményedik, és

együtt lovagol testvéreivel. Még nem találkozott rokonszenves sámánnal, és Kökcsüben megvolt fajtájának minden pimaszsága. Dzsingisz felsóhajtott. Talán így lesz jó. A gyógyítás rendkívüli dolog, még emlékezett rá, miként tolta keresztül Kökcsü a pengét a saját húsán anélkül, hogy egy csepp vér fakadt volna. Arra is emlékezett, hogy a csin követ azt mondta, náluk vannak emberek, akik a varázslással foglalkoznak. Talán hasznos lehet, ha neki is lesznek emberei, akik fölveszik a versenyt a csin varázslókkal. Ismét sóhajtott. Az sosem szerepelt a tervei között, hogy a saját öccse lesz az egyik.

*

Kaszar sétált a táborban, élvezte a tolongást és a zajt. Minden talpalatnyi helyen jurták emelkedtek, minden kereszteződésben megásták Dzsingisz parancsára a latrinagödröket. Mivel ilyen sok nő, férfi és gyermek gyűlt össze egy helyen, mindennap új gondokat hozott. Kaszart nem érdekelték az ilyen részletek. Kacsun viszont élvezte a kihívásokat. Ötven erős emberből csapatot szervezett, amely kiásta a gödröket, és segített fölállítani a jurtákat. Kaszar látta, hogy ketten éppen szárnyékot építenek a friss nyílvesszők vastag kötegeinek, nehogy eláztassa őket az eső. Sok harcos maga készítette a nyilait nyírfából, de Kacsun ezen kívül hatalmas tételt rendelt a hadseregnek. Ahány jurta mellett Kaszar elment, mindenütt szorgalmasan dolgoztak az asszonyok és a gyermekek a tollakkal, fonállal és ragasztóval, majd a kész nyilakat ötvenesével összekötözték, hogy szállítani lehessen őket.

Élettől és munkától pezsgett a hatalmas tábor. Kaszar elégedetten látta, hogy népük ilyen szorgalmas. A távolban újszülött rítt. A férfi elmosolyodott. Lába az agyagig letaposott ösvényt követte, amelyen írmagja sem maradt növénynek. Ha egyszer elmennek, a tábor olyan lesz, mint egy hatalmas rajz. Igyekezett maga elé képzelni.

Annyira belefeledkezett gondolataiba, hogy először észre sem vette az útkereszteződésben támadt kavarodást. Hét emberből álló dühös csoport próbált a földre dönteni egy kapálódzó csődört, hogy kiherélhessék. Kaszar megállt, figyelt. Felszisszent, amikor az egyik pata gyomron talált egy embert, aki elterült, és fetrengett a földön. A fiatal, izmos állat vadul küzdött, hatalmas erővel rángatta a pányvákat, nem hagyta, hogy ledöntsék, megkötözzék a lábát,

és munkába fogják rajta a kést. A herélők elég teszetoszának tűntek. Kaszar derűsen csóválta a fejét, és ment tovább a viaskodók felé.

Akkor ért melléjük, amikor a rúgkapáló mén felágaskodott, és az egyik embert leverte a lábáról. A vadul horkantó állat nekihátrált Kaszarnak, a lábára gázolt. A férfi felkiáltott fájdalmában. A hozzá legközelebb álló ember odafordult, és visszakézből akkora pofont kevert le neki, hogy Kaszar elterült.

Kaszar dühbe gurult, ökölcsapása felért egy lórúgással. Ököllel válaszolt. A férfi kábán tántorgott. Kaszar látta, hogy a többiek elengedik a köteleket, a szemük veszedelmesen villog. A ló kihasználta a váratlan szabadságot, és elrobogott, fejét leszegve végigvágtatott a táboron. A többi ménes csődörei felnyihogtak a hívására. Kaszar ott maradt a dühös csoport tál. Félelem nélkül állt előttük, mert tudta, hogy fölismerik a páncélját.

- Ti woyelák vagytok - mondta, igyekezve enyhíteni a feszültséget. - Elfogom a lovatokat, és visszahozom nektek.

Nem feleltek, csak összenéztek. Hasonlítottak egymásra. Kaszar rájött, hogy ezek a woyelák kánjának a fiai. Az apjuk alig néhány napja érkezett ötszáz harcosával és azok családjaival. Ingerlékeny, roppant gőgös ember hírében állt. Kaszar a vastagodó embergyűrű közepén megállapíthatta, hogy ezek a tulajdonságok öröklődtek.

Egy pillanatig remélte, hogy verekedés nélkül tovább engedik, azonban az a férfi, akit megütött, testvérei jelenlététől felbátorodva dühösen elindult felé. Arcán vörös folt mutatta Kaszar kezének nyomát.

- Hogy mersz közbeavatkozni? - vakkantotta az egyik. Még közelebb jöttek, és Kaszar látta, hogy a tábor nyüzsgése lelassul. Sok család figyelte a szóváltást. Kaszar összeszoruló szívvel megállapította, hogy nem hátrálhat, mert akkor szégyent hoz Dzsingiszre, sőt talán a tábor széthullását kockáztatja.

- Én tovább akartam menni, ha ez a tulok testvéretek nem üt meg, mostanra az a ló már a földön feküdne. Legközelebb először a lábát kötözzétek össze.

A legnagyobb a földre köpött a lába mellett. Kaszar ökölbe szorította a kezét.

Mi ez? - csattant fel egy hang. Ez rögtön hatott, a woyelák elnémultak. Kaszar a korosabb férfira nézett, akinek arca hasonlított a többiekére. Ez csak a woyelák kánja lehetett. Kaszar kénytelen-kelletlen meghajtotta a fejét. Még nem kerültek elő kardok, és Kaszar volt olyan okos, hogy ne sértse meg az egyetlen embert, aki képes megfékezni a fiait.

Te annak a testvére vagy, aki Dzsingisznek hívja magát - mondta a kán. - De ez itt a woyelák tábora. Azért jöttél, hogy felmérgesítsd a fiaimat, és tönkretedd a munkájukat?

Kaszar elvörösödött. Kacsunnak kétségtelenül megvitték az összetűzés hírét, és az emberei úton vannak, de nem bízott magában, hogy megfelelően tud válaszolni. A woyelák kánja láthatóan élvezte a helyzetet. Kaszar már tudta, hogy az első pillanattól kipécézte őt. Amikor sikerült lecsillapodnia, lassan, tagoltan mondta:

- Megütöttem azt az embert, aki engem megütött. Semmi értelme nem lenne, ha vérünket ontanánk.

Válaszul a kán megvetően elvigyorodott. Száz harcosa volt hallótávolságban, a fiai pedig készen álltak, hogy némi alázatot verjenek abba az emberbe, aki oly hetykén áll előttük.

- Ilyen választ vártam. A becsületet nem lehet félredobni, amikor kényelmetlenné válik. A tábornak ez a része a woyelák földje. Ezen mentél át.

Kaszar a harcosok merev arckifejezésével palástolta ingerültségét.

- Bátyám utasításai világosak voltak - mondta. - Minden törzs használhatja a földet a gyülekező idején. Itt nincs woyela föld.

A szavak hallatán a kán fiai összesúgtak, az apjuk megmerevedett.

Én azt mondom, hogy van, és nem látok olyan rangom bélit, aki megkérdőjelezhetné a szavaimat. De te nyugodtan rejtőzz el a bátyád árnyékában. Kaszar lassan beszívta a levegőt. A woyelák kánja nem lehet olyan bolond, hogy a táborban szembeszálljon a bátyjával, akinek hívására hatalmas hadsereg mozdul. Ez az ember mégis úgy les rá, mint a kígyó, amely alig várja, hogy lecsaphasson. Kaszar azon tűnődött, nem szándékosan kerültek-e útjába ezen a reggelen a testvéreké Mindig akadnak, akik szeretik próbára tenni leendő vezéreiket a háborúban. Megrázta a fejét, hogy kitisztuljon. Kacsun élvezi a politikát és az ármánykodást, neki viszont semmi kedve ahhoz, hogy alakoskodjon a kán vagy a fiai előtt.

- Nem fogok vért ontani - kezdte. Rögtön észrevette a diadalittas csillogást a kán szemében. - Es nincs szükségem a bátyám árnyékára sem.

Beszéd közben ököllel állón csapta a legközelebbi testvért, aki összeesett. A többiek felordítottak, és egy emberként vetették rá magukat. Ütések záporoztak a fejére és a vállára. Kaszar hátrált, azután megállt, és keményen az arcába vágott valakinek. Hallotta a csont roppanását. Kaszar élvezte a

verekedést, mint mindenki, aki sok fiútestvérrel nőtt fel, de itt esélytelen volt, és kis híján összeesett a fejét és a páncélját döngető kemény ütésektől. A páncél legalább megvédte, és amíg talpon tud maradni, addig lebukhat, kitérhet az ökölcsapások elől, és közben minden eszközzel védekezhet, ami a keze ügyébe akad.

Alig formálódott ki benne a gondolat, az egyik woyela derékon ragadta, és a földre dobta. Miközben a fejét védte a csizmáktól, vadul rúgott egyet. Hallotta a jajkiáltást. A szellemekre, hol van Kacsunk Erezte, hogy ömlik a vér az orrából, és az ajka feldagad. Belerúgtak a jobb fülébe, mire vad kolompolás kezdődött a koponyájában. Ha ez így folytatódik, komolyabban is megsérülhet.

Valaki ráült, és le akarta húzni a kezét az arcáról. Kaszar egy résen át kilesett támadójára. Kihasználta egy figyelmetlen pillanatát, és az egyik hüvelykujját a támadó szemébe bökte, úgy tűnt, eredményesen. Remélhetőleg meg is vakította! A woyela fiú üvöltve legurult róla, a rúgások erősödtek.

A közelben valaki ordított a fájdalomtól. Kaszar egy pillanatra egyedül maradt, és megpróbált föltápászkodni. Látta, hogy egy idegen ugrott a woyela testvérek közé, az egyiket a földre döntötte, egy másikat gorombán térden rúgott. Az újonnan jött alig nőtt ki a csikókorból, de máris képes volt úgy ütni, hogy a teljes testsúlyát beleadta. Kaszar rámosolygott felrepedt ajkával, de túlságosan kábult volt ahhoz, hogy fölálljon.

- Abbahagyni! - kiáltott mögötte egy hang, pillanatnyi reményt adva Kaszarnak, de aztán látta, hogy Temügét senki sem kíséri. Öccse a verekedő tömegbe vetette magát, és félrelökte az egyik woyelát.

- Eredj Kacsunért! - ordította Kaszar. Összeszorult a szíve. Temüge semmi hasznosat nem tehet, legföljebb összevereti magát, és vér fog folyni. Dzsingisz elviseli, hogy egyik öccse verekedésbe keveredjék, de ha egy másikat is eldöngetnek, az nagy szégyen lenne a családon. Úgy tűnt, a woyelák kánja megfeledkezett erről a veszélyről, mert Kaszar hallotta, milyen jót nevet, amikor egyik fia ököllel arcul csapta Temügét, aki térdre esett. Az idegen suhanc is elvesztette a meglepetés előnyét, záporoztak rá az ütések és rúgások. A woyelák hahotázva csépelték a két jövevényt. Kaszar dühöngve hallotta, hogy Temüge feljajdul fájdalmában és megaláztatásában. Rúgásokat hárítva próbált fölállni.

Most kemény koppanások hallatszottak. A woyela fiúk vonítva elterültek. Kaszar továbbra is a fejét védte a földön, amíg meg nem hallotta Kacsun dühtől

rekedt hangját. Magával hozta az embereit, az ő botjuk csattant a woyela fejeken.

- Állj föl, testvérem, ha tudsz, és mondjad, hogy ki haljon meg! - vakkantotta Kacsun. Kaszar leengedte a kezét, vöröset köpött a fűre, majd fölállt. Összezúzott, véres arcának látványától rögtön megfakult a woyela kán széles kedve.

- Magánügy volt - mondta gyorsan, amikor Kacsun gyilkosán meredt rá. - A testvéred nem közölte a rangját.

Kacsun Kaszarra nézett, aki vállat vont, de megvonaglott a fájdalomtól, mert összevert teste tiltakozott a mozdulat ellen.

Temügének is sikerült talpra vergődnie, de holtsápadt volt, és a szeme hidegen izzott a megaláztatástól. Bátyjai még sohasem látták ilyen indulatosnak. Nagy keservesen a harmadik elagyabugyált is feltápászkodott. Kaszar hálásan biccentett neki. Őt is jól elpáholták, mégis vigyorgott rendületlenül, miközben a térdére támaszkodva lihegett.

- Legyetek óvatosak - mormolta Kacsun alig hallhatóan a testvéreinek. Mindössze tucatnyi munkását hozta magával, akik épp a közelben voltak, mikor megkapta a hírt. A woyelák pillanatok alatt fel tudnák sorakoztatni fegyvereseiket. A tömegből szúrós tekintetek figyelték a jelenetet, a kán is visszanyerte némileg az önbizalmát.

- Eleget tettünk a becsületnek - szögezte le. - Nincs harag köztünk. - Kaszar felé fordult, hogy lássa, miként fogadják szavait. Kaszar kissé görbén állt, mindazonáltal mosolygott.

Hallotta a menetelő lábak dobogását. A csoport riadtan megmerevedett. Fölfegyverzett harcosok jöttek csörömpölve. Ez csak Dzsingisz lehetett.

- Nincs haragé - sziszegte Kacsun a kánnak. - Ezt nem te döntőd el, woyela!

Minden szem Dzsingisz felé fordult. Arszlánnal és öt teljes páncélzatú katonával érkezett. Valamennyien kardot viseltek. A woyela fiúk riadtan pislogtak egymásra. Tervezgették, hogy belekóstolnak Dzsingisz valamelyik testvérébe, és ez kiválóan sikerült. Temüge érkezése azonban mélyebb vizekbe rántotta őket, és egyikük sem tudta, hogy jönnek ki belőle.

Dzsingisz végignézett a helyszínen. Vonásaira álarc borult. Tekintete végigsiklott Temügén, sárga szeme megállapodott öccsének reszkető kezén. A woyelák kánja szólalt meg elsőnek.

- Ezt már elintéztük, nagyuram - mondta. - Csak egy kis csetepaté. Egy ló miatt tört ki a verekedés. - Szárazon nyelt. - Nem szükséges közbeavatkoznod.

Dzsingisz nem törődött vele.

- Kacsun!

Kacsun leküzdötte a dühét, és nyugodtan válaszolt:

- Nem tudom, hogyan kezdődött. Kaszar mondhatná csak el.

Kaszar összerezzent a neve hallatán. Dzsingisz nézésének súlya alatt gondosan megválogatta a szavait. Végtére is az egész tábor hallja. Nem akarta, hogy nyafogó gyermeknek tartsák, aki az apjának panaszkodik. Igaz, arra sem gondolt már, hogy viszi csatába ezeket a harcosokat.

- A magam részéről megelégszem ennyivel bátyám - szűrte a foga között. - Fia tovább kell társalognom ezekkel az emberekkel, majd egy másik napon teszem meg.

- Nem - vakkantotta Dzsingisz, aki éppen olyan jól megértette a burkolt fenyegetést, mint a woyela fiák. - Megtiltom!

Kaszar meghajtotta a fejét.

- Ahogy kívánod nagyuram - felelte.

Dzsingisz ránézett Temügére. Látta, hogy legkisebb öccse szégyelli a nyilvános verést, ugyanakkor látta azt az eszeveszett indulatot is, amellyel Temügének sikerült meglepnie Kaszart és Kacsunt.

- Zúzódások vannak rajtad, Temüge. Nem tudom elhinni, hogy te is benne voltál.

- Igyekezett végét vetni - felelte Kacsunk. - Térdre esett és...

- Elég! - kiáltott rá Temüge. - A megfelelő időben viszonozni fogok minden ütést! - Elvörösödött, közel járt hozzá, hogy elsírja magát, akár egy gyerek. Dzsingisz fenyegetően meredt rá. Hirtelen kitört belőle az indulat. Felmordult, megrázta a fejét, majd odament a woyela fiúkhoz. Egyikük túl lassú volt. Dzsingisz fellökte a vállával, de észre sem vette. A kán könyörögve emelte föl a kezét, ám Dzsingisz megragadta a deeljét, és magához rántotta. Amikor kivonta a kardját, a woyela harcosok egybehangzó szisszenéssel ugyancsak kardot ragadtak.

- Megállni! - bődült rájuk Dzsingisz azon a hangon, amellyel száz csatát vezényelt végig. Azok nem törődtek a paranccsal, de mikor közelebb léptek, Dzsingisz úgy emelte föl a kánt, mintha egy mormota lenne a markában. Két gyors vágással végighúzta a kardját a woyela combjain, és átvágta az izmokat.

Woyela, ha a testvéreimet arra kényszerítetted, hogy térdeljenek, te sem maradhatsz többé állva - mondta neki. A kán felvonított, és vért fecskendezve összeesett. Mielőtt a harcosok odaérhettek volna, Dzsingisz rájuk emelte a pillantását: Ha tíz szívverésnyi idő múlva egyetlen kardot is látok, egyetlen woyela férfi, nő vagy gyermek sem éri meg az estét!

A tisztek elbizonytalanodtak. Fölemelték a karjukat, hogy visszatartsák a többieket. Dzsingisz a félelem árnyéka nélkül állt előttük, a kán nyöszörögve fetrengett a lábánál. A fiúk még mindig dermedten álltak, megrémítette őket, amit láttak. A kán nagy akaraterővel intett a tisztjeinek, akik ezt úgy értelmezték, hogy vonuljanak vissza. Hüvelybe lökték a kardjukat, a merev tekintetű harcosok követték példájukat. Dzsingisz biccentett.

- Amikor lóra ülünk, és kivonulunk, ti, woyelák lesztek az öcsém testőrei - mondta. - Ha elfogadod őket. - Kaszar egyetértőén mormolt valamit, zúzódásos arca sápadt volt.

- Akkor ezzel végeztünk. Nincs véradósság, az igazságszolgáltatás megtörtént.

Testvéreire nézett, akik a nyomába szegődtek, amikor elindult a nagy jurta és a napi teendők felé. Kaszar rácsapott az ifjú vállára, aki segített neki, és magával vitte, nehogy ismét verekedésbe keveredjék.

- Ez a legény segített - mondta menet közben. - Nem ismer félelmet, bátyám.

Dzsingisz rápillantott az ifjúra, látta, mennyire büszke.

- Hogy hívnak? - kérdezte nyersen, mert még mindig dühítette, amit az előbb látott.

- Szübötej vagyok az urjankajok közül.

- Gyere, megnézzük, akad-e számodra egy jó ló és egy páncél - mondta Dzsingisz. Szübötej ragyogott, Kaszar, helyeslése jeléül, barátságosan hátba vágta. Mögöttük a woyela kánt gondjaikba vették asszonyai. Ilyen sebbel sohasem lesz képes egyenesen állni, a járásról nem is beszélve.

Amikor Dzsingisz és testvérei végigmentek az összegyűlt törzsek között a fekete hegység árnyékában, sokan tisztelettel és elismerően néztek utánuk. Megmutatták, hogy nem lehet packázni velük, és ismét megnyertek egy apró ütközetet.

*

Az ujgurok akkor bukkantak föl, amikor múlóban volt a nyár, és a hegyekből érkező patakok annyira felduzzasztották az Ónon folyót, hogy csaknem kiöntött.

A síkság még mindig üde zöld volt, daloló pacsirták dobták fel magukat a magasba, miközben az ujgur szekerek elzörögtek mellettük.

Menetük lenyűgözően mutatta az ujgurok erejét. Válaszul Dzsingisz ötezer lovasát sorakoztatta fel a hatalmas tábor előtt. Nem ment az ujgurok elé, tudta, hogy távolmaradása finoman jelzi neheztelését a késés miatt. Kaszart küldte ki a woyela testőreivel, a kán fiaival, akik ma már legfeljebb Kaszar tarkóját merték méregetni szúrós szemmel.

Ahogy az ujgurok közelebb értek, Kaszar odament az emberek és állatok sötét kígyóját vezető szekérhez. Tekintete végigfutott a harcosokon, felmérte őket. Jól fel voltak fegyverezve, vadnak és óvatosnak tűntek, noha Kaszar tudta, hogy a látszat csalhat. Megtanulhatják a taktikát, amely Dzsingiszt győzelemre vitte, de az is lehet, hogy csak üzeneteket fognak hozni- vinni a tábor tagjai között.

Az ujgurok legalább annyira voltak lócsiszárok, mint tudós emberek. Kaszar elégedetten látta az őket kísérő hatalmas ménest. Minden harcosra legalább három ló jutott. A tábor forrongani fog a következő hónapban, minden törzs üzletelni fog az ujgurokkal, hogy feljavítsák saját méneseik vérvonalát.

Ahogy Kaszar fölemelte a kezét, az első szekeret kísérő harcosok védekező állást vettek föl, kezük a kardjuk markolatára siklott. Bőviben lehetnek az ujgurok a vasnak, ha ilyen sokan viselnek kardot, gondolta Kaszar. Talán acéllal is kereskednek. Még mindig túl sokan voltak a táborban, akik legfeljebb egy késsel tudták megtoldani az íjukat. Kaszar a deres hajú kis emberre nézett, aki a szekér elején ült. ő volt az, aki fölemelte egyik kezét, hogy megállítsa a karavánt, a harcosok az ő parancsaira figyeltek. Noha egyszerű deelt viselt, csak ő lehetett az ujgurok kánja, Barcsuk. Kaszar úgy döntött, megtiszteli azzal, hogy elsőnek szól.

- Légy üdvözölve a táborban, nagyuram! - mondta hivatalos hangon. - Ti érkeztetek utolsónak a nagy törzsek közül, de az uram, Dzsingisz, jóakarattal fogadta üzenetedet, és kijelölte a legelőt a családjaitoknak.

A kis ember elgondolkodva bólintott. Közben elnézett Kaszar mellett, szemügyre vette a lovasokat, akik alakzatban várakoztak.

- Látom, hogy mi lehetünk az utolsók. Ha elnézem ezt a tábort a síkon, nem hiszem, hogy létezne a világon ennél több harcos. Ti vagytok az elsők, akikkel soknapi utazás után először találkoztunk. Az ujgurok hűséget esküsznek Dzsingisznek, ahogy ígértem. Mutasd meg, hova verjük le jurtáink oszlopát, a többit elintézzük magunk.

Ingerlékenyebb kánokkal ellentétben Kaszar méltányolta a rátartiságot. Elmosolyodott.

- Kaszar vagyok, a nagykán testvére - mondta. - Magam vezetlek oda.

Akkor hát lépj föl ide mellém, Kaszar! Alig várom, hogy híreket halljak. - A kán megütögette a deszkaülést, Kaszar leszállt a lóról, aztán a farára csapott, hogy visszaküldje a woyela harcosokhoz.

- Ha mi vagyunk az utolsók, akkor Dzsingisz talán már nemsokára az ellenségei felé fordítja hatalmas nyilának hegyét - mondta a kán, amikor Kaszar felkapaszkodott mellé. Barcsuk csettintett az ökröknek, a szekér egy rántással megindult. Kaszar figyelte, hogyan állnak körülöttük védekező alakzatba az ujgur harcosok, és elégedett volt. Lovagolni mindenesetre tudnak.

- Ezt csak ő mondhatja meg, nagyuram.

A woyeláktól elszenvedett zúzódások már csaknem elhalványultak, ennek ellenére érezte, amint Barcsuk tekintete végigfut rajta. A tábor a woyelák megleckéztetése után egy időre elcsöndesedett, de a nyárutón ismét nyugtalan lett. Kaszar úgy vélte, hogy most, miután az ujgurok megérkeztek, testvére néhány napon belül megindul. Ettől a gondolattól benne is lobot vetett az izgalom. Együtt voltak a törzsek, és Dzsingisz fogadta hűségesküjüket. Ezután a háború következik, leveszik népük nyakáról a kínai jármot.

-Vidámnak látszol, Kaszar - jegyezte meg Barcsuk, miközben megmutatta neki, hogyan kerülje ki a szekérrel a fűben rejtőző buckát. Az idős férfi vékony és izmos volt, a szemében örökös derű csillogott.

- Már azt hittem, sose találunk egymásra, nagyuram. Mindig jött valami véres viszály, vagy csin kenőpénz, amely miatt egymás torkának estünk. - Egy karmozdulattal átfogta a tábort. - Ezé Ez itt új dolog.

- Talán nem pusztul tovább a népünk. - Barcsuk mormolt valamit, és jól megnézte magának a férfit. Kaszar elvigyorodott. Eszébe jutott, hogy Dzsingisz és Kacsun mostanában ugyanerről vitatkozott, ő csupán visszhangozta szavaikat.

- Igen, de közülünk senki, egyetlen férfi, asszony vagy gyermek sem fog élni száz év múlva. Mindenki, akit itt látsz, addigra nem lesz több csontnál.

Barcsuk meglepetten összevonta a szemöldökét. Kaszar folytatta, bár nem bánta volna, ha olyan ügyesen tudná csavarni a szót, mint Kacsun.

- Mi a célja az életnek, ha nem a hódítás? Hogy asszonyokat és földet raboljunk? Inkább vagyok itt, és nézem ezt, mint hogy békében éljem az életemet.

Barcsuk bólintott.

- Bölcselő vagy, Kaszar.

Kaszar kuncogott.

Te vagy az egyetlen, aki így gondolja. Nem, én a nagy kán öccse vagyok, és ez a mi időnk.

HARMADIK FEJEZET

Barcsuk, az ujgur törzs kánja órákon át beszélt, miközben a nap leszállt a hatalmas jurta mögött. Dzsingiszt elbűvölte a férfi tudása, és ha olyan fogalommal találkozott, amelyet nem értett, akkor újra és újra átvette a kánnal, amíg világos nem lett a jelentése.

Valahányszor olyan témához értek, amelynek köze volt Csinhez, Dzsingisz előrehajolt székén, mint a sólyom, a szeme ragyogott az érdeklődéstől. Az ujgurok a távoli délnyugati határról érkeztek, amely szomszédos a Góbi sivataggal és a Hsziahszia Csin Birodalommal. Dzsingisz habzsolt minden részletet, amelyet Barcsuk mesélt a csin kereskedelmi karavánokról, a ruhájukról, szokásaikról, de mindenekelőtt a fegyvereikről és páncélzatukról. Igaz, a kereskedők nem a legjobb katonák, Dzsingisz agya mégis úgy itta az adatokat, mint a sivatagi homok a tavaszi esőt.

- A béke gazdagságot és biztonságot hoz neked - mondta Dzsingisz, amikor Barcsuk elhallgatott, és egy korty teával megnedvesítette a torkát. - Közeledhetnél Hsziahszia királyához, hogy szövetkezz vele ellenem. Ezt is mérlegelted?

- Természetesen - felelte Barcsuk lefegyverző őszinteséggel.

De ha olyan benyomást keltettem benned, hogy barátságosak, akkor az tévedés. Kereskednek velünk, mert nálunk találnak hegyekből hozott hópárduc irhákat, keményfát, de ritka növények magvait is, amelyeket

felhasználhatnak a gyógyításhoz. Cserébe nyersvasat, szőnyegeket, teát és néha olyan tekercseket adnak, amelyeket ők maguk többször átmásoltak. - Elhallgatott, fanyarul mosolygott az összegyűltekre. - Elhozzák a szemetjüket meg az őreiket az ujgur városokba, de minden arcról le lehet olvasni az undort, még azokéról is, akiket rabszolgának neveznek. - Az emlékektől ingerülten elvörösödött, és megtörölte a homlokát, mielőtt folytatta: - Amióta megtanultam a nyelvüket, túlságosan jól ismerem őket ahhoz, hogy segítséget kérjek tőlük. Nagyuram, látnod kell őket, hogy ezt megértsd. Semmibe vesznek mindenkit, aki nem Hsziahszia alattvalója. Még a csinek is önálló népnek tekintik őket, bár számos szokásuk azonos. Adót fizetnek a csin császárnak, és noha a védelme alatt állnak, mégis úgy tartják, függetlenek hatalmas szomszédjuktól. A pimaszságuk az eget veri, nagyuram.

Barcsuk előrehajolt, hogy megpaskolja Dzsingisz térdét, és nem látszott észrevenni, hogy a többiek megmerevednek.

- Sok nemzedék óta döntik oda nekünk a hulladékukat, nagyuram, miközben a legjobb falatokat bent tartják az erődjeik és a falaik mögött.

- Látni akarod, ahogy megtörnek - mormolta Dzsingisz.

- Igen. Nem kérek mást, mint a könyvtáraikat, hogy az ujgurok tanulmányozhassák őket. Továbbá érdekelnek a ritka drágakövek. Vannak olyanok, amelyek egyszerre emlékeztetnek a tejre és a tűzre. Ilyesmivel nem kereskednek, akármit ajánljunk cserébe.

Dzsingisz alaposan megfigyelte az ujgurt, miközben az beszélt. Barcsuk tudja, hogy nincs joga részt követelni a zsákmányból. A törzsek nem kaptak pénzt azért, mert harcoltak, és bármit szereztek vagy zsákmányoltak, az csak a hagyomány erejénél fogva számított az övéknek. Barcsuk sokat kért, de Dzsingisz nem tudott elképzelni másik népet, amely érdeklődne Hsziahszia könyvtárai iránt. Már magától az ötlettől is elmosolyodott.

- Viheted a tekercseket, Barcsuk. A szavam adom rá. Minden más a győztesek és az Égi Atya kezébe kerül. Nem teljesítek további kívánságokat.

Barcsuk hátradőlt, és kelletlenül bólintott.

- Ennyi elég, minden mást megszerzünk tőlük. Láttam, ahogy a népemet legázolták a lovaikkal, nagyuram. Láttam éhezni az enyéimet, miközben Hsziahszia meghízott a gabonán, amelyet nem akart megosztani velünk. Azért hoztam el a harcosaimat, hogy megfizettessem velük a pimaszságokat.

Városainkat, mezeinket üresen hagytuk magunk mögött. Az ujgurok veled vannak a jurtáikkal, lovaikkal, sóval és vérrel.

Dzsingisz kinyújtotta a kezét, és a két férfi megpecsételte az esküt egy gyors parolával, amely nem mutatta, mennyire komoly egy ilyen kötés. A törzsek odakint várnak, és Dzsingisz tőlük is hasonló esküt követel majd, amint itt végez. A zárt körben ajánlott hűség olyan támogatást jelentett, amelyet Dzsingisz nem vett félvállról.

- Egy dolgot kérek tőled, Barcsuk, mielőtt kimennénk a többiekhez - mondta. Barcsuk, aki már tápászkodott, megállt. Az arca merev maszkká változott, amikor rájött, hogy a beszélgetésnek nincs még vége.

- Legfiatalabb öcsém nagyon szeret tanulni - mondta Dzsingisz. - Temüge, állj csak oda, ahol jobban lehet téged látni! - Barcsuk végignézett a karcsú fiatalemberen, aki fölállt és meghajolt előtte. Kimért bólintással viszonozta a köszöntést, mielőtt visszafordult Dzsingiszhez.

- Sámánom, Kökcsü majd bevezeti az ismeretekbe, ha eljön az idő, de szeretném, ha elolvashatna és megtanulna mindent, amiről úgy gondolják, hogy érdemes. Beleértem azokat a tekercseket is, amelyeket magadénak mondhatsz, meg azokat is, amelyeket ezután szerzünk meg ellenségeinktől.

- Az ujguroknak te parancsolsz, nagyuram - mondta Barcsuk. Ez nem volt valami nagy kérés, nem is értette, miért komorodik el Dzsingisz beszéd közben. Temüge ragyogott a bátyja mögött, Kökcsü mélyen meghajolt, mintha nagy megtiszteltetés érte volna.

- Akkor hát ezt elintéztük - mondta Dzsingisz. Mélyen ülő szeme megvillant a lámpák fényében, amelyeket az alkonyati homályban gyújtottak. - Ha Hsziahszia olyan gazdag, ahogy mondod, akkor legyen ő az első célpont! Csin támogatni fogja őket?

Barcsuk vállat vont.

- Ezt nem lehet biztosan tudni. A területük szomszédos egymással, de a Hsziahszia Birodalom mindig elkülönült tőlük. A Csin Birodalom hadsereget állíthat ellened a későbbi fenyegetések kivédésére. De az is lehet, hogy hagyják meghalni az utolsó emberig Hsziahszia lakóit, és a kisujjukat se mozdítják értük. Senki nem tudja megmondani, mit forgatnak a fejükben.

Dzsingisz vállat vont.

- Ha tíz éve azt mondod nekem, hogy a kereitek haddal jönnek rám, szerencsémnek tartom, ha nem kerülök az útjukba. Most viszont

testvéreimnek nevezem őket. Nem számít, hogy Csin támad-e. Ha megteszik, annál hamarabb töröm meg őket. Bár igazság szerint inkább egy síkságon nézek szembe velük, hogysem a városaik falát másszam meg. Még a városok is elesnek, nagyuram - mondta halkan Barcsuk, aki egyre izgatottabb lett.

- Így lesz - felelte Dzsingisz. - Idővel megtörténik. Ezzel a Hsziahsziával megmutattad nekem Csin védtelen hasát. Kibelezem, azután kitépem a szívét.

- Megtiszteltetés, hogy szolgálhatlak, nagyuram - felelte Barcsuk. Fölállt, mélyen meghajolt, és úgy is maradt, amíg Dzsingisz nem intett, hogy kiegyenesedhet.

- A törzsek összegyűltek - mondta a nagykán. Fölállt és nyújtózott egyet. - Ha keresztülvágunk a sivatagon, akkor vizet és abrakot kell vinnünk a lovaknak. Ha egyszer megtörtént az eskütétel, semmi sem tart tovább ezen a helyen. - Egy pillanatra elhallgatott.

- Törzsenként jöttünk ide, Barcsuk. Nemzetként távozunk. Ha vannak események, amelyeket rögzítesz a tekercseiden, akkor ezt biztosan le kell írnod.

Barcsuk szeme ragyogott, elbűvölte a féri, aki ekkora sokaságnak parancsol.

- Azon leszek, uram. Megtanítom az írást a sámánodnak és a testvérednek, hogy felolvashassák neked.

Dzsingisz hunyorgott meglepetésében. Tetszett neki az elképzelés, hogy a testvére el tudja majd olvasni a merev borjúbőrön rabul ejtett szavakat.

- Érdekes lesz látni egy ilyen dolgot - mondta. Átkarolta Barcsuk vállát, és megtisztelte azzal, hogy a társaságában hagyta el a nagy jurtát. A tábornokok követték őket. Kint halkan zsongtak az összegyűlt törzsek, akik majdani vezérükre vártak.

A tábor sárgán izzott a nyári sötétségben a csillagok alatt. Tízezer pisla láng világított benne. Középütt hatalmas kört tisztítottak meg Dzsingisz jurtájának. A száz helyről összegyűlt harcosok otthagyták a családjukat, hogy együtt álljanak a remegő fényben. Az egyik egyszerű, merev bőrvértet és sisakot viselt, a másik olyan szép vaspikkelyest, amelyet a csin páncélokról másoltak. Néhányan hordták még a törzsi jelzést, de a többség már nem: ez mutatta, hogy ők újak, és csak egyetlen törzs létezik az ég alatt. Soknak a kardja frissen került ki a kovácsműhelyekből, amelyek éjjel-nappal dolgoztak, amióta megérkeztek a síkságra. Izzadó emberek hatalmas üregeket ástak a tűző napfényben, szekérderék számra zúdították a tűzbe az ércet, és izgatottan

figyelték, hogyan készül a kardcsiszárok kezében az ő fegyverük. Nem is egy ember égette meg az ujját, mert előbb fölkapta a kardot, hogysem az rendesen kihűlt volna, de álmukban sem hitték volna, hogy ilyen hosszú pengéjű fegyverük lesz, így hát nem is bánták.

A síkságon mindig fújt a szél, de ezen az estén lágy szellő legyezte őket, miközben Dzsingiszre vártak.

Amikor megjött, az ujgur Barcsukot levezették a szekér lépcsőjén, hogy az első sorban álljon, a vasalt fakerék mellett. Dzsingisz egy pillanatig nem mozdult, lenézett a fejek tengerére, csodálta, milyen sokan vannak. Testvérei, Arszlán, Jelme és végül Kökcsü sámán is leereszkedett a magasból. Mindegyik megállt, hogy végignézzen a sorokon, amelyek túlnyúltak a fénykörön.

Dzsingisz egyedül maradt, és egy pillanatra lehunyta a szemét. Hálát adott az Égi Atyának, hogy erre a helyre hozta, és ilyen hadsereg követi. Néhány rövid szót mondott atyja szellemének arra az esetre, ha látja őt. Jiszügej büszke lenne a fiára. Új utat tört népének, és csak a szellemek tudják, hova vezet ez az út. Ahogy kinyitotta a szemét, látta, hogy Börte elhozta a négy fiút: az első sorban álltak. Hárman túl fiatalok ahhoz, hogy egyedül lehetne hagyni őket. Dzsingisz biccentett nekik, a szeme megállt az elsőn és a másodikon, Dzsocsin és Csagatájon, aki a Farkasok sámánja után kapta a nevét. A csaknem kilencéves Dzsocsi áhítattal nézte az apját, aztán lesütötte a szemét. Csagatáj feltűnően idegesen bámészkodott.

- Száz törzsből jöttünk össze! - kiáltotta Dzsingisz. Szerette volna, ha messzebbre hallatszik a hangja, de még egy csatatereken edzett torok sem képes mindenre. Akik nem hallották, azoknak az elöl állók közvetítették az elhangzottakat.

- Idehoztam a Farkasokat, az olkunutokat és a kerekeket erre a síkságra. Idehoztam a merkiteket, a dzsadzsiratokat, az ojratokat, és najmanokat. Idejöttek a woyelák, a tuvaiak, az ujgurok az urjankajok. - Felmorajlottak, akiket megnevezett. Észrevette, hogy még éjszakára is együtt maradnak. Nem lesz könnyű alkalmazkodni azoknak, akiknek a törzs becsülete

A mindennél fontosabb. Nem számít. ő magasabbra emeli a tekintetüket. Emlékezete hiánytalanul megőrizte minden törzs nevét, amely idelovagolt, hogy csatlakozzék a többihez a fekete hegység árnyékában. Senkit sem hagyott ki, mert tudta, hogy akit kifelejt, az megjegyzi és emlékezni fog rá.

Ezenfelül idehívtam azokat is, akiknek nem volt törzsük - folytatta mégis volt bennük becsület, és meghallották a vér szavát. Bíztak bennünk, azért jöttek. És én azt mondom mindnyájatoknak, hogy nincsenek törzsek az Égi Atya előtt! Csak egyetlen mongol nemzet van, mely most alakul, ezen az éjszakán, ezen a helyen! Azok közül, akik hallották, néhányan éljenezni kezdtek, mások kőmerev arccal hallgattak. Meg kell értetnie velük, hogy kérésével nem gázolt a becsületükbe.

Vértestvérek vagyunk, akiket túlságosan régen választottak el. Én minden törzsnél nagyobb családot ajánlok, amelyben mindnyájatokat a vér szava köt össze. Testvéretekként szólítlak titeket a zászlóm alá, egy családként, egy nemzetként lovagolunk majd. - Elhallgatott, a választ figyelte. Ismerték már ezeket az eszméket, szájról szájra jártak a gyülekezés közben. Mégis megrázta őket, amikor az ő szájából hallották. A tömeg nem éljenzett, Dzsingiszbe váratlanul beledöfött az indulat tüskéje. A szellemek tudják, hogy szereti őket, de a saját emberei időnként őrjítőek.

- Annyi zsákmányt rakunk halomba, mint ez a hegy itt! Lesznek lovak, asszonyok és arany, olaj és étel. Földet foglalhattok magatoknak, és mindenütt félni fogják a neveteket. Aki itt áll, azok kánja lesz, akik meghajtják előtte a fejüket!

Legalább éljeneztek. Dzsingisz megkockáztatott egy halvány mosolyt, örült, hogy rátalált a kellő hangra. Aggodalmaskodjanak csak a kisebb kánok a becsvágya miatt! Ő minden szavát komolyan gondolta.

- Délre ott a nagy sivatag - mondta. Azonnal csönd lett, érezte, hogy még jobban figyelnek. - Keresztülvágunk rajta, olyan sebességgel, amilyent a csin királyságok el se tudnak képzelni. Úgy esünk neki az elsőnek, ahogy a farkasok a bárányoknak, és szétszórjuk őket kardjainkkal és íjainkkal. Nektek adom a gazdagságukat és az asszonyaikat. Odaplántálom a zászlóm, és a föld megremeg, Földanya tudni fogja, hogy a fiai és testvéreik megtalálták örökségüket, és örömmel hallgatja a mennydörgést a síkság felől.

Újabb éljenzés következett. Dzsingisz fölemelte a kezét, hogy lecsendesítse őket, noha örült a lelkesedésnek.

- Száraz vidéken lovagolunk át, annyi vizet viszünk, amennyire egy hirtelen csapáshoz szükség van. Azután meg sem állunk, amíg el nem érjük a tengert. En, Dzsingisz mondom ezt nektek, akinek a szava vasból van!

Helyeslően bömböltek. Dzsingisz csettintett Kaszarnak, aki lent várakozott. Kaszar föladott neki egy vaskos ezüstnyír póznát, amelyre nyolc lófarkat kötöttek. A tömeg suttogott, amikor meglátta. Némelyek fölismerték a merkitek feketéjét, a najmanok vörösét. A kán zászlórúdján együtt volt minden nagy törzs jele, akiket Dzsingisz összegyűjtött a síkságra. Kaszar átadta a zászlórúddal az ujgurok kék lófarkát is.

Barcsuk összeszűkült szemmel tekintett erre a mindennél hatalmasabb jelképre, de maga mögött a tömeggel őt is izgalommal töltötte el a jövő látomása. Amikor magán érezte Dzsingisz tekintetét, meghajtotta a fejét.

Dzsingisz ügyesen odakötötte a többiek fölé az utolsó lófarkat, azután a lobogó nyelét letámasztotta a lába mellett a deszkára. A szellő elkapta a színes lófarkakat, úgy csapkodtak, mintha élnének.

- Összekötöttem a színeket — mondta. - Mire kifakulnak, nem lesz különbség köztük. Egy nemzet zászlajává lesznek.

Lábánál a tisztek kivonták kardjukat, a tömeg egy pillanat múlva válaszolt. Sok ezer kardot villantottak az égre. Dzsingisz meghatottan bólintott. Hosszú ideig tartott, amíg a lárma elült, noha csitítóan fölemelte szabad kezét.

- Az eskü kötelez titeket, testvéreim. De nem erősebb, mint a vér szava. Térdeljetek elém!

Az első sorok azonnal letérdeltek, a többiek kifelé gyűrűző hullámokban követték őket, amikor látták, mi történik elől. Dzsingisz erősen figyelt, lát-e ellenkezést, de nem látott. Mindnyájan engedelmeskedtek.

Kökcsü fölkapaszkodott a szekér hátuljában levő lépcsőn. Az arca óvatosan semmitmondó volt. Bármekkora becsvágy hajtotta is, álmodni sem mert volna hasonló pillanatot. Temüge szót emelt érte, és Kökcsü gratulált magának, hogy elvezette a fiatalembert addig a pontig, amikor ilyen javaslatot kell tenni.

Nagyon élvezte, hogy a törzsek térdelnek. Gondol-e rá Dzsingisz, hogy Kökcsü az egyetlen, aki nem tesz neki esküt? Kaszar, Kacsun és Temüge a többiekkel, kánokkal, harcosokkal együtt odalent térdelt a füvön.

- Egy kán alatt nemzetté válunk! - szólalt meg Kökcsü a fejek fölött. Szíve vadul vert izgalmában. A szavak visszhangoztak benne, hullámokban töltötték be a völgyet, ahogy azok odalent megismételték őket. - Tiszteletem jeléül jurtát, lovat, sót és vért ajánlok!

Kökcsü megmarkolta a szekér korlátját, miközben a többiek megismételték Dzsingisz szavait. Ez után az éjszaka után mindnyájan tudni fogják, hogy ő a

nagykán sámánja. Miközben a szavak hullámgyűrűkben távolodtak, Kökcsü felnézett a magasba. A tiszta ég alatt a szellemek nyilván táncolnak vad és egyszerű örömükben, senki sem látja vagy érzi őket, csak hivatásának leghatalmasabbjai. A sok ezer torok kántálása közepette a sámán érezte, miként forognak a szellemek a ködben, és ez lázba hozta. Végre elhallgattak a törzsek, ő pedig hosszan kifújta a levegőt.

- Te jössz, sámán - mormolta mögötte Dzsingisz. Kökcsü összerezzent meglepetésében, azután letérdelt, és megismételte az esküt.

Miután sámánja csatlakozott a kocsi körül álló emberekhez, Dzsingisz kirántotta apja kardját. Akik a közelében álltak, láthatták, hogy a szeme elégedetten megvillan.

- Elvégeztetett. Egy nemzet vagyunk, és útnak indulunk. Ma senki se gondoljon a törzsére vagy a gyászra! Nagyobb család vagyunk, és minden föld a miénk, csak meg kell szereznünk.

Leengedte a karját, erre az emberek felüvöltöttek. A szellő megtelt a sülő birkahús szagával. A harcosok az éjszakára készültek, amikor annyit ehetnek és ihatnak, amennyi beléjük fér. Az ittas harcosok sok ezer gyermeket nemzenek még pirkadat előtt. Dzsingisz fontolgatta, hogy visszatér a sátrába Börtéhez, de kínos szorongás fogta el, amikor feleségének vádló tekintetére gondolt. Börte megtett mindent, ami asszonynak kötelessége, senki ember nem vitathatja, de Dzsocsi igazi apjának kilétére ettől még nem derült fény. Dzsingiszt örökké emésztette a kétség.

Kiverte a fejéből az összevissza kódorgó gondolatokat, és elvette Kacsuntól az ajragos tömlőt. Ma este az érzéketlenségig leissza magát, mint minden más törzs kánja. Reggel aztán nekilátnak, hogy felkészüljenek az átkelésre a szikkadt Góbi sivatagon, és elindulnak az úton, amelyet ő választott nekik.

NEGYEDIK FEJEZET

Szél sivított a szekerek mellett, hozta a finom port, amelytől férfiak és asszonyok egyfolytában köpködtek, ha az ételbe kerülve csikorgott a foguk között. Legyek kínozták a harcosokat, verejtékük sóját nyalogatták, s vörös foltok támadtak testükön csípésük nyomán. Nappal, ahogy az ujgurok mutatták, rongyokkal védték az arcukat, csak akkora nyílást hagytak, hogy

kilássanak a sivár tájra, amely reszketett a hőségben. A sisakok és nyakvértek annyira felforrósodtak, hogy meg sem lehetett érinteni.

Egy hét után Dzsingisz serege fölkapaszkodott egy rozsdaszín dombhátra, amelyet hullámzó dűnékkel barázdált, hatalmas síkság követett. Bár a dombok lábánál tudtak vadászni, a vad egyre kevesebb lett, a hőség viszont fokozódott. A tűzforró homokban az élet egyetlen jelét az apró, fekete skorpiók jelentették, amelyek szétfutottak a lovak patái elől, és eltűntek az üregeikben. A szekerek mindegyre elakadtak, a legnagyobb hőségben kellett kiásni őket. Gerincet roppantó munka volt, és minden óra közelebb vitte őket ahhoz a pillanathoz, amikor kifogy a víz.

Ezernyi naptól keményre aszalt kecskebőr tömlőt töltöttek puffadásig vízzel, majd inakkal kötötték össze a szájukat. Mivel nem volt más forrásuk, az utánpótlás szemmel láthatóan apadt, és sok tömlő felhasadt a többi súlya alatt. Húsz napra elegendő vizet hoztak magukkal, és ebből már tizenkettő el telt. A harcosok minden második napon a lovaik vérét itták a néhány kupa meleg, kissé sós víz mellé, de így is közel jártak az ájuláshoz: kábultak, figyelmetlenek voltak, a szájuk annyira kiszáradt, hogy az ajkuk vérezni kezdett.

Dzsingisz a testvéreivel együtt lovagolt a sereg élén, a dühös napfényben összehúzott szemmel leste, nem látja-e valamilyen jelét a hegyeknek, mert azt mondták, azok várják a túloldalon. Az ujgurok a kereskedőútjaikon mélyen behatoltak a sivatagba. Dzsingisz mindenben Barcsuk tudására hagyatkozott. Elkomorodva nézte a sárgában-feketében hullámzó lapályt, amely minden irányban a látóhatárig ért. Még sose élt meg ehhez fogható hőséget, a bőre megsötétedett, arcán új barázdákba rakódott le a por és a homok. Szinte örült az első éjszaka hidegének, pedig a jurták és az irhák is kevés védelmet biztosítottak ellene. Az ujgurok megmutatták a többi törzsnek, hogyan kell a köveket felhevíteni, majd belőlük vetni ágyat. Több harcosnak volt barna folt a hátán, ahol a kövek megperzselték a deeljüket, de a hideget legyőzték, és ha túlélik az állandó szomjazást, a sivatag már nem állíthatja meg őket. Dzsingisz időnként megtörölte az ajkát lovaglás közben, és kavicsot szopogatott, hogy ne száradjon ki a szája.

Hátrapillantott a mögötte lovagoló Barcsukra. Az ujgurok eltakarták a lovuk szemét, az állatok vakon léptettek. Dzsingisz is megpróbálta a hátasával, de az állat tapasztalatlan volt, folyton kirúgott, felhorkantott a rongy miatt, amíg le nem vették. Inkább szenvedett a tüzes forróságban. Sok állatnak sárgásfehér

kéreg jelent meg a szemhéján, amit írelni kellett, hogy akkor is hasznukat vehessék, amikor kiérnek a sivatagból. Akármilyen kevés volt belőle, a drága vizet meg kellett osztani az állatokkal. Az új nemzet gyalogszerrel aligha ért volna ki a pusztaságból.

Barcsuk a földre mutatott, és fölemelte a hangját, hogy túlkiabálja a szelet:

- Látod a kék foltokat a homokban, nagyuramé

Dzsingisz bólintott, és megköszörülte száraz torkát, hogy válaszolhasson.

- Ezek jelzik az utolsó szakaszt a Jinsan-hegység előtt. Itt réz található. Ezt adjuk el Hsziahsziának.

- Mennyi időbe telik, amíg meglátjuk a hegyeket é - kérdezte rekedten Dzsingisz, óvakodva a túlzott reményektől.

Barcsuk mongol közömbösséggel vont vállat.

- Nincsen róla biztos tudásunk, de a Hsziahsziából jövő kereskedők még frissek, a lovaikat még nem lepi be a por, amikor errefelé keresztezik az utunkat. Nem lehetnek messze.

Dzsingisz hátranézett a néma lovasokra, szekerekre. Hatvanezer harcost, ugyanennyi feleséget és gyermeket hozott magával a sivatagba. Nem látta a sokmérföldes menet végét, az alakok összeolvadtak, sötét folttá mosódtak a forrón reszkető levegőben. Csaknem elfogyott a víz, hamarosan le kell vágni a nyájakat. Elvisznek annyit, amennyit bírnak, a többi itt marad a homokon. Barcsuk követte a pillantását, és kuncogni kezdett.

- Szenvednek, nagyuram, de hamarosan a Hsziahszia Birodalom kapuját fogjuk döngetni.

Dzsingisz fáradtan horkant ott. Az ujgur kán tudása hozta őket erre a kietlen helyre, de csak az ő szavaira hagyatkozhattak, arra, hogy az a királyság valóban olyan gazdag és termékeny, mint Barcsuk állítja. Egyetlen ujgur harcost sem engedtek be a sivatagot délről szegélyező hegyek mögé, így Dzsingisz nem is tudta megtervezni a támadást. Ingerülten morfondírozott, miközben a lova patája alól egy újabb skorpió iszkolt tova a homokban. Minden azon múlik, talál-e gyenge pontot a csin védekezésben. Még mindig nem értette, milyen lehet egy nagy kőváros, amely olyan magas, akár egy hegy. Egy ilyen várost reményvesztetten bámulnának lovasai.

A homok kékeszöldre vált a lovak patája alatt. Hatalmas csíkokban kéklett a föld. Ha megálltak enni, a gyerekek a levegőbe hajigálták a homokot, s pálcákkal képeket rajzoltak bele. Dzsingisz nem osztozott az örömükben, mert

minden este kevesebb volt a víz, és a forró kövek ellenére minden éjjel vacogtak.

Kevés derűre volt oka a hadseregnek, mikor fáradtan álomra hajtották a fejüket. A tizenkét nap alatt Dzsingiszt kétszer hívták, hogy oszlasson el valamilyen nézeteltérést a törzsek között, mert a hőségtől és a szomjúságtól szikrázott a hangulat. Mindkét alkalommal kivégeztette a verekedőket, ami világossá és egyértelművé tette, hogy tilos megbontani a tábor békéjét. Ráébresztette a többieket, hogy ellenséges földön járnak, és ha a tisztek nem képesek megfékezni a zavargást, az ő beavatkozásának kegyetlen lesz a vége. Ez a fenyegetés a legtöbb forrófejű harcost visszatartotta a nyílt engedetlenségtől, igaz, sohasem volt könnyű visszafogni, de a túl sok csöndes óra harapóssá, ingerlékennyé tette őket.

A tizennegyedik nap ismét meghozta a rekkenő forróságot. Dzsingisz megrándult, amikor ledobta takaróit. Szétszóródtak alóla a kövek, amelyeket szolgálói szedtek össze a következő éjszakára. Elgémberedett, fáradt volt, viszkető bőrét vékony porréteg lepte. Amikor a testvéreivel játszadozó kis Dzsocsi nekiszaladt, Dzsingisz nyakon vágta, és a kisfiú pityeregve szaladt az anyjához vigasztalásért. Valamennyien türelmetlenek voltak a sivatagi hőségben, csak azért tartották a szemüket a látóhatáron, mert Barcsuk zöld síkságot és egy folyót ígért, és képzeletben már arra jártak.

A tizenhatodik napon alacsony, fekete dombok bukkantak föl. Az ujgur előőrs vágtában tért vissza, nyomukban porfelhőt eregetve. Körülöttük a táj csaknem zöld volt a réztől, amelyből éles pengeként meredeztek a fekete sziklák. A családok ismét láthattak mohát és bokrokat a sziklák árnyékos oldalán, hajnalban a vadászok nyulakat és pockokat szedtek ki az éjszakára felállított csapdákból. A családok hangulata kissé javult, de még mindig szenvedtek a szomjúságtól, a kisebesedett szemhéjaktól, így a hangulat továbbra is pocsék volt a táborban. Fáradtságuk ellenére Dzsingisz növelte a felderítők létszámát, az embereknek pedig gyakorlatozniuk kellett karddal és íjjal. A harcosok lefogytak és megsötétedtek a sivatagban, de komor kitartással végezték a dolgukat, egyikük sem akart kudarcot vallani a nagykán előtt. Lépéseik észrevétlenül gyorsultak, fokozatosan lehagyták a súlyos szekereket.

Ahogy közelebb értek a hegyekhez, Dzsingisz látta, hogy sokkal magasabbak, mint gondolta. Ugyanabból a fekete kőből álltak, mint amelynek éles sziklái körülöttük meredeztek a homokból. Lehetetlen volt megmászni

őket. Át kell jutniuk valamelyik hágón, különben kénytelenek végigmenetelni a hegylánc tövében. Igaz, mivel alig maradt vizük, a szekerek sokkal könnyebbek lettek, de ha nem találják meg a völgyet, amelyet Barcsuk ígért, rakásra hullnak. A törzsek elfogadták kánjukként, de ha a forróság és a halál helyére vezeti őket, akkor bosszút állnak, ha marad annyi erejük. Dzsingisz egyenes háttal ült a nyeregben, a szája csupa seb volt. Mögötte a törzsek mogorván dünnyögtek.

*

Kacsun és Kaszar a sziklák lábánál hunyorogtak a forróságtól párás levegőben. Két nyomkeresővel előrelovagoltak hágót keresni. A nyomkeresők tapasztalt emberek voltak, egyikük éles szeme észrevett egy sokat ígérő bevágást két csúcs között. Egész jónak ígérkezett az út, ahogy a meredek lejtők szakadékká keskenyedtek, amelyben visszhangzott a négy ló patadobogása. Kétoldalt égig szökkentek a sziklák, túlságosan meredekek voltak még ahhoz is, hogy egy ember megmássza őket, nem beszélve a lovakról és a szekerekről. Különösebb nyomkeresői készség nélkül is megállapíthatták a kövek kopásából, hogy széles ösvény húzódik előttük. Vágtába ugratták lovaikat, mert szerettek volna beszámolni a hegyek mögötti Hsziahszia Birodalomba vezető útról.

Amint kibukkantak az egyik kanyarjából, döbbenten húzták meg a szárat és elnémultak a megilletődéstől. A szakadék végét elzárta egy hatalmas fal, amely a hegység fekete kövéből készült. Minden egyes tömbje nehezebb volt annál, mint amit a törzsek képesek lettek volna megmozdítani, és maga a fal különösnek, valahogy nem helyénvalónak tűnt. Nekik nem voltak kővel bánni tudó mesterembereik. Az egyenes vonalak, a sima felszín elárulta, hogy ez ember műve, de a méret, az arány méltó volt a megmunkálatlan sziklákhoz és völgyekhez. A fal tövében megtalálták a végső bizonyítékát annak, hogy nem természeti jelenséggel van dolguk. Fekete, erősen megvasalt, ódon, szilárd kapu magasodott előttük.

- Nézzétek ezeket a méreteket! — mondta Kacsun fejcsóválva. - Hogy tudunk ezen átjutni?

A felderítők csak a vállukat vonogatták. Kaszar halkan füttyentett.

- Könnyű lenne csapdába csalni bennünket ezen a halott helyen. Gyorsan szóljunk Dzsingisznek, mielőtt utánunk jön.

De azt is hallani akarja majd, hogy vannak-e itt harcosok Tudod jól.

Kaszar mindkét oldalon végignézett a meredek lejtőkön, és hirtelen sebezhetőnek érezte magát. Könnyű volt elképzelni, hogy föntről köveket hajigáinak le, és nem lehet kikerülni őket. Töprengve nézett a két felderítőre, akik elkísérték őket a szakadékba. Kereit harcosok voltak, mielőtt Dzsingisz szolgálatába álltak. Közömbösen várták a parancsot, nem mutatták mennyire megilletődtek az irdatlan faltól.

- Talán azért építették, hogy megállítsa a sivatagból érkező sereget - mondta Kaszar a testvérének. - Az is lehet, hogy kihalt.

Miközben ő beszélt, az egyik felderítő felmutatott egy apró alakra, amely a fal tetején mozgott. Csak katona lehetett. Kaszar szíve összeszorult. Ha van is másik hágó, Barcsuk azt nem ismeri, és miközben átjárót keresnek a hegységben, Dzsingisz serege apadni kezd. Kaszar döntött, bár tudta, hogy ez a két felderítő életébe kerülhet.

— Nyargaljatok a fal tövébe, azután gyertek egyenesen vissza! - A két férfi meghajtotta a fejét. Kifejezéstelen arccal összenéztek. Egyikük a ló oldalába rúgott, és elkiáltotta magát: „Gyí!” azzal vágtázni kezdett a fekete fal irányába. Homok röppent a patkók nyomán. Kaszar és Kacsun az erős napfénytől hunyorogva nézte őket. Gondolod, hogy eljutnak a falig? — kérdezte Kacsun. Kaszar némán vállat vont, inkább a falat figyelte.

Kacsunnak úgy rémlett, hogy az egyik őr hirtelen mozdulatot tesz. A felderítőknek volt annyi eszük, hogy nem egymás mellett lovagoltak, hanem teljes vágtában száguldottak az ösvény két szélén, jobbra-balra kanyarogva, hogy megnehezítsék az esetleges íjászok dolgát. Hosszú ideig nem hallatszott egyéb a patadobogásnál. A testvérek lélegzetvisszafojtva figyeltek.

Kacsun elkáromkodta magát, amikor a fal tetején íjászok sora jelent meg.

- Gyerünk már! - dörmögte az orra alatt. Sötét pöttyök suhantak lefelé, a vágtázó felderítők irányába. Kacsun látta, hogy egyikük vakmerően bekanyarodik a nagykapunál, öklével megdöngeti, majd megfordul a lovával, de az íjászok már célba vették. Szempillantás alatt tucatnyi vessző ütötte át őt és a lovát. A haldokló felüvöltött, lova visszafelé botladozott, és elvétette a lépést, valahányszor eltalálták. Jóformán egyszerre estek össze, és csöndesen elnyúltak a homokban.

A második felderítő szerencsésebb volt, noha nem érintette meg a falat. Egy ideig úgy látszott, sikerül elmenekülnie a nyílvesszők elől, Kaszar és Kacsun kurjantva biztatta. Azután megremegett a nyeregben, lova felágaskodott, majd összerogyott, kapálózott egy darabig, majd ráhenteredett a gazdájára.

A ló feltápászkodott, és sántikálva megindult feléjük, otthagyva gazdájának megtört testét.

Kaszar leszállt, megfogta a lógó szárat. A ló lába el volt törve, nem járhatott többé. Kaszar némán a nyergéhez kötötte a szárat. Nem fogja itt hagyni az állatot, amikor olyan sok szájat kell etetni a táborban.

Megkaptuk a választ, öcsém - motyogta, - noha nem olyat, mint amit szerettem volna. Hogyan jutunk át rajtuk?

Kacsun a fejét csóválta.

- Módot találunk rá - mondta, és visszapillantott az őket figyelő íjászok sötét vonalára. Némelyik fölemelte a karját, noha azt nem lehetett tudni, hogy gúnyolódnak-e, vagy tisztelegnek. - Még akkor is, ha kövenként kell lebontani.

*

Látva, hogy csak Kaszar és Kacsun jött vissza, Dzsingisz serege megállt. Mielőtt elérték a lovasok első vonalait, a testvérek elhaladtak néhány előretolt egység mellett, amelyek továbbra is a hegyeket figyelték. Dzsingisz és tisztjei megtanulták a kemény leckét, miközben egyetlen hadsereggé gyúrták össze a törzsek harcosait. Fiúk száguldottak sebes vágtában a kánhoz, hogy közöljék öccsei közeledését.

Egyikük sem válaszolt a kérdezősködőknek. Komoran és némán lovagoltak testvérük jurtájához, amely fehér csigaként tapadt a szekérhez. A harcosokhoz érve Kaszar leugrott a nyeregből, és ránézett az ifjúra, aki előlépett, hogy megfogja lovának kantárját.

- Szübötej! - üdvözölte. Mosolyt kényszerített az arcára. A fiatal harcos idegesnek tűnt. Kaszarnak eszébe jutott, hogy páncélt és egy jó lovat ígért neki. Elfintorodott. Jó kis időzítés.

- Sok megbeszélnivalónk van a kánnal. Majd máskor kérd a lovat.

Szübötej arca megnyúlt csalódottságában, Kaszar hümmögve megfogta a vállát, amikor éppen elfordulni készült. Eszébe jutott a fiú bátorsága, amikor a woyela testvérek közé vetette magát. Ilyen szívességet illik viszonozni.

- Talán jön majd egy pillanat, amikor elintézhetjük. Gyere velem, ha képes vagy csöndben maradni. - Szübötej rögvest elvigyorodott, ámbár örömébe némi riadalom vegyült, mivel most magának a nagykánnak színe elé kerül. Kiszáradt szájjal kapaszkodott föl a szekér lépcsőjén, és követte a fivéreket a sátor árnyas belsejébe.

Dzsingisz már várta őket. A fiatal hírnök még ott zihált mellette.

- Hol vannak a felderítők? - kérdezte komolyan.

- Elestek, bátyám. Es a hágót fekete kőfal őrzi, olyan magas, mint száz jurta, talán még annál is magasabb.

- Legalább ötven íjászt láttunk - tette hozzá Kacsun. - Nem valami ügyesek, amennyire megítélhettük, de aligha tévesztik el céljukat. A fal egy szűk szakadék végében áll, amelyet két oldalról meredek sziklák szegélyeznek. Nem tudom, hogyan kerülhetnénk meg őket.

Dzsingisz elkomorodott, fölállt székéből, megköszörülte a torkát, majd átment a jurtán, ki a vakító napfénybe. Kaszar és Kacsun követte, alig vették észre a sarkukban loholó, tágra nyílt szemű Szübötejt.

Dzsingisz megállt a zöldeskék homokon, és fölnézett. Botot fogott a kezében, intett vele, majd vonalat húzott a földre.

- Mutassátok meg! - parancsolta. Kacsun átvette a botot, és húzogatni kezdte a vonalakat. Kaszar elbűvölve figyelte, ahogy öccse fölidézte a szakadékot, amelyet pár órája láttak. Az egyik oldalon feltűnt az ívelt kapu. Dzsingisz bosszúsan dörzsölte az állát.

Szétszedhetjük a szekereket, hogy deszkapajzsok alatt közelebb juttassuk az embereket - mondta töprengve. Kacsun megrázta a fejét.

- Ezzel eljutunk a kapuhoz, ha nyilaznak, de amint odaértünk, köveket dobhatnak ránk. Ekkora magasságból a deszka szilánkokká zúzódik.

Dzsingisz fölemelte a fejét, végignézett a családok végtelen sorain, a fátlan síkságon. Semmijük sincs, amiből építeni lehetne.

- Akkor majd visszavonjuk őket - mondta. - Egy színlelt visszavonulással magunk után csalhatjuk őket. Kiküldöm a legjobb embereimet páncélban, ők túlélik a nyilazást, majd nagy lármával, fejvesztve visszavonulnak. - Erre a gondolatra elmosolyodott. - Ez talán némi alázatra tanítja harcosainkat.

Kacsun végighúzta a csizmáját a rajz szélén.

- Működhet, ha tudjuk, mikor nyitják ki a kaput, ám a szakadék kanyarodik. Amint kikerülünk a látótávolságból, semmiképpen nem tudhatjuk, mikor jönnek ki. Ha felküldhetnénk néhány fiút kétoldalt, ők jelezhetnek, de nehéz fölkapaszkodni, és nincs fedezék a sziklákon. Meglátják őket.

- Szólhatok, nagyuram? - szólalt meg hirtelen Szübötej.

- Mondtam, hogy hallgass! - bosszankodott Kaszar. - Hát nem látod, hogy ez itt milyen fontos? - A három testvér ránézett az ifjú harcosra, aki sötétvörösre pirult.

- Bocsánat. Arra gondoltam, hogy megtudhatnánk, mikor jönnek ki.

- Ki vagy te? - kérdezte Dzsingisz.

Szübötej megremegett. Lehajtotta a fejét.

- Szübötej az urjankajoktól, nagyuram. - Zavartan helyesbített. - A nemzetből, nagyuram. Én...

Dzsingisz fölemelte a kezét.

- Emlékszem. Mondd el, mire gondoltál.

Szübötej látható erőfeszítéssel visszafojtotta idegességét, és elmondta. Csodálkozott, hogy rajta kívül senki sem gondolt rá. Dzsingisz tekintete annyira szúrta, hogy lesütötte a szemét.

Némán szenvedett, miközben a testvérek gondolkoztak. Egy emberöltőnek tűnő idő múlva Dzsingisz bólintott.

- Beválhat - mondta kelletlenül. Szübötej mintha egy kicsit megnőtt volna.

Kaszar rámosolygott a fiatalemberre, mintha az ő érdeme lenne az esze.

- Gondoskodj róla, Kacsun! - mondta Dzsingisz. Elvigyorodott Szübötej büszkesége láttán. - Akkor hát kilovagolok, és megnézem a helyet, amelyet leírtál. - Elborult a kedve, mert arra gondolt, hogy szét kell bontani néhány szekeret azok közül, amelyeken a családokat áthozták a sivatagon. Mivel a fa ritka kincs volt, mindegyiket sokat javítgatták nemzedékeken át. De hát ezen nem lehet segíteni.

- Fogd az első tíz szekeret, és csinálj belőlük hordozható védőtetőt!

Észrevette, hogy Kacsun szeme a káni jurtára villan. Felhorkant.

- Ne ezzel kezdd, öcsém! Az enyém eszedbe ne jusson! Kacsun elindult, hogy összegyűjtse az embereket és a szükséges építőanyagot. Dzsingisz maradt, és a fiatal harcosra nézett.

- Egy lovat és egy páncélt ígértem neked. Mi mást kérsz még tőlem?

Szübötej elsápadt zavarában. Ő nem a kán adóssága miatt jött, csak meg akart oldani egy problémát, amely izgatta.

- Semmit, nagyuram. Nekem elég, ha együtt lovagolhatok az enyéimmel.

Dzsingisz az arcát vakargatva nézett rá.

- Megvan a kellő bátorsága és esze, Kaszar. Adj a keze alá tíz embert, amikor a fal ellen támadunk. — Sárga szeme ismét Szübötejre villant, aki a döbbenettől a földbe gyökerezett.

- Figyelni fogom, hogyan vezeted a nálad tapasztaltabb harcosokat. - Elhallgatott, hogy megemészthessék a szavait, azután hozzátett egy szúrást, hogy leeressze kissé a fiatalember dagadó önbizalmát.

- Ha kudarcot vallasz, nem éred meg a naplementét - mondta.

Szübötej mélyen meghajolt, izgalmában alig hallotta a figyelmeztetést. Dzsingisz mordult egyet.

- Hozd a lovam, Kaszar! Megnézem ezt a falat és azokat az íjászokat, akik azt hiszik, hogy az utamba állhatnak.

ÖTÖDIK FEJEZET

A hsziahsziai védőknek fogalmuk sem volt róla, hogy hány mongol indult ellenük a sivatagon át. Noha Dzsingisz tucatnyi tisztjével nyíllövésnyire lovagolt tőlük, hadát jól elrejtette a kanyargós szakadékban. Úgy döntött, nem küld embereket a sziklákra. A terv azon múlott, hogy a védők azt higgyék, közönséges pásztorokkal állnak szemben. Ha figyelőket pillantanak meg a csúcsokon, ez azt jelzi, hogy a jövevények legalább némi tervezésre képesek, és a katonák gyanút foghatnak. A száját harapdálva nézett föl az erődre. Íjászok hemzsegtek a falon, időnként fellőttek egy nyílvesszőt magasra, hogy bemérjék a támadás előtt a lőtávolságot. Dzsingisz nézte, ahogy az utolsó nyílvesszők tőle tíz-egynéhány lépésre a földbe fúródnak. A saját emberei, akik messzebbre tudtak nyilazni, megvetően kiköptek az ellenség felé.

A levegő sűrű és csöndes volt a szakadékban, ahova nem jutott be a szél. A sivatag forrósága még mindig perzselt, a nap a fejük fölött égetett, szinte semmi árnyék nem volt. A kán megérintette apja kardjának markolatát, hátha szerencsét hoz, azután megfordította a lovát, és visszaindult, várakozó harcosaihoz.

Csöndben voltak, ahogy parancsolta, de az izgalom látszott ifjú arcukon. A többi mongolhoz hasonlóan ők is sokkal többre tartották, ha becsapják az ellenséget, mint ha erővel gyűrik le.

A deszkák össze vannak kötve - szólt oda Kaszar. - Elég kezdetleges, de el lehet vinni a fal tövébe. Adtam nekik kovácspörölyöket, hogy próbálkozzanak a kapuval. Ki tudja, talán betörik.

- Ha így lesz, még száz ember vár, hogy egy rohammal megtámogassák őket - mondta Dzsingisz. Kacsunhoz fordult, aki a közelben ellenőrizte az utolsó részleteket. - A többieket tartsd vissza, Kacsun. Nagy mészárlás lenne, ha összeszorulnának egy olyan résben, ahol egyszerre csak néhányan férnek át. Nem akarom, hogy pánikba essenek.

- Arszlánt tettem meg a második csoport vezetőjévé - felelte Kacsun. Jó választás volt, Dzsingisz helyeslően bólintott. A fegyverkovács egy nyílfellegben is képes követni a parancsokat.

Mintha még mindig ott magasodott volna mögöttük a fal, noha már nem lehetett látni. Dzsingisznek fogalma sem volt róla, mi lehet a sötét kövek között, vagy hány ember védi a hágót. Nem is számít. Két napon belül kiürül az utolsó vizes tömlő. Azután hullani kezdenek a törzsek, belehalnak a szomjúságba és az ő becsvágyába. Annak az erődnek el kell esnie.

Sok harcos szép kardokat és lándzsákat hozott, amiket majd otthagynak a homokon, csupa olyan holmit, ami feltűnhet a kirohanó védőknek. A katonák a legjobb, csin mintára készült páncéljukat viselték. A hőségben az ujjnyi vaspikkelyek égették a csupasz bőrt, a selyem alsóruhából hamarosan facsarni lehetett a verejtéket. Az emberek nagy kortyokban nyelték az apadó víztartalékot. Dzsingisz nem korlátozta a harcosok adagját, akik az életüket kockáztatják.

Mindent megtettünk, amit tehettünk, bátyám - szakította meg Kaszar a gondolatait. Mindketten Kökcsüt figyelték, aki felbukkant a harcosok között, hintette rájuk az értékes vizet, es közben kántált. Sokan lehajtották a fejüket, hogy fogadják áldását. Dzsingisz elkomorodott. Látta Temügét, aki ugyanígy osztja majd az áldást, de nem talált benne semmi dicsőségeset.

- A támadók között kellene lennem - dörmögte.

Kacsun meghallotta, és megrázta a fejét.

- Nem láthatnak futni, testvérem. Talán rosszul sül el a terv; és a törzsek elmenekülnek. Téged nem láthatnak gyávának, ráadásul a sereg fele nem is

ismeri a tervünket, még nem. Elég, ha azt látják, hogy figyeled az eseményeket. Én leginkább a bátorság, az erős idegek alapján válogattam. Engedelmeskedni fognak a parancsoknak.

- Kénytelenek - felelte Dzsingisz.

Testvérei otthagyták, hogy utat nyissanak a támadó csapatnak és a széles deszkapajzsnak. Az emberek büszkén, feszült hallgatással emelték a fejük fölé a szerkezetet.

- Megélem még, hogy leomlik ez a fal - mondta Dzsingisz.

Ha nem a pengék és pörölyök segítségével, akkor csellel. Néhányan meghalnak közületek, de az Égi Atya szereti a harcosok szellemét, és örülni fog nektek. Utat nyittok a fal mögötti gazdag királyságba. Szóljanak a dobok és a kürtök! Hadd hallják, hadd féltsék a drága erődjüket! Hadd jusson el ez a hang Hsziahszia szívébe, de akár Csin városaiba is!

A harcosok mély lélegzetet vettek, és felkészültek a futásra. A távoli hegyek között madár rikoltott élesen egy fölszálló meleg légoszlop tetejéről. Kökcsü elmagyarázta, hogy ez jó előjel, és a legtöbb ember fölnézett a rájuk boruló, magas kék üstre. Tucatnyi dobos kezdte el verni a csatára hívó jelet. Az ismerős dübörgés föllelkesítette őket, a szívük gyorsabban dobogott. Dzsingisz lecsapott a karjával, a hadsereg felbömbölt, a kürtök jajongani kezdtek. Az első csoport elkocogott a kanyarhoz, majd vad csatakiáltásban törtek ki. Az erődből visszhangos riadó válaszolt.

- Na, most meglátjuk! - mondta Dzsingisz, és összeszorította, majd ellazította az öklét a kardja markolatán.

*

A futó harcosok dobogásának hangja visszaverődött a szakadék oldalairól. Majd megszakadtak a fejük fölé emelt védőtető súlyától, a verejték máris félig elvakította őket. A szerkezet haszna azonnal bebizonyosodott, mert máris tüskeként meredeztek belőle a fekete nyílvesszők, amelyeknek a végén színes tollak remegtek. Dzsingisz látta, hogy az íjászokat jól kiképezték, az elvakkantott parancs után egyszerre lőtték ki nyilaikat Egy-két lövés talált, mielőtt a deszkapajzs a falhoz ért, a nyomában három csöndes alak hevert hasmánt a homokban.

Tompa döngés töltötte be a völgyet: a pörölyök lesújtottak a falba épített ajtóra. A fal tetején íjászok hemzsegtek, kihajoltak, hogy beletaláljanak nyilaikkal a legkisebb résbe. Összeroskadó emberek jajdultak fel a védőtető szélénél, testük rángott a becsapódó nyilaktól.

Dzsingisz káromkodott az orra alatt, amikor meglátta, hogy súlyos sziklákat emelnek át a mellvéden. Beszélt a tábornokaival erről a lehetőségről, mégis megrándult az előérzettől, amikor egy tollas sisakú tiszt ordítva kiadta a parancsot. Az első kő mintha végeláthatatlan ideig zuhant volna. Dzsingisz hallotta a robajt, amely térdre kényszerítette a lentieket. Amikor feltápászkodtak, a pörölyök még keményebben csaptak le, ugyanabban az ütemben, ahogy a dobok döngtek mögöttük.

Lehullott még két kő, széttörték a deszkákat. Az emberek homokba dobták a pörölyöket. Rémült ordítás támadt, amikor az íjászok új célpontokat találtak. Dzsingisz ökölbe szorított kézzel figyelte, hogy hullnak emberei. Az ajtó kitartott, a mongolok annyit tehettek, hogy haragjukban a fegyvereiket rázták az ellenség felé. Sorra hullottak el, aztán hirtelen sarkon fordultak, és visszafutottak a szakadékba, kétségbeesésükben egymást lökdösve félre.

Futás közben többeket leterített a zümmögő hullámokban érkező' nyílzápor. Alig tucatnyian értek ki a lőtávolból, akik a térdükre támaszkodva lihegtek. Mögöttük a völgy megtelt a menekülés közben elszórt holmikkal. Nyílvesszők csomói mutatták a holttesteket.

Dzsingisz lassan az ösvény közepére ment, fölnézett a diadalmas védőkre. Hallotta az éljenzésüket, és nehéz volt hátat fordítani nekik. Amikor megtette, a lárma erősödött. Peckes léptekkel vonult odáig, ahol nem láthatták.

*

Liu Ken a fal legmagasabb pontjáról figyelte a távozását, ám a vonásaira boruló egykedvű maszk nem mutatta elégedettségét a katonák előtt. Ők leplezetlenül örültek, hátba vagdosták egymást, mintha nagy győzelmet arattak volna. Liu egyre ingerültebb lett a butaságuktól.

- Váltsátok le az őrséget, és küldjetek föl ide öt sui pihent íjászt! - vakkant rájuk. A mosolyok lehervadtak. - Ezer nyílvesszőt veszítettünk el a szakadékban. Gondotok legyen rá, hogy ismét megteljenek a tegezek! Adjatok mindenkinek ivóvizet!

Az ódon kőre támaszkodva lenézett a hágóra. Úgyszólván mindenkit megöltek, aki a lőtávolukba került, elégedett volt az íjászaival. Majd el ne felejtsen gratulálni a falon szolgálatot teljesítő tiszteknek. A pörölyök hangja aggasztotta, de az ajtó kitartott. Liu Ken befelé mosolygott. Ha mégsem, a mongolok berohantak volna egy magas falú udvarra, amely fölött minden oldalon íjászok fogadják őket. Az erődöt gyönyörűen megtervezték, és ő elégedetten ment végig szolgálati útján, amely addig nem ért véget, amíg nem ellenőrizte az egészet.

Aztán elkomorodott, mert a homokban heverő deszkákra tévedt a tekintete. Ő azt hallotta, hogy a vademberek úgy támadnak, mint a vadállatok. A védőtető ravasz tervezésre utalt. Ez aggasztó. Ezt nem hagyja ki a tartomány kormányzójának küldött jelentéséből. Liu elgondolkodva nézte a szétszórt holttesteket. Köveket még sose használtak. A legtöbbet benőtte a moha, mivel évek óta hevert bevetésre készen a falon. Azokat is pótolni kell a raktárakból, bár az efféle a hivatalnokok dolga. Ideje, hogy mással is foglalkozzanak az élelmezésen kívül.

Szandálok kopogtak, Liu megfordult, és leküzdötte rossz érzését, mert az erőd parancsnoka jött fölfelé a fal lépcsőjén. Sen Ti sokkal inkább hivatalnok volt, mint katona. Liu felkészült, hogy válaszoljon értelmetlen kérdéseire. A kövér ember kifogyott a szuszból a kapaszkodásban. Liu lesütötte a szemét, hogy ne lássa felettese gyöngeségét. Szótlanul várakozott, hogy a ziháló Sen Ti kedvére bámészkodjon.

- Megfutamítottuk a kutyákat! - mondta Sen Ti ragyogó szemmel, miután kilihegte magát.

Liu néma egyetértéssel bólintott. Az ostrom közben nem látta a parancsnokot. Semmi kétség, az ágyasai között lapított az erőd túlsó végében levő magánlakosztályában. Liu fanyarul gondolt a szavakra, amelyeket Szün Cü írt a védekező háborúról. Sen Ti bizonyára alkalmas a „föld hasadékaiban való elrejtőzésre”, de csak akkor, ha ő, Liu, már szétszórta a támadókat. Mégis udvariassággal tartozott a parancsnok rangjának.

- Nagyuram, otthagyom a hullákat, hogy megbizonyosodjak róla nem rejtőznek-e köztük élők. Hajnalban kiküldöm az embereimet, hogy összeszedjék a fegyvereket és a nyílvesszőket.

Sen Ti lenézett a szakadékban elnyúló holtakra. Különböző ládák és egy emberhosszúságú, gyönyörű lándzsa hevert a földön. Ha a katonákra hagyja,

minden érték eltűnik valamelyik magángyűjteményben. Valami megcsillant a zöldarany homokban. Hunyorgott, hogy lássa, mi az.

- Te fogod ellenőrizni őket, Liu. Most küldd le az embereket, hogy megvizsgálják a kaput, nem sérült-e meg. Hozzanak be minden értékeset, hogy átnézhessem.

Liu nem mutatta, mennyire undorodik a parancsnok leplezetlen mohóságától. Az ujguroknak úgy sincs semmi értékük. Azoktól a rongyos vademberektől legfeljebb néhány darabka fényes fémre lehet számítani. De hát ő nem nemes. Meghajolt, amennyire teljes páncélzatban tehette.

- Ahogy parancsolod, nagyuram. - Otthagyta Sen Tit, aki húsos ajkán halvány mosollyal bámult lefelé. Csettintett egy csoport íjásznak, akik az őrséget letéve éppen vizet ittak egy vödörből.

- Kimegyek levetkőztetni a holtakat. - Mélyet lélegzett. Tudta, hogy látják rajta, mennyire elkeseríti a szégyenletes parancs. - Menjetek vissza a helyetekre, és készüljetek egy újabb rohamra.

Az emberek engedelmesen szétfutottak. A vizesvödör felborult. A katonák felrohantak a falra. Liu némán sóhajtott, és igyekezett kizárólag a parancs teljesítésével foglalkozni. Az ujurok megfizetnek ezért a támadásért, amint a király meghallja, mi történt. Hsziahszia békés földjén talán hónapokig erről fog beszélni az udvar. A kereskedelem megszűnik egy emberöltőre, büntetőexpedíciókat küldenek valamennyi ujgur település ellen. Liu undorodott az ilyesfajta háborútól, és latolgatta, kérelmezze-e, hogy helyezzék át Jincsüan városába. Azoknak mindig szükségük van tapasztalt katonákra.

Ráreccsent egy tucat lándzsásra, hogy kövessék, aztán lement a hűvös lépcsőn a külső kapuhoz. Bentről olyan épnek látszott, mintha meg se rohamozták volna. Kik lesznek olyan oktalanok, hogy a betörésére vállalkozzanak? Liu nem szeretett volna köztük lenni. Gépiesen ellenőrizte, rendben van-e a belső kapu, mielőtt a gerendáért nyúlt, amely a külső kaput zárta. Szün Cü lehetett a legnagyobb katonai gondolkodó, aki valaha született Csin földjén, de fogalma sem volt, milyen nehéz egy olyan kapzsi parancsnokkal, mint Sen Ti.

Mélyet lélegzett, és kinyitotta a kaput, beengedte az éles napfény egy sugarát. Mögötte készségesen topogtak az emberek. Biccentett kapitányuknak.

- Két ember maradjon, és őrizze a kaput. Ti többiek gyűjtsétek össze a használható nyílvesszőket és mindent, ami értékesnek látszik. Ha valami gond

van, dobjatok el mindent, és rohanjatok a kapuhoz! Tilos a beszélgetés, egyikőtök sem távolodhat ötven lépésnél messzebb, még akkor sem, ha kacsatojás méretű smaragd hever a homokban! Nyugtázzátok a parancsaimat!

A katonák egyszerre tisztelegtek. A kapitány kettőnek a vállára ütött, jelezve, hogy maradjanak és őrködjenek. Liu bólintott, és hunyorítva kilesett, hogy a szeme szokjon a fényhez. Nem várt különösebb minőséget az erőd katonáitól. Csaknem mindegyik elkövetett valamilyen függelemsértést, vagy felbosszantott egy nagykutyát. Biztosan még Sen Tinek is van valamilyen szeplő a politikai előéletében, noha a kövér ember sosem öntötte volna ki a szívét egy közönséges katonának, akármilyen rangja lelt légyen is.

Hosszan, lassan kiengedte a levegőt a tüdejéből, közben agyában sorra vette a védelmet. Mindent megtett, amit tehetett, de még így is volt valami nemszeretem előérzet a csontjaiban. Átlépett egy hullát, és feltűnt neki, hogy az övéhez nagyon hasonló páncélt visel. Ez nem tetszett Liunak. Semmiféle följegyzés nem szól arról, hogy az ujgurok lemásolták volna a csin páncélokat. Egyszerű, de használható darab volt, Liuban egyre erősödött a szorongás.

Rátiport egy kinyújtott kézre, készen rá, hogy hátraugorjon. Hallotta, ahogy a csontok eltörtek, és miután nem látott mozgást, továbbment. A kapu körül volt a legmagasabb a hullák halma, kettőnek nyíl ütötte át a torkát. Súlyos pörölyök hevertek mellettük, Liu fölvette az egyiket, és a falnak támasztotta, hogy kéznél legyen visszafelé. Ez is jó iparosmunka volt.

Miközben összeszűkült szemmel kémlelte a hágó torkolatát, emberei szétszóródtak, és hajlongva szedegették a fegyvereket a homokból. Liu kicsit lazított. Látta, hogy ketten nyílvesszőket húzgálnak ki egy tetemből, amely a sok találattól sündisznóra hasonlított. Kilépett a fal árnyékából, és megvonaglott a hirtelen napfénytől. Harminc lépéssel maga előtt meglátott két dobozt. Tudta, Sen Ti figyeli, nem talál-e valami értékest. Fogalma sem volt, miért hoznának a vademberek aranyat vagy ezüstöt egy rohamhoz, de azért odament a kiégett homokon, kezét közben a kardja markolatán tartotta. Talán kígyók vagy skorpiók vannak bennük?- Hallott már olyat hogy efféléket használtak ostromlott városok ellen, noha ezeket rendszerint áthajították a falon. A vademberek nem hoztak ostromlétrákat vagy katapultokat a támadáshoz.

Kihúzta a kardját, a hegyét a homokba szúrta, így fordította oldalra a dobozt. Madarak robbantak ki belőle, és fölcsaptak a magasba. Liu döbbenten hátraugrott.

Egy pillanatig dermedten bámulta a madarakat, képtelen volt felfogni, miért hagyták a napon főni az állatokat. Felemelte a fejét, hogy a röptüket figyelje, azután felködlött benne a sejtés, és a szeme kitágult a hirtelen pániktól. A madarak a jelzés! Tompa morajt hallott, a föld mintha remegett volna a lába alatt.

- Vissza a kapuhoz! - ordította a kardjával hadonászva. Körülötte a katonák döbbenten bámultak, némelyik nyílvesszőket és kardokat szorongatott hóna alatt. - Futás! Vissza! - bömbölte Liu. A hágóban megpillantotta a vágtázó lovak első sötét vonalát, és maga is a kapu felé fordult. Agya szélsebesen járt. Ha a bolondok túl lassúak, magukra vessenek!

De alig néhány lépés után megtorpant a rémülettől. A kapu körül felugrott némelyik hulla, amelyekből még mindig meredezett a nyílvessző. Köztük volt az is, aki rezzenetlen nyugalommal tűrte, hogy Liu eltörje a szandáljával a kezét. Nagyot nyelt halálos félelmében. Mögötte erősödött a mennydörgés, Liu megint futásnak eredt. Látta, hogy a kapu lassan bezárul, de az egyik ellenséges katona bedugja a karját a résbe. Ordított a kíntól, miközben a kezét odabent darabokra vágták, de voltak mások, akik kifeszítették a kaput, és a védőkre vetették magukat.

Dühödt üvöltés tört ki Liu torkából, és nem látta a nyilat, amely a tarkójába csapódott. A homokra rogyott, még érezte a szúrását, aztán elborította a sötétség. Biztos, hogy a belső kaput bezárták. Látta maga mögött a csukott kapuszárnyakat, tehát maradt esélyük. A saját vére fojtotta meg a gondolatait, és a paták dobaja a semmibe foszlott.

*

Szübötej fölemelkedett a homokból. Azon a nyílvesszőn kívül, amely leterítette, még kettő fúródott a páncéljába. A bordái nagyon fájtak, minden lépés friss kínt hozott, meleg vér csurgott a combján. A szakadékot megtöltötte a mennydörgésre emlékeztető’ moraj, amint a vonalba fejlődött lovasok teljes sebességgel közeledtek. Szübötej fölnézett, amikor meghallotta az íjak pendülését, és látta, hogy fekete nyílvesszők süvítenek lefelé. Mögötte ló

nyerített. Szübötej észrevette, hogy a kaput megállították a beszorult tetemek. Arrafelé támolygott.

Körülnézett, hátha meglátja azt a tíz embert, akiket Dzsingisz rendelt a parancsnoksága alá. Négyet látott a kapu felé rohanni, a többiek némán hevertek a homokban. Ők valóban meghaltak. Szübötej fájdalmasan nyelt egyet, miközben átlépett egy harcost, akit még az urjankaj törzsből ismert.

A lovasok morajlása egyre hangosodott mögötte. Szinte várta, mikor döntik le a lábáról. Úgy vélte, a sebétől kábulhatott el, mert mintha minden lassan történt volna, ugyanakkor hallotta minden egyes hörgő lélegzetvételét. Becsukta a száját, bosszantotta a gyengeség jele. Két túlélő kivont karddal berontott a kapun. Szübötej hallotta az íjak pendülését, bár a vastag kőfal elfojtotta a hangot. Látta, hogy nyílvesszőktől tüskés emberek esnek össze ordítva, amint átjutnak a kapun. Ebben a pillanatban kitisztult Szübötej elméje, érzékei kiélesedtek. Körülötte nyílvesszők fúródtak a homokba, de nem törődött velük. Amikor emberei elérték a kaput, rájuk ordított, hogy álljanak meg. A hangja rekedt volt, de megkönnyebbülésére engedelmeskedtek neki.

- Csináljatok pajzsokat a fából! Fogjátok a pörölyöket! - parancsolta, és a szerszámokra mutatott. Hallotta a páncél csörgését, ahogy a lovasok a földre ugrottak körülötte. Kaszar futva érkezett, Szübötej megragadta a karját.

- íjászok vannak odabent! Felhasználhatjuk a törött fát. Nyilak fúródtak a homokba, amelyből csak a fekete tollak álltak ki. Kaszar lenézett Szübötej kezére, épp annyi ideig, hogy emlékeztesse az ifjú harcost társadalmi helyzetére. Amikor Szübötej elengedte, Kaszar parancsokat kezdett osztogatni. Körülöttük az emberek fölkapkodták az eredeti védőtető darabjait, és a fejük fölé emelve átrohantak a kapun.

Amint a pörölyök ismét munkához láttak, a magasban az íjászok újra kezdték a lövöldözést. A kezdetleges pajzs nem védett meg néhány vesszőtől. Kaszar parancsot adott a kinti forró homokon, hogy árasszák el nyilakkal a külső fal íjászait. Így a csin katonák kénytelenek lesznek lekuporodni, ami zavarhatja őket a célzásban, és a hadsereg tovább juthat. Kaszar az ajkát harapdálta, nem szerette az ilyen kiszolgáltatottságot, de amíg a belső"kapu be nem törik, nem mehetnek tovább. A kalapácsok dübögő hangjába haldoklók kiáltásai keveredtek.

Menj be, és gondoskodj róla, hogy addig se legyen nyugtuk, amíg itt várunk! - ordította Kaszar Szübötejnek. Az ifjú harcos meghajtotta a fejét, és futott embereihez.

Egy árnyéksávon áthaladva kijutott a vakító napfénybe, es megpillantotta a hideg szemű íjászokat, akik nyílvesszőt nyílvessző' után lőttek le az udvarba.

Alig volt annyi ideje, hogy egy törött deszka mögé bukjon. Nyíl karcolta végig a karját, erre hangosan elkáromkodta magát. Tíz emberéből már csak egy élt.

A két kapu között szándékosan nem hagytak nagy távolságot: alig tucatnyi harcos fért el a résben. A pörölyforgatókat nem számítva a többiek csak álltak, deszkát tartottak a fejük fölé, és igyekezetek minél közelebb húzódni egymáshoz. A föld itt is homokos volt, tele kilőtt nyílvesszőkkel. Olyan sűrűn meredeztek, mint a kutya szőre. Egyre többen lőttek lefelé, Szübötej hallotta, hogy valaki idegen nyelven osztogat parancsokat. Ha megint köveket hajítanak rájuk, akkor az egész roham összeomlik, mielőtt a belső' kapu betörne, gondolta, és igyekezett leküzdeni félelmét. Csapdában érezte magát. A hozzá legközelebb álló harcos elvesztette a sisakját roham közben. Fájdalmasan üvöltve rogyott össze, a nyakából csaknem függőlegesen állt ki a tollas nyílvessző. Szübötej fölkapta pajzsul használt deszkáját, és minden kemény becsapódásnál összerázkódott. A pörölyök őrjítő"lassúsággal döngtek, de Szübötej hirtelen meghallotta az egyik harcos örömkiáltását. A dübörgés megváltozott, ahogy a közelében állók rugdosni kezdték a repedező' fát.

A kapu kidőlt, a poros földhöz lapítva a mögötte várakozó védőket. Akik elsőnek léptek be, azonnal elestek a velük szemben álló katonák számszeríjaitól. Mögöttük Kaszar emberei bömböltek mohó türelmetlenséggel, megérezték, hogy szabad az út befelé. Előretörtek, tolták a két kapu közötti katonákat, akik holtakon botladoztak tovább.

Szübötej el sem tudta hinni, hogy még él. Kirántotta a kardot, amelyet maga Dzsingisz ajándékozott neki, és előrerohant a bősz csapattal, megszabadulva végre a magas falaktól. A számszeríj ászoknak nem volt esélyük az újratöltésre, Szübötej egyetlen, a torokra mért csapással megölte első ellenségét, egy katonát, akinek a földbe gyökerezett a lába a rémülettől. Akik betörtek az erődbe, azoknak a fele vérzett, de életben volt, és lelkesen estek neki a védelem első vonalainak. Az elsők közül néhányan a falépcsőn kapaszkodtak föl egy magasabb szintre, és vigyorogva látták, hogy az íjászok még mindig a

gyilokgödörbe lövöldöznek. Pengtek a mongol íjak, nyílvesszők szelték át a gödör fölött a levegőt, Hsziahszia íjászai úgy estek össze, mintha pöröllyel csapták volna le őket.

Dzsingisz serege átözönlött a kapun, berobbant az erődbe. Nem sok rend volt az első támadásban. Szübötej tudta, hogy amíg a magasabb rangú tisztek, Kaszar vagy Arszlán át nem veszi a parancsnokságot, addig szabad a vásár, annyi embert öl meg, amennyit akar, és felordított eszeveszett izgalmában.

*

Mivel nem volt velük Liu Ken, hogy megszervezze a védelmet, a hsziahsziai harcosok megtörtek, és fejvesztetten futottak szét a támadók elől. Dzsingisz a hágóban hagyta a lovát. Átment a kapun, keresztülbukdácsolt a bezúzott belső kapun. Az arcáról sütött a diadal és a büszkeség, miközben harcosai áttörtek az erőd katonáin. A törzseknek egész történelmük folyamán sohasem volt esélyük arra, hogy visszaüssenek elnyomóiknak. Dzsingiszt nem érdekelte, hogy Hsziahszia népe megkülönbözteti magát Csíntól. Az ő szemében az ősi, gyűlölt fajhoz tartoztak. Látta, hogy némelyik védő leteszi a fegyverét. Megcsóválta a fejét, és odaszólt Arszlánnak, amikor a fegyverkovács elment mellette:

- Nem ejtünk foglyokat Arszlán! - Tábornoka meghajtotta a fejét.

Ezután módszeres mészárlás kezdődött. Felkutatták az erőd pincéiben bujkáló embereket, előrángatták és lemészárolták őket. A holtakat fölstócolták a központi udvar vörös kövezetén. Egy kút volt a vihar szeme, minden szikkadt torkú mongol talált rá időt, hogy enyhítse a szomját, egyik vödör a másik után ürült ki. Végül már csak tátogni tudtak. Lucskosra áztak, legyőzték a sivatagot. Ahogy a nap ereszkedni kezdett, Dzsingisz a kificamodott tagokkal heverő holtakat átlépegetve maga is odament a kúthoz. A harcosok elnémultak. Az egyik megtöltötte a bőrvödröt, és odanyújtotta a kánnak. Amikor végre Dzsingisz is ivott és elvigyorodott, éljenezni kezdtek, de akkora hangerővel, hogy a környező falak visszaverték az ordítást. Aztán berontottak a szobák, csarnokok, kerengők és folyosók furcsa útvesztőjébe. Mint egy vadkutyafalka, száguldottak át az erődön, és mögöttük véres lett a fekete kő.

Sokszobás lakosztályban találták meg az erőid parancsnokát, selymek és mérhetetlen értékű falikárpitok között. Három ember kellett, hogy betörje a vasalt tölgyajtót, amely elválasztotta őket a bujkáló Sen Titől és tucatnyi

rémült asszonyától. Amikor Kaszar belépett, Sen Ti igyekezett véget vetni az életének egy tőrrel, de annyira félt, hogy a penge megcsúszott izzadó tenyerében, és csak egy vonalat karcolt vele a torkára. Kaszar kivonta a kardját, rátette a parancsnok húsos kezét a markolatra, majd másodszor is a torkához vezette a pengét. Sen Ti elveszítette az önuralmát, és küzdeni próbált, ám Kaszar egy erőteljes rántással végighúzta a vasat Sen Ti nyakán, azután hátralépett a kilövellő vér elől. Sen Ti addig csapkodott, míg meg nem halt.

- Ez az utolsó - mondta Kaszar. Az asszonyokra nézett, és bólintott. Különös teremtmények voltak, púderes bőrük olyan fehér, akár a kancatej, Kaszar mégis csinosnak találta őket. A szobában jázminillat keveredett a vér szagával. Kaszar a fogait villogtatva mosolygott a nőkre. Öccse megszerezte magának az olkunut lányt feleségül, már két gyerek volt a jurtájában. Kaszar első felesége meghalt, és nem volt másik. Vajon Dzsingisz megengedi-e, hogy elvegyen kettőt-hármat ezekből az idegen nőkből? Igen kellemes gondolat volt. Az ablakhoz lépve kinézett Hsziahszia földjeire. Az erőd magasan épült a hegyekben, Kaszar egy hatalmas völgyre látott, a sziklák kétoldalt elvesztek a párában. A távolban tanyák és városkák pettyezték a zöld földet. Mélyen, elismerően sóhajtott.

Mintha érett gyümölcsöt tépnénk le! - mondta az öreg Arszlánnak, aki éppen belépett. - Küldj valakit a testvéreimért! Ezt látniuk kell!

HATODIK FEJEZET

A király a palotája legmagasabb terméből nézte Hsziahszia lapos völgyét. Miután fölszállt a hajnali harmat, kibontakozott a táj szépsége. Ha nem tudta volna, hogy egy hadsereg lappang a szemhatár mögött, éppen olyan békésnek látja a vidéket, mint máskor. A napfényben aranyként ragyogtak a csatornák, amelyek a drága vizet szállították a gabonához. Még a parasztok is látszottak a messzeségben. Dolgoztak, mit sem törődve a haddal, amely északi, sivatagos hazájából érkezett.

Zsej Csiang megigazította arannyal hímzett, zöld selyemruháját. Egyedül volt, szenvtelen arccal nézett ki a hajnalba, de az ujjai idegesen húzogattak egy szálat. Addig babrálta, míg be nem akadt a körmébe, és elszakadt. A szemöldökét ráncolva nézte a hibát. A ruha csin kelméből készült, azért vette föl, hogy szerencsét hozzon neki, és megjöjjön az erősítés. Amint hírét hallotta

az inváziónak, két leggyorsabb hírnökét indította útnak egy levéllel, de a válasz késlekedett.

Felsóhajtott, öntudatlanul babrálta tovább a szövetet. Ha élne az öreg csin császár, máris menetelne ötvenezer katona, hogy megvédje kis királyságát. A szeszélyes istenek éppen abban a pillanatban ragadták el szövetségesét, amikor a segítségére lenne szüksége. Vei herceg idegen, Zsej Csiang nem tudhatta, hogy a pimasz kölyökben megvan-e apjának nagylelkűsége.

Zsej Csiang az országaik különbségén tűnődött. Mit tehetne még, hogy biztosan megszerezze Csin segítségét? Első őse egy csin herceg volt, aki személyes hűbérbirtokként kapta meg ezt a földet. Semmi szégyellnivalót nem talált abban, hogy segítséget kért. A hsziahsziai Birodalomról megfeledkeztek abban az évszázadokkal ezelőtti nagy háborúban, amikor a fejedelmek addig harcoltak egymással, míg szét nem szakadt a Csin Birodalom. Zsej Csiang a hatvannegyedik uralkodó volt ama véres korszak óta. Apja halála óta, csaknem három évtizede gondoskodik róla, hogy népe függetlenül élhessen a Csin Birodalom árnyékában. Kötött másfajta szövetségeket is, de sosem sértette meg őket, nehogy erővel térítsék vissza a birodalom kebelébe Egy napon az egyik fia örökli majd ezt a bizonytalan békét. Zsej Csiang megfizette az adót, elküldte kalmárait, hogy kereskedjenek, katonáival gyarapította a birodalmi hadsereg létszámát. Cserébe megbecsült szövetségesként kezelték.

Az igaz, hogy Zsej Csiang új írást dolgoztatott ki népének, amely nem nagyon hasonlított a csinbélihez. Az öreg csin császár ritka kéziratokat küldött, hogy fordítsák le maguknak Lao Ce és Sákjamuní Buddha tanításait. Ez bizonyosan a jóindulat és nem a helytelenítés jele. A Hsziahszia-völgyet a határán álló hegyek és a Sárga-folyó választotta el a Csin Birodalomtól. Az új nyelvvel Hsziahszia újabb lépést tett, hogy megszabaduljon Csin befolyásától. Veszedelmes és kifinomult játék volt ez, de a királynak volt kellő éleslátása és ereje, hogy biztosítsa népe jövőjét. Talán új kereskedelmi útvonalakat nyit Nyugat felé, hogy lecsapolja a gazdagságát. Erre most minden veszélybe került, mert ezek a törzsek előrontottak a sivatagból.

Felmérte vajon Vei herceg, hogy a mongolok, amikor betörtek a Hsziahszia Birodalomba, megkerülték északkeleti nagyszerű falukat? Csin számára semmi jó nem származik abból, hogy a farkas megtalálta a mezőkre vezető kaput.

- Támogatnotok kell! - motyogta. Idegesítette, hogy Csin katonai segítségétől függ, miután népe sok emberöltő óta elszokott a függéstől. Nem

tudta, képes lesz-e megfizetni azt az árat, amelyet Vei herceg kér majd a segítség fejében. Megmenti a királyságot, de csak azért, hogy ismét tartomány legyen.

Ingerültségében az ujjaival dobolt a gondolatra, hogy csin hadsereg menetel az országában. Reménytelenül szüksége volt rájuk, de mi lesz, ha nem távoznak, ha vége a küzdelemnek? És mi lesz, ha egyáltalán nem jönnek?

Máris kétszázezer ember menekült Jincsuan falai közé, és ezrek verődtek össze a zárt kapuk előtt. A legelkeseredettebbek megpróbálnak bemászni a városba, a király testőreinek kardlappal kellett visszakergetni őket, vagy közéjük kellett lőni egy sorozatot a számszeríjból. Minden hajnal újabb hullákat hozott, és egyre több katonának kellett kimennie a városból, hogy a gyűlölködő pillantások kereszttüzében eltemessék őket, mielőtt járvány törne ki. Komor és kellemetlen tennivaló volt ez, de a város nem bírt több embert élelmezni, így a kapuk zárva maradtak. Zsej Csiang addig matatott az aranyszálakkal, amíg vérgyöngyök buggyantak ki a körme alól.

Azok, akik bejutottak, az utcán háltak, mert a fogadók és más szállások rég megteltek. Az élelmiszer ára napról napra emelkedett, a feketepiac erősödött, noha a testőrök felkötöttek mindenkit, akit árufelhalmozáson kaptak. Jincsuan a félelem városa lett, ahol a barbárokra vártak, de három hónapja nem történt semmi, csupán a pusztításokról jöttek hírek, mert fű sem termett Dzsingisz hadának lába nyomán. Még nem érkeztek meg Jincsuanba, bár lovas felderítőiket már látni lehetett a távolban.

Megkondult egy gong. Zsej Csiang összerezzent. Alig bírta elhinni, hogy máris itt a sárkány órája. Az elmélkedés sem ajándékozta meg a szokásos békével, mielőtt elkezdődött volna a nap. Megrázta a fejét, hogy elkergesse a gonosz szellemeket, amelyek kiszívják az ember akaraterejét. Talán a hajnal jobb híreket hoz. Felkészült, hogy megmutatkozzék mások előtt, egyenesebben ült lakkozott-aranyozott trónján, a ruhaujjat, amelyen a kihúzott szál csúfoskodott, elrejtette. Mielőtt a minisztereivel tárgyal, új ruhát és hűtőfürdőt vesz, hogy kicsit lehiggadjon.

Ismét megszólalt a gong, a terem ajtói hangtalanul kitárultak. Besorjáztak a legbizalmasabb tanácsadók, lépteik neszét elnyelte posztócipőjük, amely nem karcolta meg a fényezett padlót. Zsej Csiang egykedvű arccal üdvözölte őket, tudta, hogy belőle nyerik az önbizalmat. Ha az idegesség legkisebb jelét

mutatja, rögtön megérzik a pánik szelét, amely odalent süvölt a nyomornegyedek utcáin.

Két rabszolga odaállt a király mellé, és lágy szellőt hajtottak hatalmas legyezőikkel. Zsej Csiang szinte nem is vett tudomást róluk, mert látta, hogy az első minisztere alig képes megőrizni a nyugalmát. Fegyelmezetten bevárta, amíg a miniszterek a padlóhoz érintették a homlokukat és elmondták a hűségesküt. A szavak régik, vigasztalók voltak. Az apja és a nagyapja ezerszer hallotta őket ugyanebben a teremben.

Végre elkészültek, és most már nekiláthattak a napi munkának. Az ajtószárnyak bezárultak mögöttük. Oktalanság lenne azt képzelni, hogy magukban vannak, tűnődött Zsej Csiang.

Ami a trónteremben elhangzik, azt estére mindenki tudja a piacon. Alaposan megnézte minisztereit, hogy ők is érzik-e azt a félelmet, amely az ő mellét szorítja? Nem látott ilyet, és ettől egy árnyalatnyit megkönnyebbült.

- Fenséges Uralkodó, Mennyek Fia, mindnyájunk atyja - kezdte az első miniszter. - Levelet kaptam Vei császártól, Csinből. - Nem ő vitte oda a királynak a levelet, hanem átadta a tekercset egy rabszolgának. Az ifjú letérdelt, és átnyújtotta a drága papírtekercset, amelyen Zsej Csiang fölismerte Vei herceg pecsétjét. Nem adta jelét a reménykedésnek, míg átvette a levelet, és letörte róla a viaszpecsétet.

Nem tartott sokáig, hogy elolvassa. Minden önfegyelme ellenére elsötétült az arca. Erezte, mennyire várják a híreket a teremben. Összeszedte magát, és nyugodtan, hangosan felolvasta a levelet.

- „Úgy hasznos, ha ellenségeink egymásra támadnak. Miféle veszély lehetne ez nekünk? Vérezzenek csak ki a támadók, és Csin bosszút áll a nevetekben."

Néma csend támadt a teremben, miközben a miniszterek megemésztették az üzenetet. Néhányan elsápadtak a megrendüléstől. Nem jön erősítés. Ami még ennél is rosszabb, az új császár ellenségként tekint rájuk, többé nem tartja őket szövetségesnek, mint az apja. Lehet, hogy ebben a néhány szóban a Hsziahszia Birodalom végítéletét mondták ki?

- A hadseregünk készen áll? - törte meg halkan Zsej Csiang a csöndet.

Mielőtt válaszolt, az elsőminiszter mélyen meghajolt, hogy elrejtse a félelmét. Nem bírta megmondani királyának, menynyire felkészületlenek a katonák egy háborúra. A béke évszázadai után inkább a városi örömlányoknál vitézkedtek, mintsem a harci művészetekben jeleskedtek volna.

- A laktanyák telve vannak, felséges uram. Királyi testőrséged vezetésével visszazavarják ezeket az állatokat a sivatagba.

Zsej Csiang szobormereven ült, tudta, hogy senki sem meri megzavarni a gondolkodásban.

- Ki tartja fönn a városi közbiztonságot, ha a testőrségem kimegy a síkságra? - kérdezte végül. - A parasztok? Évek óta tartom és etetem a milíciát. Itt az ideje, hogy kiérdemelje azt, amit tőlem kap. - Ügyet sem vetett első miniszterének szorongására. Ez csak egy unokatestvér. A városi tisztviselőket vaskézzel irányítja, de hiányzik belőle az eredeti gondolatokhoz szükséges mélység.

- Küldjetek a tábornokért, hogy megtervezhessek egy támadást - mondta. - Úgy tűnik, a beszéd és a levelezés ideje lejárt. Megfontolom... Vei császár szavait, és a válaszomat is, majd ha a közelgő veszedelemmel végeztünk.

A miniszterek felsorakoztak. Merev tartásukon átizzott a félelem. Megszokták a békét, senki sem emlékezett már a háború borzalmaira.

*

- Ez a hely tökéletesen megfelel! - mondta Kacsun, és végignézett Hsziahszia síkságán. Mögötte hegyek magasodtak, ám előtte zöld-arany mezők érlelték a dús gabonát. Az eltelt három hónapban a törzsek hihetetlen sebességgel lovagolták be az országot városról városra, ellenállással szinte nem is találkoztak. Három nagyobb város is elesett, aztán híre ment a megszállóknak, és a lakosság menekülni kezdett. Eleinte ejtettek foglyokat, de mikor a számuk megközelítette a negyvenezret, Dzsingisz beleunt a jajveszékelésükbe. Hada nem tudott ennyi embert etetni, de nem is hagyhatta őket maga mögött, noha ezek a nyomorult parasztok nem úgy festettek, mintha félni kellene tőlük. Kiadta a parancsot, és a mészárlás egész nap tartott.

A halottakat ott hagyták, hadd rohadjanak szét a napon. Dzsingisz csak egyszer nézte meg ezeket a hullahegyeket, hogy ellenőrizze, miképpen hajtották végre a parancsát. Ezután nem gondolt többé rájuk.

Csak az asszonyokat hagyták élve, akiket jutalomként osztogattak. Kacsun épp ma reggel jutott két ritka szépséghez.

A jurtájában vártak rá, és azon kapta magát, hogy a gondolatai folyton a nők körül járnak, ahelyett hogy a támadás következő lépését fontolgatná. Megrázta a fejét, hogy kitisztuljon.

- A parasztok egyáltalán nem tűnnek harciasnak, és ezek a csatornák tökéletesen megfelelőnek látszanak a lovak itatásához - folytatta, és a bátyjára nézett.

Dzsingisz egy nyereghalmon ült a jurtájában, állát a tenyerébe hajtotta. A törzsek derűs kedvükben voltak. Kisfiúk nyírfa husángokat vertek bele a földbe. Dzsingisz kíváncsian fölnézett, és észrevette, hogy két idősebb fia is ott zsivajog a csoportban. Lökdösték és ütötték egymást, miközben azon vitatkoznak, hol lenne a legalkalmasabb hely a husángoknak. Dzsocsi és Csagatáj veszedelmes társaságot jelentett a kisfiúknak, gyakran csábították őket mindenféle rosszra. Verekedéseiknek rendszerint az asszonynép hatalmas pofonjai vetettek véget.

Dzsingisz felsóhajtott, megnyalta a száját, gondolkodott.

- Olyanok vagyunk, Kacsun, mint a medve a kaptárban. De ezek még összeszedhetik magukat. Barcsuktól hallom, hogy Hsziahszia kereskedőinek hatalmas hadserege van. Azzal pedig még nem találkoztunk.

Kacsun vállat vont, nem izgatta a kilátás.

- Talán. Itt van még ez a nagyvárosuk. Talán a falai mögé bújtak. Kiéheztethetjük őket, vagy leromboljuk körülöttük a falakat.

Dzsingisz elkomorodva fordult az öccséhez.

- Ez nem ilyen egyszerű, Kacsun. Ilyen meggondolatlanságot inkább Kaszartól várok. Azért tartalak a közelemben hogy te légy az óvatosság és a józan ész hangja, amikor a harcosok túlságosan el vannak telve magukkal. Még egyetlen csatát sem vívtunk ebben a királyságban, és nem akarom, hogy az emberek elhízzanak és lelassuljanak, amikor erre kerül a sor. Visszaviszem őket a gyakorlótérre, és kiégetem belőlük a lustaságot. Te is cselekedj így.

Kacsun elvörösödött a kioktatásra.

- Ahogy akarod, testvérem - mondta, és meghajtotta a fejét. Látta, hogy Dzsingisz a fiait figyeli, akik megölik borzas lovaikat. Ügyességi játékot játszottak, amelyet az olkunutoktól tanultak. Dzsingisz szórakozottan bámulta, hogy Dzsocsi és Csagatáj végigvágtázik a földbe szúrt botok sora előtt.

Dzsocsi fordult gyorsabban: gyermekíját kifeszítve vágtázott. Dzsingisz és Kacsun látta, hogy vágtában elereszti a nyílvesszőt, mely kettévágja a vékony

bot végét. Ugyanabban a pillanatban Dzsocsi bal kézzel lenyúlt, fölkapta a lehulló fadarabot, és diadalmasan emelte a magasba, majd visszafordult társaihoz. Megéljenezték. Csagatáj csak morgott, miközben készült a vágtára.

Kiváló harcos lesz a fiad — mormolta Kacsun. Dzsingisz megrándult ezekre a szavakra. Kacsun nem nézett rá, úgyis tudta, milyen lehet az arca.

- Közben visszavonulhatnak a falak mögé, amelyek ötször magasabbak, mint egy ember - folytatta makacsul Dzsingisz.

- Az egész lapály minket nevet majd. Mit törődik a királyuk néhány száz falucskával? Alig tudtunk beléjük szúrni, közben ez a Jincsuan biztonságban van, és a király ott lakik.

Kacsun nem felelt. Most Csagatáj vágtatott a husángok vonala mentén. A nyila ugyancsak kettévágta a botot, de a gyerek hiába csapkodott, nem kapta el a hulló fadarabot. Dzsocsi kinevette az öccsét, Csagatáj arca elsötétedett haragjában. Természetesen tudták, hogy az apjuk figyeli őket.

Dzsingisz döntött és fölállt, majd Kacsun elé lépett.

- Józanítsd ki az embereket, készüljenek a menetre. Megnézem ezt a kővárost, amelytől annyira megilletődtek a felderítők. Így vagy úgy, de be kell jutnunk.

Nem osztotta meg öccsével az aggodalmait, amelyek belülről rágták. Sosem látott még olyan várost, amelyet magas falak vettek körül, ahogy a felderítők leírták. Remélte, hogy ha látja, eszébe jut valami, hogy a hadserege ne rohanjon hiába a kőnek.

Ahogy Kacsun elindult, hogy a parancsot továbbítsa, látta, hogy Csagatáj mond valamit a bátyjának. A mezítlábas Dzsocsi leugrott a lováról, épp amikor a nagybátyjuk elléptetett mellettük, hogy a kéz- és lábmozdulatok villámgyors kombinációjával földhöz teremtse az öccsét. Az ellovagoló Kacsun vigyorgott, mert a saját gyerekkorára gondolt.

A föld, amelyet a hegyek mögött találtak, termékeny és gazdag volt. Talán harcolniuk kell a megtartásáért, de Kacsun nem hitte, hogy bárki megverhesse ezt a hazájától ezermérföldnyire elvezetett hadat. Fiú korában kibillentett a helyéből egy hatalmas sziklát egy hegyoldalon, és végignézte, hogyan gyorsul. Kezdetben lassú volt, de egy kis idő múlva már nem lehetett megállítani.

*

A háborúban a skarlát volt Hsziahszia színe. A király katonái élénkvörösre lakkozott páncélt hordtak. A szoba, ahol Zsej Csiang találkozott tábornokával, dísztelen volt, de a falait borító fényezett falemezeket ugyanilyen árnyalatúra festették. Egyetlen asztal bontotta meg a kongó ürességet. A két ember ennél az asztalnál nézte a vidék ólomsúlyokkal lenyomtatott térképét. A Csintól való elszakadást is ugyanezek között a vörös falak között tervezték el, történelemtől sűrű levegőben. Olyan hely volt, ahonnan királyságokat lehetett nyerni és megmenteni. Giam tábornok lakkozott páncélja tökéletesen illett a szobához. Zsej Csiang aranyszín zubbonyt és fekete selyemnadrágot viselt.

A tábornok méltóságteljes, fehér hajú férfi volt. Erezte Hsziahszia történelmét az ódon szoba levegőjében, mely olyan súlyos volt, mint a felelősség, amelyet a vállára vett.

Újabb elefántcsont jelzést helyezett a sötétkék tintával húzott vonalakra.

- Itt van a táboruk, felséges uram, nem messze onnan, ahol beléptek a királyságba. Harcosaikat száz li távolságra küldték szét portyázni.

- Ember ennél messzebb nem juthat egy nap alatt, így hát bizonyára más táborokat is berendeznek éjszakára - dörmög* te Zsej Csiang. - Talán ott megtámadhatnánk őket.

A tábornok alig észrevehetően megcsóválta a fejét, nem akart nyíltan ellentmondani királyának.

- Nem pihennek, felséges uram, és enni sem állnak meg. A felderítőink szerint hajnaltól napszállatig egyfolytában lovagolnak. Ha foglyot ejtenek, akkor lassabbak, mert maguk előtt hajtják őket. Nincs gyalogságuk, magukkal viszik az utánpótlást a központi táborból.

Zsej Csiang kicsit összevonta a szemöldökét. Tudta, ennyi kritika elég, hogy Giamot kiverje a veríték.

- A táboruk nem fontos. A hadseregnek meg kell támadnia és szét kell kergetnie ezeket a lovasokat, akik mérhetetlen pusztítást végeztek. A jelentések szerint hegyeket raktak a halott parasztokból. Ki fogja learatni a gabonát? A város akkor is éhezni fog, ha a támadók még ma odébbállnak!

Giam tábornok merev arca mögé rejtette indulatait.

- Hadseregünknek időre van szüksége, hogy felálljon és előkészítse a terepet. A királyi testőrséggel az élen teleszórhatom a mezőket vassulyommal, az pedig minden támadást megállít. Ha a fegyelem megfelelő, akkor szétzúzzuk őket.

- Jobban szeretnék csin katonákat, a saját milíciám nélkül - mondta Zsej Csiang, inkább csak magának.

A tábornok a torkát köszörülte, tudva, hogy érzékeny témához ért.

- Annál nagyobb szükség van a testőrségre, felséges uram. A milícia alig jobb a fölfegyverzett parasztoknál. Önmagukban nem képesek helytállni.

Zsej Csiang a tábornok felé fordította világos szemét.

- Az apámnak negyvenezer kiképzett katonája volt Jincsuan falainak védelmére. Gyermekként bámultam, ahogy a születésnapján végeláthatatlan vörös sorokban végigmeneteltek a városon. - Ingerülten elhúzta a száját. - Hallgattam a bolondokra, és túl soknak véltem ekkora haderő fenntartási költségeit a létező veszélyekhez képest. A testőrségem most alig húszezer emberből áll, és te még azt akarod, hogy kiküldjem őket? Akkor ki fogja megvédeni a várost? Ki kezeli a falakon álló nagy íjakat, ki tartja a falakat? Gondolod, hogy a kereskedőknek és a parasztoknak bármiféle hasznát lehet venni, ha egyszer a gárdám kint van? Éhséglázadások, gyújtogatások várhatók. Úgy tervezd meg, tábornok, hogy nélkülük győzzél. Másképpen nem megy.

Giam tábornok a király egyik nagybátyjának fia volt, játszva haladt fölfelé a ranglétrán. Mégis volt annyi bátorsága, hogy vállalja Zsej Csiang rosszallását.

- Ha adsz belőlük tízezret, azok bátorságot öntenek a többiekbe. Olyan magot alkothatnak, amelyet az ellenség nem tud megtörni.

- Még tízezer is túl sok - vágott vissza a király

Giam tábornok nagyot nyelt.

- Lovasság nélkül nem tudok győzni, nagyuram. De még ötezer testőrrel és háromezer nehézlovassal is van esélyem. Ha még ennyit sem adsz, akkor jobb, ha most rögtön kivégeztetsz.

Zsej Csiang felnézett a térképről. Giam tábornok szemrebbenés nélkül viszonozta a pillantását. A király elmosolyodott, szórakoztatták a katona arcán pergő verejtékgyöngyök.

- Nagyon helyes. A lényeg az egyensúly: úgy adni neked a legjobb erőinkből, hogy elegen maradjanak a város védelmére. Vigyél ezer számszeríjast, kétezer lovast és még kétezer nehéz alabárdost. Ők lesznek az a kemény mag, amely a többieket az ellenség felé vezeti.

Giam tábornok egy pillanatra behunyta a szemét, és néma hálaimát rebegett. Zsej Csiang nem vette észre, mert ismét térkép fölé hajolt.

- Kiürítheted a fegyvertárat. Lehet, hogy a milícia nem veszi föl a versenyt vörös testőreimmel, de talán a hasonlóság némi bátorságot ad nekik. Megszabadulnak a laktanyák meszelésének unalmától. Ne is vitatkozz velem, tábornok.

- Nem fogok, felséges uram.

*

Dzsingisz a sereg élén lovagolt, amely széles vonalban nyomult előre Hsziahszia síkságán. A csatornáknál a vonalak megtörtek, mert a harcosok versengve ugrattak át a sötét vízen. Nagyokat nevettek azokon, akik belecsobbantak a csatornákba. Ugyancsak igyekezniük kellett, ha nem akartak lemaradni.

Jincsuan városa már órák óta a látóhatáron sötétlett, amikor Dzsingisz megállást parancsolt. Kürtök rivalltak a vonalak mentén, parancsok harsogtak, hogy a szárnyak maradjanak készenlétben. Ellenséges országban jártak, nem akartak meglepetést. A távolban magasodó város még sok mérföldről is ijesztően nagynak rémlett. Dzsingisz belehunyorgott a délutáni párás napsütésbe. Az épületekhez használt kövek sötétszürkék voltak. Oszlopokat is látott, amelyek érthetetlen rendeltetésű tornyok is lehettek a falakon belül. Igyekezett nem mutatni az álmélkodását.

Körülnézett. Hada nem tud elbújni egy ilyen lapos földön.

A gabona elrejtheti a kúszó katonát, de az ő felderítőit még azelőtt észrevették, hogy a város közelébe értek. Tábornak ez a hely is jó. Kiadta a parancsokat.

Mögötte a törzsek nekiláttak a mindennapok megszokott feladatainak. Beidegződött mozdulatokkal összerakták és felállították a jurtákat, hamarosan faluk és városkák jelentek meg a szekerek és a bégető nyájak között. Dzsingisz saját szekere a többiekénél valamivel előbb beállt a helyére. Sülő birkahús illata töltötte meg a levegőt.

Arszlán és fia, Jelme, végigment a soron. Tekintetüktől a törzsi harcosok kihúzták magukat, és abbahagyták a fecsegést. Dzsingisz mosolyogva várta őket, örült nekik.

- Még sosem láttam ilyen lapos földet - mondta Arszlán. - Nem lehet itt megállni, nincs hova visszavonulni a túlerő elől. Túlságosan nyílt helyen vagyunk.

Fia, Jelme, rápillantott, de nem szólt. A többi tábornoknál kétszer idősebb Arszlán óvatos, értelmes vezér volt. Sohasem avatkozott be a törzsek összetűzéseibe. Tisztelték a képességeit, és féltek a haragjától.

- Nem fogunk visszafordulni, Arszlán. Innen nem - felelte Dzsingisz, és hátba vágta. - Rávesszük őket, hogy kijöjjenek abból a városból, ha pedig nem teszik meg, akkor talán földből csináltatok utat a falak tetejéig, és belovagolok rajta. Hát ehhez mit szólsz?

Arszlán feszülten mosolygott. Azok közé tartozott, akik olyan közel lovagoltak Jincsuanhoz, hogy érdemes legyen nyilazni rájuk.

- Olyan ez, akár egy hegy, nagyuram. Meglátod, ha elég közel lovagolsz a falakhoz. Minden sarokban van egy torony, a falak tele résekkel. Mögöttük láthatod az íjászok arcát, ahogy figyelnek minden arra haladót. Nehéz megtámadni őket, miközben ők könnyedén lövöldözhetnek ránk.

- Dzsingisz jókedve kissé megfakult. Megnézem, mielőtt döntenék. Ha nem tudom bevenni, akkor kiéheztetem őket.

Jelme biccentett. Olyan közel lovagolt az apjával a városhoz, hogy a hátában érezze az árnyékát. Mint mindenkit, aki a pusztán született, őt is ingerelte, hogy emberek képesek legyenek összeállni egy ilyen hangyabolyba. Még a gondolata is viszolyogtató.

- A csatornák bemennek a városba, nagyuram - mondta Jelme. - Vasrudakkal védett alagutakon át. Úgy hallottam, ezekkel mossák ki ennek a rengeteg embernek és állatnak a trágyáját. Talán ez lehet a gyenge pontjuk.

Dzsingisz arca felragyogott. Egész nap lovagolt, elfáradt. Ha evett és pihent, elég ideje lesz a holnapi roham megtervezéséhez.

- Kitalálunk valamit! - ígérte.

HETEDIK FEJEZET

Mivel az ellenállásnak nem volt jele, Dzsingisz fiatalabb harcosai azzal töltötték a napjaikat, hogy közel lovagoltak a városhoz, ezzel is bizonyítva bátorságukat. A legvitézebbek a falak árnyékába vágtattak, és felnyilaztak Jincsuanra. Ordításuk kihívóan visszhangzott a mezők fölött, mégis mindössze

egyetlen jincsuani íjásznak volt találata három nap alatt. De még ekkor is visszaült a megnyilazott lovas a nyeregbe, és elvágtatott a város alól, miközben kihúzta páncéljából a vesszőt, és megvetően a földre dobta.

Dzsingisz is odalovagolt a tábornokaival és tisztjeivel. Nem örült annak, amit látott. A városba vezető csatornaalagutakat vasrácsok védték. A rudak olyan vastagok voltak, mint egy férfi alkarja, és mélyen beágyazták őket a kőbe. Dzsingisz úgy vélte, ennek ellenére bezúzhatják őket, noha a nedves alagútban való kúszás-mászás megborzongtatta a síkság lakóját.

Ahogy leszállt az éj, tábornokai és testvérei összegyűltek a nagy jurtában, hogy megbeszéljék a problémát. Dzsingisz sötét kedvében volt, de Arszlán, aki időtlen idők óta ismerte, nem félt nyíltan beszélni.

- Olyasfajta deszkapajzsokkal, mint amilyet az erőd ellen használtunk, megvédhetjük embereinket, amíg pörölyökkel kibontjuk a csatornanyílásokat - mondta tele szájjal. - Ámbátor nekem nem tetszenek azok a szerkezetek a falakon. Nem tudom elhinni, hogy egy íj ilyen nagy lehet. Ha valódi, akkor emberhosszúságú nyíl való bele. Ki tudja, mekkora kárt okozhat egy ilyent

- Nem maradhatunk itt egy örökkévalóságig, miközben üzeneteket küldözgetnek a szövetségeseiknek - dörmögte Kacsun - és nem mehetünk tovább, magunk mögött egy hadsereggel, amely bármikor hátba támadhat. Vagy bemegyünk a városba, vagy visszatérünk a sivatagba, és feladunk mindent, amit szereztünk.

Dzsingisz savanyúan nézett ifjabb öccsére.

- Ez nem fog megtörténni - mondta magabiztosságot mímelve. - Miénk a gabonájuk. Meddig képes kitartani egy városé Az idő nekünk dolgozik.

- Azt hiszem, ezzel sem ártanánk nekik -vitatkozott Kacsun.

- Itt vannak a csatornák, hozzák a friss vizet, és a város akár tele is lehet gabonával és sózott hússal. - Látta, hogy Dzsingisznek nem tetszik, amit mond, mégis folytatta. - Évekig várakozhatunk itt, és ki tudja, hány hadsereg jön a segítségükre? Mire éhezni kezdenek, talán magával Csinnel kell majd szembenéznünk, és két sereg közé szorulunk.

- Akkor válaszoljatok nekem! - csattant föl Dzsingisz. - Az ujgur tudósok azt mondják, hogy Csin földjén minden város ilyen, vagy ennél is nagyobb, ha képesek vagytok elképzelni. Ha emberek építették, akkor emberek le is tudják rombolni, ebben biztos vagyok. Mondjátok meg, hogyan!

- Megmérgezhetjük a csatornák vizét - felelte Kaszar, és felszúrt a késére egy újabb húsdarabot. Felnézett a hirtelen csöndre. - Mi van? Ez nem a mi földünk.

- Gonosz dolog ilyet mondani - korholta Kacsun valamennyiük nevében. - Aztán mit iszunk mi?

Kaszar vállat vont.

- Mi ihatunk távoli folyók és patakok tiszta vizéből is.

Dzsingisz hallgatott, gondolkozott.

- Rá kell vennünk őket, hogy kijöjjenek - mondta. - Nem fogom a tiszta vizet megmérgezni, de szétrombolhatjuk a csatornákat, és akkor a város szomjazni fog. Hadd lássák, hogyan pusztítjuk el nemzedékek munkáját, és talán akkor összecsapnak velünk a síkságon.

- Majd én elintézem - mondta Jelme.

Dzsingisz biccentett.

- És te is, Kaszar. Küldj száz embert, hogy törjék össze a rácsokat ott, ahol a csatornák belépnek a városba.

- A védelmükhöz újabb szekereket kell szétszedni. Egyáltalán nem fog tetszeni a családoknak - mondta Kaszar.

Dzsingisz felhorkant.

- Ennél többet építtetek nekik, ha bejutottunk ebbe az átkozott városba. Majd akkor megköszönik.

A jurtában minden fül hallotta a közeledő lódobogást. Dzsingisz megmerevedett. Léptek kopogtak a lépcsőn, nyílt a jurta ajtaja.

- Kijönnek, nagyuram.

- A sötétben? - kérdezte hitetlenül Dzsingisz.

Nincs hold, de elég közel voltam, hogy halljam őket, nagy uram. Úgy csicseregtek, mint a madarak, zajosabban, mint gyermekek.

Dzsingisz visszadobta a húst a jurta közepén levő tálba.

- Térjetek vissza az embereitekhez, testvéreim! Készüljetek! - Tekintete körbevillant a jurtában, megállapodott Arszlánon és Jelmén. Apa és fia egymás mellett ült.

- Arszlán, maradj itt ötezer emberrel a családok védelmére! A többiek velem lovagolnak!

Elvigyorodott, és a többiek vele vigyorogtak.

- Nem tart évekig, Kacsun. Még egy napi m Indítsd el a leggyorsabb felderítőket! Amint pirkad, tudni akarom, hogy mit csinálnak. Majd akkor adok parancsokat.

*

Ennyire délen az ősz is forró volt, az aratatlan gabona súlyos kalászai rothadni kezdtek a mezőn. A mongol felderítők kihívóan kurjongattak a Jincsuanból kivonuló vörös hadseregnek, közben a többiek visszavágtattak Dzsingiszhez, hogy részletesen beszámoljanak a nagykánnak. Hármas csoportokban mentek be a jurtába, és elmondták, amit megtudtak.

Dzsingisz föl-alá járkálva hallgatta, ahogy elmondják a történteket.

- Nem tetszik nekem ez a dolog a kosarakkal - mondta Kacsunnak. - Mit hinthettek szét a földön? - Azt hallotta, hogy sok százan haladnak alakzatban a Jincsuanból kivonuló hadsereg előtt. Mindegyik kosarat hoz a vállán, amelybe a mögötte haladó ember bele-belenyúl, és lendületes mozdulatokkal szór szét valamit.

Hívatta az ujgur kánt, hogy magyarázza el a rejtélyt. Barcsuk alaposan kikérdezte a felderítőket, minden részletet kiszedett belőlük, amire vissza tudtak emlékezni.

Olyasmi lehet, ami lelassítja a lovainkat, nagyuram - mondta végül. - Éles kő vagy talán vas. Széles sávban felhintették a földet a hadsereg körül, amely nem jön kijjebb. Ha oda akarnak csalni minket, talán arra számítanak, hogy támadás közben lesántulnak a lovaink. Dzsingisz a vállára csapott.

- Akármi is az, nem hagyom, hogy ők válasszák meg a terepet - mondta. - Megérdemled a tekercseket, Barcsuk! - Körülnézett legbizalmasabb embereinek lelkes arcán. Egyik sem ismerte igazán az ellenséget, amellyel szemben állták. A Hsziahszia határerődjében végrehajtott mészárlás nem mérhető ahhoz, ami itt vár a királyi székváros katonáira. Szíve gyorsabban vert a gondolatra, hogy végre szembeszállhat népének ellenségeivel. Csak nem vallanak kudarcot ennyi előkészület utáni Kökcsü azt mondta, maguk a csillagok hirdettek új sorsot népének. A sámán segítségével Dzsingisz föláldozott egy fehér kecskét az Égi Atyának, akit a sámánnyelv legősibb nevén szólított. Tenggeri nem tagadja meg őket. Túlságosan sokáig gyengítette

őket az aranyos városú Csin. De most erősek és látni fogják a városok összeomlását.

A tábornokok szobormereven álltak, amíg Kökcsü belenyúlt apró fazekaiba, és vonalakat húzott az arcukra. Amikor egymásra néztek, nem azt az embert látták, akit ismertek Csak hadi álarcokat láttak és vad, szörnyű szemeket.

A sámán Dzsingiszt hagyta utoljára. Vörös vonalat húzott keresztbe a kán homlokán, majd a két végét meghosszabbította a szája sarkáig.

- Nem fog a vas, nagyuram. Kő nem tör össze. Farkas vagy, és az Égi Atya figyel.

Dzsingisznek a szeme se rebbent. A vér sütötte a bőrét. Végül bólintott, elhagyta a jurtát, és lóra ült. A harcosok két vonalban sorakoztak az oldalán. Látta a várost a távolban, és előtte a vörös emberek elmosódó tömegét, akik mind az ő megaláztatására jöttek. Végignézett a soron, majd fölemelte a karját.

Száz fegyvertelen fiú csapott le a dobjára. Mindegyiknek meg kellett verekednie társaival a jogért, hogy együtt lovagoljon a harcosokkal. Nem egy még mindig viselte a küzdelmeknek a nyomát. Dzsingisz érezte erejét, ahogy megérintette apja kardjának a markolatát, hogy szerencsét hozzon. Leengedte I karját, és egy emberként dübörögtek előre Hsziahszia síkságán Jincsuan városa felé.

*

- Jönnek, nagyuram! - mondta izgatottan Zsej Csiang első minisztere.

A városban a király tornyából nyílt a legjobb a rálátás a síkságra. Zsej Csiang nem kifogásolta, hogy tanácsadói összegyűljenek magánlakosztályában.

Lakkozott páncéljukban a katonák vérfoltként vöröslöttek a város előtt. Zsej Csiang a távolban látni vélte Giam tábornok fehér szakállas alakját, amint föl-alá lovagol a sorok előtt. Lándzsák ragyogtak a reggeli fényében. A király látta a testőrségét a szárnyakon. Ott voltak Hsziahszia legjobb lovasai. Egyáltalán nem sajnálta, hogy odaadta őket.

Az viszont fájt, hogy a városban rejtőzik, miközben az országot felprédálják. Már attól felvidult, hogy végre hadsereg néz szembe az ellenséggel. Giam tábornok komoly gondolkodású, megbízható ember. Az igaz, hogy nem látott ütközetet, miközben fölkapaszkodott a ranglétrán, viszont Zsej Csiang átnézte a terveit, és nem talált bennük hibát. Várakozás közben fehérbort ivott,

tetszett neki a gondolat, hogy ellenségeit a szeme előtt verik szét. A győzelem híre eljut Vei császárhoz, és meg fogja ismerni a keserűséget. Ha Csin küldött volna erősítést, Zsej Csiang örök időkre az adósuk marad. Vei császár elég eszes ahhoz, hogy tudja, mikor mondott le az előnyről a kereskedelemben és a hatalomban. Ez a gondolat megrészegítette Zsej Csiangot. Gondoskodik róla, hogy Csin az ütközet minden részletéről értesüljön.

*

Giam tábornok figyelte a közeledő ellenség által fölvert porfelhőt. A föld kiszáradt, mert a parasztok nem merték öntözni a vetést. Akik mégis megpróbálták, azokat a megszállók felderítői levágták, láthatólag pusztán szórakozásból, vagy hogy a vérhez szoktassák a fiatalembereket. Ennek ma véget vetünk, gondolta Giam.

Parancsait továbbították a magas póznákkal, amelyekre szellőben lobogó szalagokat kötöttek, hogy mindenki lássa. A sorokban fekete keresztek váltakoztak vörös zászlókkal, ami azt jelentette, hogy nem hátrálnak. A hadsereg mögött a mezőin százezer vastüske rejtőzött a fűben. Giam türelmetlenül várta, hogy a vademberek odaérjenek, és összevérezzék magukat. Akkor Hsziahszia magasba emeli a zászlókat, zárt alakzatban támadásba lendül, miközben a mongolok tehetetlenül toporognak.

A királyi lovasság a szárnyakra került. A tábornok elégedetten bólintott a horkantó-kapáló, szép paripák láttán. A derékhadban a királyi alabárdosok álltak elszántan. Pompásak voltak skarlát pikkelypáncéljukban, mint az egzotikus halak. Komor arcuk lelket öntött a többiekbe. A porfelleg dagadt, a föld remegett a hsziahsziaik lába alatt. Giam észrevette, hogy az egyik zászlós pózna megbillen. Odaküldött egy embert, hogy megfenyítse a zászlótartót. Látta az arcokon, hogy Hsziahszia hadserege ideges. Majd felbátorodnak, ha felbomlik az ellenséges vonal. Giam hólyagja feszült. Fojtottan átkozódott, mert tudta, hogy nem szállhat le a lóról, amikor az ellenség éppen feléjük száguld. A sorokban sokan a poros földre vizeltek a csata előtt.

A vágtázó lovak dübörgését túlordítva kellett kiadnia a parancsait. A testőrtisztek szétszóródtak, és továbbították az utasítást, hogy mindenki maradjon a helyén, és várjon.

- Csak még egy kicsit - suttogta a tábornok. Már meg tudta különböztetni az ellenséges lovasokat. A hátában érezte a városiak tekintetét. Tudta, hogy a király is őt figyeli, mint minden jincsuani férfi és nő, aki talált helyet a falakon. Jincsuan megmaradása múlott rajtuk, nem hibázhattak.

A helyettese várta a parancsait.

- Nagy győzelem lesz, tábornok úr! - mondta. Giam hallotta az idegességet a hangjában. Kényszerítette magát, hogy elforduljon a közeledő ellenségtől.

- A király szeme rajtunk, az emberek nem gyávulhatnak el. Tudják, hogy figyel minket?

- Gondoskodtam róla, tábornok úr. Akik... - A tiszt szeme nagyra nyílt. Giam visszafordult a síkságon közeledő vonalhoz.

A közepéből kivált száz ló. Előbbre száguldottak, nyílvesszőre emlékeztető, elnyújtott oszlopban. Giam értetlenül figyelte őket, ahogy közeledtek a fűben rejtőző vassulymokhoz. Habozott, nem tudta, hogyan hat a terveire ez az új alakzat. Haja tövén kibuggyant a verejték. Kardot rántott, hogy ne reszkessen a keze.

- Mindjárt ott vannak... - suttogta. A lovasok a lovuk nyakához tapadtak, az arcuk belefeszült a szélbe. Giam figyelte, ahogy behatolnak a védősávba, és egy rémítő pillanatig azt hitte, keresztülvágtatnak a vassulymokon. Ekkor az első ló fölsikoltott és felbukfencezett. Tucatnyi állat követte, amikor a vastüskék átdöfték a patájuk érzékeny részét. Az emberek lezuhantak róluk, és halálukat lelték. Giam részeg örömére a vékony oszlop megbicsaklott. A harcvonal megremegett, amikor az elsőket követő lovasok vadul megrántották a szárat. Azok közül, akik rámentek a vastüskékre, csaknem mindenki holtan vagy megnyomorítva hevert a füvön. A vörös sorokon végighullámzott az éljenzés.

Giam látta, hogy a zászlós lándzsák büszkén emelkednek a magasba. Izgalmában ökölbe szorította a bal kezét. Rajta, gyalogoljanak csak, aztán majd kiderül, mit kezdhet velük!

Az üvöltöző emberek és a nyihogó lovak mögött az ellenséges sereg összevissza gomolygott. Testvéreik halála megtörte a lendületüket. A képzetlen vademberek elveszítették a fejüket Semmilyen taktikájuk nem volt a vad rohamon kívül, azt pedig most nem alkalmazhatták. Százak fordultak meg, és nyargaltak át a saját vonalaikon. Rémületük villámgyorsan megfertőzte a hadat. A mongol tisztek ellentmondó parancsokat osztogattak, a kardjuk lapjával verték a menekülőket. Mögöttük Jincsuan népe felüvöltött.

Giam megfordult a nyeregben. Seregének első sora egy fél lépést tett előre, úgy tipródtak, mint a pórázon tartott kutyák Látta, mennyire szomjazzák a vért. Meg kellett fékezni őket.

-Állj! - bődült el. - Tisztek, tartsátok vissza embereiteket! Az a parancs, hogy ott maradjatok, ahol vagytok! - De nem tarthatták vissza őket. Tettek még egy lépést, és ezzel ledőlt minden gát, az új páncéljukban tündöklő, ordító, vörös sorok meglódultak. A levegőben gomolygott a por. Csak a királyi gárda maradt egyhelyben, egyébként még a lovasságnak is indulnia kellett, különben védtelenné váltak volna az oldalszárnyak. A kétségbeesett Giam többször rájuk ordított, tisztjei föl-alá futkostak a sorok előtt, igyekeztek visszatartani a sereget A lehetetlennel próbálkoztak. A katonák csaknem két hónapon át figyelték, ahogy az ellenség belovagol a városuk árnyékába. Most végre levághatják! A milícia kihívón bömbölt, amikor elérték a vastüskék mezejét. Ezek emberre nem voltak veszélyesek, a jincsuaniak fürgén átvágtak közöttük, és közben levágták az életben maradt mongolokat. Addig szurkálták őket, amíg véres ronggyá nem torzultak.

Giam a lovával igyekezett megállítani katonáit. Dühében visszavonulót fúvatott a kürtössel, de az emberek az ellenségen és az őket figyelő királyon kívül mindenre süketek és vakok voltak. Nem lehetett visszaparancsolni őket.

Giam a nyergéből minden gyalogosnál előbb látta meg a barbárok hirtelen változását. A tábornok szeme láttára tűnt el a fejvesztetten menekülő horda, és rémítő fegyelmezettséggel kialakultak a tökéletes mongol vonalak. Hsziahszia skarlát hadserege már félmérföldnyire járt a csapdáktól és az éjszaka ásott gödröktől, de még mindig rohantak, hogy vért kóstolhasson a kardjuk, és elzavarják az ellenséget a város közeléből. Ekkor minden átmenet nélkül egy magabiztos lovashaddal találták szembe magukat a nyílt terepen. Dzsingisz egyetlen parancsot adott, mire egész hada ügetni kezdett. A mongol harcosok előhúzták íjaikat a nyeregre függesztett bőrtokból, előrántották az első hosszú vesszőt a derekukra vagy hátukra csatolt tegezből. Pusztán a térdükkel irányították lovaikat, a nyílhegyek a föld felé mutattak. Dzsingisz újabb parancsot vakkantott, mire az egész sereg rövidvágtába ugratta lovát, majd rögtön felgyorsított sebes vágtára. Az íjak az arcokhoz emelkedtek.

Rettegés fogta el a nyílt terepre csalt, vörös tömeget. Hsziahszia vonalai összébbszorultak, hátul néhányan mit sem tudva éljeneztek, holott már zúdultak rájuk a mongolok. Giam kétségbeesetten parancsokat ordítozott, hogy

nyújtsák a sorok közti távot, de csak a király testőrsége engedelmeskedett. A második rohamnál a milícia rémült és zavart katonái még jobban egymáshoz préselődtek.

Húszezer zümmögő nyíl csapott le, térdre lökve a vörös vonalakat. Ilyen összevisszaságban nem tudtak visszalőni. Saját számszeríjasaik vakon lődöztek az ellenség irányába, annyira zavarták őket saját embereik, akik egymást tapossák le. A mongolok megfeszítették az íjat, hatvan másodperc alatt újabb tíz nyilat lőttek ki elképesztő pontossággal. A vörös páncél megmentett pár embert, akik üvöltve tápászkodtak fel, de végül csak összeestek a nyílzáporban. Mikor a mongolok közelebb értek, Giam a lova véknyába vágta a sarkát, és elvágtatott a királyi alabárdosok véres sorai előtt. Kétségbeesetten igyekezett visszatartani őket. Valahogy sikerült ép bőrrel megúsznia.

A vörös páncélos testőrök külsőre nem különböztek a milíciától. Amikor Giam átvette a parancsnokságukat, látta, hogy a milícia egy része visszafelé tódul, és a nyomukban mongol lovasok vágtatnak ordítva. A testőrök nem futottak el. Giam parancsára fölemelték a lándzsáikat. A barbárok későn vették észre, hogy ezek a katonák nem estek pánikba, mint a többiek. Az alabárdok hegye olyan szögben állt, hogy egy vágtató embert is képes volt félbevágni. Tucatnyi mongol lovas zuhant a földre, amikor megpróbált átnyargalni közöttük. Giamban megcsillant a remény.

A lovas testőrség elhagyta a védekező állást a szárnyakon, és megindult a mongolok ellen. Mivel a milícia összeomlott, Giamnak alig pár ezer jól képzett királyi testőre és pár száz sereghajtója maradt. A mongolok láthatólag élvezték, hogy összecsaphatnak a hsziahsziai lovassággal. Valahányszor a lovas testőrök támadni próbáltak, a barbárok szélsebesen elrobogtak, közben lenyilaztak néhány lovast. A legvadabbak karddal támadtak a testőrökre, úgy cikáztak közöttük, akár a darazsak. Noha a lovasság megtartotta a csatarendet, arra képezték ki őket, hogy gyalogságot rohanjanak le a nyílt mezőn, és nem tudtak védekezni a minden irányból érkező támadásokkal szemben. A várostól elvágva ez nem volt egyéb mészárlásnál.

A mongol lovakat kibelező alabárdosok túlélték az első rohamot. Midőn a királyi lovasság széthullott, védtelenül maradtak a gyalogosok. Az alabárdosok képtelenek voltak kellő gyorsasággal követni az ellenség mozgását. Ahányszor megpróbálták, elkéstek. Giam reménytelenül üvöltötte parancsait. A mongolok bekerítették, majd pedig záporozó nyilaikkal szecskává aprították őket. De a

tábornok még mindig sértetlen volt. Minden elterülő gyalogosba legalább egy tucat nyíl fúródott. A lovasokat karddal vágták le a teljes vágtában támadó ellenfelek. Az eltört alabárdokat a földbe taposták. A túlélők igyekeztek a falak árnyékába menekülni, ahol az íjászok megvédhettek őket, de úgyszólván minden menekülőt utolértek.

A kapukat bezárták. Giam visszatekintett a városra. Arca égett a szégyentől. A király most iszonyattal nézheti őket. A hadsereg szétszórva, romokban. Alig néhány megvert, fáradt ember érte el a falakat. Giam valahogyan nyeregben maradt, és még sosem érezte ennyire, hogy a király nézi. Boldogtalanul fölemelte kardját, és kocogni kezdett a mongol vonalak felé.

Mikor észrevették, rögtön kopogni kezdtek vörös páncélján a nyilak. Mielőtt elérte vonalaikat, fölemelt karddal egy ifjú harcos vágtatott oda hozzá. Ciam felordított, a harcos lebukott a csapás elől, és közben felhasította a tábornok jobb hónalját. Giam megingott a nyeregben, lova lépése lassult. Hallotta, ahogy a harcos elkanyarodik, de a karját csupán néhány ín tartotta, így nem tudta fölemelni a kardját. Vér patakzott a combján. Egy pillanatra felnézett, és nem érezte a csapást, amely leütötte a fejét és megszabadította szégyenétől.

*

Dzsingisz diadalmasan lovagolt a halottak hegyei között, akiknek skarlát páncélja a bogarak ragyogó szárnyára emlékeztetett. Jobb kezében hosszú nyelű lándzsát tartott, amelynek hegyére Hsziahszia tábornokának fejét szúrták. Szellő borzolta a hadvezér fehér szakállát. A lándzsanyélen lefutó vér Dzsingisz markában alvadt meg, összetapasztva a nagykán ujjait. A hadsereg egy része elmenekült, át a sulymokkal teleszórt mezőn, ahova Dzsingisz lovasai nem követhették őket. Még oda is utánuk küldte néhány harcosát, akik száron vezették lovaikat. De ők annyira lassan haladtak, hogy ezernél is több ellenséges katona jutott olyan közel a városhoz, hogy az ottani íjászok megvédhették őket. Dzsingisz jót nevetett a sáros embereken, ahogy ácsorognak Jincsuan árnyékában. A kapuk zárva maradtak, a jincsuaniak tehetetlen kétségbeeséssel bámulták az ő harcosait, ahogy a halottak között táncoltatják a lovaikat, hahotáznak és kurjongatnak egymásnak.

Ahogy füves területre ért, leszállt a nyeregből, a lándzsát az állat fújtató oldalának támasztotta. Lehajolt, fölvett egy vassulymot érdeklődve vizsgálgatta. Egyszerű szerkezet volt, négy szöget úgy kötöttek össze, hogy akármint essék, az egyik mindig függőlegesen álljon. Ha neki kellene ezzel védekeznie, szélesedő gyűrűkben helyezné el a hada körül, de ezek a védők ugyan nem harcosok. Az ő emberei fegyelmezettebbek, mert kíméletlen föld tanította őket, nem Hsziahszia békés völgye.

Meggyűrődött, összetört páncélok hevertek a földön. Szemügyre vette az egyik darabot. A vörös lakk pelyhekben pattant le a széleken. Némelyik hsziahsziai harcos jól küzdött, de a mongol íjak még így is megölték őket. Jó előjel, hogy a kán oda hozta a hadát, ahova kellett. Tudták is az emberei, és bámulattál néztek a kánjukra. Átvezérelte őket a sivatagon, és gyenge ellenséget adott nekik. Ez szép nap volt!

Meglátott tíz embert az ujgurok kékkel hímzett deeljében, akik a halottak között járkáltak. Egyikük zsákot tartott, a többiek szaporán hajlongtak, és vagdostak valamit a holtakon.

- Mit csináltok?- kérdezte Dzsingisz. Az ujgurok büszkén kihúzták magukat, amikor látták, ki szólította meg őket.

- Az ujgur Barcsuk azt mondta, tudni akarod a halottak számát - felelte egyikük. - Füleket vágunk le, és később összeszámoljuk őket.

Dzsingisz körülnézett. Sok holttesten vörös vágás húzódott ott, ahol reggel még fül volt. A zsák máris dagadt.

- Köszönjétek meg a nevemben Barcsuknak - kezdte, aztán elakadt a hangja. Az ujgurok aggodalmasan összenéztek. Dzsingisz a zümmögő legyeket hajtva három lépést tett a halottak között.

- Van itt egy ember, akinek egyetlen füle sincs – mondta Dzsingisz. Az ujgur harcosok odasiettek, és mikor meglátták a fületlen katonát, a zsákos ember szidalmazni kezdte társait

- Hitvány ebek! Hogy számoljunk így, ha mindkét fület levágjátok?

Dzsingisz egy pillantást vetett rájuk, aztán kitört belőle a nevetés. Visszatért a lovához.

Még akkor is somolygott, amikor fölvette a lándzsát, és a fekete vasszögeket visszadobta a fűbe. Félelmes trófeájával közelebb ment a falakhoz, miközben azt számítgatta. milyen messzire képesek ellőni a hsziahsziai íjászok.

A falak előtt teljes erejéből beleütötte a lándzsát a földbe azután hátralépett és fölnézett. Ahogy várta, vékony nyílvesszők szálltak felé, de túl nagy volt a távolság, így meg sem rezzent. Ehelyett kirántotta apja kardját, és megfenyegette Jincsuant, miközben hadserege kántált és bömbölt a háta mögött.

Dzsingisz újból elkomorodott. Az új nemzet túl van a tűzkeresztségen. Megmutatta nekik, hogy képesek szembeszállni akár Csin katonáival is. Ennek ellenére sem juthat be a városba, amely gúnyt űz az erejéből. Lassan odalovagolt a testvéreihez, és bólintott nekik.

- Romboljuk le a csatornákat - mondta.

NYOLCADIK FEJEZET

Minden épkézláb ember vaskalapáccsal törte a követ, mégis hat napba telt a Jincsuan körüli csatornák lerombolása. Dzsingisz eleinte szilaj örömmel nézte a pusztítást, remélve, hogy a hegyi folyók elöntik a várost.

Megdöbbenésére a víz olyan gyorsan emelkedett a síkságon, hogy a harcosok bokáig álltak benne, mire az utolsó csatornát is elpusztították. A forró napok miatt rengeteg hó olvadt el a hegycsúcsokon. Dzsingisz nem igazán gondolkozott rajta, hova került ez a sok víz most, hogy nincsenek csatornák, amelyek elvezessék Jincsuan és a gabona felé.

Még a szelíd lejtő is latyakká ázott a harmadik délre. Es a víz még mindig emelkedett, holott már eltakarta a vetést. Kezdetben jókat lehetett vadászni, mivel a kis állatok menekültek az ártól, így messziről hallatszott a csobogásuk. Sok száz nyulat lőttek le és hoztak be a táborba csöpögő nyalábokban, de azután a jurtákat is az a veszély fenyegette, hogy összeomlanak. Dzsingisz kénytelen volt mérföldekkel északabbra költöztetni a tábort, mielőtt az egész síkság víz alá kerül.

Estére elértek oda a lerombolt csatornarendszer fölött, ahol a talaj még szilárd volt. A messzeségben Jincsuan városa sötétlett, előttük új tó bukkant elő a semmiből. Mindössze lábnyi mély volt, de arany tükre sok mérföld hosszan verte vissza az alkonyatot.

Dzsingisz a jurtához vezető lépcsőn ült. Öccse, Kaszar, óvatosan semleges arccal közeledett. Senki más nem mert beszélni a vezérrel, de aznap este sok

feszült arcot lehetett látni a táborban. A törzsek szerették a tréfát, de hogy magukat öntötték ki a lapályról, ez meghaladta a humorérzéküket.

Kaszar követte testvére ingerült pillantását, amellyel a hatalmas vizet nézte.

Nos, ez tanulságos lecke volt - mormolta Kaszar. - Szóljak az őröknek, hogy figyeljék, nem közelednek-e ellenséges úszók.

Dzsingisz rosszkedvűen sandított az öccsére. A tó szélén boldogan csubogtak a büdös sártól fekete kölykök, akik egy. mást hajigálták be a vízbe. Persze Dzsocsi és Csagatáj volt a főkolompos. Élvezték, hogy megváltozott Hsziahszia síkja.

- A vizet beissza majd a föld - felelte Dzsingisz elkomorodva.

Kaszar vállat vont.

- Igen, ha elvezetjük a vizeket. De azt hiszem, utána egy ideig túlságosan puha lesz lovasoknak. Arra kell gondolnom, hogy a csatornák lerombolása talán nem a legjobb terv volt.

Dzsingisz megfordult, fanyarul nézett az öccsére. Vakkantva nevetett, és fölállt.

- Tanulunk, öcsém. Olyan sok újdonság van itt. Legközelebb nem fogjuk szétrombolni a csatornákat. Elégedett vagy?

- Az vagyok - felelte Kaszar. - Már kezdtem azt gondolni, hogy a testvérem nem képes hibát elkövetni. Élvezetes nap volt a mai.

- Ennek örülök — felelte Dzsingisz. A gyerekeket figyelték, akik ismét verekedni kezdtek a tó szélén. Csagatáj rávetette magát a bátyjára. Hemperegtek a sáros pocsolyában.

- A sivatag felől nem lehet minket megtámadni és nincs olyan hadsereg, amely elérhetne hozzánk, amíg ez a tó itt van. Lakomázzunk ma este, ünnepeljük meg a győzelmünket - mondta Dzsingisz.

Kaszar vigyorogva bólintott.

- Ez már jó ötlet, bátyám.

*

Zsej Csiang aranyozott székének karfáját markolva nézte az elöntött síkságot. A város raktáraiban volt sózott hús és gabona, de mivel a vetés lábon rothad meg, nem lesz utánpótlás. Kétségbeesett elméje nem szabadult ettől a gondolattól. Noha még nem tudják, sokan éhen fognak halni a városban.

Megmaradt testőrségét télen le fogja rohanni az éhes tömeg, és Jincsuan belülről omlik össze.

Amennyire ellátott, a vizek egészen a hegyek lábáig nyúltak. Délen, Jincsuanon túl még voltak mezők és városok, ahol nem jártak a hódítók, és a víz sem öntötte el őket, de ezek nem tarthatják el Hsziahszia népét. Az ott állomásozó milíciákra gondolt. Ha minden fegyverest kivon ezekből a városokból, össze tud gyűjteni egy újabb hadsereget, de ezzel átengedi a tartományokat a banditizmusnak, amely az éhínség első jelére felüti a fejét. De nem látott megoldást a problémáira.

Némán sóhajtott. Első minisztere fölnézett.

- Az apám mindig arra tanított, hogy tápláljam a parasztokat - mondta Zsej Csiang. - Akkortájt nem értettem, ez miért fontos. Mit számít, ha néhányan éhen halnak minden télen? Talán nem az istenek elégedetlenségét jelzik

Az első miniszter ünnepélyesen bólintott.

- Felséges uram, népünk nem dolgozik a szenvedés példája nélkül. Ha látják a lustaság büntetését, robotolnak a napon, hogy táplálhassák magukat és a családjukat. Az istenek így rendezték el a világot, és mi nem szállhatunk szembe az akaratukkal.

- De most mindnyájan éhezni fognak! - reccsent rá Zsej Csiang. akit fárasztott a miniszter zöngicsélése. - Erkölcsi okulás helyett népünk az utcákon fog verekedni, és üvöltve követeli majd az ételt.

- Lehetséges, felséges uram - válaszolta zavartalanul a miniszter. - Sokan meghalnak, de a királyság fennmarad. Újra kinő a gabona, és jövőre bőségesen jut a parasztoknak étel. Akik túlélik a telet, meghíznak, és áldani fogják a neved.

Zsej Csiang nem talált szavakat a vitához. Palotája tornyából lenézett az utcákon hemzsegő tömegre. Még a legszegényebb koldusok is hallották a hírt, hogy a gabona egészen a hegyekig pocsékba ment a vízben. Még nem éhesek, de a lázongáshoz elég lesz, ha a hideg hónapokra gondolnak. A király testőrei irgalmatlanul betartatták a rendet, a zavargás legkisebb jelére százakat vágtak le. Az emberek megtanulták, hogy féljenek a királytól, bár ha Zsej Csiang őszinte akart lenni magához, ő jobban félt tőlük.

- Meg lehet egyáltalán menteni bármit is? - kérdezte végül. Talán csak képzelődött, de mintha a rothadó növényzet szagát érezte volna a szélben.

Az első miniszter gondolkodott. Úgy pergette magában a varosban történt eseményeket, mintha azoktól remélne ihletet.

Felség, ha a megszállók ma elmennének, a jobb állapotban levő gabonát kétségtelenül megmenthetnénk. Vethetünk rizst az elárasztott földekbe, és egyszer abból is arathatnánk az idén. Újjáépíthetjük a csatornákat, vagy mederbe terelhetjük a vizeket a síkságon. A termésnek talán egytizedét menthetjük meg, vagy pótolhatjuk.

- De a megszállók nem fognak elmenni! - mutatott rá Zsej Csiang. Öklével a szék karjára csapott.

- Megvertek minket! Tetves, bűzlő barbárok Hsziahszia szívéig hatoltak, én pedig itt trónolok, és uralkodom a rothadó gabona bűzében.

Erre a kitörésre az első miniszter lehajtotta a fejét, nem mert szólni. Aznap reggel két kollégáját végezték ki, mert feldühítették a királyt. Nem akart csatlakozni hozzájuk.

Zsej Csiang fölállt, és összekulcsolta ujjait a háta mögött.

- Nem maradt választásom. Ha a milícia minden emberét elhozom az összes déli városból, akkor sem ér fel a haderőm az övékkel. Vajon meddig tudják tartani magukat azok a városok a banditákkal szemben, ha a király katonái nem csinálnak rendet? A Délt is éppúgy elveszítem, mint az északi részt, azután pedig elesik a város. - Fojtottan elkáromkodta magát. A miniszter elsápadt.

- Nem fogok itt ülni és megvárni, hogy a parasztok föllázadjanak, vagy a rothadás émelyítő bűze bejárja a város minden szobáját. Hírvivőt küldünk ennek a népnek a vezetőjéhez. Megmondjuk neki, hogy kihallgatáson fogadom, és akkor talán megbeszélhetjük, mit követel a népemtől.

- Felséges uram, ezek alig különbek a vadkutyáknál! - hadarta a miniszter. - Nem lehet velük tárgyalni.

A király dühösen nézett szolgájára.

- Küldd ki őket! Ezt a falkát nem vagyok képes szétverni! Egyetlen előnyöm vele szemben, hogy nem tudja elvenni a vámomat. Talán le tudom fizetni, s akkor elmegy innen.

A miniszter elvörösödött a szégyenletes feladat hallatán, de leborult a padlóra, és a fejét a hideg fához szorította.

*

Ahogy leszállt az est, a törzsek nekiláttak az ívásnak és az éneklésnek. A mesemondók lelkesen regéltek a csatáról, és Dzsingiszről, aki saját vasgyűrűjéből csalta ki az ellenséget. A gyerekek nagyokat kacagtak a tréfás meséken. Mielőtt besötétedett, több birkózó- és íjászversenyt tartottak, a bajnokok fűkoszorút viseltek, amíg eszméletlenre nem itták magukat.

Az ünnepség alatt Dzsingisz és tábornokai ültek a díszhelyen Dzsingisz tucatnyi új házasságot áldott meg, fegyvereket és lovakat ajándékozott a saját méneséből azoknak a harcosoknak, akik kitüntették magukat. A jurták megteltek a városokban zsákmányolt nőkkel, noha egyáltalán nem minden feleség örök az újonnan érkezetteknek. Véres verekedésekre került sor a jurtákban, és minden alkalommal a szíjas mongol asszonyok győztek férjük rabnői fölött. Az erekben forrt a fekete ajrag. Kacsunt csak éjfél előtt három gyilkossághoz hívták el. Két férfit és egy asszonyt oszlophoz kötöztetett és véresre veretett. Azokkal nem törődött, akiket megöltek, de nem akarta, hogy a törzsek elmerüljenek a bujaság és az erőszak orgiájába. Talán vaskezének is szerepe volt abban, hogy a hangulat megmaradt akkor is, amikor kialudtak a csillagok, és noha néhány embernek hiányzott az otthoni puszta, mégis büszkén tekintettek vezetőikre.

*

A tanácskozó jurta mellett állt Dzsingisz otthona, se nem nagyobb, se nem díszesebb az új nemzet bármelyik családjáénál Miközben a birkózókat biztatta, az egész táborban kigyulladta a fáklyák. Felesége, Börte, a jurtájukban etette és babusgatta a négy fiút. Ahogy leszállt az alkonyat, Dzsocsi és Csagatáj elszelelt, mert az alvásnál jobban érdekelte őket az ünnep lármája meg a mulatság. Börte kénytelen volt három harcost utánuk küldeni, hogy nézzenek be a jurtákba. A kölykök még akkor is vadul rúgkapáltak, amikor a férfiak a hónuk alá csapva hazahozták őket. A két fiú gyilkosan meredt egymásra a kis jurtában, miközben Börte Ögödejnek és a kis Tolujnak énekelt altatódalt. Fárasztó nap volt ez mindenkinek, a két kicsi hamarosan álomba merült a takarója alatt.

Börte ránézett Dzsocsira, és elkomorodott a gyerek dühétől.

- Nem ettél emberke — mondta. A fiú elfintorodott, és nem válaszolt. Börte közelebb hajolt hozzá.

- Ugye, nem az ajrag szagát érzem a leheleteden? — kérdezte. Dzsocsi viselkedése egy szempillantás alatt megváltozott. Felrántotta a térdét, mintha el akarná sáncolni magát.

- Meglehet - mondta Csagatáj. aki örült, hogy a bátyját kínos helyzetben láthatja. - Voltak, akik kínálgatták, ő pedig lehányta a füvet!

- Tartsd a szádat! — üvöltötte és Dzsocsi felugrott, de Börte megragadta a karját. Ereje simán fölért a kisfiúéval. Csagatáj vigyorgott, és roppant elégedett volt magával.

- Azért ilyen undok, mert reggel eltörte a kedvenc íját - vágott vissza Dzsocsi, miközben igyekezett szabadulni az anyja szorításából. - Engedj!

Válaszul Börte pofon csapta, és visszadobta a takarókra. Nem volt kemény ütés, de a kisfiú megdöbbenten kapott az arcához

- Egész nap a veszekedéseteket hallgattam - mondta az asszony haragosan. - Mikor jegyzitek meg végre, hogy nem verekedhettek kölyökkutya módjára, amikor a törzsek figyelnek? Gondolod, hogy az apád örülne neki? Ha elmondom neki, akkor te...

- Ne mondd el! - mondta gyorsan Dzsocsi. Kiült az arcára a félelem.

Börte azonnal engedett. - Nem mondom el, ha rendesen viselkedsz, és dolgozol. Semmit sem fogtok örökölni tőle, csak azért mert a fiai vagytok. Arszlán talán a vérrokona? Vagy Jelme Ha alkalmas leszel a vezetésre, akkor kiválaszt, de arra ne számíts, hogy egy alkalmasabb ember helyét adja neked.

Mindkét fiú nagyon figyelt. Börte ráeszmélt, hogy még sose beszélt így. Megdöbbentette, hogy a gyerekei mennyire csüngnek minden szaván. Mit mondhatna nekik, mielőtt elvonná a figyelmüket valami?

- Egyetek és közben figyeljetek! - Örömére mindkét fiú a tányér után nyúlt, és falni kezdték a húst, noha már régen kihűlt. Közben sem vették le a szemüket anyjukról.

- Azt hittem, apátok elmagyarázta nektek - mormolta. - Ha egy kis törzs kánja lenne, akkor talán a legidősebb fia számíthatna rá, hogy megörökli a kardját, a lovát és az embereit. Valamikor ő is ezt várta nagyapátoktól, Jiszügejtől, noha volt egy Behter nevű bátyja.

- És mi történt Behterrel? - kérdezte Dzsocsi.

- Apa és Kacsun megölte - mondta nagy élvezettel Csagatáj. Börte megrezzent, Dzsocsi nagyot nézett.

- Csakugyan?

Az anyjuk felsóhajtott.

- Ez egy másik nap története. Nem tudom, Csagatáj hol hallotta, de lehetne annyi esze, hogy ne hallgasson minden tábortűz melletti pletykálkodásra!

Csagatáj fürgén bólogatott Dzsocsinak anyjuk háta mögül, vigyorgott bátyja zavarán. Börte rajtakapta, és haragos pillantást vetett rá.

- Apátok nem holmi hegyek közül szalasztott kán - mondta. - Több törzs van az uralma alatt, mint amennyit a két kezeteken össze tudtok számolni. Netán azt várjátok, hogy átadja egy puhánynak? — Csagatájra nézett. — Vagy egy bolondnak? - Megrázta a fejét. — Nem fog ilyet tenni. Vannak öccsei, és azoknak is vannak fiaik. A következő kán közülük is kikerülhet, ha elégedetlen lesz veletek.

Dzsocsi lehajtotta a fejét és töprengett.

- Mindenkinél jobb vagyok íjászatban - motyogta. - És a lovam is csak azért lassú, mert olyan kicsi Ha kapok egy férfinak való lovat, abban is gyorsabb leszek.

Csagatáj felhorkant.

- Nem a hadi mesterségről beszéltem! - mondta ingerülten Börte. - Kiváló harcosok lesztek, ezt máris látom. - Folytatta, mielőtt felfújhatták volna magukat a ritka dicsérettől.

- Apátok figyelni fogja, tudtok-e vezetni embereket, és képesek vagytok-e gyorsan gondolkodni. Láttátok, hogyan adott Szübötej kezére egy századot? Ismeretlen fiú, közönséges családból, de apátok becsüli az eszét és a rátermettségét. Szübötejnek sok próbát kell megállnia, de ha beérik, tábornok lesz. Háborúban ezer, sőt akár tízezer embert is elvezet. Ti meg tudnátok tennie

- Miért ne! - szólalt meg azonnal Csagatáj.

Börte felé fordult.

Amikor a barátaiddal játszol, te vagy az, akire a többiek néznek? Követik az ötleteidet, vagy te követed az övéket? Alaposan fontold meg, mert sokan vannak, akik apád miatt hízelegnek neked. Gondolj azokra, akiket te tisztelsz. Ők meghallgatnak?

Csagatáj az ajkát harapdálva töprengett. Vállat vont.

- Vannak páran. Gyerekek.

- Miért követnének, amikor mást se csinálsz, mint a testvéreddel verekszel? - faggatta az anyja.

A kisfiú sértődötten nézett rá. Túl súlyos gondolatok voltak ezek neki. Dacosan fölszegte a fejét.

- Dzsocsit úgyse fogják követni.

Börte szíve megfagyott ezekre a szavakra.

- Csakugyan, kisfiám? - kérdezte halkan. - És miért ne követnék a bátyádat?

Csagatáj elfordította a fejét, de Börte kinyújtotta a kezét, és fájdalmasan megszorította a karját. A kisfiú nem jajdult föl noha könnyek csillantak a szeme sarkában.

- Titkaid vannak, Csagatáj? - kérdezte Börte rekedten lett. - Miért nem követnék soha Dzsocsit?

- Mert ő egy tatár fattyú! - üvöltötte Csagatáj. Ez alkalommal nem volt gyengéd a pofon. Csagatáj feje félrecsuklott, és ő kábultan terült el az ágyon. Vér permetezett az orrából, és döbbenten üvölteni kezdett.

- Ezt ő mondja nekik - szólalt meg mögötte halkan Dzsocsi. Hangja sötét lett a dühtől és kétségbeeséstől. Börte szemébe is könnyeket csalt a kínzás, amit a gyerekének el kell szenvednie. Csagatáj bömbölése fölébresztette a kicsiket, és ok is zokogni kezdtek. Nem értették, mi történt, de megrémültek attól, amit láttak.

Börte kinyújtotta a kezét, és átkarolta Dzsocsit.

- Ezt már nem tuszkolhatod vissza az öcséd bolond szájába - mormolta. Elhúzódott tőle, hogy a szemébe nézhessen, mert azt akarta, hogy a kisfiú megértse. - Némelyik szó kegyetlenül nyomhatja az embert, ha csak meg nem tanulja, hogy ne törődjön vele. Te különb leszel a többieknél, és el fogod nyerni apád tetszését. Ezt tudnod kell.

- Tehát igaz - suttogta a fiú, és elfordította a tekintetét. Érezte, hogy anyja megmerevedik, miközben a választ latolgatja. Dzsocsi halkan hüppögni kezdett.

- Az apád és én a téli pusztában kezdtük közös életünket, sok száz mérföldre a tatároktól. Az igaz, hogy egy időre elszakítottak tőle és ő... megölte azokat az embereket, de te az ő és az én fiam vagy. Az elsőszülöttje.

- Mégis más színű a szemem.

Börte felhorkant.

- Mint Behteré is, amikor még fiatalok voltak. Ő Jiszügej fia volt, a szeme mégis olyan sötét volt, mint a tiéd. Senki, soha ne merészelje kétségbe vonni a véred tisztaságát! Te Jiszügej unokája, Dzsingisz fia vagy. Egy napon magad is kán leszel.

Csagatáj hüppögve kente szét magán a vért. Dzsocsi elfintorodott, és hátrahajtotta a fejét, hogy az anyja szemébe nézhessen. Minden bátorságát összeszedte, mély lélegzetet vett, mielőtt megszólalt. A hangja reszketett, amit szégyellt az öccse jelenlétében.

- Megölte a testvérét - mondta -, és látom, hogy néz rám. Szeret egyáltalán?

Börte magához szorította a kisfiút. A szíve majd megszakadt érte.

- Hát persze hogy szeret. Majd te rábírod, fiam, hogy az örökösének tekintsen. Büszke lesz rád.

KILENCEDIK FEJEZET

Ötezer harcosnak tovább tartott a csatornákat eltéríteni főiddel és törmelékkel, mint szétdúlni. Dzsingisz akkor adta ki a parancsot, amikor látta, hogy még a magaslaton is áradás fenyegeti az új tábort. Amikor végeztek, a víz új tavakat hozott létre keleten és nyugaton, de legalább a Jincsuanba vezető út kiszáradt a napsütésben. A földet vastagon borította a növények zsíros, fekete korhadéka, amelyről felhőkben szálltak föl a törzseket zaklató, csípős rovarok. A lovak térdig merültek a ragacsos sárba, ami megnehezítette a felderítést, és tovább erősítette az érzést, hogy be vannak zárva a jurtákba. Minden este több veszekedésre és verekedésre került sor a törzsek között és Kacsunnak nagy erőfeszítésébe került fönntartani a békét.

Mindenki, aki belefáradt a tétlenségbe, lelkesen fogadta a hírt, hogy nyolc lovas ember caplat az ázott síkságon. Nem azért keltek át a sivatagon, hogy egy helyen rostokoljanak. Még a gyerekek is elveszítették az érdeklődésüket az áradás iránt, és sokan megbetegedtek, mivel poshadt vizet ittak

Dzsingisz figyelte, amint Hsziahszia lovasai keresztülverekszik magukat a dágványon. Velük szemben a szárazabb talajon összegyűjtött ötezer harcost, pontosan a sár határán, így az ellenségnek nem maradt helye, ahol megállhasson. Hsziahszia lovai máris lihegtek, olyan nehéz volt kiemelni a lábukat az iszapos dagonyából, lovasaiknak pedig ugyancsak erőlködniük kellett, hogy megtartsák a méltóságukat anélkül, hogy leesnének a hátasaikról.

Dzsingisz remekül szórakozott, amikor az egyik jincsuani mégis kifordult e nyeregből, amikor a lova átugrott egy gödröt. A mongolok gúnyosan huhogtak, miközben a férfi vadul rángatta a gyeplőt és nyakig sárosán visszakapaszkodott a lóra. Dzsingisz a mellette ülő Barcsukra pillantott, és látta az arcán az elégedettséget. Tolmácsként volt jelen, de Kökcsü és Temüge is ott állt, hogy hallják, amit a király hírnöke mond. Mindketten tanulmányozták Csin nyelvét, méghozzá olyan élvezettel, amit Dzsingisz illetlennek talált. A sámán és Dzsingisz legfiatalabb öccse egyaránt izgatott volt, mert most a gyakorlatban derül ki, mennyit ér újonnan szerzett tudásuk.

A lovasok megálltak, amikor Dzsingisz fölemelte a tenyerét. Olyan közel voltak, hogy hallhassák a szavaikat, és noha láthatólag fegyvertelenek voltak, a kán nem bízott meg bennük. Ha ő lett volna Hsziahszia királyának helyében, bizonyosan fontolóra venné egy orvgyilkosság lehetőségét. Mögötte a törzsek némán figyeltek, kéznél tartva kettős ívelésű reflexíjaikat.

- Eltévedtetek? - szólította meg őket Dzsingisz. Erre mindnyájan az egyik lovasra néznek, egy elegáns páncélt viselő katonára, akinek még a sisakját is fémpikkelyek borították. Dzsingisz biccentett, tudta, hogy ő fog mindnyájuk nevében beszélni. Nem is csalódott.

- Üzenetet hoztam Hsziahszia királyától - felelte a katona. Temüge és Kökcsü csalódottak voltak, mert ezek a szavak tökéletesen érthetően, a törzsek nyelvén hangzottak el.

- Dzsingisz kérdőn nézett Barcsukra. Az ujgur kán alig mozgó ajakkal mormolni kezdett. Láttam korábban is, amikor még csak kereskedtünk Közepes rangú, de nagyon kevély tiszt.

- Ez látszik a páncélján - felelte Dzsingisz, mielőtt fölemelte volna a hangját, és odakiáltott a katonának:

- Szálljatok le a lóról, ha velem beszéltek! - A lovasok lemondóan összenéztek. Dzsingisz a mosolyát titkolva nézte, ahogy belecuppannak a vastag sárba. Alig tudtak megmozdulni a vendégmarasztaló dágvány szorításában, és kifejezetten nevetséges arcot vágtak.

- Mit akar a királyotoké - kérdezte a kán, és fenyegetően meredt a tisztre. A férfi elvörösödött dühében, mert a sár tönkretette finom csizmáját. Eltartott egy pillanatig, amíg visszanyerte az önuralmát, hogy válaszolhasson.

- Meghív, hogy találkozzatok Jincsuan falainak árnyékában, és addig is tűzszünetet kínál. Becsülete a szavatosság hogy nem támadnak a csapatok, amikor ott vagy.

- Mit akar tőlem? - ismételte Dzsingisz, mintha nem hallotta volna a választ.

A katona még vörösebb lett.

- Ha tudnám, mit forgat a fejében, akkor nem sok haszna lenne egy ilyen találkozónak! - vágott vissza. A többiek idegesen sandítottak az íjaikat készenlétben tartó törzsi harcosokra. Már láthatták ennek a fegyvernek a rendkívüli pontosságát, szemük valósággal könyörgött a szóvivőnek, hogy meg ne sértse a vademberek érzékenységét, ami támadáshoz vezethetne.

Dzsingisz elmosolyodott.

- Mi a neved, dühös ember?

- Ho Sza. Talán kánnak nevezhetsz, rangidős tisztnek.

- Nem foglak kánnak nevezni - felelte Dzsingisz. –De azért légy üdvözölve a táboromban, Ho Sza. Küldd haza ezeket a kecskéket, és örömmel látlak a jurtámban, megosztom veled a teámat és a sómat.

Ho Sza a társai felé fordult, és fejével a távoli város felé intett. Egyikük kiadott magából egy értelmetlen hangsort. Kökcsü és Temüge előrehajolt, hogy egy szót se veszítsenek. Ho Sza vállrándítással válaszolt társának. A másik hét lovas fölszállt hátasára, és elindult a város felé.

- Igazán szép állatok - szólalt meg mellette Barcsuk. Dzsingisz az ujgur kánra pillantott, majd bólintott, összenézett a harcosok sora előtt álló Arszlánnal, és két ujjával a távozó csoportra mutatott olyan mozdulattal, mintha kígyó csapna le.

A következő pillanatban száz nyílvessző villant a levegőben, aztán kiemelte a nyeregből a hét lovast. Az egyik ló is elpusztult, Arszlán szidta az egyik harcost, amiért ilyen ügyetlen. Mikor Dzsingisz odanézett, Arszlán éppen elvette az íját, késével átvágta az ideget, úgy adta vissza. A harcos lehajtott fejjel fogadta a megszégyenítést.

A holtak hasmánt hevertek a síkság sarában. Ilyen terepen nem egykönnyen vágtathattak el a lovak. Miután lovasaik nem hajtották őket, tétlenül álldogáltak, a törzsi harcosokra néztek. Két állat a földön heverő harcosokat szaglászta, és idegesen felnyihogtak, amikor megérezték a vér szagát.

Ho Sza a dühtől fehér szájjal meredt Dzsingiszre.

- Jó lovak - mondta Dzsingisz. A katona arca nem változott. A kán vállat vont. - A szavaknak nincs súlyuk. Egyetlen ember elég, hogy elvigye a válaszomat.

Ho Sza elindult a nagy jurta felé, hogy megigyák a sós teát. Dzsingisz lemaradt, figyelte, ahogy összeszedik és visszahozzák a lovakat.

- Elsőnek én választok - mondta Dzsingisz Barcsuknak. Az ujgur kán bólintott, egy pillanatra fölemelte a tekintetét. Az elsőség lehetővé tette, hogy Dzsingisz kiválassza a legjobbat, de ezek olyan jó lovak, hogy érdemes várni.

*

Noha késő ősz volt, a nap forrón sütött Hsziahszia völgyében, és mire Dzsingisz megindult a város felé, a földre vékony kéreg száradt. A király azt kérte, hogy harmadmagával jöjjön de az első néhány mérföldön ötezren kísérték. Mire olyan közel értek, hogy látszottak a város előtt emelt pavilon részletei Dzsingiszben minden más érzést elnyomott a kíváncsiság. Mit akarhat tőle a király?

Kissé kelletlenül hagyta maga mögött a kíséretét, noha tudta, hogy Kaszar az első jelre nyargalva érkezik segítségére. Mérlegelte egy meglepetésszerű támadás esélyeit, miközben a királlyal tárgyal, de Zsej Csiang nem bolond. A barackszín napvédő tetőt a város közvetlen közelében emeltette. Szempillantás alatt lerombolhatják az emberhosszúságú, vashegyű nyilak, azt pedig Dzsingisz se élné túl. A király sebezhetőbb volt a falakon kívül, de borotvaélen táncolt a helyzet.

Dzsingisz egyenesen ült a nyeregben, miközben Arszlán, Kacsunk és az ujgur Barcsuk társaságában előrelovagolt. Jól fel voltak fegyverezve, és további pengéket rejtettek a páncéljuk alá arra az esetre, ha a király ragaszkodna hozzá, hogy letegyék a kardjukat.

Dzsingisz igyekezett kevésbé komor képet vágni, ahogy közelebb értek a baracksárga tetőhöz. Tetszett neki a szín. Hol szerezhetne ilyen széles és jó minőségű selymet é A fogát csikorgatta, ha ránézett az érintetlen városra. Ha talált volna valamilyen bevezető utat, akkor nem jön ide, hogy találkozzék Hsziahszia királyával. Az idegeit borzolta a gondolat, hogy Csin földjén

állítólag minden város ilyen jól védett, és ő még mindig képtelen rájönni, miként játszhatná ki a védelmet.

A négy lovas egy szót sem szólt, mikor beértek a barackszín védőtető' alá, és leszálltak. A tető elrejtette őket a falon sorakozó íjászok elől. Dzsingisz elernyedt. Komor némaságban állt a király testőrei előtt.

Ezeket kétségtelenül azért választották, hogy jó benyomást keltsenek. Valaki gondolt a találkozó nehézségeire. A pavilon bejárata széles volt, így láthatta, hogy nem várják bérgyilkosok, amint belép. A gárdisták szép szál férfiak voltak, és nem tisztelegtek az előttük álló férfinak. Szobormereven bámulták a messzeségben a lovas harcosok vonalát.

Noha bent sok szék volt, csak egyetlen ember várta. Dzsingisz biccentett neki.

- Hol a királyotok, Ho Szaé Túlságosan korai neki a reggel?

- Jön, kán uram. Egy király nem érkezik elsőnek.

Dzsingisz felvonta az egyik szemöldökét, és a sértést latolgatta.

- Akkor talán távoznom kéne. Végtére is, nem én kértem a találkozót.

Ho Sza elvörösödött, Dzsingisz mosolygott. Ezt az embert könnyű felbosszantani, ennek ellenére megkedvelte a kényes önérzetével együtt. Mielőtt válaszolhatott volna, kürtök zendültek a város falain. A négy mongol a kardjához kapott. Ho Sza fölemelte a kezét.

- A király kezeskedik a békéért, kán uram. A kürtök csak azt tudatják, hogy elhagyta a várost.

- Menj ki, figyeld, jön-e - mondta Dzsingisz Arszlánnak. - Mondd meg, hányan lovagolnak vele. - Igyekezett ellazítani az izmait, amelyek várakozóan megfeszültek. Korábban is találkozott kánokkal, és a saját jurtájukban ölte meg őket. Nincs ebben semmi újdonság, mondta magának, mégis egy árnyalatnyi megilletődést keltett benne Ho Sza viselkedése. Elmosolyodott saját bolondságán. Ezt otthonról hozta. Minden új volt, egészen más, mint a pusztákon, amelyekre jól emlékezett, de ma reggel mégis itt állt a legszívesebben.

Arszlán gyorsan visszatért.

- Egy gyaloghintót cipelnek a rabszolgák. Nagyon hasonlít ahhoz, amelyet Ven Csao használt.

- Hány rabszolga? - kérdezte Dzsingisz elkomorodva. A jincsuaniak létszámfölényben lesznek. Bosszúsága kiült az arcára.

Ho Sza megelőzte Arszlánt.

- Ezek heréitek, nagyuram. Nyolc erős ember, de nem harcosok. Nem többek teherhordóknál, és tilos fegyvert hordaniuk.

Dzsingisz elgondolkodott. Ha távozik a király érkezése előtt, akkor a városban azt hihetik, hogy elbátortalanodott. Lehetséges, hogy a saját harcosai is így vélnék. Uralkodott magán. Ho Sza hosszú kardot viselt az övén, a két testőr is jól fel volt fegyverezve. Mérlegelte a kockázatokat, azután elvetette őket. Az ember néha túl sokat aggódik, hogy mi fog történni. Ho Sza pislogott meglepetésében, mikor észrevette, hogy a kán befelé nevet. Dzsingisz leült az egyik székbe, úgy várta a királyt.

A selyempavilonhoz közeledő rabszolgák derékmagasságban tartották a fenséges terhet. Dzsingisz és három társa érdeklődve figyelte, hogyan eresztik le a palankint a földre. Hatan némán álltak, miközben ketten fekete selyemszövetet görgettek végig a sáron. Aztán Dzsingisz meghökkenésére facsöveket húztak elő széles övük alól, és finom dallamot kezdtek játszani. Félrehúzódott a függöny. Különös, békés érzés volt hallgatni a zenét a szélben. Dzsingisz megigézve figyelte az előbukkanó Zsej Csiangot.

A király kicsiny emberke volt, ámbár a termetére tökéletesen illeszkedő páncélt viselt. A pikkelyek annyira ki voltak fényesítve, hogy valósággal ragyogtak a napon. A derekára ékköves markolatú kardot kötött. Dzsingisz nem tudta, kirántotta- e valaha is haragjában. Ahogy a király megjelent, a zene is fölhangosodott. Dzsingisz nagyon élvezte az előadást.

Hsziahszia királya biccentett a két testőrnek, akik eljöttek a pavilontól, és mellé álltak. Csak ekkor tett néhány lépést. Dzsingisz és társai fölálltak, hogy üdvözöljék.

- Kán uram - szólt Zsej Csiang, és meghajtotta a fejét. A kiejtése különös volt, úgy mondta a szavakat, mintha betanulta volna őket, és nem ismerné az értelmüket.

- Felséges uram - felelte Dzsingisz Hsziahszia nyelvén. A szavakat Barcsuktól tanulta. Örömére érdeklődés villant a király szemében. Egy röpke pillanatig azt kívánta, bár élne az apja, és látná, amint királyokkal találkozik idegen földön.

A két gárdista megállt Kacsunnal és Arszlánnal szemben, félreérthetetlenül jelezve, hogy baj esetén ők lesznek azok, akik cselekszenek. A két tábornok közönyösen nézett vissza rájuk. Ők pusztán szemlélői voltak az eseményeknek,

de egyikük sem számított meglepetésre. Ha a király a halálukat tervezi, a kísérletet ő sem fogja túlélni. Arszlán hirtelen elkomorodott, mert eszébe jutott valami. Egyikük sem látta a királyt korábban. Ha ez itt egy csaló, akkor Jincsuan hadserege a falakról rommá lőheti a pavilont, legföljebb néhány hűséges embert veszít. Ho Sza felé pillantott, hátha szokatlanul feszültnek látja, de a katona semmi jelét sem adta, hogy a halálát várná.

Zsej Csiang népe nyelvén szólalt meg. A hangja határozott volt, mint az olyanoké, akik hozzászoktak a parancsoláshoz. Állta Dzsingisz nézését, egyikük sem pislogott. Amikor a király befejezte a mondanivalóját, Ho Sza megköszörülte a torkát, és óvatosan üres arccal lefordította a király szavait.

- Miért fosztogatják az ujgurok Hsziahszia földjét? Talán nem bántunk tisztességesen veletek?

Barcsuk morgott valamit, de a király pillantása nem engedte el Dzsingisztx.

- Én minden törzs kánja vagyok, fenséges uram - felelte Dzsingisz és az ujgur is közéjük tartozik. Azért lovagoltunk ide, mert megvan az erőnk az uralkodáshoz. Mi másért?

A király összevonta a szemöldökét, miközben Ho Sza fordítását hallgatta. Kimérten válaszolt, minden harag nélkül.

- Itt fogsz kint ülni a városom mellett a világ végéigé Ez elfogadhatatlan, kán uram. A te néped nem szokott megegyezést kötni háború esetén?

Dzsingisz előrehajolt. Feltámadt benne az érdeklődés.

- Nem alkudozom Csinnel, felséges uram. Amióta a világ világ, ellenségek a népeink, és én a földdel teszem egyenlővé a városaitokat. A földjeid az enyémek, és én odalovagolok rajta, ahova akarok.

Türelmesen várt, amíg Ho Sza lefordította királyának a szavait. A sátorban mindenki láthatta, hogy Zsej Csiang indulatba jön a kán szavaitól. Kihúzta magát, a hangja élesebb lett. Dzsingisz gyanakvó éberséggel várta, hogy Ho Sza beszéljen. Ehelyett Barcsuk vette át a fordítást.

- Azt mondja, a népe nem tartozik a csinekhez - szólt Barcsuk. - Ha ők a te ellenségeid, akkor miért késlekedsz itt a Hsziahszia völgyben? A nagy csin városok innen északra és keletre vannak. - Barcsuk magában bólogatott, miközben megint a király beszélt.

- Kán uram, nem hinném, hogy ugyanolyan jó barátok, mint voltak. Ez a király itt nem haragudna rád, ha háborút viselnél a Csin városai ellen.

Dzsingisz elgondolkodva biggyesztette el a száját.

- De miért hagyjak ellenséget a hátam mögött? - kérdezte.

Zsej Csiang azonnal beszélni kezdett, amint megértette a kérdést. Ho Sza elsápadt a szavaitól, de Barcsuk előtt szólalt meg:

- Hagyj egy szövetségest, kán uram. Ha igazán ellensége vagy a Csinnek, akkor mi adót fizetünk a törzseidnek, amíg a baráti szövetség él köztünk. - Ho Sza idegesen nyelt egyet. - Királyom selymet, sólymokat, drágaköveket, utánpótlást és páncélokat ad neked. - Mélyet lélegzett. - Tevéket, lovakat, szöveteket, tea át, ezer bronz- és ezüstpénzt fizet minden évben. Ő ezt az ajánlatot a szövetségesének tette, akit nem tekinthet ellenségnek.

Ismét Zsej Csiang beszélt, türelmetlenül, Ho Sza pedig figyelt. Nagyon elcsöndesedett, és amikor királya befejezte, arra vetemedett, hogy egy kérdést tegyen föl neki. Zsej Csiang indulatosan legyintett, Ho Sza megrendülten fejet hajtott.

- Ezenfelül királyom felajánlja neked feleségül a lányát, Csakahajt.

Dzsingisz elgondolkodva pislogott. Netán túl rusnya ez a lány, hogy Hsziahszia népe között férjet találjanak neki? A pénz jó lesz a törzseknek, megakadályozza, hogy a kis kánok összeesküdjenek. Az adófizetés gondolata nem volt idegen a törzsektől sem, noha sose kerültek olyan helyzetbe, hogy igazán gazdag ellenségtől követelhettek volna ilyesmit. ő maga szívesebben látta volna a kőváros lerombolását, de hát egyetlen embere sem volt képes működőképes tervvel előhozakodni. Magában vállat vont. Ha valaha rájön, hogyan kell csinálni, majd visszatér. Addig hadd higgyék, hogy megvették a békét. A kecskét sokszor megfejik, de megölni csak egyszer lehet. Nem marad más, mint olyan jó üzletet kötni, amilyent csak lehet.

- Mondd meg uradnak, hogy méltányolom nagylelkűségét - szóit szárazon. - Ha tud adni kétezret a legjobb katonáiból páncéllal, lóval, akkor elhagyom a völgyet, mielőtt a hold fordulna. Embereim lebontják a sivatagi hágón levő erődöt. Szövetségeseknek nincs szükségük falakra egymás között.

Miközben Ho Sza fordítani kezdett, Dzsingisznek eszébe jutott, mennyire érdekelte Barcsukot Hsziahszia könyvtára. Ho Sza elhallgatott, amikor Dzsingisz megint félbeszakította a szavak áradását.

- Vannak tudósok az embereim között - mondta a kán. - Örülnének a lehetőségnek, ha elolvashatnák azokat a tekercseket, amelyeket Hsziahsziában írtak. — Ho Sza kinyitotta a száját, hogy nekilásson a fordításnak, ám

Dzsingisz még nem fejezte be. - De nincs szükség filozófiára. Gyakorlati anyagok kellenek, amelyek egy harcost érdekelhetnek, ha van ilyenetek.

Zsej Csiang arcából semmit nem lehetett leolvasni, miközben Ho Sza azon fáradozott, hogy semmit se hagyjon ki a halottakból. Úgy tűnt, a találkozó a vége felé jár. Zsej Csiangnak nem volt ellenvetése. Dzsingisz ebből látta, mennyire kétségbe van esve. Már éppen föl akart állni, amikor úgy döntött, még jobban kihasználja előnyös helyzetét.

- Ha be akarok jutni Csin városaiba, akkor olyan fegyverekre van szükségem, amelyekkel le tudom rombolni a falakat. Kérdezd meg királyodat, nem tehetne-e hozzá néhány ilyet ahhoz, amit ad.

Ho Sza idegesen fordított, mert érezte urának dühét. Kelletlenül megrázta a fejét.

- A királyom azt mondja, hogy bolond lenne, ha ilyesmit tenne.

Ho Sza nem nézett Dzsingisz szemébe.

- Igen, tényleg az lenne - helyeselt mosolyogva Dzsingisz. - A föld felszáradt, felrakhatjátok az ajándékokat új szekerekre, amelyek tengelyeit jól bezsírozták a hosszú útra. Elmondhatod a királyodnak, hogy elégedett vagyok az ajánlatával. Elégedettségemet Csinnek fogom megmutatni.

Ho Sza lefordította, de Zsej Csiang arcán nyoma sem volt az elégedettségnek. Valamennyien fölálltak, elsőnek Dzsingisz távozott a társaival, otthagyva Zsej Csiangot és Ho Szát a testőrökkel. Azok nézték, ahogy a mongol tábornokok lóra szállnak és eltávoznak.

Ho Sza csendben akart maradni, de meg kellett kérdeznie még valamit.

- Felséges uram, nem vittük át a háborút Csinbe? A király hidegen nézett rá.

- Jenking ezermérföldnyire van innen, hegyek és erődök őrzik, amelyek mellett Jincsuan vidéki kisváros. Nem fogja megszállni a városaikat. — Ajka kicsit lebiggyedt, noha az arca kemény maradt. - Mellesleg úgy hasznos, ha ellenségeink egymásra támadnak. Miféle veszély lehetne ez nekünk? Ho Sza nem volt jelen a minisztertanácsban, így nem ismerte föl a szavakat.

*

A hangulat csaknem ünnepi volt a törzsek között. Igaz, nem vették be a távolban magasodó kővárost, és ha a harcosok morogtak is emiatt, a családjaik

örültek a selyemnek és a zsákmánynak, amit Dzsingisz szerzett nekik. Egy hónap telt el a királlyal való találkozás óta, és a szekerek megérkeztek a városból. Fiatal tevék bőgtek és köpködtek a birka- és kecskenyájak között. Barcsuk eltűnt a jurtájában, ahol Kökcsüvel és Temügével igyekeztek megfejteni Hsziahszia népének különös írását. Zsej Csiang megígérte, hogy küld csin tekercseket is, de azoknak a másolása hosszadalmas munka volt.

Végül megjött a tél, bár ebben a völgyben enyhének bizonyult. Kaszar és Kacsun nekilátott, hogy kiképezze azokat a katonákat, akiket Zsej Csiang adott. Hsziahszia katonái tiltakoztak, amikor elvették nagyszerű hátasaikat, de azok az állatok túlságosan jók voltak arra, hogy olyan emberekre pocsékolják őket, akik lovaglásban nem érik el a mongol gyerekek színvonalát. Helyettük tartalék lovakat kaptak a ménesekből. Ahogy teltek a hetek, és egyre hidegebb lett, megtanulták, hogyan vegyék rá a rossztermészetű, akaratos lovakat a harcvonal megtartására. A hadsereg készült az indulásra, de Dzsingisz a jurtájában türelmetlenkedett, miközben arra várt, hogy Zsej Csiang elküldje az adó utolsó részletét és a lányát. Azt azonban nem tudta, hogy Börte miként fogadja a hírt. Abban reménykedett, hogy a hercegnő csinoska.

A lány az újhold első napján érkezett csaknem ugyanolyan gyaloghintón, mint amilyenben az apját hozták a találkozóra. Százfős díszőrség vette körül. Dzsingisz vidáman látta, hogy ezek a hátasok meg sem közelítik minőségben azt, amit várt. Zsej Csiang nem óhajt további lovakat elpocsékolni, akkor sem, ha a lánya kíséretéről volt szó.

A hordszéket a teljes páncélzatban és fojtott türelmetlenséggel várakozó Dzsingisztől néhány lépésnyire tették a földre. A kán az apja kardját viselte, és meg is érintette, hogy szerencsét hozzon. Látta, hogy a városi katonák dühösek, amiért a lányt át kell adniuk, ő pedig őszinte jókedvvel mosolygott rájuk, szinte itta a tehetetlenségüket. Parancsára Ho Sza is kijött a városból a katonákkal. Ő legalább hidegen bámulta, semmit nem mutatott ki az érzelmeiből, amit Dzsingisz csak helyeselni tudott.

Amikor a király lánya kilépett a földre, lelkes mormolás futott végig a harcosokon, akik azért gyűltek össze, hogy tanúi legyenek győzelmük eme végső pillanatának. A lány arannyal hímzett fehér selyemruhát viselt, és valósággal ragyogott a napfényben. A haját ezüsttűkkel tornyozta fel a feje búbjára, és Dzsingisznek elállt a lélegzete fehér bőrének hibátlan szépségétől. Ha összevetette saját népének asszonyaival, galamb volt a varjak között, noha

ezt óvakodott kimondani. Szeme a kétségbeesés kútja volt, amikor odalépett a kánhoz. Nem nézett rá, ehelyett elegánsan a földre borult, csuklóit keresztbe tette maga előtt.

Dzsingisz érezte a jincsuani katonák fokozódó ingerültségét, nem törődött velük. Ha megmoccannak, íjászai megölik ókét, mielőtt kardot ránthatnának.

- Légy üdvözölve a jurtámban, Csakahaj! - mondta halkan.

Ho Sza szinte suttogva mormolta el a fordítást. Dzsingisz megérintette a lány vállát, Csakaha j elővigyázatosan üres arccal fölállt. Nyoma sem volt benne annak a szíjas erőnek, amelyet Dzsingisz elvárt az asszonyaitól. Finom, izgató parfümillat csapta meg az orrát.

- Azt hiszem, te többet érsz, mint apád összes ajándéka együttvéve - mondta, megtisztelve leendő feleségét a harcosai előtt, noha a királylány nem értette a szavait. Ho Sza megszólalt, de Dzsingisz egy hirtelen mozdulattal elhallgattatta.

Kinyújtotta napégette kezét, és megcsodálta a színek ellentétét, miközben fölemelte a lány állát, hogy Csakahajnak a szemébe kelljen néznie. Látta rajta a félelmet, és egy árnyalatnyi viszolygást is érzékelt, amikor érdes bőre horzsolta az övét.

- Jó üzletet kötöttem, kislány. Remek gyermekeket fogsz szülni nekem - mondta.

Ezek persze nem lehetnek az örökösei. Ettől függetlenül megrészegült Csakahajtól. Ezt bizonyosan nem költöztetheti be Bőrtéhez és a fiaihoz. Ilyen törékeny teremtés aligha élné túl. Majd építtet egy új jurtát, egyedül Csakahajnak és a gyermekeinek.

Ráeszmélt, hogy elég hosszú ideje ácsorog némán a törzsek érdeklődő szeme előtt. Vigyorgó harcosok bökdösték egymást, és suttogtak nevetgélve. Dzsingisz a Ho Sza mellett álló tisztre pillantott. Mindkettő sápadt volt a haragtól, de amikor Dzsingisz intett, hogy mehetnek vissza a városba, Ho Sza éppolyan sarkosan fordult meg, mint társa. A tiszt egy parancsot vakkantott neki. Ho Sza álla leesett meglepetésében.

- Szükségem van rád - mondta Dzsingisz, aki élvezte a férfi döbbenetét. - Királyod egy évre nekem adott.

Ho Sza szája vonallá keskenyedett, amikor megértette, mi történt. Keserűen figyelte, ahogy a kíséret többi tagja visszalovagol a városba, itt hagyja őt és a reszkető lányt, akit ide hozott, hogy a farkasok elé lökje.

Dzsingisz szembefordult a keleti széllel, beszívta az illatát és vele együtt a láthatáron túl megbújó csin városok képét. Azoknak falaik vannak. Nem rombolhatja le őket, és még egyszer nem kockáztathatja népe életét tudatlansága miatt.

- Miért engem kértél? - robbant ki Ho Sza abban a csendben, amelyet Dzsingisz nem látszott érzékelni.

- Talán harcost faragunk belőled. - Mulatságosnak találhatta az ötletet, mert a lábszárát csapkodta. Ho Sza mereven nézte. Dzsingisz végül vállat vont.

- Majd meglátod.

*

A tábor zsibongott. Lebontották a jurtákat, hogy a törzsek felkészüljenek az indulásra. Mire eljött az éjfél, egyedül a kán sátra állt hatalmas szekerén. Bent olajlámpás égett, amitől a jurta valósággal izzott a sötétben. Mindenki láthatta, aki szőnyegekre vagy irhákra dőlve aludt a csillagok alatt.

Dzsingisz egy alacsony asztal mellett állt, és egy térképet tanulmányozott. Vastag papírra rajzolták, Ho Sza szerint sietve másolták Zsej Csiang gyűjteményének egy darabjáról. Hsziahszia királya okos volt, nem hagyta, hogy egy saját pecsétjét viselő térkép kerüljön Vei csin császár kezébe. Még a feliratokat is gondosan átmásolták csin nyelvűre.

Dzsingisz hol erre, hol arra hajtotta a fejét, és igyekezett elképzelni, hogy a térképen húzódó vonalak valódi városokat mutatnak. Ez volt az első igazi térkép, amit látott, noha Ho Sza jelenlétében óvakodott attól, hogy kimutassa tapasztalatlanságát.

Sötét ujját végighúzta az észak felé tartó kék vonalon.

- Ez az a nagy folyó, amelyről a felderítők beszámoltak - mondta. Világos szemével kérdőn nézett Ho Szára.

- A Hoang-ho - felelte Ho Sza. - A Sárga-folyó. - Megállt nem akart fecsegőnek tűnni a mongol tábornokok előtt, akik megtöltötték a jurtát: Arszlán, Kaszar, Kacsun és mások, akiket nem ismert. Ho Sza visszahőkölt, amikor Dzsingisz bemutatta Kökcsünek. A csontos sámán a jincsuani koldusokra emlékeztette, és úgy szaglott, hogy Ho Sza kénytelen volt a száján keresztül lélegezni.

Minden jelenlevő figyelte, ahogy Dzsingisz tovább húzza az ujját észak és kelet felé a folyó mentén, majd megpihen egy apró jelképen, és megütögeti.

- Ez a város a csin föld széle - mormolta Dzsingisz. Ismét Ho Szára pillantott megerősítésért, az pedig kelletlenül bólintott.

- Paotou - mondta Kökcsü, aki elolvasta a kis jelkép alatti feliratot. Ho Sza nem nézett a sámánra, inkább Dzsingiszre, aki éppen elmosolyodott.

- Ezek a jelek északon micsodák? - kérdezte.

- Ez egy része a Nagy Falnak - felelte Ho Sza.

Dzsingisz meglepetten vonta föl a szemöldökét.

- Már hallottam erről. Előlünk bújik mögéje a Csin Birodalom, ugye?

Ho Sza visszafojtotta ingerültségét.

- Nem. A falat sem ellenetek építették, hanem hogy elválasszák Csin királyságait. A gyengébben átjöttél. De sosem juthatsz át a Jencsinget körülvevő belső falon. Még soha, senki nem jutott át - Dzsingisz elvigyorodott majd visszafordult, hogy a térképet tanulmányozza. Ho Sza bőszen meredt rá, dühítette a kán hanyag magabiztossága.

Amikor kisfiú volt, Ho Sza az apjával elutazott a Sárga-folyóhoz. Az öregember megmutatta neki a Csín-falat északon, és azon már akkor is lyukak tátongtak, egyes részeken csak düledék maradt belőle. Évtizedek óta semmit nem javítottak meg rajta. Ahogy Dzsingisz ujja továbbhaladt a pergamenen, Ho Sza azon tűnődött, hogyan lustulhatott el Csin ennyire a béke évtizedeiben. Külső falaik nem érnek egy hajítófát. Idegesen nyelt egyet. Különösen most, hogy a törzsek már el is hagyták őket. Hsziahszia volt a gyenge pont és a törzsek elárasztották a Délt. Szégyentől égve figyelte Dzsingiszt, azon töprengett, vajon mit agyai ki.

- Megtámadod Paotout? — tört ki belőle.

Dzsingisz megrázta a fejét.

- Hogy aztán a kapuk előtt üvöltsek, mint itt? Nem. Hazamegyek a Khenti-hegységbe. Végiglovagolom gyermekkorom színhelyeit, röptetem a sasomat, és elveszem a királyod lányát. - Ádáz arca megenyhült erre a gondolatra. - A fiaimnak ismerniük kell azt a földet, amely engem szült, hogy ott megerősödjenek.

Ho Sza zavartan nézett föl a térképről.

- Akkor miért beszélünk Paotouról? És miért vagyok itt én?

- Azt mondtam, én hazamegyek, Ho Sza. Te nem. Az a város túlságosan messze van innen ahhoz, hogy féljen a hadseregemtől. Nyitva tartják a kapuikat, hogy a kereskedők kedvükre járjanak-keljenek. - Ho Sza látta, hogy Arszlán és Kaszar rávigyorog. Kényszerítette magát, hogy összpontosítson.

Dzsingisz a vállára csapott.

- Egy olyan fallal körülvett városban, mint Paotou, kell lennie építőknek, akik mesterei a szakmájuknak, nem igaz? Olyan emberek, akik a védelem minden vetületével tisztában vannak.

Ho Sza nem válaszolt, Dzsingisz pedig kuncogni kezdett.

- A királyod nem adta nekem őket, te viszont, Ho Sza, felkutatod őket ott. Elutazol ebbe a Paotouba Kaszar és Temüge öcséimmel. Három ember bejut oda, ahova egy hadsereg nem. Kérdezősködtök, amíg megtaláljátok azokat az embereket, akik falakat építenek, és sokféle okos dolog ismerői. És elhozzátok nekem őket.

Ho Sza látta, hogy már valamennyien mosolyognak. Az ő megdöbbenésén mulattak.

- Vagy pedig most rögtön megöllek, és kérek valaki mást a királyodtól - folytatta halkan Dzsingisz. - Az embernek mindig van egy végső választása élet és halál között. Bármi mást el lehet venni tőle, de ezt soha.

Ho Sza arra gondolt, hogyan gyilkolták le a társait a lovaikért, és nem kételkedett benne, hogy az élete egyetlen szón múlik.

- Királyom parancsára engedelmeskedem neked - mondta végül.

Dzsingisz mordult egyet, és ismét a térkép felé fordult.

- Akkor mesélj nekem Paotouról és a falairól. Mondj el mindent, amit hallottál vagy láttál!

A tábor csöndes volt pirkadatkor, de a fények még mindig aranyosan szökdécseltek a kán jurtájában, és akik a közelben feküdtek a hideg fűben, hallhatták a kiszűrődő mormolást, amely olyan volt, mint a harci dobok távoli döngése.

TIZEDIK FEJEZET

A három lovas leszállt a nyeregből a sötét folyó partján, hogy megitassák a lovaikat. A hold súlyosan függött a hegyek fölött, szürke fénye megvilágította a

vizet. Olyan fényesen ragyogott, hogy fekete árnyékot vetettek az emberek, akik a horgonyukon hintázó és nyikorgó hajócskákat figyelték az éjszakában.

Kaszar előhúzott egy lenvászon zsákot a nyerge alól. A napi lovaglás megpuhította az ételt. Tépett egy darabot a masszából, és a szájába tette. Borzalmasan szaglott, de Kaszar éhes volt. Lustán rágcsált, és társait nézte. Temüge olyan fáradt volt, hogy enyhén imbolygott a bátyja mellett. Beesett szemén látszott a kialvatlanság.

- A hajósok éjszaka nem jönnek a partra - mormolta Ho Sza. - A sötétben félnek a banditáktól, és a ti seregetekről is hallottak. Helyet kell keresnünk, ahol megalhatunk, hogy aztán reggel továbbmehessünk.

- Még mindig nem értem, miért akarjátok a folyón elérni Paotout - szólalt meg Kaszar. Ho Sza magába nyelte a dühét. Fél tucatszor elmagyarázta már, amióta elhagyták a törzseket, de roppant nehéz volt legyőzni a mongol harcos ragaszkodását a lovához.

Az a parancsunk, hogy ne hívjuk föl magunkra a figyelmet, amikor bejutunk a városba, kereskedőnek vagy zarándoknak álcázva - magyarázta kényszeredett nyugalommal. - A kereskedők nem lóval érkeznek, mint a csin nemesség, a zarándokoknak pedig nincsenek lovaik.

- De gyorsabban haladnánk - makacskodott Kaszar. - Ha a térkép, amelyet láttam pontos, akkor levághatjuk a folyó ívét, és alig néhány nap alatt odaérnénk.

- És a haladásunkat figyelemmel kísérhetné minden paraszt a mezon és minden vándor az utakon - vágott vissza Ho Sza. Érezte, hogy Kaszar sértetten megmerevedik, de már épp elég régen tűrte folytonos zúgolódását. - Nem hinném, hogy a bátyád örülne az ötletnek, hogy ezer lit lovagoljunk nyílt terepen.

Kaszar felhorkant, de most Temüge válaszolt:

- Neki van igaza, bátyám. Ez a nagy folyó elvisz minket északra Paotouba, és ott elvegyülünk az utasok tömegében. Nem akarom, hogy karddal törjünk át a gyanakvó csin katonák között.

Kaszar inkább nem válaszolt. Először fellelkesítette a gondolat, hogy belopakodnak a csin népek közé, de Temüge úgy lovagolt, mint egy merev térdű vénasszony, nem illett egy harcos társaságába. Ho Sza valamivel jobb volt, de Dzsingisztől távol folyton a rákényszerített feladat miatt dühöngött, ami savanyú arcú útitárssá változtatta. Még rosszabb volt, amikor Temüge és

Ho Sza átváltott a madárcsicsergés-nyelvre, és Kaszar nem tudott csatlakozni hozzájuk. Megkérte Ho Szát, hogy tanítson neki káromkodásokat és trágárságokat, de a katona értetlenül bámult rá. Ez korántsem volt kaland, az utazás másból se állt, minthogy ki tud jobban nyavalyogni. Kaszar szeretett volna mielőbb túlesni rajta. Még jobban elrontotta a kedvét a kilátás, hogy lassan csorogjanak egy ilyen árnyas csónakon.

- Ma éjjel átúsztathatnánk a lovakkal, azután... - kezdte.

Ho Sza éles szisszenéssel fújta ki a levegőt.

- Elsodorna a víz! - reccsent rá. - Ez a Sárga-folyó, az egyik part egy teljes lire van a másiktól, és ez itt egy keskeny szakasza. Ennek semmi köze a ti mongol patakjaitokhoz. Itt nincsenek kompok, és mire elérnénk Sicujsant, hogy valamelyiken vásároljunk magunknak egy helyet, már régen jelentették közeledésünket. A csinek nem hülyék, Kaszar! Kémek figyelik a határokat. Három ember lovon túlságosan feltűnő ahhoz, hogy ne vegyék észre őket.

Kaszar megvetően fújt. Bekapott egy újabb falat vénséges vén birkahúst, és nyámmogni kezdett.

- A folyó nem olyan széles - mondta. - Egy nyíllal át tudom lőni.

- Nem tudod! - felelte azonnal Ho Sza. Ökölbe szorította a kezét, amikor Kaszar az íjáért nyúlt. - És a sötétben amúgy sem látjuk a túlsó oldalt.

- Majd reggel megmutatom neked - vágott vissza Kaszar.

- És mit segít az rajtunké - kérdezte Ho Sza. - Azt gondolod, a csónakosok nem veszik észre, hogy egy mongol íjász átlő a folyójuk fölötti Miért küldött ide a bátyád, talán ezért?

Kaszar elengedte íját. Ho Sza felé fordult a holdfényben. Igazság szerint neki is pontosan ez járt az eszében, de ezt sosem vallotta volna be Ho Szának vagy tudákos öccsének.

- Azt hiszem, azért, hogy megvédjem Temügét - felelte. - Ő azért van itt, hogy megtanulja a csin nyelvet és ellenőrizzen téged, nem árulsz-e el bennünket, amikor elérjük a várost. Te csak azért vagy itt, hogy beszéljél, és ezt ma már éppen elégszer bizonyítottad. Ha megtámadjuk a csin katonákat, az én íjam többet ér majd, mint a te szád.

Ho Sza felsóhajtott. Nem akart tovább foglalkozni a témával. Máris alig bír uralkodni az indulatain, és ebbe jócskán belefáradt.

- Itt kell hagynod az íjadat. Hajnal előtt elrejtheted a folyóparti sárban.

Kaszar szólni se bírt. Mielőtt hangot adhatott volna felháborodásának, Temüge békítően a vállára tette a kezét. Érezte, hogy fivére megrándul.

- Ő ismeri ezeket a népeket, bátyám, és mostanáig hűségesnek mutatkozott. A folyón kell utaznunk, és az íjad gyanút kelthet. Van nálunk bronz és ezüst, hogy árut vásárolhassunk, így lesz valamink, amivel kereskedhetünk Paotouban. Kereskedők nem hordanak magukkal mongol íjat.

- Mondhatjuk, hogy vásároltuk - felelte Kaszar. A homályban úgy tette rá a kezét a nyereghez kötözött fegyverre, mintha abból akarna vigasztalást nyerni. - Jól van, itt hagyom a lovamat, de az íjamat nem adom, még tucatnyi titkos hajókázásért sem! Ne is erősködjetek, ebből nem engedek!

Ho Sza ismét vitatkozott volna, de Temüge megrázta a fejét. Már unta mindkettejüket.

Hagyd már, Ho Sza! - mondta. - Vászonba burkoljuk az íjat, talán akkor nem veszik észre. - Levette a kezét Kaszar válláról, és elindult, hogy megszabadítsa a lovát a hám és a nyereg nyűgétől. Időbe telik elásni őket, és addig nem mert elaludni, amíg nincs túl a munkán. Csodálkozott, hogy Dzsingisz miért szemelte ki erre az útra a két harcos mellé. Mások is akadtak a táborban, akik beszélték a csin nyelvet, többek között az ujgur Barcsuk. Ő talán túl öreg, gondolta Temüge. Felsóhajtott, eloldotta a lova kötelét. Mivel ismerte a bátyját, úgy sejtette, Dzsingisz még mindig abban reménykedik, hogy harcost farag belőle. Ám Kökcsü egy másik ösvényt mutatott neki. Bár lenne most itt a mestere, és segítene meditálni, mielőtt elalszik!

Miközben távolabb vezette lovát a folyóparti fák sötét árnyékában, hallotta, hogy társai dühös suttogással folytatják a veszekedést. Ugyan mennyi az esélyük, hogy túléljék ezt az utat Paotou városába? Miután eltemette a nyerget, lefeküdt. Erősen igyekezett kizárni a füléből az indulatos hangokat, közben azokat a mondatokat ismételgette, amelyekről Kökcsü azt állította, hogy nyugalmat hoznak. Nem hoztak, de Temüge elaludt, míg a békességet várta.

*

Reggel Ho Sza fölemelte a karját, amikor egy hajócska lavírozott a szembeszélben folyás ellenében. Kilencszer hagyták figyelmen kívül az integetését, noha egy fémpénzekkel tele bőrzacskót is tartott a kezében, és meg

is csörgette. Mindnyájan megkönnyebbülten sóhajtottak, amikor egy hajócska végre feléjük siklott a vízen. A fedélzetén hat napégette arc fordult feléjük gyanakodva.

- Semmit ne mondjatok nekik! - mormolta Ho Sza Temügének, miközben a sárban álltak és várták, hogy a kis hajó közelebb érjen. Mindhárman övvel átfogott, egyszerű ruhát viseltek, amely nem lehetett túlságosan feltűnő a folyami hajósoknak. Kaszar egyik vállán lópokrócokból csavart hengert tartott, amelyben bőrtokos íja és egy teli tegez rejtőzött. Némi érdeklődéssel nézte a haj ócskát, mert nappal még sosem látott efféle szerkezetet. A vitorla csaknem olyan magasra nyúlt, amilyen hosszú volt a jármű, vagyis úgy negyven láb. Azt még nem tudta, hogyan jön annyira partközeibe, hogy a kis fedélzetre léphessenek.

- A vitorla úgy néz ki, mint egy madárszárny. Még a csontjait is látom - mondta.

Ho Sza hirtelen felé fordult.

- Kaszar, ha kérdezik, azt fogom mondani, hogy néma vagy. Nem szabad szólnod egyikőjükhöz sem. Megértetted?

Kaszar csúnyán nézett a katonára.

- Megértettem, hogy azt akarod, napokig ki se nyissam a számat. Annyit mondok, ha ennek itt vége, te meg én keresünk egy nyugodt...

- Csönd! - szólt rájuk Temüge. - Olyan közel vannak, hogy meghallhatnak. - Kaszar engedelmeskedett, bár azért még végigmérte Ho Szát, és fenyegetően bólintott.

A hajócska a parthoz manőverezett. Társait meg sem várva Ho Sza belépett a sekély vízbe, és odagázolt a hajóhoz. Ügyet sem vetett Kaszar fojtott szitkaira, amikor az erős kezek átemelték a hajó oldalán.

A kapitány kurta, de izmos ember volt. Vörös kendőt kötött a fejére, hogy ne folyjon a szemébe a verejték. Ezt leszámítva egy szál barna ágyékkötőt viselt, és két kés csapkodta meztelen combját. Ho Szának megfordult a fejében, hogy nem kalózhajóhoz van-e szerencséjük, amely a folyóparti falvakat fosztogatja, de már késő volt az aggodalmaskodáshoz.

- Tudtok fizetnie - kérdezte a kapitány, és a keze fejével mellbe lökte Ho Szát. Amikor Kaszart és Temügét is a fedélzetre vették, Ho Sza három átlangyosodott bronzpénzt nyomott a kinyújtott tenyérbe. A kis ember

átnézett a fémpénzek lyukas közepén, majd egy madzaggal az övére kötötte őket.

- Csen Ji vagyok - mondta, és megtekintette a fölegyenesedő Kaszart. A mongol egy fejjel magasabb volt a legszálasabb matróznál is, és olyan fenyegető pofát vágott, mint akit megsértettek. Ho Sza megköszörülte a torkát, Csen Ji a fejét félrehajtva nézte.

- Sicujsanba tartunk - mondta Csen Ji. Ho Sza megrázta a fejét és újabb pénzérmékért nyúlt. Csen Ji a fülét hegyezte a csörrenésre.

- Még háromért vigyél el minket Paotouig - mondta Ho Sza, és odaadta a pénzt.

A kapitány gyorsan és gyakorlottan felfűzte őket a többi mellé az övéről lógó zsinórra.

- Még három, ha már olyan messzire megyünk fölfelé.

Ho Sza igyekezett fegyelmezni magát. Máris több mint eleget fizetett az útért. Nem hitte, hogy a kapitány visszaadná a pénzét, ha úgy döntene, hogy inkább egy másik hajót választ.

- Eleget kaptál - mondtak elutasítóan.

Csen Ji a szemével követte a zacskót, amelyet Ho Sza visszaakasztott az övére, azután vállat vont.

- Még hármat kérek, vagy vízbe doblak - mondta.

Ho Sza mozdulatlanul állt. Érezte, hogy Kaszar mérges, mert nem érti a párbeszédet. Bármelyik pillanatban kérdezhet valamit.

- Csak azon tűnődöm, vajon hol találod magad az élet kerekének következő fordulatánál? - mormolta Ho Sza. Csen Ji meglepő egykedvűséggel vállat vont. Ho Sza megcsóválta a fejét. Talán túlságosan hozzászokott a hadseregben ahhoz, hogy a tekintélyét sosem vonják kétségbe. Csen Jiből olyan önbizalom áradt, amely különös ellentmondásban állt rongyaival és a hitvány teknővel. Ho Sza vasvillaszemmel nézte, de adott neki pénzt.

- Koldusok nem járnak Paotouba - mondta vidáman Csen Ji.

- Ne lábatlankodj átok az embereim közelében, amíg dolgozunk. - A hajócska tatján, a kormányrúd mellett halmozódó gabonás zsákok felé intett. Kaszar már el is helyezkedett rajtuk, mielőtt Ho Sza bólinthatott volna.

Csen Ji gyanakvóan sandított Temügére és Kaszarra, de az övén új pénzek csilingeltek minden mozdulatra. Parancsot adott, hogy fordítsák át a vitorlát, és elindult észak felé. A hajócska annyira apró volt, hogy kabin sem volt rajta.

Ho Sza sejtette, hogy a legénység éjszaka a fedélzeten alszik. Már éppen kezdett volna ellazulni, amikor Kaszar a korláthoz állt, és elégedett sóhajjal könnyített magán. Ho Sza az égre emelte a szemét, de az istennek sem akart abbamaradni a csobogás.

Két matróz Kaszarra mutatott, és valami trágár tréfát engedtek meg maguknak, majd egymás hátát csapkodva röhögtek. Kaszar elvörösödött, Ho Sza gyorsan odaállt a harcos és a legénység közé, és a szemével jelzett a mongolnak. A matrózok széles vigyorral figyelték őket, amíg Csen Ji valamilyen parancsot nem vakkantott, a matrózok pedig futottak vitorlákat igazítani.

- Sárga kutyák! - morogta Kaszar. Csen Ji a hajó középen a vitorlák átállítását irányította, és meghallotta a szavakat. Ho Sza szíve összeszorult, amikor a kapitány odaballagott hozzájuk.

- Mit mondottá - kérdezte Csen Ji.

- Moszlim - vágta rá Ho Sza. - Nem beszél semmilyen civilizált nyelvet. Ki értheti meg, mit makognak ezek a népeké

- Nem tűnik moszlimnak - felelte Csen Ji. - Hol a szakálla?

- Ho Sza érezte, hogy a legénység őket figyeli, és a matrózok a késükön tartják a kezüket.

- Minden kereskedőnek megvannak a maga titkai - mondta Ho Sza. Állta Csen Ji tekintetét. - Mit érdekel engem egy ember szakálla, amikor a vagyonát rám bízza, hogy kereskedjek vele? Az ezüstnek is megvan a maga nyelve, nem igaz?

Csen Ji elvigyorodott. Nyújtotta a markát. Ho Sza kifejezéstelen arccal belenyomott egy ezüstöt.

- De igen - mondta Csen Ji, és közben azt latolgatta, hány pénzérme lehet még a harcos erszényében. Mondjanak bármit, ez a három ember nem kereskedő. Csen Ji piszkos hüvelykujjával Kaszarra bökött.

- Akkor ez bolond, hogy megbízik benned. Egy éjszaka netán átvágod a torkát, és áthajítod a korláton. - Ho Sza kínos szorongással nézte, ahogy a kis ember elhúzza az ujját a torka előtt. Kaszar igencsak érdeklődve figyelte ezt a mozdulatot. Temüge is elkomorodott. Ho Sza találgatta, mennyit érthetett meg a gyors szóváltásból.

- Nem árulok el senkit, ha egyszer a szavamat adtam rá - mondta gyorsan a kapitánynak, de egyúttal Temügének is.

- És noha bizonyosan bolond, kiváló harcos. Vigyázzatok, ne sértsétek meg, mert nem tudom megfékezni.

Csen Ji szokott mozdulatával ismét félrehajtotta a fejét. Nem bízott azokban az emberekben, akiket a fedélzetre vett, és a nagy buta fölöttébb dühösnek tűnt. Végül vállat vont. Minden ember kénytelen aludni, és ha gondot okoznak, nem ők lesznek az elsők, akiket eltüntet hajócskája sodorvonalában. A zsákhalomra mutatott, és hátat fordított nekik. Ho Sza, aki mérhetetlenül megkönnyebbült, csatlakozott a taton ülő két társához. Igyekezett olyan arcot vágni, mint akit nem viselt meg az összecsapás.

Kaszaron nem látszott, hogy bocsánatot akarna kérni.

- Mit mondtál neki? - kérdezte.

Ho Sza mély lélegzetet vett.

- Azt, hogy sok ezer mérföldről érkezett utazó vagy. Azt hittem, hogy nem hallott az iszlámról, de legalább egyszer már találkozott moszlimokkal. Azt hiszi, hogy hazudok, de nem fog túl sokat kérdezni. Ez mégis magyarázat arra, hogy miért nem beszéled a csin nyelvet.

Kaszar elégedetten fújta ki a levegőit.

- Akkor hát nem vagyok néma! - mondta elégedetten. - Nem hinném, hogy képes lettem volna sokáig hallgatni. - Visszatelepedett a zsákokra, és oldalba bökte Temügét, menne már arrébb, hogy kényelmesen elhelyezkedhessen. A hajócska siklott a vízen, Kaszar lehunyta a szemét, és Ho Sza azt remélte, hogy elaludt.

- Miért húzta el az ujját a torka előtti - kérdezte Kaszar anélkül, hogy a szemét kinyitotta volna.

- Tudni akarta, hogy megöllek és a folyóba doblak! - vágta rá Ho Sza. - Ez már nekem is eszembe jutott.

Kaszar kuncogott.

- Kezdem megkedvelni ezt a kis embert - dünnyögte álmosan. - Örülök, hogy mégis a hajókázást választottuk.

*

Gyermekkora hegységének árnyékában Dzsingisz keresztülvágott a hatalmas táboron. Havazott az éjjel. Mélyen beszívta a hideg levegőt, élvezte, ahogy megtölti a tüdejét. Hallotta, hogy a kancák nyihogva hívják a párjukat, és a

távolban valaki altatódalt énekel. A családok között eltöltötte a békesség, a kedve földerült. Nem volt nehéz emlékezni arra az időre, amikor még élt az apja, és a testvéreivel együtt nem ismertek más világot, csak azt, ami most körülveszi. Megcsóválta a fejét a szürkületben, miközben végigpergette magában a vidékeket, amelyeket bejárt. A fűtenger nagyobb volt, mint gondolta, és énjének egy része mohón vágyott rá, hogy új dolgokat lásson, beleértve Csin városait. Fiatal volt és erős, emberek hatalmas seregét irányította, rá tudta venni őket, hogy megtegyék, amit akar. Elmosolyodott, mikor odaért a jurtához, amelyet második feleségének, Csakahajnak építtetett. Igaz, az apja megelégedett az anyjával, de hát Jiszügej egy kis törzs kánja volt, és nem ajánlottak neki váltságdíjul szép nőket.

Lehajtotta a fejét, belépett. Csakahaj már várta, a szeme nagy volt és sötét az egyetlen lámpa fényében. Dzsingisz egy szót sem szólt, amikor a felesége fölállt, hogy üdvözölje. Nem tudta, hogyan szerzett két fiatal szolgálólányt a saját népéből. Feltehetőleg az ő harcosai fogták el őket, az asszony pedig megvásárolta, vagy cserével szerezte meg őket. Amikor a lányok kiosontak a jurtából, Dzsingisz érezte a parfümjük illatát, és kissé megborzongott, amikor az egyiknek a selyemruhája súrolta a csupasz karját. Hallotta, ahogy távolodik és halkul suttogó párbeszédük. Egyedül maradt új feleségével.

Csakahaj büszkén, emelt fejjel állt előtte. Az első hetek kemények voltak a törzsi emberek között, de Dzsingisz megérezte asszonyának villogó szemében az erős lelket még mielőtt Csakahaj megtanulta volna az első szavakat férje népének nyelvén. Úgy lépkedett, ahogy azt egy királylánytól elvárják, és ez a látvány mindig lázba hozta a férfit. Szépségének legfontosabb összetevője tökéletes testtartása volt.

Csakahaj elmosolyodott, mikor Dzsingisz tekintete végigsiklott rajta, tudta, hogy férje most csak rá figyel. Kivárta a megfelelő pillanatot, elé térdelt, meghajtotta a fejét, azután fölnézett, látja-e az alázatosság színjátékát. Dzsingisz elnevette magát, megfogta felesége csuklóját, és felkapta, hogy az ágyba vigye.

Két tenyerébe fogta az asszony fejét, és megcsókolta. Ujjai elvesztek fekete hajában. Csakahaj felnyögött, keze puhán, izgatón megérintette a férje combjait és csípőjét. Meleg volt az éjszaka, Dzsingisz alig győzte kivárni, hogy az asszony levegye selyem köpenyét, és feltáruljon lapos hasának fehérsége a férfiakéra emlékeztető, selyemövvel felköltött nadrág fölött. Csakahaj lélegzete

elakadt, amikor a férje megcsókolta a mellét, és picit meg is harapdálta. A többi ruhadarab gyorsan követte a köntöst, és amikor Dzsingisz magáévá tette, Hsziahszia hercegnőjének boldog jajongása messzire elhallatszott az alvó tábor éjszakájában.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Egy hétbe telt, amíg Csen Ji hajója elérte Sicujsant a folyó nyugati partján. A nappalok szürkék és hidegek voltak, a hordalékos víz addig sötétedett, amíg fel nem öltötte a nevéhez méltó árnyalatot, hogy sárgán kavarogjon a kormánylapát körül. Egy ideig egy delfincsalád követte ól<et, amíg Kaszar a nagy lelkesedéstől meg nem ütötte az egyiket egy evezővel; akkor ugyanolyan hirtelen tűntek el, ahogy érkeztek. Ho Szának megvolt a véleménye az alacsony kapitányról, gyanította, hogy a raktér tele van dugáruval, talán még luxuscikk is akad, amely ugyancsak jól jövedelmezhet a tulajdonosnak. Nem volt alkalma, hogy sejtését ellenőrizze, mert a legénység mindig figyelte őket. Valószínűleg egy gazdag kereskedő szolgálatában álltak, és nem lett volna szabad kockáztatniuk az utasok felvételével. Ho Sza minden hájjal megkent alaknak nézte Csen Jit, aki láthatólag jobban ismeri a folyót, mint az adószedők. A főágból többször lekanyarodtak mellékágakba, jókora kitérőket tettek, mielőtt visszatértek a fősodorba. Az utolsó ilyen alkalommal Ho Sza egy állami hajó árnyalakját vélte látni teknőjük mögött a folyó közepén. Nem kifogásolta a kapitány taktikáját, nem szólt az elvesztegetett idő miatt, de azért éberen aludt, és a kés mindig ott volt a deelje ujjában.

Kaszar elképesztő hangerővel hortyogott. Ho Szán bosszúságára a legénység láthatólag megkedvelte, és máris olyan mondatokra tanította, amelyeknek aligha lehetett volna hasznát venni egy kikötői bordélyházon kívül. Visszafojtott haraggal nézte, amikor Kaszar karlenyomó bajnokságot rendezett a hajó három legizmosabb matrózával, nyert egy tömlő erős rizsbort, amit nem osztott meg senkivel.

Temüge volt az egyetlen, akinek egyáltalán nem tetszett a békés utazás. Noha a folyó alig hullámzott, már a második reggelen a palánkon áthajolva hányt, miközben a legénység harsányan röhögött rajta. Éjszakánként rátaláltak a szúnyogok, minden reggel újabb vörös csípéseket vakargatott a bokáján. Rosszallóan figyelte, hogyan barátkozik Kaszar a legénységgel, de meg sem

kísérelt csatlakozni hozzájuk, noha jobban boldogult a nyelvvel. Ho Sza nagyon szeretett volna túl lenni az utazáson, de Sicujsan csupán egy megálló volt, ahol feltölthették készleteiket.

Még nem is látták a várost, de a folyó máris megtelt apró csónakokkal, amelyek a két part között hozták-vitték sok ezer mérföld pletykáit és híreit. Csen Ji nem kereste senki társaságát, de ahogy kikötött a dokk közelében egy cölöphöz, egyik csónak a másik után siklott oda hozzájuk, hogy pár szót váltsanak vele. Ho Sza láthatta, hogy a kis embert igen jól ismerik a folyón. Többször rákérdeztek utasaira, Ho Sza megadóan tűrte a fürkész pillantásokat. Semmi kétség, személyleírásuk végigrohan a parton, mielőtt meglátnák Paotout. Kezdett félni, hogy egész küldetésük hiábavaló lesz, és az sem hangolta jobb kedvre, amikor Kaszar kiállt a hajóorrba, és trágárságokat ordított a többi kapitánynak. Más körülmények között kiérdemelt volna vele egy derekas verést, vagy akár egy kést a torkába, ám Csen Ji bömbölve hahotázott, és volt valami Kaszar arcában, amitől nem lehetett haragudni rá. A többi hajós hasonló ocsmányságokkal válaszolt, és Kaszar napnyugtáig két pénzért friss gyümölcsöt és halat vett tőlük. Ho Sza néma dühvel figyelte. Horpadtra öklözte az egyik zsákot, melyre lehajtotta a fejét, és megpróbált elaludni.

*

Temüge arra ébredt, hogy valami nekiütközik a csónak oldalának. Az éjszakában hemzsegtek a rovarok, ő pedig rosszul aludt. Álmosan mocorgott, kérdezett valamit Ho Szától. Nem kapott választ. Fölemelte a fejét és látta, hogy Ho Sza és a bátyja ébren vannak, és a feketeségbe bámulnak.

- Mi az? - suttogta Temüge. Recsegést, mozgás tompa neszeit hallotta; a hold még csak most kelt. Alig aludt valamit.

Fény lobbant, mert a hajó orrában az egyik matróz levette egy kis olajmécses fedelét. Temüge látta a férfi arany szín karját, azután zűrzavaros üvöltésbe fúlt az éjszaka. Kaszar és Ho Sza eltűnt a homályban. Temüge felállt, de a lába gyökeret vert félelmében. Nagy dübörgéssel sötét testek ugrottak át a palánkon. A kése után kapkodott, és lekuporodott a zsákok mögé, így senki nem láthatta.

A közelben felüvöltött valaki a fájdalomtól. Temüge hangosan elkáromkodta magát, úgy gondolta, fölfedezték őket a birodalom katonái. Hallotta, hogy Csen Ji parancsokat osztogat, körülötte pedig nagy nyögések és hörgések közepette emberek dulakodnak a csaknem teljes sötétben. Temüge lekuporodott, várta, mikor támadnak rá. A kis lámpás a magasba röppent, és arany ívet rajzolt a feketeségbe. De nem a folyóba esett, hanem deszkára. Az olaj kiömlött, a fény fölerősödött, Temügének elakadt a lélegzete félelmében.

Az elhajított lámpa egy másik hajó fedélzetére hullott, amely vadul himbálózott, ahogy a folyóba ugráltak róla az emberek. Csen Jihez hasonlóan a támadók se nagyon viseltek többet egy rongyos ágyékkötőnél. Viszont akkora késeik voltak, mint az alkarjuk, és gonoszul vicsorogva-káromkodva támadtak. Mögöttük a lángok egyre magasabbra nyúltak. Temüge látta, hogy az összefonódott, izzadt testek némelyikén sötét sebekből ömlik a vér. Miközben rémülten figyelte a kavarodást, mindennél jobban ismert hangot hallott: a kettős ívelésű reflexíj pendülését. Megpördült, és látta, hogy Kaszar biztosan áll a hajóorrban, és egyik nyilat a másik után lövi ki. Minden lövése talált, egyet kivéve, amelyik a vízbe csapódott, mert Kaszarnak le kellett buknia egy felé hajított kés elől. Temüge megborzongott, amikor a közelében egy halott zuhant arccal a fedélzetre. Az esés még jobban belenyomta a vesszőt, úgyhogy a hegye kijött a hátán.

Még ekkor is lerohanhatták volna őket, ha a lángok nem futnak szét a támadók hajóján. Néhányan visszaugrottak a saját hajójukra, és bőrvödröket ragadtak. Őket is leterítették Kaszar nyílvesszői, mielőtt nekiláthattak volna az oltásnak.

Csen Ji átvágott két vastag kötelet, amelyek egymáshoz erősítették a két járművet, azután belekarolt a korlátba, és messzebbre rúgta a másik hajót, amely aztán kormány nélkül sodródott a sötét vízen. Temüge látta a tűzzel küzdő emberek árnyékát. De már elkéstek. A távoli loccsanások jelezték, hogy a hajósok a vízben kerestek menedéket.

A tűznek saját hangja volt, sziszegő-hörgő hang, amely halkulni kezdett, mihelyt az áramlat elkapta, és tovasodorta az égő hajót. Ragyogó szikrákból formált ujj döfött a sötétbe, magasabbra, mint a vitorla. Temüge csak állt és lihegett. Ugrott egyet, amikor mellé lépett valaki, de csak a füsttől és vértől bűzlő Ho Sza volt az.

- Megsebesültéin - kérdezte.

Temüge megrázta a fejét, azután rájött, hogy a katona a vakító lángok után semmit sem lát a sötétben.

- Semmi bajom - mormolta. - Kik voltak ezek?

- Folyami patkányok, talán azt akarták, amit Csen Ji szállít a raktérben. Bűnözők. - Elnémult, amikor felharsant Csen Ji hangja. A vitorlát ismét átfordították a szél miatt. Temüge hallotta a víz zúgását. Távolodni kezdtek Sicusjan dokkjaitól, megindultak a hajózó csatorna mélyebb része felé. Újabb parancs reccsent, a legénység elnémult. Láthatatlanul siklottak a vízen.

A hold mintha egy örökkévalóság múlva emelkedett volna a magasba, de mivel még csak felére apadt, ezüsttel vonta be a vizet, rávetve az életben maradt legénység árnyékát. Csen Jinek két emberét ölték meg a harcban. Temüge látta, hogy minden ceremónia nélkül a vízbe dobják őket a tatról.

Csen Ji, miután ellenőrizte, rendben van-e minden, Kaszarral együtt odajött és biccentett Temügének. Arca kifürkészhetetlen volt a félhomályban. Temüge azt várta, hogy visszamenjen szokott helyére a vitorla mellé, de a kapitány megállt, mint aki döntött valamilyen dologban. Fölnézett a hatalmas termetű Kaszarra.

- Ez a te kereskedőd nem az iszlám követője - mondta Ho Szának. - A moszlimok vég nélkül imádkoznak, én pedig még nem láttam térdre borulva.

Ho Sza feszülő idegekkel várta, hogy az alacsony kapitány folytassa.

Csen Ji vállat vont.

- De jól harcol, ahogy mondtad. Én meg vak lehetek éjjel éppúgy, mint nappal, értedé

- Értem - felelte Ho Sza. Csen Ji kinyújtotta a kezét, és megmarkolta Kaszar vállát. Szisszenő torokhangon utánozta az íj pendülését.

- Kik voltak ezek? - kérdezte halkan Ho Sza.

Csen Ji egy pillanatig töprengett a válaszon.

- Bolondok voltak, most pedig halott bolondok. Nem a te gondod.

- Ez attól függ, hogy ismét támadnak-e, mielőtt Paotouba érünk - felelte Ho Sza.

- Senki sem ismeri a végzetét, de nem hinném. Volt rá esélyük, hogy lopjanak tőlünk, de nem éltek vele. Kétszer nem próbálkoznak. - Megint Kaszar íjának hangját utánozta, és elvigyorodott.

- Mi van a raktérben, amit meg akartak szereznie - kérdezte hirtelen Temüge. Gondosan megfogalmazta a kérdést, Csen Ji mégis meglepődött az

idegen hangtól Temüge ismét meg akarta kérdezni, de a kis hajógazda már válaszolt:

- Kíváncsiak voltak, most pedig halottak. Te is kíváncsi vagy?

Temüge megértette. A sötétben nem látszott, hogy elvörösödik. Megrázta a fejét.

- Nem vagyok - mondta és elfordította a tekintetét.

- Szerencséd, hogy vannak barátaid, akik harcolnak érted - elmélkedett Csen Ji. - Nem láttam, hogy mozdultál volna, amikor támadtak. - A kapitány kuncogott, Temüge elkomorodott. Ha minden szót nem is, de a fitymáló hangnemet értette. Mielőtt összeszedte volna a válaszhoz a szavakat, Csen Ji Kaszarhoz fordult, és megragadta a karját.

- Hé! „Kurvapaplan!" Nem innál egyet? - Temüge látta bátyja fogainak fehér villanását, amikor Kaszar felismerte az erős szeszt jelentő szót. Csen Ji a hajó orrába kísérte, hogy megünnepeljék a győzelmet. A feszültség megmaradt ott, ahol Ho Sza és Temüge állt.

- Nem azért vagyunk itt, hogy folyami kalózokkal verekedjünk - mondta végül Temüge. - Egy késsel mire mentem volnál

- Aludj valamit, ha tudsz - felelte gorombán Ho Sza. - Nem hinném, hogy egyhamar kikötnénk.

*

Szépséges téli nap volt a hegyekben. Dzsingisz kilovagolt a táborból a feleségével és a fiaival egy távoli, kanyargó folyóhoz, amelyre gyerekkorából emlékezett. Dzsocsi és Csagatáj a saját lovukon ültek, Börte hátasa mögöttük léptetett, Ögödej és Toluj a magas nyeregben kapaszkodott.

Ahogy elhagyták a tábort, Dzsingisz rögtön felvidult. Ismerte a földet, amelyen kancája járt. Őt magát is meglepte, mennyire megindító élmény volt visszatérni a sivatagból. Mindig elbűvölték a hegyek, de most megdöbbentő módon még attól is könnybe lábadt a szeme, hogy a gyermekkori füvet érzi a talpa alatt.

Ifjúságában egy ilyen kiránduláshoz mindig hozzátartozott a veszély Vándorok, vagy tolvajok lappanghattak a dombok között, a patak mentén. Talán még akad néhány, aki nem csatlakozott hozzá a délre vezető úton, de

egy nemzet formálódott lent a táborban, és a dombokon nem lehetett nyájakat és pásztorokat látni.

Leszállt a lóról, helyeslő mosollyal figyelte, hogy Dzsocsi és Csagatáj bokrokat húznak össze, azokhoz kötik a lovaikat. A sekély folyó sebesen futott a közeli domb lábánál. Hegyes jégkoloncokat görgetett, amelyek a csúcsokról szakadtak le. Dzsingisz felpillantott a lejtőkre, eszébe jutott az apja, meg az ő kapaszkodása a vörös hegyen a sasfészekhez. Jiszügej ugyanerre hozta őt, és nem mutatta a fiának, hogy örülne. Hát ő nem titkolja a fiai előtt elégedettségét, hogy ismét itt lehet, a jól ismert fák és völgyek között.

Börte nem mosolygott, amikor a földre tette a két kicsit, majd ő is leszállt. Csupán néhány felszínes szó esett köztük, amióta a férfi elvette Hsziahszia királyának lányát. Dzsingisz persze tudta, hogy Börte számon tartja éjszakai látogatásait a hercegnő jurtájában. Sosem említette, de a szája mellett minden nappal mélyebb lett a kemény redő. Dzsingisz akaratlanul összehasonlította Csakahajjal, ahogy állt és nyújtózott a fák árnyékában. Amilyen magas, szíjas és erős Börte, ugyanolyan puha és hajlékony a hsziahsziai lány Sóhajtott magában. Mindegyik felkeltette benne a vágyat a megfelelő érintéssel, de úgy tűnt, csak az egyikben van meg a hajlandóság. Sok éjszakát töltött új feleségével, Börte pedig magára maradt. Talán épp emiatt szervezte meg ezt a kirándulást távol a harcosoktól és a családoktól, akik mindig lestek rájuk, és akik között több volt a pletykás nyelv, mint réten a fűszál.

Tekintete Dzsocsira és Csagatájra esett, akik a folyócska partjához közeledtek, és a futó habot nézték. Nem engedheti, hogy a kölykök maguktól váljanak felnőtté, de nem bízhatja az asszonyra sem. Túlságosan jól emlékezett, hogy kényeztette Höelün a legkisebb fiát, aztán mi lett a vége.

Odaballagott két idősebb fiához. Megborzongott, amikor elképzelte, hogy milyen lenne most megfürödni a dermesztő vízben. Eszébe jutott, amikor egy ilyen helyen bujkált ellenségei elől. A teste használhatatlanná zsibbadt, az élet fokozatosan elszivárgóit belőle, Mégis túlélte, és csak erősebb lett tőle.

- Hozd közelebb a másik kettőt - szólt oda Börtének. - Hallják csak, mit mondok, még akkor is, ha túl kicsik ahhoz, hogy belemenjenek a hideg vízbe. - Dzsocsi és Csagatáj aggodalmasan összenézett a vészjósló megjegyzésre. Egyikük sem rajongott a gondolatért, hogy belelépjen a jeges vízbe. Dzsocsi a szokott egykedvű, kérdő tekintetével nézett Dzsingiszre, ami valahogy mindig

felingerelte az apját. Most is inkább elfordult, amíg Börte odaért Tolujjal és Ögödejjel a partra.

Magán érezte Börte tekintetét. Megvárta, amíg az asszony arrébb megy, és leül a lovak mellé, de még akkor is őt nézte. Dzsingisz nem akarta, hogy a fiúk az anyjukhoz forduljanak támogatásért. Önállóan kell kipróbálniuk magukat, hogy felmérhessék az erejüket és gyengeségüket. Látta, hogy idegesek, magát vádolta, amiért olyan sok időt tölt távol tőlük. Mikor is vette rá utoljára Börte rosszalló pillantása, hogy eljátszadozzon valamelyikkel? Ő szeretettel gondol az apjára, de a fiai vajon hogyan emlékeznek majd rá? Felidézte, mit mondott Jiszügej ugyanitt, egy másik életben.

- Hallottatok a hideg arcról - kezdte. - A harcos arca ez, amely semmit sem árulhat el ellenségeinek. Abból az erőből származik, amelynek semmi köze az izomhoz, vagy ahhoz, hogy milyen könnyen hajlíttok meg egy íjat. A lényege a méltóság, ami azt jelenti, hogy még a halállal is úgy szálltok szembe, hogy nem mutattok mást, mint megvetést. A titka az, hogy több egyszerű álarcnál. Ha megtanuljátok, magával hozza a nyugalmat, így legyűrhetitek a félelmet és a saját testeteket.

Néhány gyors rántással leoldotta deeljének övét, levette nadrágját, csizmáját, meztelenül állt a folyóparton. A testét régi hegek borították, melle fehérebb volt sötétbarna karjánál és lábánál. Minden szégyenkezés nélkül állt előttük, azután belegázolt a dermesztő árba. Heréi összehúzódtak a jeges érintéstől.

Ahogy mélyebbre merült, a tüdeje is megfeszült, nehezen vette a levegőt. Az arcán azonban semmi sem látszott. Egykedvűen nézett a fiaira. Nyakig merült, majd elnyúlt, félig- meddig sodortatta magát, keze a meder kavicsait súrolta.

A négy fiú elbűvölve figyelte. Úgy tűnt, apjuk kiválóan érzi magát a jeges vízben, az arca ugyanolyan higgadt volt, mint a parton. Csak a szeme izzott, nem is bírták sokáig a pillantását.

Dzsocsi és Csagatáj összenézett, egymást bátorították. Dzsocsi vállat vont, levetkőzött, belépett a vízbe. Alámerült. Dzsingisz látta, hogy reszket a hidegben, de az izmos gyerek kihívóan, várakozva nézett Csagatájra. Mintha nem érzékelte volna az apját, vagy azt, hogy most éppen megtanítani akarják valamire.

Csagatáj megvetően nézett vissza a bátyjára, és megoldotta a ruháját. A hatéves Ögödej, aki sokkal kisebb volt náluk, ugyancsak vetkőzni kezdett, Dzsingisz látta, hogy az anyjuk fölálll, vissza akarja tartani.

- Hadd jöjjön be, Börte - mondta. Majd vigyáz, hogy harmadik fia ne fulladjon vízbe, de nem fogja azzal kényeztetni, hogy hangosan ki is mondja. Börte megremegett félelmében, amikor Ögödej belelépett a vízbe, alig lépésnyire Csagatáj mögött. Csak Toluj ácsorgott siralmasan a vízparton. Nagyon kelletlenül ugyan, de ő is nekilátott, hogy levegye deeljét. Dzsingisz elnevette magát, tetszett neki a fiú bátorsága. Megszólalt, mielőtt Börte közbeavatkozhatott volna.

- Te ne, Toluj. Talán jövőre, de most ne. Maradj ott, és figyelj.

A megkönnyebbülés lerítt a kisfiú arcáról, miközben csinos csomóra kötötte deelje övét. Visszamosolygott az apjára. Dzsingisz rákacsintott, mire Toluj elvigyorodott.

Dzsocsi kiválasztott egy öblöt a part mentén, ahol a víz nem mozgott. Figyelte az apját, miközben nyakig merült a vízbe, és mire az visszanézett, már szabályozni tudta a lélegzetvételét. Összeszorította a fogait, amelyek így nem vacoghattak, a szeme nagy és sötét volt. Dzsingisz, mint már vagy ezerszer, megint azon tűnődött, vajon az ő fia-e. Ennek a bizonyossága nélkül képtelen volt szeretni. Időnként vékonyodott a kettejük közötti gát, ahogy Dzsocsi nyúlt és erősödött, Dzsingisz mégis azon töprengett, nem valamelyik tatárnak az arcát látja-e, akiknek a szívét megette, bosszúból az asszonyán tett erőszakért? Nehéz volt szeretni ezt az arcot, a sötét szemet, mikor az övé sárga, mint a farkasoké.

Viszont Csagatáj olyan egyértelműen az ő fia volt, hogy le se tagadhatta. Szeme még világosabb lett, ahogy megült a hideg vízben. Dzsingisznek uralkodnia kellett a szeretetén, nehogy elrontsa a pillanatot. Kényszerítette magát, hogy mélyen, lassan szívja be a levegőt.

- Ilyen hideg vízben egy gyermek hat-hét száz szívdobbanás múlva elálmosodik. Kicsivel később még egy felnőtt is elveszíti az öntudatát. A testetek először a kezeknél, majd a lábaknál hal el. Végképp elzsibbad és használhatatlan lesz. Lelassulnak a gondolataitok, és ha túl sokáig maradtok, nem lesz elég akaraterőtök, hogy kikapaszkodjatok. - Elhallgatott, figyelte őket. Dzsocsi ajka kezdett kékülni, de meg se pisszent. Csagatáj mintha küzdött volna a hideg ellen, tagjai meg-megrándultak a vízben. Dzsingisz Ögödejt

nézte a legnagyobb figyelemmel, aki igyekezett mindenben utánozni a bátyjait, de ez túl nagy erőfeszítésbe került neki, apja hallotta, hogy vacog. Már nem sokáig tarthatja bent őket. Visszaküldje Ögödejt a partra? Az ő apja nem tett ilyet, pedig a kis Temüge a vége felé elájult és kis híján megfulladt.

- Semmit ne mutassatok ki abból, amit éreztek - mondta. - Mutassatok nekem ugyanolyan hideg arcot, amilyet az ellenségeiteknek, ha kínoznának. Ne feledjétek, ők is félnek. Ha valaha azon kellene rágódnotok, van-e még hozzátok fogható gyáva a világon, tudjátok meg, hogy ők ezt nyomban megérzik. Ha ezt tudjátok, elrejthetitek a saját félelmeteket, és megvethetitek őket. - A három fiú eltökélten próbálta letörölni arcáról a félelmet és a fájdalmat. A parton a kicsi Toluj komoly összpontosítással utánozta őket.

- Lassan lélegezzetek, az orrotokon át, hogy lelassítsátok a szívveréseteket. A testetek gyenge, de ne figyeljetek rá, amikor segítségért kiált. Láttam egy embert, aki kést szúrt át a saját húsán anélkül, hogy vére fakadt volna. Hagyjátok, hogy elöntsön ez az erő, és lélegezzetek. Ne mutassatok nekem semmit, legyetek üresek.

Dzsocsi azonnal megértette. Pihegését lassú, hosszú lélegzés váltotta fel. Tökéletesen utánozta az apját. Dzsingisz rá se nézett, Csagatájt figyelte, hogyan küzd az önmaga fölötti uralomért. Sikerült neki, majdnem ugyanabban a pillanatban, amelynél tovább Dzsingisz nem tarthatta őket a vízben, különben elájultak volna.

-A testetek éppen olyan állat, mint amelyeket gondoztok - mondta. - Követeli az ételt, a vizet, a meleget, igyekszik szabadulni a fájdalomtól Ha rátaláltok a hideg arcra, képesek lesztek kizárni a tudatotokból a követelőzését.

A három gyerek teljesen elgémberedett. Dzsingisz úgy látta, ideje kijönni. Arra számított, hogy neki kell partra vinnie fiainak ernyedt testét. Ment az elsőért, ám Dzsocsi vele egyszerre egyenesedett föl Testét rózsásra festette a vér, és merőn nézte az apját. Dzsingisz megérintette Csagatáj karját, mert miután Dzsocsi magától felállt, a másodikat sem akarta talpra állítani.

Csagatáj álmatagon mocorgott, a szeme megüvegesedett. A bátyjára sandított, és amikor látta, hogy áll, összeszorította a száját, és a puha sárban csúszkálva feltápászkodott. Dzsingisz érezte kölcsönös rosszindulatukat, és akaratlanul Behterre kellett gondolnia, a bátyjára, akit ő ölt meg valamikor régen.

Ögödej nem bírt megállni a lábán, az apja erős karja tette le a partra, hogy megszáradhasson a napon. Dzsingisz is kilépett a folyócskából Patakzott róla a víz, az élet egyetlen rohammal visszatért tagjaiba. Dzsocsi és Csagatáj odajött mellé, és levegőért kapkodtak, amikor kezük-lábuk életre kelt. Érezték, hogy apjuk még mindig őket figyeli, és megértették, hogy ismét az uralmuk alá kell hajtaniuk a testüket. A kezük reszketett, ezt nem tudták megakadályozni, de egyenesen álltak a napfényben, és mereven nézték az apjukat, mivel nem bíztak benne, hogy a vacogástól meg bírnának szólalni.

- Belehaltatok? - kérdezte Dzsingisz. Jiszügej ugyanezt kérdezte tőlük, és Kaszar azt válaszolta „majdnem”, mire a szálas férfi fölnevetett. A saját fiai nem szóltak egy szót sem. Az ő viszonyuk nem olyan baráti, mint amilyen az övé volt Jiszügej jel. Megfogadta, hogy több időt fog velük tölteni. Hsziahszia hercegnője tűzként égett az ereiben, de majd igyekszik gyakrabban megtagadni a hívást, amíg a fiúk felnőnek.

- A testetek nem uralkodik rajtatok - mondta legalább annyira magának, mint nekik. - Az csak egy ostoba vadállat, amely semmit sem tud az ember dolgairól. Csak egy szekér, amely szállít titeket. Ti irányítjátok az akaratotokkal és a lélegzésetekkel, amikor azt kiabálja, hogy lihegjetek, akár a kutya. Ha egy nyíl eltalál a csatában, és a fájdalom mindent elönt, félretoljátok, és mielőtt összeesnétek, halált küldőtök ellenségeitekre. - Felpillantott a domboldalra, azoknak a napoknak az emlékére, amelyek oly távoliak és ártatlanok voltak, hogy szinte semmivé lettek már benne.

- Most pedig töltsétek meg a szátokat vízzel, aztán fussatok föl ennek a dombnak a tetejére és vissza. Amikor visszaértek, akkor kiköphetitek a vizet, hogy megmutassátok, megfelelően lélegeztetek. A győztes enni kap. A többiek éhesek maradnak.

Ez nem volt tisztességes vizsga. Dzsocsi idősebb, és ebben a korban egy év is sokat számít. Dzsingisz nem mutatta, hogy észreveszi, amint a fiúk összenéznek, az esélyeket mérlegelik. Behter is idősebb volt, Dzsingisz mégis lehagyta lihegő bátyját a domboldalon. Remélte, hogy Csagatáj is képes.

Csagatáj azonnal a patakhoz futott, nagy csobbanással belevetette magát, a felszín alá dugta az arcát, és teleszívta a száját vízzel. Ögödej alig maradt le mögötte. Dzsingisz még emlékezett, milyen meleg és sűrű lett a szájában a víz. Együtt ízlelte az emlékekkel.

Dzsocsi nem mozdult. Dzsingisz kérdőn nézett rá.

- Miért nem követed őket? - kérdezte.

Dzsocsi vállat vont.

- Megverném őket - mondta. - Előre tudom.

Dzsingisz rámeredt. Valami értetlen kihívást érzett. Jiszügej fiai közül egyik sem tagadta meg a feladatot. A kis Dzsingisz élvezte a kihívást, hogy megverheti Behtert. Képtelen volt megérteni Dzsocsit, de kezdett indulatba jönni. Másik két fia már fölfelé csörtetett a dombon, egyre kisebbek lettek, ahogy távolodtak.

- Te félsz - mormolta, bár csak találgatott.

- Nem félek - felelte Dzsocsi különösebb indulat nélkül, és a ruhájáért nyúlt. - Talán szeretni fogsz, ha megverem őket? - Hangja most először remegett a felindulástól. - Nem hinném.

Dzsingisz elhűlt. Jiszügej fiai közül egy sem mert volna így beszélni az apjával. Vajon Jiszügej hogyan válaszolt volnál Megborzongott az atyai pofonok emlékétől. Az apja nem tűrte volna. Egy pillanatig fontolgatta, hogy eszet ver a fiúba, de azután látta, hogy Dzsocsi éppen ezt várja, ezért nagy nehezen megfékezte magát. A gondolat elhalt, mielőtt megszületett volna.

- De büszke lennék rád - mondta a fiúnak.

Dzsocsi megborzongott, de nem a hidegtől.

- Akkor ma futok - mondta. Az apja értetlenül bámulta, ahogy Dzsocsi megtölti a száját a patak vizével, majd elindul. Gyors, biztos léptekkel futott a rögös talajon az öccsei után,

Amikor ismét rátelepedett a nyugalom, Dzsingisz a kis Tokajjal visszatért a lovak mellett üldögélő Börtéhez. Az asszony arca kőkemény volt, és nem nézett a szemébe.

- Több időt fogok velük tölteni - mondta Dzsingisz, még mindig azon rágódva, hogy mi történt Dzsocsival.

Börte ránézett, az arca ellágyult, amikor látta férje zavarát.

- A világon semmit sem szeretne annyira, mint hogy elfogadd a sajátodnak - mondta.

Dzsingisz felhorkant.

- Elfogadom. Mikor nem fogadtam el?

Börte felállt, szembenézett vele.

- Mikor vetted a karodba? Mikor mondtad neki, hogy büszke vagy rá? Azt hiszed, nem hallja, ahogy a többi fiú összesúgd Mikor hallgattattad el a bolondokat azzal, hogy kimutatod a szeretetedet?

- Nem akartam, hogy elpuhuljon - felelte a férfi zavartan. Nem tudta, hogy ennyire pőrék az érzelmei, és egy pillanatra megértette, milyen nehéz sorsot kényszerített Dzsocsira. Megrázta a fejét, hogy kitisztuljon. A saját sorsa nehezebb volt. Nem kényszerít hét te magát, hogy szeresse a fiút. Ahogy teltek az évek, mind kevesebbet látott magából azokban a sötét szemekben.

Gondolatait megszakította Börte nevetése. Nem volt kellemes hang.

- A legkeserűbb az egészben, hogy milyen nyilvánvalóan a te fiad, sokkal inkább, mint a többi. Te mégsem látod. Fel akar érni az apjához, te pedig vak vágy. - A fűre köpött. - Ha Csagatáj tenné ugyanazt, vigyorognál, és azt mondanád, hogy a nagyapja bátorságát örökölte.

- Elég - mondta halkan a férfi. Nem bírta tovább ezt a hangot, ezt az örökös gáncsoskodást. Ennek a napnak már lőttek, torzképe csak annak az örömnek és diadalnak, amit az apjával és a testvéreivel érzett ugyanitt.

Börte gyilkosán nézett rá.

- Ha a dombról lefelé megelőzi Csagatájt, mit fogsz csinálni? - kérdezte,

Dzsingisz elkáromkodta magát, a hangulata megsavanyodott, mint a tej. Úgy vélte, Dzsocsi már nem győzhet, de még ha győzne is, nem fogja megölelni, miközben Börte lesi. Gondolatai összevissza kavarogtak, még nem tudta, mihez kezd.

*

Temüge dühösen hallgatta Kaszar morgását. Testvére a támadás idején tanúsított viselkedésével elnyerte a legénység rokonszenvét. A sötétségben átélt szörnyűséges pillanatok után Csen Ji szabályosan bevette a mongol harcost a matrózok bajtársi közösségébe. Sok mondatot tanult meg a nyelvükön, esténként megosztotta velük az erős szeszt, a rizsgombócokat és a garnélákat. Úgy tűnt, Ho Sza is megenyhült a hajógazda iránt, csak Temüge különült el a többiektől. Nem lepte meg, hogy Kaszar a többiekkel együtt úgy viselkedik, akár egy állat. Egy csepp esze sincs. Miért nem látja már be, hogy ő csak egy íjász, akit az öccse védelmére küldtek idei Dzsingisz legalább tisztában volt vele, hogy Temüge milyen értékes lehet számára.

Egy éjszakával azelőtt, hogy elindultak a folyóhoz, Dzsingisz magához hívatta Temügét, és arra kérte, jól jegyezze meg Pautouban a falak, egyáltalán a védelem minden apró részletét. Ha nem sikerül elhozniuk a pallért, aki a várost építette, ennyi tudással kezdik a nyári hadjáratot. Dzsingisz bízott Temüge emlékezetében és éles eszében, amely láthatólag hiányzott Kaszarból. Temüge kétségbeesetten emlékezett útjuk sürgős voltára, amikor egy csónak mellett haladtak el. Két nő hajtotta, akiket Kaszar ezüstpénzeket mutogatva áthívott a hajóra.

Egy ilyen hajón nincs magánélet, Temüge annyit tehetett, hogy a vizet bámulta a lányok helyett. Levetkőztek, és úgy úsztak át hozzájuk, mint a vidra. Csillogtak és vacogtak, amikor a fedélzetre léptek. Csen Ji kivetette a horgonyt, hogy a nők visszaúszhassanak a csónakjukhoz, ha a legénység végzett velük.

Temüge behunyta a szemét, amikor a második nő visongani kezdett. Kismellű, hajlékony, szép lány volt, noha feléje sem nézett, miután elfogadta Kaszar pénzét. A visongás akkor szakad félbe, amikor Kaszar döfölésének hevétől kiesett a markából a pénz, és elgurult. A legénység kórusban nevetett, a lány lelökte magáról Kaszart, és négykézláb iszkolt a pénze után. Temüge a szeme sarkából figyelte, ahogy Kaszar kihasználja a helyzetet. A lány annyira vihogott, hogy Temüge fojtottan káromkodni kezdett. Mit szólna Dzsingisz, hogy ezért késnek a terveid. A törzsek szempontjából páratlan fontosságú feladatot kaptak. Dzsingisz egyértelműen megmondta. Ha nem tudják, hogyan hatoljanak be Csin fallal körülvett városaiba, sohasem lesznek képesek megverni a birodalom katonaságát. Temüge bőszükén várta, hogy Kaszar másodszor is végezzen. A napot elpocsékolták, és akármit mondana, a bátyja csak leteremtené a legénység előtt. Izzott a megalázottságtól. Ő nem felejtette el, miért vannak itt, még akkor sem, ha Kaszar elfeledkezett róla.

*

Már sötétedett, amikor Börte meglátta, hogy Dzsocsival az élen a kimerült testvérek visszatérnek a patakhoz. Dzsocsi meztelen lába vérzett a futástól. Zihálva megállt az anyja előtt.

Börte szíve majd megszakadt a kisfiúért, aki hiába kereste az apját. Valami kialudt Dzsocsiban, amikor látta, hogy Dzsingisz nincs ott. Kiköpte a vizet, és hangosan lihegett az esti csöndben.

- Apátokat visszahívták a táborba - hazudta Börte. Dzsocsi nem hitt neki. Az asszony látta a fájdalmat az arcán. Nem mutatta, milyen keserű csalódás neki, hogy hiába vitatkozott a férjével.

- Az új feleségéhez, az idegenhez ment - mondta váratlanul Dzsocsi.

Börte inkább az ajkába harapott, mint hogy válaszoljon. E tekintetben is elvesztette a férfit, akinek a felesége lett. Amikor legidősebb fia zavarodott és keserű arckifejezéssel állt előtte, könnyű volt gyűlölni Dzsingiszt önző vakságáért. Úgy döntött, ha nem találja a férjét, elmegy a hsziahsziai nő jurtájába. Lehet, hogy Dzsingisz nem törődik többé a feleségével, de a fiaival igen, ő pedig kihasználja ezt az érzést, hogy visszaszerezze. Csagatáj és Ögödej botladozott elő a homályból. Kiköpték a vizet, ahogy mondták nekik. Miután az apjuk elment, nem számított már, ki győzött, ezért teljesen tanácstalanok voltak.

- Elmondom neki, hogyan futottatok - mondta Börte. Szeme könnyesen ragyogott.

Ez nem volt elég nekik. Sebzetten hallgattak, miközben lóra ültek, és elindultak hazafelé.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Ho Sza azt mondta a testvéreknek, hogy Paotou néhány mérföldnyi távolságra van a forgalmas kikötőtől. A város az utolsó kereskedelmi állomás volt az északi Csin és a Hsziahszia Birodalom között, és a folyó hemzsegett a hajóktól, amikor bekanyarodtak a kikötő elé. Már három hete, hogy leszálltak a lóról és hajón folytatták útjukat. Temüge belebetegedett az idő lassú vánszorgásába, a folyón terjengő ködbe, és a halas-rizses étrendbe. Csen Ji és a legénység simán ihatott a folyó vizéből, Kaszarnak láthatólag vasból volt a gyomra, de Temüge belei nem bírták a megpróbáltatásokat, szégyenbe hozták a fiút, ruhája kibírhatatlan bűzt árasztott. Még sosem evett, sőt nem is látott halat, nem bízott ezekben az ezüst pikkelyes, folyami lényekben. A hajó legénysége láthatólag kedvelte a halat, vékony zsineggel rántották fel őket a fedélzetre, ahol addig vergődtek, amíg az emberek fejbe nem vágták őket. Temüge kimosta a ruháját, amikor lehorgonyoztak, de a gyomra továbbra is morgott, és mindkét végén büdös levegőt eregetett.

Ahogy a Sárga-folyó tovakígyózott a hegyek között, egyre több lett a madár, amelyek a hajók és a kereskedők szemetjén éltek. Temüge és Kaszar megigézve bámulta az emberek és hajók sokaságát, amelyek árut fuvaroztak föl-le a folyón. Még sehol sem volt ilyen sűrű a forgalom. Noha Csen Ji jól elboldogult a vitorlákkal is, sok hajós hosszú póznákkal lökdöste előre járművét. Ricsaj volt és zűrzavar, kalmárok százai versenyt ordítva kínálták portékáikat: a friss haltól a vízben tönkrement kelmékig, mindent, amit még föl lehetett használni. Különös fűszerek illata lengett a levegőben, amerre Csen Ji manőverezett a konkurensek között, helyet keresve, hogy lehorgonyozhassanak éjszakára.

Csen Jit ezeken a vizeken ismerték a leginkább, Temüge összehúzott szemmel figyelte, ahogy sorra üdvözlik a barátok. Annak ellenére sem bízott a kis hajógazdában, hogy Kaszart a legénység teljes mértékben befogadta. Egyetértettek Ho Szávai abban, hogy a raktérben valószínűleg csempészáru van. Azt sem tartották kizártnak, hogy Csen Ji keresetkiegészítés végett feljelenti őket a birodalmi katonaságnál. A bizonytalanság savként marta a három utazót.

Láthatólag nem volt véletlen, hogy este érkeztek a kikötőbe. Csen Ji leállt az egyik kanyarban, és válaszra sem méltatta Temügét, amikor a mongol sürgetni kezdte. Akármi volt is a hajón, a sötétben akarták kirakni, amikor az adószedők és katonáik nem olyan éberek.

Temüge dühösen motyogott az orra alatt. Egyáltalán nem érdekelték Csen Ji problémái. Az a dolga, hogy minél előbb eljusson a kikötőbe, aztán pedig tovább induljon a városba. Ho Sza azt mondta, csak pár óra járásnyira van a jó úton, de a sok fura látvány és hang annyira idegesítette Temügét, hogy mindenáron mozogni akart. A legénység is egyre ingerültebben kereste azt a helyet, ahol kiköthetnek, és kivárhatják a sorukat a hitvány dokkban.

A folyami kikötő jelentéktelen hely volt, pár tucat faház, amelyek úgy dőltek egymásnak, mintha ez tartaná vissza őket az összeomlástól. A kis koszfészket sokkal inkább kereskedelem, mint fényűzés céljára építették. Temügét ez nem érdekelte, annál inkább a két fölfegyverzett katona, akik figyeltek minden partra kerülő tárgyat. Nem szerette volna, ha észreveszik.

Hallotta, hogy Csen Ji halkan beszél a legénységgel. Ahogy összedugták a fejüket, abból látszott, hogy a kapitány utasításokat ad nekik. Temüge próbálta nem mutatni, mennyire bosszantja az újabb halogatás. Társaival együtt

hamarosan elhagyja a folyót, és eltávolodik ettől a különös, érthetetlen kis világtól. A hajós piacon egy darabig fontolgatta, hogy képekkel díszített kéziratokat vásárol, de ilyet nem kínáltak, viszont az ezüstből készített vagy fából faragott csecsebecsékhez nem volt gusztusa. Mert ilyeneket nyújtogattak szurtos tenyerükről a gyerekek azokból a nádcsónakokból, amelyek minden új hajó mellé odaeveztek. Temüge elnézett a kölykök feje fölött, amíg odébb nem álltak. Nagyon elkedvetlenedett, mire Csen Ji odajött a tatra, hogy az utasaival beszéljen.

- Várnunk kell, amíg nem lesz egy kis hely a dokkokban - mondta. - Éjfél előtt vagy néhány órával később továbbmehettek. - Temüge bosszúságára a kis ember Kaszar felé biccentett.

- Ha nem ennél olyan sokat, fölvennélek matróznak - mondta. Kaszar nem értette, de azért rácsapott Csen Ji vállára. Ő is alig várta, hogy induljanak. A kis ember megérezte utasai hangulatát.

- Ha óhajtjátok, találhatok helyet valamelyik szekéren, amely elvisz titeket a városba. Tisztességes árért - mondta.

Temüge látta, hogy feszülten figyeli őket. Fogalma sem volt róla, milyen út visz Paotouba, de a kereskedők, akiknek kiadták magukat, nem utasíthatnak vissza egy ilyen ajánlatot. Kínos érzés, hogy továbbra sem szabadulhatnak Csen Ji szúrós szemétől. Mindazonáltal mosolyt kényszerített a szájára, és csin nyelven válaszolt:

- Igent mondunk neked. Amennyiben a kirakodás nem tart túl sokáig.

Csen Ji vállat vont.

- Vannak itt barátaim, akik segítenek. Nem tart sokáig. Kereskedőnek elég türelmetlenek vagytok. - Mosolygott beszéd közben, de a szemét le nem vette róluk, minden apróságra figyelt. Temüge örült, hogy Kaszar nem érti őket. A bátyját könnyebb kiismerni, mint egy térképet.

- Később döntünk. - Elfordult, jelezve, hogy nincs több mondanivalója. Csen Ji ott is hagyta volna őket, ám ekkor Kaszar rámutatott a rakparton álló katonákra.

- Kérdezd csak meg, kik azok a férfiak - mondta Ho Szának.

- Szeretnénk észrevétlenül kikerülni őket, és szerintem a hajós is. Kérdezd csak meg, hogyan rakodnak ki anélkül, hogy ezek észrevennék.

Ho Sza habozott, nem akaródzott tudatnia Csen Jivel, hogy csempésznek tartják. Ki tudja, hogyan reagálnak Mielőtt megszólalhatott volna, Kaszar felhorkant.

- Csen Ji - mondta, és ismét a katonákra mutatott.

A kapitány elkapta és lenyomta Kaszar karját, mielőtt más is megláthatta volna a mozdulatot.

- Vannak barátaim a dokkban - mondta. - Nem lesz itt semmi baj. Paotou a városom, itt születtem, értedé

Ho Sza fordított, Kaszar biccentett.

- Ezt szem előtt kell tartanunk öcsém - mondta Temügének.

- Nem árulhat el minket, amíg ki nem rakodik, különben felhívná a figyelmet arra, amin az utóbbi hetekben ültünk.

- Köszönöm érdeklődésedet, Kaszar - felelte Temüge maró hangon. - Már gondolkodtam rajta, mit tegyünk. Elfogadjuk az ajánlatát a városig tartó útra, vele együtt megyünk be a falak mögé. Azután megkeressük a magunk emberét és indulunk haza.

Azért mert beszélni, mert tudta, hogy Csen Ji nem érti, de még így is rossz előérzete volt. Hsziahsziában nem terhelhették ki, hogy Paotouban miként találnak építőmestereket. Senki sem tudta, milyen nehéz lesz megtalálni őket, vagy milyen veszélyek fenyegetnek a városban. De ha sikerrel járnának, akkor is, hogy vigyenek ki a városból engedetlen foglyokat, amikor egy segélykiáltásra előrohannak a katonák? Fontolgatta, hogy mennyiben segíthetne a Dzsingisztől kapott ezüst.

- Visszajössz a folyóra, Csen Ji? - kérdezte. - Lehet, hogy nem maradunk sokáig a városban.

Csalódására a kis ember a fejét rázta.

- Most hazamegyek, mert számos ügyet kell elintéznem. Hónapokig is eltart.

Temügének eszébe jutott, milyen sokat kellett fizetniük az útért, mert Csen Ji úgy tett, mint aki nem szívesen hajózik idáig.

- Szóval te mindig ide jössz? - kérdezte dühösen.

Csen Ji rávigyorgott.

- Koldusok nem járnak Paotouba - vihogta. Temüge gyilkosán meredt rá. A kapitány hetyke léptekkel visszatért a legénységéhez.

- Nem bízom benne - mormolta Ho Sza. - Nem nyugtalanítják a katonák a dokkban. Valami olyan értékeset hoznak, ami megér egy fegyveres támadást, és jól ismer minden hajóst Paotouban. Ez egyáltalán nem tetszik.

- Készen állunk - felelte Temüge, aztán halálra rémült attól, amit mondott. A kikötők és a folyó népe ellenség. Hogy surranhassanak át közöttük észrevétlenül? Dzsingisz beléjük helyezte a reményét, de Temügének időnként úgy tűnt, hogy lehetetlen feladatot kaptak.

*

A felkelő hold olyan volt, mint egy fagyott fehér szilánk, a víz sápadtan derengett. Temüge azon tűnődött, hogy Csen Ji talán még annál is gondosabban tervezte meg az érkezését, mint ő képzelte. A sötét éjszaka kezdetben hátráltatta őket, amikor Csen Ji eloldotta a köteleket, és két matrózt hátraküldött a kormányevezőhöz. Miközben a matrózok a vízben surrogó kormányt kezelték, Csen Ji egy hosszú póznával irányította hajóját a kikötőben. Álmos emberek szidták, ha a rúdja tompa koppanással fának ütközött. Temüge szerint a hold arrébb ment az égen, mire a rakpart közelébe értek, noha Csen Ji homloka szinte nem is verejtékezett a munkától.

A dokkok sötétek voltak, noha egyes deszkaépületek ablakában még lámpás égett, és némelyikből hahotázást hallottak. Az ablakokból áradó fény elég volt Csen Jinek, hogy találjon egy helyet a mólónál, Ő volt az első, aki kötéllel a kezében kiszökkent a cölöpökre, hogy kikösse a hajót. Nem adott parancsot a hallgatásra, a legénység mégis mukkanás nélkül szerelte le a vitorlát. Halkan nyitották ki még a raktér csapóajtóit is.

Temüge hosszan, megkönnyebbülten sóhajtott, amikor partra lépett, ugyanakkor meglódult az érverése. Alvó vagy ácsorgó árnyalakok sejlettek a közelben. Temüge rájuk pillantott. Vajon koldusok, kurvák vagy kémek? A katonák, akiket látott, bizonyosan felkészültek az éjszakai kikötésekre. Várta, hogy egy hirtelen ordítás vagy az őket megrohanó fegyveres csapat tegye értelmetlenné minden eddigi erőfeszítésüket. Elérték a várost, ahogy Dzsingisz akarta, legalábbis a folyón elérték a hozzá legközelebb eső pontot. Talán mert ilyen közel voltak úti céljukhoz, Temügének az volt a rögeszméje, hogy kudarcba fullad a vállalkozásuk. Eltapogatózott a többiek mellett, kilépett a

deszkákra, közben megbotlott. Ho Sza kapta el a karját, hogy el ne essen. Kaszar eltűnt a sötétben.

Temüge semmit sem szeretett volna annyira, mint maga mögött hagyni a hajót és legénységét, mégis nyugtalanította, hogy Csen Ji elárulhatja őket. Ha a kapitány felfogta, mit jelent Kaszar mongol íja, ezzel az információval kivásárolhatja magát a bajból. Ezen az idegen vidéken még Ho Sza segítségével is nehezen menekülhetnének el az üldözők elől, különösen, ha kiderülne, hogy Paotouba tartanak.

Zörgés hallatszott a sötétből, Temüge a késéhez kapott. Nyugalmat parancsolt magára, mikor meglátta, hogy két szekér közeledik. Öszvérek húzták őket, lélegzetük párállott a hideg levegőben. A kocsisok leszálltak, és halkan szóba elegyedtek Csen Jivel, az egyik halkan felnevetett. Nekiláttak a kirakodásnak. Temüge belefúrta a pillantását a homályba, hogy lássa, mit visznek, de a részletek összefolytak. Akármit cipeltek is a matrózok, hangjaiból ítélve valami súlyosat. Egyszer csak megszólalt Kaszar, aki egy sötét valamit vitt a vállán:

- Selyem! - sziszegte Temügének. - Megtapintottam a szélét! - Hangos nyögéssel feldobta terhét a legközelebbi szekérre, majd visszatért társaihoz.

- Selymet csempésztünk a városba - suttogta.

Ho Sza a sötétben az ajkát harapdálta.

De ilyen mennyiségben? Ezt bizonyára Kajfengből, talán Jencsingből hozták. Egy ilyen szállítmány értékesebb annál, semhogy néhány matrózzal védjék.

- Mennyivel? - kérdezte Kaszar olyan hangosan, hogy Temüge összerázkódott.

- Több ezer arannyal - felelte Ho Sza. - Száz ilyen hajócskát vehetnél rajta, és ráadásul nagyúri palotát. Ez a Csen Ji nem piaci kofa vagy kisszerű tolvaj. Ha a folyón hozta, csak azért tette, hogy ne vegyék észre, akik ellophatnák. Bár így is mindent elveszíthetett volna, ha nem vagyunk a fedélzeten. - Pillanatnyi töprengés után folytatta: - Ha a raktér tele van vele, akkor ez csak a birodalmi tárházakból származhat. Itt nem adócsalásról van szó. Ezt tűzzel-vassal védelmezik, mielőtt piacra kerülne. Lehet, hogy ez csupán az első állomás egy ezer mérfölddel távolabb lévő célállomástól.

- Na és ez miért érdekest - kérdezte Kaszar. - Nekünk akkor is be kell jutnunk a városba, és ő az egyetlen, aki fölajánlotta, hogy magával visz bennünket.

Ho Sza mély lélegzetet vett, hogy ne árulja el a haragját.

- Ha ezt a selymet keresik, sokkal sebezhetőbbek leszünk, mint ha magunkban vagyunk. Értedé Ennél rosszabbat nem is tehettünk, mint hogy ezzel a hajóval jöttünk Paotouba. Ha a városi őrség átkutatja a szekereket, akkor kínzással mindent kiszednek belőlünk.

Temüge követ érzett a gyomrában. Már éppen utasítani akarta a másik kettőt, hogy menjenek arrébb a mólón, amikor Csen Ji bukkant föl mellette. Tolvaj lámpásának keskeny fénysugara megvilágította az arcát, amely feszültebb volt, mint bármikor, és csillogott a verejtéktől.

- Kapaszkodjatok föl! - mondta. Temüge tiltakozásra nyitotta a száját, de a legénység elhagyta a hajót. Kés volt náluk, készen álltak bármire, Temüge pedig nem talált szavakat rettegésének enyhítésére. Azok után, amit láttak, az utasok nem távozhatnak csak úgy. Elátkozta Kaszart, amiért még segített is nekik selymet cipelni. Ezzel talán még jobban fölkeltette a gyanújukat.

Csen Ji észrevehette, milyen kényelmetlenül érzi magát, mert bólintott neki.

- Nem akarhatsz egyedül bemenni a városba ebben a sötétben - mondta. - Ezt nem engedem meg.

Temüge összerezzent. Kinyújtotta a kezét, felkapaszkodott az egyik szekérre. Észrevette, hogy Ho Szát a másikra tessékelte föl a legénység. Kaszarnak megengedték, hogy a testvére mellé üljön. Halálra váltan állapította meg, hogy Csen Ji szándékosan szétválasztja őket. Meglátják egyáltalán Paotout, vagy átvágott torokkal végzik az út szélén? Legalább a fegyvereik megvoltak, Kaszar ismét rongyba csavarta íját, Temügénél pedig ott volt kis kése, noha tudta, hogy ezzel ugyan nemigen fog harcolni.

A szekerek nem mozdultak, amíg halk fütty nem hallatszott a kikötői épületek árnyékából. Csen Ji könnyedén leugrott és visszafüttyentett. Temüge borzongó bűvölettel figyelte a sötét alakot, amely kis csoportjuk felé ballagott. Vagy az egyik katona volt, vagy nagyon hasonlított hozzájuk. Halkan beszélt, Temüge hegyezte a fülét, hogy megértse. Látta, hogy Csen Ji kövér bőrzacskót ad neki, és hallotta, ahogy a katona elégedetten felmordul, ahogy megérzi a súlyát.

- Ismerem a családodat, Jan. Ismerem a faludat, megértetted - szólt Csen Ji. A katona megmerevedett, megértette a fenyegetést. Nem válaszolt.

- Túl öreg vagy a dokkőrségbe - folytatta Csen Ji. - A pénz, amit most kaptál tőlem, elég lesz arra, hogy megvásárold a visszavonulásodat, talán egy kisbirtokot, feleséggel, csirkékkel. Eljött az idő', hogy itt hagyd a kikötőt.

A férfi bólintott a félhomályban, a zacskót a melléhez szorította.

- Ha elkapnának, Jan, barátaim megtalálnak, nem számít, hol húzod meg magad.

A katona görcsösen, leplezetlen félelemmel bólintott. Ki lehet ez a Csen Ji, tűnődött Temüge, amennyiben ez a valódi neve. Az biztos, hogy egy rakomány birodalmi selymet nem bíznak egy egyszerű hajógazdára.

A katona eltűnt az épületek között. Villámgyorsan mozgott, hiszen egy egész vagyon ütötte a markát. Csen Ji visszakapaszkodott a szekérre, a kocsisok csettintettek az öszvéreknek. Temüge a síkos selyem után tapogatózott, de durva vásznat talált helyette, amelyet szorosan összevarrtak. A selymet eldugták. Reménykedjünk, hogy Csen Jit újabb lefizetett emberek várják Paotouban. Temüge ismeretlen terepen tévelygett, olyan események sodorták magukkal, amelyek fölött nem volt hatalma. Ha alaposan átkutatják őket a városfalaknál, akkor sosem látja viszont a Khenti hegységet. Ahogy Kökcsü tanította, imádkozott a szellemekhez, hogy vezessék az eljövendő napok sötét vizein.

Az egyik matróz hátramaradt, hogy visszavigye a hajót a folyóra, Egyedül nem juthat vele messzire, Temüge úgy sejtette, elsüllyesztik valahol, ahol nem láthatják a kíváncsi hivatalnokok. Csen Ji nem az a fajta ember, aki hibát követne el. Temüge nagyon szerette volna tudni, hogy barát vagy ellenség.

Ho Sza jól becsülte meg Paotou távolságát a parttól. A város a folyótól nyolcmérföldnyire épült, ami csin mértékegységgel huszonöt li. Az út jó volt, nagy lapos kövekkel burkolták, hogy a folyóról érkező kereskedők könnyen haladhassanak. Alig szürkült keleten. Temüge a nyakát nyújtogatta a félhomályban, végre meglátta a városfal közeledő sötét árnyékát. Akármi jön is most, akár átkutatják a szekereket, ami egyenlő a biztos halállal, akár simán bejutnak Paotouba, már nem kell sokáig várni. Izzadt idegességében, viszketett a hónalja. Még sosem járt kőből épült városban. Sehogy sem szabadulhatott a képtói, hogy egy hangyaboly szippantja be őket az idegenek hatalmas tömegébe. Ez a gondolat annyira nyomasztotta, hogy alig kapott levegőt a félelemtől. Nagyon távolinak érezte népének családjait. Közelebb húzódott az

árnyékhoz, amely a bátyja volt, száját csaknem hozzányomta Kaszar füléhez, hogy mások ne hallják:

- Ha fölfedeznek a kapunál, vagy meglelik a selymet, akkor futnunk kell, hogy találjunk valami menedéket a városban.

Kaszar a bakon ülő Csen Jire sandított.

- Reméljük, ez nem következik be. Sose találnánk meg egymást, és azt hiszem barátunk sokkal több egyszerű csempésznél.

Temüge éppen visszadőlt a durva zsákvászonra, amikor Csen Ji rájuk nézett az erősödő fényben, zavarba ejtő értelem csillogott a kis ember szemében. Temüge inkább a városfalat nézte, érezte, hogy egyre idegesebb.

Már nem voltak egyedül az úton. A hajnali derengésben szekerek sorát látták a városkapu előtt. Legtöbben az úton tölthet t ék az éjszakát, várva, hogy beengedjék őket. Csen Ji elszekerezett mellettük, ügyet sem vetve az ásítozó emberekre, akik a helyüket keresték a sorban. Sárszín földek nyúltak el a távolban, a várost tápláló rizst már learatták. Paotou fenyegetően sötétlett előttük. Temüge nyelt egyet, ahogy a magasba nyúló, szürke köveket bámulta.

A városkapu hatalmas, vassal pántolt, gerendából ácsolt szerkezet volt. Talán arra tervezték, hogy tiszteletet ébresszen az utazókban. Két oldalán tornyok emelkedtek, amelyeket átjáró kötött össze. Látszottak a katonák is. Temüge tudta, hogy nem marad rejtve előlük semmi, ami idelent történik. A számszeríjaiktól görcsöt kapott a gyomra.

A kapu kinyílt. Katonák húzták vissza a két szárnyát, majd elzárták az utat egy ellensúllyal fölszerelt gerendával. Az első szekerek nem mozdultak, amíg a katonák el nem foglalták a helyüket. Csen Ji fuvarosa könnyedén meghúzta a szárat, hogy megállítsa az öszvéreket. A helyieken nyoma sem volt annak az izgalomnak, amely Temügét kínozta. Próbálta magára erőltetni a kőarcot, amelyet kisfiú korában tanult. Nem lenne jó, ha a katonák észrevennék, hogy izzad egy ilyen hideg reggelen. Megtörülte deelje ujjával a homlokát.

Mögöttük újabb kereskedő állította meg a szekerét, miközben vidáman rikkantott egy úti ismerősnek. A szekerek sora lassan megindult a város felé. Temüge látta, hogy a katonák nagyjából minden harmadik járművet megállítanak, és kurta párbeszédet folytatnak a kocsisokkal. A fa sorompót fölemelték, és le sem eresztették többé. Temüge hajtogatni kezdte a Kökcsütől tanult nyugtató mondatokat, vigaszt nyerve az ismerős fordulatokból. A szél dala. Talpa alatt a föld. A hegyek lelke. A láncok széttörése.

A nap éppen akkor kúszott fel a felhőtlen égre, amikor Csen Ji első szekere elérte a kaput. Temüge megfigyelte, milyen minta szerint történik a vizsgálat, és úgy vélte, nem lesz baj. Az előttük haladó kereskedő szekerét átvizsgálták, aztán továbbengedték. Tehát ők is átcsúszhatnak anélkül, hogy megállítanák őket. Annál inkább megrémült, mikor a katonák ránéztek Csen Ji közömbös kocsisára. Az egyik éberebbnek tűnt álmos társainál, és éppen ő lépett előre.

- Mi dolgotok Paotouban? - kérdezte. A kocsishoz beszélt, aki hosszas magyarázatba kezdett. Temüge szíve vadul vert. Csen Ji nem nézett a katonára, a várost bámulta. A kapu mögött tér volt, azon piac, amelyen már pitymallatkor tolongtak az emberek. Csen Ji váratlanul bólintott, valami robaj hallatszott a bódék közül. A katona félig elfordult.

Minden irányból gyerekek bukkantak elő a semmiből. Sivalkodva berontottak a piacra, ide-oda cikázva kerülgették a boltosokat. Temüge döbbenten látta, hogy több helyen füstfelhő emelkedik a magasba, hallotta a katonák káromkodását, az elvakkantott parancsokat. Asztalok dőltek-borultak, számos bódé összeomlott, amikor a vásznat tartó rudat kirúgták a helyéből. - Tolvaj! - üvöltötték mindenfelől. Percről percre nagyobb lett a zűrzavar.

A kapuőr rácsapott Csen Ji szekerének oldalára, bár az nem volt világos, hogy mit akar közölni vele: menjenek vagy maradjanak? Öt társával elrohant, hogy elfojtsa a készülődő zavargást. Temüge megkockáztatott egy pillantást fölfelé, de innen nem látszottak az átjáró íjászai. Remélhetőleg ők is másra figyelnek. Kényszerítette magát, hogy előre nézzen, miközben Csen Ji kocsisa csettintett, és befelé indult a városba.

A lángok elharapóztak a kis téren, egyik bódé a másik után gyulladt ki, a tűz ropogása elnyomta az árusok kiabálását. Temüge látta egy-egy villanásra a rohanó katonákat, de a gyerekek gyorsabbak voltak, és már el is tűntek a sikátorokban és az ajtónyílásokban Néhányan lopott holmit szorongattak.

Csen Ji oda se nézett a zűrzavarra. Két szekere befordult a térről egy csöndesebb utcába. A hangok elhalkultak mögöttük. Temüge elernyedt, ismét megtörülte a homlokát.

Ez nem lehet véletlen. Csen Ji adta rá a jelt. Temüge nem értette ezt az embert. Aki ilyen értékes szállítmányt hoz, mi annak pár hitvány picula? Talán csak azt akarta, hogy még többen védjék a hajóját.

Döcögtek az utcák labirintusában, egyre keskenyebb közökbe kanyarodva. Temüge és Kaszar úgy érezték, bekeríti és megfojtja őket a házak tömege.

Olyan szorosan épültek, hogy még az emelkedő nap sem tudta eltüntetni közülük az árnyékot. Három szembejövő szekérnek kellett mellékutcába farolnia, hogy ők elmehessenek. Minél magasabbra hágott a nap az égen, annál több lett az utcán az ember, többen voltak, mint amennyit Kaszar és Temüge el tudott képzelni. Temüge boltok tucatjait látta, ahol agyagedényekből forró ételt mértek. El se tudta képzelni, hogy az ember miképpen juthat ennivalóhoz valamilyen állat leölése vagy vadászat nélkül. Munkások rajzották körül az árusokat, kézzel ettek, és egy vászondarabbal törölték meg a szájukat, mielőtt ismét eltűntek a tömegben. Sokan zsinóron vagy dróton hordták a lyukas bronzpénzeket. Noha Temügének volt némi fogalma az ezüst értékéről, sohasem látott még olyat, hogy pénzt adjanak áruért, és minden új csodát szájtátva nézett. Látott idősebb írnokokat, akik pénzért üzeneteket írtak, eladásra kínált, káráló tyúkokat, késes állványokat, és embereket, akik a lábuk között forgó kövön élesítették a pengéket. Voltak kék-zöld kezű kelmefestők, voltak koldusok. Voltak olyanok, akik betegség ellen védő amulettekkel házaltak. A zsúfolt utcák zsongtak és pezsegtek az élettől. Temügének nagy meglepetésére tetszett ez a világ.

- Ez csodálatos - mormolta,

Kaszar rápillantott.

Túl sok az ember, és bűzlik a város - felelte. Temüge elfordította a tekintetét, felbosszantotta bolondos bátyja, aki nem látja meg az izgalmasat az ilyen helyeken, Egy időre csaknem megfeledkezett félelméről. Még mindig számított rá, hogy egyszer csak utánuk kiált a kapuőrség, amely idáig követte őket Paotou útvesztőjén át. De a kiáltás elmaradt. Látta, hogy Csen Ji is megnyugszik. Elmaradtak a városfalak, és ők eltűntek Pautou hemzsegő szívében.

TIZENHARMADIK FEJEZET

A két szekér tovazörgött a kövezett utcákon, amíg el nem értek egy kettős vaskapuhoz, amely azonnal kinyílt előttük. A szekerek villámgyorsan begördültek, a kapuszárnyak bezáródtak mögöttük. Temüge visszanézett, és az ajkába harapott. Széthajtható fatáblákkal takarták el a rácsok közeit, hogy a járókelők ne láthassanak be.

Akár fel is lélegezhetett volna a zaj és a tolakodás után, ha nem lettek volna bezárva. A város elkábította és lenyűgözte bonyolultságával. Habár izgalmasnak találta, de ugyanakkor felkavarta Temügét, úgyhogy egy lélegzetvételnyi időre visszakívánta a néptelen pusztaságot. Megrázta a fejét, hogy kitisztuljon, mert tudta, hogy éles elmére lesz szüksége.

A szekerek nyikorogtak és billegtek, amikor az emberek leugráltak róla. Csen Ji parancsokat kiáltott. Temüge lemászott, odaállt Kaszar mellé. Idegessége visszatért. Csen Ji szinte észre se vette egykori utasait. Emberek özönlöttek ki a házból, kettesével fölkaptak egy-egy vég selymet. Az értékes teher egykettőre eltűnt a házban. Ugyan miféle kapcsolati pókhálója lehet Csen Jinek ebben a városban?-

A ház, amelynek kikövezett udvara körbezárja őket, bizonyosan gazdag emberé, gondolta Temüge. Különbözött azoktól a házaktól, amelyek mellett ide jövet elhaladtak, bár lehet, hogy azok is ugyanilyen jól titkolják a vagyont. Kiugró vörös cseréptetővel fedett, egyemeletes négyszögben álltak. A kapuval szemközti szakaszon még egy emelettel magasabban volt a csúcsos tető. Temüge csak pislogott, ha elgondolta, mi munka lehetett ennek a sok száz, sőt ezer cserépnek az elkészítése! Akaratlanul is összehasonlította azzal a nemezből és lécből készült építménnyel, amelyen kívül nem ismert más házat, és elfogta egy árnyalatnyi irigység. Az ő síksági népe ugyan miféle fényűzést ismerd

A tető minden irányban túlnyúlt a falakon, vörösre festett oszlopok tartották. A hosszú körfolyosó sarkain fegyveresek álltak. Temüge kezdett rájönni, hogy Csen Ji foglyai lettek. Nem könnyű elmenekülni egy effajta helyről.

Amikor a szekerek kiürültek, a kocsisok elhajtottak. Temüge, Ho Sza és Kaszar hármasban ácsorgott az udvaron, és igen sebezhetőnek érezték magukat az idegen tekintetek kereszttüzében. Temüge észrevette, hogy Kaszar keze eltűnik az íját rejtő szövethengerben.

- Innen ugyan nem verekedhetjük ki magunkat! - sziszegte oda Kaszarnak, aki ugrott egyet, mintha öccse az ő gondolatát visszhangozta volna.

- Nem látok senkit, aki kaput nyitna, hogy le is út, fel is út

- felelte súgva Kaszar.

Csen Ji eltűnt a ház belsejében, de a három jövevény megkönnyebbülésére vissza is tért. Hosszú ujjú, fekete köntöst és bőrszandált viselt. Azon kívül görbe kardot kötött, és láthatólag nem feszélyezte a fegyver súlya.

- Ez itt az én jiám: az otthonom - mondta Csen Ji. Temügének lélekben leesett az álla. - Legyetek üdvözölve. Esztek velem valamit?

- Dolgunk van a városban - felelte Ho Sza, és a kapu felé intett.

Csen Ji elkomorodott. Viselkedésében nyoma se volt a barátságos hajósgazdának. Azt a szerepet mindenestül levetette. Hátrakulcsolta ujjait, és szigorúan nézett rájuk.

- Kénytelen vagyok ellentmondani. Sok dolgot kell még megbeszélnünk. - Választ nem várva visszatért a házba, ők pedig követték. Temüge egy tétova pillantást vetett a kapura, miközben belépett a folyosó árnyékába. Beleborzongott, ha elgondolta, milyen súlya lehet a feje fölött magasodó cserepeknek. Úgy tűnt, Ho Szát egy csöppet sem zavarja, de Temüge el tudta képzelni, amint a vaskos gerendák mindent összezúzva lezuhannak. Kökcsü mondatait kántálta, nyugalmat keresett, de mindhiába.

*

Fényezett bronzzal borított fa ajtó volt a főbejárat. A fémre tetszetős mintákat lyuggattak. Temüge megállapította, hogy a minta denevéreket ábrázol. Vajon mit jelenthetnek? Mielőtt megjegyzést tehetett volna, beléptek egy szobába, amelynél pompásabbat még nem látott. Kaszar hideg arccal álcázta megdöbbenését, ám Temüge tátott szájjal bámulta Csen Ji otthonának gazdagságát. Sátorban született embernek ez döbbenetes élmény volt. Ismeretlen füstölőtől illatozott a levegő, mégis enyhén áporodottnak tűnt azoknak az embereknek, akik a vad hegyi szélben nőttek föl. Temüge időnként akaratlanul föltekintett a mennyezetre, mert egy pillanatra sem felejtette el, mekkora súly van a feje fölött. Mintha Kaszar is kényelmetlenül érezte volna magát, mert az ujjperceit ropogtatta a csöndben.

Heverők és székek álltak az ébenfából és selyemből készült paravánok előtt, amelyek beengedték a hátsó szobákból a fényt. Első látásra minden olyan volt, mintha színes, ritka fákból rakták volna össze a szem gyönyörködtetésére. Fényezett faoszlopok sorai tartották a keresztgerendákat. Az ezernyi lemezkéből álló padlót annyira kifényezték, hogy szinte izzott. A város mocska

után a szoba tiszta, arany melegséggel hívogatott. Temüge látta, hogy az ajtóban Csen Ji új szandálra cseréli a régit. Elvörösödve visszafordult, hogy kövesse példáját. Ahogy kilépett csizmájából, egy szolga lépett hozzá, és letérdelt előtte, hogy segítsen fölhúzni a fehér nemezpapucsot.

Temüge észrevette, hogy a túlsó falnál faragott asztal áll, rajta réztányérok, amelyekből fehér füst száll. Nem tudta, minek szól az áhítat, de Csen Ji meghajtotta a fejét a kis oltár előtt, és hálaimát rebegett a szerencsés visszatérésért.

- Igazán sok szépség között élsz - mondta óvatosan Temüge, igyekezve, hogy a megfelelő hangot üsse meg.

Csen Ji félrehajtotta a fejét, azzal az ismerős mozdulattal, amely túlélte az átalakulást.

- Nagylelkű vagy - mondta. - Néha arra gondolok, hogy boldogabb voltam fiatalemberként, amikor árut szállítottam a Sárga-folyón. Nem volt semmim, viszont az életem egyszerűbb volt.

- És most mi vagy, ekkora gazdagság közepette? - kérdezte Ho Sza.

Csen Ji válasz helyett biccentett.

- Fürödjetek meg étkezés előtt - mondta. - A folyó szaga mindnyájunkba beleette magát. - Intett, hogy kövessék. A három ember összenézett, aztán a házigazda nyomában keresztülment egy újabb udvaron az első mögött. Temüge is, Kaszar is egyenesebben tartotta magát egy kicsit, amikor kiértek a napfényre, és maguk mögött hagyták a súlyos gerendákat. Vízcsobogás hallatszott, Kaszar odalépett egy medencéhez, amelyben lusta halacskák siklottak félre lomhán az árnyéka elől. Csen Ji nem vette észre, hogy megállt, de amikor hátranézett, és azt látta, hogy Kaszar vetkőzni kezd, vidáman elnevette magát.

- Megölöd a halaimat! - mondta. - Gyere tovább, a fürdő már elkészült.

Kaszar ingerülten vállat vont, visszarántotta a ruhát a vállára. Baktatott Temüge és Ho Sza után, ügyet sem vetve a hsziahsziai katona somolygására.

A második udvar túloldalán egy nyitott ajtóból pára bodorodott. Csen Ji intett, hogy lépjenek be.

- Tegyétek azt, amit én - mondta. - Tetszeni fog.

Gyorsan levetkőzött, feltárva forradásos, szíjas kis testét, amelyet jól ismertek a hajóról. Temüge látta, hogy két medencét süllyesztettek a padlóba. Az egyik fölött gőz gomolygott. Már indult volna oda, de Csen Ji megrázta a

fejét. Két rabszolga lépett hozzá, Csen Ji fölemelte a karjait. Temüge csak nézett, amikor több vödör vizet öntöttek urukra, azután vászonba csavart kezükkel valami habos anyagot kentek a bőrére, addig dörgölték, amíg síkos és fehér nem lett, majd újra lelocsolták vödörből. Csen Ji csak azután lépett elégedett nyögéssel a vízbe.

Temüge idegesen nyelt, miközben a földre ejtette a ruháját, amely ugyanolyan mocskos volt, mint ő maga. Nem volt ínyére a gondolat, hogy idegenek súrolják le. Behunyta a szemét, amikor a fejére döntötték a vödör vizet, és ki se nyitotta, miközben ide-oda imbolygott az erős kezek között. Az utolsó vödör víz olyan hideg volt, hogy elakadt a lélegzete.

Óvatosan belelépett a forró vízbe. Hátának és combjának izmai elernyedtek, amikor leült a víz alatti kőpadra, és elismerően felnyögött. Remek érzés volt. így kell élni az embernek! Mögötte Kaszar rácsapott a segítők kezére, mikor le akarták sikálni. Azok megdermedtek, aztán egyikük újra próbálkozott. Kaszar halántékon vágta az öklével. A rabszolga elterült a kemény csempén.

Csen Ji bömbölve nevetett. Parancsára a rabszolgák hátrább léptek. Az, amelyiket leütött, óvatosan, a nyakát behúzva feltápászkodott. Kaszar fogta a rongyot, és addig dörgölte magát, amíg fekete lett a vászon. Temüge oda se mert nézni, amikor fivére föltette a lábát a kőperemre, hogy lemossa a nemi szervét. Az eljárást azzal fejezte be, hogy fejen öntötte magát egy vödörből, és közben egyfolytában ádázul bámulta a férfit, akit leütött.

Visszaadta neki a vödröt, és morgott valamit, amitől a rabszolga összeszorította a fogát. Ho Sza sokkal békésebben viselte a mosdatást. Együtt léptek be a medencébe, Kaszar két nyelven káromkodott, miközben a vízbe merült.

Csöndben ültek egy ideig, aztán Csen Ji fölállt, és átment a másik medencébe. Szótlan türelmetlenséggel követték, mert belefáradtak már a folytonos programokba és az időhúzásba. A második medencében Kaszar felszisszent a hidegtől, fejét a víz alá nyomta, hogy a megújult energiától bömbölve merüljön fel. A testvérek még sose fürdöttek meleg vízben, de a hideg víz nem volt rosszabb, mint az otthoni folyók. Temüge vágyódva nézett vissza a gőzölgő medencére, de nem volt visszaút.

Mire elhelyezkedtek, Csen Ji már kiszállt, és a rabszolgák törülgették szárazra. Kaszar és Temüge habozás nélkül követte. Kaszar úgy tátogott, mint

egy partra vetett hal. A két rabszolga nem merészkedett a közelébe, csak átnyújtottak neki egy jókora, durva vásznat, hogy törülközzön bele. Kaszar olyan gorombán dörzsölte a testét, hogy rózsaszín lett, mint a virág. Kioldotta hajából a zsineget, és a fejét forgatva kirázta a hosszú, fekete pászmákból a vizet.

Temüge már majdnem visszavette mocskos gönceit, amikor Csen Ji tapsolt, és a szolgák tiszta ruhákat hoztak. Micsoda öröm otthagyni a hajók bűzét, gondolta Temüge, és végigfuttatta kezét a puha anyagon. Miközben enni indultak, azt találgatta, mit tartogat még nekik Csen Ji?

*

Az étel bőséges volt, noha Kaszar és Temüge hiába keresett birkahúst.

- Mi ez? - kérdezte Kaszar, és két ujjal fölcsippentett valami fehéret.

- Gyömbéres kígyó - felelte Csen Ji. Egy másik tálra mutatott. - Biztos vagyok benne, hogy kutyát már ettetek.

Kaszar biccentett.

- Nehéz időkben - mondta, és ujjaival beletúrt egy levesbe, újabb húsdarabokra halászva. Csen Ji minden utálkozás nélkül fogott két pálcát, és megmutatta a mongoloknak, hogyan kell fölvenni velük az ételt. Egyedül Ho Szának sikerült rögtön a dolog. Csen Ji kissé elvörösödött, amikor Kaszar és Temüge húst és rizst potyogatott az abroszra. Újra megmutatta nekik a pálcák használatát, ezúttal a tányérjukra tette, hogy kéznél legyenek.

Kaszar magába fojtotta a mérgét. Lesikálták, víz alá buktatták, és új, szúrós ruhát adtak rá. Idegen dolgok vették körül, amelyeket nem értett. Nyugalmának felszíne alatt indulat fortyogott. Amikor feladta a kísérletezést a furcsa pálcikákat, és függőlegesen belevágta őket egy tál rizsbe, Csen Ji csettintett, és gyorsan elvette a tálat.

- A tálban hagyni a pálcát a sértés jele - mondta - noha ezt ti nem tudhattátok, Kaszar pálcikára húzott, pirított tücsköt talált az egyik tálban. Ezt már könnyebben lehetett enni. Felkapta, és nagy élvezettel beleharapott a sült rovarokba.

- Ez jobb! - mondta teli szájjal.

Temüge mindenben utánozni akarta Csen Jit, ezért a sült gombóckákat sós vízbe mártotta evés előtt. Amikor a tücskök elfogytak, Kaszar elvett magának

kettőt egy halom narancsból. Kiköpött egy darab héjat, az elsőt meghámozta a hüvelykujjaival, elfelezte, és megkönnyebbülten felfalta a húsát. Öccse és ő egyre türelmetlenebbül várta, hogy Csen Ji szóljon.

Miután mindenki végzett, Csen Ji megszemlélte Kaszar küzdelmét a naranccsal, azután letette az asztalra az evőpálcikákat és tovább hallgatott, miközben a rabszolgák leszedték az asztalt. Amikor ismét magukra maradtak, hátradőlt heverőjén. A pillantása már nem volt ködös, visszanyerte a hajómester tekintetének jól ismert élességét.

- Miért jöttetek Paotouba?- kérdezte Temügétől.

- Kereskedni - vágta rá Temüge. - Kereskedők vagyunk.

Csen Ji a fejét csóválta.

- Kereskedők nem hordanak magukkal mongol íjakat, nem lőnek úgy, mint a testvéred. Ti abból a népből származtok. Miért jöttetek a császár országába?

Temüge görcsösen nyelt, és közben megpróbált gondolkodni. Csen Ji rég tudja ezt, mégsem adta fel őket. Ennek ellenére nem tudott bízni benne, különösen ennyi furcsaság és zűrzavar után.

- Igen, a nagykán törzseitől jöttünk - mondta. - De azért, hogy kereskedelmi kapcsolatokat teremtsünk népeink között.

- Én kereskedő vagyok. Tegyetek ajánlatot - felelte Csen Ji. Az arca semmitmondó volt, de Temüge érezte, hogy a kis embert roppantul érdekli a dolog.

- Ho Sza megkérdezte tőled, ki vagy te, hogy ekkora a vagyonod - mondta lassan, gondosan megválogatva a szavakat.

- Ilyen házad és rabszolgáid vannak, ugyanakkor úgy teszel, mintha folyami csempész lennél, megvesztegeted az őröket, és zűrzavart keltesz a városkapunál. Ki vagy te, miért bízzunk meg benned?

Csen Ji hidegen tanulmányozta.

- Olyan ember vagyok, aki kényelmetlenül érzi magát a gondolattól, hogy ti a városában ügyetlenkedjetek. Meddig tartana, hogy a császári katonák elfogjanak? És ezután meddig tartana, hogy minden elmondjatok, amit láttátoké

Várt, amíg Temüge lefordítja testvérének.

- Mondd meg neki, ha minket megölnek vagy börtönbe vetnek, akkor Paotou porig ég - felelte Kaszar. Kettészakította a második narancsot, és

kiszívta a levét. - Dzsingisz jövőre értünk jön. Tudja, hol vagyunk, és ez a kisember láthatja égni a drágalátos házát. Mondd csak meg neki.

- Jobb, ha hallgatsz, bátyám, ha élve akarunk kikerülni innen!

- Csak hadd beszéljen - mondta Csen Ji. - Hogyan ég le a városom, ha ti meghaltok?

Temüge legnagyobb rémületére Csen Ji a törzsek nyelvén szólalt meg. Érdes akcentussal beszélt, de ahhoz elég jól, hogy mindketten értsék. Temügében meghűlt a vér a gondolatra, hogy Csen Ji minden beszélgetésüket megértette azokban a hetekben, amíg Paotou felé tartottak.

- Honnan ismered a nyelvünket?- kérdezte, egy pillanatra a félelméről is megfeledkezve.

Csen Ji olyan éles fejhangon nevetett, ami cseppet sem nyugtatta meg az asztalánál ülő embereket.

- Gondolod, hogy ti vagytok az elsők, akik bejuttok Csinbe? Az ujgurok leszoktak a selyemútról. De néhányan még maradtak. - Tapsolt, mire egy újabb férfi lépett a terembe. Olyan tiszta volt, mint ők, egyszerű kínai köntöst viselt, de az arca mongol volt, a válla is olyan széles, mint azoké, akik nyilazva nőnek fel. Kaszar fölállt, hogy köszöntse. Kezet rázott vele, azután ököllel hátba vágta. Az idegen ragyogva fogadta az üdvözlést.

- Jó látni egy igazi arcot ebben a városban! - mondta Kaszar.

A férfi szinte elérzékenyült a szavak hallatán.

- Én is örülök - mondta Csen Jire pillantva. - Hogy vannak a mezőké Sok éve nem jártam arra.

- Semmi nem változott - felelte Kaszar. Hirtelen eszébe jutott valami, és a derekához kapott, ahol a kardja szokott lenni.

- Ez az ember rabszolga?

Csen Ji minden zavar nélkül nézett rá.

- Természetesen. Csi San kereskedő volt, de szerencsejátékba kezdett velem.

A férfi vállat vont.

- így igaz. De nem leszek mindig rabszolga. Pár éven belül kifizetem az adósságomat. Azután azt hiszem, visszatérek a síkságra, és feleséget keresek.

- Elsőnek engem keress meg! Segítek az újrakezdésben - ígérte meg neki Kaszar. Csen Ji látta, hogy Csi San meghajtja a fejét. Kaszar úgy fogadta a meghajlást, mint aki ehhez szokott. Csen Ji tekintete megkeményedett.

- Mondd el ismét, miért is ég le a városom - szólalt meg.

Temüge kinyitotta a száját, de Csen Ji fölemelte a kezét.

- Nem. Én benned nem bízom. A testvéred az igazságot mondta el, amikor azt gondolta, hogy nem értem. Hadd beszéljen ő.

Kaszar az öccsére sandított, nagyon élvezte Temüge kínlódását. Egy pillanatig töprengett. Csen Ji megöletheti őket, ha meghallja, amit mond. Keze odaosont a ruhája hajtása alá rejtett kis késhez.

- Valaha a Farkasok voltunk - kezdte végül - de a bátyám egyesítette a törzseket. A Hsziahszia Birodalom az első hűbéres államunk, de lesz még több is. - Ho Sza kényelmetlenül feszengett, de senki nem figyelt rá. Kaszar szobormereven ült, és Csen Ji szemébe nézett.

- Lehet, hogy ma este itt halok meg, de ha így történik, a népem eljön a csinek közé, és szétveri drágalátos városaitokat. Egyenként, kőről kőre.

Csen Ji feszülten figyelte. Csupán annyit értett a nyelvből, amennyire a kereskedelemhez szükség volt. Javasolta volna, hogy térjenek vissza a csin nyelvhez, ha a mongolok nem tekintették volna gyengeségnek.

- A hírek gyorsan terjednek a folyó mentén - mondta, nem válaszolva Kaszar fenyegetésére. - Hallottam a Hsziahszia elleni háborúról, noha azt nem tudtam, hogy a ti népetek győzött. Akkor hát a király meghalt?

- Amikor elindultam, még élt - felelte Kaszar. - Adót fizetett, és egyik lányát is odaadta. Gyönyörű lány.

- Nem válaszoltál a kérdésemre, csak fenyegetőztél - emlékeztette Csen Ji. - Miért jöttetek az én városomba?

Kaszar észrevette, hogy árnyalatnyival nyomatékosan ejti az „én” szót. Nem volt tehetsége a szavak pengeváltásaihoz, nem tudott volna olyan finom hazugságokat szőni, amiket Csen Ji elhisz.

- Egy építőmesterre van szükségünk - mondta. Hallotta, ahogy mellette Temüge szisszenve ereszti ki a levegőt, de nem törődött vele. - Ki kell ismernünk a városaitok titkait. Maga a nagykán küldött minket. Paotou csupán egy nem túl nagy pont a térképen.

- Az otthonom - mormolta elgondolkodva Csen Ji.

- Megtarthatod - mondta Kaszar. Erezte, hogy most jött el a kellő pillanat. - Paotouhoz hozzá se nyúlunk, ha azzal mehetünk vissza, hogy segítettél nekünk.

Verejtéktől gyöngyöző arccal várta, hogy Csen Ji befejezze az elmélkedést. Biztos, hogy elég egy kiáltás, és a szoba megtelik fegyveresekkel. Az igaz, hogy

Dzsingisz bosszúból lerombolná a várost, de ezt Csen Ji nem tudhatja biztosan. Hiheti, hogy a mongolok dicsekednek, vagy hazudnak.

Csi San törte meg a csöndet. Elsápadt attól, amit hallott, a hangja elhalkult a tisztelettől.

- Egyesültek a törzseké - kérdezte. - Az ujgurok is köztük vannak?-

Kaszar bólintott, de a tekintetét nem vette le Csen Jiről.

- A kék lófarok felkerült a nagykán zászlajára. Csin sokáig elválasztott minket, de most ennek vége. Háborúba lovagolunk, testvérem.

Csen Ji óvatosan figyelte Csi San arcát. Látta rajta a megdöbbent reménykedést.

- Alkut ajánlok nektek - szólt hirtelen. - Akármire van szükségetek, megkapjátok tőlem. Vigyétek hírét a kánotoknak, és mondjátok meg neki, van itt egy ember, akiben megbízhat.

- Mi hasznunk egy ilyen csempészből? - kérdezte Kaszar. Temüge kis híján felnyögött. Bátyja folytatta. - Hogyan alkudozhatsz te a város sorsáról?

- Ha kudarcot vallotok, vagy hazudtál, akkor semmit nem veszítek. Ha viszont az igazat mondod, akkor szövetségesekre lesz szükségetek, nem?- kérdezte Csen Ji. - Itt én vagyok a hatalom.

- Elárulnád a császári udvart? A saját császárodat ? - kérdezte Kaszar. Azért tette föl ezt a kérdést, hogy ellenőrizze Csen Jit. Megdöbbenésére a kis ember a fényezett padlóra köpött.

- Ez itt az én városom. Akármi történik, az a fülembe jut. Nem szeretem a nemeseket, akik azt hiszik, minden ember barom, akit legázolhatnak a hintóikkal. Családtagjaimat és barátaimat veszítettem el a katonáik miatt, látnom kellett, ahogy fölakasztják őket, csak mert nem mondták meg a nevemet. Akkor hát miért érdekelnének?

Beszéd közben felállt. Kaszar is felemelkedett, hogy a szemébe nézhessen,

- Az én szavam vasból van - mondta Kaszar. - Ha én azt mondom, hogy a tiéd lesz ez a város, akkor te fogsz uralkodni benne, amikor eljövünk.

- A kán nevében beszélsz? - kérdezte Csen Ji. A bátyám. Beszélhetek helyette - felelte Kaszar. Temüge és Ho Sza csak nézték, ahogy a két ember egymásra mered.

- Már a hajón tudtam, hogy harcos vagy - mondta Csen Ji. - Elég gyengén játszottad a kémet.

- Én meg tudtam, hogy tolvaj vagy de igazán jófajta - felelte Kaszar. Csen Ji fölnevetett. Kezet szorítottak.

- Sok ember van, aki hallgat rám. Elmondom nekik, mire van szükségetek, és gondoskodom róla, hogy épségben térhessetek vissza a népetekhez - mondta Csen Ji. Leült, borért kiáltott. Temüge beszélni kezdett. Fogalma sem volt, hogy a kis ember miért bízik Kaszarban, de nem számít. Megvan a szövetségesük Paotouban!

*

Kaszar, Ho Sza és Temüge hajlandó volt aludni pár órát estig, mert hosszúnak ígérkezett az éjszaka. Visszavonultak szobáikba a második udvarban. Csen Jinek elég volt néhány óra pihenés azóta, hogy valamikor réges-régen először rohant el a katonák elől a paotoui sikátorokban. Összeült Csi Sannal és két őrrel, és halkan beszélgettek, miközben a madzsong elefántcsont kockáit tologatták a táblán. Csi San sokáig hallgatott, csörgette a markában a kockákat. Csaknem tíz éve ismerte Csen Jit, láthatta, miként hajt ki benne a könyörtelen hatalomvágy. A kis ember a paotoui bűnbandák három vezérét pusztította el, és egyáltalán nem túlzott, amikor azt mondta Kaszarnak, hogy kevés dolog esik meg a városban az ő tudta nélkül.

Csi San letett egy kockát, és figyelte Csen Ji tétovázó kezét. Az ember, akit megtanult a barátjának nevezni, láthatóan nem figyelt a játékra, a gondolatai másutt jártak. Csi San azon tűnődött, hogy ha emelné a téteket, nem dolgozhatna-e le egy keveset az adósságából? Úgy döntött, nem próbálkozik. Eszébe jutottak más esetek, amikor Csen Ji pontosan így altatta el az éberségét, azután pedig egyfolytában nyert.

Csen Ji letett egy másik kockát. A játék körbement a táblán, amíg az egyik őr azt nem mondta: „pung". Csi San halkan elkáromkodta magát.

Ahogy az őr felmutatta a három egyező ábrát, Csen Ji leeresztette a kezét.

- Ma estére elég lesz. Egyre jobb vagy, Han, de kezdődik a szolgálatod a kapunál.

A két őr fölállt és meghajolt. A legpocsékabb nyomornegyedből származtak, erősek voltak és hűségesek a tong urához. Csi San maradt, érezte, hogy Csen Ji beszélni akar.

- Az idegenekre gondolsz - mondta Csi San, miközben összegyűjtötte a tábláról a kockákat. Csen Ji bólintott, és a sötétben átnézett az ajtó szúnyoghálóján. Az este máris hideg volt. Vajon mit hoznak az esti órák?

- Különös emberek, Csi San. Már korábban is mondtam. Azért vettem fel őket, hogy vigyázzanak a selyemre, amikor három legényem betegség miatt kiesett. Talán őseim vezették ide őket. - Felsóhajtott, fáradtan dörgölte a szemét. - Láttad, Kaszart, ahogy figyelte, hol állnak az őrök? A szeme örökké mozog. A hajón se láttam pihenni, de hát te ugyanilyen vagy. Talán az egész népetek ilyen.

Csi San vállat vont.

- Az élet harc, gazdám, Talán nem így tartják a buddhisták is? - A pusztában, ahol az otthonom van, a gyenge hamar meghal. Mindig így volt.

- Még sosem láttam senkit, aki úgy nyilazzon, mint Kaszar. Csaknem teljes sötétségségben, egy billegő hajón simán lenyilazott hat embert. Nálatok mindenki ilyen jó?

Csi San a madzsong kockáival babrált, visszarakosgatta őket bőrdobozukba.

- Én nem, de az ujgurok mindennél többre tartják a tanulást és a kereskedelmet. A Farkasok a vadságukról híresek. - Elhallgatott, a keze is megállt. - Alig tudom elhinni, hogy a törzsek egy vezér, egy kán alatt egyesültek! Csodálatos ember lehet!

Csi San becsukta a bőrdobozt, és hátradőlt. Inni szeretett volna, hogy megnyugtassa a gyomrát, de Csen Ji sosem engedélyezte a szeszt, ha éjszaka tiszta fejre volt szükség.

- Barátságosan fogadod a népemet, amikor elérik a falakat?

- kérdezte halkan Csi San. Érezte, hogy Csen Ji rámered, de nem nézett föl, összekulcsolt kezeit bámulta.

- Gondolod, hogy elárulom a városomat? - kérdezte Csen Ji.

Csi San fölnézett, és sötét dühöt látott a férfi szemében, akiben bízni tanították az évek.

- Ez új helyzet. Talán ezt az új kánt elpusztítják a császári seregek, és ugyanilyen sors vár azokra, akik szövetségesüknek nevezik magukat. Erre gondoltál?

Csen Ji felhorkant.

Hát persze, de túlságosan sokáig éltem úgy, hogy a nyakamra léptek, Csi San. Ez a ház, a rabszolgáim, a híveim csak azért létezhetnek, mert a császár

szolgái nemtörődöm korruptságukban nem vették észre őket. Nem ereszkednek le odáig, hogy észrevegyenek. Olyanok vagyunk, mint a patkányok a raktáraikban. Időnként küldenek valakit, hogy példát statuáljon, olyankor felköttet párszáz embert. Néha olyanokat is elkapnak, akik értékesek a számomra. Vagy akiket szerettem. - Arca olyan volt beszéd közben, mint a kő. Csi San tudta, hogy a fiára gondol, aki még nem is serdült, amikor két éve beleakadt a mólónál egy vonóhálóba. Maga Csen Ji szedte le a testét onnan, ahol a reggeli szellő himbálta.

- De egy tűz nem tudja, hogy mit éget le - felelte Csi San. - Meghívod a lángokat az otthonodba, a városodba. Ki tudja, mi lesz a vége?

Csen Ji hallgatott. Éppen olyan jól tudta, mint Csi San, hogy a három idegent el is lehet tüntetni. A Sárga-folyón mindig úsznak felpüffedt, pőre tetemek. Sose tudnák meg, ki tette. Valamit mégis látott Kaszarban, és ez feltámasztotta benne a bosszúszomjat, amelyet azon a napon ásott jó mélyre, amikor a karjában tartotta fia élettelen testét.

- Hadd jöjjenek ezek a te népeid, akik íjakat és lovakat használnak. Nálad jobban meg tudom ítélni, hogy mit ígér egy ember, akit nem ismerek. Mióta dolgozol nekem?-

- Kilenc éve, gazdám - felelte Csi San.

- Mégis becsülettel kitartottál, hogy megfizethesd az adósságodat. Hányszor szökhettél volna meg, hogy visszamenj a népedhez?-

- Háromszor - ismerte el Csi San. - Háromszor gondoltam úgy, hogy megszökhetnék, mielőtt rájönnél.

- Tudtam róluk - felelte Csen Ji. - Tudtam a hajógazdáról, aki az első ajánlatot tette. Az egyik emberem volt. Nem jutottál volna messzire, elvágta volna a torkod.

Csi San elkomorodott.

- Akkor hát vizsgáztattál.

- Természetesen. Nem vagyok bolond, Csi San. Sosem voltam. Hadd jöjjenek azok a lángok Paotouba. Élve fogok állni a hamuban, mire végeznek. Hadd égjenek el a birodalmi tollbokrétás tisztek, és megismerem végre az elégedettséget. Végül még örülni is fogok.

Csen Ji fölállt és nyújtózott, a háta ropogott a csöndes szobában.

- Te szerencse játékos vagy, Csi San, ezért dolgozol nekem olyan régen. Én sosem voltam az. Magam alá gyűrtem ezt a várost, de még mindig meg kell

hajtanom a fejemet, valahányszor a császár valamelyik pincsikutyája végigléptet az utcán. Az én utcáimon, Csi San, mégis meghajtok, és belelépek a csatorna mocskába, nehogy elálljam az útjukat.

Csen Ji halott pillantással nézte a sötétséget.

De most egy tapodtat se mozdulok, Csi San. A kocka el van vetve.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Éjfélkor eleredt az eső, sűrű pászmákban zuhogott Paotou városára. A sistergő víz olyan erővel verte a cserepeket, hogy hangja távoli mennydörgésnek tűnt. Csen Ji elégedetten osztotta ki embereinek a kardokat. Ilyen időben még a koldusok is visszavonulnak az ajtónyílásukba. Jó előjel!

Ahogy kiléptek a sötét utcára, Kaszar és Ho Sza végignézett az utcán, hogy nem lesik-e őket. A hold elrejtőzött, akkor volt csak valami homályos derengés, ha a rohanó felhők szétnyíltak egy-egy folton. Temüge azt hitte, a víz elmos egy keveset a város bűzéből. Erre még áthatóbb lett: az áradat messzire vitte az emberi szenny szagát. Belevette magát az emberek tüdejébe, émelyegni kellett tőle. A kanálisok máris megteltek, Temüge látta, hogy az áradat ismeretlen, lucskos dolgokat sodor. Megborzongott, hirtelen tudatára ébredt, milyen sok ember zsúfolódik össze körülötte. Csen Ji nélkül még azt sem tudta volna, merre induljon az egymásra támaszkodó házak és boltok girbegurba útvesztőjében.

Csen Ji újabb két embere csatlakozott hozzájuk a kapunál. Noha hivatalosan nem volt kijárási tilalom, tíz ember az utcán bármelyik katonának fölkelti a figyelmét. Az egyik ember dolga az volt, hogy előremenjen és kikémlelje a kereszteződéseket, ketten lemaradtak, és figyelték, nem követik-e őket. Temüge nem bírt szabadulni attól az érzéstől, hogy ütközetbe mennek. Szorongatta Csen kardjának nedves markolatát a zuhogó esőben, és azt remélte, hogy nem kell kirántania. Reszketett, amikor könnyű ügetésben elindultak. A kapuszárnyak hangos döndüléssel csukódtak be, de senki nem nézett hátra.

Néhány utcában száraz csík maradt a kiugró tetők alatt. Az ilyen helyeken Csen Ji sétalépésben vezette a csapatot, nem akarta, hogy a futó léptek zaja leselkedésre csábítsa a lakókat. A város nem volt teljesen sötét, nem aludt. Temüge helyenként látott kovácsműhelyekből és raktárakból kiszűrődő’

fényeket: itt éjszaka is dolgoztak. Csen Ji óvintézkedései ellenére biztos volt benne, hogy tekintetek követik haladásukat.

A homályban elvesztette az időérzékét, végül már úgy érezte, a fél éjszakát futással töltötték. Az összevissza tekergőző utcákban nem volt semmi rendszer, néhol átmentek közönséges dűlőbe, ahol a ragadós sár a térdükig bekente őket. Temüge hamarosan kifulladt, ismételten megtörtént, hogy egy kar nyúlt érte a sötétből, és erőszakkal rángatta a többiek után. Fojtottan káromkodott, mert az egyik ilyen rántásnál belelépett a kanálisba, mire valami puha és hideg buggyant fel a lábujjai között. Reménykedett benne, hogy rothadt gyümölcs, és nem valami sokkal rosszabb, de nem állt meg.

A felderítő csak egyszer tért vissza, hogy egy másik utcába kormányozza Csen Jit. Temüge remélte, hogy a katonák az éjszakát inkább a meleg barakkokban töltik, mint hogy fázzanak és ázzanak, mint ők.

Csen Ji a városfal árnyékában állította meg lihegő embereit. Temüge olyannak látta a városfalat, mint a feketénél is feketébb sötétség sáncát. A másik oldalán volt az a világ, amelyet ismert. Most érezte, milyen védelmet jelent ez a fal egy városnak. Ugyanilyen fal segített a Hsziahszia Birodalmon Jincsuanban. Akárhány katonát szed is össze Dzsingisz, együttvéve sem képesek rést ütni rajta. A messzeségbe nyúló fal egy széles utca fölé magasodott, amelyben olyasfajta házak sorakoztak, mint Csen Ji otthona. Ezek azonban nem bújtak el a nyomornegyedben, hanem távol álltak egymástól, és a szellő virágoskertek illatát hozta. Paotounak ezen a részén még az utcák alaprajza is megváltozott, olyan lett, mint a rostély, ahol minden épület kapuk és falak mögé rejtőzött. Temüge levegőért kapkodott. Kis híján megfulladt, amikor Kaszar hátba vágta. Bátyja olyan nyugodtan ácsorgott, mintha esti sétára jött volna el hazulról.

Hamarosan felbukkant a kétfős utóvéd. A fejüket rázták. Nem követték őket. Csen Ji nem állt meg pihenni, súgva elrendelte, hogy mindenki bújjon el, majd elindult a legközelebbi kapuhoz. Közben Temügére esett a pillantása, aki a térdére támaszkodva rogyadozott a közelében. Odament hozzá, és a fülébe súgta:

- Őrök lesznek ott. Fölkeltik a gazdájukat, én pedig beszélek vele. Ne fenyegetőzzetek a városomban, mongol. A gazda ideges lesz, hogy ilyen későn idegenek térnek be a házába, és nem akarom, hogy bárki fegyvert rántson.

Elfordult, lesimította fekete köpenyét a kapu felé menet. Két embere kísérte, a csapat többi része az egyik oldalon a falhoz lapult, így nem lehetett látni őket. Kaszar megmarkolta Temüge köntösének ujját, és magával húzta, mielőtt öccse tiltakozhatott volna.

Csen Ji megdöngette a kaput. Temüge látta, hogy kinyílik egy zsanéron forduló, négyzet alakú tábla. Sárga fény hullott Csen Ji arcára.

- Mondd meg a gazdádnak, hogy birodalmi ügyben jöttek látogatói - szólt határozottan. - Keltsd föl, ha alszik.

Temüge nem hallotta a választ. Egy örökkévalóságba telt, mire ismét kinyílt a tábla, és Csen Ji egy másik arcba nézett.

- Nem ismerlek - mondta érthetően a férfi.

Csen Ji nagyon mozdulatlanul állt.

- A Kék Tong ismer téged, Lián. Ma este kifizeted az adósságodat.

A kapu gyorsan kinyílt, de Csen Ji nem lépte át a küszöböt.

- Ha számszeríj ászok várnak, Lián, akkor ez az utolsó éjszakád. Vannak velem emberek, de az utcák veszedelmesek. Ne ijedezz, és nem lesz semmi baj.

A láthatatlan férfi remegő hangon választ mormolt. Csen Ji csak ezután pillantott a többiek felé, és intett, hogy kövessék a házba.

Temüge félelmet látott a férfi arcán, akit az ágyából ugrasztottak ki. Liannak csaknem olyan széles volt a válla, mint Kaszaré, mégis reszketett, és lesütötte a szemét, amikor Csen Ji bevonult az otthonába.

Egyetlen őr állt a kapuban, de ő sem nézett azokra, akik bejöttek. Temüge önbizalma megnőtt. Érdeklődve nézett körül, mihelyt bezárták mögötte a kaput. Elmaradt a rohanás az esőben és a sötétségben. Élvezte, hogy Paotou építőmester ilyen alázatosan fogadja őket.

Lián hűdötten állt Csen Ji előtt. A haja borzas volt az alvástól.

- Hozatok ételt és italt - mormolta. Csen Ji megrázta a fejét.

- Erre nem lesz szükség. Mutasd meg, hol beszélhetünk veled bizalmasan. - Körülnézett a ház udvarán.

A pallér szépen gyarapodott a császári uralom alatt. Ő javította a falakat, ezenfelül három kaszárnyát húzott föl, és épített egy lóversenypályát a császári kerületben. Az otthona mégis egyszerű, bár elegáns volt. Csen Ji pillantása az egyetlen őrre tévedt, aki nagyon közel állt egy gerendáról lógó haranghoz.

- Lián, nem akarhatod, hogy az embered idecsődítse a katonákat. Szólj neki, hogy álljon távolabb attól a harangtól, különben azt fogom hinni, hogy kételkedsz a szavamban.

Az építőmester biccentett a katonának, aki összerezzent, majd átment a főépülethez. Az eső még jobban zuhogott, verte a kis udvar köveit. A hideg víztől az építőmester magához tért. Bevezette őket a házba, és lámpagyújtással leplezte a félelmét. Temüge látta, hogy remeg a keze, amikor a fölemelt gyertyával sorra gyújtja a kanócokat. A kelleténél többet gyújtott meg, mintha az elűzné a félelmet.

Csen Ji letelepedett egy kemény heverőre, és várta, hogy az építőmester befejezze a szöszmötölést. Kaszar, Ho Sza és Temüge egymás mellett állva, néma bűvöletben figyelte a jelenetet. Csen Ji őrei gazdájuk mögé álltak. Temüge észrevette, hogy a pallér szeme rájuk villan, elraktározza az új fenyegetést.

Végül nem késlekedhetett tovább. Leült Csen Jivel szemben, összekulcsolta ujjait, hogy ne látsszék a remegésük.

- Megfizettem a tizedet a tongnak - mondta. - Talán kevés volt?

- Nem volt kevés - válaszolta Csen Ji. Letörölte az arcáról az esővizet, keze végigfutott a haján, a csöppek a padlóra hullottak. Lián pillantása követte őket. - Nem ez hozott ide hozzád.

Mielőtt folytathatta volna, Liánból kirobbant a szó: - Akkor hát a munkásoké Minden embert alkalmaztam, akit tudtam, de az a kettő, akit küldtél, nem dolgozik. A többiek panaszkodnak, hogy nem veszik ki a részüket a munkából. Ma reggel akartam elbocsátani őket, de ha ragaszkodsz hozzá, hogy maradjanak...

Csen Ji márványszobor merevségű arccal nézte.

- Barátaim fiai. Maradnak, de nem ezért vagyok itt.

A pallér kissé megroskadt ültében.

- Akkor nem értem, miért - mondta.

- Van valaki, aki átveheti tőled a fal karbantartását?

- A fiam, nagyuram.

Csen Ji nem mozdult, míg a pallér rá nem nézett.

- Nem vagyok nagyúr, Lián. Barátod vagyok, aki szívességet kér tőled.

- Bármit megteszek - felelte Lián, és várta a legrosszabbat.

Csen Ji elégedetten bólintott.

- Akkor hívasd a fiadat, és közöld vele, hogy átveszi a munkádat egy, esetleg két évre. Igazán jókat hallottam róla.

- Igazán jó gyerek - helyeselt buzgón Lián. - Hallgatni fog az apjára.

- Azt bölcsen teszi, Lián. Mondd meg neki, hogy ez alatt az idő alatt távol leszel, talán hogy egy új márványbányát keress valahol. Találj ki akármilyen hazugságot, de nem szabad gyanakodnia. Emlékeztesd rá, hogy az apa távollétében a gyereknek kell lerónia a szülő adósságait, és magyarázd el, hogy tizedet kell fizetnie a tongnak, ha dolgozni akar.

- Rendben - felelte Lián. Verejtékezett, Temüge látta, hogy a haja tövén fényes csíkban ül az izzadtság. Észrevette, hogy a nagydarab embernek minden bátorságát össze kell szednie a következő kérdéshez:

- Ugyanazt fogom mondani a feleségemnek és a gyermekeknek, de megtudhatom az igazságot?

Csen Ji vállat vont, a fejét oldalra hajtotta.

- Változtat az valamin is, Lián?

- Nem, nagyuram. Bocsánat...

- Nem érdekes. Elkíséred a barátaimat, akik elhagyják a várost. A szakértelmedre van szükségük, Lián. Hozd magaddal a szerszámaidat, és amikor elvégzed a munkádat, akkor gondoskodom róla, hogy jutalmat kapjál.

A pallér siralmasan bólintott. Csen Ji hirtelen fölállt.

- Beszélj a szeretteiddel, azután gyere velem.

Az építőmester otthagyta a csoportot, és eltűnt a ház sötétjében. Azok, akik maradtak, kicsit megkönnyebbültek. Kaszar odament egy selyemfüggönyhöz, letörölte vele az esővizet az arcáról és a hajáról. Temüge gyermeksírást hallott a távolból. Lián most mondta el, amit közöltek vele.

- Nem tudom, mihez kezdtünk volna, ha nem segítesz nekünk - mondta Ho Sza Csen Jinek.

A tong ura kissé elmosolyodott.

- Addig idétlenkedtetek volna a városomban, amíg a katonák el nem fognak. Talán el kellett volna jönnöm, hogy megnézzem, amint az idegen kémeket karóba húzzák, vagy fölakasztják. Az istenek állhatatlanok, de ez alkalommal veletek voltak.

- Végiggondoltad, hogyan juttatsz ki minket a városból?- kérdezte Temüge. Mielőtt Csen Ji válaszolhatott volna, visszatért Lián. A szeme vörös volt, de egyenesen tartotta magát, és a félelem egy része eltűnt belőle. Vastag

viaszosvászon esőkabátot vett, és bőrbe burkolt csomag volt a vállán. Úgy kapaszkodott bele, mintha vigaszt nyerne belőle.

- Itt vannak a szerszámaim - mondta Csen Jinek. - Készen állok.

*

Eljöttek a házból Csen Ji megint előreküldött egy embert, hogy lesse, merre járőröznek a katonák. Csendesedett a zápor, Temüge a felhők résében megpillantotta az Észak-csillagot. Csen Ji nem magyarázott. Most nyugat felé tartottak a fallal párhuzamosan. Temügének szaporáznia kellett a lépést, hogy ne maradjon le.

Előttük a sötétből kiáltás harsant. A csapat egy emberként torpant meg.

- Dugjátok el a kardokat! - sziszegte Csen Ji. Temüge idegesen nyelt egyet, amikor lépteket hallott a kövezeten. Arra számítottak, hogy felderítőjük jön vissza, ehelyett vassal szegecselt szandálok koppantak. Csen Ji körülnézett, egérutat keresett.

- Ne mozduljatok! - förmedt rájuk egy hang a sötétből. Temüge olyan közel állt, hogy látta Csen Ji fintorát.

Hat pikkelypáncélos katona jött. Vezetőjük tollas-tüskés sisakot hordott. Temüge némán felnyögött számszeríjaik láttán. Csen Ji embereivel nem sok esélyük van, hogy átverekedjék magukat rajtuk. A pánik savként marta a torkát, és gondolkodás nélkül hátrálni kezdett. Kaszar acélos szorítása állította meg.

- Hol a kapitányotoké - kérdezte Csen Ji. - Lujan kezeskedik értem. - Ekkor vette észre, hogy embere a katonák markában vergődik. Rá se hederített.

A tollas tiszt elkomorodott erre a hangra, és előbbre lépett.

- Lujan ma éjjel nincs szolgálatban. Mi az oka annak, hogy a sötétben az utcán futkostok?-

Majd Lujan elmagyarázza - felelte Csen Ji. Idegesen megnyalta a száját. - Nekem azt mondta, a neve elég, hogy továbbengedjetek.

A tiszt hátrapillantott a boldogtalanra, akit a tarkójánál fogva hurcoltak magukkal.

- Nekem nem mondta. Gyere vissza a barakkokhoz, és majd megkérdezzük tőle.

Csen Ji felsóhajtott.

- Nem. Semmi ilyesmit nem csinálunk - mondta. Előreszökkent, késével átdöfte a tiszt torkát, aki fojtott kiáltással zuhant hanyatt. Mögötte a számszeríjas katonák azonnal kilőtték a csoportra a valamennyi nyílvesszőjüket. Valaki felkiáltott, azután Csen Ji emberei rájuk vetették magukat, pengéikkel sarabolták a katonákat,

Kaszar kirántotta a kapott kardot, és teli tüdőből felordított. A hangra a legközelebbi katona hátrált egy lépést, és Kaszar leütötte. Olyan közel lépett hozzá, hogy az alkarjával csaphassa arcul. A katona összecsuklott az ütéstől. Kaszar elrohant mellette, pörgött-forgott, mint egy gonosz széltölcsér, ütötte az ellenséget könyökkel, lábbal, fejjel, mindennel, amivel a földre küldhette őket. Azok, akik kilőtték nyilaikat, csak önvédelmül emelték föl a számszeríjakat. Kaszar pengéje darabokra törte az egyik fegyvert, mielőtt nyakát szegte egy katonának. Szélként suhant a sötétségben, belerúgott egy térdbe, és eltörte. A katonákat lelassította a páncél, de Kaszar villámgyors volt, előre megérzett minden támadást. Valaki hátulról megmarkolta kardot tartó kezét. A fejével csapott hátra, állkapcson találta támadóját, aki a fájdalomtól nyögve összerogyott.

Temüge felordított, amikor az egyik katona nekiment. Vadul csapkodott a kardjával, de a rettegés elgyöngítette. Valahol megkondult egy harang. Meghallotta a hangot, és közben érezte, hogy fölemelik. Rikoltozni kezdett, csupán akkor hallgatott el, amikor Ho Sza arcul ütötte.

- Nyughass! Vége van! - vakkantott rá a katona, aki Kaszar öccse helyett is szégyellte magát. Temüge belekapaszkodott a karjába, hogy föláll jón, közben Kaszart nézte a megtört testek gyűrűjében.

- Te ezeket hívod katonának, Csen Jit - kérdezte Kaszar. - Úgy mozognak, mint a beteg birkák.

Csen Ji döbbenten nézte, ahogy Kaszar közömbösen ledöf egy katonát, aki még mozgott. Keresett egy rést a pikkelypáncélon, majd teljes súlyával ránehezedett a kardra. Csen Ji nem tudta elhinni, hogy valaki ilyen sebesen mozoghasson. Az embereit az ügyességük miatt alkalmazta, de Kaszar mellett úgy hatottak, mint a parasztok. Váratlanul szeretett volna védelmére kelni városa katonáinak, bármennyire gyűlölte is őket.

- Hat városi laktanya van, mindegyikben ötszáz vagy még több ilyen beteg birka - felelte. - Ez elég.

Kaszar fél lábbal rálépett az egyik testre.

-A népem élve eszi meg őket - mondta. Elfintorodott, megérintette a kulcscsontját. Véres lett a keze, bár az eső gyorsan lemosta a vörösséget.

- Megvágtak - mondta Temüge.

- Túlságosan hozzászoktam, hogy páncélban harcoljak, öcsém. Átengedtem a csapást. - Dühösen belerúgott a tiszt sisakjába, amely a lába mellett hevert, most pedig odébb pattogott a kövezeten.

Csen Ji két embere ernyedten csüngött társaik között, a tócsák megpirosodtak a lábuknál. Csen Ji megvizsgálta őket, megérintette a mellükből kiálló nyílvesszőket. Sebesen gondolkodott, tervei összezavarodtak.

- Senki sem kerülheti el a kereket - mondta. - Fektessétek le ide őket, hogy rájuk találjanak. A birodalmi tisztek holnap hullákat akarnak majd bemutatni a tömegnek.

Elengedték a két halottat, elterültek a kövezeten. Temüge látta, hogy a többiek is sebesültek. Ziháltak, mint kutyák a napon. Csen Ji most felé fordult. Gúnyos megvetésbe csapott át a haragja:

- Pillanatnyilag biztonságban vagy, gyáva nyúl, de ezek szét fogják szedni a várost, hogy ránk találjanak. Ha nem tudlak titeket ma éjjel kijuttatni, akkor itt maradtok tavaszig.

Temüge arca vörös volt a megaláztatástól. A csoport minden tagja őt nézte, Kaszar pedig elfordította a tekintetét. Csen Ji a hüvelyébe lökte a kardját, és tovább ügetett a fal felé. A felderítő túlélte a véres harcot, és ismét az élre állt.

*

A nyugati kapu kisebb volt annál, amelyen a folyó felől jövet beszekereztek. Temüge kétségbeesésére elöl egyre világosabb lett, és ordítozást hallott. Akármelyik polgár húzta is meg a harangot, a katonák kirontottak a barakkokból, és Csen Ji alig tudta elkerülni őket. A kapu melletti sötét épület felé tartott, megverte az ajtót, hogy engedjék be őket. Temüge éppen meghallotta, hogy páncélos emberek közelednek, amikor kinyílt az ajtó. Berontottak, gyorsan becsukták maguk mögött.

- Küldj föl néhány embert a magasabban levő ablakokhoz - mondta Csen Ji annak, aki ajtót nyitott. - Mondják el, mit látnak. - Az orra alatt káromkodott, Temüge meg sem merte szólítani. Attól tért magához, hogy meglátta Kaszar kulcscsontján a csúnya vágást. Tűt és macskabél fonalat kért Csen Ji egyik

emberétől. Bátyja morogva figyelte, ahogy dülöngélő öltésekkel összevarrja a vágást. A vér és az eső kitisztította a sebet, Temüge úgy gondolta, nem fog elfertőződni. A cselekvés lecsillapította vad szívdobogását, és elterelte a gondolatait arról a tényről, hogy ebben a pillanatban is vadásznak rájuk.

Föntről leszólt az egyik ember. Kihajolt a korláton, és rekedten súgta:

- A kaput bezárták és eltorlaszolták! Talán száz katonát látok, noha a legtöbb indulóban van. Harmincan őrzik a kaput.

- Számszeríjaké - kérdezte Csen Ji.

- Húsz vagy valamivel több.

- Akkor csapdába estünk. Át fogják kutatni a várost utánunk. - Temügéhez fordult.

- Többé nem tudok segíteni nektek. Ha megtalálnak, megölnek, és a Kék Tongnak új vezérre lesz szüksége. Itt kell hagyjalak titeket.

A pallér nem harcolt a többiekkel. Fegyvertelenül lelépett az út menti árokba, amint a küzdelem elkezdődött.

- Én tudok egy utat, amin át ki lehet jutni - mondta a pallér.

- Ha nem zavar titeket, hogy kicsit piszkos lesz a kezetek.

- Katonák az utcán! - sziszegte fentről a figyelő. - Kopogtatnak az ajtókon, átkutatják a házakat.

- Mondd gyorsan, Lián! - parancsolta Csen Ji. - Ha minket elkapnak, te sem úszód meg.

A pallér komor arccal bólintott.

- Indulnunk kell. Nincs messze.

Hat ember térdelt Dzsingisz előtt a sercegő birkafaggyú lámpások homályos sárga fényében. Mindegyiknek hátra volt kötve a kezet. Férfiak lévén, kőkemény arccal viszonozták a pillantását, mintha nem marcangolta volna őket a rettegés a kántól. Dzsingisz föl-alá járt előttük. Csakahajt ágyából hívták el, és még akkor is dühöngött, amikor látta, hogy Kacsun szólította a sötétből.

A hat férfi egy családhoz tartozott, testvérek voltak. A legifjabb alig nőtt ki a gyerekkorból, a legidősebbek harcosok voltak, házas emberek, apák.

- Mindnyájan föleskǘdtetek rám! - reccsent rájuk Dzsingisz. Beszéd közben még jobban feldühödött, legszívesebben mind a hatnak levágta volna a fejét.

- Egyikőtök megölt egy urjankaj fiút. Ha jelentkezik, csak ő hal meg. Ha nem, akkor elveszem valamennyiőtök életét. - Kihúzta apjának kardját, lassan,

hogy mindnyájan hallják a hangját. Érezte, hogy kint, a lámpák fényköre mögött egyre nő a tömeg, mely látni akarta, hogyan tesz igazságot Dzsingisz. Nem akart csalódást okozni nekik. A legifjabb mögé állt, és úgy emelte föl a kardot, mintha semmi súlya nem lenne.

- Én megtalálom a tettest, nagyuram - szólt halkan a sötétség pereméről Kökcsü. A testvérek fölnéztek, amikor a rettenetes tekintetű sámán belépett a halvány fénybe. - Csak a fejükre kell tennem a kezemet, és tudni fogom, melyiküket keresed.

A testvérek reszkettek. Dzsingisz bólintott, a hüvelybe lökte a kardját.

- Varázsolj, sámán. A fiút széttépték. Tudd meg, ki tette.

Kökcsü meghajolt, és a testvérek elé állt. Rá se mertek nézni.

Dzsingisz feszülten figyelte, ahogy Kökcsü könnyedén az első férfi fejére teszi a kezét, és behunyja a szemét. A sámán nyelv szavai folyóként áradtak belőle. Az egyik testvér megrándult, csaknem elesett, alig bírta visszanyerni az egyensúlyát.

Ahogy Kökcsü fölemelte a kezét, az első testvér kábultan imbolygott, arcából kifutott a vér. Túl a fénykörön egyre nőtt a tömeg, sok százan mormoltak a sötétben. Kökcsü a második férfihoz lépett, beszívta a levegőt, behunyta a szemét.

- A fiú. - mondta. - A fiú látta... - Mozdulatlanul állt, a tábor lélegzetvisszafojtva figyelte. Végül megrázkódott, mintha súlyos terhet dobna le magáról. - Az egyik ember ezek közül áruló, nagyuram. Láttam. Láttam az arcát. Ő ölte meg a fiút, hogy ne mondhassa el, mit látott.

A negyedik emberhez ugrott, aki a legidősebb volt a testvérek között. A férfi fejéhez kapott, vonagló ujjai táncoló csontoknak látszottak a fekete hajban.

- Nem öltem meg azt a fiút! - A férfi üvöltött és vergődött.

- Ha hazudsz, a szellemek ellopják a lelkedet - sziszegte Kökcsü a hűdött csendben. - Merjél még egyszer hazudni, és mutasd meg kán urunknak, mi a sorsa az árulóknak és gyilkosoknak.

A harcos arca szétesett a rettegéstől.

- Nem én öltem meg azt a fiút. Esküszöm! - kiáltotta. Hirtelen megvonaglott Kökcsü súlyos keze alatt. A tömeg felordított félelmében. Borzadva nézték, ahogy a férfi szeme fennakad, álla leesik. Oldalra dőlt,

kitépve magát az iszonyú szorításból. Rángatózott, a hólyagja elengedett, vizelete gőzölgött a deres füvön.

Kökcsü figyelte, amíg mozdulatlanná dermedt. Kifordult szeme fehéren villogott a fényben. Irdatlan csend volt, betöltötte az egész tábort. Csak Dzsingisz tudta megtörni, de még neki is küzdenie kellett, hogy szabaduljon az áhítat és félelem szorításából.

Vágjátok el a többiek kötelékeit - mondta. - A fiú halálának rejtélye megoldódott. - Kökcsü meghajolt előtte. Dzsingisz elbocsátotta a tömeget, hadd menjenek haza, hogy rettegve várják a napfelkeltét.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Harangok riasztották Paotout, miközben Lián nyomán loholtak az éjszakában. Még a sötétség is felszállt ott, ahol a házakban fölébredtek, és lámpát gyújtottak a kapuban. Keresztülrohantak fénytócsákon, melyekben aranypelyhekké változott az eső, majd eltűntek a feketeségben.

A katonák, noha a közelben jártak, nem vették észre a távozásukat. Lián láthatólag jól ismerte a környéket, habozás nélkül futott a gazdagok házai mögött az apró sikátorokban. A birodalmi hadsereg legtöbb egysége a kapuk köré csoportosult, de voltak, akik a város központja felé tartottak, egyre szorosabbra húzva a hálót a bűnözők köré, akik megölték az embereiket.

Temüge halkan lihegett, és igyekezett nem lemaradni. A fal mentén futottak, bár Lián néhányszor elfordult, hogy kikerülje a nyitott udvarokat és a kereszteződéseket. Kaszar mellette loholt, a katonákat leste. Elvigyorodott, valahányszor Temüge ránézett. Az öccse annak a hülyének a vigyorát látta ebben, aki nem tudja elképzelni, mi következik akkor, ha elkapják őket. A saját fantáziája brutálisan elegendő volt mindkettőjüknek. Futás közben is összerázkódott, ha elképzelte a bőrét perzselő, tüzes vasakat.

Lián megállt egy falszakasznál. Itt nem nyüzsögtek katonák, de a harangozás az ajtóba csalta az embereket, akik riadtan lesték a futó férfiakat.

Lián zihálva fordult feléjük.

-A falat itt javítjuk. A törmelékes kosarak kötelein felmászhatunk. Ma éjjel nem találtok más kijáratot Paotouból.

- Mutasd - mondta Csen Ji. Lián körülnézett a sápadt arcokon, amelyek minden ablakból őket bámulták. Idegesen nyelt, és bólintott, odavezette őket, ahol már a kezükkel kitapinthatták a városfal ódon köveit.

Kötéltekercsek hevertek a sötétben. Látták a puha, kerekded kosarakat, amelyekkel felhúzzák a törmeléket, hogy beleöntsék a fal közepén levő nyílásba. Három kötél feszes volt, Csen Ji lelkes kiáltással megragadta az egyiket.

- Ezt jól csináltad, Lián. Létrák nincsenek?

- Éjszakára be vannak zárva - felelte Lián. - Elég könnyen le tudom törni a lakatot, de az csak késleltetné a kijutást.

- Akkor maradunk ennél. Fogd a kötelet, és mutasd, hogy használjuk.

A pallér ledobta a földre a szerszámos csomagot, és az erőfeszítéstől nyögve mászni kezdett. Nehéz volt megítélni a fal magasságát a sötétben, de ahogy Temüge fölnézett rá, irdatlannak találta. Ökölbe szorította a kezét, kétségbeesetten vágyott rá, hogy ne alázzák meg újra Kaszar előtt. Fel fog mászni. A kilátás, hogy úgy húzzák föl, mint egy zsákot, túlságosan félelmes volt ahhoz, hogy végiggondolja.

Ho Sza és Kaszar egyszerre indult, habár Kaszar visszanézett az öccsére, mielőtt kapaszkodni kezdett. Semmi kétség, úgy vélte, hogy gyenge öccse megcsúszik, és ráesik Csen Jire. Ő lesz az isteni bosszú eszköze. Temüge dühösen állta a pillantását. Kaszar elvigyorodott, nekirugaszkodott, Úgy mászott, mint a mókus, láthatólag nem erőltette meg magát, még a sebe sem zavarta.

- Ti várjatok - mormolta Csen Ji az embereinek. - Fölmegyek ezekkel, azután visszajövök hozzátok, ha szerencsésen leértek. Valakinek vissza kell húznia a köteleket a túloldalról.

Vastag kötelet nyomott Temüge markába, és figyelte, ahogy a fiatalember kapaszkodni kezd, reszkető karokkal húzódzkodott fölfelé, a fal tetejére. Csen Ji bosszúsan csóválta a fejét.

- Le ne essél, gyáva nyúl! - mondta. Mivel kis ember volt, egykettőre feljutott, otthagyva Temügét, aki magányosan kapaszkodott a sötétben. A karja égett, verejtékcseppek folytak a szemébe, mégis kényszerítette magát, hogy megvesse a lábát a durva köveken, messze kilógva a lentiek fölött. A fal tetején nem volt világosság, Temüge csaknem elengedte a kötelet ijedtében, amikor erős kezek ragadták meg és felhúzták a párkányra.

Temüge lihegve, mérhetetlenül megkönnyebbülve terült el. A többiek ügyet sem vetettek rá. Fölállt, vadul lüktető szívvel visszanézett a városra. Odalent levágták a törmelékes kosarakat. A köteleket gyorsan felhúzták, majd átdobták a túlsó oldalra.

A fal tíz láb méter széles volt, a kötelek megfeszültek. Lián halkan elkáromkodta magát, amikor látta, hogy odakint nem érnek le a földig.

- A végén ugranunk kell. Reménykedjünk, hogy senkinek nem törik el a lába - mondta.

Az utolsó kötelet is felhúzták. Útközben nagyokat koppant a falon, mert hozzákötötték Lián szerszámait, Kaszar íját és három egyszerű kardot. Lián ledobta a fal külső oldalán, aztán megállt, várta Csen parancsát.

- Menjetek - mondta Csen Ji. - Gyalogolni fogtok, hacsak nem találtok olyan helyet, ahol vásárolhattok magatoknak néhány öszvért.

- En ugyan nem ülök öszvérre - közölte azonnal Kaszar. - Nincsenek lovak ezen a vidéken, amelyeket érdemes ellopni?

- Túl nagy a kockázat. Népetek északra él, hacsak nem Hsziahszián keresztül akartok visszatérni. Az alig néhány száz li, de minden út és hágó mentén ott vannak a birodalmi katonaság őrházai. Jobban teszitek, ha egyenesen nyugatnak mentek a hegyekbe, és csakis éjszaka utaztok.

- Meglátjuk - mondta Kaszar. - Ég veled, kis tolvaj! Nem felejtem el, hogy segítettél nekünk. - Lekuporodott a fal peremén, azután lecsúszott, csak a könyökével tartva magát, majd a himbálózó kötél után nyúlt. Ho Sza csak biccentett Csen Jinek és követte Kaszart. Temüge is szó nélkül távozott volna, ha a kis ember rá nem teszi a tenyerét a vállára.

-A kánod megkapta, amit akart. Elvárom, hogy tartsa be az ígéretet, amelyet ti tolmácsoltatok.

Temüge mereven bólintott. Fikarcnyit sem érdekelte volna, ha Dzsingisz porig égeti Paotout.

- Természetesen - mondta. - Tisztességes emberek vagyunk. - Csen Ji nézte, ahogy leereszkedik, éppen olyan ügyetlenül és esetlenül, ahogy feljött. A Kék Tong vezére sóhajtott, mikor egyedül maradt a falon. Nem bízott Temügében. Sunyi a tekintete, és gyáva. Kaszar rokonlélek: kegyetlen, de remélhetőleg osztozik vele a becsületről és a tartozásról vallott elvekben. Vállat vont, visszatért a városba. Nem élvezte a kockázatot, sosem értette meg azokat, akik szerették. - A kocka el van vetve - mormolta. - Ki tudja, mit mutat majd?

*

A tizedik napon por lepte be a négy embert, és a lábuk is fájt már. Mivel nem szokott a gyalogláshoz, Kaszar egyre jobban sántított, és egyre savanyúbb lett a kedve. Amióta kikerültek Csen Ji hatóköréből, Lián csak néhány kérdést tett föl, aztán komor csöndben lépkedett. A vállán vitte a szerszámait, és noha megosztotta a többiekkel a nyulakat, amelyeket Kaszar lőtt, meg sem próbált csatlakozni a társalgáshoz, amikor a többiek az utat tervezték. A vad szél miatt fél kézzel a ruhájukat kellett összefogniuk magukon.

Kaszar a legrövidebb úton akart északnak tartani. Temüge vitatkozott, de Kaszar lehurrogta, viszont Ho Sza megingatta Kaszart, mert leírta a csin erődöket és a falat, amely a birodalmat védi a támadóktól. Bár az őrök száma időközben erősen megfogyatkozott, de még mindig elegen voltak, hogy a négy emberre veszélyt jelentsenek. Az egyetlen biztonságos út nyugat felé vezet a Sárga-folyó partján, amíg el nem érik a hegyeket, amelyek elválasztják Hsziahszia Birodalmat a Góbi sivatagtól.

A tizedik nap végén Kaszar ragaszkodott hozzá, hogy benézzenek egy csin faluba lóért. Ő és az öccse még mindig egy kisebb vagyont cipeltek magukkal ezüstben és aranyban - éppen eleget ahhoz, hogy megrémítsék vele a parasztokat, akik sose láttak ehhez fogható vagyont. Még kereskedőit is nehezen találtak, aki néhány ezüstöt bronzra váltson. Este üres kézzel indultak tovább, mert nem akartak sokáig egy helyen maradni.

Mire a hold magasabbra hágott, a négy fáradt férfi egy fenyőerdőbe ért. Lassan jutottak előre, mert állatok csapásain haladtak, de közben igyekeztek a csillagokat is szemmel tartani, hogy tarthassák útirányukat. Temüge életében először érezte verejtékből és piszokból keveredő' testszagát, és azt kívánta, bár megfürödhetne csin szokás szerint. Vágyakozva gondolt első városi tapasztalataira. Milyen tiszta volt Csen Ji háza! Nem érdekelték a koldusok, se az embertömege, amely úgy hemzsegett, mint nyüvek a húsban. Egy kán fia és öccse volt, sosem juthatott ilyen alacsony sorba. Megvilágosodás volt számára, hogy gazdag ember így is élhet. Miközben a sötétben bandukoltak, kérdésekkel árasztotta el Liánt. A pallért meglepte, hogy Temüge ilyen keveset tud a városi életről. Nem érthette, hogy a fiatalembernek minden új tény olyan, mint a víz a szomjazónak. Mesélt az inasiskolákról és az egyetemekről, ahova elmennek a nagy gondolkodók, hogy eszmét cseréljenek, és vérontás nélkül vitatkozzanak.

Pallérként elmesélte, hogy a város legszegényebb negyedeiben is kiépítették a szennyvízhálózatot, noha a korrupció több mint tíz évre megakasztotta a munkálatokat. Temüge itta a szavait és menet közben arról álmodott, hogy tanult emberekkel sétálgat egy napsütötte udvaron. Hátrakulcsolják a kezüket, és fontos kérdésekről beszélgetnek. Aztán megbotlott egy rejtőző gyökérben, és Kaszar nevetése darabokra törte az álomképet.

Aztán Kaszar torpant meg hirtelen, és Ho Sza a hátának ütközött. A katona öreg róka volt ahhoz, hogy megtörje a csöndet. Lián értetlenül állt, Temüge elakadó lélegzettel ébredt fel álmaiból. Biztos, hogy nem követik őket? Két napja láttak egy őrállomást az út mentén, amelyet nagy ívben elkerültek. Megérkezett a parancs, hogy keressék a szökevényeket? Belemart a kétségbeesés. Egész biztos, hogy Csen Ji, cserébe az életéért, föladta őket! Ő ezt tette volna. Olyan rettegés fogta el a sötétben, minden árnyékban ellenséget látott.

- Mi azé - kérdezte sziszegve a bátyja hátától.

Kaszar forgatta a fejét, fülelt.

- Hangokat hallottam. A szél megváltozott, de tényleg hallottam.

- Akkor néhány mérföld hosszan dél felé kellene mennünk, hogy kikerüljük őket - suttogta Ho Sza. - Ha minket keresnek, akkor jobb, ha lapítunk egy napig.

- Katonák nem táboroznak erdőben - mondta Kaszar. - Túl könnyű lenne becserkészni őket. Menjünk tovább, de lassan. Készítsétek a fegyvereket.

Lián elővett egy hosszú nyelű kalapácsot a szerszámos csomagból, és a másik vállára lendítette. Temüge növekvő haraggal nézett Kaszarra.

- Mit érdekel az minket, hogy ki tartózkodik még ebben az erdőben«? - kérdezte. - Ho Szának igaza van, meg kéne kerülnünk őket.

- Ha vannak lovaik, akkor érdemes kockáztatni. Azt hiszem, havazni fog, és belefáradtam a gyaloglásba - felelte Kaszar. Szó nélkül továbblopakodott, kényszerítve a többieket, hogy kövessék. Temüge némán káromkodott. Az ő képzeletének városában nem járhatják az utcákat a Kaszar-féle alakok. Talán a falakat védhetik, miközben a jobb emberek megkapják a nekik járó tiszteletet és megbecsülést.

Ahogy tovább lopakodtak a keskeny ösvényen, tűz izzása tört át a lombokon. Valamennyien hallották azt, amit Kaszar finom hallásával érzékelt.

Az éjszakai levegőben tisztán föl lehetett ismerni a nevetést. Kaszar felragyogott, mert egy kanca nyihogását is hallották.

A négy ember lassan kúszott a fény felé, mozgásuk neszét elnyomta a rikoltozás és a nevetgélés. Közelebb lopózva, Kaszar lelapult, és belesett az ősöreg, bütykös gyökerekkel teleszőtt kis tisztásra.

Volt ott egy öszvér: a bőrszíjat rángatta, amellyel egy bokorhoz kötötték. Kaszar örömére három bozontos lovacskát is kipányváztak a tisztás szélén. Kicsik, soványak voltak, lógatták a fejüket. Kaszar tekintete megkeményedett, amikor észrevette az állatok hátsóján a fehér forradásokat. Elővette íját, a nyílvesszőket a vadrózsabokorra fektette.

Négy ember ült a tűznél, hárman a negyedik kínzásával szórakoztak. Ez egy sötétvörös ruhába öltözött emberke volt, akinek borotvált feje izzadtan ragyogott a tűz fényében. A többiek nem viseltek páncélt, de kést viseltek az övükön, és egy kurta íjat támasztottak egy fa törzsének. Komisz képű alakok voltak, akik azzal szórakoztak, hogy előreugrottak, megütötték a negyediket, aztán visszaugrottak. A kis ember arca zúzott és szederjes volt, viszont az egyik támadónak ömlött a vér az orrából, és nem hahotázott a többiekkel.

Miközben Kaszar leste őket, a vérző orrú odavágott egy husánggal, amitől a kis ember megtántorodott. Az ütés puffanását az egész tisztáson hallani lehetett. Kaszar farkasvigyorral, tapogatózva húrozta föl az íját. Visszakúszott Ho Sza mellé, el a fényből. A hangja nem volt több halk suttogásnál.

- Szükségünk van a lovaikra. Nem úgy festenek, mintha katonák lennének, és én kettőt leszedek az íjammal, ti pedig lerohanjátok a harmadikat. Van még egy fiatalember, olyan a feje, mint egy tojás. Még mindig harcol, de nem sok esélye van hármuk ellen.

Lehet, hogy szerzetes - mondta Ho Sza. - Kemény emberek azok, holott minden idejüket koldulással és imádkozással töltik. Csak ne becsüld le.

Kaszar derűsen nézett rá.

- Egész gyermekkoromat azzal töltöttem hajnaltól alkonyaiig, hogy a fegyverforgatást tanultam. Még nem láttam senkit a népedből, aki képes szembeszállni velem.

Ho Sza elkomorodva rázta meg a fejét.

- Ha szerzetes, akkor igyekszik nem megölni a támadóit. Már láttam, amikor bemutatták képességeiket királyomnak.

Kaszar halkan felhorkant.

- Különös emberek vagytok ti. Katonák, akik nem tudnak harcolni, szent emberek, akik viszont igen. Mondd meg Liánnak, készítse a kalapácsát, mire kilövöm a nyilakat.

Ismét előrekúszott, és lassan feltérdelt. Meglepetésére a vérző orrú férfi a földön fetrengett. A másik kettő komor hallgatásba burkolózott. A fiatal szerzetes a zúzódásai ellenére is egyenesen állt, és Kaszar hallotta, hogy nyugodt hangon beszél kínzóihoz. Az egyik vicsorogva félredobta a husángot, és a gonosz külsejű az övén lógó tőrhöz kapott.

Kaszar megfeszítette a nyilat. A nyikkanásra a szerzetes átnézett a lángok fölött Kaszarra, és hirtelen meghajlította a lábát, mintha ugrani készülne. A többiek észe sem vették. Egyikük rárontott a szerzetesre, hogy mellbe döfje a tőrével.

Kaszar kifújta magából a levegőt, és eleresztett egy nyilat, amely a hóna alatt találta el a banditát, és leütötte a lábáról. A másik megpördült, amikor Lián és Ho Sza ordítva felugrott. Eközben a szerzetes odalépett a megmaradt férfihoz, és ököllel rácsapott a fejére, amitől az a tűzbe zuhant. Az üvöltő Ho Szára és Lianra rá sem hederítve a szerzetes kihúzta a tűzből támadóját, leveregette füstölgő hajáról a parazsat. A bandita ernyedten lógott a kezéből, de a kis ember minden erőlködés nélkül tartotta.

Amikor végzett, szembefordult az újonnan jöttekkel, és bólintott. A vérző orrú ember nyöszörgött félelmében és fájdalmában. Kaszar menet közben újabb nyilat helyezett a húrra, Temüge a nyomában lépkedett.

A szerzetes kitalálta, mit tervez Kaszar. Előreugrott, így a mongol nem láthatta a földön fetrengő embert. Borotvált koponyájával alig tűnt sihedernél idősebbnek.

- Állj félre! - mondta Kaszar.

A szavakat nyilvánvalóan hallotta, mégsem állt félre. Karba fonta a kezét, és nézte a nyílvesszőt.

- Ho Sza, mondd meg neki, hogy menjen arrébb! - szűrte Kaszar a fogai között, mert erejét megfeszítve tartotta az íjat.

- Mondd meg, hogy szükségünk van az öszvérére, egyébként mehet, amint megöltük a másikat.

Ho Sza beszélni kezdett, és Kaszar látta, hogy a szerzetes arca földerül az ismerős szavak hallatán. Heves szópárbaj következett, és amikor sehogy sem

akart véget érni, Kaszar elkáromkodta magát csin nyelven, és leeresztette az íjat.

- Azt mondja, erre semmi szükség, és a férfi élete nem a miénk, hogy elvegyük - összegezte végül Ho Sza. - Azt is mondja, hogy nem adja oda az öszvért, mert az nem az övé, csak kölcsön kapta.

- Talán nem látja az íjamat? - kérdezte Kaszar, és egy rándítással a szerzetes felé fordította a fegyvert.

- Nem érdekli, ha tucatnyi nyíllal veszed is célba. Szent ember, nem fél.

- Szent kölyök egy öszvérrel, amely jó lesz Temügének - vágott vissza Kaszar. - Hacsak nem akarsz az öcsémmel egy lovon ülni.

- Nincs kifogásom ellene - mondta azonnal Ho Sza. Ismét a szerzetessel beszélt, közben háromszor is meghajolt. Végül a fiú határozottan bólintott, és Kaszarra nézett.

- Azt mondja, elviheted a lovakat - szólt Ho Sza. - Ő itt marad, és ápolja a sebesülteket.

Kaszar értetlenül rázta a fejét.

- Megköszönte, hogy megmentettük?-

Ho Sza értetlenül nézett rá.

- Nem volt szüksége arra, hogy megmentsük.

Kaszar összevont szemöldökkel meredt a szerzetesre, aki nyugodtan nézett rá vissza.

- Tetszene Dzsingisznek - mondta hirtelen Kaszar. - Kérdezd meg, nem akar-e velünk jönni.

Ho Sza ismét beszélni kezdett. A fiú megrázta a fejét, közben egyfolytában Kaszart nézte.

- Azt mondja, talán Buddha rendezi úgy, hogy különös helyekre jusson, de neki a szegények között a helye.

Kaszar felhorkant.

- Szegények mindenütt vannak. Kérdezd meg tőle, honnan tudja, hogy nem ennek a Buddhának az akarata vezetett minket ide.

Ho Sza bólintott, és beszélni kezdett a szerzeteshez, aki növekvő érdeklődéssel hallgatta.

- Azt kérdezi, ismerik-e Buddhát a népetek között - fordította Ho Sza.

Kaszar elvigyorodott.

- Mondd neki, mi az Égi Atyában hiszünk odafönt, és Földanyában idelent. A többi csak küzdelem és fájdalom a halál előtt. - Hang nélkül nevetett, amikor Ho Sza csak pislogott ennek a bölcseletnek a hallatán.

- Ez minden, amiben hisztek? - kérdezte Ho Sza.

Kaszar az öccsére pillantott.

- Vannak bolondok, akik a szellemekben is hisznek, de legtöbben egy jó lóban és az erős jobb kézben hiszünk. Nem ismerjük ezt a Buddhát.

Miután Ho Sza lefordította a párbeszédet, a fiatal szerzetes meghajtotta a fejét, és odament az öszvéréhez. Nyeregbe szökkent, mire az állat horkantott és kirúgott.

- Ronda egy dög - mondta Kaszar. - A fiú velünk jön?

Ho Sza, aki még mindig nem ocsúdott fel a meglepetésből, bólintott.

- Velünk. Azt mondja, az ember nem ismerheti az utat, de talán igazad van, hogy a tietek hozzá vezetett.

- Akkor jó - mondta Kaszar. - De közöld vele, hogy az ellenségeimet nem fogom élve hagyni, nehogy még egyszer közbe merjen avatkozni! Mondd meg neki, ha megteszi, rögvest levágom azt a kis kopasz fejét.

Amikor az öszvérén ülő szerzetes meghallotta ezeket a szavakat, a combját csapkodva hahotázott.

Kaszar összevont szemöldökkel nézett rá.

- Kaszar vagyok a Farkasok közül, te szerzetes - mondta, és magára mutatott. - Mi a neved?

- Jao Su! - felelte a szerzetes, és üdvözlésként öklével kétszer a mellére csapott. Láthatólag nagyon szórakoztatta a dolog, mert úgy nevetett, hogy a könnyeit kellett törülgetnie. Kaszar csak bámult.

- Lóra, Ho Sza! - mondta végül. - A barna kanca az enyém. Legalább nem gyalogolunk többé.

Gyorsan felszálltak a lovakra. Ho Sza és Temüge együtt lovagoltak, miután a nyerget kicsatolták és ledobták. Az életben maradt útonállók nagyon elhallgattak a beszélgetés alatt, mert tudatában voltak, hogy az életük hajszálon függ. Megvárták, hogy elmenjenek az idegenek, és csak akkor kezdtek káromkodni, amikor biztosak lehettek benne, hogy egyedül vannak.

*

Mire az ötfős csapat odaért, üresen találták a hágót, amely a Hsziahszia Birodalmat választotta el a sivatag déli peremétől. A Khenti-hegységben, ezer mérfölddel északabbra egyre keményebb lett a tél, hónapokra a markába szorította a tájat. Még a hágóban is dermesztő szélrohamok vágtattak, mintha örülnének a szabadságnak. Nem volt többé erőd, hogy elszorítsa a hágó torkát. Örökké fújt a szél, és a levegő megtelt porral és homokkal.

A hágóban Kaszar és Temüge leszállt a lóról, és az első véres kísérletre emlékeztek, amellyel el akarták foglalni az erődöt. Dzsingisz az alapokig lebonttatta. Volt még néhány nagy kőkocka a homokban, de az összes többit elhordták. A sziklában mindössze néhány kocka formájú mélyedés mutatta, hol voltak gerendák és merevítőrudak, máskülönben az erőd mintha sohasem létezett volna. Nem volt többé sorompó, amely útját állja a dél felé tartó törzseknek. Már önmagában ez a tény is büszkévé tette Kaszart.

Végigballagtak a hágón, fölnéztek a túloldal magas szikláira. A szerzetes és a pallér értetlenül figyelték őket, mivel nem tudták, hogy ez a hely egy fekete kövekből rakott erőddel dicsekedhetett, amely mögött a Hsziahszia Birodalom létezett fényes elszigeteltségében,

Ho Sza dél felé nézett, megfordította lovát, hogy otthonának kopár földjeit láthassa. A távolban sötét hamufoltok mutatták, hol égették föl a rothadt gabonát. A falvakban biztosan éhínség van, talán még Jincsuanban is. Megcsóválta a fejét a gondolatra.

Csaknem négy hónapja volt távol, jó lett volna látni a fiait és a feleségét. Ugyan mire jutott a hadsereg a megsemmisítő vereség után, amit a nagykán mért rá? A törzsek szétzúzták a régi békét, és Ho Sza megborzongott, ha a pusztításra gondolt. Barátait és bajtársait veszítette el azokban a hónapokban. A végső megaláztatás az volt, hogy végignézte, amint a király egyik lányát átadják a barbároknak. Iszonyú gondolat, hogy egy ilyen nő kénytelen bűzös sátorban élni, a birkák és a kecskék között.

Végignézett a völgyön, és némi csodálkozással állapította meg, hogy hiányolná Kaszar társaságát. Ho Sza a mongol minden erőszakossága és faragatlansága ellenére is némi büszkeséggel gondolt közös útjukra. A Hsziahszia Birodalomból még senki sem tudott belopakodni egy csin városba, hogy élve térjen haza egy építőmesterrel. Az igaz, hogy Kaszar miatt csaknem otthagyta a fogát egy faluban, ahol a mongol túl sok rizsbort ivott. Ho Sza megdörgölte a heget az oldalán, ahol egy katona kése elcsúszott a bordáin. Ez

az ember még csak nem is tartozott a helyi őrshöz, csupán a családját látogatta meg. A kijózanodott Kaszar nem emlékezett a küzdelemre, és úgy tűnt, nem is foglalkozik vele. Bizonyos értelemben a legidegesítőbb ember volt, akit Ho Sza valaha ismert, de vakmerő derűlátása hatott a hsziahsziai katonára. Ho Sza azon töprengett, képes lenne-e még visszaérni a királyi hadsereg rideg fegyelmébe?- Az évi adót át kell szállítani a sivatagon. Elhatározta, hogy önként jelentkezik vezetőnek erre az útra, csak hogy láthassa a földet, amely a törzsek szülőhelye.

Kaszar visszatért társaihoz. Boldog volt, hogy viszontláthatja az otthonát, és hazavihetik Dzsingisznek a zsákmányt. Leplezetlen örömmel vigyorgott a többiekre. Por és mocsok borította valamennyiüket, arcuk redői agyagos repedésekké változtak. Jao Su kezdte megtanulni Ho Szától a törzsek nyelvét. Liannak nem volt nyelvérzéke, de néhány hasznos kifejezést ő is fölszedett. Kényszeredetten bólintottak Kaszar felé, nem tudták, mitől ilyen vidám.

Ho Sza ránézett Kaszarra. Csodálkozott, hogy összeszorul a szíve, ha arra gondol, hogy el kell hagynia ezt a különös társaságot, és kereste a szavakat, hogy ezt ki is mondja, de Kaszar elébe vágott:

- Nézd meg jól, Ho Sza. Megint hosszú ideig nem fogod látni az otthonodat.

- Micsodáé - kérdezte Ho Sza. Békés hangulata szertefoszlott.

Kaszar vállat vont.

- A királyod egy évre kölcsön adott nekünk. Ez alig négy hónapja történt, talán még két hónappal azelőtt, hogy a hegyekben bujkáltunk. Szükségünk van egy tolmácsra a kőműves mellé, és a szerzetest is rendesen meg kell tanítani a nyelvünkre. Gondoltad, hogy itt hagylak? Hát persze! - Láthatólag remekül mulatott Ho Sza keserves képén.

- Visszamegyünk a pusztába, Ho Sza. Megtámadunk pár dombot azzal, amit ez a pallér tud nekünk tanítani, azután, ha kész vagyunk, indulunk a háborúba. Talán akkorra olyan hasznos leszel nekünk, hogy megkérem a királyotokat, adjon kölcsön még egy-két évre. Azt hiszem, boldogan leszámítja az adójából azt az árat, amit mi szabunk érted.

- Azért csinálod ezt, hogy kínozzál - vakkant rá Ho Sza.

Kaszar kuncogott.

- Egy kicsit talán igen, de te harcos vagy, aki ismeri a csineket. Szükségünk lesz rá, hogy a közelben legyél, amikor elindulunk hozzájuk.

Ho Sza dühösen nézett Kaszarra. A mongol harcos vidáman rácsapott a lábára, majd elfordult, de még visszaszólt:

- Vizet kell vennünk a csatornákból. Azután már csak a sivatag van hátra, meg az otthon a nőkkel és a zsákmánnyal. Kívánhat ember ennél többet é Keresek neked egy özvegyet, hogy melegen tartsa az ágyadat, Ho Sza. Ha lenne szemed, láthatnád, hogy szívességet teszek neked.

Ismét lóra szállt, és odaléptetett Temügéhez, akit Lián akkor húzott föl a nyeregbe. A testvéréhez hajolt:

- Hív minket a síkság, öcsém. Érzed?

Érzem - felelte Temüge. Legalább annyira szeretett volna visszatérni a törzsekhez, mint Kaszar, noha csak azért, mert most már jobban értette, mi az, amit elnyerhetnek. Míg bátyja háborúról, zsákmányról álmodozott, Temüge a városokat látta képzeletében, mindazt a szépséget és hatalmat, amit egy város jelent.

MÁSODIK RÉSZ

Kr.u. 1211
Hszin Vei
(Az Ég Acél Oszlopa. A Föld Népeinek Pásztora)
Csin-dinasztia; Vei császár

TIZENHATODIK FEJEZET

Dzsingisz teljes páncélzatban figyelte Linhe város lerombolását. A rizsföldeket több tucat mérföldes körben barna sárrá taposta a falakat körülzáró hadsereg. Kilenc lófarkas zászlaja kellő szél híján ernyedten lógott, a lenyugvó nap kegyetlenül sütötte a hadat, amelyet erre a helyre hozott.

Harcosai kétoldalt várakoztak a parancsaira, lovaik a földet kapálták. Egy szolga állt mellette egy pej kancával, de a kán még nem akart nyeregbe szállni.

A várakozó hadoszlop közelében vérvörös sátor vásznát borzolta a szellő. Ötvenmérföldes körben minden ellenállást letört a serege, ez a város maradt utoljára, úgy, mint Jin-csuan, amelyben valaha a hsziahsziák királya lelt menedéket. A laktanyákat és út menti erődöket üresen találták, a csin katonák meghátráltak a tömeg elől, amely ellen úgyis reménytelen lett volna a küzdelem. Vitték magukkal a rettegést a megszállóktól, és velük együtt húzódott vissza a csinek uralma az egyedül hagyott városokból. Még a nagy fal sem jelentettek akadályt a mongolok katapultjai és ostromlétrái számára. Dzsingisz élvezettel nézte, ahogy egy szakaszt rommá zúznak új hadigépei. Emberei, ameddig elértek, elsöpörték a védőket, a fa őrházakat úgy gyújtották fel, mintha bosszút állnának. A csinek nem tudták őket megállítani. Vagy elfutottak, vagy elpusztultak.

Dzsingisz biztos volt benne, hogy bekövetkezik az összecsapás: amikor felbukkan egy tábornok, aki képes vezetni a csineket, vagy amikor a törzsek elérik Jencsinget.

Sanpa hét nap alatt esett el, Vüjuant három nap után égették föl. A katapultokból kilőtt kövek nyomán szilánkok szálltak Linhe falaiból. A kán elégedetten mosolygott. Az építész, akit a testvérei hoztak, újfajta hadviseléssel ismertette meg őket. Többé nem állják útjukat a magas falak. Népe több mint két éven keresztül katapultokat épített, megtanulta Csin magas falainak titkait és gyengeségeit. A fiai magasak, erősek lettek, a legidősebb elért a felnőttkor küszöbére. Ennyi elég is volt. Dzsingisz visszatért népének jól kiismert ellenségeihez.

Noha messze a katapultok sora mögött állt, a csöndes levegőben tisztán hallotta a becsapódások morajlását. A csin katonák nem mertek kitörni, hogy összecsapjanak a hatalmas sereggel; ha mégis megtennék, legalább gyors véget érne a harc. Bár az sem segítene rajtuk most, miután fölverték a vörös sátrat. A falat apránként elporlasztják a katapultok lövedékei, amelyeket a kán embereinek verejtékező csoportjai emeltek be a gépezetekbe. De Lián megmutatta neki egy még félelmetesebb fegyver terveit is. Dzsingisz maga elé képzelte a hatalmas ellensúlyt, amely Lián állítása szerint pusztító erővel repít egész sziklatömböket sok száz lábnyira. Az építőmester abban találta meg a hivatását, hogy fegyvereket épített egy uralkodónak, aki sokra tartotta a tehetségét, Dzsingisz pedig rájött, hogy úgy átlátja Lián vázlatait, mintha ez a tudás mindig is benne lett volna. Az írott szavak még mindig rejtélyt jelentettek számára, de azonnal megértett mindent, aminek erőhöz, súrlódáshoz, emelőkhöz, kőtömbökhöz és kötelekhez volt köze. Lián fel fogja építeni óriási gépezeteit Jencsing megtámadásához!

Ám a csin császár városa nem olyan, mint Linhe, hogy addig veressék, amíg meg nem adja magát. Dzsingisz felmordult a gondolatra. Az árkokra és mérhetetlen falakra gondolt, amelyeket Lián írt le. Az alapjuk olyan vastag, hogy hét ember egyvégtében nem éri át őket. Sanpa falai összeomlottak, amikor alagutakat ástak alájuk, de Jencsing erődjének tornyai kőből épültek, nem lehet őket aláaknázni. A katapultoknál többre van szüksége, hogy betörjön a császár városába, de a rendelkezésére álltak más fegyverek is, és harcosai minden győzelemmel gyakorlottabbá váltak.

Először azt hitte, berzenkedni fognak, amiért gépeket kell kiszolgálniuk. Népének korábban sosem volt jó gyalogsága, de Lián megismertette őket a mérnöki gondolkodással, és Dzsingisz sok embert talált a harcosai között, akik megértették az erők és súlyok tanítását. Örvendezett, hogy olyan katonái vannak, akik képesek szétzúzni a városokat, azok pedig büszkén viszonozták a pillantását.

Vicsorított, amikor egy falszakasz kidőlt. Szübötej ezer embere dolgozott Linhe előtt. A fősereg oszlopokat alkotva várakozott a város négy kapujánál, várták, hogy a kapunyitás pillanatában beronthassanak. Dzsingisz látta, hogy Szübötej a katapultosok mögött járkál, irányítja a csapásokat. Mindez teljesen új dolog volt, és Dzsingiszt eltöltötte a büszkeség, hogy az emberei ilyen jól feltalálták magukat. Bár megérte volna az apja, hogy ezt láthassa!

A távolban Szübötej előbbre rendelte a torlaszvivőket. Ezek a deszkasáncok védték embereit, miközben hosszú, kampós végű lándzsákkal vonszolták visszafelé a fáradt köveket. A városi íjászok nem tudtak rájuk lőni anélkül, hogy ne kockáztatták volna a saját életüket, de ha mégis sikerrel jártak, nyilaik belecsapódtak a fába és pocsékba mentek.

Miközben Dzsingisz az eseményeket figyelte, a mellvéd mögött felbukkant a védők egy csoportja. Átborítottak a falon egy vas kondért. Sokan elestek a nyilaktól, de mindig akadt, aki a helyükre álljon. Dzsingisz elkomorodott, mert sikerült egy csapat lándzsást leönteni valami fekete folyadékkal. A harcosok lebuktak deszkapajzsaik alá, de a következő pillanatban a védők fáklyákat hajigáltak le, és fellobbantak a lángok. A tűz túlharsogta a megégett tüdőkből felszakadó sikolyokat.

Az emberek káromkodtak a kán körül. Szübötej égő lándzsásai betántorogtak a többi csoportba, megzavarták a támadás ütemét. A zűrzavarban a csin íjászok bárkire rálőttek, aki kilépett a pajzsa alól, hogy megvédje a felgyújtott embereket, vagy véget vessen kínjaiknak.

Szübötej újabb parancsokat bömbölt, a pajzsos csapatok lassan visszavonultak, magukra hagyták a sebesülteket, akik addig vonaglottak, míg el nem emésztette őket a tűz. Dzsingisz helyeslően bólintott. Ismét katapultok lövedékei fütyültek a levegőben. Hallott már az égőolajról, ámbár arról még nem, hogy ilyen módon használják. Sebesebben égett, mint a birkafaggyú a mongol városokban, el is határozta, hogy szerez belőle. Talán marad valamennyi Linhe városában, amikor elesik. Elméje ezer részletet tárolt,

amelyekre mindennap emlékeznie kellett. Már úgy érezte, hogy a feje megdagad a tervektől.

Fekete, füstölgő testek hevertek a fal tövében. A városból halk éljenzés hallatszott. Fokozódó türelmetlenséggel várta, hogy Szübötej rést törjön a falon. Nemsokára besötétedik, és akkor Szübötejnek parancsot kell adnia a visszavonulásra.

Miközben ismét dübörögtek a katapultok, Dzsingisz azon töprengett mennyi veszteséget szenvedtek a roham során. Nem számít. Szübötejhez a legkevésbé tapasztalt harcosokat osztotta be, akiknek meg kellett keményedniük a háborúban. A Khenti-hegységben töltött két évben nyolcezer fiú érte el a felnőttkort, és szállt lóra, hogy csatlakozzék hozzájuk. Legtöbbjük Szübötejjel tartott, és Ifjú Farkasoknak nevezték magukat Dzsingisz tiszteletére. Szübötej valósággal könyörgött, hadd lehessenek ők az első támadók Linhe városánál, de Dzsingisz amúgy is azt tervezte, hogy ezek a fiúk vezessék a rohamot. Új tábornokukkal együtt át kellett esniük a tűzkeresztségen.

Hallotta a sebesültek szélsodorta kiáltásait. Csukló védőjével öntudatlanul ütögette combvértjének lakkozott vasát. Ledőlt még két falszakasz. Látta, hogy összeomlik egy tornyocska, íjászokat szórva Szübötej nyalka harcosainak lába elé. Linhe fala mostanára inkább csorba fogsorra emlékeztetett. Dzsingisz tudta, hogy már nem tart soká. Kerekes létrákat gurítottak elő. A katapultosok kimerültén és diadalmasan megpihentek végre.

Dzsingisz érezte, hogy lángol fel körülötte az izgalom, amikor Szübötej Ifjú Farkasai felrohantak a létrákon, és legázolták a védőket. Kapaszkodó alakjuktól elsötétült a halványszürke kőfal. Lentről a legjobb íjászok fedezték a támadást, olyan emberek, akik száz lépésről eltaláltak egy tojást. A felbukkanó csin katonák remegő nyílvesszőkkel teleszurkálva zuhantak hanyatt.

Dzsingisz bólintott, átvette kancájának gyeplőjét, hogy nyeregbe szálljon. Az állat horkantott, megérezte lovasának hangulatát. A kán jobbra-balra nézett, látta hadvezéreinek arcát és a hadoszlopokat, amelyek hatalmas kört alkottak a város körül. Hadseregeket hozott létre a hadseregen belül, így minden tábornők egy tízezer fős tumannak parancsolt, és önállóan cselekedhetett. Arszlán eltűnt Linhe mögött, de Dzsingisz láthatta Jelme szellőtől borzolt, lófarkas zászlaját. Az alkony aranyra és narancsszínre festette mindnyájukat, árnyékuk messzire nyúlt el a földön. Dzsingisz a testvéreit kereste, akiknek a

keleti és a nyugati kapuhoz kellett nyargalniuk, amint kinyílnak. Kaszar és Kacsun alig várták, hogy elsők ént juthassanak be Linhe utcáira.

Épp csak egy pillantást vetett az óriás Tolujra, Eeluknak, a Farkasok valaha volt kánjának első emberére, de így is látta, hogy Toluj kihúzza magát büszkeségében. Régi barátok bólogattak feléje. Az oszlop első sora csak húsz ló szélességű volt, olyan emberek alkották, akik harminc körül jártak, mint ő. A kán felderült, mikor látta, hogy a nyeregben előredőlve, éhesen nézték a várost.

Linhe legalább tucatnyi helyen égett. A füstszalagok olyanok voltak, mint a távoli eső pászmái a pusztaságban. Dzsingisz figyelt és várt, a keze kicsit reszketett a feszültségtől.

- Megáldhatlak, nagykán? - szakította meg gondolatainak fonalát a jól ismert hang. Megfordult, és intett személyes sámánjának, aki az első a sötét ösvények vándorai között. Kökcsü elhajította a rongyokat, amelyeket a najman kán idején használt. Sötétkék selyemruhát viselt, arany övvel. A csuklóján bőrszíjra fűzött csin pénzek csilingeltek, valahányszor fölemelte a karját. Dzsingisz közömbös arccal meghajtotta a fejét, Kökcsü birka vérrel csíkokat rajzolt az arcára. Hirtelen nyugalom töltötte el a kánt. Lehajtott fejjel hallgatta, ahogy Kökcsü imát kántál a Földanyához.

- Örömmel fogadja majd a vért, amelyet küldesz neki, nagyuram, annyira, mintha maga az eső esne vörösen.

Dzsingisz lassan kifújta a levegőt. Érezte embereinek áhítatos félelmét. Itt mindenki született harcos, az első évektől edződtek keménnyé tűzben és harcban, de még most is abbahagyják a fecsegést, ha Kökcsü végigmegy közöttük. Dzsingisz megfigyelte, hogy ez a félelem erősödik, használta is a törzsek fegyelmezéséhez, pártfogásával hatalmat adva Kökcsü kezébe.

- Lebontassam a vörös sátrat, nagyuram^ - kérdezte Kökcsü. - A nap lenyugvóban, a fekete szövet elő van készítve a vázhoz.

Dzsingisz gondolkodott. A módszert Kökcsü javasolta, hogy elterjesszék a rettegést Csin városaiban. Az első napon fehér sátrat állítottak a falakon kívül, jelezve, hogy nincs katonaság, amely megmenthetné őket. Ha nem nyitották ki a kapukat napnyugtáig, hajnalra a sátor vászna vörös lett, Dzsingisz ezzel üzente, hogy a város minden férfi lakója halálfia. A harmadik napon a fekete sátor azt jelentette, hogy nincs irgalom, mindenki meg fog halni.

A keleti városok meg fogják tanulni a leckét. Vajon gyorsabban megadják majd magukat attól, amit Kökcsü javasolt? A sámán tudja, hogyan kell kezelni a félelmet. Nehéz lesz megfékezni az emberek vérszomját, hogy kíméletesebben viselkedjenek azokban a városokban, amelyek megadják magukat, de maga a gondolat tetszett neki. A gyorsaság a legfontosabb, és ha a városok küzdelem nélkül elesnek, annál gyorsabban haladhat. Tisztelettel meghajtotta a fejét a sámán felé.

- Még nincs vége a napnak, Kökcsü. Az asszonyok élhetnek férj nélkül. Azok, akik túl öregek vagy túl csúnyák nekünk, majd tovább adják a hírt, és a rémület elterjed.

- Ahogy akarod, nagyuram! - mondta Kökcsü ragyogó szemmel. Dzsingiszben fellobbant a láng. Neki okos emberek kellenek, ha arra az útra akar lépni, amelyet képzelete megrajzolt.

- Kán uram! - kiáltott egy tiszt. Dzsingisz odakapta a fejét. Az északi kaput kinyitották Szübötej ifjú harcosai. A védők még mindig harcoltak, látta, hogy Szübötej néhány embere elesik, miközben igyekeznek megtartani előnyüket. Látótere szélén meglódult Kaszar tízezre. Ezek szerint legalább két helyen megnyílt az út a városba. Kacsun még mindig ott állt a keleti kapunál, és a tehetetlenségtől toporzékolva nézte, ahogy a bátyjai elindulnak.

- Előre! - bődült el Dzsingisz, és a lova véknyába rúgott. Ahogy a levegő fütyülni kezdett a füle mellett, régi nyargalásokra emlékezett az otthoni pusztán. Felemelte a hosszú, nyírfa nyelű lándzsát, egy másik újítását. Egyelőre csak a legerősebb emberek néhánya gyakorlatozott vele, de a divat gyorsan terjedt a törzsek között. A lándzsa hegyét magasba emelve, hű harcosaitól körülvéve mennydörgött végig a tájon.

Tudta, hogy vannak más városok is, de emlékezetében mindig ezek az elsők lesznek a legkedvesebbek. Együtt bömbölt az embereivel, a hadoszlop teljes sebességgel rontott át a kapun, a védők hullottak a nyomukban, mint a véres levelek.

*

Temüge odament a koromsötétben Kökcsü jurtájához. Ahogy elhaladt az ajtó előtt, fojtott sírást hallott bentről, de nem állt meg. Újhold volt, Kökcsü azt

mondta, ilyenkor a legerősebb, ekkor képes leginkább tanulni. A távolban még mindig égett Linhe kibelezett roncsa, de a tábor csöndes volt a rombolás után.

A sámán jurtája mellett volt egy másik, olyan alacsony, hogy Temügének négykézláb kellett bemásznia. Belül egyetlen tolvaj lámpás izzott tompán, a levegő sűrű volt a füstöktől, amelyek néhány lélegzetvétel után elkábították Temügét. Kökcsü keresztbe vetett lábbal ült a gyűrött fekete selyemmel borított padlón. Mindent, ami itt volt, Dzsingisz adományozott, és Temüge irigységgel elegyes félelmet érzett a sámán iránt.

Hívták és eljött. Neki nem az a dolga, hogy kérdezősködjön. Ahogy keresztbe vetett lábbal leült a sámánnal átellenben, látta, hogy Kökcsü behunyja a szemét, és alig mozdul a melle lélegzéskor. Megborzongott a vastag csöndben, sötét szellemeket képzelt a tüdejét megtöltő füstbe, melyet a két réztányéron izzó tömjén eregetett. Vajon melyik városból lopták őket? Népének jurtáiban sok különös tárgy bukkant föl ezekben a véres napokban, és kevesen voltak, akik mindenről tudták, hogy micsoda.

Köhögött, amikor túlságosan sűrű füstöt szívott be. Látta, hogy Kökcsü meztelen melle megborzong, szeme vakon kinyílik, őt nézi, de nem látja. Ahogy visszatért a látása, a sámán rámosolygott, de a szeme eltűnt a mély árnyékban.

- Nem jöttél el egy teljes hold óta - mondta a füsttől rekedten.

Temüge nem nézett rá.

- Gondban voltam. Némely dolog, amit mondtál... zavarba ejtő.

Kökcsü kuncogott, ami olyan volt, mint a károgás. - Amilyen óvatos a gyermek a sötétben, olyan óvatosan bánnak az emberek a hatalommal. Megkísérti, és mégis fölfalja őket. Ez nem olyan játék, amit könnyű játszani. - Addig meredt Temügére, amíg a fiatal férfi rá nem nézett és meg nem borzongott. Kökcsü merev szeme furcsán ragyogott, pupillája még sose volt ilyen nagy és fekete.

- Miért jöttél volna ma éjjel - mormolta Kökcsü -, ha nem azért, hogy még egyszer belemártsd a kezed a sötétségbe?-

Temüge mély lélegzetet vett. A füst már nem ingerelte a tüdejét. Felderült, csaknem magabiztos lett.

- Hallottam, találtál egy árulót, amíg Paotouban voltam. Kán bátyám mesélte. Azt mondta, csodálatos volt, ahogy meglelted a térdelő harcosok között.

- Sok minden megváltozott azóta, fiam - vonta meg a vállát Kökcsü. - Megéreztem, hogy bűnös. Hz is olyasmi, amit meg kell tanulnod. - Összeszedte az akaraterejét, hogy folyamatosan tudjon gondolkodni. Hozzászokott a füsthöz, sokkal kevésbé hatott rá, mint fiatal társára, de még így is ragyogó fények villantak a látótere szélén.

Temügének minden szorongása elolvadt, ha itt ülhetett ezzel a különös emberrel, akinek új köntösében is vérszaga volt. Beszélni kezdett, és észre sem vette, hogy egyik szavát a másikba ölti.

- Dzsingisz azt mondta, rátetted a kezed az árulóra, és a legrégibb nyelven beszéltél - suttogta. - Azt mondta, a férfi felkiáltott és meghalt mindenki szeme láttára, noha nem volt rajta seb.

- És te is ilyet akarsz csinálni, Temüge? Nincs itt senki, előttem nem kell szégyenkezned. Mondd ki a szavakat. Ez az, amit akarsz?

Temüge kissé megroskadt. Keze a selyempadlóra hanyatlott, természetellenes élességgel érzékelte, ahogy a kelme csúszkál az ujjai alatt.

- Ez az, amit akarok.

Kökcsü szélesen elmosolyodott, kimutatva sötét ínyét. Nem tudta, ki az áruló, még azt sem, volt-e köztük egyáltalán. Azon a kezén, amelyet a férfi fejbőrére szorított, két apró fog volt, meg egy viaszba ágyazott méregzacskó. Sok éjszakájába telt, amíg sikerült elkapnia a gonosz kis viperát, amire szüksége volt, és közben azt is kockáztatta, hogy őt magát marja meg. Ismét vihogni kezdett, ahogy eszébe jutott, milyen áhítat volt a kán arcán, amikor egyetlen érintéstől vonaglani kezdett az áldozat. A haldoklónak csaknem elfeketedett az arca a vég előtt, a két apró vérfoltot elfedte a haja. Kökcsü a csin lány miatt pécézte ki, akit feleségül vett. Akkor keltette föl a sámán vágyát, amikor vízért menet elhaladt a jurtája mellett, de akkor visszautasította, mintha rendes ember lenne, nem rabszolga. ívlég jobban nevetett, amikor eszébe jutott, hogy ennek a tudata ott volt a férj szemében, mielőtt a halál mindent kitörölt. Azóta Kökcsüt félték és tisztelték az egész táborban. A többi törzs sámánjai közt egy se akadt, aki vitatni merte volna a rangját. Nem érzett bűntudatot a csalás miatt. Az a sorsa, hogy a nemzet kánja mellett álljon, amikor győzedelmeskedik ellenfelein. Még ha ezer embert kellett volna megölnie hozzá, azt is megtette volna.

Látta, hogy Temüge szeme megüvegesedik a fojtogató füstben. Kökcsü becsukta a száját, magába fojtotta a derűt. Tiszta tudatra volt szüksége, hogy magához kösse a fiatalembert, olyan szorosan, hogy sose szabadulhasson ki.

Lassan belenyúlt a mellette álló, apró edénykébe, és belemártotta ujját a sűrű, fekete kenőcsbe, majd magasba emelte a kezét. Tisztán látszottak a fénylő nyálkában az apró magok. Kinyújtotta a kezét, kinyitotta Temüge száját és bekente a masszával a nyelvét.

Temüge fuldoklott a keserű íztől, de mielőtt köphetett volna, elzsibbadt. Suttogó szavakat hallott maga mögött, üvegesedő szemmel nézett jobbra-balra, kereste a hang forrását.

- Álmodd a legsötétebb álmokat, Temüge - mondta elégedetten Kökcsü. - Majd én vezetlek. Nem, még jobb. Odaadom az én álmomat.

*

Hajnal volt, mire Kökcsü kitámolygott a jurtából. Ruháján foltokban ütött át a savanyú izzadtság. Temüge öntudatlanul hevert a selyempadlón. A nap nagy részét átalussza. Kökcsü maga nem élt a kenőccsel, tartott tőle, hogy miket habogna utána, és nem lehetett biztos benne, hogy Temüge mire emlékszik. Nem akarta a másik hatalmába adni magát, különösen most, amikor olyan ragyogó a jövő. Mélyet lélegzett a fagyos levegőből, és érezte, hogy a fejéből kitisztul a füst. Erezte, ahogy édessége előpárolog a pórusaiból, és magában vihogott, miközben visszament a saját jurtájába, és kivágta az ajtót.

A csin lány ott térdelt, ahol hagyta, a padlón a kályha mellett. Hihetetlenül szép, sápadt, éteri volt. Kökcsüt ismét elkapta a gerjedelem, csodálta saját férfiasságát.

- Hányszor voltál engedetlen, hányszor álltál föl? - kérdezte.

- Egyszer sem - felelte a lány, és reszketett.

Kökcsü kinyújtotta a kezét, hogy fölemelje az állát, de ügyetlenül mellényúlt, és ez feldühítette. A mozdulatból ütés lett, a lány elterült a földön.

Kökcsü lihegett. A lány feltápászkodott, és megint letérdelt. Miközben a sámán kioldozta a deelje övét, a lány ránézett. A szája véres volt, az alsó ajka máris megdagadt. A látvány felizgatta Kökcsüt.

- Miért bántasz'?- Mit akarsz még tőlem?- kérdezte a lány. Könnyek ragyogtak a szemében.

- Hatalmat fölötted, kicsim - mondta mosolyogva. - Mi mást akarhatna egy férfi?- A vérünkben van. Mindnyájan zsarnokká válunk, ha megtehetjük.

TIZENHETEDIK FEJEZET

Jencsing, a császárváros elcsendesedett hajnal előtt, ám ezt sokkal inkább a Lampionok Ünnepe tette, mint a félelem a közeledő mongol hadseregtől. Amikor a nap lenyugodott, Vei császár fölkapaszkodott egy emelvényre, hogy láthassa a hullámzó sokaság. Az ezer táncos hatalmas lármát csapott a cintányérokkal és a kürtökkel. Alázatosságát jelezve a császár mezítláb állt a tömeg előtt, miközben millióan kántálták - Tízezer évet! Tízezer évet! - az egész várost betöltő hangon. A Lampionok Ünnepén elűzték az éjszakát. A város ragyogott, mint egy ékkő, lángok miriádja világított üveg- vagy olajos szaru mögül. Még a három nagy tó is izzott, fekete vizüket ellepték a parányi csónakok, amelyek mindegyike egy lángot vitt. Megnyitották a déli nagyvárosig, Hangcsouig húzódó, sok ezer li hosszú csatorna zsilipkapuját, a csónakocskák kisodródtak az árral, lángjaik tűzfolyóvá változtatták az éjszakában a vízi utat, vitték magukkal a fényt. A jelkép tetszett az ifjú császárnak, így elviselte a zajt, a tűzijátékok füstjét, amelyeknek ropogása visszaverődött a nagy falakról. Olyan sok volt belőlük, hogy a várost beborította a gyújtópor fehér füstje, a levegőnek keserű íze volt. Gyermekek fogantak ezen az éjszakán, erőszakkal vagy örömből. Több mint száz gyilkosság történt, és a tavak sötét mélyére is jutott vagy tucatnyi részeg, akik megpróbáltak átúszni a túlsó partra. így volt ez minden évben.

A császár elviselte a dicsőítő énekeket, elviselte, hogy az ő

nevét verjék vissza bömbölve a falak. Még a koldusok, rabszolgák és kurvák is őt éltették azon az éjszakán, és hitvány kalibáikat kivilágították a drága olajjal. Ő mindezt elviselte, de néha a tekintete elsiklott a fejek fölött, távoli, fagyos lett, miközben azt tervezte, hogyan zúzza szét azt a hadsereget, amely arra vetemedett, hogy behatoljon az országába.

A parasztok semmit sem tudtak a fenyegetésről, de még a hírek hozói is kevés információval rendelkeztek. Vei császár gondoskodott róla, hogy a pletykafészkeket elnémítsák, és ha a letartóztatásuk meg is döbbentette azokat, akik figyelik az ilyen jeleket, az ünnep a szokott szilajsággal zajlott, italtól, zajtól, fényektől nekitüzesedve. A mulatozókat néző császár a hullában

hemzsegő férgekre gondolt. A hírvivők gyászos jelentéseket hoztak, miközben ezek mulatnak. A hegyeken túl városok égtek.

Amikor a hajnal megvilágította a látóhatárt, az utcák végre kihaltak, a császárnak nyugta lehetett. Az utolsó kis lámpavivő csónak is eltűnt, csak néhány tűzijáték ropogott a messzeségben. Vei császár a magánlakosztályában ült, kinézett a Szungaj tó sötét, csöndes vizére. A tavat nagy házak százai vették körül. A sötét víz partján laktak a főnemesek, hogy annak az embernek a szeme előtt legyenek, akiből a hatalmukat merítik. Meg tudta volna nevezni az előkelő családok tagjait, akik úgy marakodtak, akár az ékszeres darazsak, hogy ők kormányozhassák az északi birodalmat.

Az ünnep füstje és zűrzavara eltűnt, ahogy leszállt a tavakra a hajnali köd. Az ódon szépség látványát élvezve nehéz volt felfogni a nyugati fenyegetést. De a háború mégis csak közeledik. Bár élne az apja! Az öregember az egész életét azzal töltötte, hogy az engedetlenség legkisebb jelét is szétzúzta a birodalom határain belül és túl. Vei császár sokat tanult a lábánál ülve, de kínos tisztasággal érezte, hogy ő egész más helyzetben van. Máris elveszített városokat, amelyek Csinhez tartoztak a nagy törés óta, amikor több mint három évszázada a birodalom kettészakadt. Ősei ismerték az aranykort, ő viszont csak álmodhatott arról, hogy helyreállítja a birodalom valahai dicsőségét.

Fanyarul elmosolyodott. Mit szólna most az apja, ha hallaná, hogy a mongol hordák megszállták dinasztiájuk földjét? Dühöngve rohanna végig a palota folyosóin, félrelökve útjából a rabszolgákat, és közben riasztaná a hadsereget. Az apja sosem veszített csatát, és az önbizalma valamennyiüknek erőt adna.

Kizökkent a gondolataiból, mert mögötte valaki halkan megköszörülte a torkát. Elfordult a magas ablaktól, és látta, hogy az első miniszter hajol a földig.

- Császári fenség, Csi Csöng tábornok van itt, ahogy parancsoltad.

- Küldd be, és gondoskodj róla, hogy ne zavarjanak - felelte a császár. Hátat fordított a pirkadatnak, és leült. Körülnézett a magánlakosztályában. Tökéletes rend volt. íróasztalát megszabadították a térképek és papírok asztagjaitól. Az indulat minden jele nélkül várta az embert, aki megszabadítja a barbár harcosoktól. Nem bírta kiverni a fejéből Hsziahszia királyát és a három éve írt levelet. Szégyenkezve emlékezett a kicsinyes rosszindulatra és a kárörömre, amellyel elküldte az üzenetet. Ki gondolta volna akkor, hogy a mongol fenyegetés több néhány üvöltöző vadembernél?- Népe sosem félt azoktól,

akiket ki lehetett egyelni, valahányszor nem fértek a bőrükbe. Vei császár az ajkát harapdálva mérlegelte a jövőt. Ha nem tudják gyorsan megverni őket, akkor meg kell vesztegetnie a tatárokat, hogy támadják hátba ősi ellenségeiket. A csin arany éppen annyi csatát nyert meg, mint a nyilak és lándzsák. Szeretettel emlékezett apja szavaira, és ismét azt kívánta, bár itt lenne, hogy tanácsokat adjon.

Csi Csöng tábornok impozáns jelenség volt, alakja, akár egy birkózóbajnoké. Simára borotvált feje olajosan ragyogott meghajlás közben. Vei császár öntudatlanul kihúzta magát. Ez a gyakorlótéren töltött számtalan óra öröksége volt. Megnyugtató volt viszontlátni a fenyegető pillantást és a nagy bikafejet, holott kisfiú korában rettenetesen félt tőle.

A tábornok kiegyenesedett. Gyilkos tekintetétől a császár ismét apró gyereknek érezte magát. Igyekezett határozott hangon beszélni. Egy császár nem mutatkozhat gyengének.

- Jönnek, tábornok. Hallottam a jelentéseket.

Csi Csöng alaposan megnézte magának a sima arcú ifjút. Bár az apja ülne a helyén! Az öreg már cselekedett volna, de hát az élet kereke elvitte, és ezzel a fiatallal kell beérnie. A tábornok ökölbe szorította a kezét, és úgy állt, mint aki nyársat nyelt.

- Alig hatvanötezer katonájuk van, császári felség. A lovasságuk kiváló, és mindegyik rendkívüli képességű íjász. Ezenfelül megtanulták az ostrom tudományát, és nagyon erős fegyvereik vannak. Olyan fegyelmet értek el, amilyet még sosem tapasztaltam velük kapcsolatban.

- Ne az erejüket ecseteld! - reccsent rá az ifjú császár. - Inkább arról beszélj, hogyan vered meg őket.

Csi Csöng nem reagált erre a hangnemre. Hallgatása rendkívül beszédes kritika volt. A császár intett, hogy folytassa. Sápadt arca pírba borult.

- Ahhoz, hogy megverjük az ellenséget, meg kell ismernünk őket, nagyuram, Ég Fia. - Úgy mondta a címet, mintha ez segítene önuralma megőrzésében, és emlékeztetné a császárt, mi a feladata válság idején. Csi Csöng tábornok elhallgatott, és csak akkor folytatta, amikor a császár összeszorította a száját, és megfékezte félelmét.

- A múltban mindig a szövetségesekben kerestük a gyengeséget. Nem hinném, hogy ez a taktika most is beválna.

- Miért nem? - csattant föl Vei. Ez az ember képtelen megmondani, miként győzzék le a barbár harcosokat? Fiúként számtalan leckéztetést szenvedett el az őszülő tábornoktól. Úgy tűnt, ettől nem menekülhet még akkor sem, amikor egy birodalom hever a lába előtt.

- A múltban egyetlen mongol erő sem tudott áttörni a külső falon, császári fenség. Csak üvölthettek. - Vállat vont. - De ez már nem az az akadály, mint ami régen volt, és ezeket a mongolokat sem lehet túlerővel visszavetni. Ennek eredményeképpen merészebbek lettek. - Elhallgatott, de a császár nem szólalt meg ismét. A tábornok tekintete megenyhült. Talán a fiú kezdi megérteni, mikor kell csukva tartani a száját.

- Megkínoztuk a felderítőiket, császári fenség. Tucatnyinál is többet az elmúlt pár napban. Embereket vesztettünk, hogy élve szerezhessük meg őket, de érdemes volt, így megismerhettük az ellenséget. - Elkomorodott az emlékek hatására.

- Egyesültek. Hogy aztán ez a szövetség idővel szétesik-e, azt nem tudom, de legalább ebben az évben erősek. Mérnökeik is vannak: ez is olyasmi, amivel korábban nem találkoztam.

Mi több, mögöttük áll Hsziahszia gazdagsága. - A tábornok elhallgatott. Arcára kiült a megvetés, amikor régi szövetségesükről beszélt.

- Elvezettel fogom a hadsereget Hsziahszia völgyébe vezetni, császári fenség, ha ennek egyszer vége lesz.

- A felderítők, tábornok! - nógatta türelmetlenül Vei császár.

- Úgy beszéltek erről a Dzsingiszről, mint az istenek kedvencéről - folytatta Csi Csöng. - Nyomát sem találtam szakadár csoportnak, noha szüntelenül keresek ilyet. Korábban meg lehetett osztani őket a hatalom és gazdagság ígéretével.

- Azt mondd meg tábornok, hogyan verjük szét őket! - förmedt rá Vei császár. - Különben keresek olyan embert, aki képes rá!

Csi Csöng szája vonallá keskenyedett.

- Uram, miután a külső fal romos, nem tudjuk megvédeni a városokat a Sárga-folyó partján - mondta. - A föld túlságosan lapos, és minden előny az ő oldalukon van. Császári fenség nyugodj bele, hogy ezek a városok elvesznek, amikor visszavonjuk embereinket.

Vei császár kétségbeesetten rázta a fejét. A tábornok folytatta.

- Nem szabad a küzdelmet választanunk. Linhe éppúgy elesik, mint Sanpa, Vüjuan. Paotou, Huhehot, Jining, Hszicseng - mind a mongolok útjában van. Nem menthetjük meg ezeket a városokat, csak bosszút állhatunk értük.

Vei császár dühösen fölállt.

- Elvágják a kereskedelmi utakat, és ellenségeink tudni fogják, hogy meggyengültünk! Azért hozattalak ide, hogy mondd meg nekem, miként mentsem meg örökségemet, nem azért, hogy velem együtt figyeld, amint felégetik őket.

- Nem tudják megtartani, császári fenség - mondta határozottan Csi Csöng. - Én is meg fogom gyászolni azokat az embereket, ha mindennek vége lesz. Minden városba elutazom, és hamuval kenem be magam, adományokat osztogatok vezeklés gyanánt. De vereséget fognak szenvedni. Parancsot adok, hogy vonják vissza a katonáinkat ezekről a helyekről. Itt jobban fogják szolgálni császári fenségedet.

A fiatal császár nem szólt. Jobbja ruhájának kelméjét gyűrögette. Hatalmas akaraterővel összeszedte magát.

- Óvatosabban beszélj velem, tábornok. Győzelemre van szükségem, és ha még egyszer azt mondod, hogy adjam föl atyáim földjét, most rögtön levágatom a fejed.

A tábornok állta a császár dühös pillantását. Nyoma se volt benne a korábbi gyengeségnek. Egy pillanatig az apjára emlékeztetett, és ez a gondolat elégedettséggel töltötte el Csi Csongot. Úgy látszik, a háború minden másnál jobban kihozza az erős vért.

- Csaknem kétszázezer katonát gyűjtöttem össze, hogy szembeszálljak velük, császári felség. Éhínség lesz, mert minden tartalékot lefoglaltam a hadseregnek, de a császári testőrség fenntartja a rendet Jencsingben. A csatateret pedig én választom meg, olyan helyen, ahol a mongolok nem ronthatnak nekünk lóháton. Esküszöm a Menny Fiára, hogy szétverem őket. Sok tisztet én magam képeztem ki, és én mondom, felséges uram, hogy nem fognak kudarcot vallani.

A császár intett egy várakozó rabszolgának, és elvett tőle egy pohár hideg vizet. Nem kínálta meg a tábornokot, nem is gondolt rá, noha Csi Csöng csaknem háromszor annyi idős volt, mint ő, és a reggel meleg volt. A Jáde-forrás vize egyedül a császári család tagjainak járt.

- Ezt akartam hallani - mondta hálásan, és kortyolgatni kezdte a vizet. - Hol lesz a csata?

- Ha a városok elesnek, Jencsing felé indulnak. Tudják, hogy ez a császár székvárosa, tehát ide akarnak jönni. Feltartóztatom őket a nyugati hegylánc Juhung-hágójánál, amelyet „Borzpofának” neveznek, Elég keskeny, hogy a lovaikat lelassítsa, és valamennyit megöljük. Esküszöm, nem érik el ezt a várost.

- Akkor sem veszik be Jencsinget, ha kudarcot vallasz - mondta magabiztosan a császár. Csi Csöng tábornok ránézett, és azon tűnődött, hogy ez az ifjú elhagyta-e valaha is a szülővárosát. A tábornok halkan megköszörülte a torkát.

-A kérdés fel sem merül. Ott szétverem őket, és amikor a tél elmúlik, elmegyek az otthonukba, és az írmagjukat is kiirtom. Még egyszer nem fognak megerősödni.

A császár felderült a tábornok szavaitól. Nem kell szégyenkezve megállni az apja előtt a néma holtak országában. Nem kell vezekelnie a kudarcért. Egy pillanatra ismét felmerültek benne azok a városok, amelyeket a mongolok elfoglalnak. Lángok koszorúzta, véres látomás volt. Kényszerítette magát, hogy másra gondoljon. Újjá fogja építeni őket. Amikor az utolsó vadembert is miszlikbe vágják, vagy a birodalom minden fájára fölszögeznek egyet, újjáépíti ezeket a városokat, és az emberek tudni fogják, hogy császáruk még mindig hatalmas, még mindig szeretik az égiek.

- Apám azt mondta, hogy ellenségeink pörölye vagy - mondta sokkal szelídebben. Kinyújtotta a kezét, megfogta Csi Csöng páncélos vállát. - Emlékezz az elpusztult városokra, amikor módodban áll szenvedést okozni nekik. Állj bosszút a nevemben.

- Úgy lesz, ahogy császári fenséged óhajtja - felelte Csi Csöng, és mélyen meghajolt.

*

Ho Sza mélyen elgondolkozva ballagott keresztül a hatalmas táboron. Csaknem három éve annak, hogy a királya odaadta a mongol kánnak, és időnként alig emlékezett, milyen volt hsziahsziai tisztnek lenni. Ennek az volt az egyik oka, hogy a mongolok vita nélkül elfogadták. Kaszar láthatóan kedvelte, Ho Sza sok estét átiszogatott vele a jurtájában, ahol két csin feleség várta a kán öccsét. Fanyarul elmosolyodott. Kellemes esték voltak. Kaszar

nagylelkű ember, semmi kivetnivalót nem talál abban, hogy kölcsönadja egy barátjának a feleségeit.

Egy percre megállt, hogy ellenőrizzen egy köteg új nyílvesszőt a bőr védőtetős eresz alatt. Egy a száz közül, és tökéletes, ami el is várható. Noha a mongolok rugódoztak a fegyelem ellen, amelyet ő ismert valaha, az íjukkal úgy bántak, mintha a gyermekük lenne, és csak a legjobb volt elég jó neki.

Régen rájött, hogy megkedvelte a törzseket, noha még mindig hiányzott neki az otthoni tea, amely annyira más, mint ez a sós moslék, amelyet itt isznak a hideg ellen. A hideg! Ho Sza sohasem élt még át olyan cudar telet, mint itt, a mongolok között. Minden tanácsot meghallgatott, hogy életben maradjon, és még így is borzalmasan szenvedett. A fejét csóválta az emlékre. Mit tesz, ha királya hazahívja, ami egy napon biztosan bekövetkezik? Elmegy? Dzsingisz előléptette, egy századot vezetett Kaszar alatt, és élvezte a tisztek bajtársiasságát. Bármelyikük parancsnok lehetne Hsziahsziában. Dzsingisz nem tűrte, hogy bolondokat léptessenek elő, és ez büszkeséggel töltötte el Ho Szát. A világ legnagyobb hadseregével lovagolt mint harcosa és parancsnoka. Nem kis dolog az a férfinak, ha megbíznak benne.

A kán második feleségének jurtája egyedülálló volt a hatalmas táborban. Csin selymek borították a falakat, és a belépő Ho Szára ismét csodaként hatott a jázmin illata. Fogalma sem volt róla, honnan szerezte Csakahaj, de az bizonyos, hogy nem tétlenkedett az otthonától távol töltött években. Voltak más, Hsziahsziából és Csínből származó feleségek, akik rendszeresen találkoztak a királylány jurtájában. Amikor az egyik férj megtiltotta, Csakahaj szóba merte hozni Dzsingisznek a problémát. A kán semmit sem tett, de azontúl a csin feleség szabadon látogathatta a hsziahsziai hercegnőt. Elég volt egy szó a megfelelő helyen.

Mosolyogva meghajolt az asszony előtt. Két fiatal csin leány lesegítette a felső deeljét. Ez is új. A mongolok kizárólag azért öltözködtek, hogy a hideget kívül tartsák, mit sem adtak a külcsínre.

- Légy üdvözölve otthonomban, honfitársam - mondta Csakahaj, és ő is meghajolt. - Jó, hogy eljöttél. - Csin nyelven szólott, de hsziahsziai nyelvjárásában. Ho Sza sóhajtott. Tudta, az asszony az ő kedvéért beszél így.

- Királyom lánya, kánom felesége vagy - felelte. - A szolgád vagyok.

- Ez jó, Ho Sza - mondta az asszony - De remélem, barátok is vagyunk.

Ho Sza újból meghajolt, ezúttal mélyebben. Miután fölegyenesedett, elfogadott egy csésze sötétzöld teát, és elismerően szaglászta.

- Természetesen azok vagyunk. Mi ez? Ilyet nem éreztem...

- ismét mélyen beszívta az illatot, hogy a meleg aroma átjárja a tüdejét. Olyan erővel rohanta meg a honvágy, hogy megtántorodott.

- Apám minden évben küld egy keveset az adóval, Ho Sza. A törzseknél általában megáporodik, de ez a legfrissebb szállítmányból való.

Ho Sza szertartásosan leült, és ivott egy kortyot a gyöngéden fogott csészéből.

- Nagyon kedves vagy, hogy gondoltál rám. - Nem illett faggatózni, bár kíváncsi volt, miért hívatta Csakahaj. Tisztában volt vele, hogy nem tölthetnek túl sok időt együtt. Bármilyen természetesnek tűnjék, hogy honfitársak meglátogatják egymást, egy férfi akkor sem időzhet a kán feleségének jurtájában. Két év alatt legfeljebb ha tízszer találkoztak.

Mielőtt az asszony válaszolhatott volna, még egy férfi lépett be. Jao Su összeszorította két tenyerét, míg meghajolt a jurta úrnője előtt. Ho Sza derűsen figyelte, milyen áhítattal szaglássza a szerzetes az igazi teát, mert ő is kapott egy csészével. Akkor komorodott csak el, amikor Jao Su végzett a köszöntéssel. Veszélyes négyszemközt találkozgatni egy kán feleségével, de még veszélyesebb az összeesküvés vádja. Szorongása erősödött, amikor a két rabnő meghajolt és távozott, egyedül hagyva hármukat. Ho Sza a teáról teljesen megfeledkezve tápászkodni kezdett.

Csakahaj megfogta a karját, és ő nem mozdulhatott, ha csak nem akarta lesöpörni magáról a kán feleségének a kezét. Kényszeredetten visszaült. Csakahaj ránézett. A szeme nagy és sötét volt sápadt arcában. Gyönyörű volt, egyetlen csipetnyi avas faggyúszag sem rontotta le a szépségét. Ho Sza akaratlanul beleborzongott a finom ujjak érintésébe.

- Én hívattalak ide, Ho Sza. A vendégem vagy Sértés lenne, ha most elmennél. Mondd meg nekem, én még nem tudom, hogy mi illik a jurták világában. - Ez éppen annyira volt pirongatás, mint hazugság. Csakahaj kiválóan ismerte a mongol etikett minden árnyalatát. Ho Sza nagyon jól tudta, hogy a kán felesége a királylányoknak járó nevelést kapott. Szépsége ellenére sem járatlan az udvari intrikában. Visszaült, fegyelmezetten ivott egy korty teát.

- Senki sem hall minket - mondta az asszony könnyedén, amitől a férfi még idegesebb lett. - Te összeesküvéstől tartasz, Ho Sza, de ilyesmiről szó sincs. A kán második felesége vagyok, egy fiúnak és egyetlen lányának az anyja. Te megbízható tisztje vagy, Jao Su pedig a férjem többi fiát oktatja nyelvre és harci sportokra. Senki nem merne suttogni egyikünkről sem. Aki mégis megteszi, annak kivágatom a nyelvét.

Ho Sza nagyot nézett. Ilyen fenyegetés ennek az éteri lénynek a szájából? Felér vajon a hatalma a szavaival? Ebben a helyzetben hány barátja lehet? Hányan a csin és hsziahsziai foglyok közül? Minden lehetséges. Mosolyt parancsolt a szájára, de belül hideg maradt.

- Nos hát itt vagyunk. Három barát jó teát iszik. Megiszom, felséges asszony, azután távozom.

Csakahaj sóhajtott, az arca ellágyult. Vendégeinek megdöbbenésére könnyek csillantak a szeme sarkában.

- Mindig egyedül kell lennem? Még ti is gyanakodtok rám?

- suttogta látványos vívódással. Ho Sza sosem illette volna kezével a hsziahsziai udvar egyik tagját, de Jao Sut nem fékezték efféle tilalmak. A szerzetes átkarolta az asszonyt, hagyta, hogy Csakahaj a mellére hajtsa a fejét.

- Nem vagy egyedül - mondta halkan Ho Sza. - Tudod, hogy engem apád rendelt a férjed szolgálatára. Egy pillanatra azt hittem, talán összeesküszöl ellene. Mi másért hívattál ide minket és küldted el a lányokat?

A hsziahsziai hercegnő kihúzta magát ültében, és megigazította egyik haj tincsét. Ho Sza szárazon nyelt egyet a szépsége láttán.

- Te vagy az egyetlen férfi a táborban, aki a hazámból származik - felelte Csakahaj. - Jao Su pedig az egyetlen csin férfi, aki nem katona. - Elfelejtette a könnyeit, hangja fölerősödött beszéd közben. - Nem fogom elárulni a férjemet, Ho Sza, sem érted, sem ezer olyanért, mint te. Ámde gyermekeim vannak, és az asszonyoknak évekre előre kell látniuk. Itt fogunk ülni mi hárman, és végignézzük, ahogy a Csin Birodalom lángokban vész el? Csak nézzük, ahogy a civilizáció szétesik, és hallgatunk? - Jao Suhoz fordult, aki csüngött minden szaván.

- Hova lesz akkor a buddhizmusod, barátom? Megvárod, hogy letapossák a törzsi lovak patái?

- Ha a hitemet el lehet égetni, úrnő, akkor nem bízom benne és nem is élek többé e hitben - felelte gondterhelten Jao Su, aki először nyitotta szóra a száját.

- De a hit túl fogja élni a Csin elleni háborút még akkor is, ha Csin nem. Emberek lesznek császárrá és királlyá, de ők csak nevek. Nem számít, hogy hívnak valakit. A földeket mindig meg kell művelni. A városok továbbra is hemzsegnek a bűntől és a korrupciótól. - Vállat vont. - Senki sem tudhatja, hova visz minket a jövő. A férjed nem tiltakozott az ellen, hogy a fiait az én kezem képezze ki. Talán Buddha szavai gyökeret vernek egyikükben, bár bolondság ily messzire előre tekinteni.

- Igaza van, felség - mondta Ho Sza halkan. - Most már látom, hogy félelemről és magányról van szó. Nem gondoltam, hogy ez ennyire bánt téged. - Mély lélegzetet vett, mert tudta, hogy a tűzzel játszik, de elbűvölte az asszony - Bennem barátra leltél, ahogy mondtad.

Csakahaj elmosolyodott, bár a szemében friss könnyek fénylettek. Kinyújtotta a kezét, és a két férfi megfogta a hűvös ujjakat.

-- Talán valóban féltem - mondta. - Azt képzeltem, hogy apám városát lerohanják, és fájt a szívem a csin császárért és családjáért. Gondoljátok, hogy túléli?

- Minden ember meghal - mondta Jao Su, mielőtt Ho Sza megszólalhatott volna. - Az életünk nem több, mint sötétségben tovatűnő madár röpte a kivilágított ablak előtt. Csak az számít, hogy ne okozzunk fájdalmat. Az igaz élet parancsa, hogy védjük a gyengéket, és ha így teszünk, olyan lámpást gyújtunk, amely több eljövendő életre elegendő fényt ad a sötétségben.

Ho Sza az ünnepélyes szerzetesre nézett. Látta, hogyan ragyog borotvált koponyája. Nem értett egyet vele, és valósággal beleborzongott egy ilyen erényes és örömtelen élet kilátásába. Jobban tetszett neki Kaszar egyszerű filozófiája, amely szerint az Égi Atya nem azért adott erőt, hogy elpocsékolják. Ha a férfi föl tudja emelni a kardot, akkor használnia is kell, és nincs jobb ellenfél a gyengénél. Nem valószínű, hogy kibelez, amikor nem figyelsz oda. Ezt persze nem mondta ki. Örömére Csakahaj megnyugodva bólintott a szerzetesnek.

- Jó ember vagy Jao Su. Éreztem én. Biztos vagyok benne, hogy a férjem fiai sokat tanulnak tőled. Talán egy napon a szívükben buddhisták lesznek.

Hirtelen fölállt, amitől Ho Sza csaknem magára öntötte a tea hideg maradékát. Letette maga mellé a csészét, és ismét meghajolt, hálásan, hogy vége ennek a különös találkozónak.

- Egy régi kultúra hordozói vagyunk - mondta halkan Csakahaj. - Azt hiszem, hatással lehetünk egy újra, amely most születik. Ha óvatosak leszünk, mindnyájunknak hasznot hajt.

Ho Sza csak pislogott a népéből való asszonyra, mielőtt visszazökkent volna a szertartásos udvariasságba, amellyel kijuthatott a szabad levegőre. Jao Su mellette állt. Összenéztek, aztán ki-ki ment a maga útján.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Megtört a szokott álmos nyugalom a paotoui birodalmi laktanyák környékén. A katonák szekerekre rakták a poggyászukat. Éjszaka jött a parancsolat Jencsingból, és Lujan nem pazarolta az időt. Semmi értékest nem volt szabad itt hagyni a mongoloknak, és minden mozdíthatatlant tönkre kellett tenni. Emberei pörölyt fogtak, és módszeres hatékonysággal zúzták szét a tartalék nyilakat és lándzsákat.

Nem volt könnyű elrendelni a kiürítést. Lujan egy szemhunyást sem aludt, amióta megérkezett a parancs. A katonák, akik a banditáktól és a bűnöző tongoktól védték Paotout, csaknem négy éve éltek a városban. Sokan családot alapítottak, de Lujan hiába kért engedélyt, hogy magukkal vihessék őket.

Csi Csöng tábornok levelét császári hírnök hozta. Valódi volt rajta a pecsét. Lujan tudta, hogy lefokozást vagy még annál is rosszabbat kockáztat, ha megengedi a családos embereknek, hogy magukkal hozzák feleségüket, gyerekeiket, de nem hagyhatta itt őket az ellenségnek. Az egyik szekérre most mászott fel egy csoport megriadt kisfiú. Paotou volt az egyetlen hely, amelyet ismertek, erre egy éjszaka azt mondták nekik, mindent hagyjanak ott, és siessenek a legközelebbi laktanyába.

Lujan némán sóhajtott. Mivel sok ember volt beavatva, a titkot nem lehetett megtartani. Nem kétséges, hogy a feleségek figyelmeztették barátaikat, és a hír egyre szélesedő hullámgyűrűket vert az éjszakában. Talán éppen ezért nem kapott parancsot, hogy a katonák családjait is evakuálja.

Hallotta, hogy tömeg gyülekezik a laktanya előtt. Önkéntelenül megrázta a fejét. Nem mentheti meg valamennyiüket, és nem fogja megszegni a parancsot.

Szégyenletesen megkönnyebbült, hogy nem Pautouban kell feltartóztatnia a mongol hadsereget. Igyekezett kizárni a füléből az utca zűrzavaros, rémült kiáltozását.

Fölkelt a nap, Lujan máris attól félt, hogy sokáig késlekedtek. Ha nem értesíti a katonák családjait, még az éjszaka eltűnhettek volna. Most fényes nappal kell keresztülvágniuk az ellenséges sokaságon. Megacélozta magát. Döntött, most kíméletlennek kell lennie. Vérfürdő lesz, ha a polgárok felbőszülnek, talán utat kell majd vágniuk a laktanyától a négyszáz lépésre levő folyami kapuig. Tegnap még nem tűnt nagy távolságnak. Bár lenne más megoldás! De hát az útja ki van jelölve, és ideje távozni.

Két embere futott el mellette valami megbízatással. Egyikük sem tisztelgett a parancsnoknak, és ő érezte forrongó dühüket. Semmi kétség, kurvákat vagy barátokat hagynak maguk után a városban. Mind így voltak vele. Zavargások lesznek, ha a katonaság kivonul, a tongok veszik át az utca fölött az uralmat. Némelyik bűnöző olyan, mint a vadkutya, még erődemonstrálással is nehéz őket féken tartani. A katonák távozása után itt a bűn üli torát, míg ide nem ér az ellenség, és el nem pusztít mindent.

Ez a gondolat némi elégtételt jelentett Lujannak, noha még mindig szégyellte magát. Igyekezett csak azzal foglalkozni, hogy miként juttatja ki a városból a katonákból és szekerekből álló oszlopot. A menet szélén számszeríj ások haladnak, akiknek bele kell lőniük a tömegbe, ha támad. Amennyiben a számszeríj ászok kudarcot vallanának, a lándzsások úgyszólván bizonyosan feltartóztathatják a csőcseléket addig, amíg elhagyják Paotout. így is, úgy is gonosz dolog, a tervezgető Lujan egy csepp büszkeséget sem érzett.

Újabb katona rohant felé. Az egyik kapuőr. Csak nem tört ki máris a lázadás?

- Uram, egy ember van itt, aki veled akar beszélni. Mondtam neki, hogy menjen haza, de ezt a jelvényt adta nekem, azzal, hogy te bizonyosan találkozni akarsz vele.

Lujan ránézett a kis kék kagylódarabra, amely Csen Ji személyes pecsétjét viselte. Megborzadt. Nem kívánta ezt a találkozót, de a szekerek már csaknem készen álltak, és az emberek felsorakoztak a kapu előtt. Talán a bűntudat miatt bólintott.

- Engedd be a kiskapun, és gondoskodj róla, hogy senki más ne jöhessen be vele! - A katona elfutott, Lujan egyedül maradt a gondolataival. Csen]i a

többiekkel együtt meghal, és soha senki nem fogja megtudni, milyen megegyezést kötöttek évekkel korábban. Mindkettejüknek hasznára volt az egyezség, de Lujan egyáltalán nem bánta, hogy megszabadul a kis ember befolyásától. A fáradtságán próbált úrrá lenni, amikor a katona visszatért a Kék Tong vezetőjével.

- Most semmit sem tehetek érted. Csen Ji - kezdte Lujan, miután a katona elrohant, hogy visszaálljon a helyére a menetoszlopban. - Az a parancsom, hogy visszavonuljak Paotouból, és csatlakozzak a Jencsing alatt gyülekező hadsereghez. Nem segíthetek.

Csen Ji szúrósan nézte. Lujan látta, hogy kardot visel. A főkapunál el kellett volna venni tőle, de ma nem működött az eljárásrend.

- Azt hittem, hazudni fogsz nekem - mondta Csen Ji. - Hadgyakorlatra vagy kiképzésre hivatkozol. Természetesen úgysem hittem volna el.

- Az elsők között lehettél, akik hallották a hírt az éjjel - felelte Lujan vállvonogatva. - Parancsra cselekszem.

- Hagyjátok, hogy fölégessék Paotout? - kérdezte Csen Ji. - Miután ilyen sok évig szónokoltatok, hogy ti megvédtek minket, most elfuttok a legkisebb fenyegetésre?

- Katona vagyok, Csen Ji. Amikor a tábornokom azt mondja, hogy induljak, akkor indulok. Sajnálom.

Csen Ji arca vörös volt, noha Lujan nem tudta volna megmondani, hogy a haragtól, vagy azért, mert futva tette meg az utat a kaszárnyához. Olyan erő volt a kis ember pillantásában, hogy Lujan alig bírt a szemébe nézni.

- Látom, megengedted a katonáidnak, hogy biztonságba helyezzék a feleségüket és a gyerekeiket - jegyezte meg Csen Ji. -A saját feleséged és fiaid sem fognak szenvedni, ha majd ideérnek a mongolok.

Lujan a menetoszlopra nézett. Arcok fordultak felé, mind azt várták, mikor adja ki a parancsot az indulásra.

- Már ezzel is túlléptem a hatáskörömet, barátom.

Csen Ji felhördült.

- Ne hívj barátodnak egy embert, akit itt hagysz martalékul!

- Olyan dühös volt, hogy Lujannak el kellett fordítania a tekintetét. Csen Ji folytatta.

- Fordul a kerék, Lujan. Uraid megfizetnek a kegyetlenségükért, ahogy te is ezért a szégyenért.

- Most mennem kell - mondta Lujan, és a távolba meredt. - Kiürítheted a várost, mielőtt a mongolok ideérnek. Sokan megmenekülnek, ha kiadod a parancsot.

- Talán meg is teszem, Lujan. Végtére is nem marad hatóság Paotouban most, hogy távozol. - Mindketten tudták, hogy lehetetlen kiüríteni egész Paotout. A mongol hadsereg alig két napra van. Még ha minden hajót megraknának és a folyón menekülnének, akkor is kevés embernek jutna hely Paotou lakosságát menekülés közben mészárolnák le. Lujan elképzelte a vérben álló rizsföldeket, és nagyot fújt. Máris túl sokáig késlekedett.

- Sok szerencsét - mormolta, és végre ránézett Csen Jire. Nem értette a kis ember szemében szikrázó diadalt, és már majdnem mondott valamit, de inkább magába fojtotta. A menetoszlop élére ment, ahova már odavitték a lovát. A kapu kinyílik, az első sor megmerevedett, a tömeg elnémult.

A járdákon emberek álltak és bámultak. Az úttestet üresen hagyták a birodalmi katonaságnak és a szekereknek, de az arcok hideg gyűlöletet sugároztak. Lujan, miközben lovával kifelé léptetett, megparancsolta számszeríj ászainak, hogy készüljenek. Jó hangosan, hogy a tömeg is hallja. Lujan várta, mikor robban szét átkokban az ijesztő csend. Katonái kardjukat és lándzsájukat markolták, és kerülték az ismerősök tekintetét. Ugyanez a jelenet játszódott le a többi laktanyában is. A városon kívül majd találkoztak a második és harmadik menetoszloppal, és együtt indulnak keletnek, Pejcsing és a Juhung-hágó felé. Paotou, történelmének során először, védelem nélkül marad.

Csen Ji figyelte, hogyan távozik a menetoszlop a folyami kapu irányába. Lujan nem tudta, hogy a tömeg tekintélyes hányada az ő embereiből áll, akik fenntartják a rendet, és megakadályozzák a lobbanékonyabb polgártársakat, hogy kimutassák ellenszenvüket a távozókkal szemben. Nem akarta, hogy Lujan elhalassza az indulást, de nem bírta megállni, hogy utoljára meg ne alázza. Lujan sok évig támogatta őt a katonaságnál, bár nem voltak barátok. Csen Ji tudta, hogy a parancs rosszul esett Lujannak, de kiélvezte megaláztatását. Nem volt könnyű eltitkolni az elégedettségét. Most nem lesznek tiltakozók, amikor a mongolok megjönnek, nem lesz katonaság, amelynek parancsa van a végsőkig harcolni. A császár árulása egy reggelen Csen Ji kezére játszotta Paotout.

- A homlokát ráncolva figyelte, ahogy a menetoszlop a folyami kapuhoz ér, és Lujan átmegy az íjászok üres hídja alatt. A jövő most már azon a két mongol ifjún múlik, akiknek segítséget nyújtott. Bárcsak biztosan tudná, hogy megbízhat Kaszarban és Temügében! A tömeg a laktanya körül ijesztő csendben figyelte a kivonuló katonákat, Csen Ji pedig őseinek szellemeihez fohászkodott. Eszébe jutott Csi San, mongol szolgája, egy végső imát mormolt ennek a különös népnek az Égi Atyjához, segítségét kérve az elkövetkező napokra.

*

Dzsingisz a kecskék karámjának korlátjára könyökölt, és mosolyogva figyelte Csagatájt. Az egész tábor visszhangzott a fia kurjongatásától. Ma reggel ajándékozta meg egy teljes páncéllal, amit külön készíttetett a tízéves gyereknek. Csagatáj túl fiatal volt a csatához, de imádta a páncélt. Új hátasán belovagolta a tábort, hogy mindenki lássa a vértjét. Derűs mosolyok kísérték az íját rázó kisfiút, aki hol kacagott, hol csatakiáltásokat rikoltozott.

Dzsingisz nyújtózott, kezét végigfuttatta a Paotou előtt fölvert sátor vásznán. Másmilyen volt, mint népének jurtái. Kétszer olyan magas volt, mint az ő nagy jurtája, de nem olyan szilárd, ezért dülöngélt a szélben, oldalai hullámzottak, mintha élne.

Paotou zárva maradt. Jól ítélték meg az öccsei ezt a Csen Jit? Alig egy napja hozták a hírt a felderítők, hogy a katonák menetoszlopa kivonult a városból. Néhány fiatal harcos olyan közel lovagolt, hogy kilőhessenek pár katonát, mielőtt elűznék őket. Ha helyesen becsülték meg a létszámukat, akkor nem maradt katona, hogy megvédje a várost. Dzsingisz örült. így vagy úgy, ez a város elesik, mint a többi.

Beszélt a paotoui építőmesterrel, aki biztosította róla, hogy Csen Ji nem feledkezett meg az egyezségükről. Lián családja bent lakott a falak mögött, amelyeket ő segített fölépíteni, a pallérnak számos oka volt a békés megadást kívánni. A kán fölnézett a fehér sátorra. Napnyugtáig van idejük a megadásra, különben holnap vörös lesz a sátor. Akkor már semmilyen egyezség nem menti meg őket.

Erezte, hogy valaki figyeli. Megfordult, és a kecskéktől hemzsegő karám túloldalán megpillantotta legidősebb fiát, Dzsocsit. A fiú szótlanul nézte. A

Börtének tett ígérete ellenére a kán úgy érezte, mintha kihívásra kellene válaszolnia. Fagyosan viszonozta a fiú pillantását, amíg az le nem sütötte a szemét. Csak ezután szólalt meg:

- Egy hónapon belül lesz a születésnapod. Csináltatok egy másik páncélt, hogy neked is legyen.

Dzsocsi fitymálóan lebiggyesztette az ajkát.

- Tizenkét éves leszek. Nemsokára a harcosokkal lovagolhatok. Semmi értelme gyermekjátékokkal bíbelődnöm.

Dzsingisz azonnal felháborodott. Igazán nagylelkű ajánlatot tett. Már a nyelvén volt a válasz, de mindkettőjük figyelmét elvonta Csagatáj visszatérése. A gyerek vágta közben ugrott le a lováról, de szinte meg sem tántorodott közben. Elkapta a karám korlátját, rátekerte a szárat egy póznára, és gyors csomóval rögzítette. A kecskék riadt mekegéssel menekültek a karám túloldalára. Dzsingisz akaratlanul elmosolyodott Csagatáj egyszerű örömétől, noha érezte, hogy Dzsocsi egyfolytában figyeli.

Csagatáj az alig mérföldnyire fekvő, csöndes Paotou felé mutatott.

- Miért nem támadjuk meg azt a helyet, apám? - kérdezte Dzsocsira sandítva.

- Mert a nagybátyáid ezt ígérték egy embernek odabent - felelte türelmesen Dzsingisz. - Cserébe a pallérért, aki segített nekünk, hogy az összes többit meghódítsuk, ezt az egyet békén hagyjuk. - Egy pillanatra elhallgatott. - Ha még ma megadják magukat.

- És holnap? - kérdezte hirtelen Dzsocsi. - Egy újabb város, majd egy még újabb? - Dzsingisz ránézett, Dzsocsi kihúzta magát. - Egész életünket azzal töltjük, hogy egyik helyet a másik után hódoltatjuk meg?

Dzsingisz elvörösödött a hangjától, de eszébe jutott a Börtének tett ígéret, hogy úgy bánik Dzsocsival, mint a testvéreivel. A felesége nem érti, hogy a fiú minden alkalmat megragad a bosszantására, viszont Dzsingisznek békére van szüksége a saját jurtájában. Várt egy percet, hogy lehiggadjon.

- Mi nem játszani jöttünk ide - mondta. - Nem azért rombolom le a csin városokat, mert annyira élvezem az itteni legyeket és a hőséget. Azért vagyok itt, azért vagy itt, mert ezer nemzedéken át kínoztak minket. Emberemlékezet óta, sőt még annál is régebben csin arannyal ugrasztották egymás torkának a törzseket. Ha volt egy emberöltő nyugalmunk, akkor a tatárokat eresztették ránk, akár a vadkutyákat.

- Most nem tudják megtenni - válaszolt Dzsocsi. - A tatárok megtörtek, a népünk egy nemzet lett, ahogy mondtad. Mi is erősek vagyunk. Akkor hát nem hajt más, csupán a bosszú?

- Nem nézett az apjára, akkor kockáztatott meg egy pillantást, amikor Dzsingisz elfordult, de őszinte kíváncsiság volt a tekintetében.

A kán felhorkant.

- Számodra a történelem csak egy mesesorozat! Még meg sem voltál a szétszóratás idején. Te nem ismerted azt az időt, és talán nem is érted. Igen, részben bosszú is. Ellenségeinknek meg kell tanulniuk, hogy nem rohanhatnak le minket anélkül, hogy vihar ne kerekedne belőle. - Kivonta apja kardját, megforgatta a napfényben. Az acélon arany villámok lobbantak.

- Ez egy jó penge, mester készítette. De ha a földbe rejtem, akkor hogyan tarthatná meg az élét?

- Azt akarod mondani, hogy a törzsek olyanok, mint a kard - mondta Dzsocsi.

Az apja elcsodálkozott. - Talán - válaszolta. Felbosszantotta, hogy magyarázatát félbeszakították. Ez a fiú olyan okos, hogy az már sok a jóból. - Minden hódításom elveszhet, akár egyetlen bolondos fiú miatt, akinek nincs elég türelme, hogy végighallgassa az apját. - Dzsocsi elvigyorodott. Dzsingisz rádöbbent, hogy most ismerte el fiának, pedig csak a pimaszságot akarta letörölni az arcáról.

- Azt mondd meg nekem, Dzsocsi, azzal a nagy eszeddel, hogy mi történik, ha a kecskék megtámadnak engem.

- Megölöd mindet! - vágta rá az apja mögött Csagatáj, aki mindenképpen be akart szállni kettejük viadalába. Dzsingisz nem nézett oda, mert megszólalt Dzsocsi:

- Fellöknek - mondta. - Akkor hát kecskék vagyunk mi, az egyesült nemzet? - Mintha mulattatta volna a gondolat. Dzsingisznek elfogyott a türelme. Felkapta, bedobta a karámba a kecskék közé. Az állatok mekegő rémülettel futkostak, volt, amelyik a kerítésen akart átugrani.

- Farkasok vagyunk, fiú, és a farkas nem kérdezi a kecskét, ölhet-e. Az nem nézi, mi a legjobb időtöltés, amíg a pofája és a mancsa vörös nem lesz a vértől, és le nem győzte minden ellenségét. Ha még egyszer gúnyolódsz rajtam, elküldelek hozzájuk!

Dzsocsi föltápászkodott. A hideg maszk rátapadt a vonásaira. Csagatájt bizonyosan megdicsérte volna a fegyelmezettségéért az apja, ám Dzsocsival feszült csendben nézett farkasszemet, mintha versengenének, hogy ki bírja tovább. Csagatáj vigyorgott, élvezte a bátyja megaláztatását. De hát Dzsocsi még csak gyerek volt, és egy idő után elöntötték a szemét a kudarc forró könnyei. Fifordult az apjától, és kimászott a karámból.

Dzsingisz mély lélegzetet vett. Máris azt kereste, mivel enyhítse a haragját.

- Nem szabad úgy gondolnod erre a háborúra, mint munkára, amelyet el kell végezni, mielőtt visszatérnénk a nyugalmas élethez. Harcosok vagyunk, amennyiben a kardokról és farkasokról való beszédet túlságosan virágosnak találod. Ha azzal tölthetem az ifjúságom, hogy kiterveljem, miként törjem meg a csin császár erejét, az minden napra öröm. A családja éppen elég régen uralkodik. Most az én családom emelkedik föl. Nem fogunk szenvedni többé hideg kezétől.

Dzsocsi nehezen lélegzett, de uralkodott magán, és föltett egy újabb kérdést:

- Akkor hát ennek sose lesz vége? Amikor öreg és ősz leszel, még akkor is ellenséget keresel, hogy harcolhass?

- Ha marad egyáltalán - felelte Dzsingisz. - Amit elkezdtem, nem lehet feladni. Ha valaha elveszítjük a bátorságunkat, ha valaha kudarcot vallunk, akkor többen támadnak ránk, mint képzelnéd. - Nagyon igyekezett olyat mondani, ami felvidítja a gyereket. - De addigra a fiaim elég idősek lesznek, hogy új földekre lovagoljanak, és azokat is az uralmunk alá hajtsák. Királyok lesznek. Zsíros ételeket esznek majd, ékköves kardot hordanak, és elfelejtik, mivel tartoznak nekem.

*

Kaszar és Temüge a tábor széléig mentek, és felnéztek Paotou falaira. A nap már alacsonyan járt, de a forróság nem enyhült, mindketten verejtékeztek a sűrű levegőben. Otthonuk magas hegyei között, ahol a piszok porként pereg le a száraz bőrről, sosem izzadtak. Csin földjén bűzleni kezdtek, és legyek kínozták őket folyamatosan. Temüge különösen sápadtnak, betegesnek tűnt, a gyomra háborgott a városban töltött idő emlékétől. Túl sok estét töltött Kökcsü füstös jurtájában, és még mindig nyomasztotta néhány dolog, amit látott. A

torka kapart, köhögött. A köhögéstől még rosszabbul érezte magát: szédült és émelygett.

Kaszar minden sajnálat nélkül várta, hogy összeszedje magát.

- Kehes vagy, öcsém. Ha ló lennél, elvágnám a torkod, hogy a törzseknek legyen ennivalója.

- Semmit nem értesz, mint rendesen - felelte bágyadtan Temüge. Keze fejével megtörölte a száját. Arcáról elszivárgóit a vörösség, bőre viaszsápadt volt a napfényben.

- Azt megértem, hogy megölöd magad, csak hogy annak a mocskos sámánnak a lábát csókolgasd - felelte Kaszar. - Észrevettem, hogy már a szagod is emlékeztet rá.

Temüge talán elengedte volna a füle mellett a csípős megjegyzést, de ahogy felnézett, sose tapasztalt óvatosságot látott a bátyja szemében. Másoknál is találkozott már ezzel a pillantással, olyanoknál, akik a kán legkisebb öccséről rögtön a sámánra gondoltak. Korábban az ostobák tudatlanságának tekintette, és nem törődött vele, viszont különös örömet okozott neki, hogy a bátyja tekintetében látja ugyanazt az óvatosságot.

- Sokat tanultam tőle, fivérem - mondta. - Időnként megrémülök azoktól a dolgoktól, amelyeket ott látok.

- A törzsek sok mindent suttognak róla, de semmi jót - mondta halkan Kaszar. - Azt hallottam, elviszi a csecsemőket, amelyeket nem akart az anyjuk. Nem látják őket többé. - Beszéd közben nem nézett Temügére, inkább Paotou falait bámulta. - Azt mondják, egyetlen érintéssel megölt egy embert.

Temüge lassan kiegyenesedett a köhögő roham után.

- Megtanultam, hogy ily módon megidézzem a halált - hazudta. - Múlt éjjel, miközben te aludtál. Borzasztó volt, és ezért köhögök ma, de a hús összeszedi magát, és a tudás megmarad.

Kaszar az öccsére sandított. Nem tudta, igazat mond-e.

- Biztos vagyok benne, hogy az is valami fortély - mondta.

Temüge rámosolygott. Borzalmas volt a mosolya, mert a kence megfeketítette az ínyét.

- Az én tudásomtól nem kell félned, bátyám - mondta halkan. - A tudás nem veszélyes. Csak az ember az.

Kaszar felhorkant.

- Ilyen gyerekségekre tanít? Úgy beszélsz, mint a buddhista szerzetes, Jao Su. De tőle legalább nem félnek, mint Kökcsütől. Valahányszor találkoznak, olyanok, mint a tavaszi kosok, amikor egymás területére tévednek.

-A szerzetes bolond! - fortyant fel Temüge. - Nem kéne tanítania Dzsingisz gyermekeit. Egyikük kán lesz egy napon, és ez a „buddhizmus" elpuhítja.

- Ha a szerzetes tanítja, nemigen - vigyorgott Kaszar. - A deszkát is eltöri a kezével, ez pedig több, mint amire Kökcsü képes. Kedvelem, noha alig pár szót tud tisztességes nyelven.

- A deszkát is eltöri a kezével - gúnyolódott Temüge. - Hát persze, hogy mély benyomást tesz rád. Távol tartja újholdkor a sötét szellemeket a tábortól? Nem, ő gyújtóst aprít!

Kaszar akarata ellenére egyre dühösebb lett. Volt valami Temüge újsütetű magabiztosságában, ami nem tetszett neki, bár nem tudta volna szavakba foglalni, hogy miért.

- En még sosem láttam ezeket a csin szellemeket, amelyekről Kökcsü azt állítja, hogy elűzte őket. De azt tudom, hogy a gyújtós hasznos. - Lenézően nevetgélt. Temüge vörösödött, most ő kezdett haragudni.

- Ha választanom kéne köztük, nekem inkább az kéne, aki úgy tud verekedni, mint Jao Su, a halott csin parasztok szellemével meg elboldogulnék egymagam.

Temüge vad dühvel ráemelte a kezét. Meglepetésére Kaszar visszahőkölt. Az a férfi, aki gondolkodás nélkül nekirohanna egy csapat katonának, hátrált egy lépést, és a kardja markolatához kapott. Temüge kis híján fölnevetett. Azt szerette volna, ha Kaszar meglátja a dologban a tréfát, és eszébe jut, hogy valaha barátok voltak, ám aztán ereit megtöltötte a fagy, és ujjongott, mert félnek tőle.

- Ne gúnyolódj a szellemekkel, Kaszar, sem azokkal az emberekkel, akik féken tudják tartani őket. Te nem jártál a holdújulás ösvényein, és nem láttad, amit én. Sokszor meghaltam volna, ha nincs Kökcsü, hogy visszavezessen erre a világra.

Kaszar tudta, az öccse észrevette, hogy megriadt öccse puszta kezétől. Majd kiugrott a szíve. Énjének egy része nem hitte, hogy a kis Temüge tudhat valamit, amit ő nem, de titkok vannak, és az ünnepeken maga is látta, hogy Kökcsü beleszúrja a kést a saját húsába, aztán kihúzza, anélkül hogy kiserkedne a vére.

Tehetetlen indulattal nézett öccsére, azután sarkon fordult, és visszasietett népének jurtái közé, a világba, amelyet ismert. A magára maradt Temüge legszívesebben üvöltött volna a diadaltól.

Amikor Paotou felé nézett, a város kamuja kinyílt. Mögötte kürt rivallt a táborban. A harcosok a lovaikhoz rohantak. Csak fussanak, gondolta Temüge, aki még mindig szédült a bátyja fölött aratott győzelemtől. Az émelygés elmúlt. Magabiztosan indult a nyitott kapuhoz. És ha Csen Ji árulást tervez, és íjászokat állított a falakra? Ez sem számít. Sebezhetetlennek érezte magát, és a lába alig érte a köves földet.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

Paotou városa csöndes volt, amikor Csen Ji otthonában köszöntötte Dzsingiszt. Ho Sza kísérte a kánt. Csen Ji mélyen meghajolt az uralkodó előtt, elismerve, hogy az egyezséget megtartották.

- Légy üdvözölve az otthonomban - szólt Csen Ji a törzsek nyelvén, és ismét meghajolt. A kán valósággal föléje tornyosult. Még Kaszamái is magasabbra nőtt. Teljes páncélzatban volt, és kardot viselt. Csen Ji érezte a belőle áradó erőt, és ez olyan hatalmas volt, amilyennel még sose találkozott. Dzsingisz nem válaszolt a hivatalos üdvözlésre, csak bólintott, miközben kilépett a nyitott udvarra. Csen Jinek gyorsan kellett mozognia, hogy ő vezethesse be a főépületbe. Siettében nem látta, hogy Dzsingisz fölpillant a hatalmas tetőre, és erőt vesz magán, mielőtt belép az ajtón. Ho Sza és Temüge leírták neki a házat, de neki továbbra is rejtély volt, hogyan élnek a gazdagok a város szívében.

Az utca üres volt, még a koldusok is eltűntek. Minden házat eltorlaszoltak a törzsi harcosok miatt, akik az utcákon kószáltak, bekukucskáltak a kapualjakba, és olyasmit kerestek, amit érdemes elvinni. Dzsingisz parancsot adott, hogy a városhoz ne nyúljanak, de senki sem gondolta, hogy a parancs kiterjedne a rizsboros raktárakra. Az istenek házi képmásai különösen keresettek voltak. A törzsi harcosok azzal érveltek, hogy nekik nincs elég védelmük a jurtájukban, és minden apró szobrot begyűjtőitek, amely megfelelően hatékonynak látszott.

A kapuban testőrök várakoztak, de igazából Dzsingisz egyedül is akárhova elmehetett volna a városban. Kizárólag azoktól kellett volna tartania, akiknek ő parancsol.

Csen Jinek nagy küzdelmébe került, hogy ne mutassa idegességét, amíg Dzsingisz körbejárta a házát, és megvizsgálta a berendezést. A kán feszültnek tűnt, Csen Ji nem tudta, mivel kezdje a beszélgetést. A találkozó idejére elküldte az őreit és szolgáit, a ház szokatlanul üres lett.

- Örülök, nagyuram, hogy hasznodra van a pallérom - törte meg a csendet. Dzsingisz éppen egy fekete, lakkozott edényt vizsgálgatott, és oda se nézve visszarakta az állványra. Túl nagynak tűnt a szobában, mintha bármelyik pillanatban megragadhatná a gerendákat, és romba dönthetné az egész házat. Csen Ji győzködte magát, hogy csak a hír miatt tűnik ilyen rettentő hatalmasnak, de aztán Dzsingisz ránézett sárga szemével, és a kis ember gondolatai megfagytak.

Dzsingisz végigfuttatta az ujjait az edény díszítésén, amely kertben tartózkodó alakokat ábrázolt, azután vendéglátójához fordult:

- Ne félj tőlem, Csen Ji. Ho Sza azt mondja, olyan ember vagy, aki kevésből vitte sokra, aki semmit sem kapott, mégis életben maradt és meggazdagodott ebben a városban. - Csen Ji Ho Szára sandított, de a hsziahsziai katona kifejezéstelenül nézett rá. Csen Ji életében először tanácstalan volt. Paotout megígérték neki, de nem tudta, a kán megtartja-e a szavát. Azt viszont igen, hogy akinek elviszi a házát a szélvihar, az legföljebb vállat vonhat, mert tudja, hogy a sors akarta így, a sorssal pedig nem lehet dacolni. Ilyesféle élmény volt a találkozás Dzsingisszel. Megdőltek a törvények, amelyeket egész életében ismert. A mongol kán egyetlen szavára Paotout eltüntetik a föld színéről.

- Gazdag ember vagyok - helyeselt Csen Ji. Mielőtt folytathatta volna, érezte, hogy Dzsingisz hirtelen érdeklődéssel néz rá. A kán ismét fölvette a lakkozott edényt és intett vele. A tárgy hihetetlenül törékeny volt a kezében.

- Mi az a gazdagság, Csen Ji? Te a városok, utcák, házak embere vagy. Mi az érték neked? Ez?

Gyorsan beszélt, de Ho Sza úgy fordított, hogy a házigazdának legyen ideje a gondolkodásra. Csen Ji hálásan nézett rá.

- Annak az edénynek az elkészítése ezer munkaórába került, nagyuram. Amikor ránézek, örömmel tölt el a látványa.

Dzsingisz a kezében forgatta az edényt. Különös módon zavartnak tűnt. Csen Ji ismét Ho Szára pillantott. A katona felvonta a szemöldökét, sürgette, hogy folytassa.

- De nem ez a gazdagság, nagyuram. Sokat fáztam, így ismerem a meleg értékét.

Dzsingisz vállat vont.

- Ennyit egy birka is tud. Vannak fiaid? - Tudta a választ, de még mindig meg akarta érteni ezt az embert, aki az övétől merőben különböző világból származik.

- Három lányom van, nagyuram. A fiamat elvették tőlem.

- Akkor hát mi a gazdagság, Csen Ji?

A kérdéstől Csen Ji megnyugodott. Nem tudta, hogy a kán mit akar, így hát őszintén válaszolt.

- Számomra a bosszú, nagyuram. A képesség, hogy felemeljem a kezem, és lecsapjak az ellenségeimre. Ez a gazdagság.

Olyan emberekkel együttműködni, akik készek ölni és halni értem, az a gazdagság. A lányaim és a feleségem az én gazdagságom. - Szelíden kivette az edényt Dzsingisz kezéből, azután a deszkapadlóra dobta. Apró darabokra tört, valósággal szétrobbant a fényezett padlón.

- Minden más értéktelen, nagyuram.

Dzsingisz kurtán elmosolyodott. Kaszar igazat mondott, amikor azt állította, hogy Csen Jit nem fogja megfélemlíteni.

- Azt hiszem, ha én egy városban születtem volna, talán a te életed élem, Csen Ji. Noha én nem bíztam volna meg a testvéreimben, mivel ismerem őket.

Csen Ji nem válaszolta azt, hogy csak Kaszarban bízott, de Dzsingisz láthatólag sejtette, mire gondol.

- Kaszar szépen beszélt rólad. Nem fogom visszavonni az ígéretet, amelyet a nevemben adott. Paotou a tiéd, Számomra csak egy lépés a Jencsing felé vezető úton.

- Boldog vagyok, nagyuram - válaszolta Csen Ji, aki kevés híján reszketett a megkönnyebbüléstől. - Megkínálhatlak egy csésze borral? - Dzsingisz bólintott, és a feszültség eltávozott a szobából. Ho Sza is megnyugodott. Csen Ji gépiesen körülnézett, szolgát keresve, de nem talált. Merev háttal összeszedte a csészéket, szandálja alatt ropogtak a felmérhetetlenül értékes edény cserepei, amely valaha egy császár otthonát díszítette. Kissé remegő kézzel töltött három csészébe. Dzsingisz leült. Ho Sza egy másik széket keresett magának, páncélja nyikorgott, ahogy letelepedett. Alig észrevehetőn bólintott Csen Jinek, mintha a házigazda megállt volna valamilyen próbát.

Csen Ji tudta, hogy a kán nem pocsékolná az idejét üldögélésre, hacsak nem akarna valamit. A sötét, lapos arcot fürkészte, miközben Dzsingisz átvette tőle a csészét, és rájött, hogy a kán is kényelmetlenül érzi magát, ő is keresi a szavakat.

- Paotou bizonyára kicsinynek tűnik számodra, nagyuram - kockáztatta meg Csen Ji. A kán belekóstolt a rizsborba, amelynek íze ismeretlen volt számára.

- Még sosem jártam városban, kivéve, ha felégettem - felelte Dzsingisz. - Különös élmény, hogy egy város ilyen csöndes lehessen. - Kiürítette a csészét, és maga töltött magának, majd Csen Jinek, végül Ho Szának.

- Még egy csészével, de ez erős, és nekem tiszta fejre van szükségem - felelte Csen Ji.

- Lóhúgy - horkantott Dzsingisz -, bár tetszik, hogy átmelegít.

- Küldök belőle száz palackot nagyuram táborába - mondta gyorsan Csen Ji.

A mongol vezér ránézett a csésze pereme fölött, és bólintott.

- Nagylelkű vagy.

- Egyáltalán nem sok a szülővárosomért - felelte Csen Ji.

Dzsingisz észrevehetően elengedte magát, és hátradőlt a heverőn.

- Okos ember vagy, Csen Ji. Kaszar azt mondta, hogy már akkor is te uralkodtál a városban, amikor még itt voltak a katonák.

- Talán egy kicsit túlzott nagyuram. Az én tekintélyem az alsóbb kasztok között a legerősebb: a dokkmunkások és a kereskedők között. A nemesek más életet élnek, és csak ritkán találtam alkalmat, hogy korlátozzam a hatalmukat.

Dzsingisz felmordult. Nem tudta szavakba foglalni, milyen kínos érzés itt ülni egy házban, amelyet ezernyi más ház vesz körül. Szinte érezte maga körül az emberek nyomasztó közelségét. Kaszarnak igaza volt: aki a tiszta pusztai szélben nőtt fel, annak a város borzalmasan bűzlik.

- Akkor hát gyűlölöd ezeket a nemeseket? - kérdezte. Nemcsak olyan odavetett kérdés volt ez, Csen Ji jól meggondolta a választ. A törzsek nyelvéből hiányoztak a szükséges szavak, így a saját nyelvén beszélt, Ho Szára bízva a fordítást.

- Legtöbbjük olyan távol él, hogy nem is gondolok velük, nagyuram. A bíróságaik kikényszerítik a császár törvényeinek betartását, de a nemesekhez hozzá sem érnek. Ha én lopok, levágják a kezem, vagy halálra korbácsolnak. Ha a nemes lop tőlem, akkor nincs igazságszolgáltatás. Még akkor sem tehetek semmit, ha valamelyik elragadja lányomat, vagy fiamat. - Türelmesen

megvárta, amíg Ho Sza befejezi a fordítást. Tudta, hogy egyértelműen fejezte ki érzéseit. - Igen. Gyűlölöm őket.

- Akasztottakat láttam a laktanya kapuján, ahogy bejöttem - mondta Dzsingisz. - Két-három tucatot. A te műved volt?

- Érkezésed előtt rendeztem régi adósságaimat, nagyuram.

Dzsingisz bólintott, és újratöltötte a két csészét.

- Az embernek mindig rendeznie kell az adósságait. Sokan vannak, akik így éreznek, mint te?

Csen Ji epésen elmosolyodott.

- Többen annál, hogysem összeszámolhatnám, nagyuram. A csin nemesek olyan osztályhoz tartoznak, amely magánál sokkal több emberen uralkodik. A hadseregük nélkül semmik.

- Ha ilyen sokan vagytok, miért nem lázadtok föl ellenük? - kérdezte őszinte kíváncsisággal Dzsingisz.

Csen Ji felsóhajtott, és ismét csin nyelven kezdett beszélni. Patakzottak belőle a szavak.

- Pékekből, kőművesekből és hajósokból nem lehet hadsereget faragni, nagyuram. A nemes családok a lázadás legkisebb jelére is kegyetlenül lecsapnak. Többször megkísérelték már, de mindenütt vannak besúgók, és a katonáik egy fegyvergyűjteményre is lecsapnak. Ha egyáltalán kirobban a lázadás, értesítik a császárt, és a birodalmi katonaság megindul. Egész városokat hánynak kardélre, vagy égetnek föl. Az én életemben is megtörtént. - Elbizonytalanodott, amikor Ho Sza fordítani kezdett. Dzsingisznek végül is semmi egy elpusztított város. Majdnem fölemelte a kezét, hogy leállítsa a hsziahsziai katonát, de mégsem tette. Elvégre Paotou megmaradt.

Dzsingisz lenyűgözve nézte a vele szemben ülő férfit. A törzsekre rákényszerítette az egységes nemzet eszméjét, de a Csen Jihez hasonló emberek nem osztoznak benne. Még nem. Minden várost uralhat a császár, de nem tekintik se vezérnek, se családtagnak. Az világos, hogy a nemesség a császártól nyeri a tekintélyét. Az is egyértelmű, hogy Csen Ji gyűlöli őket a pimaszságuk, a vagyonuk, a hatalmuk miatt. Ez a tudás még hasznos lehet.

- Éreztem a pillantásukat a népemen, Csen Ji - mondta. - Nemzetté lettünk, hogy ellenálljunk nekik. Illetve hogy szétzúzzuk őket.

- Azután ugyanúgy fogtok uralkodni, mint ők? - csúszott ki Csen Ji száján az epés kérdés, mielőtt visszafoghatta volna magát.

Veszedelmes lehetőség egy kánnal beszélgetni. Anyanyelvének szokásos kanyarjai és körmönfont megfogalmazásai kevés védelmet jelentenek az ellen a sárga szem ellen. Megkönnyebbülésére Dzsingisz nevetni kezdett.

- Sosem gondolkodom azon, mi jön a csata után. Tálán én fogok uralkodni. Talán nem illet meg a hódítás jogán?

Csen Ji mély lélegzetet vett, mielőtt válaszolt.

- Uralkodni, igen, azt lehet. De a leghitványabb harcosod is császár lehet majd a meghódítottak között, akiket megvet, és elveszi tőlük azt, aminek nem fizette meg az árát?

Dzsingisz szúrósan nézte.

-A nemesek a császár családjához tartoznak? Ha azt kérdezed, hogy a családom tagjai elveszik-e, ami megtetszik nekik, akkor az a válaszom, hogy természetesen. Az erős uralkodik, Csen Ji. Azok, akik nem erősek, csak álmodnak róla. - Elhallgatott, töprengett. - Azt akarod, hogy kicsinyes törvényekkel kötözzem meg a népem?

Csen Ji ismét mély lélegzetet vett. Egész életét kémek között, alakoskodásban élte, hártyánként ragasztgatta össze a szívességek pajzsát, védelmül a császári hadsereg ellen, amely tűzben és vérben űzné ki a városából. Nem jött el az a nap. Ehelyett olyasvalaki előtt találta magát, akivel gátlások nélkül beszélhet. Sosem lesz még egy ilyen lehetősége.

- En megértem, amit mondasz, de öröklik-e a jogot a fiák és unokák? És ha mához száz évre egy kegyetlen és gyáva ember megöl egy fiút, senki se fog majd tiltakozni, mert a te véred folyik benne?

Dzsingisz nem mozdult. Hosszú idő után megcsóválta a fejét.

- Nem ismerem ezeket a csin nemeseket, de utánam a fiaim fognak uralkodni, ha lesz hozzá erejük. Talán még száz év múlva is a leszármazottaim uralkodnak, és éppen olyan nemesek lesznek, mint akiket annyira megvetsz. - Vállat vont, ivott egy kortyot.

- A legtöbb ember olyan, mint a birka - folytatta. - Nem olyanok, mint mi. - Leintette Csen Jit. - Kételkedsz benne? Hányan értek föl hozzád befolyásban, hatalomban, mielőtt én jöttem? A legtöbben nem tudnak vezetni - még a gondolat is megrémíti ól<et. Az olyanoknak, mint te meg én, nincs nagyobb öröme, mint tudni, hogy nem jön segítség. A döntés egyedül a miénk. - Megrázta a csészéjét. Csen Ji letörte a viaszdugót a következő palackról, és ismét töltött.

Kezdett nyomasztó lenni a hallgatás, amelyet meglepő módon Ho Sza tört meg.

- Vannak fiaim - mondta. - Három éve nem láttam őket. Amikor felnőnek, követni fognak a hadseregbe. Amikor az emberek meghallják, hogy az én gyerekeim, többet várnak el tőlük. Gyorsabban fognak emelkedni, mint a névtelenek. Nekem ez tetszik. Ezért keményen dolgozom, és bármit elviselek.

- Sose lesznek nemesek azok a te katona fiaid - mondta Csen Ji. - A nagy házak fia megparancsolhatja nekik, hogy a halálukat leljék a tűzben, csak azért, mert meg kell menteni egy olyan cserepet, amelyet ma este törtem széjjel.

Dzsingisz elkomorodott. Felzaklatta a kép.

- Egyenlővé akarod tenni az embereket?

Csen Ji vállat vont. Gondolatai összevissza kavarogtak a bortól, és azt sem tudta, csin nyelven beszél-e.

- Nem vagyok bolond. Tudom, hogy az uralkodót vagy a gyermekeit nem köti a törvény. Minden törvény belőle és az általa vezényelt hadseregből származik. Nem vonatkozik rá, mint a közönséges emberekre. Viszont a többiek, az a sok ezer élősködő, aki a kezéből eszik, azok miért úszhatnak meg egy gyilkosságot vagy lopást büntetlenül? - Felhajtotta a borát, és úgy bólogatott, miközben Ho Sza fordított, mintha a katona az egyetértését fejezné ki a tolmácsolással.

Dzsingisz megnyújtóztatta a hátát, és most először azt kívánta, hogy bár Temüge lenne itt inkább, aki helyette vitatkozhatna erről a kérdésről. Valóban beszélni akart Csen Jivel, hogy megértse a városlakó különös fajtát, de ettől a kis embertől forgott a feje.

- Ha az egyik harcosom meg akar házasodni - mondta -, akkor keres egy ellenséget, megöli, és elveszi mindenét. A lovakat és kecskéket a lány apjának adja. Ez gyilkosság és lopás? Ha ezt megtiltom, legyengítem őket. - Mámoros lett a bortól, de ez nem rontotta a kedvét. Ismét megtöltötte a három csészét.

- Ez a harcos a saját családjától, saját törzsétől veszi el mindezt? - kérdezte Csen Ji.

- Nem. Akkor bűnöző lenne, és mindenki megvetné - felelte Dzsingisz. Csen Ji még nem is válaszolt, de már tudta, hogy a kis ember hova akar kilyukadni.

- Akkor mi lesz most, hogy a törzsek egyesültek? - hajolt előre Csen Ji. - Mihez kezdesz, ha az egész csin föld a tiétek lesz?

Szédítő gondolat volt. Igazság szerint máris megtiltotta a fiatal törzsi harcosoknak, hogy egymást fosztogassák, ehelyett a saját nyájaiból adott esküvői ajándékot. De ezt a megoldást nem lehet sokáig fenntartani. Amit Csen Ji javasol, az csupán ennek a békének a kiterjesztése, noha olyan hatalmas földet ölel föl, hogy nehéz még elképzelni is.

- Gondolkodni fogok rajta - mondta kissé nehezen forgó nyelvvel. - Az efféle gondolatok túlságosan hatalmasak ahhoz, hogy egy ülés alatt megeméssze őket az ember. - Elmosolyodott. - Különösen, hogy a csin császár még biztonságban ül a városában, mi pedig épphogy elindultunk. Jövőre talán por leszek magam is.

- Vagy te töröd meg a nemességet erődjeiben és városaiban

- mondta Csen Ji - és alkalmad lesz, hogy mindent megváltoztass. Te a látomások embere vagy. Megmutattad, amikor megkímélted Paotout.

Dzsingisz tétován megrázta a fejét.

- Az én szavam vas. Ha minden más elvész, az még mindig tart. De ha nem kímélem meg Paotout, akkor egy másik várossal teszem.

- Nem értem - válaszolta Csen Ji.

Dzsingisz ismét rászögezte szúrós tekintetét.

- A városok nem adják meg magukat, ha nem fűződik érdekük hozzá. - Fölemelte ökölbe zárt kezét. Csen Ji nem tudott másra nézni, csak erre a kézre. - Olyan vérfürdővel fenyegetek, amelyet el sem tudnak képzelni. Ha fölállíttatom a vörös sátrat, akkor tudják, hogy a falakon belül minden férfi meghal. Ha meglátják a feketét, akkor tudják, hogy senki nem marad életben. - Megrázta a fejét. - Ha csak a halált kínálom, akkor nincs más választásuk, mint az utolsó emberig harcolni. - Leengedte az öklét, és a csészéért nyúlt, amelyet a reszkető kezű Csen Ji töltött meg borral.

- Ha csak egy várost is meghagyok, akkor híre megy, hogy nem kötelező harcolni. Választhatják a megadást is, amíg áll a fehér sátor. Ezért hagytam meg Paotout. Ezért élsz még.

Eszébe jutott a másik ok, amiért találkozni akart Csen JiveL Úgy tűnik, elméje elvesztette szokásos élességét. Talán nem kellett volna ennyit innia.

- Vannak térképeid itt a városban? Térképek a keleti földekről?

Csen Ji szédült az előtte feltáruló képtől. Az ember, aki vele szemben ül, olyan hódító, akit nem fog megállítani a tehetségtelen csin nemesség és korrupt hadseregük. Összerázkódott, mert tűzvészeket látott a jövőben.

- Van könyvtár - mondta némileg akadozó nyelvvel. - Mostanáig nem léphettem be oda. Nem hinném, hogy a katonák elpusztították, mielőtt távoztak.

- Térképekre van szükségem - felelte Dzsingisz. - Átnéznéd őket velem együtt? Segítenél tervet készíteni a császárod elpusztítására?

Csen Ji legalább annyit ivott, mint a kán. Összevissza kavarogtak a gondolatai. Eszébe jutott halott fia. Olyan nemesek akasztották föl, akik egy pillantásra se méltatják az ő fajtáját. Hát csak változzon meg a világ, gondolta. Égjenek el mind!

- Nem a császárom, nagyuram. Ebben a városban minden a tiéd. Megteszem, amit tehetek. Ha írnokokat akarsz, hogy leírják az új törvényeket, küldök néhányat.

Dzsingisz részegen bólogatott.

- Írás - felelte rosszallóan. - Csapdába ejti a szavakat.

- Az teszi őket valóssá nagyuram. Az teszi tartóssá őket.

*

A Csen Jivel való találkozást követő reggelen Dzsingisz lüktető fejfájással ébredt, és egész nap kizárólag azért hagyta el a jurtáját, hogy hányjon. A hatodik palack után már nem sokra emlékezett, de Csen Ji szavai időnként visszatértek. Megbeszélte őket Kacsunnal és Temügével. Az ő népük csak a kán törvényét ismerte, minden igazságszolgáltatás egyetlen ember ítélőképességén múlott. Ahogy a dolgok álltak, Dzsingisz akár egész napját azzal tölthette volna, hogy vitákban dönt, és büntetéseket szab ki a vétkesekre. Ez máris túl sok volt neki, mégsem engedhette meg a kisebb kánoknak, hogy visszavegyék korábbi szerepüket, különben azt kockáztatta volna, hogy mindent elveszít.

Amikor Dzsingisz végül parancsot adott az indulásra, különös volt úgy itt hagyni egy várost, hogy a lángjai nem világítanak mögöttük a szemhatáron. Csen Ji adott neki térképeket a csin földekről a keleti tengerig, és ezek többet értek minden zsákmánynál. Noha Csen Ji Paotouban maradt, Lián pallér beleegyezett, hogy elkíséri Dzsingiszt Jencsingig. Úgy tűnt, Lián a képességei erőpróbájának tekinti a császárváros falait, mert maga jött el Dzsingiszhez, hogy kéretlenül felajánlja a segítségét. A fia okosan vezette a vállalkozást a

távollétében, Dzsingisz szerint ez volt az oka, hogy Lián inkább a hadsereget választotta a békés visszavonulás helyett.

A nagy vándorlás folytatódott Csin országában, a szekerek és jurták központi oszlopa lassan haladt a tízezer lovas között, akik alig várták a lehetőséget, hogy kiérdemeljék parancsnokaik dicséretét. Dzsingisz megengedte, hogy Paotouból hírnökök menjenek más városokba, amelyek az útjukba estek, miközben a jencsingi úton a nyugati hegység irányába haladtak, és ez a döntést gyorsan meghozta gyümölcsét. A császár kiürítette a laktanyákat Huhehotban, és mivel katonák nem segítették a várost, a lakosság egyetlen nyíllövés nélkül megadta magát, azután fölajánlott kétezer fiatalembert, hogy kiképezzék őket az ostromlás és a lándzsaharc tudományára. Csen Ji a saját sorozásával bizonyította be ennek értékét: a legjobbakat válogatta ki a városból, hogy elkísérjék a mongolokat és elsajátítsák a háborúzás mesterségét. Igaz, hogy lovaik nem voltak, de Dzsingisz gyalogságként átadta őket Arszlánnak, ők pedig vita nélkül vállalták az újfajta fegyelmet.

Jining helyőrsége nem volt hajlandó engedelmeskedni a császár parancsának, és a kapuk zárva maradtak. Miután a harmadik napon fölverték a fekete sátrat, porig égették a várost. Ezután három másik város adta meg magát. A fiatal és erős férfiakat elvitték rabnak, és birkaként terelték maguk előtt. Egyszerűen túl sokan voltak ahhoz, hogy bevehessék őket katonának, mert többen lettek volna a mongoloknál. Dzsingisznek nem volt szüksége rájuk, de nem hagyhatott ennyi embert a hátában. így hát hajtották őket a hullákkal jelölt úton. Ahogy hűltek az éjszakák, a csin foglyok összebújva suttogtak. Hátborzongató volt ez a szakadatlan suttogás a sötétségben.

Emberemlékezet óta ez volt az egyik legforróbb nyár. Az öregemberek szerint dermesztő télre számíthattak. Dzsingisz nem tudta eldönteni, továbbhaladjon-e a főváros felé, vagy jövőkre folytassa a hadjáratot.

Máris látszottak a Jencsing előtti hegyek, felderítői vágtában üldözték a császári sereg figyelőit, valahányszor megpillantották őket a távolban. Bár gyorsak voltak a lovaik, azért néhány figyelőt elfogtak és mindegyik hozzáadott egy-egy részecskét a képhez, amelyet Dzsingisz magában kialakított.

Egy fagyos éjszakát követő reggelen a nyergek halmán ülve bámulta a bágyadt napot, ahogy kiemelkedik a Jencsinget védő, párába burkolózó, meredek zöld ormok mögül. Magasabbak voltak a Góbi és a Hsziahszia közti

hegységnél, de talán még az otthoni hegyeknél is. Az elfogott figyelők egy Juhung nevű hágót emlegettek, amely ellenállhatatlanul vonzotta a kánt. A császár mindent kockáztatva oda gyűjtötte össze a seregét. Az irdatlan erő mellett eltörpült Dzsingisz hada. Ott lehet vége mindennek. Almai pernyévé omolhatnak.

Erre a gondolatra elnevette magát. Akármit hoz is a jövő, fölemelt fejjel, kivont karddal fog elébe állni. A végsőkig fog küzdeni, és ha az ellenséggel vívott harcban esik el, jól töltötte az életét. Énjének egy része fájlalta, hogy a fiai nem sokkal fogják túlélni a halálát, de elfojtotta a gyengeséget. Ha a nagyobb események vihara elsodorja őket, akkor ez volt a sorsuk. Nem tudja mindentől megvédeni őket.

Mögötte Csakahaj valamelyik gyereke sivalkodott a jurtában. Nem tudta, hogy a lány vagy a fiú. Felragyogott, ha a kislányra gondolt. Járni is alig tud, de ha meglátja az apját, odadöcög hozzá, és szeretettel a lábához szorítja a fejét. Borzalmas féltékenységet látott Börte szemében, valahányszor az asszony tanúja volt ennek az egyszerű gesztusnak. Sóhajtott. Ellenséges városok meghódítása sokkal kevesebb bonyodalmat jelent, mint az asszonyok meg a gyerekeik.

A szeme sarkából megpillantotta a reggeli napfényben öccsét, Kacsunt, aki a tábor egyik útján közeledett.

- Elmenekültél? - kiáltotta. Dzsingisz bólintott, és megütögette maga mellett a nyereghalmot. Kacsun csatlakozott hozzá, és odaadta bátyjának az egyik forró birkahúsos táskáját. A kovásztalan kenyéren vastagon állt a meleg zsír. Dzsingisz hálásan elfogadta. Havat érzett a levegőben, és alig várta a hideg hónapokat,

- Hol van Kaszar ma reggel? - kérdezte Dzsingisz. Tépett egy darabot a kenyérből és bekapta.

- Elment Ho Szávai és az Ifjú Farkasokkal, hogy a foglyok egy csoportján gyakorolják a támadást. Láttad már? Lándzsát ad a foglyoknak! Tegnap három fiatalembert vesztettünk miattuk.

- Hallottam - mondta Dzsingisz. Kaszar csak kis csoportokat használt a kiképzéshez. Dzsingiszt meglepte, milyen kevesen jelentkeznek, noha lándzsát vagy kardot ígértek nekik, Biztosan jobb így meghalni, mint közönyös apátiában. Vállat vont. A törzsek ifjainak meg kell tanulniuk küzdeni. Valaha a tulajdon véreik ellen küzdöttek volna így. Kaszar tudja, mit csinál.

Kacsun némán, fanyar mosollyal figyelte.

- Sosem kérdezed, mi van Temügével - mondta.

Dzsingisz elhúzta a száját. Kínosan érezte magát a legfiatalabb öccse miatt. Kaszar mintha össze is veszett volna vele. Igazság szerint nem érdekelte Temüge legújabb hóbortja. Körülvette magát a zsákmányolt csin tekercsekkel, és még sötétedés után is azokat olvasta a lámpafény mellett.

- Akkor hát miért is ülsz itt? - kérdezte Kacsun, hogy másra terelje a szót.

Bátyja felhorkant.

- Láttad a közelben várakozó embereket?

- Észrevettem a legidősebb woyela fiút - bólintott Kacsun. Éles szemét semmi nem kerülte el.

- Mondtam nekik, hogy ne közelítsenek, amíg föl nem állok. Amikor megteszem, kérésekkel és követelésekkel rohannak meg, mint minden reggel. Nekem kell eldöntenem, kinek van joga egy bizonyos csikóra, mert egyiküké a kanca, másikuké a csődör. Azután azt akarják, hogy rendeljek új páncélt valamelyik fémművestől, aki történetesen a rokonuk. Sosincs vége. Talán te visszatarthatod őket, amíg elmenekülök.

Kacsun megmosolyogta a bátyja szorultságát.

- És én még azt gondoltam, hogy téged semmivel sem lehet megijeszteni - mondta. - Jelölj ki valakit, hogy foglalkozzon velük. Neked szabadnak kell lenned, hogy a tábornokaiddal megtervezd a háborút.

Dzsingisz kelletlenül bólintott.

- Ezt már korábban is mondtad, de kiben bízhatok meg annyira, hogy ilyen magas rangra emeljem? Egyetlen mozdulatomra annyi hatalmat kap, mint senki más a törzsek tagjai közül. -A válasz egyszerre jutott eszükbe, de Kacsun mondta ki.

- Temüge megtiszteltetésnek fogja tartani. Tudod te is.

Dzsingisz nem válaszolt. Kacsun folytatta, mintha érezné, hogy nem fog ellenállásba ütközni.

- Kevésbé valószínű, hogy meglopjon, vagy hogy visszaéljen az állásával. Adj neki valami olyan címet, hogy a „Kereskedelem Ura”. Néhány nap alatt bejárja a tábort. - Látva, hogy bátyja nem reagál, Kacsun másfelől próbált közelíteni.

- Ez talán arra is rákényszeríti, hogy kevesebb időt töltsön Kökcsüvel.

Dzsingisz erre már fölnézett. Látta, hogy a várakozó emberek egy lépést tesznek előre, hátha fölálll. Arra gondolt, amit Csen Jivel beszélt Paotouban.

Valahol minden döntést magának akart fenntartani, de hát az is igaz, hogy meg kell nyernie egy háborút.

- Rendben van - szólt ímmel-ámmal. - Mondd meg neki, hogy egy évre övé ez a feladat. Küldök neki három harcost a munkához, olyanokat, akik megnyomorodtak. Legalább lesz valami dolguk. Az egyik a te embered legyen, Kacsun, aki csak neked jelent. Öcsénknek számos lehetősége lesz, hogy lefölözze azt, ami átmegy a kezén. Egy kicsi nem árthat, de ha kapzsi, arról tudni akarok. - Egy pillanatra elhallgatott. - És értesd meg vele, hogy Kökcsünek semmi köze az új állásához! - Sóhajtott.

- Ha visszautasítja, ki marad?

- Nem fogja visszautasítani - mondta határozottan Kacsun.

- Ő az eszmék embere, bátyám. Ez a poszt megadja neki azt a tekintélyt, amire a tábor fenntartásához szükség van.

- A csineknek vannak bíróik, akik érvényt szereznek a törvényeknek, és eldöntik a pereket - mondta Dzsingisz, és a távolba meredt. - Kíváncsi lennék, vajon a mi népünk valaha is elfogadna-e efféle embereket?

- Ha nem a saját családjukból való? - kérdezte Kacsun. - Bátor embernek kellene lennie annak, aki elsimítja a véres viszályokat, függetlenül attól, milyen címet kap. Azt hiszem, kirendelek egy tucatnyi testőrt Temüge mellé, hogy biztonságban legyen. Népünk szíve nem szakadna meg a gyásztól, ha nyíl csapódna a hátába. Végtére is nem a kánjuk.

Dzsingisz lenézően elvigyorodott.

- Majd kiszedetné a nyilat a sötét szellemeivel. Hallottad, miféléket pusmognak róla? Rosszabbakat, mint Kökcsüről. Néha kétlem, hogy a sámánom felfogná, mit teremtett.

- Kánok véréből származunk, bátyám. Mindenütt az elsők vagyunk, akárhova kerülünk.

Dzsingisz hátba vágta.

- Majd megtudjuk, hogy a csin császár ugyanígy gondolja-e. Talán az egész hadseregét visszavonja, amikor meglátja, hogy közeledünk.

- Akkor hát az idén támadunk? Télen? Úgy vélem, hamarosan leesik a hó.

- Jobb legelők nélkül nem maradhatunk itt. Gyorsan kell döntenem, de nem tetszik a gondolat, hogy összecsapás nélkül otthagyjuk a hadseregüket a Juhung-hágóban. Mi álljuk a hideget, ami őket lassúvá és használhatatlanná teszi.

- De megerősítették a hágót, lándzsákkal szórták tele a földet, árkokat ástak, mindent megtettek, amit csak ki tudtak gondolni - mondta Kacsun. - Nem lesz könnyű dolgunk.

Dzsingisz ránézett halvány szemével az öccsére. Kacsun a hegyeket figyelte, amelyekkel dacolni merészelnek.

- Nagyon önteltek, Kacsun. Hibát követtek el azzal, hogy tudatták velem, hol vannak - mondta Dzsingisz. - Azt akarják, hogy oda lovagoljunk, ahol ők az erősebbek, ahol ők várnak minket. A fal nem állított meg. A hegyeik és a hadseregük sem állíthat meg.

Kacsun elmosolyodott. Ismerte bátyja gondolkodásmódját.

- Láttam, hogy valamennyi felderítőt kiküldted a hegyek lábához. Különös, hogy mindent egyetlen támadásra akarunk feltenni a hágóban.

Dzsingisz fanyarul elmosolyodott.

- Azt képzelik, Kacsun, hogy a hegyeik túl magasak, nem tudjuk megmászni őket. Van itt egy újabb faluk, amely végigfut a hegyláncon, csak a legmagasabb csúcsokat hagyja ki, amelyek embernek megmászhatatlanok. - Felhorkant. - A csin katonáknak talán, de mi hóban születünk. Emlékszem, apám meztelenül megkerültette velem a jurtát, amikor még csak nyolcéves voltam. Kibírjuk a telüket, és átjutunk a belső falukon.

Kacsun is bőgött bebocsátásért az apjuk jurtájának ajtajában. Régi szokás volt ez, sokan hittek benne, hogy ez edzi meg a gyerekeket. Kacsun kíváncsi lett volna, hogy Dzsingisz megtette-e ugyanezt a saját fiaival, de magától is rájött, hogy igen.

A bátyja nem tűrne gyengeséget, akkor se, ha megtörné a gyerekeit az edzéssel.

Dzsingisz megette az ételt, leszopogatta a keményedő zsírt az ujjairól.

- A felderítők felkutatják a hágó ösvényeit. Amikor a csinek a sátraikban dideregnek, mi mindenfelől rájuk rontunk. Én csak utána lovagolok be a Juhung-hágóba, és a saját népüket hajtom magam előtt.

- A foglyokat? - kérdezte Kacsun.

- Nem etethetjük őket - válaszolta Dzsingisz. - Még mindig hasznosak lehetnek, ha felfogják a nekünk szánt nyilakat. - Vállat vont. - Gyorsabb halál az éhhalálnál.

Azzal felállt, és felnézett a súlyos felhőkre, amelyek havas jeges pusztasággá változtatják a csin síkságot. A tél mindig a halál ideje, amikor csak a

legerősebbek maradnak életben. Felsóhajtott, mert a szeme sarkából mozgást észlelt. A figyelő emberek látták, hogy a kán fölemelkedik, és közelebb siettek, nehogy megváltoztassa a döntését. Dzsingisz savanyúan nézett rájuk.

- Szólj nekik, hogy menjenek Temügéhez - mondta, és távozott.

HUSZADIK FEJEZET

A két felderítő éhezett. Magasan a Juhung-hágó felett még a csomagjukban levő vizes sajtreszelék is megfagyott. Északra és délre a második csin fal húzódott a hegyekben. Ez nem volt olyan vastag, mint az, amelynél a törzsek beléptek Csin földjére, bár ennél nem engedték, hogy az évszázadok romba döntsék. Jégbe fagyott szürke kígyóként kanyargóit a távoli völgyek fehérségében. Valaha csodát láttak volna benne a mongol felderítők, de most csak a vállukat vonogatták. A csin hadsereg nem igyekezett az ormokon is kiépíteni a falat. Úgy vélték, senki sem képes életben maradni a tömör jéggel borított sziklák és lejtők között, amelyek ebben a magasságban már olyan hidegek, hogy a vér bizonyosan megfagy. Tévedtek. A felderítők a falnál is magasabbra hágtak a hó és jég világában, ott keresték az átjárót a hegyeken.

Friss hó hullott a síkságra. A csúcsokon forgószél tombolt, elvakította a harcosokat. A szélrohamok időnként lyukat ütöttek a fehérségen, feltárták a hágót, és a belső fal póklábait. Ebből a magasságból mindkét ember láthatta a túlsó oldalon a csin hadsereg sötét foltját. Saját népük a síkságon elveszett szem elől, de azért ott voltak, az ő visszatérésükre vártak.

- Tovább nincs út! - ordította túl a szelet Taran. - Talán Berják és a többiek nagyobb szerencsével járnak. Vissza kéne mennünk. - Minden csontjában, minden ízében érezte a jégkristályokat. Bizonyosra vette, hogy közel a halál, és nehéz volt eltitkolni a félelmét. Társa, Veszák csak mordult egyet, hátra se nézett. Egy tízes csoport tagjai voltak. Sok ilyen csoport ment fel a hegyekbe, hogy utat találjanak, amelyen hátba támadhatják a csin hadsereget. Noha éjszaka elszakadtak társaiktól, Taran még mindig bízott benne, hogy Veszák rábukkan egy útra, de a gyilkos hideg ellen nem harcolhatott.

Veszák öregember volt, harminc is elmúlt már, Taran még a tizenötöt sem töltötte. A csoport többi tagja szerint Veszák ismerte az Ifjú Farkasok tábornokát, mert minden találkozásnál úgy köszöntötte Szübötejt, mint régi cimboráját. Ez igaz lehetett. Szübötejhez hasonlóan Veszák is a messze északi

urjankaj törzsből származott, és nem látszott érezni a hideget. Taran leereszkedett egy jeges lejtőn, közben majdnem leesett. Úgy állította meg magát, hogy kését belevágta egy repedésbe, de a keze majdnem lecsúszott a markolatról, akkorát rántott rajta a megállás. Veszák megfogta a vállát, aztán kocogott tovább. Taran bukdácsolva igyekezett lépést tartani vele.

A mongol fiú csak azzal törődött, hogy elviselje ezt a nyomorúságot. Ekkor Veszák megtorpant előtte. Egy keleti irányú gerincet követtek, amely olyan csúszós és veszedelmes volt, hogy Veszák összekötötte magukat, hogy az egyik megmenthesse a másikat. Tarant csak a derekára kötött kötél rángatása mentette meg attól, hogy elaludjon. Öt lépést tett meg, mire egyáltalán észrevette, hogy Veszák lekuporodik. Taran is leguggolt, nem is nagyon igyekezve elfojtani a nyögését. Éles jégszilánkok peregtek a deeljéről. Birkabőr kesztyűt hordott, mégis elgémberedtek az ujjai, mert havat tömött a szájába. A szomjúságra emlékezett a legjobban a korábbi próbálkozásokból a csúcsok között. Amikor a víz megfagyott a kulacsában, csak az olvasztott havat ihatta, az pedig sose volt elég a kiszáradt torkának.

Kuporgás közben azon tűnődött, hogy bírják ki otthon a lovak, amikor a folyók befagynak. Látta őket, mikor a havat kaparták, és úgy tűnt, ennyi elég nekik. Kábultan és kimerültén nyitotta ki a száját, hogy megkérdezze Veszákot, mit lát. Az idősebb nyomkereső hátranézett, és intett, hogy hallgasson.

Taran érzékszervei kiélesedtek, a szíve kezdte elveszíteni lomhaságát. Elérték a csin felderítőket. Akárki parancsolta a hadsereget a hágóba, az őröket is rendelt, hogy figyeljenek és jelentsenek. Amikor a vihar miatt alig pár lépésnyire lehetett látni, ezek a magaslatok a két erő gyilkos küzdőterévé változtak. Taran bátyja korábban így botlott bele egy ellenséges katonába. Kis híján átesett rajta. Taran a fülre gondolt, amit a bátyja bizonyítékként visszahozott, és irigyelte. Vajon ő megszerzi a saját trófeáját, hogy kiemelkedjen a harcosok közül? Még az egyharmaduk sem esett át a tűzkeresztségen, márpedig Szübötej köztudottan a tapasztaltak, és nem a kezdők közül válogatja tisztjeit. Tarannak nem volt íja, vagy kardja, csak egy éles kése. Forgatni kezdte dermedt csuklóját, hogy hajlékonyabb legyen.

Fájó térdekkel közelebb kúszott Veszákhoz, az üvöltő szél elnyomta a mozgás neszét. Belemeredt a fehérségbe, kereste, mit látott meg a férfi. Veszák

olyan volt, mint egy szobor, Taran igyekezett utánozni a mozdulatlanságát, habár a földből átszivárgóit beléje a hideg, és egyfolytában reszketett.

Valami megmozdult a fehérségben. A csin felderítő világos ruhát viselt, amely beleolvadt a hóba, szinte láthatatlanná tette. Tarannak eszébe jutottak az öregemberek meséi, hogy amikor a hó kavarog, nem csak embereket rejteget. Remélhetőleg ezzel csak a gyerekeket ijesztgetik, de azért szorosabban markolta a kése nyelét. Mellette Veszák fölemelte a karját, és előre mutatott, Ő is látta az alakot.

Akármi volt is, nem mozdult többé. Veszák közelebb hajolt, hogy súgjon valamit, ám ekkor Taran észrevette, hogy egy ember ugrik föl egy hótorlaszról, kezében számszeríjjal.

Veszák ösztönei jók voltak. Amint látta, hogy Taran szeme nagyra nyílik, a földre vetődött, és meg is fordult közben. Taran hallotta a számszeríj pattanását, és noha a nyílvesszőt nem látta, hirtelen vér jelent meg a havon, és Veszák felkiáltott haragjában és fájdalmában. Taranról lehullott a dermedtség. Fölállt, nem törődve hóban vonagló barátjával. Még otthon elmagyarázták neki, mit csináljon, ha számszeríjjal kerül szembe. Csak néhány szívverésnyi ideje volt, amíg a csin katona újra felhúzza a húrt egy másik nyílvesszőhöz.

Taran megcsúszott a síkos talajon, a kötél, amely összekötötte Veszákkal, a nyomában kígyózott a havon. Nem volt ideje elvágni. Látta, hogy a csin figyelő a fegyverével viaskodik. Nekiugrott, hanyatt döntötte. A számszeríj elrepült, és Taran egy sokkal erősebb férfi szorításában találta magát.

Fuldokló csendben, magányosan küzdöttek. Taran került felülre, és kétségbeesetten igyekezett kihasználni helyzeti előnyét. Térdével és könyökével küzdött, mert kést fogó kezét az ellenség markolta. Taran a férfi szemébe nézett, majd keményen lefejelte az orrát. Érezte, ahogy eltörik. A csin feljajdult, de továbbra is szorította a kést tartó kezet. Taran újra és újra lecsapott homlokával, bele a véres arcba. Sikerült szabad alkarját a csin álla alá szorítani, és addig nyomta fölfelé, míg fel nem tárult a védtelen torok. Ekkor a csuklóját szorító kéz ellazult, ujjak tapogattak a szeme felé, hogy megvakítsák. Taran elfordította az arcát, és oda se nézve újból lecsapott a fejével.

A küzdelem éppen olyan gyorsan ért véget, ahogy elkezdődött. Taran kinyitotta a szemét, és látta, hogy a csin katona vakon bámul fölfelé. Nem is érezte, mikor tűnt el a kezéből a kés, mindenesetre most a csin katona prémmel bélelt köpenyéből állt ki. Taran hevert, zihálva kapkodta a ritkás

levegőt, nem bírt szabályosan lélegezni. Hallotta Veszák hívását, és rájött, hogy már egy ideje szólongatja. Igyekezett hideg arcot vágni, visszanyerni az önfegyelmét. Nem fog szégyenben maradni az idősebb harcos előtt.

Egy rántással kiszabadította a kését, és feltápászkodott a holttest mellől. Birkózás közben a kötél a lábára tekeredett. Kilépett a hurokból, félrerúgta. Veszák ismét hívta, ez alkalommal gyengébb hangon. Taran nem tudta levenni a szemét a férfiról, akit megölt, de nem állt meg gondolkodni. Másodpercek alatt kifordította a súlyos bundából, és magára tekerte. A halott valahogy kisebbnek látszott anélkül. Taran bámulta a vércseppeket a havon: kört írtak le, kirajzolva a fej alakját. Bőrén megalvadt a vér, hirtelen felfordult a gyomra, erősen dörgölni kezdte az arcát. Mire ismét Veszákra nézett, társa ülő helyzetbe tornázta magát, és őt nézte. Taran biccentett neki, azután lehajolt, hogy levágja első áldozata fülét.

Zsákba dugta a húscafatot, és visszatántorgott Veszákhoz. A küzdelem közben nem érzett hideget, de most annyira reszketett, hogy a fogai csattogtak, ha nem szorította össze a száját.

Veszák zihált, az arca megfeszült a fájdalomtól. A nyíl az oldalát találta el a bordái alatt. Taran látta a kiálló nyílvessző fekete hegyét. A vér máris megfagyott, olyan lett, mint a vörös viasz. Kinyújtotta a kezét, hogy talpra segítse Veszákot, de az idősebb férfi fáradtan megrázta a fejét.

- Nem tudok fölállni - mormolta. - Hagyj itt, menj tovább.

Taran megrázta a fejét, nem volt hajlandó tudomásul venni társa kérését. Fölemelte Veszákot, noha a súly túl sok volt neki. Veszák felnyögött. Vele együtt Taran is elesett. Négykézláb állt a hóban.

- Nem tudok veled menni - lihegte Veszák. - Hagyj meghalni. Kövesd visszafelé ennek az embernek a nyomát. Magasabbról jött. Kell lennie egy ösvénynek, amely a túloldalra vezet.

- El tudlak húzni a ruháján, mint egy szánkón - vitatkozott Taran. Nem hitte el, hogy a barátja feladta. Leterítette a bundát a hóba. A lába csaknem cserbenhagyta közben. Meg kellett támaszkodnia egy sziklán, amíg visszatért az ereje.

- Tovább kell menned az ösvényen, fiam - suttogta Veszák.

- Nem a felénk eső oldalról kapaszkodott idáig. - Ritkásabban szedte a levegőt, és behunytba szemét. Taran elnézett bajtársa mellett a vérbe fagyott katonára. Az emléktől váratlanul felfordult a gyomra. Előrehajolt és

öklendezni kezdett. Semmiféle szilárd nem jött ki belőle, csak valami sűrű, sárga lé rajzolt vonalakat a hóba. Önmagára dühösen törülgette a száját. Veszák nem látta. Társára nézett, a harcos arcán megülő hópelyhekre. Megrázta, nem válaszolt. Taran egyedül maradt az üvöltő szélben.

Egy idő után feltápászkodott, és visszatért oda, ahol a csin katona feküdt a lesben. Először nézett messzebbre a tetemnél, és egy pillanat alatt visszatért az ereje. Késével elvágta a kötelet, azután vakmerően kapaszkodni kezdett, meg-megcsúszva. Ösvény nem volt, ellenben a föld szilárdnak tűnt. Öklével kapaszkodókat püfölt a hóba, és felküzdötte magát egy lejtőn. A ritka levegőben meg kellett küzdenie minden korty levegőért. Egyszer csak elállt a szél, és látta, hogy egy nagy gránitszikla szélvédett oldalán áll. A csúcs még mindig messze fölötte magasodott, de nem is kellett odáig felmásznia. Előtte egy kötél hevert, nyilván ezen mászott fel a katona. Veszáknak igaza volt. Van út a másik irányba, és Csin drágalátos belső faláról kiderült, hogy semmivel sem különb védelem a másiknál.

Zsibbadtan állt a hidegben, gondolatai lomhán cammogtak. Végül bólintott, majd elindult visszafelé, el a két halott mellett. Nem vallott kudarcot. Szübötej várja a híreket.

- Mögötte sűrűn esett a hó, betakarta a halottakat, eltakarta a küzdelem minden nyomát.

*

A tábor nem csöndesedett el a havazásban sem. Dzsingisz tábornokai megmozgatták embereiket, gyakoroltatták a manőverezést és az íjászatot, edzették magukat. A harcosok vastagon bekenték a kezüket és az arcukat birkafaggyúval, és órákig gyakorolták, hogyan kell teljes vágtában nyilazni egymástól tízlépésnyire felállított szalmabábokra. A bábok sűrűn megrándultak a becsapódásoktól. Mielőtt megérkezett a következő lovas, kisfiúk rohantak a szalmaemberekhez, és fürgén kirángatták belőlük a nyílvesszőket.

A városokból hozott foglyok még mindig sok ezren voltak, noha Kaszar őket használta bábuknak háborús játékaihoz. Egy tömegben verődve álltak vagy ültek a jurták mellett. Csak néhány pásztor vigyázott a kiéhezett emberekre, de nem futottak el. Kezdetben megszöktek páran, de itt minden harcos értett

hozzá, hogyan kell felkutatni az elbitangolt birkát. Csak a fejeket hozták vissza, és bedobták a foglyok közé, figyelmeztetésképpen.

Füst lebegett minden jurta fölött, amikor begyújtottak a kályhákba, hogy az asszonyok megfőzzék a levágott állatokat és fekete aj ragot pároljanak, ami fölmelegíti embereiket. Ha a harcosok kiképzésre jártak, a szokásosnál többet ettek és ittak, igyekeztek zsírréteget növeszteni a hideg ellen. Nem volt könnyű, amikor mindennap tizenkét órát töltöttek a nyeregben, de Dzsingisz parancsba adta, hogy a nyájak harmadát vágják le, ne éhezzenek emberei.

Amint Taran jelentést tett, Szübötej a nagy jurtához vitte a fiút. Dzsingisz, aki ott volt a testvéreivel, Kaszarral és Kacsunnal, rögtön előjött, mihelyt meghallotta, hogy Szübötej közeledik. A kán látta, hogy a tábornokkal érkező fiú támolyog a kimerültségtől a hidegben. Fekete karikák voltak a szeme körül, és úgy festett, mint aki napok óta nem evett.

- Gyere velem a feleségem jurtájába - mondta Dzsingisz. - Ad valami meleg ételt, amivel megtöltheted a gyomrod, és ott beszélgethetünk. - Szübötej meghajtotta a fejét, Taran igyekezett követni a példáját. Túlságosan meg volt illetődve, hogy szólni merjen a nagykánhoz. A két férfi mögött kocogott, miközben Szübötej beszámolt róla, milyen hágót találtak Veszákkal. Taran fölnézett a hegyekre, és arra gondolt, hogy Veszák dermedt teste valahol odafönt van. Talán ismét előbukkan a tavaszi olvadás idején. Túlságosan fázott és fáradt volt ahhoz, hogy gondolkodjék. Amikor kikerült a szélből, megragadta dermedt ujjaival a tálka zsíros húslevest, és kifejezéstelen arccal kikanalazta.

Dzsingisz figyelte a fiút, mulatott farkasétvágyán, és azon, hogy milyen irigyen sandít az ülőfán ülő sasmadarára. A vörös madár csuklyát viselt, de a suhanc felé fordult, mintha ő is a fiút figyelné.

Börte a felderítő körül tett-vett, újratöltötte a tálkát, mihelyt kiürült. Adott neki egy tömlőnyi fekete ajragot is, amitől a fiú köhögni és köpködni kezdett, majd bólogatott, amikor ismét színe lett fagyott arcának.

- Találtál ösvényt? - kérdezte Dzsingisz, amikor Taran tekintete elveszítette üveges pillantását.

- Veszák találta, nagyuram. - Eszébe jutott valami, merev ujjakkal kotorászni kezdett az erszényében, és elővett valamit, ami fülre hasonlított. Büszkén emelte a magasba.

- Megöltem ott egy katonát, aki ránk várt.

Dzsingisz átvette tőle a fület, megvizsgálta, majd visszaadta.

- Jól csináltad - mondta türelmesen. - Meg tudnád találni azt az utat még egyszer?

Taran bólintott, és megmarkolta a fület, mint egy talizmánt. Túl sok minden történt túl rövid idő alatt. Mélységesen meg volt illetődve, hogy azzal az emberrel beszélhet, aki a törzseket nemzetté formálta. A barátai el se fogják hinni, hogy magával a kánnal találkozott, Szübötej közben úgy figyelte, mint egy büszke atya.

- Megtalálom, nagyuram!

Dzsingisz szórakozottan mosolygott. Biccentett Szübötejnek, és a saját diadala visszfényét látta a tábornoka arcán.

- Akkor hát eredj, fiam, és aludd ki magad. Pihenj, és annyit egyél, amennyit csak bírsz, azután aludj ismét. Szükséged lesz az erődre, amikor a testvéreimet vezeted. - Rácsapott Taran vállát, amitől a fiú megtántorodott.

- Veszák derék ember volt, nagyuram - mondta Szübötej. - Jól ismertem.

Dzsingisz a fiatal harcosra nézett, akit ő léptetett elő tízezer ember parancsnokává. Mély szomorúságot látott a szemében és megértette, hogy Veszák ugyanabból a törzsből származott. Noha tilos volt beszélni a régi családokról, bizonyos kötelékek mélyen benne maradnak az emberben.

- Ha a tetemét meg lehet találni, akkor le fogom hozatni és megadom neki a tiszteletet - mondta. - Volt felesége, gyermekei?

- Volt, nagyuram - felelte Szübötej.

- Akkor gondoskodom róla, hogy mindennel ellássák őket - felelte Dzsingisz. - Senki sem veheti el a nyáját, és nem kényszerítheti a feleségét más jurtájába.

Szemmel látható volt Szübötej megkönnyebbülése.

- Köszönöm, nagyuram - mondta. Otthagyta Dzsingiszt, hogy a feleségével ehessen, Tarant pedig visszavitte a fagyos szélbe, és átkarolta a nyakát, hogy mutassa, mennyire büszke rá.

*

A vihar még két nappal később is tombolt, amikor Kaszar és Kacsun összegyűjtötték embereiket, fejenként ötezer harcost, akiket Taran libasorban fog fölvezetni a csúcsok közé. A lovaikat hátrahagyták, és Dzsingisz addig sem

pazarolta el a két napot. Csináltatott ezer olyan bábút, mint az íjászok szalmaemberei, de rongyból, fából és szalmából, aztán fölrakták őket a tartalék lovak hátára. Ha a csin felderítők képesek egyáltalán ellátni a síkságig, akkor sem vehetik észre, hogy a harcosok száma csökkent.

Kaszar szemben állt a testvérével. Faggyút dörgöltek egymás arcába, készülve a nehéz hegymászásra. A felderítőktől eltérően az embereik jól felszerelkeztek íjakkal, kardokkal, ezen felül száz nyílvesszőt is vittek a hátukra szíjazott két nehéz tegezben. Egymillió nyílvessző volt a tízezer embernél. Két kemény évig tartott elkészíteni őket, és többet értek mindennél, amit magukkal vittek. Nyírfaerdők kellettek a pótlásukhoz.

Mindent, amit szállítottak, olajos rongyba csavartak a nedvesség ellen. Nehézkesen mozogtak a vastag ruhában, topogtak, kesztyűs kezüket összeütögették a szél miatt.

Taran majd elszállt a büszkeségtől, hogy ő vezetheti a kán testvéreit. Alig bírt egyhelyben állni izgalmában. Amikor elkészültek, Kaszar és Kacsun biccentett a fiúnak, majd hátranéztek a menetoszlopra, amely gyalog fog átkelni a hegyen. Gyors és nehéz út lesz, kegyetlen próba még a legerősebbeknek is. Ha a csin figyelők észreveszik őket, el kell érniük a magas hágót, mielőtt a mozgásukat jelentenék. Aki leesik, ott marad.

Szél tépázta a sorokat. Taran érezte, hogy mindenki őt nézi. Elindult. Kaszar észrevette a fiú idegességét. Egymásra vigyorogtak Kacsunnal. Nagyon hideg volt, az emberek mégis vidáman indultak. El akarták pusztítani a hadsereget, amely a hágó másik oldalán vár rájuk. Mi több, élvezték a gondolatot, hogy hátba támadva rombolhatják le fortélyos védelmüket. Maga Dzsingisz is odajött, hogy lássa az indulást.

- A harmadik nap hajnalára legyetek ott, Kacsun - mondta az öccsének. - Akkor jövök át a hágón.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

A második nap reggelére érték el főnt a hegyekben azt a helyet, ahol Veszák meghalt. Taran kiásta barátja testét a hótorlaszból, áhítatos tisztelettel törölte le a havat a szürke arcról.

- Hagyhatnánk egy zászlót a kezében, hogy jelezze az ösvényt - mormolta Kaszar Kacsunnak, aki erre elmosolyodott. A harcosok sora hosszan nyúlt el a

hegyoldalban, a vihar mintha csillapodott volna, nem siettették hát az ifjú felderítőt, aki elővett egy kék vásznat, és belecsavarta a holttestet, így ajánlva Veszákot az Égi Atya kegyelmébe.

Taran megállt, és egy pillanatra lehajtotta a fejét, mielőtt sietve elindult a jeges terep utolsó szakaszán, amely a lejtő felé vezetett. Az oszlop elhaladt a dermedt alak mellett, minden ember belenézett a halott arcba, és párszavas üdvözletét vagy imát mormolt.

Túl a hágón Taran ismeretlen terepen járt, és a haladás őrjítően lelassult. A jég vakítóan szikrázott a napfényben, ami megnehezítette, hogy tartsák a keleti irányt. Amikor a szél mindkét oldalon megmutatta a hegyeket, Kaszar és Kacsun a távolba meredve igyekezett megjegyezni a terep jellegzetességeit. Déltájt úgy ítélték meg, hogy félúton járhatnak a lefelé ereszkedő ösvényen, s a hágó ikererődje még messze alattuk van.

Egy több mint ötvenlábnyi szakadék ismét lelassította őket, noha régi kötelek mutatták, hol kapaszkodott föl a csin felderítő. A hideg napok merevvé dermesztették őket, így újakat kötöttek a helyükre, és vigyázva leereszkedtek. Akiknek volt kesztyűjük, a deeljük alá dugták a leereszkedéshez, ám ujjaik riasztó gyorsasággal kifehéredtek és elzsibbadtak. A fagyás több mint aggasztó fejlemény olyan emberek esetében, akiknek íjat kell használni. Miközben az egyenetlen lejtőn kocogtak, minden harcos az ujjait tornáztatta, vagy a hóna alá dugta a kezét, így deelje ujja üresen lobogott.

Sokan megcsúsztak a jégen, és azok estek legnagyobbat, akik a hónuk alá dugták a kezüket. Nehézkesen felálltak, arcuk görcsösen eltorzult a széltől. A többiek elkocogtak mellettük, rájuk se néztek. Mindenki magányosan küszködött a jéggel, és igyekezett talpra állni, nehogy otthagyják.

Taran figyelmeztetően kiáltott, ahol az ösvény elágazott. Ilyen vastag hótakaró alatt alig látszott valami az útból, de ha másfelé kanyargott, nem tudta megmondani, melyik ösvény visz lefelé.

Kaszar odajött hozzá, öklét felemelve megállt a fiú mögött. Az emberek sora még Veszák holttestéig ért. Nem késlekedhettek, és ezen a ponton egyetlen hiba is az ólálkodó halált jelentette, ha csapdába esnek, és kimerülnek a kilátástalan várakozásban.

Kaszar felhasadt ajkának szálkás bőrkéjét rágcsálta, és Kacsunra nézett, hogy van-e valami ötlete. Testvére vállat vont.

- Egyenesen keletre kell mennünk - mondta Kacsun fáradtan. - A másik ösvény visszavezet az erődhöz.

- De lehet rá esélyünk, hogy hátulról lepjük meg őket - felelte Kaszar és a messzeségbe nézett. Az ösvény alig húszlépésnyire beleveszett a kavargó hóba.

- Dzsingisz azt akarja, hogy a lehető leggyorsabban a csinek mögé kerüljünk - emlékeztette Kacsun, Taran tátott szájjal hallgatta a vitát, de egyikük sem törődött vele.

- De nem tudhatta, hogy még egy ösvény vezet föl, az erődök mögé - mondta Kaszar. - Érdemes lenne legalább szétnézni egy kicsit.

Kacsun ingerülten rázta a fejét.

- Még egy éjszakánk van ezen a halott helyen, azután hajnalban indulás. Ha eltévedsz, halálra fagyhatsz.

Kaszar belevigyorgott a testvére aggodalmas arcába.

- Úgy veszem észre, nagyon biztos vagy benne, hogy én hagyom ott a fogam. Megparancsolhatom ám, hogy te menj arra!

Kacsun sóhajtott. Dzsingisz mindkettőjüket kinevezte parancsnoknak, de Kacsun most úgy érezte, nagy hiba volt.

- De nem parancsolhatod meg - mondta türelmesen. - Én továbbmegyek, veled vagy nélküled. Nem fogok megállni csak azért, mert te ki akarod próbálni a másik utat.

Kaszar elgondolkodva bólintott. Minden vidámsága ellenére tudta, mekkora a kockázat.

- Itt megállók, és elviszem az utolsó ezer embert. Ha az út sehova nem vezet, akkor visszafordulok, és csatlakozom hozzád még az éjszaka. - Kezet ráztak, Kacsun meg Taran ismét elindult. Otthagyták Kaszart, hogy sürgesse meg a többieket.

Kilencezer lassú mozgású embert összeszámolni sokkal tovább tartott, mint Kaszar gondolta. Amikor az utolsó ezer ember felbukkant, már erősen sötétedett. Kaszar odament egy botladozó harcoshoz, megfogta a vállát és a szelet túlharsogva a fülébe kiáltott:

- Gyere velem! - Meg sem várva a választ a másik ösvényre lépett, és nyomban csípőig merült a friss hóban. A mögötte haladó fáradt emberek nem tettek fel kérdéseket. Valamennyien elgémberedtek a kínlódástól és a hidegtől.

*

Kacsun, miután a testvérével nem beszélgethetett, a nap maradék idejében nagyobbrészt hallgatott. Még mindig Taran vezette őket, noha semmivel sem ismerte jobban a terepet a többieknél. A hegység túlsó oldalán kissé tisztábban látszott a lefelé vezető út, és hosszú idő után mintha a levegő is sűrűbbé vált volna. Kacsun észrevette, hogy nem zihál olyan erősen, és noha kimerült volt, erősebbnek, fürgébbnek érezte magát. A vihar elcsöndesedett a sötétben, és sok nap óta most először láthatták a sodródó felhőfoszlányok között a ragyogó csillagokat.

Ahogy besötétedett, a hideg még cudarabb lett, de nem álltak meg, az iszákjukból szárított húst vettek elő, azt ették, hogy erőt adjon nekik. Az első éjjel a lejtőkön aludtak, minden ember lyukat ásott magának, ahogy a farkasok szokták. Kacsun akkor alig néhány órát aludt, és mostanra nagyon elfáradt. Mivel nem tudta, milyen közel van a csin hadsereg, nem mert újabb pihenőt engedélyezni.

Egy idő után már nem volt olyan meredek a hegyoldal. Sápadt nyírek és fekete fenyők között haladtak, egyes helyeken olyan sűrűn nőttek a fák, hogy inkább avaron lépkedtek, mint havon. Kacsun biztatónak találta ezt a látványt, azt bizonyította, hogy közel járnak útjuk céljához. De még mindig nem tudta, hogy elhaladtak-e a csin katonák mellett, vagy hogy a Juhung-hágóval párhuzamosan vonulnak.

Taran ugyancsak szenvedett. Kacsun látta, hogy időnként köröz a karjával. Ez régi felderítő fogás, visszakényszeríti a vért az ujjhegyekbe, melyek így nem fagyhatnak feketére. Kacsun utánozta, és egyúttal megparancsolta, hogy mindenki kövesse a példájukat. Bármennyire fájt is minden izma, somolygott a gondolatra, hogy a zord harcosok a hosszú sorban úgy fognak csapkodni, mint a madarak.

A telehold ragyogva emelkedett a hegyek fölé, megvilágította a fáradtan vánszorgó oszlopot. A csúcs, amelyet megmásztak, másvilági idegenséggel magasodott föléjük. Kacsun azon tűnődött, hány emberük eshetett össze a magasban, és maradt odafent, úgy, mint Veszák? Remélhetőleg a többieknek volt annyi eszük, hogy levették róluk a teli tegezeket, mielőtt belepte volna a hó a nyílvesszőket. Neki kellett volna kiadni a parancsot. Bosszúsan szidta magát menet közben. A hajnal még messze volt. Remélhetőleg megtalálják az utat a csin hadsereghez, mielőtt Dzsingisz támad. Gondolatai csapongtak, miközben keresztülllábolt a havon: egy pillanatra megálltak Kaszamái, azután a

táborban levő gyermekeihez vándoroltak. Időnként a meleg jurtába álmodta magát, aztán összetörve ébredt, és rájött, hogy még mindig a hegyek között baktat. Egyszer elesett, Taran sietett vissza, hogy fölsegítse. Nem hagyhatják, hogy a kán öccse az út mentén végesze, és tegezét mások vigyék tovább. Kacsun hálás volt nekik.

Úgy érezte, egy örökkévalóság óta jön, amikor kiértek a fák közül, és Taran lekuporodott előtte. Kacsun utánozta, azután fájó térdekkel a fiúhoz kúszott. Mögöttük tompán káromkodtak az emberek, mert egymásnak ütődtek a holdfényben, és kizökkentek a fagyos révületből. Kacsun körülnézett, miközben előrearaszolt. Szelíd lejtőn voltak, egy habfehér völgyben, amely mintha a végtelenbe nyúlt volna. A túlsó oldalon a magasba szökkent a szikla, de olyan meredeken, hogy ember aligha lett volna képes megmászni. Balra alig egymérföldnyire hatalmas, lapos síkságba torkollt a Juhung-hágó. Holdfénynél Kacsun szeme élesebb volt, és messzire ellátott a szépséges, halálos ürességben. A hágó végében sátrak tengere és számtalan zászló állt. Füst emelkedett a magasba, és elvegyült a csúcsok ködében. Ahogy Kacsun érzékei föléledtek, füstszagot szimatolt a levegőben.

Némán felnyögött. A csinek akkora hadat gyűjtöttek össze, hogy a vége nem is látszott. A Juhung-hágóból jég- és hósivatagon keresztül vezetett az út a császár városához. Ezt az egészet betöltötte a csin hadsereg, és a táboruk messze túlnyúlt rajta, ki a lapályra. A fehér hegyek elrejtették a sereg teljes nagyságát, de még így is több ember gyűlt itt össze, mint amennyit Kacsun valaha látott egy helyen. Dzsingisz nem tudja, milyen sokan vannak, és néhány kurta óra múlva belovagol a hágóba.

Belehasított a félelem. És ha embereit meglátták a táborból? A környéken biztosan járőröznek a csin nyomkeresők. Bolondok is lennének, ha nem így cselekednének, ő pedig itt van a harcosaival, akiknek hosszú sora messzire nyúlik visszafelé a hegyek fehér fellegvárába. Váratlanságra kell törekedniük, és ő majdnem elrontotta a dolgot. Hátba vágta Tarant, mert hálás volt a figyelmeztetésért, a fiú pedig boldogan elmosolyodott.

Kacsun máris terveket készített, továbbította a parancsot a mögötte húzódó sornak. Hajnalig vonuljanak vissza olyan messzire, hogy a legélesebb szemű ellenség se vegye észre őket. Felnézett a tiszta égre, és azt kívánta, bár havazna ismét, hogy eltakarja a nyomukat. Közeledett a hajnal. Kaszar remélhető - leg biztonságban van. A harcosok sora lassan, keservesen elindult fölfelé a lejtőn a

fák felé, ahonnan az imént jöttek ki. Kapaszkodás közben Kacsunban felmerült egy gyermekkori emlék. Családjával együtt egy vízmosásban bujkált az otthoni dombok között, a halál és az éhezés örökös szomszédságában. Most ismét bujkálnia kell, de ez alkalommal ordítva törnek elő, és Dzsingisz is velük tart.

- A csöndben imát küldött az Égi Atyához, hogy Kaszar is élje túl az éjszakát, ne fagyjon halálra a meredek lejtőkön, egyedül és eltévedve. Elvigyorodott. A testvérét nehéz megállítani. Ha bárkinek sikerül utat találnia, akkor ő az.

*

Kaszar ide-oda húzta a kezét a torkán, csendre intve a mögötte levőket. A vihar végre elcsöndesedett, a sodródó felhőrongyok között megpillantotta a csillagokat. A hold kopár lejtőket világított meg, és ő egy meredek szakadék peremén találta magát. Elakadt a lélegzete, amikor az egyik csin erőd fekete tornyát pillantotta meg a mélyben, mondhatni a talpa alatt, de olyan hegyes sziklák választották el tőle, hogy alig maradt meg rajtuk egy kis hó. Az erőd körül hatalmas hótorlaszok magasodtak, amelyek a környező szakadékokból omlottak ki. Kaszar nem tudta, képesek lesznek-e az emberei az utolsó lejtőn leereszkedni. Maga az erőd a hágóra néző gerincre épült, és nyilván tömve van fegyverekkel, amelyek elpusztítanak minden odalent elhaladó sereget. De nem számítanak rá, hogy a hátuk mögötti szirtekről érkezzen a támadás.

A hold világított. Visszament gyülekező embereihez. A szél már csak gyengén nyöszörgött, így elsuttoghatta parancsait. Először is egyenek és pihenjenek, amíg előhozzák a köteleket. Ez az utolsó ezer ember Kacsun tumanjából való volt, Kaszar nem nagyon ismerte őket, de a tisztek előrejöttek, és egyetlen bólintással nyugtázták parancsait, melyeket gyorsan továbbadtak. Az első tízes csoport nekilátott, hogy összekösse a köteleit, majd föltekerte a szakadék peremén. Fáztak, és olyan nehézkesen kötözgették a csomókat, hogy Kaszar már arra gondolt, nem a halálba indulnak-e valamennyien?

- Ha lezuhantok, hallgassatok! - suttogta az első csoportnak. - Különben az ordításotok fölébreszti a lenti erődöt. Akár még életben is maradhattok, ha mély hóba értek le. - Néhányan elvigyorodtak, és fejcsóválva nézték a sziklaperemet.

- Én megyek elsőnek - mondta Kaszar. Levette irhakesztyűjét, és megrándult a hidegtől, amikor megfogta a vastag kötelet. Mászott már meg rosszabb sziklákat is, noha még sosem volt ilyen fáradt, és még sohasem fázott ennyire. Magabiztos kifejezést kényszerített az arcára, miközben megrángatta a kötelet. A tisztek egy kidőlt nyírfához erősítették, mely elég erősnek tűnt. Kaszar visszahátrált a peremig, és igyekezett nem gondolni az alatta levő mélységre. Bizonyos volt benne, hogy senki sem élheti túl a zuhanást.

- Egy kötélre csak hárman! - mondta, miközben lehetőleg hátradőlve elindult lefelé a jeges sziklán. - Csomózzatok össze még néhányat, különben egész éjjel mászhatunk! - Azért parancsolgatott, hogy álcázza saját idegességét, és a hideg arccal palástolta félelmét. A harcosok a perem széléről figyelték, aztán a legközelebb álló emberek nekiláttak kötelet csomózni, hogy egy másik ereszkedőpályán elindulhassanak. Egyikük biccentett barátainak, aztán lehasalt, megfogta a remegő kötelet, amelyen Kaszar kapaszkodott. Ő is eltűnt a párkány alatt.

Dzsingisz türelmetlenül várta a hajnalt. Felderítőket küldött a hágóra, hogy menjenek, ameddig csak tudnak. Némelyik úgy jött vissza, hogy számszeríj nyila állt ki a páncéljából. Az utolsó napkeltekor érkezett, és két nyíl állt ki a hátából. Az egyik átütötte a vaslemezeket, a vérvörösre festette a harcos lábát és a ziháló póni oldalát. Dzsingisz meghallgatta a harcos jelentését, mielőtt elküldte volna, hogy orvosolják a sebét, mert szüksége volt az információra.

A csin tábornok nyitva hagyta a hágót. Mielőtt a felderítőt visszakergette a nyilak felhője, két hatalmas erődöt látott, amelyek a keskeny mélyedés fölé magasodnak. Dzsingisz nem kételkedett benne, hogy az erőd katonái legyilkolnak mindenkit, aki erőszakkal akar átjutni. Bár azt aggasztónak találta, hogy a hágót nem zárták el. Ez azt sugallta, hogy a tábornok frontális támadásra akarja rábírni, és bízik benne, hogy a mongolokat be tudja csalni egy szűk szorosba, ahol az emberei akkor zúzzák össze őket, amikor a leggyengébbek.

Bejáratánál a hágó csaknem mérföld széles volt, de az erődök alatt alig pár tucat lépésnyire szűkültek a sziklák. Dzsingisz gyomra már a gondolattól émelyegni kezdett, hogy beszorítják egy ilyen helyre, ahol nem tud támadni. Azonnal elfojtotta a gyengeséget. Mindent megtett, amit tehetett, és a testvérei támadni fognak, látják a célpontjaikat. Nem hívhatná vissza őket még akkor se,

ha az utolsó pillanatban jobb ötlete támadna. Nem érheti el őket a hegyek között, a hóban.

De legalább elállt a hóvihar. Dzsingisz fölnézett a csillagokra, és fényükben meglátta az összebújó foglyokat, akiket ő tereltetett a hágó bejáratába. A sereg előtt mennek, hogy őket érjék a csin nyilak. Ha az erődök tüzes olajat ontanak, a foglyok kapják a sűrűjét.

Az éjszaka lehűlt a levegő, de nem bírt aludni. Mélyeket lélegzett, a tüdejébe engedte a hideget. A hajnal már nincs messze. Még egyszer átgondolta a terveit, mást nemigen tehetett. Az emberei jól tápláltak, jobban, mint hónapok óta bármikor. A hágóba elől a harcedzett veteránok mennek jó páncélban. Az első sorokat lándzsásokból alakította ki, részben azért, hogy segítsenek terelni a foglyokat. Szübötej Ifjú Farkasai jönnek mögöttük, azután Arszlán és Jelme harcosai, húszezren, akik nem futnak meg a legvéresebb csatából sem.

Dzsingisz kivonta apja kardját, megvizsgálta a csillagfényben derengő, farkasfejes markolatot. Felmordult. A tábor néma volt körülötte, noha mindig akadnak leskelődő szemek. Végigcsinálta az Arszlántól tanult gyakorlatsort, amely nemcsak megfeszíti az izmait, de meg is erősíti. Jao Su hasonló gyakorlatsorokat tanított a gyerekeinek, hogy minél keményebbek legyenek. Dzsingisz beleizzadt, mire a gyakorlat végére ért. Nem volt olyan villámgyors, mint valaha, de gyarapodott erőben, energiában, és a testét borító régi sebhelyek ellenére még mindig hajlékony volt.

Nem akart hajnalig várni. Legjobb, ha keres egy nőt, az egy kicsit lecsillapítja ideges lobogását. Első felesége, Börte, a jurtában alszik a gyerekeikkel. A második még mindig szoptatja a kislányt. Felragyogott, ahogy elképzelte tejtől duzzadó, halvány mellét.

Hüvelybe lökte a kardját, és elindult Csakahaj jurtájához. Máris izgalomba hozta, ami rá vár. Egy forró asszony és egy ütközet! Csodálatos az élet egy ilyen éjszakán!

Csi Csöng egy csésze forró rizsbort kortyolgatott a táborában, mivel képtelen volt elaludni. A tél bezárta a hegyeket. Úgy gondolta, hadseregével jól kihasználta a leghidegebb hónapokat a terepen. Nem volt kellemetlen gondolat. Három feleségtől tizenegy gyermeke született, valamennyien Jencsingben éltek, és amikor otthon volt, mindig akadt valami, ami megzavarta az összpontosításban. Ehhez képest pihentetőnek találta a tábori élet rendjét, talán azért, mert egész életét hasonló módon töltötte. Hallotta a sötétben az

őrségváltásnál elmormogott jelszavakat, és eltelt békességgel. Mindig is nehezen aludt el. Ez is hozzátartozott a legendához, amelyet emberei terjesztettek róla, vagyis hogy sose alszik, hiszen lámpái átvilágítanak a parancsnoki sátor vastag szövetén. Néha lámpafényben aludt, így az őrök úgy gondolták, addig ők sem pihenhetnek, amíg a tábornok ébren van. Nem árt bátorítani a félős alárendelteket. Az embereknek szükségük van olyan vezetőkre, akik nem mutatnak emberi gyengeséget.

A hatalmas hadseregre gondolt, amely körülveszi, meg az előkészületekre. Csak a karddal és lándzsával harcoló ezredek létszáma meghaladja a mongol harcosokét. Pusztán ételből annyi kellett nekik, hogy kiürítették a jencsingi raktárházakat. A kereskedők borzasztóan jajgattak, amikor megmutatta nekik a parancsokat, amelyeket a császár írt alá. Elmosolyodott az emléktől. A kövér kereskedők azt hitték, hogy ők a város szíve. Csi Csöng felderült a gondolatra, hogy megmutatta nekik, hol lakozik a valódi erő. A hadsereg nélkül semmit sem érnek csodás házaik.

Hogy egész télen etethessen kétszázezer embert, ezermérföldes körben koldussá tette a parasztokat. A fejét csóválta.

Túlságosan sok mindenre gondolt, hogy el tudjon aludni. Mi más választása volt? Senki sem harcol télen, de nem hagyhatja őrizetlenül a hágót. Még az ifjú császár is megértette, hogy hónapokba telik, amíg ütközet alakul ki. Amikor tavasszal megjönnek a mongolok, ő még mindig itt lesz. Vajon az ó kánjuknak is ilyen ellátási gondjai vannak? Nem hitte. A vademberek valószínűleg egymást eszik, és ízlik nekik ez az elemózsia.

Megborzongott, amikor az éjszakai hideg beszivárgott a sátrába, felhúzta a takarót hatalmas vállára. Semmi nem ugyanaz, amióta az öreg császár meghalt. Csi Csöng a végsőikig hűséges volt hozzá, tisztelte őt. Az egész világ belerázkódott, amikor meghalt. Szomorúan csóválta a fejét. A fia egészen más. A tábornok nemzedékének egyetlen császár létezett. Életének alapjait rendítette meg, hogy egy fiatal, tapasztalatlan fiút kell látnia a birodalom trónján. Egy korszak véget ért, talán vissza kellett volna vonulnia az öregember halálakor. Ez lett volna az illő és méltó válasz. Ehelyett megvárta, amíg az új császárt beiktatják, azután meg jöttek a mongolok. A visszavonulás még legalább egy évig elmarad.

- Csi Csöng elfintorodott, mert a hideg már a csontjába is belevette magát. A mongolok állítólag nem érzik a hideget. Tűrik, mint a róka, egyetlen

irharéteggel a meztelen bőrükön. Undorodott tőlük. Semmit nem építettek, semmit nem értek el kurta életük során. Az öreg császár gondoskodott róla, hogy tudják, hol a helyük, de hát a világ elmozdult, és most fenyegetni merészelik a nagyváros kapuit. Nem lesz kegyelem, ha vége a csatának. Ha engedné, hogy az emberei kitombolják magukat a táboraikban, a törzsek rossz vére ezernyi zabigyerekben élne tovább. Nem fogja hagyni, hogy ez a tetűfajzat még egyszer Jencsinget fenyegesse. Nem pihen addig, amíg az utolsó is holtan nem hever, és el nem tűnnek a föld színéről. Kiégeti őket, és ha egyszer majd újabb faj merészkedik Csin állam ellen törni, talán eszükbe jut a mongolok sorsa, és lemondanak a fondorkodásról és becsvágyukról. Ez lesz a méltó válasz. Talán ez lesz az örökség, amit maga után hagy A bosszú olyan véres és végleges lesz, hogy évszázadokig visszhangzik majd. Egy egész nemzetet ítél halálra. Ez is egyfajta halhatatlanság. Az ötlet felderítette. Gondolatai így kavarogtak, miközben a tábor az igazak álmát aludta. Elhatározta, hogy égve hagyja a lámpát. Vajon elalszik-e?

*

Amikor a hegyeken fellobbant a hajnal első fénye, Dzsingisz fölnézett az ormok felhőkoszorújára. Lent a síkságon még sötét volt. Szíve földerült a látványtól. Hallgattak a foglyok, akiket át akart terelni a hágón. A harcosok felsorakoztak a vezérek mögött, lándzsát vagy íjat szorongatva kezükben vártak a parancsra. Mindössze ezren maradtak hátra, hogy megvédjék az asszonyokat és a gyerekeket a táborban. Nem kellett veszélytől tartani. Ami veszély a síkságon létezett, azzal már találkoztak, és megsemmisítették.

Dzsingisz szorosan fogta sötétpej kancájának gyeplőjét. A hajnal első jelére a dobos fiúk verni kezdték az ütemet, ami mindig is a háborút jelentette a nagykán életében. Ezrek és ezrek ütötték a mellükre erősített dobot. A hegyoldalak visszaverték a dübörgést, Dzsingisz szívverése meglódult. A testvérei valahol előtte vannak, félig megfagyva a magas hegyeken át vezető úton. Előttük a város, amely ezer éve terjeszti a csin mételyt az ő népe között. Hol megvesztegették, hol lemészárolták őket, mint a vadkutyákat, aszerint, mit láttak jónak. Elmosolyodott erre a képre. Vajon Dzsocsi fia mit szólna hozzá?

Az emelkedő nap egy darabig nem látszott, aztán egy szempillantás alatt arany fénybe borult a síkság. Dzsingisz érezte a fény melegét az arcán. Fölemelte tekintetét a földről. Eljött az idő.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET

Kacsun megvárta, amíg a hajnal árnyékujjakat növesztett a fáknak. Dzsingisz olyan gyorsan halad át a hágón, amennyire lehet, ám időre van szüksége, hogy elérje a csinek derékhadát. Emberei az íjaikat készítették föl a harcra, a tegezekben meglazították a szoros nyílkötegeket. Tizenkét harcos halt meg a magas hágókon, a szívük megszakadt a nagy zihálástól, amikor beszívták a híg levegőt. Ezer ember ment el Kaszarral. De még így is csaknem kilencszázezer nyílvesszőt tudnak kilőni ellenségeikre, ha arra kerül a sor.

Hiába keresett helyet, ahol az embereit felsorakoztathatná anélkül, hogy a csinek észrevennék őket. Mindenképpen látni fogják őket a völgyben, csak nyílfellegekkel állíthatják meg a támadást. Kacsun elvigyorodott a gondolatra.

A csin táborban szinte nem is volt mozgás a hajnali hidegben. A hó elrejtette hosszas itt tartózkodásuk nyomait, a nyugalom nem mutatta, hogy a fagyos halványságukban gyönyörű sátrakban rengeteg harcra kész ember lakik. Kacsun büszke volt éles szemére, de semmit sem látott, ami arra utalt volna, hogy a csinek tudnának róla, hogy Dzsingisz megindult végre. Hajnalban volt őrségváltás, sok száz ember sietett vissza enni és aludni. Még nyoma sem volt a pániknak.

Kacsun kelletlen tiszteletet érzett a hadvezér iránt, aki azt a távoli tábort megszervezte. Közvetlenül hajnal előtt lovasokat küldtek ki, hogy átvizsgálják a völgyet. Déli irányban végiglovagoltak rajta, majd visszafordultak. Látszott, nem is gyanítják, milyen közel az ellenség. Kacsun hallotta, amint vidáman kurjongatnak egymásnak, jóformán fel se nézve a csúcsokra, a hegyoldalakra. Bizonyára könnyűnek tartották a szolgálatukat: jó dolog, ha melegben, kényelemben, számtalan fegyveres társaságában telelhetünk.

Összerezzent, amikor az egyik tiszt megütögette a vállát, és egy csomagban húst és kenyeret nyomott a kezébe. Meleg volt, és még gőzölgőtt egy kicsit, nyilván a ruhája alatt hozta valaki, de Kacsun farkaséhesen falta. Minden erejére szüksége volt. Most még azoknak is sajgott a válla és a háta, akik arra születtek, hogy nagy sebességgel száz nyilat tudjanak kilőni egymás után.

Suttogva adott parancsot embereinek, hogy várakozás közben alkossanak párokat, és játsszanak sótörést, hogy ellazuljanak, és távol tartsák a hideget az izmaiktól. A harcosok tisztában voltak vele, hogy ez mennyire hasznos. Egyik sem akart kudarcot vallani, amikor eljön az idő.

A csin tábor még mindig nyugodt volt. Kacsun lenyelte az utolsó falat kenyeret, havat tömött a szájába, és addig tartogatta, amíg eléggé meg nem olvadt, hogy lecsússzon a torkán. A lehető legjobb időben akart támadni. Ha Dzsingisz felbukkanása előtt indul, akkor a csin tábornok le tud választani hatalmas hadseregéből egy alakulatot, amely lerohanja Kacsun íjászait. Ha elkésik, akkor Dzsingisz elveszíti a második támadás előnyét, talán meg is ölik.

Kacsun olyan erőlködve bámult a messzeségbe, hogy a szeme is belefájdult. Nem mert máshová nézni.

A foglyok félj aj dúltak, amikor terelni kezdték őket a hágó felé, megérezték, mi vár rájuk. A mongol lovasok első sora elzárta a visszavonulás útját, így nem mehettek máshova, csak előre. Dzsingisz látta, hogy néhány fiatalabb férfi beront a harcosok közé. Ezrek figyelték lázas érdeklődéssel a menekülési kísérletet, aztán reményvesztetten elfordultak, amikor a szökevényeket egyetlen csapással lenyakazták.

A dobok, lovak és az emberek zaja visszaverődött a magas sziklafalakról. Messze elől a csin felderítők vágtattak a hírrel a tábornokukhoz. Az ellenség megtudja, hogy közeledik, de hát a támadásnak nem eleme a meglepetés.

- A foglyok bukdácsoltak a sziklás terepen, rettegve kémlelték, mikor bukkannak föl a csin íjászok. Lassan haladtak, mert több mint harmincezren voltak a mongol lovasok előtt. Volt, aki elesett, és fel sem állt, amikor a mongolok odaértek. Ezeket mindig leszúrták, akár szimuláltak, akár nem. A többieket éles kiáltásokkal hajszolták a törzsi harcosok, éppen úgy huhogtak és füttyögtek, mintha kecskéket terelnének hazafelé. Különös volt ez az ismerős hang egy ilyen helyen. Dzsingisz még egy utolsó pillantást vetett a sorokra, megjegyezte, hol állnak megbízható tábornokai, csak utána fordult szembe a hágóval. Mohón bámulta. Két mérföld hosszú a Juhung, és most már nem fordul vissza.

*

Kacsun látta, hogy lázas futkosás kezdődik a csin táborban. Ezek szerint a parancsnok tudja, hogy Dzsingisz megindult. Lovasok vágtáztak a sátrak között, de olyan remek lovakon, amelyekhez foghatót Kacsun még nem látott. Lehet, hogy a császár a legjobb vérvonalakat megtartja a hadseregnek. Nagyobbak voltak a mongolok lovainál, valósággal ragyogtak a hajnali fényben, ahogy felsorakoztak a Juhung-hágó bejáratával szemben.

Kacsun látta a számszeríjászok és lándzsások ezredeit, akik ugyancsak az első vonalba siettek. Elképesztően sokan voltak. Egyszerűen elsöprik a testvérét, ha ezeket rohamozza meg. Itt nem alkalmazhatja kedvenc taktikáját, az ellenség bekerítését és megsemmisítését. Nincs elég hely.

Mögötte gyülekező embereire pillantott, látta, hogy a parancsát várják.

- Ha kiadom az utasítást, futva induljatok. Három sort alkotunk, és olyan közel kell kerülnünk hozzájuk, amennyire lehetséges. Semmit sem fogtok hallani az íjaktól, úgyhogy most adjátok tovább: lőjetek ki húsz nyilat, aztán várjatok. Fölemelem és leengedem a karomat, amikor a következő húszat ki kell lőni.

- A lovasságuk páncélt visel. Le fognak rohanni minket - mondta mellette az egyik ember. Valamennyien lovasok voltak. Az, hogy állva várják be a rohamot, ellenkezett mindennel, amire tanították őket.

- Nem - felelte Kacsun. - A világon senki nem tud ellenállni íjászainknak. Az első húsz vessző pánikot kelt. Utána előbbre megyünk. Ha támadnak, márpedig fognak, akkor minden egyes embernek átlőjük a torkát egy hosszú nyílvesszővel.

Végignézett a völgyön, a csin tábort figyelte. Úgy festett, mint egy hangyaboly, amelyet felrúgtak. Dzsingisz közeledett.

- Adjátok tovább, hogy mindenki készüljön - suttogta Kacsun. Verejték ütött ki a homlokán. Tökéletesen kell döntenie.

- Még egy kicsit várunk. Ha viszont indulunk, nagyon gyorsak leszünk.

A hágónak majdnem a felénél találkoztak a foglyok az első íjászokkal. Csin katonák álltak a sziklapárkányokon, ötven lábnyira a völgy felett. Elsőként a foglyok vették őket észre. Rögtön befelé kezdtek menekülni, el a sziklafalaktól. Az összezsúfolódott menet lelassult. A csin katonák úgyszólván nem is hibázhattak. A völgy visszhangzott a sikoltozástól. Dzsingisz íjászainak első három sora fölemelte fegyverét. Mindegyik képes volt eltalálni egy madarat röptében, vagy teljes vágtában kilőni sorban három embert. Kellő távolságra

érve elengedték zúgó nyilaikat. A katonák rázuhantak az alattuk elhaladókra, véres nyiladékokat hasítottak a tömegbe. A harcosok tovább kergették a jajgató, botladozó foglyokat.

- Az első szűkület néhány lépéssel arrébb volt, két irdatlan sziklapárkány között. A bukdácsoló foglyok ügetni kezdtek, a mongolok kiáltásokkal és lándzsadöfésekkel noszogatták őket. Mindenki látta a két erődöt az egyetlen út fölött. Ennél messzebb egyetlen felderítő sem jutott. Utána ismeretlen terep következett. Senki sem tudta, mi van előttük.

*

Kaszar verejtékezett. Sokáig tartott, míg ezer ember három kötélen leereszkedett, és minél többen érkeztek meg baj nélkül, annál nagyobb kísértést érzett, hogy a többieket otthagyja. A hó derékig ért, Kaszar már nem hitte, hogy az ösvényen az erőd katonái jártak vadászni, hacsak nem nézte el a sziklába faragott lépcsőt. Emberei eljutottak az erőd mögé, de Kaszar a sötétben nem látta, hogy lehetne bejutni. Ezt az erődöt a másikkal együtt úgy tervezték a hágó mellé, hogy senki se vehesse be, aki átmegy a Juhungon. Akár kötéllel is felhúzhatták bele a katonákat.

Három embere zuhant le ereszkedés közben, és egyikük minden várakozás ellenére életben maradt, mert egy hótorlaszra esett. Olyan mélyen belemerült, hogy az elkábult harcost a társainak kellett kiásni. A másik kettő nem volt ilyen szerencsés: sziklához csapódtak. Egyik sem kiáltott. Csak a fészkeikre visszatérő baglyok huhogását lehetett hallani.

Ahogy megvirradt, Kaszar elindult embereivel a vastag hóban. Az elsőknek nehéz dolga volt, mert ők taposták le a havat. Az erőd fenyegetően feketéllett fölöttük. Kaszar dühöngött. Meg volt győződve róla, hogy ok nélkül hozta el Kacsun erőinek egytizedét.

Aztán keresztezte az útjukat az ösvény. Lázas izgalom lobbant Kaszarban. A közelben nagy boglya tűzifát találtak, amelyet a lenti hágóból nem lehetett látni. Az természetes, hogy a csin katonák a tűzifát a mögöttük levő szirtekről szerzik be, és a hosszú télen az erőd mögött halmozzák föl. Egy fatörzs alatt hosszú nyelű fejszére bukkant egyik harcosa. A fejét beolajozták, mindössze néhány rozsdapötty volt rajta. Kaszar elvigyorodott, mert már tudta, hogy bejut a várba.

Megmerevedett. A távolból lábak dobogását és a foglyok jajgatását hallotta. Dzsingisz jön, és ő még mindig nincs abban a helyzetben, hogy segítsen testvéreinek.

- Elég az óvatosságból - mondta embereinek. - Be kell jutnunk abba az erődbe. Gyerünk, találjunk valamilyen ajtót, amelyen kijárnak fáért.

Futásnak eredt, a többiek követték, előkészítve íjukat és kardjukat.

A futárok hullámverésének közepén Csi Csöng tábornok ugyanolyan sebesen osztogatta a parancsokat, ahogy a hírek jöttek. Noha nem aludt, elméje valósággal szikrázott az energiától és a felháborodástól. A vihar elült, de még mindig dermesztő hideg volt, jégkéreg vonta be a hágó földjét és a sziklákat. Az elgémberedett kéz megcsúszik a kardon. A lovak elesnek, a harcosok erejét elorozza a fagy. Vágyódva nézett a gyújtatlan farakásra. Hozathatott volna forró ételt, de még reggeli előtt riadóztattak, most pedig már nem volt idő. Senki sem háborúzik télen, gúnyolta némán éjszakai fölényes magabiztosságát.

Hónapokig tartotta a hágót, miközben a mongol csapatok feldúlták mögötte a vidéket. Emberei készen álltak. Amikor a mongolok lőtávolságba érnek, ezernyi számszeríjjal találkoznak, amelyek minden tizedik szívverésre kilőnek egy nyilat, és ez még csak a kezdet. Csi Csöng borzongani kezdett, mert a szél erősödött, keresztülsüvített a táboron. Idehozta őket az egyetlen helyre, ahol nem használhatják a pusztai hadviselés taktikáját. A Juhung-hágó jobban fogja védeni az oldalát, mint akármilyen emberi hadsereg. Csak jöjjenek!

Dzsingisz hunyorogva nézte, ahogy a foglyok áthaladtak a két erőd között. A hágó annyira zsúfolva volt emberekkel, hogy saját serege éléről alig látta, mi történik. Távoli sikolyok hallatszottak a fagyos levegőben, hirtelen láng lobbant. A sereghajtó foglyok is felfigyeltek, és rémületükben megtorpantak a lovasok előtt. A lándzsások parancs nélkül noszogatni kezdték őket. Nem számít, milyen fegyvere van a csineknek, harmincezer foglyot megállítani nem könnyű. Néhányan már ki is értek a keskeny folyosóból. Dzsingisz továbblovagolt, abban bizakodva, hogy mire az erődök alá érnek, azok kifogynak a nyílvesszőből és az olajból. Minél közelebb ért a szoroshoz, annál több halott hevert a földön.

Fönt megpillantotta az erődök íjászait, akik különös módon mintha egymást lőtték volna a hágó fölött, egyik nyilat a másik után eregették a saját embereire. Nem értette. Gondolataiba beleszúrt az aggodalom. Noha ez igazi ajándék volt, akkor sem szerette volna, ha most ütnének rajta, amikor be van

szorítva egy ilyen helyre. Úgy érezte, hogy a falak összenyomják, s arra kényszerítik, hogy tovább menjen.

Az erődökhöz közeledve meghallotta a katapultok jól ismert duhogását. Füst szállt a hágó fölött, a baloldali erőd égett, íjászok hullottak le lángolva az emelvényükről, mire a másik oldalon éljeneztek. Dzsingisz azt hitte, mindjárt kiugrik a szíve. Ennek csak egy magyarázata lehet. Parancsokat ordított, hogy a menetoszlop vékonyodjék el, húzódjon a jobb oldali erőd tövébe, a lehető legmesszebb a bal oldaltól.

Kacsun vagy Kaszar elfoglalta az erődöt! Akárki volt is, Dzsingisz kitünteti, ha megélik a csata végét.

Egyre nőtt az elesett foglyok száma, a rémülten nyihogó lovak átgázoltak rajtuk. Dzsingisz szíve riadtan feldübörgött, amikor árnyék hullott az arcára. Majdnem az erődök alatt járt, azon a ponton, amelyet a gyilkolás helyévé építettek ki rég halott csin nemesek. Foglyok ezrei haltak meg, volt, ahol nem látszott föld a hulláktól. Megtépázott előhada mégis átjutott, most már rohantak tébolyult rettegésükben. A mongolok Dzsingisz nagy örömére alig veszítettek embert. Elhaladt a jobb oldali erőd alatt, és odakiáltott azoknak, akik utat törtek maguknak a várba. Nem hallhatták. Ő is alig hallotta saját hangját.

Előrehajolt a nyeregben, vágtázni szeretett volna. Nehéz volt ügetésre lassítani hátasát, miközben a levegőben nyilak zúgtak, de uralkodott magán, fölemelte a kezét, nyugalomra intve embereit. Az egyik erőd belülről égett, a lángok kicsaptak a lőréseken. Miközben Dzsingisz fölnézett, egy fa állvány omlott össze a tűzben és lezuhant a völgybe. A lovak kétségbeesetten nyihogtak, némelyik vágtába csapott át, versenyt futott a foglyokkal.

Dzsingisz fölállt a nyeregben, hogy végignézzen a hágón. Idegesen nyelt egyet, mert egy sötét vonalat látott a végén. Ott megint olyan szűk volt a Juhung-hágó, mint a két erőd között, tökéletes, természetes védelmi vonalat alkotott. Ezen nem lehet kijutni, csak ha átvág a csin császár seregén. A foglyok máris odaértek. Dzsingisz hallotta a számszeríjak sorozatait. Olyan hangosak voltak, akár a mennydörgés. A zárt tér fülsértően felerősítette a hangokat.

- A foglyok őrjöngtek a rettegéstől. Vas nyilak záporoztak rájuk, ronggyá hasogatták a húsukat. Vas jégverésben rohantak előre. Dzsingisz vicsorgott. Tudta, hogy rajta a sor.

*

A tábornok hírnöke sápadt volt a félelemtől. Még mindig reszketett attól, amit látott. Soha nem készült a hágóban tomboló mészárlásra.

- A kezükbe került az egyik erőd, tábornok úr - mondta -, és a másik ellen fordították a katapultokat.

Csi Csöng tábornok nyugodtan nézett rá. Bosszantotta, ha valaki ennyire kimutatja félelmét.

- Az erődök dolga csak az lett volna, hogy ritkítsa a számukat - emlékeztette a férfit. - Itt fogjuk megállítani őket. - A hírvivő láthatólag megnyugodott a tábornok önfegyelmétől, és lassan kifújta a levegőt.

Csi Csöng megvárta, amíg összeszedi magát, azután intett egy közelben álló katonának.

- Vidd ezt el, és korbácsold meg - mondta. A hírvivő eltátotta a száját. - Vagy akkor hagyd abba, ha bátorságot tanult, vagy hatvan ütés után.

A hírnök lehajtotta a fejét szégyenében, miközben elvezették. Csi Csöng magára maradt, aznap reggel először. Egy darabig fojtottan káromkodott, majd hírekre éhezve kisietett a sátrából. Addigra tudta, hogy a mongolok csin foglyokat hajtanak maguk előtt, így a védelem csapásai a saját népüket érik. Csi Csöng magában megtapsolta ezt a taktikát, miközben azon gondolkodott, hogyan védhetné ki. Tízezer fegyvertelen ember éppen olyan veszedelmes lehet, mint egy hadsereg, ha elérik a vonalait. Hatástalaníthatják számszeríjas ezredeit, amelyeket a hágó mentén helyezett el. Parancsot adott a várakozó katonáknak, hogy küldjenek még több szekérre való nyilat a számszeríjasoknak.

A kán okos ember, de a foglyok csak addig jelentenek pajzsot, amíg meg nem halnak. Csi Csöng még mindig magabiztos volt. A mongoloknak meg kell küzdeniük minden lépésért. Mivel nincs helyük a manőverezéshez, a számuk megfogy, és lemészárolják őket.

Várt és töprengett, közelebb menjen-e a frontvonalhoz. Onnan, ahol állt, látta, hogy fekete füst gomolyog az elfoglalt erődből. Ismét elkáromkodta magát. Megalázó veszteség volt, de a császárt nem fogja zavarja, ha az utolsó vadember is meghal.

Csi Csöng abban reménykedett, hogy sokukat megölhetik, mielőtt beronthatnának a soraik közé. Benyomulnak a résbe, és a támadó ék a veterán

katonák tömegében találja magát. Ez jó harcászati megoldás. A másik lehetőség, hogy elzárja a hágót. Mindkettőt megtervezte. Még egyszer átgondolta a második változatot. Lecsendesítette vadul verő szívét, magabiztos arccal bátorította körülötte álló embereit. Nem remegő kézzel megmarkolt egy vizeskorsót, töltött egy kupába, és azt iszogatta, miközben a hágót nézte.

A szeme sarkából mozgást észlelt a havas völgyben. Odanézett, és egy pillanatra megdermedt. Emberek sötét vonalai zúdultak elő a fák közül, és a szeme láttára rendeződtek sorokba.

Csi Csöng letette a kupát. Futárok száguldottak keresztül a táboron, hogy beszámoljanak neki a fejleményekről. A csúcsokat nem lehet megmászni. Lehetetlen. Bármennyire megdöbbent, habozás nélkül parancsokat kezdett osztogatni, mielőtt a futárok odaértek.

- Lovasezredek egytől húszig, alakzatba! - ordította. - Tartsák a balszárnyat, és söpörjék el azokat a sorokat! - Hírnökök viharzottak el a paranccsal, a fél lovasság levált a főseregről. Csi Csöng látta, hogy kialakulnak a mongol vonalak, és feléjük indulnak a havon. Nem tűrte, hogy elhatalmasodjon rajta a vakrémület. Ezek gyalog mászták meg a csúcsokat, bizonyára kimerültek. Le fogják gázolni őket.

*

Örökkévalóságnak tűnt az idő, amíg a húszezer császári lovas zárt alakzatokban felsorakozott a balszárny előtt. Ekkor a mongolok megálltak. Csi Csöng ökölbe szorította a kezét, amikor a parancsok végigfutottak a sorokon, és lovasai ügetni kezdtek a hóban álló ellenség felé. Úgy látta, legföljebb tízezren lehetnek. Gyalogság nem állhat ellen egy fegyelmezett lovasrohamnak. Szétverik őket.

Lovassága gyorsított. A kardok a magasba emelkedtek. Csi Csöng a hágó felé fordult. Kiszáradt a szája. A mongolok foglyokat tereltek maguk előtt, elfoglalták az egyik erődjét, oldalba támadták a hegyekből. Ha ez minden, amire képesek, akkor még mindig megverheti őket. Egy pillanatra elbizonytalanodott. Ne zárja le mégis a hágót? Nem, még nem jött el az ideje. Rohamosan nőtt a tisztelete a mongol kán iránt, mégsem félt, miközben lovassága végigdübörgött a völgyön.

HUSZONHARMADIK FEJEZET

Kilencszáz lépésnyire a császári lovasság vágtába kezdett. Korai, gondolta Kacsun. Nyugodtan állt kilencezer emberével, nyugodtan figyelte a közeledőket. A völgy ahhoz nem elég széles, hogy könnyen oldalba támadhassák őket. Érezte, hogy emberei idegesek. Sohasem néztek szembe lovasrohammal gyalog. Most megtudhatták, mit élnek át azok, akiket ők támadnak meg. A nap megcsillant a csin páncélokon és a kardokon, amelyeket a lovasok a magasba emeltek, készen rá, hogy áttörjenek a mongol vonalakon.

- Tartsátok észben! - kiáltotta Kacsun. - Ezek az emberek nem találkoztak még velünk a csatatéren. Nem tudják, mire vagyunk képesek. Egy nyíl, hogy kilökje őket a nyeregből, egy másik, amely megöli őket. Válasszatok magatoknak célpontot, és ha jelt adok, húsz nyíl következik!

Füléig húzta az íj húrját, érezte jobb karjában az erőt. Ezért edzette magát évekig, ezért növesztett vaskemény izmokat. Bal karjának ereje meg sem közelítette a jobbat, és ha derékig meztelen volt, a felemásan dagadó izmoktól púposnak tűnt. A föld megremegett a közeledő lovasok alatt. Hatszáz lépésnél Kacsun végignézett a sorokon, megkockáztatott egy pillantást a hátsó sorokra. Minden íj feszült, készen rá, hogy halált zúdítson az ellenségre.

A csinek rikoltoztak vágta közben, hangjuk betöltötte a völgyet, visszaverődött a néma mongolok mögül. Jó páncélzatuk és pajzsuk is volt, ami megvédheti őket sok nyílvesszőtől. Kacsun minden részletet megjegyzett, miközben a lovasok félelmes sebességgel közeledtek. A legnagyobb lőtávolság négyszáz lépés. Átengedte őket ezen a vonalon. Háromszáznál látta, hogy emberei a szemük sarkából figyelik, mikor lövi ki a nyilát.

Kétszáz lépésnél a lovak vonala olyan volt, mintha egy fal közeledne. Kacsun érezte, hogy a félelem ott ólálkodik a közelében, miközben kiadja a parancsot:

- Kapjátok el őket! - ordította, és vicsorogva kilőtte a nyilát. Szempillantás múlva kilencezer nyíl süvített a nyomában.

A támadás megakadt, mintha árok állta volna az útját. Emberek zuhantak ki a nyeregből, lovak buktak fel. A hátulsók teljes vágtában mentek neki az előttük állóknak. Kacsun a második nyilat illesztette a húrra, és ismét megfeszítette íját. Újabb nyílzápor zúdult a rohamozókra.

A csin lovasok nem tudtak megállni, még akkor sem, amikor megértették, mi történik. Az első sorok összeomlottak és azok, akik átugrattak fölöttük, belefutottak a második sortűzbe. Minden emberbe két-három vessző fúródott, amelyek szemmel követhetetlen gyorsasággal szálltak. A szárak kicsúsztak a kezekből, és még ha a nyilat sikerült is kivédeni, pusztán a becsapódás ereje kivetette a lovasokat a nyeregből.

Kacsun hangosan számolta a lövéseket. Mindig a tápászkodó csin katonák védtelen arcába célzott. Ha nem látta az arcot, a mellüket vette célba, a súlyos nyílhegyre bízva, hogy utat találjon a páncél pikkelyei között. A tizenötödiknél a vállizmai égni kezdtek. A támadó lovasok mintha falnak rohantak volna: megtorpantak, nem jöttek közelebb. Kacsun nyílvesszőért nyúlt, és rájött, hogy kilőtte mind a húszat.

- Harminc lépés előre, utánam! - ordította, és lassú ügetésben elindult. Emberei követték, közben újabb húszas köteget rántottak elő a tegezből. A csin katonák látták, hogy megindulnak. Még mindig több ezerre rúgott azoknak a száma, akik átküzdötték magukat a holtakon. Sokan nem is seb miatt kerültek a földre: lovastul döntötték le őket a haldokló emberek és állatok tömege. A tisztek ordítva parancsolták nyeregbe őket, és a katonák felüvöltöttek, látva, hogy a mongolok megindulnak.

Kacsun fölemelte a jobb öklét, a sor megtorpant. Egyik tisztje akkora pofont kevert le egy fiatal katonának, hogy az megtántorodott.

- Ha meglátom, hogy még egy lovat eltalálsz, magam öllek meg! - ordította a tiszt. Kacsun elnevette magát.

- Újabb húsz nyíl! Cél az ember! - bömbölte. Parancsát továbbították a sorban. A csin lovasság összeszedte magát az első kudarc után, a mongolok látták, hogy a tollas sisakú tisztek előre hajszolják őket. Kacsun célba vette az egyiket, amikor az a kardjával hadonászva éppen megfordult a lovával.

Újabb kilencezer nyíl követte Kacsunét, amely a nyakán találta el a tisztet. Ebből a távolságból pontosabban tudtak célozni, a következmény pusztító volt. A csinek második, rendezetlen rohama összeomlott a zúgó nyílzáporban, a katonák kezdtek pánikba esni. Néhányan ép bőrrel menekültek a zűrzavarból, bár a pajzsuk olyan lett a nyilaktól, akár a sündisznó. Igaz, hogy fájó szívvel, de Kaszar kiadta a parancsot: - Lovak! - és az állatok összerogytak, hallani lehetett összetört csontjuk roppanását.

Hatvan szívdobbanásnyi idő alatt kilőttek tíz nyilat. Nem volt pihenés. A legbátrabbak gyorsan meghaltak, csak a gyengék és a gyávák maradtak meg, akik megpróbáltak visszamenekülni a sajátjaikhoz. A harc vonalat tönkretették a megvadult lovak, a nyergekből átnyilazott mellű emberek lógtak.

A negyvenedik nyíl után Kacsun válla már fájt. Megvárta, hogy emberei végezzenek. Paták rugdostak, haldoklók vergődtek a véres sárrá köpült havon. A csinek már nem támadhattak. Noha tisztjeik ordítva erőltették volna a rohamot, hiányzott hozzá az erő és a lendület.

Kacsun nem adott ki parancsot, csak rohanni kezdett, az emberei pedig nem akartak lemaradni. Húsz lépést számolt, s izgalmát legyőzte a józan ész. Még húsz lépéssel veszélyesen közel kerül a sérült lovakhoz és emberekhez. Alig száz lépés választotta el a két hadsereget, amikor Kacsun ismét húsz nyilat szúrt le a szűz hóba és elvágta az összekötő zsineget. A csin katonák feljajdultak rémületükben, amikor látták, hogy az íjak ismét meghajoltak. Kezdett elharapózni a vakrémület. Újabb nyilak vágódtak testükbe, ettől megtörtek.

A visszavonulás eleinte lassú volt, sok ember meghalt a fejveszett menekülésben. A mongolok módszeresen nyilaztak mindenkire. A tisztek gyorsan elestek, Kacsun vadul felüvöltött, amikor észrevette, hogy a visszavonulás pánikszerű menekülésbe csap át. Rettegve és vérben fürödve lökték félre azokat, akik nem az első sorokban voltak.

- Lassíts! - ordította Kacsun. Kiáltás közben elengedte ötvenedik nyilát. Azon gondolkozott, még közelebb menjenek-e a katonákhoz, hogy a csinek között teljes legyen a pánik. Azután óvatosságra intette magát, noha szívesen üldözte volna a menekülőket. Van még idő. A mozgás lassult, viszont még jobb lett a találati arány. Újabb százak estek össze, és mindegyikbe több nyíl csapódott. Elzúgott a hatvanadik nyílvessző, még könnyebb lett vinni a tegezeket.

Kacsun megállt. A lovasság szétszóródott, sokan megeresztett kantárszárral vágtáztak visszafelé. Még összeállhattak volna, és noha Kacsun újabb rohamtól már nem tartott, úgy látta, nekihajthatja őket a saját vonalaiknak. Bár tudta, hogy kockázatos közelebb menni. Ha a csinek elérnek a saját hadukig, még mindig feléjük billenhet a mérleg. Körülnézett a mosolygó arcokon és elnevette magát.

- Sétáltok velem egyet? - kérdezte. Megéljenezték, ő pedig elindult, és újabb köteg nyilat húzott elő a tegezből, de a zsinegnél fogva tartotta, amíg elérték a halottak első sorát. Még sokan éltek, némelyik mongol elvette magának az értékes csin kardokat, és drága pillanatokat vesztegettek arra, hogy a fegyvert a deel övébe tűzzék. Kacsunt csaknem ledöntötte a lábáról egy elszabadult ló, amely a holtak között vágtázott. Kacsun a szár után kapott, de elvétette, ám két embere kicsivel arrébb megállította az állatot. Sok száz gazdátlan ló volt a közelben, sikerült elkapnia egyet, amely horkantva hőkölt vissza az íjászok tömör sorától Kacsun az állat orrát simogatta, hogy megnyugtassa, és közben figyelte, ahogy a csin lovasok igyekeztek újra összeállni. Megmutatta nekik, hogy népe mire képes az íjjal. Talán ideje, hogy azt is megmutassa, mit tudnak ló hátán.

- Kardot ki, és lóra! - ordította. Újból megismételték parancsát, emberei vidáman átugrották a halottakat, hogy a csin lovak nyergébe pattanjanak. Bőven volt szabad állat, noha némelyik szeme fehéren forgott a rettegéstől, és legtöbbjük szinte ragacsos volt gazdája vérétől. Kacsun nyeregbe szökkent, azután fölállt a kengyelben, hogy lássa, mit művel az ellenség. Bár itt lenne Kaszar! Testvérének tetszene az ötlet, hogy a csin lovak hátán rohanják le a csineket. Kihívóan felbődült, az állat véknyába vágta a sarkát, és előredőlt a nyeregben, mikor hátasa vágtába ugrott.

*

A hágó túlsó végén teljes volt a zűrzavar. Dzsingisz lova holtakra hágott. A számszeríjasok szinte az összes csin foglyot megölték, félmillió vasvessző síkos szőnyege borította a földet. Páran a rettegéstől eszelősen mégis nekirohantak a csin soroknak. Dzsingisz látta, amint véres kézzel kapkodnak a fegyverek és torlaszok után.

A sortüzek egysége megtört, mikor az utolsó foglyok eszeveszetten rúgva-harapva áttörtek az első vonalakon. Ha fegyverhez jutottak, őrjöngve csapkodtak, amíg le nem vágták őket.

Nyílvesszők sivítottak Dzsingisz mellett. Az egyik túl közel jött, a nyereghez kellett tapadnia. Előtte ott a hatalmas csin hadsereg, és ő mindent megtett, amit tudott. Kiszélesedett a szoros, és látszott, hogy csak az egyik oldala sziklafal. Ami messziről kapura emlékeztetett, közelebbről irdatlan fatörzsnek

bizonyult, amelyet a csinek állítottak az egyik oldalra. Kötelek lógtak a tetejéről, és Dzsingisz megértette, hogy rá lehet dönteni az útra, amivel kettévághatják a hadsereget. Ha ez a fa eldől, neki vége. A rémülettől megtorpant a holtak egyik halma mellett, és felkiáltott tehetetlen dühében. Várta, hogy eltalálják, vagy ledőljön a fatörzs. Nevén szólította előtte lovagoló embereit, rájuk parancsolt, hogy gyalog menjenek tovább, rámutatva a hatalmas fatörzsre, amely ha lezuhan, minden reményét agyonüti. A harcosok törtetni kezdtek a faóriás felé, hogy elvágják a köteleket.

Túl a hágó kapuján zavarosan fortyogtak a csin vonalak. Valami nincs rendjén. A kán megkockáztatta, hogy fölálljon a kengyelben, és megnézze, mi történik. Az utolsó foglyok akkor evickéltek át a csin katonákat védő vesszőfonat torlaszon, amikor a számszeríj ások újratöltöttek. Dzsingisz visszafojtott lélegzettel figyelte, ahogy villogó kardú harcosai követik a kimerült foglyokat. A számszeríjak elnémultak, Dzsingisz látta az utánpótlást sürgető, hadonászó karokat.

Végre kifogytak a lőszerből, épp ahogy a kán remélte. A föld fekete volt a rút kis vastüskéktől, amelyek sűrű csomókban meredeztek a holtakból. Ha a fa állva marad, akkor kihasználja a csin seregben támadt rést. Kihúzta apja kardját. Mintha gát szakadt volna át. Mögötte a mongolok fölemelték lándzsáikat, vagy hosszú kardjaikat, lovaik véknyába nyomták a sarkukat, átugratva az állatokat a holtakon. A megmaradt akadályokat félrerugdosták. Dzsingisz elhaladt a faóriás árnyékában, azután pedig már nem tudott megállni. Vitte az áradat a csin császár hada felé.

A lovasok belecsapódtak a csin hadseregbe. Minél beljebb nyomultak, annál nagyobb lett a kockázat, mivel most már nemcsak elölről, de oldalról is ellenség fenyegetett. Dzsingisz minden moccanásra odavágott, abban a kaszaboló stílusban, amelyet órákig bírt folytatni. Elől a pánikba esett csin lovasság rázúdult a sajátjaira, megtörve az alakzatot. Dzsingisz nem nézhetett vissza a hatalmas fára, annyi penge forgott körülötte. Akkor tekintett fel, amikor egy új csoport támadt a lovasokra, és megismerte saját népét a csin lovak nyergében. Rekedten felkiáltott, érezte a növekvő rettegést és zűrzavart az ellenség soraiban. Mögötte a tehetetlen számszeríjászokat belezték ki emberei, miközben egyre mélyebbre fúrták magukat a csin seregbe. Az oldaltámadás nélkül ez sem lett volna elég, de a mongolok véres rendet vágtak. A világ legjobb lovasai legázolták ellenségeiket.

Egy penge eltalálta a lova torkát, hatalmas vágást ejtett rajta. A vér a küzdők arcába fröccsent. Dzsingisz leugrott a megtántorodó állatról. Két embert is feldöntött, amikor teljes súlyával rájuk zuhant.

- Abban a pillanatban úgy érezte, a csata elveszett, csak azért kell folytatnia a harcot gyalog, hogy ne valljon szégyent. Egyre több harcosa rontott ki a hágóból, neki a csin derékhadnak... A csin sorok meginogtak a mongol sereg páncélos öklétől.

*

Csi Csöng tábornok tátott szájjal figyelte, ahogy a mongolok felkoncolják az első sorokat. Lovassága megfutott, neki a derékhadnak. Futótűzként terjedt a pánik. Csi Csöng bizonyosra vette, hogy meg tudná állítani őket, de az átkozott mongolok lopott lovakon üldözték őket. Döbbenetes ügyességgel, tökéletesen egyensúlyozva ültek a nyeregben, és vágtában nyilazva törtek maguknak utat. Egy karddal fölfegyverzett ezred összeroppant. A hágó előtt az első sorok begyűrődtek. Lovasok újabb hulláma özönlött a szorosból, és úgy törtek át Csi Csöng katonáin, mintha karddal játszó gyerekek volnának.

A tábornok agya kiürült. Tisztjei parancsra vártak, de túl sok minden történt túl gyorsan, és ő leállt. Nem, még mindig össze tudta szedni magát. Hadseregének nagyobbik fele még nem találkozott az ellenséggel. Még mindig húsz lovasezred várakozik a sorok mögött. Kérette a lovát, fölült.

- Zárjátok el a hágót! - ordította. Küldöncei elrobogtak az első sorok felé. Emberei készen állnak a parancs végrehajtására, ha még élnek egyáltalán. Ha sikerül elvágnia a mongolok áthaladását a hágón, akkor bekerítheti és elpusztíthatja azokat, akik vakmerőén belevágtattak a tulajdon seregébe. Csak végső esetre állíttatta oda azt a fatörzset, de most egyedül ez adhat időt, hogy átcsoportosítsa a hadseregét.

*

Szübötej látta, ahogy Dzsingisz őrjöngő lova kirobban a hágó végéből. Szörnyű erő sodorta, egyre több embere követte kánját a hasadékon át. Ifjú Farkasai vonítottak izgalmukban. Néhányukat még mindig annyira

körülfogták az emberek és a lovak, hogy mozdulni sem tudtak. Voltak, akiket vissza is vetett a tolongás, most próbálták visszaküzdeni magukat a csatába.

Szübötej elvesztette szem elől Dzsingiszt, viszont észrevette, hogy fent az egyik kötél egyre jobban feszül, mintha emberek húznák. Fölnézett, és egy szempillantás alatt megértette, hogy rájuk fogják ejteni a fát, elvágva őket azoktól, akik már átjutottak.

Emberei nem észlelték a veszélyt, csak hajszolták lovaikat, és rikoltoztak, fiatalemberek szokása szerint. Szübötej elkáromkodta magát. Ismét megfeszült egy kötél. A fatörzs óriási, de nem tart sokáig lerántani.

- Célpontok! - mennydörögte embereinek, és meg is mutatta az irányt egy villámgyorsan kilőtt nyíllal. A vessző torkon talált egy csin harcost, aki lezuhant a kötél mellől, magával rántva két társát. A kötél elernyedt, de máris többen rohantak, hogy végrehajtsák Csi Csöng parancsát, és a fatörzs dőlni kezdett. Szübötej Ifjú Farkasai valóságos nyílzáport zúdítottak rájuk, emberek tucatjai estek el. De már késő volt. Az utolsó csin harcos akkora dörejjel döntötte rájuk a fát, hogy visszhangzott bele a hágó. Szübötej alig húszlépésnyire volt a síkságtól, amikor ledőlt. A lova pánikba esve ágaskodott, vadul kellett húznia a szárat, hogy kézben tarthassa.

Még az életben maradt foglyok is kizökkentek véres őrjöngésükből erre a hangra. Szübötej iszonyodva bámult, egy pillanatra csönd lett a sűrű sorok fölött, majd egyetlen borzalmas kiáltás hallatszott, amint egy harcos lábát összezúzta a törzs. A fa törzse embermagasságban elzárta a hágót. Szübötej érezte, hogy ezer szem fordult felé, de ő sem tudta, mit tegyen.

Remegő gyomorral látta, hogy az útakadály mögött csin lándzsások jelennek meg. Akik ki merték dugni a fejüket, nyilakkal teletűzdelve zuhantak vissza, de a fegyvereik ott maradtak, egy sor súlyos vas, mintha fogsor harapna a törzsbe, Szübötej szárazon nyeldekelt.

- Fejszéket! - bődült el. - Fejszéket ide! - Nem tudta, meddig tart, amíg átvágják magukat az óriás fatörzsön. Amíg nem sikerül, a kánjuk csapdában van a túloldalon.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET

Dzsingisz látta, hogy a fatörzs ledől. Felordított dühében, és egyetlen hatalmas csapással lenyakazott egy embert. Madárszárnyként csattogó, vörös-

arany zászlók tengerében küzdött, magányosan és mindenre elszántan. Még nem jöttek rá, hogy kicsoda ez a harcos. Csak a közvetlen közelében állók próbálták elpusztítani a háborúnak ezt a vicsorgó démonát. Dzsingisz pörgött-forgott, fegyverként használta páncéljának minden darabját, egyáltalán mindent, ami lehetővé tette, hogy életben maradjon. A szenvedés ösvényét hagyta maga után, s nem állt le egy pillanatra sem. Ennyi hadijelvény között megállni a halállal lett volna egyenlő.

A csinek megérezték az ellenség váratlan zavarát. Kihívóan ordítottak, visszatért az önbizalmuk. Pihent lovasság hatalmas tömbje mennydörgött a jobbszárny felé, Dzsingisz elveszítette szem elől Kacsun öccsét. Ő pedig ló nélkül állt szemben az ellenséggel, hajszálnyira a haláltól.

Mikor a kétségbeesés kerülgette, váratlanul egy lovas törtetett át a katonák során, és felkapta maga mögé a kánt. Toluj volt az, a birkózó. Dzsingisz lihegve mondott köszönetét a hatalmas harcosnak, miközben lecsapott kardjával támadóikra. Számszeríjak nyilai pattogtak páncéljukon, szaggatták az ujjnyi vaslemezeket.

- Hozzám! Védjétek a kánt! - bömbölte Toluj a csin örvényben. Észrevett egy gazdátlan lovat, felé indult. Amikor Dzsingisz átlendült az üres nyeregbe, megvágták a combját. Felordított fájdalmában. Vadul kirúgott, a lába eltört egy állkapcsot. A sebtói elmúlt a kétségbeesése. Két csapás között körülnézett, hogy felmérje a csatateret.

Teljes volt a zűrzavar. A csinek nem alakzatban harcoltak, mintha azt hinnék, hogy a puszta tömeg elég lesz. Viszont keleten a hadvezér már kezdte helyreállítani a rendet. A szárnyon a lovasság el fogja érni a mongol harcosokat, akik a fortyogó emberi kásában küzdenek. Dzsingisz megrázta a fejét, mert vér ment a szemébe. Nem is emlékezett, mikor sebesült meg, de a fejbőre fájt, a sisakját leverték. Vérízű volt a szája is. Köpött egyet, és közben nyakát szegte egy újabb katonának.

- A kán! - bömbölte Toluj messzire szálló hangon. Kacsun meghallotta, és válaszul megsuhogtatta a kardját. Nem bírta átvágni magát a bátyjához, máris sok embere meghalt, a lovak letaposták őket. A kilencezerből legföljebb ötezren maradtak. A tegzek már kiürültek, és még mindig messze voltak a Juhung-hágótól és a kántól.

Kacsun meglendítette kardját, és hosszú vágást ejtett a lova oldalán. Az állat sikoltva elrugaszkodott, dőltek előtte az emberek, a görcsösen kapaszkodó

Kacsun alig bírta irányítani a rettegő állatot. Ordítva hívta embereit, miközben erősen kapaszkodott, keresztülgázolt a csin katonákon, ütött-vágott, akit csak ért. Őrjöngő lova nekiszáguldott valamilyen akadálynak, csontja reccsenve eltört. Kacsun átrepült az állat feje fölött, páncéljával ledöntött egy másik embert. Mögötte rikoltott az egyik harcos. Kacsun megmarkolta feléje nyúló kezet, és a fájdalomtól szédelegve felpattant a lovas mögé.

Az ötezer ember úgy harcolt, mint az eszeveszett, mit sem törődve saját biztonságával. Akiket bekerítettek, Kacsunt utánozva megsebezték a lovukat, hogy az állat horkolva-rúgva meginduljon a hegyek közül a síkság felé. El kellett érniük Dzsingiszt, mielőtt megölik.

Kacsunnak a második hátasa is megbotlott. Majdnem leesett megint. De aztán az állat valahogy összeszedte magát, és Kacsun kijutott a rémülettől fehéren forgó szemű állat hátán a nyílt terepre. Mindenfelé gazdátlan lovak futkostak, Kacsun gondolkodás nélkül odaugrott az egyikhez, elkapta a szárat. Az állat akkorát rántott rajta, hogy majd kificamodott a karja. Kikanyarodott a csatatérről, amíg megnyugtatta a rémült lovat, aztán visszavágtatott a sűrűjébe. Emberei követték minden lépését, pedig már csak háromezren voltak, miután átvágták magukat a csin hadsereg közepén.

- Indulás! - üvöltött Kaszar. Rázta a fejét, hogy kitisztuljon. Első esése óta alig látott, a feje lüktetett, az arca feldagadt. Vágtatott a hadsereg szélén a bátyjához. Fél mérfölddel előtte Csi Csöng húszezer friss lova és lovasa a hágó bejáratához igyekezett. Kacsun tudta, hogy túl sokan vannak, de nem lassított. A fájdalommal nem törődve suhogtatta a kardját, és vérvörös fogaival belevicsorgott a szélbe.

- Alig ezer ember jutott át a hágón, mielőtt a fatörzs lezuhant. Ennek az ezernek a fele már halott volt, a többi a kánt vette körül, hogy az utolsó lehelet ükig védjék. A csin katonák úgy rajzottak körülöttük, mint a felzavart darazsak, ám a mongolok úgy küzdöttek, akár a megszállottak. Dzsingisz visszanézett a fatörzsre, amely elzárta a hágót. Emberei háborúra születtek, mindegyik sokkal jobb kiképzést kapott bármelyik csin katonánál. Már mindegyik tegez kiürült, viszont úgy manővereztek lovaikkal, mintha összenőttek volna velük. A lovak tudták, mikor kell hátralépni egy penge útjából, mikor rúgják szét a bordáit annak, aki túl közel merészkedik. Sziget volt a mongol csapat a csin sereg viharzó tengerében, senki sem győzhette le őket. Számszeríjnyilak pattogtak a páncéljukon, de a csin ezredek túlságosan

összepréselődtek ahhoz, hogy hatékony sortüzet adhassanak le. Senkinek sem akarózott közel menni azokhoz a véres pengékhez, komor harcosokhoz. Dzsingisz lovasai síkosak lettek a vértől, kezük a kardjukhoz ragadt. Olyan emberek voltak, akiket nehéz megölni. Tudták, hogy a kánjuk velük van, és tartaniuk kell magukat, amíg átvágják a fatörzset. De még így is folyamatosan csökkent a számuk, noha minden elesettre tíz-húsz csin halott jutott. Egyre több komor tekintet nézett vissza az elzárt hágóra, míg halálra szántan verekedtek.

*

Jelme és Arszlán együtt érkezett a hágó elzárt végéhez, és látták, hogy Szübötej milyen sápadt. Az ifjú tábornok biccentett a két idősebbnek.

- Több fejszésre van szükségünk - vakkantotta Jelme. - így órákig tart.

Szübötej hidegen meredt rá.

- Parancsolj, tábornok. Kizárólag arra vártam, hogy megérkezzetek a frontra. - Szó nélkül elfordította a lovát, mély lélegzetet vett, és elbődült:

- Farkasok lóról! - ordította. - Kardra, íjra! Gyalog! Utánam!

- Miközben a rangidős tábornokok átvették a fejszések parancsnokságát, Szübötej felmászott a fatörzsre. Kardot rántott, lenézett a csín lándzsásokra, félrerúgott egy fegyvert, leugrott közéjük. Emberei olyan eszeveszett gyorsasággal kapaszkodtak utána, hogy fellökték a fejszéseket. Nem hagyhatták, hogy ifjú tábornokuk egymaga induljon kánjuk megmentésére. Frissek voltak, és haragudtak a csinekre ravaszságuk miatt.

*

Dzsingisz fölnézett, s látta, hogy az Ifjú Farkasok csatlakoztak a küzdelemhez. Levágták a kán mögött tolongó, megdöbbent csineket, széles utat nyitottak soraikban. Nem látszottak érezni sebeiket, csak Szübötejt figyelték, aki elől száguldott. Meglátta a kánt, és ma még nem kóstolt vért a kardja. Tíz ember szélességű volt az út, amelyet magának megtisztított. Ifjú harcosait, akik ugyanilyen lendülettel követték, nem lehetett feltartóztatni. A halál ösvénye nyílt meg előttük Dzsingisz felé vágtatva.

- Már vártalak! - kiáltotta a kán. - Ez alkalommal mit kérsz tőlem?

A fiatal tábornok felkacagott, annyira örült, hogy életben látja a vezért, de ugyanabban a pillanatban már ki is tért egy támadó elől, akit a következő pillanatban kibelezett. Erélyes rántással kihúzta a halottból a kardját, majd átgázolt a hullákon. A csinek meghátráltak, de még mindig olyan rengetegen voltak, hogy Szübötej tízezerét is elsöpörhették. Lovassági kürtök zengtek a nagy csin sereg oldalszárnyán. Dzsingisz megfordult a nyeregben. A csin sorok félrehúzódtak, helyet hagyva a rohamnak. A mongol harcosok összenéztek. A csin lovasság vágtában közeledett. A kán zihált és vigyorgott embereinek gyűrűjében.

- Jó lovak ezek! - mondta. - Én választok elsőnek, ha végeztünk. - Akik hallották, nagyot nevettek, majd egy emberként könnyű vágtába ugratták fáradt hátasaikat, és előrehajoltak a nyeregben. Otthagyták Szübötejt, hogy tartsa a hágó bejáratát, és közvetlenül az előtt gyorsítottak teljes vágtára, hogy a két lovas haderő összecsapott.

A csin lovasság parancsnoka az első percben meghalt. Embereit lekaszálták a nyergükből. Akik riposztozni tudtak, csak az üres levegőt találták, mert a mongolok lebuktak vagy félrehajoltak. Egész életükben ezt gyakorolták. Dzsingisz egyre mélyebbre hatolt a lovasok közé, kardot tartó karja már égett. A csinek egyszerűen nem akartak elfogyni. Megint kapott egy vágást a derekára, ahol a páncél felhasadt. Egy ütéstől annyira hátradőlt, hogy a sápadt ég hintázott fölötte, míg magához nem tért, de nem esett le a lóról. Sikoltozást hallott: Kacsun lovasai hátba támadták a csin lovasságot. Vajon találkozik még az öccsével? Olyan sok volt az ellenség. Már nem számított rá, hogy életben marad, és ez olyan felszabadító érzés volt, hogy

- ha egy pillanatra is - megérezte a tiszta öröm ízét, miközben átgázolt ellenségein. Könnyű volt elképzelni, hogy az apja vele lovagol. Végre talán büszke lenne rá az öreg. A fiai sem végezhetnék szebben.

Mögötte a fatörzs három darabra hullott, szétgurult. A mongol sereg kilovagolt a jeges lapályra, hogy megbosszulja kánját. Jelme és Arszlán haladt elöl, készen a halálra. Nézték a messzeségben csattogó csin lobogókat.

- Ha elölről kezdhetném, akkor se csinálnám másképp - mondta Arszlán á fiának. - Akkor is itt lennék.

- Hol másutt, öreg? - mosolygott Jelme. Nyilat igazított a húrra, és mély lélegzetet vett, mielőtt kilőtte az első vesszőt az ellenséges sorokra.

*

Csi Csöng tehetetlen kétségbeeséssel nézte, hogy a hágó megnyílik, és kiözönlik belőle húszezer vérszomjas harcos. Az istenek nem adták a kezére a kánt. Csi Csöng lovassága csapott le a kán csekély számú harcosaira, de közben egy másik csapat úgy esett neki a csineknek, mint a futó szarvas hasát marcangoló tigris. A mongoloknál mintha nem lett volna összeköttetés, mégis tökéletesen együttműködtek, míg a csineknél ő volt az egyetlen, aki parancsot adhatott. Megdörgölte a szemét, és belebámult a csatatér fölött gomolygó por fellegekbe.

Lándzsásai között kitört a pánik. Néhányuk már el is menekült, s ponttá zsugorodott a hegyek között. Megmentheti még az ütközetet? Kifogyott a cselekből. A síkságon fog eldőlni minden, és még mindig ó van létszámfölényben.

Újabb parancsokat adott futárainak. A hágóból kiözönlő mongolok nyilak fellegeivel hasítottak maguknak utat a seregben, amely őket várta. Könyörtelenül pontos célzásuk elől meghátráltak a csin katonák, a sorközök eltűntek. Csi Csöng letörölte a verejtéket a homlokáról, amikor látta, hogy a lovasok úgy törnek át a lándzsásain, mintha azok fegyvertelenek lennének. Zsibbadtan figyelte, hogy a mongolok százas csoportokra oszlanak, és minden irányból támadva hasogatják nyilaikkal húscafatokká az ő hadseregét.

Egy percbe sem telt, s az egyik mongol csapat észrevette, honnan irányítja az ütközetet. Csi Csöng látta, hogy ragyognak fel az arcok a parancsnoki sátrat övező hatalmas hadilobogók láttán. Tucatnyi íjat röpítettek felé, mások a kantárszárat rángatták, és felé fordították a hátasokat. Biztos, hogy elég messze van? Több száz testőre állt előttük, de azok nem tudják feltartóztatni a nyilakat. A tábornok hirtelen megrémült. Ördögiek voltak ezek a pusztaiak. Csi Csöng mindent megpróbált, de a mongolok egyre csak jöttek. Sokat megsebesítettek, de mintha nem érezték volna a fájdalmat. Véres kézzel is meghúzták az íj húrját, és hajtották a lovukat a tábornok felé.

Fáradt nyíl pattant le a mellpáncél járói. Csi Csöng felkiáltott, és mintha ez a kiáltás szabadította volna el a félelmét, az idegei felmondták a szolgálatot. A testőreiért ordított, kíméletlenül megfordította a lovát, és a nyakára lapult. Újabb nyilak fütyültek el a feje fölött, emberek hullottak körülötte. Csi Csöng tábornok értelme kihunyt, amikor a saját halálával kellett szembenéznie,

önbizalma darabokra tört. A ló véknyába vágta a sarkát, keresztülvágott a sorokon, a testőreit is lehagyta.

Nem nézett tágra nyílt szemű katonáira, akik látták, hogy vezérük cserbenhagyja őket. Sokan eldobták a fegyvert, és követték Csi Csöng példáját. A tábornok lova fellökte néhányukat, mivel túl lassan mozogtak. Csi Csöng szeme könnyezett a fagyos széltől, semmire sem tudott gondolni azon kívül, hogy el kell menekülnie a kegyetlen arcú mongoloktól. Mögötte hadserege fejvesztetten futott, a vérfürdő folytatódott. Dzsingisz hada lerohanta a császári katonákat, és addig ölték őket tajtékos szájú lovaik nyergéből, amíg karral bírták.

A rangidős tisztek háromszor próbálták összeszedni a katonákat, de mindegyik kísérlet kudarcba fulladt, mert Dzsingisz a nyílt terepet kihasználva lovasrohammal szétszórta őket. Amikor Jelme utolsó nyilai is elfogytak, a lándzsák kezdtek dolgozni teljes sebességgel, ledöntve a lábukról a csineket.

- Dzsingisz észrevette, hogy a csin tábornok megfutamodik, és ettől elmúlt a súlyos sebek okozta fájdalom. Még délben is üldözték a császári erők utolsó, megtépázott egységeit, holott addigra véres hullahegyekre tekintett le a delelő nap.

*

A nyeregben fölengedett Csi Csöng dermedtsége, amely minden erejét elvitte. Vágtatott Jencsing felé, mögötte elenyészett a csatazaj. Egyszer nézett vissza a véres habokat hányó embertengerre, és keserű lett a szája a szégyentől és a haragtól. Néhány testőre nyeregbe vetette magát, és követték urukat, akihez kudarca ellenére is hűségesek maradtak. Szó nélkül rendeződtek alakzatba körülötte, és így érkezett meg a csaknem százfős oszlop a császárváros kapujához.

Csi Csöng felfigyelt a mellette lovagoló tisztre. Paotouból érkezett, ahol ő volt a rangidős. Először nem jutott eszébe a neve. Elképesztő, mikkel bíbelődik az elme! A város gyorsan közeledett, Csi Csongnak nagy erőfeszítésébe került tartania magát, lelassítani szívének vad kalimpálását. Lujan. Eszébe jutott a tiszt neve, Lujannak hívták.

Izzadt a páncéljában, ahogy a magas falakra és a várost körülvevő árokra pillantott. A zűrzavar és a vérfürdő után Jencsing álmos békességet sugárzott.

Most ébredezett, készült az új napra. Csi Csöng valamennyi futárt megelőzte, a császár még nem tudott a katasztrófáról, amely alig húsz mérfölddel odébb történt.

- Akarod, hogy kivégezzenek, Lujan? - kérdezte a mellette lovagló tiszttől.

- Családom van tábornok úr - felelte a férfi. Elsápadt, megértette, mi vár rá.

- Akkor hallgass rám, és engedelmeskedj parancsaimnak - felelte Csi Csöng.

A tábornokot messziről megismerték, a külső kapu leereszkedett, áthidalta a vizes árkot. Csi Csöng megfordult a nyeregben, hogy parancsokat kiáltson katonáinak.

- Meg kell mondanunk a császárnak! Még mindig átmehetünk ellentámadásba a városi őrséggel. - Láthatta, hogy szavai felrázzák a legyőzötteket. Kihúzták magukat a nyeregben, még mindig bíztak benne, hogy a tábornokuk valamivel megmenti őket a katasztrófától. Csi Csöng kifürkészhetetlen arccal lovagolt be a városba, túl hangosnak érezte a paták dobogását az utcákon. Vesztett. Ami még ennél is rosszabb, megfutamodott.

A császári palota hatalmas épülete a városon belül állt egy gyönyörű kert közepén. Csi Csöng a kapu felé tartott, ahonnan a leghamarabb érhetett a kihallgatások termébe. Egyáltalán ébren van ilyenkor a fiatal császár? Mindjárt felserken, ha meghallja a hírt.

Az őrök a külső kapunál leszállították őket a lovaikról. Gyalog indultak el a citromfákkal szegélyezett, széles úton. Találkoztak néhány szolgával, majd termek során haladtak keresztül. Mielőtt a császár elé kerültek, az uralkodó személyes testőrei állták el az útjukat.

Csi Csöng közömbösen adta át nekik a kardját, és várta, hogy utat adjanak neki. Katonáit a külső csarnokban hagyta. Vei császár most ébredhetett, rabszolgái körüldöngik a hírrel, hogy a tábornok visszatért. A palotát elöntik a pletykák, de még semmit sem tudnak. Majd később fogják fel a szerencsétlenség értelmét. Elsőnek a császár fogja megtudni, mi történt valójában.

Hosszú ideig tartott, amíg Csi Csöng előtt megnyílt a kihallgatási terem. Hosszú léptekkel odament a deszkapadlón a terem túlsó végében ülő alakhoz. Ahogy gondolta, a császár arca duzzadt volt az alvástól, a haját sietve fonták be, szálak álltak ki a varkocsból.

- Mi olyan sürgős? - kérdezte Vei császár feszülten.

A tábornok végre megnyugodott. Mélyet lélegzett, letérdelt.

- Nagyon megtisztel császári fenséged - mondta. Ekkor emelte csak föl a fejét, és a bozontos szemöldök alól kitekintő szem láttán a császár rémülten kapott a köntöséhez. Abban a tekintetben őrületet látott.

Csi Csöng lassan felállt, körülnézett. A császár elbocsátotta minisztereit, hogy meghallgassa tábornoka bizalmas közlendőjét. Hat rabszolga állt a teremben, de Csi Csöng nem törődött velük. Majd ők elterjesztik a hírt a városban. Ahogy szokták. Nagyot sóhajtott. Elméje sokáig zavart volt, de végre kitisztult.

- A mongolok átjöttek a hágón - mondta végül. - Nem tudtam megállítani őket. - Látta, hogy a császár elsápad, bőre viaszos lesz a magas ablakokon beszűrődő fényben.

- És a hadsereg? Visszavonulásra kényszerült? - kérdezte Vei császár, és fölállt.

- Szétverték, császári fenség.

A tábornok szeme szinte átfúrta a fiatalembert.

- Jól szolgáltam az apádat, császári fenség. Vele győztem volna. Veled, egy kisebb uralkodóval veszítettem.

Vei császár eltátotta a száját.

- Ezzel jössz ide, és még sértegetni mersz a saját palotámban?

A tábornok felsóhajtott. Nem volt kardja, de előhúzott egy hosszú tort, amelyet a páncélja alá rejtett. A fiatal császár levegőért kapott rémületében.

- Az apád sose engedte volna meg, hogy ilyen közel jöjjek hozzá, császári fenség. Ő tudta, hogy nem szabad bízni olyan tábornokban, aki vereség hírét hozza. - Csi Csöng vállat vont.

- Mivel csalódást okoztam, megérdemlem a halált. Nincs más választásom!

A császár mély lélegzetet vett, hogy a testőreiért kiáltson. Csi Csöng rávetette magát, torkon ragadta, és belefojtotta a kiáltást. A fiú csapkodta a páncélját és az arcát, de gyenge volt, az ó marka pedig erős. Megfojthatta volna, de az nem lett volna méltó egy nagy ember fiához. Ehelyett megkereste a vonagló-rángatózó alak mellén a megfelelő helyet, és szíven szúrta.

A császár keze lehanyatlott. A tábornok csak most érezte, hogy fájnak az arcán ejtett sebek. Vér szennyezte a ruhát a tőr körül. Csi Csöng visszaültette a császárt a trónjára.

A rabszolgák sivalkodtak, de Csi Csöng nem törődött velük. Tovább állt a fiatal császár hullája előtt. Nem volt más választásom, mondogatta magában.

Kivágódtak a külső ajtók, az uralkodó testőrei berontottak. Fölemelték fegyvereiket. Csi Csöng szembefordult velük. Látta, hogy mögöttük az ő emberei töltik meg a folyosót. Lujan követte a parancsait. Nem telt bele sok idő, s az utolsó testőrökkel is végeztek.

Lujan ziháló döbbenettel meredt a halott császár fehér arcába.

- Megölted - mondta iszonyodva. - Mit csinálunk most?

A tábornok a kimerült, véres emberekre nézett, akik magukkal hozták a csatatér bűzét erre a helyre. Talán később elsiratnak mindenkit, aki elveszett, mindent, amit tettek, de erre most nem volt idő.

- Közöljük a néppel, hogy meghalt a császár, és a várost be kell zárni és meg kell erősíteni. A mongolok ide tartanak. Mást nem tehetünk.

- De ki lesz most a császár? Valamelyik gyermeke? - kérdezte Lujan. Nagyon sápadt volt, és már nem nézett a trón körül heverő alakokra.

- A legidősebb fiú mindössze hatéves - felelte Csi Csöng. - Amint meglesz a temetés, idehozatom. Én uralkodok majd a nevében mint régens.

Lujan rámeredt a tábornokára.

- Éljen az új császár - suttogta. Szavait megismételték a többiek. Lujan, mintegy révületben, addig hajolt előre, amíg a homloka a földet nem érte. A többi katona követte példáját. Csi Csöng tábornok elmosolyodott.

- Tízezer évet - mondta halkan. - Tízezer évet.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET

Az ég feketére égett a hegyek fölött, az olajos füst mérföldekre látszott. A végén számos csin megadta magát, de a törzsek túl sokat vesztettek, hogy kegyelemre gondoljanak. A gyilkolást még napokig folytatták a hágónál azok, akik minden egyes menekülő katonát fel akartak kutatni, hogy leöljék őket, mint otthon a mormotákat.

Hatalmas máglyákat raktak a lándzsák nyeléből és a zászlókból, csak az ételt és a holtakat hagyták meg. A családok előszállingóztak a hágóból, a harcosok nyomába eredtek, magukkal hozták a szekereket és a kovácsműhelyeket, hogy beolvasszák a lándzsák vashegyét. A csin élelmiszertartalékokat hótorlaszokba ásták, hogy frissen maradjanak.

Nem számolták össze a csin halottakat, nem volt rá szükségük. Aki látta, sosem felejti el a hullahegyeket. A gyerekek és az asszonyok segítettek

kivetkőztetni a halottakat a páncéljuktól, és leszedtek róluk minden értékeset. Egy nap múlva iszonyatos bűz volt, felhőkben szálltak a legyek, amelyek sercegve égtek el a máglyák kavargó lángjain.

Dzsingisz a csatatér szélén várta a tábornokait. Látni akarta a várost, amely ilyen hadsereget küldött ellene. Kacsun és Kaszar csatlakozott hozzá. Félelemmel vegyes bámulattal nézték a lángokban álló, határtalan vérmezőt. A völgyet koszorúzó hegyek vibráltak a máglyák forróságában, és még a törzsek is fojtottan énekelték halotti énekeiket.

A három testvér némán várt, amíg odaügettek hozzájuk azok, akiket Dzsingisz hívatott. Szübötej érkezett elsőnek, sápadtan és büszkén, a bal karján csúnya fekete varrással. Jelme és Arszlán együtt jött, alakjuk feketének tűnt a tüzek hátterén. Ho Sza és Lián voltak az utolsók. Csak Temüge maradt hátra, hogy elindítsa a tábort egy tízmérföldnyire levő folyó felé. A lángok még napokig égtek, pedig a törzsek már nem is táplálták a tüzeket. A legyek egyre elviselhetetlenebbek lettek, Temüge már émelygett a folytonos dongástól és a hullaszagtól.

Dzsingisz alig tudta elszakítani pillantását a síkságról. Bizonyos volt benne, hogy egy birodalom halálát látja. Még sosem járt ilyen közel a vereséghez és a pusztuláshoz, mint a hágón kialakult ütközetben. Mindez rajta hagyta a nyomát, és tudta, hogy ha lehunyja a szemét, mindig képes lesz felidézni az emlékeit. Saját emberei közül nyolcezret csavartak fehér vászonba, és vittek fel a hegyekbe. Felnézett a magasba, ahol úgy feküdtek a hóban, mint a csontujjak. A sólymok és a farkasok máris kikezdték őket. A kán csak azért maradt, hogy lássa az égbe temetést, megadja a tiszteletet nekik és a családjuknak.

- A táborért Temüge felel - mondta tábornokainak. - Lássuk hát ezt a Jencsinget és uralkodóját. - Sarkát a lova véknyába döfte, az állat vágtába fogott. A többiek követték, mint mindig.

*

A széles síkságra épült Jencsing sokkal hatalmasabb volt minden eddig látott városnál. Dzsingisz visszaemlékezett rá, mit mesélt Ven Csao, a csin diplomata, akivel évekkel ezelőtt találkozott. Ő mondta, hogy az emberek képesek akkora épületeket emelni, mint egy hegy. Jencsing ilyen volt.

Sötétszürke kőfala legalább ötven láb magas volt a tövétől a tetejéig. Dzsingisz elküldte Liánt és Ho Szát, hogy járják körbe a várost, számolják meg a fatornyokat, amelyek még a falnál is magasabbak voltak. Mire visszatértek, több mint öt mérföldet tettek meg, és csaknem ezer toronyról számoltak be, amelyek tüskeként meredeznek a fal mögött. Sőt hatalmas íjakról meséltek, amelyek a mellvéden állnak, mellettük néma, figyelmes személyzet.

Dzsingisz az építészét figyelte, hátha azt látja rajta, hogy nem riadt meg, de Lián valósággal megroskadt a nyeregben. A mongolokhoz hasonlóan ő sem látta még a fővárost, és nem tudta, milyen módon lehetne ekkora falakat ledönteni.

Az irdatlan négyzet sarkaiban négy erőd állt a falakon kívül. Az erődök és a falak között széles árok húzódott, és kívülről egy ugyanilyen árok vette körül őket. A falakat csupán egy óriási csatorna törte meg, amelynek vize gigászi, vasalt zsilipkapun távozott. A kaput katapultok és íjászok védték felülről. A csatorna végeláthatatlan hosszúságban nyújtózott délnek. Jencsingben minden meghaladta a szokványos méreteket. Dzsingisz el nem tudta képzelni, hogyan törhetnének be a kapukon.

Először olyan közel mentek a falakhoz, ahogy Jincsuannál és más nyugati csin városoknál megszokták. Ekkor pörölycsapás hangja morajlott az estében, és sötét tárgy suhant el mellettük, olyan erővel, hogy Kacsun lova megingott a léglökéstől. Dzsingisz csaknem leesett, amikor a lova ágaskodni kezdett. Hüledezve bámulta a puha földben félig eltűnt rudat, amely sokkal inkább emlékeztetett simára faragott fatörzsre, mint nyílvesszőre.

A tábornokok szó nélkül kihátráltak a félelmes fegyver hatósugarából. Lelkesedésük még inkább megcsappant a védelemnek ettől az új elemétől. Tehát ha ötszáz lábnál közelebb mennek, újabb vashegyű rudak hullnak közéjük. Maga a gondolat is rémítő, hogy egy ilyen csapódjon a lovasok közé.

Odafordult a nyeregből ahhoz az emberhez, akinek a segítségével a kisebb falakat bedöntötték.

- Be tudjuk venni ezt a helyet, Lián? - kérdezte Dzsingisz.

A pallér kerülte a pillantását, a várost nézte. Végül megrázta a fejét.

- Nincs még egy város, ahol a fal teteje ilyen széles - mondta. - Abból a magasságból mindig nagyobb lesz a lőtávoluk, mint bárminek, amit én tudok készíteni. Ha kőből építünk rézsűket, talán meg tudom védeni az ellensúlyos

katapultokkal, de ha én el tudom érni őket, akkor ők is bizonyosan elérnek, és gyújtóst aprítanak belőlük.

Dzsingisz tehetetlen haraggal meredt Jencsingre. Dühítő, hogy ilyen messzire eljöttek, és a végső akadályon fennakadnak. Alig egy napja gratulált Kaszarnak, hogy elfoglalta a hágóban az erődöt, és Kacsunnak az ügyes rohamhoz. Azt hitte, népe megállíthatatlan, és a hódítás mindig ilyen könnyű lesz. Serege biztos így gondolja. Azt suttogták, hogy Dzsingiszé a világ. Jencsing alatt szinte érezte, hogy a császár fitymálón tekint az efféle becsvágyra.

Kőmerev arccal fordult az öccseihez.

- A családok találnak errefelé jó legelőt. Lesz idő eltervezni, hogyan támadjuk meg ezt a helyet.

Kaszar és Kacsun bizonytalanul bólintott. Ők is láthatták, hogy a lendületes hódítás megtorpan Jencsing tövében. Dzsingiszhez hasonlóan ők is hozzászoktak ahhoz, hogy a városok meghódoltatása eszeveszett gyorsasággal zajlik. Népük szekerei annyira meg voltak rakva arannyal és kinccsel, hogy a hosszabb utakon gyakran eltört a tengely

- Mennyi ideig tart egy ilyen város kiéheztetése? - kérdezte hirtelen Dzsingisz.

Lián nem tudta, de a többiek sem, de nem akarta elismerni tudatlanságát.

- Azt hallottam, hogy az uralkodónak egymillió alattvalója él Jencsingben. Nehéz elképzelni, hogyan képesek ennyi embert táplálni, de hatalmas hombárjaik és raktáraik lehetnek. Végtére is, már hónapok óta tudják, hogy jövünk. - Látva, hogy Dzsingisz összevonja a szemöldökét, sietve folytatta:

- Talán három vagy négy évig is eltart, nagyuram.

A becslés hallatán Kaszar felnyögött, de Szübötej, a legfiatalabb tábornok felragyogott.

- Nem maradt hadseregük, amivel megállítsák az ostromlókat, nagyuram! Nem kell mindnyájunkat itt tartanod. Ha már nem tudjuk bedönteni a falakat, akkor talán beleegyezel, hogy portyázzunk ezen az új földön. Úgy áll a dolog, hogy még térképeink sincsenek a Jencsingen túli földekről.

Dzsingisz tábornokára nézett, látta szemében az éhséget. Kezdett javulni a hangulata.

- Ez igaz. Ha itt kell megvárnom, amíg ez a császár csonttá- bőrré aszik, mielőtt megadná magát, legalább a tábornokaim ne tétlenkedjenek. -

Körbemutatott karjával az elképelhetetlenül széles síkságon, amely a láthatárnál beleveszett a homályos messzeségbe.

- Ha a családok letelepedtek, jöjjetek el hozzám, válasszatok egy égtájat, és az a tiétek lesz. Nem fogjuk itt pocsékolni az időt, amíg meghízunk és ellustulunk.

Szübötej elvigyorodott. Lelkesedésétől a többiek is felvidultak, holott egy perce még igencsak busulásnak adták a fejüket.

- Ahogy parancsolod, nagyuram - felelte a tábornok.

*

A fényes feketére lakkozott páncélt viselő Csi Csöng tábornok dühösen járkált a koronázó csarnokban. Várta a császári minisztereket. Békés reggel volt, kint szarkák csörögtek. A jövendőmondók bizonyára kiolvasnának valamit a madarak veszekedéséből.

Vei császár temetése csaknem tíz napig tartott, a fél város megtépte a ruházatát, és hamut dörzsölt a bőrébe, mielőtt a holtat elégették. Csi Csöng elszenvedte a nemes családok tagjainak vég nélküli szónoklatait. Egyikük sem említette a császár elhalálozásának körülményeit, amikor Csi Csöng tábornok vasvillaszemmel meredt rájuk, testőrei pedig a kardjuk markolatán tartották a kezüket. Levágta a birodalmi rózsát, egyetlen mozdulattal lecsippentette, hogy minden más megmaradjon.

Az első napok zavarosak voltak, de miután három minisztert kivégeztek, mert hangosan mertek szólni, minden ellenállás összeomlott, és a nagy temetés éppúgy folyt le, mintha az ifjú császár ágyban, párnák között halt volna meg.

Szerencsére a kormányzó nemesek idejekorán felkészültek az ilyen eseményekre. A Csin Birodalom számos fölkelést túlélt, de akadt királygyilkosság is történelmében. A kezdeti háborgás után már-már valami megkönnyebbülés-félével zökkentek vissza a kerékvágásba. A városban a parasztok semmit nem tudtak azon kívül, hogy a Menny Fia elhagyta halandó testét. Tudatlanul jajongtak az utcákon, eszüket vesztették a hisztérikus gyásztól.

A császár kisfia nem sírt, amikor meghallotta apja halálának hírét. Legalább ebben a tekintetben jól felkészítette a családját Vei császár. A fiú anyjának volt annyi esze, hogy tudja, mindenféle tiltakozás a halálát jelentené, így hát

hallgatott a temetés alatt, sápadtan és szépségesen nézte, amint férje teste hamuvá porlik. Mikor egy lángpöffenettel összeomlott a halotti máglya, Csi Csongnak úgy rémlett, az asszony szeme rászegeződik, de amikor odanézett, csak annyit látott, hogy az özvegy lehajtja fejét, jeléül annak, hogy megnyugszik az istenek akaratában. Ami a tábornok akarata volt, de az eredmény szempontjából ez mindegy.

A tábornok ingerülten csikorgatta a fogát járkálás közben. Először is a temetés elképzelhetetlenül sok időt vett igénybe, azután arról tájékoztatták, hogy a koronázás még öt napig tart. Őrjítő volt ez az egész. A város gyászolt, és egyetlen paraszt sem volt hajlandó dolgozni, amíg a nagy esemény le nem zajlik. Csi Csöng unta már a vég nélküli egyeztetéseket a régensi rangjához járó új ruhákról. Még akkor is hallgatott, amikor a miniszterek riadtan kioktatták újfajta felelősségéről. Mindeközben a mongol kán itt ólálkodott a kapuk előtt, és a várost leste.

Üres óráiban Csi Csöng tucatnyi ponton fölkapaszkodott a lépcsőn a falakra és figyelte, ahogy a mocskos vadak megtelepszenek a császári földeken. Néha mintha birkahús és kecsketej bűzét sodorta volna felé a szellő. Dühítő, hogy birkapásztorok verték meg, de Jencsinget nem tudják bevenni. A várost építő császár meg akarta mutatni az erejét. Egykönnyen nem fog elesni a város, mondta magában Csi Csöng.

Éjszakánként még mindig abból a lidércnyomásból riadt föl, hogy üldözik, a nyílvesszők szúnyograjként zümmögnek a füle mellett. Mi mást tehetett volna? Senki sem hitte, hogy a mongolok képesek megmászni a legmagasabb csúcsokat, hogy őt oldalba támadják. Már nem szégyellte a vereséget. Az istenek ellene voltak, és mégis a kezébe adták a várost, hogy régensként uralkodjon benne. Most majd végignézi, ahogy a mongolok felmorzsolják a hadseregüket a falakon, és amikor véres fejjel hullnak vissza róla, ő saját kezűleg vágja le a kánjuk fejét, és a város legmélyebb pöcegödrébe veti.

Ez a gondolat kicsit földerítette, miközben a gyermekcsászárra várt. Valahol a távolban gongok zengtek, hirdették a népnek, hogy megjelent az új Nap Fia.

A koronázó terem ajtaja kitárult, és belépett a verejtékes arcú Zsin Csu, az első miniszter.

- Régens uram! Nem vetted föl a díszruhádat! Ő Császári Fensége bármelyik pillanatban itt lehet. - Úgy festett, mint aki rögvest összeesik, a napokig tartó

koronázás és temetés megszervezése után. Csi Csöng idegesítőnek találta a kövér emberkét, és előre élvezte, mit fog szólni a válaszához:

- A szobámban hagytam, miniszter. Ma nem lesz rá szükségem.

- A szertartás minden pillanatát megterveztük, régens uram. Kötelező...

- Ne mondj nekem olyat, hogy „kötelező” - reccsent rá Csi Csöng. - Hozd ide a kölyköt, és tedd a fejére a koronát. Kántáljatok, énekeljetek, égessetek füstölőt, vagy amit csak akartok, de ha még egy szót szólsz arról, hogy nekem mit kötelező csinálnom, levágom a fejed!

A miniszter tátott szájjal nézett rá, azután lesütötte a szemét és megborzongott. Tudta, hogy a vele szemben álló ember ölte meg a császárt. A tábornok kegyetlen áruló, Zsin Csu nem kételkedett benne, hogy még egy koronázáson is képes lenne vért ontani. Meghajolt és az ajtót kinyitva kihátrált. Csi Csöng hallotta a menet lassú lépteit és némán várta, hogy a miniszter odaérjen. Befelé nevetett, amikor meghallotta, hogy a lépések felgyorsulnak.

Amikor az ajtó ismét kinyílt, határozottan látszott a félelem a bevonulókon, akik körülvették a jövendő császárt, a hatéves kisfiút. Csi Csöng megállapította, hogy jól viselkedik, bár az előző napokban keveset alhatott.

A menet ismét lassított, amikor Csi Csonghoz ért, majd az arany trónus felé fordult. Buddhista szerzetesek lengették a füstölőt, amelyek fehér füsttel töltötték meg a levegőt. Ők is idegesek lettek, amikor meglátták, hogy a tábornok páncélt visel, ráadásul ő az egyedüli a teremben, akinél kard van. Csi Csöng elindult a többiek után, amikor Vei császár fiát felültették a trónra. De ez csak a kezdete volt a zárójelenetnek. Pusztán a címeinek felsorolása délig tart.

Csi Csöng savanyúan nézte, ahogy a miniszterek kényelmesen letelepednek, úgy ülik körül az ünnepség főszereplőjét, mint a pávák. A füstölőktől könnyezni kezdett, és akaratlanul is a várost övező síkságon kószáló mongolokra kellett gondolnia. Kezdetben elismerte a ceremóniák fontosságát: ez is egy mód, hogy megőrizzék a rendet a császárgyilkosság után. Erős kéz nélkül a város a fejére állna. A nemességet is le kell csillapítani a hagyományaik tiszteletben tartásával. De mostanra belefáradt. A város megnyugodott a gyász után, a mongolok építeni kezdték hatalmas hajítógépeiket, és falakat húztak eléjük, hogy megvédjék őket a városi fegyverektől.

Türelmetlen felkiáltással előresietett, félbeszakította a papok duruzsolását. A kisfiú megdermedve nézte a sötét páncélos alakot. Csi Csöng elvette a császári koronát egy aranyszínű párnáról. Meglepően nehéz volt. Félős áhítattal töltötte el a gondolat, hogy ő foghatja. Ő ölte meg azt az embert, aki legutoljára viselte.

Határozottan az új császár fejébe nyomta a koronát.

- Hszüan, császár vagy, a Menny Fia - mondta. - Uralkodj bölcsen. - Nem törődött a körülötte álló emberek szörnyülködésével - Én a régensed, a jobb kezed vagyok. Amíg be nem töltőd a húszat, mindenben és feltétel nélkül engedelmeskedned kell nekem. Megértetted?

A kisfiú szeme megtelt könnyekkel. Alig értette, hogy mi történik, de dadogva válaszolt:

- Meg... megértettem.

- Akkor ez rendben van. Hadd örüljön a nép. Én a falra megyek.

Csi Csöng otthagyta a minisztereket a feladataikkal, kivágta az ajtót, távozott a palotából. Mivel a palota egy dombra épült a csatorna vizével táplált Szungaj tó partján, a lépcső tetejéről belátta a várost, ahol az alattvalók várták a híreket. Minden harangot megkongattak, a parasztok egyébként már napok óta ittak. Mély, reszketeg sóhaj szakadt föl a tábornokból, és lenézett a sötét falakra, ahonnan ellenségei lesik minden gyengeségét. Nem fognak bejutni.

Temüge révetegen bámulta a három embert, akik valaha kánok voltak a népük között. Minden tettükben látta a pökhendiséget, az alig leplezett megvetést. Mikor értik meg végre, hogy nincs a hatalmuk az új rendszerben, amelyet a bátyja teremtett? Csak egy gurkán van, egy ember áll mindenek fölött. Ennek a kánnak a tulajdon fivére ül előttük, mégis úgy beszélnek vele, mintha egyenlők lennének.

Míg a törzsek felállították jurtáikat a Jencsing előtti síkságon, Temüge azzal szórakozott, hogy megvárakoztatta az embereket. Dzsingisz azzal mutatta ki a bizalmát, hogy kinevezte a „Kereskedelem Urává”, amit Temüge úgy fordított le magának, hogy ő lesz a duzzogó ellenzék ostora. Élvezte a hatalmát, és elmosolyodott, ha arra gondolt, milyen sokáig várakoztatta Kökcsüt, mielőtt a színe elé engedte. A sámán sápadtan dühöngött magában, mikor Temüge megengedte végre, hogy belépjen a kán jurtájába. Dzsingisz jóváhagyását jelezte, hogy a nagy tanácskozó jurtában végezhette a tevékenységét. A kérelmezők nem is értették félre. Ha nem tetszettek nekik a nagykán nevében

hozott ítéletek, akkor sem volt értelme Dzsingiszhez fellebbezni. Temüge tett róla, hogy megértsék. Ha Kökcsü csapatot akart szervezni, hogy átkutasson százmérföldnyire egy ősi templomot, a kérést engedélyeztetni kellett, a zsákmányt pedig maga Temüge vizsgálta át.

Összekulcsolta ujjait, és fél füllel figyelt ezekre az emberekre, akik valaha kánok voltak. A woyelák apját két fia támogatta, mivel képtelen volt megállni a saját lábán. Udvarias dolog lett volna székkel kínálni, de Temüge nem tartozott azok közé, akik elfelejtik a régi sebeket. Tehát álltak, és legelőről meg fáról dongtak, miközben tekintete a távolba meredt.

- Ha nem engeded meg, hogy a nyájak új legelőre vonuljanak a jelvényed nélkül - mondta éppen a woyela - inkább leöljük az egészséges állatokat, minthogy éhezzenek. - Amióta Dzsingisz elvágta az inait, jócskán meghízott. Temüge élvezettel látta, hogy egyre vörösebb a dühtől. Csak ránézett, de nem válaszolt. Elégedetten gondolt rá, hogy egyikük sem tud írni-olvasni. A jelvény - négyszögletes fenyőfa lapocskába égetett farkas - remek ötlet volt. Temügének voltak emberei a táborban, akik ilyen jelvényt követeltek, ha a harcosok fát vágtak ki, vagy rabolt kincseket csereberéltek, vagy akármit csináltak. A rendszer még nem volt tökéletes, de Dzsingisz azzal támogatta őt, hogy elzavarta azokat, akik a félelemtől sápadtan panaszkodtak nála.

Amikor végeztek, Temüge olyan szelíden szólt hozzájuk, mintha csak az időjárásról társalognának. Rájött, hogy a szelídség csak növeli haragjukat, ezért élvezettel piszkálgatta őket.

- Történelmünk során még sose verődtünk össze egy helyre ilyen sokan - mondta, miközben enyhe rosszallással nézett rájuk. - Szervezetteknek kell lennünk, ha meg akarunk erősödni. Ha hagyjuk, hogy a fát mindenki ott vágja ki, ahol akarja, akkor semmi nem marad jövő télre. Megértettétek? Jelenleg fát csak az erdővidékről hozhatunk be, amely ide háromnapi lovaglás, és visszafelé vonszolnunk kell a törzseket. Ehhez időre és erőre van szükség, de jövőre majd meglátjátok a hasznát.

Bármennyire dühítette is őket a szelíd hangú beszéd, az volt az egészben a legjobb, hogy nem találtak hibát a logikájában. Ezek csak az íjhoz meg a kardhoz értettek, de most, mikor kénytelenek voltak meghallgatni, Temüge rájött, hogy mérföldekkel megelőzi őket a gondolkozásban.

- Na és a legelő? - kérdezte a woyelák nyomorék kánja. - Egy kecskét sem terelhetünk arrébb, mert valamelyik csonka- bonka embered azonnal jelvényt

követel, amely jelzi a jóváhagyásodat. A törzsek egyre nyugtalanabbak, mivel olyan kéz alá kerültek, amelyet nem ismernek.

Temüge rámosolygott a dühös emberre. Látta, hogy a fiai egyre nehezebben bírják tartani.

- Ó, de hát nincsenek többé törzsek, woyela. Nem tanultátok meg még a leckét? Azt hittem volna, nap mint nap megkapjátok az emlékeztetőt. - Intett, mire egy csin szolga a kezébe adta az ajragos kupát. Temüge azok közül válogatta ki a szolgáit, akiket Dzsingisz a csin városokból hozott. Néhányan nemes családoknál szolgáltak, és tudták, milyen elbánás jár valakinek Temüge pozíciójában. Minden napját azzal kezdte, hogy megfürdött egy épp erre a célra tervezett, forró vízzel töltött vaskádban. Ő volt az egyetlen a táborban, aki ilyesmire vetemedett, és életében először zavarni kezdte népének bűze. Már a gondolattól is elfintorodott. így kell élni, mondta magában, és kortyolt az aj ragból, miközben a woyelák vártak.

- Uraim, új időket élünk. Nem mozdulhatunk innen, amíg a város el nem esik, körültekintően kell beosztanunk a legeltetést. Ha nem gyakorolnék valamiféle ellenőrzést, nyárra eltűnne a fű a földekről, és akkor mihez kezdenénk? Ezer mérföldre hajtanánk el a bátyámtól a nyájait? Nem hinném, hogy ezt akarnátok. - Vállat vont. - Lehet, hogy a nyár végén kicsit éhezünk. Talán néhány nyájat le kell majd vágni, ha a föld nem bír el ennyi állatot. Talán nem küldtem embereket, hogy kerítsenek sót a hús tartósításához? A császár előbb fog éhezni, mint mi.

Az emberek szótlan tehetetlenséggel néztek rá. Számos példát mondhattak volna rá, hogyan nő Temüge befolyása a hatalmas táborban. Mindenre volt válasza. Felbőszítette őket, hogy lépten-nyomon Temüge valamelyik új rendeletébe botlottak. A latrinagödröket nem volt szabad túl közel ásni folyóvízhez. A kancákat csak a vérvonalak listája szerint volt szabad hágatni, amit maga Temüge készített, anélkül hogy bárkivel megtanácskozta volna. Akinek volt egy kiváló csődöre és egy kancája, többé nem pároztathatta őket anélkül, hogy előbb ne kért volna rá engedélyt. Mindez feldühítette őket, a tábor elégedetlenkedett.

Nem mertek nyíltan panaszkodni, amíg Dzsingisz támogatta az öccsét. Ha meghallgatta volna a panaszaikat, aláaknázza Temüge rendelkezéseit, és tréfát űz új rangjából. Ha egyszer nekiadta ezt a tisztséget, akkor semmibe nem

szólhatott bele. Temüge élvezte a lehetőséget, hogy megmutathatja: sokra viheti egy értelmes ember, ha nem akadályozzák.

- Ha ez minden, akkor a többi elintéznivaló után nézek még ma reggel - mondta. - Talán most már megértitek, miért olyan nehéz találkozni velem. Mindig akad valaki, aki képes naphosszat beszélni, mielőtt megértené, mi a teendőnk itt, s mivé kell válnunk.

Nem adott nekik semmit. Dühös csalódásuk jót tett neki, mint a behűtött bor. Nem tudta megállni, hogy egy kicsit beljebb ne nyomja a tüskét.

- Ha van még valami gondotok, természetesen időt szakítok majd rá, hogy meghallgassalak titeket, de most sok a dolgom.

- Hallgatsz, de nem hallasz - mondta fáradtan a nyomorék kán.

Temüge sajnálkozva tárta szét a kezét.

- Úgy találtam, hogy azok közül, akik idejönnek, nem mindenki érti meg teljesen, mennyi gondot okoztak. Még az is előfordul, hogy a tábori kereskedelem hasznából nem veszik le a kánnak járó tizedet, és nem küldik ide hozzám.

Az öreg kánra nézett, aki a fiai között roskadozott. A woyela égő tekintete elhomályosult. Mennyit tudhat Temüge? A pletykák szerint fizetett kémeket tart, akik minden ügyletről, alkuról, vagyoncseréről értesítik.

Temüge sóhajtott, és a fejét csóválta, mint aki nagyot csalódott.

- Reméltem, hogy te hozod szóba, mielőtt én tenném. Talán nem adtál el tucatnyi kancát az egyik csin emberünknek? - Bátorítóan mosolygott. - Hallom, igen szép összegért, noha a kancák nem voltak első osztályúak. Még nem kaptam meg a tizedet, két ló árát, amellyel a bátyámnak tartozol, ámbár feltételezem, napnyugtára itt lesz a pénz. Ugye, úgy véled, hogy ez ésszerű feltételezés?

A woyelák kánja törte a fejét, hogy ki árulta el. Egy idő után bólintott. Temüge felragyogott.

- Kitűnő. Meg kell köszönnöm, hogy elvettétek az időt azok elől, akik még mindig titeket tekintenek vezetőnek. Ne felejtsétek el, én mindig itt vagyok, ha tájékoztatni akartok.

Nem állt föl, amikor megfordultak, hogy távozzanak a jurtából. A kánt cipelő férfiak egyike visszanézett, a tekintetéből sütött a harag, és Temüge elhatározta, hogy szemmel tartatja. Féltek tőle, mint sámántól, és mint bátyja árnyékától. E tekintetben igazat mondott Kökcsü. Nincs is jobb, mint látni

mások szemében a félelmet. Olyan erőt és derűt ad, amire csak Kökcsü fekete kenőcse képes.

Sokan várakoztak még kihallgatásra, némelyeket ő maga rendelt ide. Azt fontolgatta, hogy az ő unalmas társaságukban töltse-e a délutánt, de aztán puszta szeszélyből másképpen döntött. A szolga felé fordult.

- Készíts nekem egy kupa forró ajragot, és tégy bele egy kanállal az orvosságomból - mondta. A fekete kenőcs színes látomásokat hoz. Azután átalussza a délutánt, ezek meg hadd várakozzanak. Nyújtózkodott egyet. Elégedett volt a napi munkájával.

HUSZONHATODIK FEJEZET

Hét hónapba telt, hogy kő- és farézsűket építsenek a hatalmas hadigépek védelmére. A Lián által megtervezett hatalmas hajitógépeket a keleti erdőben építették meg. Mint mogorva szörnyetegek guggoltak a városfalaktól mérföldnyire, növényi nedvektől ragadós, vastag gerendáikkal. Amikor a rézsűk elkészültek, a gépeket a védelmező rézsűárnyékba gurították. Lassú és fárasztó munka volt, de valamiképpen gyarapította a mongol sereg magabiztosságát. Egyetlen hadsereg sem tört ki, hogy rájuk rontson, a várostól északra egy édesvizű tó partján nyüzsögtek a vízimadarak, amelyeket csapdával meg lehet majd fogni a téli hónapokban. Ők voltak a csin síkság urai. Mégsem tehettek mást, mint hogy békésen éldegéljenek, pedig hozzászoktak a gyors hódításhoz és győzelmekhez. Hozzászoktak, hogy naponta új földeket fedeznek föl. A váratlan rostokolás nem tett jót a törzsek barátságának. Kiújultak a régi nézeteltérések, amelyeket késpárbajokkal döntöttek el. Két férfit és egy nőt holtan találtak a tó partján, a gyilkosok nem kerültek elő.

A hadsereg idegesen várta, hogy mikor mutatkoznak az éhezés első jelei a városon. Dzsingisz nem tudta, hogy a kőrézsűk megvédik-e a súlyos katapultokat, de valamivel foglalkoztatni kellett a népet. Minekutána a kimerültségig dolgoztatta őket, nem romlott az állóképességük, viszont túlságosan elfáradtak ahhoz, hogy egymással marakodjanak. A felderítők találtak egy palahegyet, mely nem egészen egynapi lovaglásra volt

Jencsingtől. A harcosok lelkesen bányászták a követ: ékekkel és pörölyökkel hasították a sziklákat, azután szekerekre rakták a tömböket. Lián szakértelme létfontosságú volt, ezekben a hetekben alig hagyta el a kőbányát. Megmutatta

nekik, hogyan kell összetapasztani a köveket oltott mésszel, úgyhogy a rézsűk napról napra növekedtek. Dzsingisz már nem is számolta, hány ezer szekér gurult el a jurtája mellett, noha Temüge lelkiismeretesen följegyezte folyamatosan csökkenő tartalékaikat egy zsákmányolt pergamenre.

A Lián által tervezett ellensúly kötélhálóba fogott jókora sziklákból állt, amely a hajítógép emelőkarjának végéről lógott. Építés közben két ember zúzta össze a kezét, a kínok kínját állták ki, amíg Kökcsü levágta a megcsonkult végtagot. A sámán sűrű, szemcsés kenőcsöt dörgölt az ínyükre fájdalomcsillapítónak, de még így is ordítottak. Jól haladt a munka, Jencsing falairól folyamatosan követték egyes fázisait. Dzsingisz nem akadályozhatta meg, hogy a hatalmas hadi íjakat át ne tolják a mellvéden, az ő fegyvereivel szembe. A birodalmi hadsereg katonáinak verejtékező csoportjai építettek új állást nekik, éppen annyi órát dolgozva, mint a mongol harcosok odalent.

Sok száz erős ember gördítette föl a rézsűkre a hajítógépeket Jencsinggel szemben. Friss hó hullott a síkságra, Dzsingisz tehetetlen haraggal nézte, ahogy a csin gépkezelők felhúzták a hét hatalmas íjat, és vashegyű gerendákat lőttek ki a rézsűkre. A kőhajító gépek két nagy sziklával válaszoltak, amelyek megrepesztették a falat, a szilánkok az égnek repültek. A csin fegyverek sértetlenek maradtak.

Egy örökkévalóságba telt, amíg Lián hatalmas gépét felhúzták. Ezalatt a falon álló íjak újra és újra megsorozták a rézsűt.

Mielőtt a kőhajító gépek fölkészültek volna, hogy másodszor is rálőjenek a városfalra, repedések jelentek meg a rézsűn, amelyet a törzsi harcosok építettek. Ezután hamar bekövetkezett a pusztulás. Minden becsapódás után kövek repültek a levegőbe, záporoztak a szilánkok Lianra és embereire. Sokan elestek, fogták a fejüket, az arcukat, tántorogva hátráltak a kőzápor elől. Lián, akinek nem esett baja, komor csöndben figyelte, hogy rézsűit szétverik, s gépei védelem nélkül maradnak.

Egy ideig úgy tűnt, maguk a kőhajító gépek megússzák, ám azután hatalmas robaj gördült végig a síkságon, melyet további másik három követett. A falon fáradt a kezelőszemélyzet, a lövések is ritkultak, de mindegyik borzalmas erővel csapódott be. Harcosok haltak meg, amikor a gépeket igyekeztek elvonszolni a nyilak lőtávolából. Az egyik pillanatban még izzadtak és kiáltoztak, a következőben véres folt lett belőlük a fán, körülöttük hó és por szállt a levegőben.

Semmi sem segített. Dzsingisz halkan, torokhangon felmordult az összetört emberek és gépek láttán. Elég közel volt a városhoz, hogy hallja bentről az éljenzést. Bőszítette, hogy Liannak volt igaza. Védelem nélkül nem vehetik föl a versenyt a falon levő fegyverekkel, és akármit építsenek is, ezek lerombolják. Dzsingisz azt is felvetette, hogy építsenek magas tornyokat, amelyeket kerekeken lehet tolni a város felé, talán még vassal is beburkolhatják, de a súlyos rudak azokat is átütötték volna, akárcsak az ő nyilaik a lemezpáncélt. Ha vasművesei elég erős tornyokat építenek, amelyek ellenállnak a csapásoknak, azok meg túl nehezek lesznek, hogy mozgatni lehessen őket. Őrjítő volt.

Dzsingisz föl-alá járt, miközben Szübötej bátor harcosokat küldött a sebesültekért, hogy menekítsék ki őket a lőtávolból. Harcosai azt hitték, Jencsinget éppúgy beveszik, mint a többi várost. A tábor harci szellemének nem tesz majd jót, hogy azt kell látniuk, miként aprítottak gyújtóst Lián csodagépeiből.

Miközben Dzsingisz az életüket kockáztató Ifjú Farkasokat figyelte, odajött Kacsun, és leszállt a lováról. Öccsének arca kifürkészhetetlen volt, ám Dzsingisz a magáéhoz hasonló haragot sejtett a vonásai mögött.

- Akárki építette is ezt a várost, a védelmét jól átgondolta - mondta Kacsun. - Erővel nem vesszük be.

- Akkor éhezni fognak - vágta rá Dzsingisz. - Felállíttattam a fekete sátrat Jencsing előtt. Nincs kegyelem.

Kacsun bólintott, és jól megnézte a bátyját. Dzsingisz nem volt jó formában, ha tétlenségre kényszerült. Ilyenkor a tábornokai lábujjhegyen jártak körülötte. Az előző napokban úgy lett egyre derűsebb, ahogy nőttek és erősödtek a rézsűk. Valamennyien magabiztosak voltak, de most már láthatták, a csin parancsnok csak arra várt, hogy lőtávolon belülre húzzák a kőhajító gépeket. Akárki is az, nem hiányzik belőle a türelem, márpedig a türelmes ellenség a legveszedelmesebb.

Kacsun tudta, hogy Dzsingisz képes meggondolatlan döntéseket hozni. Egyelőre még hallgat tábornokaira, de ahogy telnek a téli napok, hajlamos lesz szinte mindennel megpróbálkozni, aminek a törzsek isszák meg a levét.

- Mit szólnál hozzá, ha éjszaka küldenénk oda embereket, hogy megmásszák a falakat? - kérdezte Dzsingisz, mintegy válaszolva öccse gondolataira. - Ötvenet, százat, hogy gyújtogassanak a városban.

- A falakat meg lehet mászni - felelte óvatosan Kacsun. - De a csin járőrök úgy hemzsegnek ott, mint a legyek. Magad mondtad korábban, hogy fölöslegesen áldoznánk fel embereinket.

Dzsingisz mérgesen vállat vont.

- Akkor voltak katapultjaink. Még mindig érdemes lenne megpróbálni.

Világos szemét öccsére villantotta. Kacsun állta a pillantását, tudta, hogy bátyja az igazat akarja hallani.

- Lián azt mondta, hogy több mint egymillióan laknak odabent - mondta. - Akárkit küldesz be, levadásszák, mint a vadkutyákat. Katonáik jól fognak szórakozni. - Dzsingisz sötéten, dühösen morgott valamit. Kacsun keresett valami témát, hogy javítson a kedvén.

- Talán itt az ideje, hogy elküldd a tábornokaidat portyázni, ahogy ígérted. Itt nem születik gyors győzelem, és ebben az országban vannak más városok is. Engedd el velük a fiaidat, hadd tanulják a mesterségünket.

Látta bátyja arcán a kétséget. Úgy gondolta, megérti. A tábornokok olyan emberek, akikről Dzsingisz tudja, hogy képesek az ő ellenőrzése nélkül is cselekedni. Hűségük minden próbát kiállt, de mostanáig mindig Dzsingisz szeme előtt harcoltak. Nem ad ki egykönnyen olyan parancsot, amely akár több ezer mérföldre eltávolítja tőle a főtisztjeit. Nemegyszer volt már róla szó, de eddig sohasem adott parancsot.

- Árulástól félsz, bátyám? - kérdezte halkan Kacsun. - Ugyan honnan jönne? Arszlántól és Jelmétől, akik a kezdetek óta velünk vannak? Kaszartól és Szübötejtól, akik valósággal imádnak? Vagy tőlem?

Dzsingisz feszülten elmosolyodott. Fölnézett Jencsing töretlen falaira. Sóhajtva gondolt rá, hogy ennyi tevékeny embert nem tarthat ezen a síkságon három évig. Már jóval előtte egymás torkának ugranának, megkönnyítve a csin császár dolgát.

- Az egész hadsereget elküldjem? Maradjak itt egy magam, és csaljam ki a csineket?

Kacsun nevetett, ahogy elképzelte a jelenetet.

- Valószínűleg azt gondolnák, hogy csapda, és eszükbe sem lenne kijönni - felelte. - Mégis, ha én lennék a császár, minden épkézláb emberemből harcost képeznék, belül építenék föl egy hadsereget. Nem hagyhatsz túl kevés embert Jencsing körül, különben meglátják a lehetőséget, és támadnak.

Dzsingisz felhorkant.

- Néhány hónap alatt nem lehet harcosokat nevelni. Csak képezzék ki ezeket a pékeket és kereskedőket. Örülni fogok, ha megmutathatom, mit jelent harcosnak születni.

- Semmi kétség, mennydörgő hangon és talán villámló hímvesszővel - mondta Kacsun fapofával. Egy pillanatra csend lett, aztán mindketten hahotázni kezdtek.

Nyomtalanul elszállt Dzsingisz rosszkedve, amelyet a lerombolt hajítógépek miatt érzett. Kacsunk szinte látta, ahogyan élt ölti az energia, amikor a jövőre gondol.

- Megmondtam, Kacsun, hogy elküldöm őket, noha még korán van. Nem tudjuk, más városok nem próbálnak-e segíteni Jencsingnek, és akkor minden emberre szükségünk lehet. - Vállat vont. - Ha a város tavaszig nem esik el, akkor eleresztem a tábornokokat, menjenek vadászni.

Csi Csöng elgondolkodva állt a nyári palota kihallgatási termének magas ablakában. Alig szólt a gyerekcsászárhoz, amióta megkoronázták. Hszüan valahol itt volt a folyosók és termek útvesztőjében, amelyek apja hivatalát képezték, de Csi Csöng még gondolni is csak ritkán gondolt a fiúra.

A katonák megéljenezték tábornokukat, amikor reggel szétzúzták a mongol kőhajító gépeket. Elismerést várva néztek rá, ő pedig egy kurta biccenéssel meg is adta, mielőtt a lépcsőn lement a városba. Csak amikor egyedül volt, akkor szorította össze az öklét néma diadallal. Ez azonban kevés volt ahhoz, hogy kiűzze emlékezetéből a Juhungot, de mégis győzelem volt, a rémült polgároknak pedig szükségük van valamire, ami felrázza őket reménytelenségükből. Csi Csöng magában vicsorgott, amikor eszébe jutottak az öngyilkosságokról szóló jelentések. Négy előkelő lányt találtak holtan a szobájukban, amikor a hadsereg vereségének híre beszivárgott Jencsingbe. Mind a négyen ismerték egymást, és úgy tűnt, többre becsülték a méltóságos távozást az elkerülhetetlennek vélt megerőszakolásnál és pusztításnál. A következő hetekben még tizenegyen követték őket ezen az úton, és Csi Csöng aggódott, hogy az új halálmód elharapózhat a városban. Hátrakulcsolta ujjait, átnézett a tavon a nemesek házaira. Ma jobb híreket kapnak. Ez talán elgondolkoztatja őket, mielőtt megmarkolják az elefántcsont kést, vagy mielőtt az ő képességeit kicsinyellik. Jencsing még mindig képes az ellenállásra.

A régens rájött, hogy fáradt és éhes. Reggel óta nem evett, túl sok megbeszélése volt, így megfeledkezett az evésről. Úgy tűnt, minden jencsingi

hivatalnoknak az ő jóváhagyására és tanácsára van szüksége. Mintha ő jobban tudná, mire számíthatnak az elkövetkező hónapokban. Elkomorodott, amikor eszébe jutott az élelmezési helyzet. A kis asztalon felhalmozott tekercsekre pillantott. Jencsing polgárai a vereségbe eszik magukat. Ez az egy is csúfot űzhet a védekezésből De hát maga Csi Csöng volt az, aki kiürítette a raktárakat, hogy a hadsereget etesse. Dühöngött, ha arra gondolt, hogy a mongolok eszik meg a tartalékot, amit egy éven át hordatott össze a hágónál, de semmi értelme a múlt rossz döntésein borongani. Végtére is, a császár is és ő is hittek benne, hogy megállítják a mongolokat, még mielőtt megpillanthatnák a császári várost.

Csi Csöng a száját biggyesztette. A jencsingi kereskedők nem bolondok. Máris adagolják az ételt a városban. Még a feketepiac is összeomlott, amikor rájöttek, hogy az ostrom nem ér véget egyhamar. Már csak néhányan árulnak ételt hatalmas haszonnal. A többiek elrejtik a tartalékaikat a családjuknak. Mint minden osztály, ők is igyekeznek kivárni, amíg elvonul a vihar, hogy utána ismét kövérek és gazdagok legyenek.

Csi Csöng feljegyezte magában, hogy maga elé akarja rendelni a leggazdagabb kereskedőket. Tudta, mit tegyen velük, hogy elárulják titkos raktáraik helyét. Nélkülük a parasztok egy hónapon belül a kutyákat és macskákat fogják enni, és azután…? Fáradtan recsegtette meg a nyakát. Utána itt lesz ebben a csapdában, együtt egymillió éhezővel Maga lesz a földi pokol

Az egyetlen reménye, hogy a mongolok nem várakoznak örökké a falakon kívül Azzal biztatta magát, hogy belefáradnak az ostromba, és kevésbé védett városokat keresnek maguknak. Csi Csöng a szemét dörgölte, örült, hogy a rabszolgákon kívül senki nem látja a gyengeségét. Még sosem dolgozott olyan keményen, mint új szerepében. Alig aludt, és ha mégis, álmait megtöltötték a tervek és hadicselek. Éjszaka sem hunyta be a szemét, mert ott volt az íjászoknál.

Feszesen elmosolyodott, amikor eszébe jutott, milyen pusztítást vittek véghez a mongol ostromfegyverek között. Bár látta volna a kán arcát abban a pillanatban! Szívesen összehívta volna a minisztereket egy utolsó ülésre, mielőtt megfürdik és aludni tér. Nem, addig nem, amíg a vereségen kívül semmit nem lát a szemükben. Hagyja őket, nélkülük fejezi be ezt a napot, amelyen megtörte a mongol kán legyőzhetetlenségének illúzióját.

Csi Csöng elfordult az ablaktól, és átment a sötét folyosókon oda, ahol Vei császár fürdött minden este. Az ajtóban sóhajtott, előre élvezte a fürdés örömét. Belépett a szobába, amelynek közepébe medencét süllyesztettek. A rabszolgák már fölmelegítették a vizet, ó pedig a nyakát recsegtetve készült, hogy kimossák belőle a napi fáradalmakat.

A rabszolgák könnyed hatékonysággal levetkőztették. Csi Csöng a két lányt nézte, akik arra vártak a medencében, hogy beolajozzák a bőrét. Magában gratulált Vei császár ízléséhez. A fiára kár lenne vesztegetni a császári háztartás rabszolganőit - legalábbis még néhány évig.

- Meztelenül ereszkedett bele a vízbe, élvezte a magas mennyezetű szoba tágasságát. Víz csöpögésétől visszhangzott a terem, a tábornok elernyedt, míg a lányok puha kefével szappanozták. Az érintésüktől feléledt. Egy idő után az egyiket kihúzta a medencéből, és hanyatt fektette a hideg csempén. A hirtelen hidegtől a lány mellbimbói megkeményedtek. Csak a lábszára maradt a meleg vízben, miközben Csi Csöng némán magáévá tette. Jól kiképezték, ujjai a férfi hátán cikáztak, miközben a város ura alatt lihegett. Társnője szenvtelen érdeklődéssel figyelte a párzást, azután szappanozni kezdte a tábornők hátát, a mellét pedig olyan erősen nyomta hozzá, hogy Csi Csöng felnyögött a gyönyörtől. A tábornok csukott szemmel megfogta a lány kezét, és oda vezette, ahol a két altest találkozott. A lány szakértő mozdulatokkal markolászta férfiasságát. Csi Csöng elmosolyodott, lelke lehiggadt, miközben húsa megfeszült és vonaglott. Jutányos dolog Jencsinget kormányozni.

*

A mongol katapultok lerombolását követő éjszakán két ember ereszkedett le láthatatlanul Jencsing falain. A kötelek eltűntek a fejük fölött, a régens testőrei felhúzták őket.

A sötétben az egyik férfi fojtott idegességgel nézett a másikra. Nem szerette az orgyilkos társaságát, és örült, hogy elválnak útjaik. A feladatot még Vei császár alatt vállalta el, és már előre örült a lehetőségnek, hogy belopakodhat a mongol kánnak robotoló, fáradhatatlan csin szolgák közé. Egy férfi szemében az árulók halált érdemelnek, de ő majd rájuk mosolyog, és ugyanolyan keményen dolgozik, mint ők, miközben gyűjti a híreket. Az ő hozzájárulása az ellenálláshoz a maga módján éppen annyit ér, mint bármelyik katonáé a

falakon. A régensnek szüksége van minden hírmorzsára a törzsekről, és a kém nem becsülte alá a saját fontosságát.

Nem ismerte az orgyilkos nevét, talán éppen olyan titok, mint az övé. Noha egymás mellett álltak a falon, a sötét ruhás ember egy szót sem szólt. A kém nem bírta ki, hogy meg ne lesse, ahogy a másik a várakozási időben ellenőrzi a fegyvereit, magára köti a mesterségéhez szükséges kis pengéket. Csi Csöng nyilván vagyont fizetett ki aranyban a szolgálataiért, de az is csaknem biztos, hogy ez a feladat az orgyilkos életébe kerül.

Különös volt egy olyan ember mellett kuporogni, aki tudja, hogy még az éjjel meghal, és mégsem mutat félelmet. A kém megborzongott. Nem cserélt volna vele, és sose értette volna meg egy ilyen ember gondolkodását. Miféle hitből fakad ez a fanatizmus? A kém, akármilyen veszélyes munkákat végzett is, mindig reménykedett benne, hogy visszatér otthonába, megbízóihoz.

A sötét ruhás orgyilkos alig volt több egy árnynál. Társa tudta, hogy még akkor sem válaszolna, ha súgva kérdezne valamit. Semmivel sem törődött, csak azzal, amiért eladta az életét. Nem engedte, hogy megzavarják. Néma csöndben léptek bele egy lélekvesztőbe, majd egy rúd segítségével átjutottak a fekete vizes árkon. A csónak kötelet húzott magával, amely a belső partig ért. Ennél fogva húzzák vissza, majd elrejtik, vagy elsüllyesztik. Nem maradhat nyom, mely nappal gyanút kelthet.

A túloldalon mindketten lekuporodtak, amikor meghallották, hogy lószerszám csilingel a közelben. A mongol felderítők hatékonyan dolgoztak, de ők sem vizsgálhatták meg a sötétség minden foltját, egyébként is katonai egységeket kerestek, nem két embert, akik arra várnak, hogy belopakodjanak a táborukba. A kém tudta, hogy a csin szolgák hol verték föl jurtájukat, ebben is szégyentelenül utánozva gazdáikat. Volt rá esély, hogy fölfedezik és megölik, de nem hagyta, hogy a gondolat megzavarja, ezzel a kockázattal szemben felvértezte nagy gyakorlata. Ismét a merénylőre pillantott, és ezúttal találkozott a tekintetük. Zavartan elfordította a fejét. Sokat hallott a szektáról, olyan emberekről, akik az ébrenlét minden órájában azt gyakorolják, hogyan öljenek. Nem volt becsületük abban az értelemben, ahogy azt a katonák értik. A kém éppen elégszer játszott katonát, ismerte elveiket, és enyhe undort érzett a gondolatra, hogy valaki csak azért él, hogy öljön. Látta a méregfiolákat, amelyeket a férfi elrejtett, meg a fojtáshoz szükséges drótszálat, amelyet szakértő módon a csuklójára hurkolt.

Azt mondták, az orgyilkosok sötét isteneiknek áldoznak az öléssel. Saját haláluk volt hitük végső bizonyítéka, mely kiemelt helyet biztosított nekik az életkeréken. A kém ismét megborzongott, felzaklatta, hogy munkája kapcsolatba hozta egy ilyen gyilkossal.

A mongol őrszemek hangjai elenyésztek. A kém megrezzent, amikor könnyű érintést érzett a karján. Az orgyilkos egy ragacsos csuprot nyomott a kezébe. Büdös birkafaggyú volt benne, a kém nagyot nézett.

- Kend a bőrödre - mormolta az orgyilkos. - A kutyák ellen.

A kém megértette, fölnézett, de a sötét alak már megindult nesztelen lépteivel, és eltűnt a sötétben. A kém megköszönte őseinek az ajándékot, miközben bemázolta magát a kencével. Először arra gondolt, hogy szívességből kapta, bár valószínűbb, hogy az orgyilkos nem akar felfordulást a táborban, amikor munkához lát. Elvörösödött a megaláztatástól, amikor erre gondolt. Csak ne legyen más meglepetés ezen az éjszakán.

- Mihelyt összeszedte magát, fölállt, és kocogni kezdett a sötétségben a célpontja felé, amelyet még a világosban kiszemelt. Baljós társa nélkül visszatért a magabiztossága. Nemsokára úgy fog fecsegni a csin szolgákkal, mintha évek óta ismernék egymást. Korábban is csinált már ilyesmit, amikor a császár gyanakodott valamelyik tartományi kormányzóra. Gyorsan kiverte a fejéből a gondolatot, mert rájött, hogy a kijelölt helyén kell lennie, mielőtt az orgyilkos lecsap, különben elkaphatják, és vallatóra foghatják. Besétált az alvó táborba, üdvözölt egy mongol harcost, mint aki csak vizelni ment ki a tábor szélére. Az őr álmosan válaszolt a maga torokhangú nyelvén, bár nem számított rá, hogy meg is értik. Egy kutya fölemelte a fejét, amikor a kém elment mellette, de csak halkan morgott, amikor megérezte a szagát. A kém láthatatlanul elmosolyodott a sötétben. Bejutott.

*

A merénylő kísérteties némasággal osont át a sötét táboron a kán hatalmas jurtája felé. Bolond a mongol vezér, hogy mindenkinek, aki a jencsingi falakról lenéz, megmutatja, hol lakik. Ez olyasfajta hiba, amit egy ember csak egyszer követhet el, és csak akkor, ha nem hallott a Fekete Tongról. A merénylő nem tudta, vajon a mongolok visszatérnek-e a hegyeik közé, és a síkságaikra, amikor a kán meghal. Nem is érdekelte. Mestere előírásos szertartás keretében

átnyújtott neki egy fekete selyemszalaggal átkötött tekercset. Akármi történjék, nem fog visszatérni testvéreihez. Ha kudarcot vall, inkább feláldozza az életét, mintsem hogy elfogják, és esetleg kiszedjék belőle rendjének titkait. Sötéten elmosolyodott. Nem fog kudarcot vallani. A mongolok birkapásztorok; kiváló íjászok, de egy jól képzett emberrel szemben olyanok, mint a gyerekek. Nem valami nagy dicsőség, ha valakit arra választanak ki, hogy ennek a büdös törzsi népségnek a kánját ölje meg. Kiverte a fejéből a gondolatot. Az ő becsülete az engedelmesség és a tökéletes halál.

Nem látta meg senki, mikor odaért a szekéren álló nagy jurtához, amely fehéren ragyogott a sötétben. Osonva megkerülte a jurtát, őröket keresett. A közelben két ember állt. Hallotta a szuszogásukat, ahogy némán, unottan várták a váltást. Jencsing falairól lehetetlen volt kivenni a részleteket, így nem tudta, milyen sűrűn váltják az őröket éjszaka. Ha ölnie kell, akkor gyorsan kell ölnie.

Szobormereven figyelte, ahogy az egyik ember elindul, hogy körbejárja a kán jurtáját. A harcos nem volt figyelmes, és amikor megérezte, hogy valaki áll az árnyékban, már késő volt. Csak annyit érzett, hogy valami a nyakára csap, belemélyed a torkába, és belefojtja a kiáltást. Tüdejéből véres páraként távozott a lélegzet. A másik őr súgva kérdezett valamit, egyelőre minden aggodalom nélkül. Az orgyilkos elengedte az első őrt, megkerülte a szekér sarkát, és elkapta a második őrt. Ő is hang nélkül halt meg, az orgyilkos a földre engedte, majd a lépcsőhöz sietett. Sovány kis ember volt, a lépcső alig nyikordult meg a súlya alatt.

A sötétségben egy mélyen alvó ember lélegzését hallotta. Az orgyilkos tökéletesen kiegyensúlyozott, könnyű léptekkel suhant be a jurtába. Az alvóhoz érve lekuporodott az alacsony ágy mellé. Egyedül volt. Előhúzott egy éles, fekete pengét. Olajos kormot kentek rá, hogy ne csillogjon.

Egyik kezével megkereste a lélegzet forrását, és rátenyerelt a szájra. Amikor az alvó megrándult, a kést gyorsan végighúzta a torkán. A nyögés éppen olyan gyorsan abbamaradt, ahogy elkezdődött, a görcsösen vonagló test elnyugodott. Az orgyilkos várt, amíg visszatér a csönd, és közben csak aprókat lélegzett, mert a záróizom kiengedte a bélsárt. A sötétben nem látta annak az embernek az arcát, akit megölt. Ujjaival végigtapogatta, és elkomorodott. Ennek az embernek nem olyan a szaga, mint az őröké. Keze kicsit reszketett, amint végigsimított a nyitott szájon, a szemeken, és tovább haladt a haj felé.

Magában káromkodott egyet, amikor megérintette a népénél szokásos, olajozott haj fonatot. Ez bizonyára egy cseléd, aki halált érdemelt, amiért a mongolokat szolgálta. Leguggolt, töprengett, hogy mit csináljon. A kán minden bizonnyal a közelben lehet. Számos jurta vette körül a nagyot. Az egyikben lehet az a férfi, akit keres. Összeszedte magát, végigmondott egy mantrát, amelyet kiképzése során tanult, és ez azonnal lecsillapította. Még nem érdemelte ki a jogot, hogy meghaljon.

HUSZONHETEDIK FEJEZET

Az orgyilkos azonnal meghallotta a lélegzést, ahogy belépett egy másik jurtába.

Nagy volt a sötétség, de azért behunyta a szemét, és a hangokra összpontosított. Öten aludtak a kis térben, és mit sem tudtak a férfiról, aki ott áll mellettük. Négyen szuszogtak a jurtában. Elfintorodott. Gyerekek. Az ötödik valószínűleg az anyjuk lehet, bár ezt nem tudhatja fény nélkül. A kova és acél egyetlen szikrája elég lenne, hogy megbizonyosodjék, de az kockázatos. Ha fölébrednek, nem lenne képes valamennyit megölni, mielőtt kiáltanának. Gyorsan döntött.

Egyetlen sietős ütés fényt lobbantott a jurtában, elegendőt ahhoz, hogy lássa az öt alvót. Egyikük sem volt elég nagy ahhoz, hogy férfi legyen. De hol van a kán?

Megfordult, hogy távozzék. Tudatában volt, hogy kezd kifutni az időből. Nemsokára megtalálják a halott őröket, és akkor oda az éjszaka békéje.

Az egyik alvó gyermek felhorkant álmában, lélegzésének üteme megváltozott. Az orgyilkos megdermedt. Egy örökkévalóságba telt, amíg a szabályos légzés visszatért. Akkor könnyű léptekkel az ajtóhoz osont. Bezsírozta a zsanérokat, az ajtó meg se nyikkant.

Miután becsukta, fölegyenesedett, és lassan körbenézett, hogy kiválassza a következő jurtát. A város felé néző, pökhendi fekete sátor és a szekéren álló nagy fehér kivételével valamennyi egyformának tűnt.

Az orgyilkos megneszelt valamit. A háta mögül jött a hang. Szeme nagyra nyílt, amikor rájött, hogy valaki beszívja a levegőt, ahogy kiáltás és sikoly előtt szokta az ember. Mire az a valaki megszólalt, ő már a sötét árnyékba vetődött. Nem értette az éjszakában visszhangzó szavakat, de csaknem azonnal

válaszoltak rájuk. Ameddig az orgyilkos ellátott, harcosok rontottak elő minden sátorból, kezükben íjjal vagy karddal.

Dzsocsi kiáltott, az ő álma szakadt félbe, amikor az orgyilkos megállt az otthonukban. Három testvére felébredt a hangra, és egyszerre kiabálták kérdéseiket a sötétben.

- Mi az? - harsogta túl Börte a hangzavart, és félrelökte a takaróját.

Dzsocsi már ott állt a sötétben.

- Valaki volt itt - felelte. - Őrség!

- Az egész tábort fölvered! - reccsent rá Börte. - Csak rosszat álmodtál.

Nem láthatta a fia arcát, amikor válaszolt:

- Én láttam őt!

Csagatáj odaállt a bátyja mellé. Riadó kürtök rivalltak a távolban. Börte mondott egy cifrát.

- Imádkozz, hogy ne tévedj Dzsocsi, különben az apád szíjat hasít a hátadból!

Dzsocsi kirontott az ajtón, anélkül hogy válaszra méltatta volna az anyját. Harcosok nyüzsögtek a sátrak között, a behatolót keresték, még mielőtt tudták volna, miről van szó. A fiú nagyot nyelt, és remélte, hogy nem álmodta azt az alakot.

Csagatáj is kijött kötésig meztelenül, csak a nadrágja óvta a hidegtől. Sápadt csillagfény ragyogott, és nagy felfordulás. Kétszer is elkapták őket nagy dühösen, de rögtön el is engedték, mihelyt rájuk ismertek.

Dzsocsi fölismerte az apjukat, aki kivont karddal sietett a jurták között, de csak lazán fogta a fegyvert.

- Mi történik itt? - kérdezte. A tekintete Dzsocsin állapodott meg, látta, milyen ideges. A fiú összezsugorodott a rideg pillantástól, hirtelen biztos volt benne, hogy a semmiért verte fel a tábor nyugalmát. Mindazonáltal kihúzta magát, nem kívánt megszégyenülni az apja előtt.

- Valaki volt a jurtában! Fölébredtem és megláttam, amikor kinyitotta az ajtót, hogy kilopakodjon!

Dzsingisz felhorkant, de mielőtt válaszolhatott volna, újabb hang hasított az éjszakába.

- Halottak!

Dzsingisz nyomban otthagyta a fiát. Hangosan felhördült a gondolatra, hogy ellenség járkál a táborában.

- Találjátok meg! - ordította. Futva jött Kacsun, kezében hosszú kardjával. Kaszar alig maradt le tőle. A három testvér közösen próbált valami értelmet találni a zűrzavarban.

- Mi van itt? - kérdezte Kacsun, akinek az arca még duzzadt volt az alvástól.

Dzsingisz vállat vont, feszült volt, akár az íj húr.

- Dzsocsi egy embert látott a jurtájukban, és halott őrökre bukkantak. Valaki itt járkál köztünk, és én meg akarom találni.

- Dzsingisz!

Börte szólította. Feléje fordult, és a szeme sarkából látta, hogy a neve hallatán megmozdul egy sötét árnyék.

Megpördült, és egy villanásra látta a támadó orgyilkost. Meglendítette a kardját, de az ember félreugrott, elgördült a földön, és mire felpattant, kés volt a két kezében. Dzsingisz tudta, hogy támadni fog, mielőtt lesújthatna. Ráugrott a sötét alakra, és ledöntötte a lábáról. Fájdalom mart a torkába, azután a testvérei ledöfték az orgyilkost, olyan erővel, hogy a földhöz szögezték pengéikkel. Az ember meg se mukkant.

Dzsingisz igyekezett föltápászkodni, de a világ lomhán hullámzott körülötte, és a látása furcsán elhomályosult.

- Megvágott... - mondta kábultan, és térdre esett. Hallotta, hogy az orgyilkos lába dobol a földön, miközben öccsei beletérdelnek a mellkasába, szétzúzva a bordáit. Dzsingisz a nyakához emelte a kezét, és ráhunyorgott véres ujjaira. A keze borzasztóan nehéz volt. Értetlenül hanyatt dőlt a száraz földön.

Fölötte lassan hullámzott Jelme arca. Dzsingisz nézte, de nem hallotta, mit mond. Látta, hogy Jelme letépi a ruhát az ő sebzett nyakáról. Amikor ismét megszólalt, valósággal mennydörgött a hangja, majdnem elfojtotta a Dzsingisz fülében zúgó hullámverést. Jelme fölvette az orgyilkos kését, és elkáromkodta magát, amikor meglátta az élén a sötét foltokat.

- A penge mérgezett! - Saját rettegését láthatta Kacsun és Kaszar tekintetében, akik döbbenten álltak bátyjuk fölött. A tábornok nem szólt többé, csak lehajolt Dzsingisz nyakához, és kiszívta a vért. Forró volt és olyan keserű, hogy öklendezett tőle. Elfordult, kiköpte, aztán folytatta, habár Dzsingisz mindannyiszor lanyhán arcul csapta erőtlen kezével, valahányszor tábornoka fölemelte a fejét.

A két kisebbik fiú kétségbeesetten sírt, ahogy nézték az apjukat a halál szélén. Dzsocsi és Csagatáj némán figyelte, ahogy Jelme a vért köpködi. Deeljének eleje már tele volt folttal a fekete nyálkától.

Kökcsü átkönyökölte magát a sokaságon. Földbe gyökerezett a lába, amikor meglátta kánját a földön. Letérdelt Jelme mellé, kezét Dzsingisz mellére tette, hogy kiderítse, dobog-e a szíve. Hihetetlen sebességgel dobogott, egy idő után Kökcsü már nem is érzékelte az egyes ütéseket. A kán egész testét kiverte a verejték, a bőre kivörösödött és átforrósodott.

Jelme csak szívta és köpte a patakzó vért. Szája egyre jobban elzsibbad, nem tudta, nem jutott-e őbelé is a méregből. Nem érdekelte. Kívülről figyelte magát, mintha idegen volna. Véres szájjal lihegett, aztán elölről kezdte.

- Nem szabad túl sokat kiszívnod - figyelmeztette Kökcsü, aki még mindig a kán mellkasán nyugtatta csontos kezét. - Különben túlságosan legyengül, és nem tud majd ellenállni a méregnek, ami benne marad. - Jelme üveges szemmel nézte, azután bólintott, és még egyszer rátapadt a sebre. Az ő arca is kivörösödött a kán tűzforró bőrétől, de folytatta, amit elkezdett, mert ha abbahagyja, akkor tehetetlenül kellett volna néznie Dzsingisz haláltusáját.

A nyargaló szív hatalmasat rándult. Kökcsü attól tartott, hogy a keze alatt áll meg. Szüksége volt erre az emberre, aki magasra emelte a törzsek fölött, különösen most, hogy Temüge cserbenhagyta. Hangosan imádkozott, ősi nevükön idézte meg a szellemeket. Dzsingisz őseihez kiáltott, szólította Jiszügejt, de még Behtert is, holott őt Dzsingisz ölte meg. Valamennyiükre szükség volt, hogy a kán ne juthasson át a birodalmukba. Erezte, hogyan gyülekeznek a nevük hallatán. Olyan közel voltak, hogy a fülét megtöltötte a suttogásuk.

Ismét ugrott egyet a szív. A kán lihegett, nyitott szeme vakon meredt fölfelé. Az érverés dübörgése csillapodott, olyan váratlanul lassult, mintha odabent becsaptak volna egy ajtót. A sámán didergett a hidegben, néhány pillanatig úgy érezte, a törzsek jövőjét tartja a kezében.

- Most már elég, a szíve erősebben ver - mondta rekedten. Jelme felült. Összekeverte a nyálát porral, és rányomta a sebre, ahogy egy sebesült lóval tette volna. Kökcsü előrehajolva figyelte az eljárást, és megkönnyebbülten látta, hogy a vér már nem patakzik, csak szivárog. Egyetlen nagyobb verőeret sem ért a kés. Kökcsü fellélegzett. Dzsingisz talán mégis életben maradhat!

Elölről kezdte az imádkozást, kényszerítve a szellemeket, hogy vigyázzanak arra az emberre, aki nemzetet alkotott. Nem akarhatják, hogy az az ember kerüljön közéjük, aki épp most akarja naggyá tenni a népét. Olyan bizonyossággal tudta ezt, hogy maga is megriadt tőle. A harcosok áhítatosan nézték, ahogy a sámán ide-oda jártatja a kezét az ernyedt test fölött, úgy szedi össze a láthatatlan szálakat, mintha röpködő ujjai a szellemek és a hit pókhálójába csavarnák a kánt.

A sámán felnézett a megrendüléstől imbolygó, kivörösödött szemű Börtére. Ott volt Höelün is, kísértethalványan emlékezett egy másik kán halálára valamikor sok-sok éve. Kökcsü intett nekik, hogy jöjjenek közelebb.

-A szellemek most már itt tartják - mondta égő szemmel. - Jiszügej van itt, és Bartan, az ő apja. Behter is itt van, hogy megtartsa a kánt, az öccsét. - Összerázkódott, a szeme egy pillanatra megüvegesedett. - Jelme kiszívta a méreg nagyobb részét, de Dzsingisz szíve összevissza ver; néha erősen, néha gyengén. Pihenésre van szüksége. Ha enni akar, adjatok neki vért és tejet, hogy megerősödjön. - Már nem érezte a köré gyűlt szellemek jéghidegét, de már egyébként is elvégezték, amit el kellett végezni. Dzsingisz még mindig élt. Szólította a testvéreit, hogy vigyék a jurtába. Kacsun felocsúdott, parancsot adott, hogy kutassák át a tábort, nem rejtőzik-e még ellenség a sátrak között, Ezután Kaszarral együtt fölemelték bátyjuk ernyedt testét, és bevitték Börte jurtájába.

Jelme térden állva, kétségbeesetten rázta a fejét, aztán a véres földre hányt.

- Segítsetek! - parancsolta Arszlán, és felállította a fiát. Jelme vonásai megereszkedtek, úgy lógott az apján, mint egy zsák, amíg két harcos közre nem fogta, hogy megtartsa.

- Mi van vele? - kérdezte Arszlán a sámánt. Kökcsü elszakította a pillantását Dzsingisz jurtájától. Széthúzta ujjaival Jelme szemhéját. A szembogár nagy és sötét volt. Kökcsü fojtott an káromkodott.

- Lehet, hogy nyelt egy keveset a vérből és vele a méregből.

- Az átázott deel alá dugta a kezét, és megtapogatta a tábornok mellkasát.

- Nem lehet sok, és Jelme erős. Tartsátok ébren, ha tudjátok. Járkáljatok vele. Csinálok neki faszénből egy főzetet, azt igya majd meg.

Arszlán bólintott. Intett az egyik harcosnak, aki Jelmét tartotta, és helyet cserélt vele. A másikkal együtt sétáltatták Jelmét a sátrak között, és közben beszéltek hozzá.

Egyre többen lettek a harcosok, asszonyok és gyerekek. Nem mozdultak, nem tértek vissza aludni mindaddig, amíg nem tudják bizonyosan, hogy kánjuk megmarad. Kökcsü megfordult, sürgősen el akarta készíteni a gyógyszert faszénből, amely felszívja Jelme testében a mérget. Dzsingiszen nem sokat segít, de azért neki is készít egy adagot. Az embergyűrű utat nyitott előtte. Ekkor vette észre, hogy Temüge igyekszik felé. Rosszindulat villant Kökcsü szemében.

- Későn érkeztél ahhoz, hogy segíts a kánnak - mondta halkan, amikor Temüge odaért hozzá. - A testvéreid megölték az orgyilkost, Jelme és én megmentettük a kánt.

- Orgyilkos? - kiáltotta Temüge. Körülnézett a kétségbeesett, rettegő arcokon. Tekintete rátalált a földön elterült, fekete alakra, és nagyot nyelt az iszonyattól.

- Vannak dolgok, amelyeket a régi módon kell elintézni - mondta Kökcsü. - Nem számíthattak rá, hogy fölkerülnek valamelyik listádra.

Temüge úgy reagált a gúnyra, mintha a sámán arcul ütötte volna.

- Te merészelsz ilyet mondani nekem? - kérdezte. Kökcsü vállat vont és elment. Nem tudta megállni, hogy ezt a tüskét bele ne nyomja, noha tudta, meg fogja bánni. Ezen az éjszakán a halál járt a táborban, és Kökcsü elemében volt.

A tömeg egyre nőtt, a későn érkezők előbbre nyomakodtak, hogy híreket halljanak. Fáklyákat gyújtottak, a tábor várta a hajnalt. Az orgyilkos hullája törött csontokkal hevert a földön. Rettegve bámulták, nem akartak túl közel menni hozzá.

- Kökcsü visszatért két tálkával, amelyekben sűrű massza feketéllett. Az emberek leginkább egy jakcsordára emlékeztették, amelyet most akarnak levágni. Szerencsétlenül bámulnak sötét szemükkel, és nem értenek semmit. Arszlán hátrahajtotta a fia fejét, kinyitotta a száját, hogy Kökcsü beleönthesse a szájába a keserűiét. Jelme köhögött, fuldoklott, feketét köpött az apja arcába. Valamennyire magához tért az alatt az idő alatt, amíg a sámán megőrölte a faszenet. Kökcsü nem akart többet foglalkozni vele. Arszlán kezébe nyomta a félig tele tálat, és ment tovább a másikkal. Dzsingisz nem halhat meg, itt, Jencsing árnyékában semmi esetre sem. Vacogott a rémülettől, ha a jövőre gondolt, de visszaparancsolta a félelmét, mikor belépett a kis jurtába, lehajtva

fejét a szemöldökfa alatt. A magabiztosság hozzátartozik a szakmájához. Nem vehetik észre, hogy reszket.

*

Közeledett a hajnal, Kaszar és Kacsun kilépett a jurtából. Ügyet sem vetettek a rájuk szögeződő tekintetekre. Kaszar kihúzta a kardját a hulla melléből, belerúgott a félrecsuklott fejbe, majd a hüvelybe lökte a pengét.

- A kán él? - kérdezte valaki.

Kaszar fáradtan nézett rájuk, nem tudta, ki beszél.

- El - mondta. Suttogva adták tovább a szót.

Kacsun fölvette elejtett kardját. Felkapta a fejét a hangra. A testvérének nem tudott segíteni a jurtában, talán ezért haragította meg a bámészkodók látványa.

- Ellenségeink talán alusznak, miközben mi itt ácsorgunk?

- förmedt rájuk. - Dehogy alusznak! Menjetek haza a jurtátokba, és várjátok ott a híreket! - Vad tekintetétől a harcosok fordultak meg elsőnek, és átnyomakodtak az asszonyok meg a gyerekek között. Azok is szállingózni kezdtek, vissza-visszabámulva elmenőben.

Kacsun úgy állt Kaszar mellett, mintha a jurtát őriznék, amelyben Dzsingisz fekszik. Eljött Csakahaj is, a második feleség, az arca fehér álarc volt a félelemtől. Minden férfi Börtét nézte, hogy mit fog tenni, de ő csak biccentett a hsziahsziai nőnek, tudomásul véve a jelenlétét. Kacsun hallotta a beálló csöndben, hogy Kökcsü dünnyögő hangon kántál a jurtában. Egy darabig nem akaródzott visszamennie a zsúfolt jurta bűzébe, azokhoz, akik szerették a bátyját. Egyedül akart lenni a bánatával. Mélyen beszívta a hideg levegőt, hogy kitisztítsa a fejét.

- Ennél többet nem tehetünk - mondta. - A hajnal már nincs messze, és vannak dolgok, amelyeket meg kell beszélnünk. Gyere, Kaszar, járjunk egy kicsit.

Kaszar követte. Sokáig tartott, míg kijutottak a táborból. A fagyott fű ropogott a talpuk alatt.

- Mi az? Mit akarsz? - kérdezte végül Kaszar, és megfogta testvére karját.

Kacsun felé fordult. Arca elsötétedett a dühtől.

- Ma éjjel kudarcot vallottunk. Nem tudtuk megőrizni a tábor biztonságát. Gondolnom kellett volna rá, hogy a császár orgyilkosokat küld. Több őrt kellett volna állítanom, hogy figyeljék a falakat.

Kaszar túl fáradt volt ahhoz, hogy vitatkozzék.

- Ezen most már nem tudsz változtatni - mondta. - Ahogy téged ismerlek, ez nem fog megtörténni még egyszer.

- Egyetlen alkalom is elég - vágott vissza Kacsun. - Mi lesz, ha Dzsingisz meghal?

Kaszar a fejét csóválta. Nem akart erre gondolni. Kacsun megmarkolta a vállát, mintha meg akarná rázni.

- Nem tudom! - szólt Kaszar. - Ha meghal, akkor haza kell mennünk a Khenti-hegységbe, ki kell tennünk a keselyűknek és a sólymoknak. Kán. Mit vársz, mit mondjak?

Kacsun keze lehullott a bátyja válláról.

- Ha így cselekszünk, a császár azt mondja majd, hogy hatalmas győzelmet aratott fölöttünk. - Inkább magának beszélt, Kaszar nem szakította félre. Képtelen volt elképzelni egy olyan jövőt, amiből hiányzik Dzsingisz.

- A császár látná, hogy a hadseregünk visszavonul - folytatta komoran Kacsun. - Egy éven belül minden kínai város tudná, hogy visszavonultunk.

Kaszar még mindig nem mondott semmit.

- Hát nem érted? - folytatta Kacsun. - Mindent elveszíthetünk.

- Visszatérhetünk - felelte ásítva Kaszar. Egyáltalán aludt valamit? Nem biztos.

Kacsun felhorkant.

- Két éven belül ők fognak megtámadni minket. A császár látta, mire vagyunk képesek, és ugyanazt a hibát nem fogja még egyszer elkövetni. Csak egy lehetőségünk van, Kaszar. Azt nem teheted, hogy megsebesítesz egy medvét, azután elfutsz. Üldözőbe vesz.

- Dzsingisz életben marad - mondta makacsul Kaszar. - Túl erős ahhoz, hogy meghaljon.

- Nyisd már ki a szemed, testvérem! - felelte Kacsun. - Dzsingisz éppúgy meghalhat, mint bárki más. Ha így lesz, akkor ki vezeti a törzseket? Vagy csak nézzük, ahogy széthullnak? Milyen könnyű dolga lesz a csin hadseregnek, ha vadászni kezd ránk!

Kaszar a pirkadat első, rózsaszín fényeit figyelte Jencsing mögött a távolban. Örült neki, mert úgy rémlett, ennek az éjszakának sose lesz vége. Kacsunnak igaza volt. Ha Dzsingisz meghal, az új nemzet szétesik. A régi kánok visszaszerzik a hatalmukat a marakodó törzsek fölött. Megrázta a fejét, hogy kitisztuljon.

- Értem, mit akarsz mondani - felelte. - Nem vagyok én bolond. Azt akarod, hogy fogadjalak el kánnak.

Kacsun mozdulatlanná merevedett. Nincs más út, de ha Kaszar nem értette meg, akkor öldöklést hoz a hajnal a maradni és távozni akaró törzsek között. Dzsingisz egyben tartotta őket. A gyengeség első jelére a kánok megérzik a szabadság ízét, és harcolni fognak, hogy visszanyerjék szabadságukat.

Mélyen beszívta a levegőt, nyugodtan beszélt:

- Igen, bátyám. Ha Dzsingisz ma meghal, a törzseknek szükségük lesz rá, hogy erős kezet érezzenek a nyakukon.

- Idősebb vagyok nálad - mondta halkan Kaszar. - Sok harcosnak parancsolok.

- Nem vagy alkalmas a nemzet vezetésére. Te is tudod - Kacsun szíve vadul vert, ahogy igyekezett megértetni magát Kaszarral. - Ha azt gondolod, hogy mégis, akkor fölesküszöm rád. A tábornokok követik a példámat, és a kánok velük tartanak. Emiatt nem fogok harcolni veled, Kaszar, amikor ilyen sok forog kockán.

Kaszar dörgölte fáradt szemét, és töprengett. Tudta, mibe került Kacsunnak ez a kijelentés. Részegítő gondolat volt, hogy a törzseket vezetheti, álmodni se mert ilyesmiről. Csábította a lehetősség. Viszont ő nem képes előre meglátni azokat a veszélyeket, amelyek a törékeny nemzetre leselkednek. Ez örökös szorongást jelentene. A tábornokok hozzá jönnek majd, és elvárják, hogy megoldja a gondjaikat, átlássa a nehézségeket, amire ők nem képesek. Haditerveket kell készítenie, az ő szaván múlik a győzelem vagy vereség.

Büszkesége viaskodott a tudattal, hogy öccse hivatottabb vezető. Nem kételkedett benne, hogy Kacsun teljes erejéből támogatja, ha ő lesz a kán. Uralkodhat, senki sem fog tudni erről a beszélgetésről. Dzsingiszhez hasonlóan népének atyja lesz. Ő lesz a felelős azért, hogy életben maradjanak, miközben egy ősi birodalom az elpusztításukra tör.

Behunyta a szemét, elengedte az izzó látomásokat.

- Ha Dzsingisz meghalna, esküt teszek neked, öcsém. Te leszel a kán.

Kacsun felsóhajtott, megkönnyebbült. Népük jövője függ attól, hogy Kaszar megbízik-e benne.

- Ha meghal, minden csin várost tűzzel pusztítok el, és Jencsinggel kezdem a sort - mondta. Bámulták a komor városfalakat, és egyek voltak a bosszúvágyban.

*

Csi Csöng az íjászok egyik emelvényén állt, magasan a síkság és a mongol tábor fölött. Hideg szél fújt, a keze megdermedt a korláton. Órák óta figyelte a törzseket, hogy sikerrel járt-e orgyilkosa.

Kevéssel ezelőtt elnyerte jutalmát az őrködés. Fénypontok gyúltak a jurták között. Csi Csöng ujjpercei belefehéredtek, olyan keményen markolta a korlátot, miközben a távolba mered. Sötét árnyak futottak át a fényfoltokon. Csi Csöng reménye feltámadt, ahogy elképzelte az elharapózó vakrémületet.

- Halj meg! - suttogta az őrtorony magányában.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET

Dzsingisz kinyitotta véreres szemét, és meglátta a két feleségét és az anyját. Ijesztően gyenge volt, a torka lüktetett. Fölemelte a kezét, de Csakahaj elkapta a csuklóját, mielőtt a kötéshez ért volna. A gondolatai lomhán másztak, az asszonyra bámult, és igyekezett visszaemlékezni, hogy mi történt. A jurta előtt állt, a harcosok futkostak körülötte. Éjszaka történt, a jurtában még mindig sötét volt, egyetlen kis lámpa küzdött a homállyal. Vajon mennyi idő telt el? Lassan, zavarodottan pislogott. Börte arca sápadt volt, tekintete merő aggodalom, a szeme alatt karikák sötétlettek, de azért rámosolygott a férjére.

- Miért... fekszem itt? - kérdezte a kán. A hangja rekedtes volt, minden szót nagy erőfeszítéssel mondott ki.

- Megmérgeztek - felelte Höelün. - Egy csin gyilkos beléd vágott, de Jelme kiszívta a mocskot. Megmentette az életedet.

- Kökcsüt nem említette. A kántálását elviselte, de nem tűrte meg a jurtában, ahova mást sem engedett be. Nem akarta, hogy így emlékezzenek a

fiára, mert az aláásná a tekintélyét. Mint az egyik kán felesége, és egy másiknak az anyja, Höelün éppen eleget tudott az emberi természetről.

Dzsingisz hatalmas erőfeszítéssel felkönyökölt. A fájdalom, mintha pontosan erre a pillanatra várt volna, lecsapott a koponyájára.

- Vödröt - nyögte és előrehajolt. Höelün épp csak odatolhatta a bőrvödröt, és már zúdult is ki fájdalmasan görcsök} gyomrából a fekete lé. A fejfájás ettől szinte elviselhetetlenné fokozódott, mégsem tudta abbahagyni, még akkor sem, amikor már semmi sem jött ki belőle. Végül hátrahanyatlott az ágyon, és eltakarta a szemét, mert még a gyenge lámpafényt sem bírta elviselni.

- Idd ezt meg, fiam - mondta Höelün. - Még gyenge vagy a sebtől.

Dzsingisz a tálkára pillantott, amelyet anyja a szája elé tartott. Savanyúnak érezte a vérrel kevert tejet. Kétszer kortyolt, azután eltolta az anyja kezét. Úgy érezte, mintha homok ment volna a szemébe, a szíve súlyosan vert, de a gondolatai végre tisztulni kezdtek.

- Segítsetek, hogy felkeljek és felöltözzek. Nem fekhetek itt, ha semmiről nem tudok.

Bosszúságára Börte visszanyomta az ágyba, amikor megpróbált föltápászkodni. Nem volt benne annyi erő, hogy ellökje az asszonyt. Ne hívja be valamelyik testvérét? Kínos érzés volt ez a tehetetlenség. Kacsun bizonyára nem veszi semmibe a parancsait.

- Nem emlékszem semmire - mondta rekedten. - Elkapták azt az embert, aki ezt tette?

Az asszonyok összenéztek. Az anyja válaszolt:

- Halott. Két napja történt, fiam. Két napig birkóztál a halállal - Beszéd közben könnyes lett a szeme. Dzsingisz értetlenül nézett rá, majd iszonyú düh fogta el. Makkegészséges volt, azután minden átmenet nélkül ilyen állapotban ébred. Valaki megsebezte. Ez az orgyilkos, akit emlegetnek. Füstként gomolygott benne a düh. Ismét föl akart kelni.

- Kacsun! - szólította meg öccsét, de a kiáltásból sóhaj lett.

Az asszonyok szorgoskodtak, hideg vízbe mártott rongyot tettek a homlokára, amikor visszahanyatlott az ágyra. Nem emlékezett, hogy valaha is egy jurtában látta volna a két feleségét. Kínos gondolat. Kibeszélhetik. Neki másra van szüksége...

Szempillantás alatt elaludt. A három asszony megnyugodott. Két nap alatt harmadszor ébredt föl így, és minden alkalommal ugyanazt kérdezte. Örültek,

amiért nem emlékezik, hogyan segítették vödörbe vizelni, hogyan cseréltek alatta lepedőt, amikor fekete sárral távozott belőle a méreg. Talán a szénpor tette, amit Kökcsü hozott, de még a vizelete is olyan sötét volt, amilyet még sose láttak az asszonyok. Kínos pillanat volt, amikor a vödör megtelt. Sem Börte, sem Csakahaj nem mozdult, csak egymást biztatták a tekintetükkel. Az egyik egy király lánya volt, a másik Dzsingisz első felesége. Egyik sem akart engedni. Végül Höelün vitte ki a vödröt, de előbb megsemmisítő pillantást vetett a két menyére.

- Ez alkalommal kicsit erősebbnek tűnt - mondta Csakahaj.

- A szeme tisztább volt.

Höelün bólintott, tenyerével megtörölte az arcát. Mindnyájan kimerültek, de a jurtát csak azért hagyták el, hogy kivigyék a szennyet, vagy vérrel kevert tejet hozzanak.

- Túl fogja élni. Es azok, akik megtámadtak minket, nagyon meg fogják bánni. A fiam tud irgalmas lenni, de ezt nem fogja megbocsátani. Jobb lett volna nekik nem megszületni.

*

A kém sietett a sötétben. A hold felhők mögé bújt, így kevés ideje maradt, Simán beférkőzött a sok ezer csin közé. Ahogy remélte, senki sem tudta, hogy ki jött Paotouból, Linhéből vagy akárhonnan. Kiadhatta magát bármelyik város polgárának. Csak néhány mongol tiszt vállalkozott rá, hogy a városlakókból harcost faragjon, amit ők sem tekintettek valami nagy dicsőségnek. Könnyű volt odacsapódni egy csoporthoz, és szolgálatra jelentkezni. A mongol tiszt alig nézett rá, amikor adott neki egy íjat és elküldte a többi íjászhoz.

Nyugtalankodott, mikor meglátta a kézből kézbe járó fajelvényeket, mert ez azt bizonyította, hogy létezik valamiféle ellenőrzés. Csin ezredbe aligha lehetne beállni így, de még közeledni sem lehetne a lebukás veszélye nélkül. A csin katonák tisztában voltak vele, milyen veszélyes, ha kémek férkőznek közéjük, és technikákat dolgoztak ki, hogy megakadályozzák az effele kísérleteket.

A kém elvigyorodott. Itt nem volt sem jelszó, sem titkosírásjel. Az egyetlen nehézség abból adódott, hogy kénytelen volt ugyanolyan tudatlanságot mutatni, mint a többiek. Az első napon hibát követett el, amikor egyenesen a

céltábla közepébe talált. Akkor még fogalma sem volt, milyen használhatatlan csin parasztokkal van dolga. Utána egy se ért el az övéhez fogható találatot. A kém elrejtette a félelmét, amikor a mongol tiszt odament hozzá, és mutogatással megkérte, lőne még egyet. Gondosan vigyázott rá, hogy eléggé mellé találjon. A harcos rögtön elveszítette érdeklődését. Nem is nagyon leplezte, mennyire alkalmatlannak tartja őket.

Noha valamennyi őrszem morgott, amiért a legsötétebb éjszakában is őrködni kell, ám amikor híre ment az orgyilkos kísérletnek, érzékelni lehetett a hatását a táborban. A mongol tisztek ragaszkodtak hozzá, hogy még azon a részen is megerősítsék az őrséget, ahol a kínai újoncok laktak, nehogy még egy kísérletre sor kerülhessen. A kém önként jelentkezett az éjféltől hajnalig tartó szolgálatra. így egyedül lehetett a tábor szélén. Még így is kockázatos volt elhagyni az őrhelyét, de beszélnie kellett a főnökével, különben minden erőfeszítése hiábavalóvá lesz. Azt mondták, gyűjtsön adatokat bármiről. Az már a főnökei dolga, hogy mit kezdenek értesüléseivel.

Mezítláb futott a sötétben, elhessegetve a gondolatot, hogy egy tiszt ellenőrizheti az őröket. A sorsnak nem parancsolhat, és biztosan meghallja a riasztást, ha rájönnek, hogy meglépett. Volt egy jelszava, amelyet a városfal alá érve kellett hangosan kimondani, s társai pár pillanat múlva ledobnak neki egy kötelet, s újra biztonságban érzi magát.

Jobbra megmozdult valami. A földre vetődött, visszafojtotta a lélegzetét, mozdulatlanná merevedett. A kán elleni merénylet óta minden éjjel felváltva lovagoltak ki a felderítők, és éberebbek voltak, mint valaha. Reménytelen dolog volt a sötét várost ellenőrizni, de sebesek és némák voltak. Ha elkapják, vége. Fektében azon töprengett, küldenek-e másik orgyilkost, ha a kán életben marad.

Akárki volt is a lovas, semmit nem látott. A kém hallotta, ahogy halkan csettint a lovának, de a hangok gyorsan elenyésztek. Futásnak eredt megint, fürgén, mint egy nyúl. Minden a sebességen múlott.

A városfalak feketék voltak a felhők alatt, a kém az emlékezetére hagyatkozva kereste a megfelelő helyet. Tíz őrtornyot számolt meg a déli saroktól, azután odarohant a vizes árokhoz. Lehasalt, tapogatózott. Elmosolyodott, amikor megérezte az odakészített nádcsónak érdességét. Nem merte bevizezni a ruháját, óvatosan beletérdelt a csónakba, néhány

evezőcsapással keresztülsiklott a csatornán. A sötétben tapogatózva kilépett a csónakból, a vizes kötelet egy kóré csavarta. Az apró jármű nem oldódhat el.

Az árok nem ért a falig. Penésztől nyirkos, csúszós és széles kőjárda választotta el tőle. A kém látta, amikor a nyári napokon a nemesek lóversenyt rendeztek rajta, és hatalmas összegeket tettek föl a győztesre. Gyorsan keresztülvágott a kövön, megérintette szülővárosának falát, biztonságot nyert tőle.

A feje fölött tíz-egynéhány ember guggolt néma csöndben a mellvéd mögött. Nem fognak beszélni, de megértik őt. Erre a néhány percre semmivé foszlott a feszültség, amelyben mostanáig élt.

A keze végigsiklott a földön, kavicsot keresett. A magasban felhők futottak az égen. Megnézte, merre jár a hold. Ellenőrizhetik az őrséget, neki addig el kell jönnie a falaktól. Megkocogtatta a követ, a hang messzire szállt a néma éjszakában. Előbb hallotta, mint látta a súrlódó kötelet. Mászni kezdett, és gyorsan haladt, mert felülről is húzták.

Pár perc múlva ott állt Jencsing falának mellvédjén. Az íjászok föltekerték a kötelet, hogy majd ismét ledobják. Még egy ember állt mellettük. A kém meghajolt előtte.

- Beszélj - mondta az, és kinézett a mongol táborra.

- A kán megsebesült. Nem mehetek túl közel, de még él. A tábor tele van pletykával, senki sem tudja, ki veszi át a vezetést, ha meghal.

- Az egyik testvére - felelte halkan a férfi. A kém elakadt. Vajon hányan jelentették már ezt?

- Talán, vagy pedig a törzsek szétszélednek régi kánjaik vezetésével. Es akkor eljön a támadás ideje.

Ura ingerülten felszisszent.

- Nem vagyok kíváncsi a következtetéseidre, csak arra, amit megtudtál. Ha lenne hadseregünk, gondolod, hogy a régens a falak között ülne?

- Bocsánat - mentegetőzött a kém. - Évekre elegendő tartalékuk van, amelyet a hadsereg raktáraiból zsákmányoltak a Juhung-hágónál. Egyesek ismét katapulttal próbálkoznának, de kevesen vannak, nincs befolyásuk.

- Mi van még? Mondj valamit, amit jelenthetek a régensnek - mondta a főnöke, és megmarkolta a vállát.

- Ha a kán meghal, visszavonulnak a hegyeik közé. Mindenki ezt mondja. Ha életben marad, akkor évekig fognak itt ülni.

Ura fojtottan káromkodott, szidta, mint a bokrot. A kém lesütött szemmel tűrte. Tudta, hogy nem hibázott. Az volt a feladata, hogy megbízhatóan jelentsen, azt pedig megtette.

- Találj valakit, akivel érintkezésbe léphetünk. ígérj aranyat, fenyegesd meg, mindegy. Találj valakit, aki ráveszi a kánt, hogy lebontsa a fekete sátrat. Amíg az ott áll, semmit nem tehetünk.

- Igenis, uram - felelte a kém. Főnöke elfordult, jelezve, hogy távozhat. A kötél lehullott a falról. Csaknem ugyanolyan gyorsan ereszkedett le, mint ahogy fölfelé haladt. Percek múlva kikötött a csónakkal, aztán könnyű lábbal futott a fűben vissza az őrhelyére. Valaki majd elsüllyeszti a csónakot, és a mongolok semmit sem fognak megtudni.

Nem volt könnyű a felhőket figyelni, ugyanakkor a terepet is szemmel tartani. A kém jól végezte a munkáját, különben nem őt választották volna. Mikor a hold áttört a felhőkön, és bevilágította a síkságot, hasra vágódott, elrejtőzött az aljnövényzetben, de még mindig nem érte el a tábort. Az ezüst fényben végiggondolta, kik állnak közel a kánhoz. Kaszar vagy

Kacsun nem jó. Egyik tábornok sem. Leghőbb vágyuk romhalmazt látni Jencsing helyén. Talán Temüge? Ő legalább nem harcos. A kém nem nagyon ismerte a Kereskedelem Urát. A felhők ismét elsötétítették a tájat, a kém nyargalt, hogy elérje az őrök külső körét. Elfoglalta a helyét, mintha sosem távozott volna, fölkapta íját és kését, belelépett spárgaszandáljába. Hirtelen megmerevedett, amikor meghallotta, hogy valaki közeledik. Kihúzta magát, ahogy egy őrnek kell.

- Van valami jelentenivalód Ma Cin? - kérdezte Szübötej csin nyelven.

Hatalmas erővel elfojtotta zihálását, hogy válaszolni tudjon.

- Nem, tábornok úr. Csöndes éjszakánk van. - Hangtalanul, az orrán keresztül lélegzett, várva valamilyen jelre, amely arra utal, hogy távollétét fölfedezték.

Szübötej morgott valamit, és továbbment a következő őrkatonához. A magára maradt kém izzadni kezdett. A mongol azt a nevet mondta, amit ő használ. Gyanakodna? Nemigen. Az ifjú tábornok nyilván beszélt a tisztekkel, mielőtt elkezdte a körútját. A többiek áhítattal emlékeznek egy ilyen pillanatra, de a kém csak mosolygott a sötétben. Túl jól ismerte a hadseregeket, hogy bedőljön egy ilyen trükknek.

Állt az őrhelyén, vadul verő szíve lecsillapodott, és a parancson gondolkodott. Ez csak megadást jelenthet. Mi másért akarná a régens eltávolítani a fekete sátrat, ha nem azért, hogy Jencsing adót fizethessen? Mégis, ha a kán meghallja, tudni fogja, hogy közel állnak az összeomláshoz, és majd örvendezik, hogy vége lesz az ostromnak. A kém zsibbadt félelemmel csóválta a fejét. A hadsereg kiürítette a város raktárait, és minden az ellenség kezébe került a Juhung-hágónál. Jencsing úgyszólván az első pillanattól éhezett, és Csi Csöng kétségbeesettebb volt, mint bárki sejtette volna.

- Felülkerekedett a büszkesége. Azért választották ki erre a feladatra, mert ugyanolyan tehetséges volt, mint bármelyik orgyilkos vagy katona, de sokkal hasznosabb. Van ideje, felkutatja azt az embert, aki többre becsüli az aranyat a kánjánál. Mindig akad ilyen. Pár nap alatt megtudja, kik azok a sértődött kánok, akiknek a hatalmát letörte Dzsingisz. Talán akad köztük egy, aki belátja, mennyivel hasznosabb az adó a pusztításnál. Ismét eszébe jutott Temüge. Miért figyelmeztetik már megint erre az emberre az ösztönei? Bólintott a sötétben, és örült, hogy ügyességéhez méltó feladatot kapott, amelynek hatalmas a tétje.

*

Amikor Dzsingisz a harmadik napon ismét magához tért, Höelün éppen ennivalóért ment. Ugyanazokat a kérdéseket tette föl, de ez alkalommal nem feküdt vissza. A hólyagja annyira feszült, hogy fájt. Kidugta a lábát a takaró alól, keményen megvetette a földön, és megpróbált fölállni. Csakahaj és Börte a jurta tartóoszlopához támogatták, a cölöpre igazgatták az ujjait, hogy ne essen el. Úgy tették a vödröt, hogy beletaláljon, aztán visszahúzódtak.

Dzsingisz pislogva nézte feleségeit. Furcsa, hogy egymás mellett állnak.

- Végig akarjátok nézni? - kérdezte. Valamilyen érthetetlen okból mindkettő elmosolyodott. - Kifelé! - parancsolta. Alig bírta kivárni, hogy becsukják maguk mögött az ajtót. Az orrát fintorgatta, olyan ocsmány szaga volt a vizeletének, és a színe is különös volt.

- Kacsun! - kurjantotta hirtelen. - Hozzám! - Hallotta a boldog üvöltést, és elvigyorodott. Semmi kétség, a kánok azt lesték, meghal-e. Szorosan markolta az oszlopot, és töprengett, mivel ragadhatná vissza a leghatékonyabban a tábor vezetését. Sok dolog volt.

Az ajtó kivágódott. Kacsun berontott a tiltakozó sógornők között.

- Hallottam, hogy hívott - mondta Kacsun, és olyan gyengéden tolta félre őket, ahogy tudta. Elnémult, amikor meglátta, hogy bátyja végre feláll. Dzsingisz csak egy piszkos nadrágot viselt, és még sosem volt ilyen sápadt és vékony.

- Segítenél felöltözni Kacsun? - kérdezte. - A kezem túl gyenge, egyedül nem tudok.

Kacsun szeme könnybe lábadt. Dzsingisz hunyorogva nézte.

- Csak nem sírsz? - kérdezte döbbenten. - A szellemekre, csupa nőszemély vesz körül!

Kacsun fölnevetett, megtörölte a szemét, mielőtt Csakahaj, vagy7 Börte észrevehette volna.

- Jó állva látni téged, bátyám. Már csaknem feladtam a reményt.

Dzsingisz felhorkant. Még mindig gyenge volt, és nem bírta elengedni az oszlopot, mert szégyenszemre elesett volna,

- Küldj el valakit a páncélomért, és hozass valami ennivalót! A feleségeim majd halálra éheztettek.

Hallották, amint odakint egyre hangosabb ordítással adják szájról szájra a hírt. Fölkelt! Él! Olyan éljenzés támadt, hogy Jencsingig elhallatszott. Csi Csöng félbeszakította a minisztertanácsot.

- A tábornok szó közben dermedt meg, amikor meghallotta a zúgást. Hideg követ érzett a gyomrában.

*

Amikor Dzsingisz végre kilépett a jurtából, a törzsek összegyűltek, hogy megéljenezzék. íjukkal a páncéljukat csapkodták. Kacsun mellette állt, arra az esetre, ha megbotlana, ám Dzsingisz peckes léptekkel odament a nagy jurtát hordozó szekérhez, és a gyengeség legkisebb jele nélkül fölhágott a lépcsőn.

Ahogy átlépte a küszöböt, csaknem elesett, amikor akaratereje elengedte gyönge testét. Kacsun elment, hogy hívassa a tábornokokat, magára hagyta a bátyját, aki merev háttal ült a jurtában.

Amint a tábornokok helyet foglaltak, Kacsun látta, hogy Dzsingisz még mindig természetellenesen sápadt, és a hideg ellenére is verejték gyöngyözik a homlokán. Nyakán friss kötés volt, mintha gallért viselne. Noha az arca olyan

vékony volt, hogy kirajzolódtak a koponyacsontjai, lázasan égő szemmel üdvözölte a belépő főtiszteket.

Kaszar vigyorogva foglalta el a helyét Arszlán és Szübötej között. Jelme érkezett utolsónak, Dzsingisz intett neki, hogy lépjen közelebb. Attól tartott, a lába nem bírná el, ha fölállna, ám Jelme fél térdre ereszkedett előtte. Dzsingisz megmarkolta a vállát.

- Kacsun azt mondta, hogy szenvedtél attól a méregtől, amely bennem volt - mondta.

Jelme a fejét rázta.

- Semmiség volt az egész - felelte.

Dzsingisz ezen nem mosolygott úgy, mint Kaszar.

- Te és én osztozunk ezen a véren - folytatta. - Ez éppen annyira a testvéremmé tesz, mint Kaszart, Kacsunt vagy Temügét.

Jelme nem válaszolt. A vállára tett kéz reszketett, kánjának izzó szeme mélyen besüppedt a koponyájába. De mégis élt.

- Tiéd a nyájaim egyötöde, száz vég selyem, egy tucat finom íj és kard. A törzsek tisztelni fogják a neved azért, amit értem tettél.

Jelme lehajtotta a fejét. Érezte apjának büszke tekintetét. Dzsingisz visszahúzta a kezét, és körülnézett a férfiakon, akik összegyűltek a hívására.

- Ha meghalok, ki vezette volna a törzseket? - Tekintetek fordultak Kacsun felé. Öccse bólintott. Dzsingisz elmosolyodott. Hány beszélgetést hagyhatott ki, amíg mély álmát aludta? Ő azt gondolta, Kaszar lesz, ám nagyobbik öccsének tiszta szemében nyoma sem volt megalázottságnak. Kacsun okosan intézte,

- Bolondok voltunk, hogy ilyen esetre nem készítettünk tervet - mondta. - Vegyük ezt figyelmeztetésnek. Bármelyikünk meghalhat, és ha ez történik, a csinek megérzik a gyengeségünket, és lecsapnak. Mindegyikőtök megnevez egy embert, akit megbízható utódjának tekint. Ő is ezt teszi. Parancsláncolatot hoztok létre a legutolsó katonáig, így mindenki tudni fogja, hogy nem marad vezető nélkül, akárhányan halnak is meg körülötte. Még egyszer nem érnek készületlenül.

Elhallgatott, amíg a gyengeség hulláma átcsapott rajta. A tanácsot rövidre kell fogni.

- Ami engem illet, elfogadom a döntéseteket, és Kacsunt nevezem ki utódommá, amíg a fiaim meg nem nőnek. Őt Kaszar követi. Ha mind elesünk, Jelme uralkodjon a törzseken, és vágjon vissza a nevemben.

Akiket említett, sorra meghajtották a fejüket. Elfogadták az új rendet, megnyugvást találtak benne. Dzsingisz nem tudhatta, milyen közel jártak a zűrzavarhoz, amikor ő sebesülten feküdt. Minden régi kán maga köré gyűjtötte az embereit, a régebbi kötés felülírta a tumenek összetartozását, és a tábornokok tekintélyét. A gyilkos egyetlen vágással visszalökte őket a vérségi kötelékbe.

Dzsingisz a sebe ellenére sem vesztette el a tisztánlátását. Megnevezhetett volna legalább ötven embert, akik örültek volna a halálával bekövetkező szabadságnak. Nem beszélt a jövőről, mert tudta, hogy először át kell szerveznie a hadsereget, amely legyőzte a csin városokat. Különben széthullnak, és eltűnnek a föld színéről.

- Kacsun és én már többször beszéltünk róla, hogy szétküldünk titeket. Korábban nem szívesen tettem volna, de most szét kell választanunk a törzseket. Némelyek megfeledkeztek az esküről, amit nekem és tábornokaiknak tettek. Emlékeztetni kell őket erre. - Végignézett tábornokai arcán. Egyik sem gyenge, de még mindig szükségük van az ő vezetésére, hogy tekintélyt adjon nekik. Kacsun talán egyben tudta volna tartani őket a halála után, bár ebben sem lehetett biztos.

- Mihelyt távoztok innen, állítsátok fel a tumeneket a síkságon a falakkal szemben. Hadd lássák az erőnket, azután a távozásotokkal azt is, mennyire megvetjük őket. Féljenek csak, hogy mire képes ez a sokaság, ha beveszi a városaikat. - Szübötejhez fordult, látta a szemében égőizgalmat.

- Te Dzsocsit viszed magaddal, Szübötej. Tisztel téged. - Egy pillanatig gondolkodott. - Nem akarom, hogy úgy kezeld, mint a kán fiát. Feleselő, pimasz fiú, ezt ki kell verni belőle. Bátran fegyelmezd csak meg a nevemben.

- Ahogy akarod, nagyuram - felelte Szübötej.

- Merre mész? - kérdezte a kán.

Szübötej nem habozott. Sokszor gondolkodott már a válaszon a Juhung-hágónál vívott csata óta.

- Északnak, nagyuram. El egykori régi törzsem, az urjankajok vadászterülete mellett, azután még tovább.

- Rendben van. Kacsun?

- Én itt maradok bátyám. Látni akarom, amikor elesik a város - felelte Kacsun.

Dzsingisz elmosolyodott öccsének sötét arca láttán.

- Örömmel hallom. Jelme?

- Keletre mennék, nagyuram - válaszolta Jelme. - Még sosem láttam a tengert, és semmit sem tudunk azokról a földekről.

Dzsingisz sóhajtott. Ő is fűtengerben született. Csábította a gondolat. De először megtöri Jencsinget.

- Vidd magaddal Csagatáj fiamat, Jelme! Derék gyerek, akiből kán is lehet, ha megnő. - A tábornok ünnepélyesen bólintott. Még mindig meg volt illetődve a kán bőkezűségétől. Egy napja még rettegve várták, mi történik, ha a törzsek megtudják, hogy Dzsingisz halott. Az, hogy ismét parancsokat osztogat, visszaadta az önbizalmukat. A törzsek azt suttogták, hogy Dzsingiszt szeretik a szellemek. Jelme rettentő büszke volt, és boldogan vigyorgott, hiába tudta, hogy ilyenkor is hideg arcot kell mutatni.

- Arszlán, te legyél itt velem, amikor a várost annyira kiéheztetjük, hogy megadja magát - folytatta Dzsingisz. - Utána talán fölszedelőzködhetünk, s lassan hazamehetünk a pusztába, és néhány évet ellovagolgathatunk csendes békességben.

Kaszar csettintett.

- Ez egy beteg ember beszéde, bátyám. Majd ha jól leszel, rögtön utánam akarsz jönni délre, a csin városokhoz, amelyek érett gyümölcsként hullnak az ölünkbe. Emlékszel Ven Csao nagykövetre? Én délre indulok Kajfeng felé. Szeretném látni az arcát, amikor ismét találkozunk.

- Akkor hát legyen dél, Kaszar. Ögödej fiam még alig tízéves, de többet tanulhat tőled, mintha itt bámulná a falakat. Velem csak a kis Toluj marad. Úgyis imádja a buddhista szerzetest, akit Temügével hoztatok.

- Akkor hát magammal viszem Ho Szát is - felelte Kaszar. - Őszintén szólva magammal vinném Temügét is olyan helyre, ahol nem csinálhat több galibát.

Dzsingisz megfontolta az ajánlatot. Egyáltalán nem volt olyan süket az öccsével kapcsolatos panaszokra, mint ahogy mutatta.

- Nem. Hasznát veszem itten. Ő áll közöttem és a bolondok ezer kérdése között. Ez is valamit. - Kaszar erre csak horkantott. Dzsingisz elgondolkodva folytatta, új eszméket ízlelgetve, mintha a betegség felszabadította volna az elméjét.

- Temüge azt akarja, hogy küldjék kis csoportokat más országok megismerésére. Talán igaza van, a hírek, amelyeket ezek hozhatnak, hasznosak lehetnek. Legalább elviselhetővé teszik az unalmat, amíg itt várjuk, hogy megadja magát ez az átkozott város. - Bólogatott. - Kiválasztom az embereket, ők is mennek veletek együtt. Minden irányban szétszóródunk. - Elhagyta az ereje, váratlanul megszédült.

- Most pedig távozzatok, Kacsun kivételével. Állítsátok föl a tumeneket, a katonák vegyenek búcsút a feleségeiktől és ágyasaiktól. Biztonságban lesznek, ha velem maradnak, kivéve, ha nagyon csinosak.

Sápadtan mosolygott, miközben tábornokai fölálltak. Örült, mert sokkal magabiztosabbak voltak, mint mikor jöttek. Amikor már csak Kacsun maradt a jurtában, Dzsingiszről lehullott a lelkesedés, és hirtelen öregebbnek látszott.

- Pihennem kell, Kacsun, de nem akarok visszatérni abba a jurtába, amely bűzlik a betegségtől. Állítanál egy őrt az itteni ajtóhoz, hogy itt ehessek és alhassak?

- Úgy lesz, bátyám. Ne küldjem ide Börtét, hogy levetkőztessen és megetessen? Ő már mindent látott, mindent megtapasztalt.

Dzsingisz megvonta a vállát.

- Jobb, ha mindkét feleségemet küldöd - mondta gyönge hangon. - Ha békét kötöttek is, nem tart sokáig, ha az egyikkel kivételezek. - A szeme máris üvegesedni kezdett. Ez a rövid tanácskozás is annyi erőt vett ki belőle, hogy csaknem teljesen kimerült. Keze reszketett a térdén. Kacsun megfordult, hogy távozzék.

- Mivel vetted rá Kaszart, hogy behódoljon? - dörmögte Dzsingisz a háta mögött.

- Azt mondtam neki, hogy legyen ő a kán - felelte Kacsun. - Azt hiszem, ettől megrémült.

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET

Még hat napba telt, amíg a tábornokok összegyűjtötték embereiket a tízezres alakulatokba, hogy ellovagoljanak. Alapjában véve minden tumen a mindenki által ismert portyázó csapat volt, csak hatalmas méretben. De az ilyen létszám már szervezettséget követelt. Temüge és nyomorékjai szorgalmasan állították össze a készletek, a remonda lovak és fegyverek listáit. A tisztek most az

egyszer nem morogtak, amiért beavatkoztak az ügyeikbe. Olyan földek vártak rájuk, amelyeket még senki sem látott, A harcosok mohó kíváncsisággal nézegettek abba az irányba, amelyet tábornokuk kiválasztott.

Akik hátra maradtak, kevésbé voltak lelkesek, Dzsingisz az öccsére bízta a rend fenntartását, amíg ő össze nem szedi magát. Meglepően sikeresnek bizonyult az a taktika, hogy öccse a nagy jurta felé pillantott, és a veszekedők máris elhallgattak. Senki sem akarta megzavarni Dzsingiszt, amikor az erejét szeretné visszanyerni. A puszta tény, hogy életben maradt, rögtön letörte a táborban maradt régi kánok növésnek indult hatalmát. A woyelák apja még így is követelte, hogy láthassa Dzsingiszt, mit sem törődve a következményekkel. Kacsun meglátogatta a jurtájában, és attól fogva a woyelák kánja egy szót sem szólt többé senkihez. A fiai délnek fognak lovagolni Kaszarral, ő pedig egyedül marad a szolgáival, akik majd mindennap feltámogatják.

Előző éjjel havazott, de a reggel ragyogott, és az ég szemfájdítóan kéklett Jencsing fölött. A fagyott síkságon hatalmas négyszögekbe sorakozott harcosok várták, hogy felpattanhassanak a havas füvet legelgető lovak nyergébe. A tisztek szorgalmasan ellenőrizték a sorokat és a felszerelést, noha aligha akadt olyan hanyag ember, aki bármit otthonhagyott volna, amikor az életük múlik a fölszerelésen. Sokan nevettek és tréfálkoztak. Egész életükben vándoroltak, nekik természetellenes volt ez a hosszú rost okolás Jencsingnél. Most kevésbé félelmes városokkal lesz dolguk. Minden tumen tucatnyi társzekéren vitte a katapultokat és a kezelő személyzetet. A szekerek persze lassúk, de mindenki emlékezett még Jincsuanra a Hsziahszia Birodalomban. Most nem kell a falak előtt üvöltözniük. Bedöntik a városkapukat, és a magasból lehajigálják a kiskirályokat. Derűs kilátás volt, nyári ünnepséghez illett a hangulat.

Temüge utoljára egy-egy fehér, vörös és fekete sátrat adott át minden tábornoknak, hogy belátásuk szerint használhassák. A harcosok még föllelkesedtek, amikor meglátták az összehajtott sátrak hosszú tekercseit. Ha más nem is, de a sátrak jól mutatták, hogy meg akarnak hódítani mindent, ami ellenáll. Az erejük jogosította fel őket.

A tumeneken kívül Dzsingisz összeállított tíz, egyenként húsz-húsz fős csoportot, akik új földeket kutatnak majd föl. Kezdetben portyázásra szánta őket, de Temüge rábeszélte, hogy adjon nekik néhány szekér aranyat és rablott kincset. Temüge minden csoport tisztjével beszélt, és megérttette velük, hogy feladatuk a megfigyelés, a tanulás vagy akár a megvesztegetés. Temüge

diplomatáknak hívta őket azzal a szóval, amelyet Ven Csaótól tanult sok éve. Mint sok más dologban, ebben is valami újat mutatott a törzseknek. Meglátta a diplomácia hasznát, még ha a többiek nem is tudták követni. Ezek a harcosok korántsem voltak olyan vidámak, mint azok, akik tudták, hogy városok meghódítása lesz a feladatuk.

Dzsingisz eltávolította a kötést a nyakáról. A sárga-fekete véraláfutás fölött vastag var húzódott. Mélyen beszívta a hideg levegőt, aztán köhögni kezdett, és a kezével takargatta a száját. Korántsem volt jól, de legszívesebben ő is a többiekkel lovagolt volna, akár azokkal is, akiknek csak beszélniük és kémkedniük kell portyázás helyett. Ingerülten nézett Jencsingre, amely varangyként kuporgott a síkságon. Nem kételkedett benne, hogy a csin császár ezekben a pillanatokban is a falakon van, figyeli az emberek és lovak különös mozgását. Kiköpött a város irányába. A katonáik elrejtőztek a Juhung-hágó mögött, most pedig a falak mögött rejtőznek. Vajon hány évszakot kell még itt töltenie? Gyilkos kedvében volt.

- Az emberek készen állnak - mondta Kacsun. Leszállt a lóról. - Temüge, hála a szellemeknek, nem tudott újabb dolgot kitalálni, amivel felbosszanthatta volna őket. Megfújod a kürtöt?

Dzsingisz az öccse nyakában lógó, fényezett szarukürtöt nézte, amelyet a felderít ők használtak. Megrázta a fejét.

- Előbb elbúcsúzom a fiaimtól - mondta. - Hozd ide hozzám őket. - A földön leterített nagy takaróra mutatott, amelyen egy palack fekete ajrag és négy kupa állt.

Kacsun meghajolt, és visszapattant a nyeregbe. Vágtába ugratta a lovat, és elszáguldott a várakozó négyszögek előtt. Messzire kellett lovagolnia, hogy összeszedje az unokaöccseit. Minden harcosnak két tartalék lova volt, amelyek hatalmas ménesbe álltak össze. A reggel hangos volt a horkantásuktól és nyihogásuktól.

Dzsingisz türelmesen várt, amíg Kacsun visszatért Dzsocsival, Csagatájjal és Ögödejjel, aztán félreállt, a fiúk pedig odamentek az apjukhoz. A szeme sarkából nézte, ahogy Dzsingisz keresztbe tett lábbal leül. A három fiú pedig vele szemben telepedett le a durva takaróra. Dzsingisz néma csöndben töltött a kupájukba a tüzes szeszből, ők pedig az előírás szerint vették át, azaz a bal tenyerükkel fogva a jobb könyöküket, jelezve, hogy nincs náluk fegyver.

Dzsingisz nem talált semmi kivetni valót a viselkedésükben, amikor végignézett rajtuk. Dzsocsi új páncélt viselt, amely kissé nagy volt rá. Csagatáj még mindig abban volt, amit az apja csináltatott neki. Csak Ögödej hordta a hagyományos bélelt deelt, mert tízévesen még túl kicsiny volt a felnőtt páncélhoz, noha ugyancsak sokat zsákmányoltak a Juhung-hágónál. A kisfiú gyanakodva sandított az ajragos kupára, de kifürkészhetetlen arccal együtt ivott a többiekkel.

- Kisfarkasaim! - mondta mosolyogva Dzsingisz. - Mire ismét találkozunk, mind férfiak lesztek már. Beszéltetek az anyátokkal?

- Beszéltünk - felelte Dzsocsi. Dzsingisz rápillantott, és nem értette, miért olyan mérhetetlenül ellenséges a tekintete. Mivel érdemelte ki?

Ugyanolyan sötéten nézett vissza Dzsocsira, de valamennyiüknek mondta:

- Nem lesztek kánfiak a táborban. Ezt egyértelműen közöltem a tábornokaitokkal. A fiaimnak nem jár különleges bánásmód. Ugyanúgy utaztok, mint népünk bármelyik harcosa, és amikor felszólítanak, hogy harcoljatok, akkor senki nem lesz, aki csak azért megmentene benneteket, mert azok vagytok, akik vagytok. Megértettétek?

Szavai mintha kiszívták volna belőlük a lelkesedést, a mosolyuk megfakult. Sorra bólintottak. Dzsocsi kiitta az utolsó cseppet, a kupát lerakta a takaróra.

- Ha tisztet csinálnak belőletek, az csakis azért lesz - folytatta Dzsingisz -, mert megmutattátok, hogy fürge az agyatok, gyakorlottságban és bátorságban lehagyjátok a többieket. Senki sem akarja, hogy bolond legyen a vezére, még akkor se, ha az a bolond az én fiam.

Elhallgatott, várta, hogy megemésszék a szavait. Csagatájhoz fordult:

- Mindazonáltal ti az én fiaim vagytok, és elvárom tőletek, hogy úgy viselkedjetek, mint az én véreim. A többi harcos a következő csatára vagy a legutóbbira gondol Ti a nemzetre, amelyet vezetni fogtok. Elvárom tőletek, hogy találjatok embereket, akikben megbízhattok, és kössétek magatokhoz őket. Azt várom el tőletek, hogy mindenkinél keményebben és kíméletlenebbül hajtsátok magatokat. Ha megijedtek, titkoljátok el. Senki nem fog tudni róla. Mindenki arra fog emlékezni, hogyan tartották magatokat.

Olyan sok mondanivalója volt. Jó, hogy még Dzsocsi is csüng minden szaván, de hát ki mondhatja meg nekik, hogyan kell uralkodni, ha nem az apjuk? Ez volt az utolsó kötelessége, mielőtt férfivá lennének.

- Ha elfáradtok, ne beszéljetek róla, így a többiek azt gondolják majd rólatok, hogy vasból vagytok. Más harcosoktól ne tűrjétek a gúnyt, még tréfából se. Ebből az emberek láthatják, hogy elég erőtök van szembeszállni velük. Mutassátok meg, hogy nem félemlítenek meg titeket, és ha ez azt jelenti, hogy verekedni kell, akkor verekedjetek.

- Mi van, ha egy tiszt gúnyol minket? - kérdezte halkan Dzsocsi.

Dzsingisz élesen nézett rá.

- Láttam embereket, akik egy mosollyal próbálták leszerelni az ilyet, vagy meghajtották a fejüket, esetleg még bohóckodtak is, hogy a többiek annál nagyobbat nevethessenek. Ha ilyet tesztek, sosem lehettek parancsnokok. Teljesítsétek a parancsokat, amelyeket kaptok, de a méltóságotokat mindig őrizzétek meg. - Egy pillanatig gondolkodott.

- Ettől a naptól nem vagytok többé gyermekek. Még te sem, Ögödej. Ha verekednetek kell, akkor lássatok neki, és intézzétek el gyorsan, még ha a barátotokról van is szó. Öljetek, ha kell, vagy kíméljétek - de vigyázzatok, senki se legyen az adósotok! Ez a legnagyobb ok a haragra. Minden harcosnak, aki rátok emeli az öklét, tudnia kell, hogy az életét kockáztatja, és o fog veszíteni. Ha nem tudtok elsőszörre győzni, akkor álljatok bosszút, még akkor is, ha ez az utolsó, amit megtehettek. Olyan emberekkel fogtok együtt utazni, akik csak a nagyobb erőt tisztelik. De még ennél is jobban tisztelik a sikert. Ezt ne feledjétek.

Kemény pillantása végigsöpört rajtuk. Ögödej megborzongott a szavakból áradó hidegtől. Dzsingisz nem mosolyodott el, mikor látta.

- Sosem engedhetitek magatoknak, hogy puhák legyetek, különben egy napon jön egy ember, aki mindent elvesz tőletek. Hallgassatok azokra, akik többet tudnak nálatok, a beszélgetésben tiétek legyen az utolsó szó, amíg el nem várják tőletek, hogy ti mutassátok meg a helyes utat. És vigyázzatok a gyenge emberekkel, akik a nevetek miatt folyamodnak hozzátok. Azokat válasszátok, akik olyan hűségesen követnek, mint a feleségek. Ha csak egyetlen tulajdonságom van, amely miatt az egész népen uralkodom, hát ez az. Meglátom a különbséget egy szájhős és a Szübötejhez, Jelméhez vagy Kaszarhoz hasonló emberek között.

Lenéző vigyor árnyéka jelent meg Dzsocsi arcán, mielőtt lesütötte a szemét. Dzsingisz nem volt hajlandó kimutatni a bosszúságát.

- Még valami, mielőtt útnak indultok. Óvatosan szórjátok szét a magvakokat. - Dzsocsi elvörösödött, Csagatáj eltátotta a száját. Egyedül Ögödej jött zavarba. Dzsingisz folytatta.

- Azok a fiúk, akik magukkal játszanak éjszaka, gyengék lesznek, testük vágyainak megszállottjai. Tartsátok távol a kezeteket, és ezt a vágyat is úgy kezeljétek, mint a többi gyengeséget. Az önmegtartóztatás erőssé tesz. Idővel lesznek feleségeitek és ágyasaitok.

A három gyerek zavart csöndben ült, ő pedig leoldotta a kardját. Nem tervelte ki előre, de helyesnek tűnt, és olyasmit akart tenni, amire emlékezhetnek.

- Vedd el, Csagatáj! - Belecsapta a hüvelyt a fia tenyerébe. Csagatáj majdnem elejtette boldogságában. Dzsingisz nézte, ahogy fölemeli a farkasfejes markolatot, hogy megvillanjon rajta a nap, azután lassan kihúzza a pengét, amelyet egész fiatal életében ott látott az apja kezében. A többiek szeme irigyen tapadt a fényes acélra.

- Az apám, Jiszügej, a haláláig viselte - mondta halkan Dzsingisz. - Az ő apja készíttette, amikor a Farkasok még minden más törzsnek ellenségei voltak. Életeket vett el, és egy nemzet születését látta. Úgy vigyázz, ne hozz rá szégyent.

Csagatáj megilletődötten lehajtotta a fejét.

- Nem fogok, nagyuram - felelte.

Dzsingisz nem nézett a sápadt Dzsocsira.

- Most menjetek. Amikor visszatértek a tábornokaitokhoz, megfúvom a kürtöt. Amikor ismét látjuk egymást, ti már felnőttek lesztek, és egyenlőként beszélhetünk egymással.

- Alig várom azt a napot - mondta hirtelen Dzsocsi. Dzsingisz ráemelte halvány szemének pillantását, de nem szólt. A fiúk egymáshoz sem szóltak, amikor ellovagoltak a rögös terepen, és nem néztek hátra.

Dzsingisz kettesben maradt Kacsunnal. Érezte, hogy öccse mereven nézi.

- Miért nem Dzsocsinak adtad azt a kardot? - kérdezte Kacsun.

- Egy tatár fattyúnak? - csattant föl Dzsingisz. - Valahányszor találkozunk, mindig az apja néz vissza rám a szeméből!

Kacsun a fejét csóválta, elszomorította, hogy Dzsingisz ebben az egy dologban ilyen vak, amikor minden másban messzire lát.

- Különös család vagyunk, bátyám - mondta. - Ha békén hagysz minket, gyengék és puhák leszünk. De ha meggyűlölteted magadat, elég erősek leszünk, hogy visszaüssünk. - Dzsingisz kérdőn nézett rá, Kacsun sóhajtott.

- Ha tényleg meg akartad gyengíteni Dzsocsit, akkor neki kellett volna odaadnod a kardot - mondta. - Most ellenségként gondol rád, és vassá keményíti magát, ahogy te is tetted. Ez volt a szándékod?

Dzsingisz döbbenten pislogott. Kacsun fájdalmas tisztasággal látta a helyzetet, de a bátyja nem válaszolt, nem találta a szavakat.

Kacsun a torkát köszörülte.

- Érdekes tanácsokat adtál nekik, bátyám - mondta - különösen, ami a magvak szétszórására vonatkozott. - Dzsingisz nem törődött vele, a távoli alakokat nézte, amelyek akkor csatlakoztak a harcosok négyszögeihez.

- Nem láttam, hogy Kaszarnak bármi baja lett volna belőle - jegyezte meg Kacsun. Dzsingisz nevetett. Nyújtotta a kezét Kacsun kürtjéért, aztán fölállt. Hosszú, mély hangú kürtszó rivalgott a síkságon. Mielőtt elhalt, a tumenek dübörögve megmozdultak, Dzsingisz emberei elindultak, hogy hódítsanak. Sajgott a szíve, hogy nem mehet velük, de még látnia kellett Jencsing elestét.

*

Temüge nyögött, midőn szolgája kigyömöszölte a vállából a nap fáradalmait. A csineknek olyan elképzelése volt a civilizációról, amelyet a törzsek fel sem értek ésszel. Álmosan mosolygott a gondolatra, hogy mit szólna egy harcos, ha valaki felajánlaná, hogy meggyúrja olajjal a lábikráját. Vagy megsértődne, vagy letörné az ajánlattevő derekát.

Kezdetben sajnálta előző szolgájának elvesztését. Ritkán szólt, és egy szót sem tudott mongolul. Ám megismertette Temügét a napirend fogalmával, és attól kezdve semmi sem okozhatott fennakadást. Temüge hozzászokott, hogy hajnalban keljen és megfürödjön. A szolgája felöltöztette, és könnyű reggelit készített neki. Késő délelőttig emberei jelentéseit olvasta, azután nekilátott a napi munkának. Nagyon megrázta, amikor ezzel az emberrel egy orgyilkos tőre végzett.

Felsóhajtott az élvezettől, miközben új szolgája az izmait gyúrta, hüvelykujját belemélyesztve a bőrébe. Végül is, talán nem olyan nagy veszteség. Az öreg Szén nem sokat tudott az olajakról és a gyúrásról, noha a

jelenléte pihentető volt. Az új ember beszélt, valahányszor Temüge engedélyezte, és olyan szemszögből magyarázta el a csin társadalmat, ami fölkeltette Temüge figyelmét.

- Nagyon jó, Ma Cin - mormolta. - A gyengeség csaknem elmúlt.

- Örülök, gazdám - felelte a kém. Nem nagy élvezet Temüge hátát gyúrni, de valamikor régen majdnem egy évig dolgozott egy bordély őreként, és tudta, hogy a lányok mivel lazítják el vendégeiket.

- Láttam, gazdám, hogy ma reggel elindultak a seregek - mondta könnyedén. - Még sosem láttam ennyi embert és lovat egy helyen.

Temüge felmordult.

- Ez nagyon leegyszerűsítette az életemet. Éppen elegem volt már a panaszkodásukból és veszekedésükből. Azt hiszem, a bátyámnak is.

- Nem kétlem, arannyal térnek meg a kánhoz - folytatta a kém. Dögönyözni kezdte Temüge hátának súlyos izmait, keresett egy újabb csomót, amit merev ujjakkal eldolgozhatott.

- Nincs rá szükségünk - mormolta Temüge. - Máris sok szekérderék pénzünk van, ami egyedül a csin szolgákat érdekli.

A csin egy pillanatra megállt. Ez olyan jellegzetessége volt a mongol észjárásnak, amelyet fel se tudott fogni. Temüge már elernyedt, mégis folytatta a munkát, hátha megérti, amit hallott.

- Tényleg igaz, hogy nem érdekel benneteket a gazdagság?

- kérdezte. - Ezt hallottam.

- Mit kezdhetnénk vele? A bátyám azért gyűjtött aranyat és ezüstöt, mert vannak, akik mohón vágynak az efféle zsákmányra. De mi haszna? A valódi vagyont nem találod meg a puha fémekben.

- De vásárolhatsz rajtuk lovakat, fegyvereket, még földet is

- tiltakozott a kém. Érezte, hogy a keze alatt Temüge megvonja a vállát.

- Kitől? Ha egy ember képes odaadni a lovait egy halom pénzért, inkább elveszem tőle. Ha van földje, az úgyis a miénk, arra lovagolunk, amerre akarunk.

A kém bosszúsan hunyorgott. Temügének semmi oka hazudni, de ha igazat mond, akkor itt nem lesz könnyű megvesztegetni valakit. Újra próbálkozott, noha sejtette, hogy hiába.

- A csin városokban az aranyért hatalmas házakat lehet venni tavak partján, azonkívül finom ételeket, sőt szolgák ezreit - igyekezett még több példát

hozni. Olyasvalaki, aki beleszületett egy pénzt használó társadalomba, nehezen képes elmagyarázni egy ilyen nyilvánvaló dolgot. - Még befolyásra is szert lehet tenni, nagyuram, az ember elnyerheti a hatalmasok jóindulatát. Ritka műtárgyakhoz is hozzájuthatsz, amelyeket a feleségeidnek ajándékozhatsz. Pénzzel minden lehetséges.

- Értem - felelte Temüge türelmetlenül. - Most pedig hallgass.

A kém csaknem feladta a küzdelmet. A kán öccse úgyse képes felfogni. Tulajdonképpen Temüge mutatta meg neki, hogy az ő világuk mennyire mesterkélt. Az arany csakugyan túl puha ahhoz, hogy igazi haszna legyen. Hogyan is nézhetik értéknek?

- És mi van, ha meg akarod szerezni egy törzsi harcos lovát? Mondjuk az a ló jobb, mint a többi.

- Ha becses számodra a kezed, akkor ne beszélj folyton! - reccsent rá Temüge, A kém némán dolgozott egy darabig, azután

Temüge felsóhajtott. - Adok neki öt, kevésbé értékes lovat, vagy két rabszolgát, vagy hat íjat, vagy egy mesteri kardot. Amit csak akar, attól függ, hogy nekem mennyire kell az a ló. - Nevetgélt, lassan elálmosodott. - Ha azt mondom neki, hogy van egy zsák értékes fémem, és azon vehet magának másik lovat, azt fogja válaszolni, hogy keressek magamnak másik bolondot.

Felült, beleásított a tiszta esti égbe. Fárasztó napja volt, óriási tömeg távozását kellett megszerveznie.

- Ma Cin, azt hiszem, ma este beveszek néhány cseppet a gyógyszeremből, hogy könnyebben elaludjak.

A kém rásegítette selyemruháját. Mulattatta Temüge fontoskodása, de nem feledtethette a csalódását. A kisebb kánok hatalma megszűnt, amikor Dzsingisz parancsot adott a tumenek megalakítására. Nem mintha kár lenne. Egyiküknek sem volt valódi tekintélye a táborban. A kém leírta veszteségeit, inkább azon kezdett ügyködni, hogy az orgyilkos áldozatául esett szolga helyére kerüljön. Ilyen gyors felemelkedés persze veszélyekkel jár. Napról napra nőtt benne a feszültség. Még mindig hiú és sekélyes embernek tartotta Temügét, mégsem tudta, miként vehetné rá árulásra, másik jelöltje viszont nem volt. A fekete sátrat el kell távolítani, de Dzsingisz nem tudhat Jencsing haldoklásáról. A régens csaknem megoldhatatlan feladat elé állította.

Mélyen elgondolkozva melegítette meg az ajragot, és beletett egy kanállal a sámán fekete kenőcséből, amelyet az edény aljáról kapart össze. Megszagolta,

mikor Temüge nem nézett oda. Nem valami mákonyféle ez? A városokban a nemesek szívnak ópiumot, akik úgy ragaszkodnak a pipájukhoz, mint Temüge az italhoz.

- Már alig van anyag, gazdám - mondta.

Temüge sóhajtott.

- Akkor újabb adagot kell kérnem a sámántól.

- Majd én elmegyek hozzá, gazdám. Nem kéne annyit bajlódnod apróságokkal.

- Ez igaz - felelte elégedetten Temüge. Átvette a kupát, belekortyolt és elégedetten lehunyta a szemét. - Menj el hozzá, de ne mondj semmit arról, hogy nekem hozod. Kökcsü nem túl kellemes ember. Ügyelj, hogy semmit se árulj el neki abból, amit ebben a jurtában láttál, vagy hallottál.

- Mennyivel könnyebb lenne a dolgod, gazdám, ha aranyért vásárolnád tőle az anyagot - mondta a kém.

Temüge csukott szemmel válaszolt:

- Kökcsüt nem érdekli az aranyad. Azt hiszem, őt csak a hatalom érdekli. - Meghúzta a kupát, elfintorodott, mert az alja keserű volt, de az utolsó cseppig kiitta. Milyen különös, hogy ennyire zavarja az üres szilke. Reggel megint szüksége lesz az anyagra.

- Még ma este keresd föl, Ma Cin. Ha tudod, próbáld meg kilesni, hogyan készíti, mert akkor te is el tudnád készíteni. Már kérdeztem tőle, de titkolja előlem. Szerintem élvezi, hogy még mindig van némi befolyása. Ha kiszeded belőle a titkot, nem leszek hálátlan.

- Ahogy akarod, gazdám - felelte a kém. Az éjjel föl kell másznia a falon, hogy jelentést tegyen. Előtte lesz ideje meglátogatni a sámánt. Minden hasznos lehet, és egyelőre nagyon kevésre jutott a táborban, közben Jencsing elsorvad az éhségtől.

HARMINCADIK FEJEZET

Ez volt Dzsingisz életének legbékésebb nyara. Ha nem meredezik előttük fenyegetően a város, amely mindennap magára vonta a tekintetüket, akkor a pihenés ideje is lehetett volna. A kán erőfeszítéseit, amelyekkel vissza akarta nyerni egészségét, erősen gátolta a folytonos köhögés, mert utána nem győzte kapkodni a levegőt, s állapota rosszabbra fordult a hideggel. Kökcsü állandó

látogatója lett jurtájának, szirupjait mézből és olyan keserű füvekből keverte, hogy Dzsingisz alig bírta lenyelni. Ezek csak átmeneti enyhülést nyújtottak. Dzsingisz riasztóan lefogyott, csontjai szinte fehéren világítottak betegesen fakó bőre alatt.

A hideg hónapokban Jencsing továbbra is tömören sötétlett a látótere szélén, gúnyolva jelenlétét ebben az országban. Csaknem egy év telt el azóta, hogy megnyerte a csatát a Juhung-hágónál. Volt, amikor bármit megadott volna, ha hazautazhatott volna gyógyulni a tiszta dombok és patakok mellé.

A lehangoltság mindenkire átragadt. Dzsingisz alig nézett föl, amikor a nagy jurtában Kacsun takarta el a bejárat fényét, de mikor jobban megnézte öccse arcát, erőlködve kihúzta magát.

- Nem férnek benned a hírek, Kacsun. Csak akkor mondd el, ha fontos.

- Azt hiszem, az - felelte Kacsun. - A délre induló felderítők azt mondják, hogy felmentő sereg jön. Legalább ötvenezer ember és egy hatalmas gulyára való kiváló marha.

- Akkor hát Kaszar nem vette őket észre! - derült föl Dzsingisz. - Vagy pedig másik úton indultak. - Tudták, hogy akár hadseregek is elmehetnek egymás mellett, ha köztük van egy hegylánc. A föld hihetetlenül nagy, ezért ad színes álmokat olyan embereknek, akik a kelleténél hosszabb ideig kénytelenek egy helyben maradni.

Kacsun megkönnyebbült, amikor a régi jókedv csillant fel Dzsingiszben. Akárki láthatta, hogy bátyját meggyengítette a vérében keringő méreg. Mikor válaszolni próbált, belefojtotta a szuszt a görcsös köhögés, amely után vörös arccal kapaszkodott a jurta központi tartóoszlopába.

- A városnak kétségbeejtően nagy szüksége van erre a gulyára, hogy áttelelhessen - kiabálta túl a köhögést Kacsun. - Kíváncsi vagyok, megbánjuk-e, hogy a hadsereg felét elküldtük.

Dzsingisz némán rázta a fejét. Végre lélegzethez jutott. Odament Kacsun mellett az ajtóhoz, sűrű váladékot köpött a földre, és megrándult, miközben krákogni próbált.

- Ezt nézd meg - mondta rekedten, és fölvett egy csin számszeríjat, amelyet a Juhung-hágónál zsákmányoltak. Kacsun követte bátyjának pillantását: egy szalmabábot nézett, amely háromszáz lépésnyire volt. Dzsingisz mindennap órákon át nyilazott, hogy visszanyerje az erejét. Valósággal lenyűgözte a csin fegyverek szerkezete. Gondosan célzott, meghúzta a faragott ravaszt, a fekete

nyílvessző elsüvített. Rövidre sikerült. Kacsun elmosolyodott, mert azonnal megértette. Szó nélkül fölkapott egyet bátyja íjai közül, kiválasztott egy nyílvesszőt a tegezből, a füléig húzta a húrt, és biztos kézzel beleengedte a szalmabábu közepébe.

Dzsingisz arcából elmúlt a lázas vörösség. Biccentett öccsének.

- Késni fog az utánpótlás. Fogd az embereidet, lovagoljatok föl-alá az oszlop mellett, de sose menjetek olyan közel, hogy utolérjenek. Ritkítsátok meg egy kicsit őket, a többit majd én elintézem, amikor ideérnek.

*

Kacsun vágtában végigment a táboron, de a felderítők jelentése még nála is gyorsabban haladt. Minden harcos készen állt, pillanatokon belül lekapták a jurta faláról a fegyvereiket, és máris futottak a lovaikhoz.

Kacsun parancsokat ordított a rangidős tiszteknek, akik továbbították az utasításokat. Az újfajta hadviselés még mindig csak zománc volt az ősi portyázáson, de a parancsláncolat elég erős volt ahhoz, hogy parancsra várva összegyűljenek a tízes csoportok. Kacsun utasítására sokaknak vissza kellett rohanni még ötven nyílért a jurtájukba, hogy aztán szélsebesen elfoglalják helyüket a tízezres nagy négyszögben, amelynek szélét maga Kacsun jelölte ki lova nyergében, hosszú, aranyszínű harci lobogó alatt.

Még egyszer tanácskozott a felderítőkkel, akik látták a felmentő menetoszlopot, aztán átadta a lobogót az első sorban egy hírvivőnek, aki alig volt idősebb tizenkét évesnél. Végignézett az alakuló sorokon, és elégedett volt. Minden ember két nehéz tegezt viselt a vállán. Egy rajtaütéshez nem volt szükségük tartalékra, így csak íjak és kardok csapkodták a combjukat és a nyergeket.

- Ha beengedjük őket a városba - bömbölte Kacsun, helyben megfordítva a lovát -, újabb egy évig várhatjuk, hogy elessen.

Állítsátok meg őket, és a lovaik, meg a fegyvereik mind a tiétek lesznek, miután a kán kiveszi a maga részét!

- Azok, akik hallották, helyeslően bömböltek. Kacsun fölemelte a jobb karját, majd lecsapott, így jelezte az indulást. A vonalak abban a tökéletes alakzatban indultak el, amit a város előtt gyakoroltak be, amikor hónapokig nem volt ellenség. A tisztek parancsokat üvöltöttek, de csak megszokásból,

valójában semmi hiba nem volt a sorokban. A hosszú várakozás után végre harcolhatnak egy jót!

*

A menet oszlop negyvenmérföldnyire volt Jencsingtől, amikor a felderítők keresztezték az útját. Az alatt az idő alatt, amire Kacsunnak szüksége volt, az emberek és állatok lassan mozgó oszlopa tizenkettőre csökkentette a távolságot. Miután tudták, hogy észrevették őket, a lehető leggyorsabban hajtották a gulyákat, de csak ennyire jutottak, amikor meglátták a közeledő harcosok által felvert port.

A rangidős tiszt, Szung Li Szen, fölszisszent, amikor meglátta az ellenséget. Csaknem ötvenezer harcost szedett össze Kajfengtől északra és keletre, és azért hozta őket, hogy fölmentse a császár városát. A menetoszlop szilárd, nehézkes alakzat, szekerek és ökrök messzire elnyúló sora. Az oldalukat védő lovas négyszögekre pillantott és bólintott a parancsnokuknak. Hosszú ütközetre volt kilátás.

- Első alakzat! - vakkantotta. A parancs végigfutott a sorokon. Szung Li Szen utasításai egyértelműek voltak. Nem állhat meg, amíg el nem éri Jencsinget. Ha az ellenség rátör, akkor menet közben kell harcolnia a városig, és nem áll meg csata közben. Elkomorodott a gondolatra. Jobban szeretett volna egy általános parancsot, hogy pusztítsa el a törzsi harcosokat, és csak akkor foglalkozzon a város ellátásával, amikor a mongolokból csupa csont marad.

- A széles oszlop mentén tövisként meredeztek a katonák lándzsái. Sok ezer számszeríjat húztak föl. Szung Li bólintott. Már tisztábban látta a mongol lovasokat. Kihúzta magát a nyeregben, hogy példát mutasson embereinek bátorságból. Kevesen jártak még ennyire északon, de valamennyien tudták, hogy ezek miatt a vademberek miatt nem küldhetnek a déli városok utánpótlást a császárnak. Szung Li kíváncsian figyelte, hogy a lovasok egy láthatatlan vonal mentén kettéváltak, mintha az ő menetoszlopa lándzsahegy volna, és a vadak nem mernének közelíteni hozzá. Az oszlop két oldalán haladnak. Feszülten mosolygott. Ez épp megfelel az ő parancsainak. Jencsingig nyitva az út, és ő végigmegy rajta.

*

Kacsun csak az utolsó pillanatban ugratta vágtába a lovát, majd belehajolt a szélbe, és rikoltással biztatta nyújtottabb lépésekre az állatot. Élvezte a körülötte felhangzó dübörgést. Felállt a kengyelben. Kezdetben mintha lassan haladtak volna, azután minden felgyorsult. A szíve vadul vert, amikor a csin menetoszlophoz értek, és kilőhette első nyilát. Látta a csin nyilakat, amelyek haszontalanul hullottak a fűbe. Ilyen hosszan az vágtázhat ép bőrrel, akihez nem férhetnek hozzá. Ez olyan nagyszerű volt, hogy nevetnie kellett, miközben egyik nyilat a másik után lőtte ki. Az oszlop két oldalán haladó ötötezer emberre alig kellett céloznia, a két támadó csapat felváltva csapott le rájuk.

A csin lovasság épphogy vágtára tudott gyorsítani, amikor az utolsó emberig megsemmisült. A nyergükből lőtték ki őket. Kacsun vigyorogva állapította meg, hogy egyetlen ellenséges ló sem pusztult el. Az emberei óvatosak voltak, különösen, mikor látták, hogy a csinek milyen kevés lovast hoztak a csatába.

Miután a lovassággal végeztek, Kacsun pontosan célozva leszedett minden tisztet, akit látott. Hatvan szívverésnyi idő alatt a tumen százezer nyílvesszőt lőtt ki a menetoszlopra. A lakkozott csin páncélok ellenére ezrek estek el menet közben, a mögöttük haladók átgázoltak rajtuk.

Kacsun hallotta a rémült állatok bőgését. A megvadult gulya több száz csin katonát letaposva rést szakított a menetoszlopon, és eldübörgött a messzeségbe. Kacsun valamivel túlment az oszlop végén, hogy megfordulhasson. Számszeríjak nyilai kopogtak a páncélján, de erő már nem volt bennük. A kiképzés unalmas napjai után egyszerűen csodálatos érzés volt csatába menni, ráadásul olyan ellenséggel szemben, amely nem érheti el őket. Bár több nyilat hozott volna! Az első tegez kiürült, megbontotta a második ötvenet, az elsővel mindjárt a csin zászlóvivőt találta el.

Hunyorgott, mert a szeme könnyezett a széltől. A menetoszlopot annyira elvékonyította, hogy láthatta a keleti szárny ötezrét is. Ők is sértetlenül nyargaltak az oszlop mellett, és azt lőtték ki, akit akartak. Újabb hatvan szívverésnyi idő alatt újabb százezer nyílvessző követte az elsőket. A csin katonák nem rejtőzhettek el, a szabályos menetoszlop kezdett széthullani. Azok, akik a szekerek közelében jöttek, a járművek alatt kerestek menedéket, a többiek mind meghaltak körülöttük. A félelem jajveszékelése szállt a magasba a lándzsások soraiból, és nem maradt elég tiszt, hogy összegyűjtse vagy továbbterelje őket a jencsingi úton.

Kacsun visszafelé indult, ez alkalommal olyan távol az oszloptól, hogy egy nyílvessző se menjen veszendőbe. A sorok - a végeérhetetlen kiképzésnek hála - könnyedén megfordultak, és a második tegezt is gyorsan kiürítették. Kacsun sebes vágtában repült a menet oszlop mellett. Halottak ösvénye maradt utánuk. A fegyelem még mindig nem bomlott fel, de a haladás lassult a nyílvesszők viharában. Az elesett tisztek helyett a kijelölt harcosok adták ki a parancsokat, mert tudták, hogy a pánik pusztulást okozhat.

Kacsun kelletlen elismeréssel figyelte őket. Sok más ellenfelük már megtört volna. Az oszlop elejénél ismét megfordult. Válla égett, miközben teljes vágtában megfeszítette az íját. Elképzelte Dzsingisz arcát, aki Jencsingnél vár rájuk, hogy köszönthesse a menetoszlop roncsait. Hangosan fölnevetett, sajgó ujjakkal kapkodta a vesszőket a gyorsan ürülő tegezből. Legföljebb tíz maradt, de az oszlop mintha megremegett volna; kezdett elharapózni a pánik, de a számszeríjak tovább ontották a nyilakat. Kacsun döntött. Érezte, hogy emberei nézik, parancsot várnak, hogy kardot ránthassanak, és felapríthassák a menetoszlopot. Mindenkinek elfogyott a nyílvesszője a második támadásnál, s ezzel tulajdonképpen el is végezték a munkájukat. Tisztában voltak a kapott paranccsal, ettől függetlenül reménykedve figyelték Kacsunt.

Összeszorította a fogát. Jencsing messze van, Dzsingisz bizonyára megbocsátja, ha elintézi a menet oszlopot. Nagyon közel állnak ahhoz, hogy összeroppanjanak. Ezt sugallta minden, amit a háborús években tanult, olyan erősen, hogy szinte harapni tudta volna.

Az arca belsejét harapdálta, miközben peregtek a pillanatok. Végül megrázta a fejét, és öklével széles kört írt le a feje fölött. Tisztjei sóhajtva utánozták a mozdulatot, és a sorok eltávolodtak a menetoszlop roncsaitól.

Kacsun emberei lihegő lelkesedéssel újra fölvették az alakzatot. Akiknek még maradt nyiluk, aggályos pontossággal lőttek, kedvükre válogatva a célpontok között. Kacsun láthatta, milyen tehetetlen csalódással néznek a menetoszlop után. Sokan a lovuk nyakát veregetve, haragosan néztek a tisztjeikre, amiért visszaparancsolták őket a gyilkolásból. Olyan értelmetlen volt! Kacsunnak el kellett engednie a füle mellett a mindenfelől hallatszó, elégedetlenkedő hangokat.

Sok katona rettegve nézett rájuk az elhaladó menetoszlopból. Meg voltak győződve róla, hogy hátba támadják őket. Kacsun kivárta, hogy eltávolodjanak

tőlük, azután előbbre léptetett. Parancsot adott az indulásra a bal- és a jobbszárnynak, hogy egyesülve hajtsák a menetoszlopot Jencsing felé.

Holtak, csapkodó zászlók, halomba dobált lándzsák mérföldnél hosszabb szőnyegét hagyták maguk mögött. Kacsun száz harcost küldött, hogy kifosszák a halottakat, és elintézzék a sebesülteket, de a pillantását nem vette le az oszlopról, amely ment tovább arra, ahol a bátyja várakozik.

Késő délutánra járt, amikor a megroggyant menetoszlop előtt felbukkant a menedéket jelentő város. A mészárlást túlélt csin katonák megtörtén lógatták a fejüket, mert a halál jött a hátukban. Amikor meglátták, hogy újabb tízezres sereg, lándzsákkal és íjakkal fölfegyverzett friss erő állja útjukat, felnyögtek kétségbeesésükben. Az oszlop ismét megremegett. Tudták, hogy itt nem vághatják át magukat, megálltak. Kacsun fölemelte az öklét, nehogy emberei túl közel lovagoljanak. Várta a sűrűsödő homályban, hogy testvére meginduljon. Örült, hogy nem vette el ezt a pillanatot Dzsingisztől, aki otthagyta a tument, és feléjük száguldott a fűben.

Az eltompult tekintetű csin harcosok kimerültén lihegtek a hajszától. A szekerek lemaradtak, Kacsun embereket küldött, hogy vizsgálják át őket, mit szállítanak.

Dzsingisz ráérősen végiglovagolt a menetoszlop mellett. Kacsun emberei elégedetten morogtak, amiért kánjuk ilyen látványosan bátor. Valamelyik számszeríjas még mindig kilőhette a nyeregből, ám Dzsingisz rá se hederített a csin katonákra, úgy tett, mintha észre sem venné, hogy sok ezernyi ember néz utána összevont szemöldökkel.

- Nem hagytál valami sokat, öcsém - mondta. Kacsun észrevette, hogy sápadt és verejtékezik a lovaglástól. Ösztönösen leszállt a nyeregből, homlokával megérintette bátyja csizmáját.

- Bár láttad volna a tisztjeik arcát - felelte. - Mi valóban farkasok vagyunk, bátyám, a világ pedig birka.

Dzsingisz bólintott, a fáradtságtól nem tudott osztozni Kacsun lelkesedésében.

- Nem látom az utánpótlást - mondta.

- Otthagyták az egészet, beleértve a csordákat is, ilyen szép ökröket még életedben nem láttál.

Dzsingisz felkapta a fejét.

- Rég ettem marhahúst. Jencsing előtt fogjuk megsütni őket, hadd érezzék bent a pecsenye szagát. Jól csináltad, öcsém. Akkor végzünk velük? - A felére apadt menetoszlop komor katonáira néztek.

Kacsun vállat vont.

- Túl sok az éhes száj, de odaadhatod nekik azt az utánpótlást, amelyet magukkal hoztak. Először próbáljuk lefegyverezni őket, különben még képesek harcolni.

- Gondolod, hogy megadják magukat? - kérdezte Dzsingisz. A szeme felvillant öccse javaslatára, meghatotta Kacsun büszkesége. A törzsek mindenekelőtt az olyan tábornokot tisztelték, aki inkább ravaszsággal győz, mint erővel.

Kacsun vállat vont.

- Majd meglátjuk.

Odahívott egy tucat embert, akik beszélték a csin nyelvet, és megparancsolta nekik, hogy lovagoljanak olyan közel a katonákhoz, mint Dzsingisz, és ígérjenek a csineknek szabad elvonulást, ha leteszik a fegyvereiket. Semmi kétség, sokat segített, hogy ezek az emberek kimerültek voltak, miután egy napig üldözte őket az ellenség, amely elképesztő erővel támadott, de ő maga sértetlen maradt. A harci kedv elhagyta őket menetelés közben. Dzsingisz elmosolyodott, amikor hallotta az eldobott fegyverek zörgését.

Majdnem besötétedett, mire a lándzsákat, számszeríjakat és kardokat elhozták a néma sorok közül. Dzsingisz új nyílvesszők ezreit hozta Kacsun embereinek, a mongolok nyugodtan várakoztak, amíg a nap elérte a látóhatárt. Mielőtt az utolsó fény is kihunyt volna, kürt rivalgott, húszezer íj feszült meg. A csin katonák elszörnyedve hördültek fel az árulástól, hangjuk elhalt a nyílzáporban, amely addig zuhogott, míg le nem szállt a sötétség.

- Ahogy a hold fölkelt, sok száz ökröt vágtak és sütöttek meg a síkságon. A város falán Csi Csöng saját keserű nyálát nyelte kínzó kétségbeesésében. Jencsingben már a halottakat ették.

*

Mikor tetőzött az ünnepi hangulat, a kém észrevette, hogy a részeg sámán föláll, és a jurták felé támolyog. Úgy suhant utána, akár az árnyék, otthagyta Temügét, aki egy véres marhafertály fölött szundikált, belefáradva az evésbe. A

harcosok énekeltek és táncoltak a tüzek körül, a dobosok szilaj ütemet vertek, amely elfojtotta a kém lépéseinek hangját. Akkor még látta, amikor Kökcsü megállt vizelni, és ocsmányul káromkodott, mert lehugyozta a saját lábát, de aztán elvesztette szem elől, mert elmerült két szekér között a sötétségben. Nem sietett, sejtette, hogy Kökcsü a csin lányhoz igyekszik, akit rabszolgaként tart a sátrában. Menet közben azon gondolkodott, mit mondhatna a sámánnak. Amikor utoljára járt a falnál, azt hallotta, hogy a régens halálos lottójátékot szervez a városban. Minden parasztcsalád köteles sorsot húzni egy cserépedényből, amely olyan mély, hogy vállig belefér a karjuk. Akik fehér cserepet húznak, azokat levágják, hogy a többieket etethessék. Minden nap a kín és gyász elképzelhetetlen jeleneteit hozza magával.

Gondolataiba merülve fordult be egy jurta mellett. Ekkor megmozdult egy árnyék, és olyan erővel vágta oda a jurta oldalához, hogy félj aj dúlt. Mögötte recsegett a sátor lécezete, és hideg pengét nyomtak a torkához, amitől elállt a lélegzete.

Amikor Kökcsü megszólalt, a hangja halk és határozott volt, nyoma sem volt benne holtrészegségnek.

- Egész éjjel engem lestél, rabszolga. Most pedig velem jössz.

Pszt! - Szisszent egyet, a rémült kém ösztönösen fölemelte a kezét.

- Ha megmoccansz, elvágom a torkod - suttogta a fülébe Kökcsü. - Míg megmotozlak, olyan mozdulatlan legyél, mint egy szobor! - A kém engedelmesen tűrte a csontos ujjak futkosását. A sámán nem tapogatta meg a bokáját, a kés viszont még mindig nem mozdult el a nyakáról. Kökcsü talált egy rövid pengét, oda se nézve elhajította a sötétbe. A cipőjét sem vizsgálta meg. A kém lassan, megkönnyebbülten engedte ki a levegőt.

Vaksötétben álltak a két jurta között, rejtve a holdfény és a lakomázó harcosok szeme elől.

- Miért követ engem egy rabszolga? Elküld a gazdád kenőcsért, ide-oda ugrál a ravasz kis szemed, miközben ártatlan kérdéseket teszel föl. Temüge kémje vagy, netán újabb orgyilkos? Ha az, akkor nem sok választásod van.

A kém nem válaszolt. Összeszorította a fogát, mert csorba esett a büszkeségén. Egész este épp csak hogy odanézett a sámánra. Miféle elme ez, hogy örökké gyanakszik? A kés erősebben nyomta a nyakát. Kibökte, ami elsőnek jutott eszébe:

- Ha megölsz, semmit nem fogsz megtudni.

Kökcsü egy örökkévalóságig rágódott azon, amit hallott. A kém lapos oldalpillantásokkal próbálta megfejteni az arckifejezését. Mintha kíváncsiság keveredett volna rosszindulattal.

- Mit tudhatnék meg tőled, rabszolga? - kérdezte Kökcsü.

- Semmi olyat, amiről szeretnéd, hogy kihallgassák - felelte a kém. Fütyült az óvatosságra, tudva, hogy élete egy hajszálon függ. Kökcsü képes lett volna megölni puszta mulatságból, csak hogy Temügét megfossza egy segítőjétől. - Engedj beszélni, nem bánod meg.

Meglökték. Bukdácsolni kezdett, még a sötétségben is látta, hogy Kökcsü követi. Azon töprengett, hogyan fegyverezhetné le a sámánt anélkül, hogy megölné. Nyugalmat parancsolt magára. A kezét a fejére tette, és hagyta, hogy Kökcsü a jurtájához terelje.

Bátorság kellett ahhoz, hogy bebújjon az ajtón, miközben a sámán kést szögez a hátához, de túl messzire ment, amit mondott, nem szívhatta vissza, nem foghatta tréfára. Meg kell tennie az ajánlatát. Maga a régens fogadta, amikor utoljára jelentett. Mélyet lélegzett, belökte a kis ajtót. Gyönyörű lány térdelt az ajtó mellett. Fölnézett a lámpafényben a kémre, és annak összeszorult a szíve a gondolatra, hogy egy ilyen finom szépségnek kutyaként kell várakoznia a sámán érkezésére. Magába fojtotta a dühét, amikor Kökcsü intett a lánynak, hogy hagyja őket magukra. A lány egy utolsó pillantást vetett honfitársára, majd kiment. Kökcsü elnevette magát.

- Azt hiszem, tetszel neki, rabszolga. Egyre jobban unom. Talán átadom a ti csin tisztjeiteknek. Neked is juthat egy forduló, miután megtanították az alázatra. - A kém elengedte a füle mellett, amit hallott. Leült egy alacsony ágyra, így a kezét feltűnés nélkül lelógathatta a bokája mellé. Ha a találkozó kudarcba fullad, még mindig megölheti a sámánt, és visszatérhet a falak mögé, mielőtt rájönnének, mi történt. Ez a gondolat önbizalmat adott neki. Kökcsü megérezte és elkomorodott.

- Magunk vagyunk, rabszolga. Nincs szükségem rád, sem arra, amit mondani akarsz. Beszélj gyorsan, különben reggel a kutyák elé vettetlek.

A kém lassan, hosszan beszívta a levegőt, hogy fölkészüljön a szavakra, amelyek esetleg kínhalált jelenthetnek még napfölkelte előtt. Nem ő választotta meg a pillanatot. A jencsingi holtak tették. Most már vagy megegyezik a sámánnal, vagy meghal.

Kiegyenesedett, egyik kezével a térdére támaszkodott, és komolyan, enyhe helytelenítéssel nézett föl Kökcsüre. A sámán összevont szemöldökkel figyelte a változást, ahogy a rémült rabszolgából egy pillanat alatt önérzetes harcos lesz.

- Jencsingből jöttem - mondta halkan a kém. - Az uralkodó küldött.

Kökcsü szeme nagyra nyílt. A kém bólintott.

- Most már igazán a kezedben az életem. - Hirtelen ötlettel kihúzta a tőrt a csizmájából, és lerakta a padlóra Kökcsü lába mellé. Kökcsü bólintott, de nem engedte le a saját kését.

- A császár ugyancsak kétségbeeshetett, vagy megőrült az éhségtől - mondta halkan.

- A császár egy hétéves kisfiú. A tábornok, akit a kánod legyőzött, most a város ura.

- Ő küldött ide? Miért? - kérdezte Kökcsü. Most már igazán kíváncsi lett. Mielőtt a csin válaszolhatott volna, megfelelt a saját kérdésére. - Mert az orgyilkos kudarcot vallott. Mert azt akarja, hogy a törzsek eltávozzanak, még mielőtt népe éhen halna, vagy fölégetné a várost egy lázadásban.

- Ahogy mondod - erősítette meg a kém. - Még akkor is, ha a tábornok sarcot akarna fizetni a város nevében, a fekete sátor itt áll a falak előtt. Mi választása maradhat azonkívül, hogy ellenálljon még egy-két évig vagy tovább? - Arcán nem látszott a kétségbeesés. Jencsing egy, de legjobb esetben is három hónapon belül megadja magát.

Kökcsü végre elrakta a kését. A kém nem tudta, hogy értelmezze ezt. A régens a farkasok közé lökte őt, hogy megtegye ajánlatát. Csupán az ösztön vezette Kökcsühöz, mivel ő a törzsekkel volt, de nem tartozott a törzsekhez. Kívülálló. Az ilyen ember eszményi üzletfél. Ezzel együtt tudta, hogy az élete még mindig szívverésnyi időkben mérhető. Ha a sámánra rájön a hűség, elég egyetlen kiáltás, és mindennek vége. Dzsingisz tudni fogja, hogy megtörte a várost, a birodalom ékköve örökre oda A kém a jeges hidegben is verejtékezett. Folytatta, mielőtt Kökcsü válaszolhatott volna.

- Ha még egyszer fölállítanátok a fehér sátrat, császárom olyan hadisarcot fizetne, amiért száz király sírna. Annyi selymet adna, hogy hazáig beteríthetnétek vele az utatokat, drágaköveket, rabszolgákat, könyveket a varázslatról, tudományról, orvoslásról, elefántcsontot, vasat, fát... - észrevette, hogy Kökcsü szeme megvillan a varázslat említésére, de nem állt meg - ..

.papírt, jádét, sok-sok ezer szekeret megrakva kincsekkel. Elegendőt ahhoz, hogy a kán birodalmat alapítson, ha ez a kívánsága. Elég ahhoz, hogy ti is építhessetek városokat.

- Mindez a miénk lehet akkor is, ha a város elesik - mormolta Kökcsü.

A kém határozottan megrázta a fejét.

- Végső soron, ha a vereség elkerülhetetlen, a várost a bentiek felgyújtják. Tudom, hogy igazat beszélek, amikor azt mondom, a kánotoknak csak hamu jut, és még két év várakozás ezen a síkságon. - Elhallgatott, igyekezett kitalálni, milyen hatást keltettek a szavai, de nem járt sikerrel. Kökcsü szobormereven állt, alig lélegzett.

- Miért nem magát a kánt keresed meg ezzel az ajánlattal?

- kérdezte.

Ma Cin megrázta a fejét, hirtelen elfáradt.

- Te meg én nem vagyunk gyerekek, sámán. Hadd beszéljek nyíltan. Dzsingisz felállíttatta a fekete sátrat, és minden embere tudja, hogy ez halált jelent. A büszkesége bánná, ha elfogadná a császár hadisarcát, és ahogy én látom, előbb hagyná leégni Jencsinget. De ha egy másik ember, akiben megbízik, négyszemközt közli vele az ajánlatot? Talán javasolhatja, hogy irgalmazzon az ártatlanoknak, akik a városban szenvednek.

Döbbenetére Kökcsü jót nevetett az ötleten.

- Irgalom? Azt Dzsingisz gyengeségnek tekinti. Nem fogsz emberrel találkozni, aki úgy megérti a félelem szerepét a háborúban, mint a kán, akinek az alattvalója vagyok. Ilyesmire aligha veheted rá.

A kém akaratlanul felbőszült a sámán gúnyos hangjától. - Akkor mondd meg te, hogy lehet elfordítani Jencsingtől, vagy tépess szét a kutyáiddal. Mindent elmondtam, amit tudtam.

- Én el tudom fordítani - mondta Kökcsü halkan. - Megmutattam neki, hogy mire vagyok képes.

- Tőled félnek a táborban - felelte gyorsan a kém, és megragadta a sámán csontos karját. - Te vagy az, akit keresek?

- Én vagyok - felelte Kökcsü. Az arca megrándult, látva a másik megkönnyebbülését. - Már csak annyi van hátra, hogy megmondd, mennyit fizettek azért, hogy segítek nektek ebben a csekélységben. Kíváncsi lennék, mennyit ér a császárodnak a város? Mennyit ér az élete?

- Bármi, amit akarsz, benne lesz a kánnak fizetett hadisarcban - felelte a kém. Bele sem akart gondolni, hogy Kökcsü játszik vele. Mi választása lehet, mint hogy arra megy, amerre a sámán vezeti?

Kökcsü egy ideig hallgatott, azután töprengve nézte a csint, aki mereven állt az ágy mellett.

- Van valódi varázslat a világban, rabszolga. Éreztem és felhasználtam. Ha a néped bármit tud erről a művészetről, akkor ennek a te gyerekcsászárodnak bizonyára vannak könyvei a gyönyörűséges városában - mondta végül. - Egy ember száz élet alatt sem tanulhat eleget. Minden titkot ismerni akarok, amit a néped fölfedett.

- Sok titkunk van, sámán: a papír- és selyemkészítéstől, az égő portól a delejtűn át az olajig, amely nem alszik ki. Mit akarsz tudni?

Kökcsü felhorkant.

- Ne alkudozz velem, mindet akarom. Vannak emberek a városban, akik ezekkel a mesterségekkel foglalkoznak?

A kém bólintott.

- A papok és doktorok különböző rendjei.

- Akkor küldjék el nekem a titkaikat ajándékul, mint szakmabelinek. Mondd meg nekik, hogy semmit se hagyjanak ki, különben véres látomást mondok a kánnak, aki visszajön, hogy a tengerig felégesse a földeteket. Megértetted?

A kém a megkönnyebbüléstől elgyengülve válaszolt. Hangos beszédet hallott a közelből, hadarni kezdett, kétségbeesetten igyekezett nyélbe ütni az üzletet.

- Így fogok tenni - suttogta. - Ha a fehér sátrat fölverik, a császár megadja magát. - Egy pillanatig gondolkodott, mielőtt folytatta. A kinti hangok erősödtek.

- Ha elárulsz, sámán, akkor minden, amit tudni akarsz, a lángok martaléka lesz. Éppen elég égő por van a városban, hogy porrá őröljön minden követ.

- Súlyos fenyegetés - felelte Kökcsü, lenéző vigyorral. - Kíváncsi vagyok, meg tudná-e csinálni a néped. Meghallgattalak, rabszolga, Elvégezted a munkádat. Most menj vissza a városodba, és a császároddal együtt várd a fehér sátrat. Időben meglátjátok.

A kém szerette volna sürgetni a sámánt, megértetni vele, hogy sürgősen lépnie kell. Az óvatosság azonban lezárta a száját, mert arra gondolt, hogy

ezzel csak a saját helyzetét gyengítené. A sámánt nem érdekli, hogy Jencsingben naponta halnak meg emberek.

- Mi van odakint? - vakkantotta Kökcsü, akit megzavart a jurtán kívülről hallatszó kiabálás. Intett a kémnek, hogy távozzék, majd ő is kilépett a holdfénybe. Mindenki a várost nézte, így ők is a falak felé fordultak.

*

A gyász fehér színébe öltözött fiatal nők lassan kapaszkodtak föl a kőlépcsőkön. Olyan soványak voltak, mint az árnyék, mezítláb jártak, mégsem vacogtak. Mintha nem érezték volna a hideget. A katonák a falakon babonás félelemmel húzódtak el tőlük, senki nem állta útjukat. Ezrével gyűltek össze a város fölött. Tízezrével. Még a szél is suttogássá gyengült. Halálos csend volt Jencsingben.

A városfal tövében, ötvenlábnyi mélységben fehérre és keményre fagyott a járda. Jencsing leányai szinte egyszerre léptek a mellvéd peremére. Néhányan egymás kezét fogva, mások magányosan bámulták a kinti sötétséget. Sok mérföld hosszan sorakoztak a falon, és lefelé néztek a holdfényben.

A kémnek elállt a lélegzete, imát suttogott, amely évek óta nem jutott az eszébe azóta, hogy elfelejtette a valódi nevét. A szíve vérzett a népéért és városáért.

Kísérteties, fehér alakok álltak a falakon. A mongol harcosok látták, hogy nők. Hahotáztak, gúnyolták, trágár szavakkal hívogatták a távoli alakokat. A kém megrázta a fejét, hogy kizárja magából a durva hangokat. Könnyek csillogtak a szemében. Sok lány egymás kezét fogva nézett le az ellenségre, amely idelovagolt a császárváros kapujához.

Miközben a kém fagyos bánattal figyelte őket, a lányok előreléptek. Még a harcosok is megilletődtek a látványtól, mely távolról úgy festett, mintha fehér szirmok peregnének. Még Kökcsü is megdöbbenten csóválta a fejét. Újabb ezrek vették át a helyüket a falakon, majd némán alávetették magukat a halálba, testük szétzúzódott a lenti köveken.

- Ha elárulsz, a város és minden, ami benne van, tűzzé válik - suttogta a kém a fájdalomtól rekedt hangon.

Kökcsü már nem kételkedett benne.

HARMINCEGYEDIK FEJEZET

A tél beálltával mind több gyerek látott napvilágot a jurtákban. Legtöbbjük apja messze járt a tábornokokkal vagy Temüge valamelyik diplomáciai küldöttségével. Miután elfogták a városnak szánt utánpótlást, étel volt bőven, a hatalmas tábor úgy dúskált a jólétben és a nyugalomban, mint még soha. Kacsun a Jencsing körüli síkságon állandó gyakorlatozással őrizte a harcosok erőnlétét. Ez a béke azonban hamis volt, mert nem sok ember akadt, aki naponta többször ne pillantott volna várakozóan a város felé.

Dzsingisz életében először szenvedett a hidegtől. Nem volt étvágya, de tömte magát rizzsel és marhahússal, hogy zsírt szedjen magára. Noha nem volt már olyan ösztövér, de köhögni köhögött, ami fullasztotta és bőszítette. Mivel soha nem volt még beteg, mérhetetlenül dühítette, hogy a saját teste árulja el. A tábor összes lakója közül ő nézett a leggyakrabban a város felé, alig várta, hogy elessen.

Egy hóförgeteges éjszakán meglátogatta Kökcsü. Éjszakánként valami miatt mindig erősebben köhögött. Dzsingisz már megszokta, hogy a sámán hajnal előtt betoppan valami forró itallal. A jurták közel álltak egymáshoz, a környéken mindenki hallotta a köhögést.

Dzsingisz felült, amikor meghallotta, hogy Kökcsü megszólítja az őröket. A gyilkossági kísérlet nem ismétlődhetett meg, minden éjjel több váltásban hat őr vigyázta a jurtát. Bámulta a homályban, ahogy Kökcsü belép, és meggyújtja a mennyezetről lelógó lámpát. Dzsingisz egy pillanatig meg sem tudott szólalni. Görcsök rángatták a mellét, vérvörös lett az arca. Ahogy elmúlt a roham, levegő után kapkodott.

- Légy üdvözölve az otthonomban, Kökcsü - suttogta rekedten. - Ma éjjel milyen fűvel próbálkozol?

Talán csak a képzelete játszott vele, de a sámán különös módon idegesnek tűnt. A homloka verejtékesen ragyogott, és Dzsingisz már arra gondolt, hogy talán ő is beteg.

- Semmivel, amitől jobban lennél, nagyuram. Mindennel megpróbálkoztam, amit ismerek - mondta. - Nem is tudom, talán más oka van annak, hogy nem javul az állapotod.

- Más oka? - kérdezte Dzsingisz. Nagyot nyelt, mert a torka idegesítően kapart. Úgyszólván folyamatosan nyeldekelt.

- A császár orgyilkosokat küldött, nagyuram. Talán más módon is megtámadott, láthatatlanul, mégis öl.

Dzsingisz érdeklődve hallgatta.

- Úgy véled, varázslói vannak a városban? Ha a köhögés a legnagyobb rontásuk, akkor nem tartok tőlük.

Kökcsü megrázta a fejét.

- Egy átok is megölhet, nagyuram. Korábban is gondolhattam volna rá.

Dzsingisz fáradtan dőlt hátra az ágyban.

- Mi jár a fejedben?

Kökcsü intett neki, hogy álljon fel, azután inkább másfelé nézett, hogy ne lássa, milyen nehezen tápászkodik.

- Ha átjössz a jurtámba, nagyuram, megidézem a szellemeket, és meglátjuk, vajon a városból rontottak-e meg.

Dzsingisz gyanakodva nézett rá, de bólintott.

- Rendben. Küldj egy őrt Temügéért, hogy csatlakozzék hozzánk.

- Nem szükséges, uram. A testvéred nem ért ezekhez a dolgokhoz...

Dzsingisz köhögött. Hangja dühös morgásba fulladt. Felháborította, hogy gyenge.

- Tedd, amit mondtam, sámán, vagy kotródj innen! - mondta. Kökcsü összeszorította a száját, és kimérten meghajolt.

Dzsingisz követte Kökcsüt az apró jurtához. Hóban, szélben várakozott, amíg Kökcsü bebújt. Temüge hamarosan megjött a harcossal, aki álmából verte föl. Dzsingisz félrehúzta öccsét, hogy Kökcsü ne hallja, beszélnek.

- Úgy látszik, Temüge, el kell viselnem a füstjét és a szertartásait. Te bízol ebben az emberben?

- Nem! - vágta rá Temüge, aki haragudott, mert felébresztették.

Dzsingisz elvigyorodott, ahogy ránézett öccse morcos képére a holdfényben.

- Gondoltam, hogy nem, ezért vagy itt. Kísérj el, öcsém, és figyeld egész idő alatt, amíg a jurtában leszek. - Intett a közelben álló katonának, aki hozzájuk sietett.

- Te őrizd a jurtát, Küjük, és senkinek se engedd, hogy zavarjon.

- Parancsodra, nagyuram - hajtotta meg a fejét a férfi.

- Ha én vagy Temüge nem kerülünk elő a jurtából, a te dolgod, hogy megöld a sámánt - folytatta Dzsingisz. Vállat vont, amikor öccse ránézett.

- Nem bízom meg senkiben, testvér.

Mélyen beszívta a fagyos levegőt, visszafojtotta a torkát kaparó köhögést, és belépett a sámán jurtájába. Temüge követte. Alig volt elég hely hármuknak az apró jurtában. Amikor leültek a selyemmel borított padlóra, a térdük összeért. Várták, mihez kezd Kökcsü.

A sámán meggyújtotta a padlóra tett arany tányérokon a füstölő kúpokat. A kúpok sercegve eregették a vastag, bódító füstöt. Ahogy az első füstpászmák elérték Dzsingiszt, összegörnyedve köhögni kezdett. Minden hördüléssel rosszabbodott az állapota. Kökcsü láthatólag idegeskedett, attól tartott, hogy a kán összeesik. Végre Dzsingisznek sikerült rendesen lélegeznie. Friss hűvösség simogatta elkínzott torkát, olyan volt, akár a patak vize egy forró napon. Megint beszívta a levegőt. És megint. Örült a zsibbadtságnak.

- Így már jobb - ismerte el, és véreres szemmel nézett a sámánra.

Kökcsü elemében érezte magát, noha Temüge szúrósan figyelte. Elővette a fekete kenőccsel teli szilkét, és Dzsingisz arca felé nyúlt. Összerázkódott, amikor egy kéz elkapta a csuklóját.

- Mi ez? - kérdezte gyanakodva Dzsingisz.

Kökcsü nyelt egyet. Nem is látta a mozdulatot.

- Segít eloldani a hús kötelékeit, nagyuram. Enélkül nem tudlak magammal vinni az ösvényekre.

- Én már kipróbáltam - szólalt meg hirtelen Temüge, és a szeme felragyogott. - Nem lesz semmi bajod.

- Ma éjjel nem fogod - mondta Dzsingisz, ügyet sem vetve öccsének csalódására. - Azt akarom, hogy figyelj, Temüge.

Kinyitotta a száját, és elviselte, hogy a sámán fekete körmű uj jai beledörzsöljék az anyagot az ínyébe. Először semmit sem érzett, de mikor szóvá akarta tenni, a sámán lámpájának halvány fénye erősödni kezdett. Csodálkozva nézett rá. A fény addig növekedett, amíg be nem töltötte, arany izzásba nem borította a kicsiny jurtát.

- Fogd meg a kezem - mondta a sámán - és gyere velem.

Temüge bizalmatlanul figyelte, ahogy bátyja szeme fennakad, válla megroskad. Kökcsü is behunyta a szemét, Temüge különös módon egyedül érezte magát. Összerázkódott, amikor Dzsingisz álla leesett, és kilátszott fekete ínye. A csend egyre nyúlt. Temüge valamicskét elernyedt, amikor a saját látomásaira gondolt ugyanebben a kis jurtában. Tekintete az apró csuporra tévedt. Mivel a másik kettő mély transzba esett, befedte az edényt, és

eltüntette a deelje alatt. Szolgája, Ma Cin, egy ideig rendszeresen gondoskodott az adagjáról, mielőtt eltűnt. Temüge sokáig töprenget rajta, hova mehetett, és arra gyanakodott, hogy Kökcsünek lehet köze hozzá. Más szolgát is találhatott a csin katonák között, akiket Dzsingisz hozott magával, noha egyik sem volt olyan ügyes.

Temüge nem tudta megítélni az idő múlását. Egy örökkévalóságig ült tökéletes némaságban, azután Kökcsü távoli és rekedt hangja rántotta vissza az álmodozásból. A szavak betöltötték a jurtát, Temüge hátrébb húzódott az értelmetlen zuhataga elől. Dzsingisz ugyancsak összerázkódott, kinyitotta üveges szemét, amikor Kökcsü hangosabban és gyorsabban kezdett beszélni.

A sámán hirtelen összerogyott, elengedte Dzsingisz kezét. A kán érezte, hogy az ujjak kicsúsznak a szorításából. Lomhán pislogott az ópium bilincsében.

Kökcsü az oldalán hevert, nyál csörgött a szájából. Temüge undorral nézte. Az ismeretlen hangok áradata hirtelen félbeszakadt. Kökcsü halkan, határozottan beszélni kezdett, de a szemét nem nyitotta ki:

- Fehér sátrat látok a falak előtt. Látom, ahogy a császár a katonáival beszél. Emberek mutatnak rá, és könyörögnek neki. Kisfiú még, könnyek csorognak az arcán.

A sámán elhallgatott. Temüge közelebb hajolt hozzá, aggódott, hátha a csönd azt jelenti, hogy megállt a szíve. Könnyedén megérintette a sámán vállát. Kökcsü megrezzent, vonaglani kezdett, és értelmetlen hangokat adott. Ismét elnémult, azután halkan folytatta.

- Kincseket látok, a hadisarcot. Sok ezer szekér és rabszolga. Selyem, fegyverek, elefántcsont. Jádehegyek, annyi, hogy eltakarnák az eget. Elegendő egy birodalom felépítésére. Hogy ragyog!

Temüge várt, de nem volt folytatás. A testvére nekidőlt a jurta rácsának, és halkan hortyogott. Kökcsü nyugodtan szuszogott, ökle szétnyílt alvás közben. Temüge megint magára maradt, és azon gondolkodott, amit hallott. Vajon emlékezni fognak ezekre a szavakra? A saját látomásaira legjobb esetben is csak hézagosan emlékezett, de azt világosan látta, hogy Kökcsü nem tett a szájába fekete kenőcsöt. Akkor biztosan elmond a kánnak mindent, amit látott.

Tudta, hogy nem rázhatja föl a bátyját. Sok órán át alszik, még akkor is, amikor a tábor már ébren lesz. Fáradtan csóválta a fejét. Dzsingisz belebetegedett az ostromba, és már a második év végére járnak. Kapna minden

lehetőségen. Temüge elhúzta a száját. Ha Kökcsü látomása igaz, akkor Dzsingisz valószínűleg a jövőben járt.

Eszébe jutott, hogy elvághatná Kökcsü torkát, amíg alszik. Olyan embernél, aki belekontárkodott a fekete mágiába, nem is kellene sokat magyarázkodni. Már azon gondolkodott, miként adja elő Dzsingisznek, hogy az ő iszonyodó szeme láttára jelent meg Kökcsü nyakán a vörös csík. Akkor Temüge mondhatná el a kánnak, mit látott a sámán.

Lassan, némán előhúzta a kését. A keze kissé remegett, miközben cselekvésre bíztatta magát. A sámán fölé hajolt, akinek abban a pillanatban kinyílt a szeme, mintha valamilyen érzék figyelmeztette volna. Keze félreütötte a pengét, amely fennakadt köntöse redőiben.

Temüge gyorsan beszélni kezdett:

- Hát élsz, Kökcsü? Egy pillanatra azt gondoltam, megszálltak. Meg akartam ölni a szellemet, amely birtokba vette a testedet.

Kökcsü felült, a tekintete éles és óvatos volt.

- Túlságosan sokszor félsz, Temüge. Nincs szellem, amely árthatna nekem. - Mindketten tudták az igazságot, de mindkettejüknek megvolt az oka, hogy ne vigye kenyértörésre a dolgot. Ellenségesen bámultak egymásra, végül Temüge bólintott.

- Beküldőm az őrt, hogy vigye vissza a bátyámat a jurtájába - mondta. - Gondolod, hogy nem fog ennyire köhögni?

Kökcsü megrázta a fejét.

- Nem találtam átkot rajta. Vidd el, ahogy akarod. Gondolkodnom kell azon, amit a szellemek mondtak nekem.

- Temüge szerette volna megsérteni valamilyen epés megjegyzéssel, de egy sem jutott az eszébe. Kimászott az ajtón, hogy beküldje az őrt a bátyjáért. Keserűen figyelte a kavargó hóban, ahogy a zömök őr a vállára kapja Dzsingiszt. Bizonyos, hogy semmi jó nem következhet Kökcsü ébredéséből.

*

Csi Csöng hirtelen ébredt, amikor meghallotta a szandálok kopogását a kövezeten. Kirázta a fejéből az álmot, és nem vett tudomást az éhség marcangolásáról, amely minden óráját kísérte. Még a császár udvara is szenvedett az éhségtől. Tegnap egyetlen tál híg levest evett. Bemagyarázta

magának, hogy a folyadékban úszkáló húsdarabok a császár lovaitól származnak, amelyeket hónapokkal korábban vágtak le. Remélhetőleg ez az igazság. Katonaként megtanulta, hogy sose utasítson vissza ételt, még akkor se, ha a hús romlott.

Fölállt, félredobta takaróit, és kardja után nyúlt, amikor a szolga belépett.

- Ki vagy te, hogy megzavarsz ebben az órában? - kérdezte Csi Csöng. Kint még sötét volt, és okába volt a kimerült alvástól. Leengedte a pengét, amikor a szolga a földre vetette magát, és fejét a kövekhez nyomta.

- Régens uram, a Menny Fia kéret - mondta. Csi Csöng meglepetten összevonta a szemöldökét. Hszüan, a gyermekcsászár még sose merte hívatni. Elfojtotta a dühét, félretette addigra, amikor többet tud, és a rabszolgáit hívta, hogy fürdessék meg és öltöztessék föl őt.

A szolga remegni kezdett, amikor meghallotta a kiáltást.

- Uram, a császár azt üzeni, hogy azonnal gyere.

- A császár csak várjon, ha nekem úgy tetszik! - vakkantott rá Csi Csöng, amitől a szolga még jobban megrémült. - Várj rám odakint. - A szolga feltápászkodott, és Csi Csöng azon tűnődött, ne siettesse-e egy rúgással.

Sietve felöltözött, nem fürdött, és beérte annyival, hogy egy bronzcsattal fogják össze páncéllal fedett hátára omló, hosszú haját. Érezte saját verejtékének a szagát, és ettől még rosszabb kedve lett. Vajon a császár miniszterei állnak a dolog mögött?

Amikor elhagyta lakosztályát az előresiető szolga nyomában, minden nyitott ablakon át a hajnal szürkeségét látta. Ez volt a kedvenc napszaka, habár a gyomrát ismét karmolászta az éhség.

A császárt a tanácsteremben találta, ott, ahol az apját megölte. Miközben áthaladt az őrök között, azon tűnődött, tudja-e a fiú, hogy ugyanabban a székben ült az apja?

Ott voltak a miniszterek, mint egy színes madárraj. Zsin Csu, az első miniszter, Hszüan jobbján állt. A fiú eltörpült a trónuson. Az első miniszter idegesnek, ugyanakkor kihívónak tűnt. Ez érdekelte Csi Csongot. Fél térdre ereszkedett.

- Az Ég Fia hívatott, és én eljöttem - tagolta a csöndben. Látta, hogy Hszüan egyfolytában az ő kardját nézi. A fiú nyilván nagyon jól tudja, mi történt az apjával. Ha tényleg így van, akkor a terem kiválasztása nyilatkozatnak

tekinthető. Csi Csöng visszaparancsolta türelmetlenségét addig, amíg megtudja, mit találtak ki a császár madarai friss önbizalmukban.

Meglepetésére maga Hszüan szólalt meg.

- A városom éhezik, régens uram - mondta. A hangja reszketett kissé, de elszántan folytatta: - A lottó miatt a lakosság egyötöde halt meg, beleértve azokat is, akik a falakról vetették le magukat.

Csi majdnem felcsattant, amiért erre a szégyenletes eseményre emlékeztetik, de tudta, hogy több lehet emögött, ha Hszüan ide merte hívatni.

- A halottakat nem temetik el, amikor ilyen sok az éhes száj

- folytatta a császár. - Ehelyett el kell viselnünk azt a szégyent, hogy a sajátjainkat esszük, vagy követjük őket.

- Miért hívattál? - kérdezte hirtelen Csi Csöng, akit fárasztott a fiú szenvelgése. Zsin Csu szája tátva maradt, mert arcátlan pimaszság volt a császárt félbeszakítani. Csi Csöng lustán végigmérte. Nem érdekelte.

A trónon ülő fiú előrehajolt, összeszedte minden bátorságát.

- A mongol kán ismét fehér sátrat veretett föl a síkságon. A kém, akit küldtél, sikerrel járt, és végre kifizethetjük a hadisarcot.

Csi Csöng ökölbe szorította a jobb kezét. Nem erre a győzelemre várt, de a város hamarosan közös sírjukká lett volna. Hatalmas erőfeszítéssel mosolyt kényszerített az arcára.

- Akkor fenséges uram, életben maradsz. Kimegyek a falakra, megnézem ezt a fehér sátrat, azután üzenek a kánnak. Ismét tárgyalni fogunk.

Rosszallást látott a miniszterek arcán, és gyűlölte őket érte. Mindegyik őt hibáztatja a katasztrófáért, amely Jencsingre zúdult. A megadás szégyene és a megkönnyebbülés egyszerre fog végiggyűrűzni a városon. Az udvartól a legutolsó halászig mindenki tudni fogja, hogy a császár kénytelen hadisarcot fizetni. De akkor is élnek, és kimenekülnek az egérfogóból, amelyet Jencsing jelent. Amint kifizették a mongoloknak a véradójukat, az udvar délre utazik, összeszedi az erejét, és szövetségeseket keres a déli várososokban. Talán még a távoli délen uralkodó Szung császár is támogatja őket, hogy szétzúzzák a megszállókat. Más ütközeteket is vívtak a mongol hordákkal, de sohasem hagyták, hogy a császár csapdába kerüljön. így vagy úgy életben maradtak.

Hideg volt a tanácsteremben. Csi Csöng remegett, és felocsúdott, hogy némán áll a császár és miniszterei előtt, akik a válaszát várják. Nem voltak szavai, hogy enyhítsék a fájdalmat, amit okoznia kell. Igyekezett lekicsinyelni

a szörnyűséget. Semmi értelme kivárni, hogy az egész város éhen haljon, hogy a falakat megmászó mongolok csak hullákat találjanak. Idővel a csinek megerősödhetnek. Kissé felderült a Dél puha örömeinek gondolatától. Ott még van élelem és hadsereg.

- Ez a jó döntés, Menny Fia - mondta, és mélyen meghajolt, majd kiment.

Miután távozott, a fal mellől előlépett az egyik rabszolga. A gyermekcsászár rávillantotta a szemét, amelyben rosszindulat és harag váltotta fel a riadtságot,

A rabszolga kissé kihúzta magát, megváltoztatta testtartását. Zsíros kenőcstől fénylő feje tökéletesen kopasz volt. Nem volt szemöldöke és szempillája sem. Úgy nézett a régens után, mintha átlátna a terem hatalmas ajtaján.

- Hagyd élve, amíg kifizetjük a hadisarcot - mondta Hszüan. - Azután a lehető legkínosabb halállal kell halnia. A kudarca és az apám miatt.

A Fekete Tong orgyilkosainak ura tisztelettel meghajolt a kisfiú, a birodalom ura előtt.

- Úgy lesz, Császári Fenség.

HARMINCKETTEDIK FEJEZET

Különös volt látni, hogy Jencsing kapuja végre nyitva áll. Dzsingisz megmerevedett a nyeregben, miközben az első megrakott szekér kigördült a kapun. Az, hogy emberek és nem állatok húzták, egymagában jelezte, milyen állapotban van a város. Nehéz volt megállni, hogy ne vágják a sarkukat a lovak véknyába, és ne indítsanak rohamot, miután annyi hónapon keresztül álmodoztak róla. Azzal biztatta magát, hogy helyes döntést hozott. Kökcsüre pillantott, aki a törzsek legjobb vérvonalából való lovon ült a jobbján.

Kökcsü nem tudott elfojtani egy mosolyt, hogy megvalósult a jóslata. Amikor elmondta Dzsingisznek látomásának részleteit, amikor még a fekete sátor állt a város előtt, Dzsingisz megígérte, hogy ha megkapják a hadisarcot, kiválogathatja, ami megtetszik neki. Nemcsak hatalmat és befolyást nyert a törzsek fölött, de gazdagabb is lesz, mint valaha álmodta. A lelkiismerete nem háborgatta, miközben figyelte a birodalom közeledő kincseit. Hazudott a kánjának, és talán megfosztotta egy véres diadaltól, de Jencsing mégiscsak elesett, és a mongol győzelemnek ő volt a kovácsa. Harmincezer harcos a közeledő szekerek láttán addig éljenzett, amíg be nem rekedt. Tudták, hogy zöld selyembe öltözhetnek, mielőtt véget ér a nap. Mivel a zsákmányért éltek,

még az unokáiknak is mesélni fognak erről a látványról. Egy császárt törtek meg, egy bevehetetlen város okádja ki a gazdagságát a vereség után.

Miután kinyílt a kapu, a tábornokok először vethettek egy pillantást a városba. Utat láttak, amely eltűnt a messzeségben. Dzsingisz a tenyerébe köhögött, a hadisarc csak jött a városból, mint egy kigöngyölődő nyelv. Emberek hemzsegek a menetoszlop körül, az egész leginkább egy hadműveletre emlékeztetett. Sokan csont-bőrré fogytak az éhezéstől. Támolyogtak munka közben, és amikor megpróbáltak pihenni, a csin tisztek addig ütlegelték őket, amíg meg nem mozdultak, vagy meg nem haltak.

Sok száz szekeret vontattak ki a síkságra, szabályos sorokba rendezték őket, aztán a verejtékező csoportok visszatértek a következő szállítmányért. Temüge harcosai az egészet számba vették, de máris kitört a zűrzavar. Dzsingisz nevetve figyelte öccsét, aki vörösödő arccal ügetett ide-oda, és parancsokat ordított, miközben a kincsek utcáit, amelyek a semmiből támadtak a síkságon.

- Mit kezdesz a hadizsákmánnyal? - kérdezte a mellette álló Kacsun.

Dzsingisz fölrezzent. Vállat vont.

- Mennyit tud egy ember magával vinni úgy, hogy ne lassítsa le a harcban?

Kacsun elnevette magát.

- Temüge azt akarja, hogy építsünk saját várost, nem mondta még neked? Tervezete nem kis mértékben a csin városokra hajaz.

Dzsingisz felhorkant, aztán köhögő rohamot kapott, rágörnyedt a nyeregre, majd mikor vége lett, levegőért kapkodott. Kacsun folytatta, mintha nem látta volna gyengeségét.

- Nem áshatjuk el csak úgy az aranyat, bátyám. Valamit mégiscsak kezdenünk kell vele.

Mire Dzsingisz szóhoz jutott, már elfelejtette az éles visszavágást, amire készült.

- Te meg én végigmentünk egy csin város utcáján. Emlékszel a szagra? Amikor én az otthonomra gondolok, tiszta patakok és völgyek jutnak az eszembe, ahol puha fű nő . Mi nem tehetünk úgy, mintha csin nemesek lennénk, falak mögött. Talán nem bizonyítottuk be, hogy a falak csak elgyengítenek? - Nyomatékül a szekerek sokasága felé mutatott, amelyek még mindig jöttek Jencsingből. Ezernél több hagyta el a várost, de még mindig nem fogyott el a sor a kapun belül.

- Akkor majd nem építünk falakat - mondta Kacsun. - A mi falaink a harcosok lesznek, akiket körülöttünk látsz, ők erősebbek minden kőnél és mészhabarcsnál.

Dzsingisz meglepetten nézett rá.

- Látom, Temüge ugyancsak meggyőző tud lenni - jegyezte meg.

Kacsun zavartan elfordította a tekintetét.

- Engem nem érdekelnek a piacterekről és fürdőházakról szóló látomásai. Olyan iskolákról beszél, ahol gyógyítókat képeznek a harcosok sebeinek orvoslására. Olyan időkre számít, amikor nem háborúzunk. Mi sohasem rendelkeztünk efféleekkel, ami nem azt jelenti, hogy ne is rendelkezzünk.

Egy ideig a szekereket nézték. A tumenek összes tartalék lovával sem lesz könnyű akár csak megmozdítani is a hatalmas zsákmányt. Természetes dolog a lehetőségekről álmodozni.

- Alig tudom elképzelni a békét - mondta Dzsingisz. - Sosem ismertem. Csak annyit akarok, hogy hazatérhessek és kigyógyuljak ebből a betegségből. Hogy egész nap tudjak lovagolni, és ismét erős lehessek. Te városokat akarsz építeni a síkságaimra?

Kacsun megrázta a fejét.

- Nem városokat akarok. Lovas nép vagyunk, bátyám. Mindig is azok leszünk. De talán építhetnénk egy fővárost, egyetlen várost a nemzetnek. Annak alapján, amit Temüge mondott, el tudok képzelni hatalmas gyakorlótereket az embereimnek, egy helyet a gyerekeinknek, akik sosem ismerik meg azt a félelmet, amit mi.

- Elpuhulnak - mondta Dzsingisz. - Olyan gyengék és mihasznák lesznek, mint a csinek. Aztán egy napon jön lóháton valaki, keményen, hajlékonyán és veszedelmesen. Akkor hová lesz a népünk?

Kacsun végignézett a több tízezer harcoson, akik a hatalmas táborban járkáltak vagy lovagoltak. Elmosolyodott, megcsóválta a fejét.

- Farkasok vagyunk, bátyám, de még a farkasnak is szüksége van egy helyre, ahol alhat. Nekem nem kellenek Temüge kőutcái, de talán csinálhatunk várost jurtákból, egy olyat, amelyet arrébb vihetünk, valahányszor a jószág lelegeli a füvet.

Dzsingisz ezt több érdeklődéssel hallgatta.

- Ez már jobb. Még meggondolom, Kacsun. Elég idő lesz rá a hazaúton és, ahogy mondtad, aligha rejthetjük el ezt az aranyat.

Ezernyi rabszolga érkezett a szekerekkel, szerencsétlenül ácsorogtak a sorokban. Sok volt köztük a fiatal fiú és lány, akik a császár tulajdonából a hódító kán birtokába kerültek.

- Ők fel tudják építeni nekünk - intett Kacsun. - Amikor te meg én öregek leszünk, szükségünk lesz egy nyugodt helyre, ahol meghalhatunk.

- Mondtam, hogy megfontolom, öcsém. Ki tudja, miféle földeket hódít meg Szübötej, Jelme és Kaszar? Talán velük lovagolunk, és sosem lesz szükségünk arra, hogy olyan helyen aludjunk, ahol nincs ló.

Kacsun elmosolyodott bátyja szavain, tudta, hogy most nem erőltetheti tovább a dolgot.

- Ezt nézd meg! - mondta. - Emlékszel, amikor még csak mi voltunk? - Nem kellett részleteznie, mire gondol. Volt idő mindkettejük életében, amikor a halál alig egy lélegzetvételnyire járt, és ellenség volt minden ember.

- Emlékszem - mondta Dzsingisz. Gyermekkoruk képeivel lélegzetelállító ellentétben állt ez a szekerekkel és nyüzsgő harcosokkal zsúfolt síkság. Ahogy végignézett rajta, látta, hogy a császár első minisztere kocog felé. Magában sóhajtott, hogy újabb kényszeredett eszmecserét kell folytatnia ezzel az emberrel. A császár képviselője jóindulatot színlelt, de riadt pillantásából sütött a törzsek iránti undor. Idegesítették a lovak, és ő is idegesítette a lovakat.

Amikor Dzsingisz ránézett, a csin miniszter mélyen meghajolt előtte, majd kibontott egy tekercset.

- Ez meg mi? - kérdezte Dzsingisz csin nyelven, mielőtt Zsin Csu megszólalhatott volna. Csakahaj tanította, aki leleményes jutalmakkal serkentette teljesítményekre.

A miniszter megriadt, de gyorsan összeszedte magát.

- Az adó listája, kán uram.

- Add oda a testvéremnek, Temügének. Tudni fogja, hogy mihez kezdjen vele.

A miniszter elvörösödött, és nekilátott, hogy szoros csővé csavarja a tekercset. Azt hittem, nagyuram, ellenőrződ, hogy pontosan megfizetjük-e a sarcot - mondta.

Dzsingisz komoran nézett rá.

- Nem hinném, hogy lenne olyan bolond, aki nem teljesítené azt, amit megígért Zsin Csu. Azt akarod mondani, hogy a népedben nincs becsület?

- Nem, nagyuram... - dadogott Zsin Csu.

Dzsingisz legyintett, hogy hallgasson.

- Akkor majd az öcsém átnézi. - Egy pillanatig gondolkodott, nézte a miniszter feje fölött a megrakott szekerek sokaságát.

- Még nem láttam, hogy a gazdád hivatalosan megadta volna magát, Zsin Csu. Hol van?

Zsin Csu még jobban elvörösödött, és törte a fejét, mit válaszoljon. Csi Csöng nem élte túl az éjszakát, a pohos minisztert hajnalban hívatták a lakosztályába. Megborzongott a holttesten húzódó csíkok és egyéb nyomok emlékétől. Nem volt könnyű halála.

- Csi Csöng nem élte túl a nehéz időket, nagyuram - mondta végül.

Dzsingisz értetlenül nézett rá.

- Mi dolgom egy újabb katonával? A császárt akarom látni. Azt hiszi, hogy fogom az aranyát, és ellovagolok anélkül, hogy megnéztem volna magamnak?

Zsin Csu szája mozgott, de nem adott ki hangot.

Dzsingisz közelebb lépett hozzá.

- Menj vissza Jencsingbe, miniszter, és hozd ki ide. Ha nem lesz itt délig, a világ minden kincse sem segít a városotokon.

Zsin Csu rémülten nyelt egyet. Remélte, hogy a mongol kán nem követeli, hogy láthassa a hétéves fiút. Vajon a kis Hszüan túlél egy ilyen utat? Nem biztos. A mongolok kegyetlenek; minden aljasság kitelik tőlük. De nincs választása. Még mélyebben meghajolt.

- Parancsodra, nagyuram.

*

Mikor a nap feljebb hágott az égen; a kincset szállító szekérkaraván megállt; hogy kiengedje a császár hordszékét a síkra. Száz páncélos jött vele a hordszék két oldalán, amelyet rabszolgák cipeltek. Komor csöndben közeledtek; a mongolok is elcsöndesedtek; és a nyomába szegődtek a csoportnak; amely Dzsingisz és várakozó tábornokai felé vette útját. A császárnak nem vertek föl sátrat; Dzsingisz azonban akarata ellenére némi áhítatot érzett; ahogy a sorok felé közeledtek. Az igaz, hogy a fiú nem játszik szerepet a törzsek történetében. Mégis ő a jelképe mindennek; ami ellen szövetkeztek. Megragadta kardjának markolatát; amelyet Arszlán még akkor készített; amikor alig ötven ember kánja volt; a tábor hóban és jégben állt. Akkoriban

meg sem fordult a fejében; hogy egykor magához parancsolhatja a csin császárt.

A gyaloghintó ragyogott a napon; amikor a rabszolgák hihetetlen gyengédséggel lerakták a földre. A rabszolgák kibújtak a rudak alól, és maguk elé bámultak. Dzsingisz megigézve figyelte; ahogy félrehúzzák az apró függönyöket; és kilép a fűre Zsin Csu meg egy kisfiú. Ékkövekkel kivarrt; hosszú zöld kabátot; fekete nadrágot viselt. Magas gallér tartotta egyenesen a fejét. A szeméből hiányzott a félelem; amely ott van azoknak a tekintetében; akik találkoznak a kánnal. Dzsingiszben némi csodálatot ébresztett a gyermek bátorsága.

Amikor előrelépett, érezte a katonák kemény pillantását.

- Küldd hátrébb ezeket az embereket, Zsin Csu - mondta halkan. A miniszter meghajtotta a fejét, és kiadta a parancsot. Dzsingisz mereven állt. A tisztek gyilkosán néztek rá, majd kelletlenül meghátráltak, és arrébb mentek. Nevetséges elképzelés, hogy meg tudják védeni a kisfiút a mongol tábor közepén, de a kán érezte bennük a lángoló hűséget. Nem akarta megriasztani őket, hogy támadjanak. Mihelyt arrébb mentek, nem gondolt többé rájuk, közelebb lépett a császárhoz.

- Légy üdvözölve a táboromban - mondta csin nyelven. A kisfiú szótlanul meredt rá, Dzsingisz látta, hogy a keze remeg.

- Megkaptál mindent, amit akartál - mondta hirtelen Hszüan, magas és éles hangon.

- Be akartam fejezni az ostromot - felelte Dzsingisz. - Ez is egyfajta befejezés.

A fiúcska még magasabbra emelte a fejét. Ragyogó bábuként állt a napsütésben.

- Most meg fogsz támadni minket?

Dzsingisz megrázta a fejét.

- Szavamat adtam, és az én szavam vasból van, emberke. Azt hiszem, ha az apád állna a helyedben, akkor megfontolnám a dolgot. Sokan volnának a népemben, akik megéljeneznének érte. - Elhallgatott, nyelt egyet, hogy ne kaparjon a torka, de nem tudta visszatartani az ugató köhögést. Dühére zihálva kellett folytatnia:

- Farkasokat ölök. Nem nyulakat.

- Nem mindig leszek ilyen fiatal, kán uram - válaszolta a kisfiú. - Lehet, hogy megbánod még, amiért életben hagytál.

Dzsingisz elmosolyodott a koravén dac hallatán. Zsin Csu megborzadt. Dzsingisz kihúzta a kardját, a hegyét a fiú vállára tette, megérintette a gallérját.

- Minden nagy ember a másik ellensége, császár. A tiéid hallani fogják majd, hogy itt álltái, a kardommal a nyakadon, és ezt a pengét Csin minden városa és hadserege együtt sem tudja innen elvenni. Idővel majd megérted, miért nagyobb elégtétel ez nekem, mint a halálod. - Ismét köhögni kezdett. Megtörölte szabad kezével a száját.

- Békét ajánlok neked, fiam. Azt nem mondhatom, hogy nem jövök vissza, vagy hogy a fiaim és tábornokaik nem jönnek el néhány év múlva. Egy, talán két-három évnyi békét vásároltál. Még ez is sokkal több, mint amennyit a te néped valaha is adott az enyémnek. - Sóhajtva a hüvelybe dugta a kardját.

- Még valami, fiam, mielőtt elmennék gyermekkorom országába.

- Mit akarsz még? - kérdezte Hszüan. Most, hogy a kard nem volt többé a nyakának szögezve halottfehérre sápadt, de a szeme hideg maradt.

- Térdelj le császár, és elmegyek - mondta Dzsingisz. Meglepetésére a fiú szeme megtelt dühös könnyekkel.

- Nem teszem meg!

Zsin Csu közelebb lépett, idegesen toporgott a császár mellett.

- Menny Fia, meg kell tenned - suttogta. Dzsingisz nem szólt. A fiú válla megroskadt. Vakon meredt maga elé, miközben letérdelt a kán elé.

- Ne felejtsd el ezt a napot, császár, akkor se, ha felnősz - mondta halkan Dzsingisz. A fiú nem válaszolt, némán követte Zsin Csut, aki visszavezette a hordszékhez, és biztonságba helyezte. Kialakult a menet, elindultak vissza a városba.

Dzsingisz figyelte őket. Kifizették a sarcot, a hadserege varja a parancsot az indulásra. Semmi sem tartotta többé ezen az átkozott síkságon, amely gyengeséget és kudarcot hozott neki attól a pillanattól, hogy a lábát rátette.

- induljunk haza - mondta Kacsunnak. Megszólaltak a kürtök szerte a síkon, a hatalmas embertömeg mozgásba lendült.

*

Az utazás első heteiben rosszabbodott Dzsingisz mellbaja. A bőre forró volt, folyamatosan verejtékezett, gennyes kiütések keletkeztek az ágyékán, a hóna alatt, minden részén, ahol szőr volt. Nehezen lélegzett, minden éjjel fuldokolt, sose tudta kiköhögni a torkából a lepedéket. A honi hegyek hűvös, tiszta szelei után vágyott és noha ez nem volt valami ésszerű, mindennap nyeregbe szállt és a látóhatárt kémlelte.

Egy hónapnyi távolságra jártak Jencsingtől, a sivatagi birodalmat is megpillantották már, amikor a törzsek megálltak egy folyónál, hogy vizet vegyenek az útra. Ekkor érkeztek meg az utolsó felderítők azok közül, akiket Dzsingisz visszaküldött. Ketten nem csatlakoztak tűz körül üldögélő barátaikhoz, hanem egyenesen a szekéren álló káni jurtához mentek.

Kacsun és Arszlán is ott volt Dzsingisszel, mindhárman kiléptek, hogy meghallgassák az utolsó jelentést. A két felderítő merev tagokkal szállt le a lóról. Rájuk kérgesedett a por és piszok. Dzsingisz egy pillantást vetett öccsére, közben nyelt egyet, hogy enyhítsen torka kínjain.

- Kán uram! - kezdte egyikük, aztán megingott. Dzsingisz nem értette, mi hajszolta ezt az embert, hogy a végkimerülésig lovagoljon?

- A császár elhagyta Jencsinget, nagyuram, délnek tart. Több mint ezren kísérik.

- Elfutott? - kérdezte hitetlenül Dzsingisz.

- Dél felé, nagyuram. A város tárva-nyitva áll, otthagyta. Nem maradtam ott, hogy lássam, hányan maradtak meg. A császár számtalan szekeret és rabszolgát és az összes minisztert magával vitte.

Senki sem szólt. Megvárták, amíg Dzsingisz fuldokolva kiköhögi magát.

- Békét adtam neki - mondta végül. - Most mégis szétkürtöli, hogy az én szavam semmi neki.

- Ugyan mit számít az? - kérdezte Kacsun. - Kaszar délen van. Egyetlen város sem merészel menedéket adni neki...

Dzsingisz egy dühös mozdulattal elhallgattatta.

- Nem megyek vissza, Kacsun. De mindenért fizetni kell. Megtörte a békét, amelyet én ajánlottam, amikor délnek futott a hadseregével. Most te fogod megmutatni neki, hogy mivel jár a békeszegés.

- Bátyám? - Kérdőn nézett rá.

- Elég, Kacsun! Elegem volt a játszadozásból. Vidd vissza az embereidet arra a síkságra, és égesd porig Jencsinget! Ez az ár, amit fizetnie kell.

Bátyja dühétől Kacsun csak bólinthatott.
- Ahogy akarod, nagyuram - mondta.

TÖRTÉNELMI UTÓSZÓ

Az embernek vérébe oltotta a természet, hogy aki teheti, zsarnokká lesz. (Daniel Defoe)

Dzsingisz születésének dátumát csak találgathatjuk. A mongol törzsek nomadizálása miatt nem őrizték meg születésének évét és helyét. Ezenfelül a kis törzsek a helyi események szerint számították az évet, ami megnehezíti az időpontok egyeztetését. Akkortól ismerünk megbízható dátumokat, amikor kapcsolatba került a nagyvilággal. A Góbi déli részén elterülő Hszia-hszia Birodalmat Kr. u. 1206-ban támadta meg, és ugyanebben az évben nyilvánította magát minden törzs kánjává. A kínai naptárak szerint ez a Tűz és a Tigris évében történt, a Tajhe kor végén. Éppúgy lehetett huszonegy, mint harmincnyolc éves, amikor egyesítette a törzseket. Nem tértem ki azokra az évekre, amelyeknek háborúi és szövetségei lassan közelebb hozták egymáshoz az uralma alá került nagy törzseket. Bármilyen érdekes is az egyesítés, történetét mindig tágabb szemszögből néztem. (Mindenkinek, aki alaposabban meg akarja ismerni ezt a korszakot, ajánlom a Mongolok titkos történetét, amelyet Ligeti Lajos fordított magyarra.)

*

A najmán szövetség volt az utolsó nagyobb koalíció, amely ellenállt az új nemzetbe való beolvadásnak. A najmanok kánja fölment a Nakhu-hegyre, egyre följebb kapaszkodott, ahogy Dzsingisz hada közeledett. Dzsingisz felajánlotta, hogy a najman előkelőket életben hagyja, de azok visszautasították a kegyelmet, ezért legyilkoltatta őket. A közharcosok és családjaik az ő erőit növelték.

*

Kökcsü, más néven Teb-Tenggeri, hatalmas sámán volt. Kevéssé ismert, miképpen lett befolyásos ember. Höelün és Börte több alkalommal panaszkodtak rá. A kán környezetét aggasztotta, hogy ez az ember nagy hatással van Dzsingiszre. Maga Dzsingisz az egyetlen Égi Atyában hitt, és ezt a hitét támogatta a sámánizmus szellemvilága. Kökcsü rejtély. A törzsek törvénye szerint tilos volt a királyi ház vagy a sámánok vérét ontani. Az ő történetét még nem fejeztem be.

*

Mikor a törzsek összegyűltek Dzsingisz hívására, az ujgurok kánja hűségnyilatkozatot írt, amely csaknem szó szerint szerepel a könyvben. Mindazonáltal Kaszar megveréséhez és Temüge térdre kényszerítéséhez több köze van a konkhotan kánnak, mint a woyelának.

*

Dzsingisz elárasztotta Hsziahszia síkságát, de az emelkedő víz miatt meghátrálásra kényszerült. Ez akár rosszul is végződhetett volna, de a termés elpusztítása miatt a király a tárgyalóasztalhoz kényszerült, és végül Dzsingisz győzött, Hsziahszia vazallus állama lett a mongol népnek. Nem Dzsingisz volt az első, akinek eszébe jutott a hadisarc fizetése. A mongol törzsek között szokás volt, noha ilyen méretekben még sosem került rá sor. Érdekes elgondolkodni azon, hogy Dzsingisz mit kezdett a vagyonnal, amelyet Hsziahsziától és később a császár fővárosától szerzett. Annyi személyes tulajdona volt, amit a lova el tudott vinni a hátán. A hadisarc arra szolgált, hogy tiszteletet ébresszen a törzsekben, és jelezze a hatalmát, de máskülönben vajmi kevés gyakorlati haszonnal járt.

Talán másképpen végződik a Hsziahszia elleni háború, ha a Csin-dinasztiából való Vei herceg másképpen válaszol a segítségkérésre. Üzenete (fordításban) a következő volt: „Úgy hasznos, ha ellenségeink egymásra támadnak. Miféle veszély lehetne ez nekünk?”

*

Dzsingisz nem szándékosan kerülte meg a kínai Nagy Falat. Amikor Jencsing felé indult a hsziahsziai államon át, szépen kikerülte az akadályt. Mindazonáltal fontos megjegyezni, hogy ez a fal csak a Jencsing - később Peking, ma Pejcsing - környéki hegyekben képezett összefüggő akadályt. Másutt leomlott, vagy alig volt több földhányásnál, ahol időnként őrjáratok vonultak végig. A későbbi századokban egyesítették a szakaszokat összefüggő fallá az esetleges támadók ellen.

*

Érdemes megjegyezni, hogy a nyugati nyelvekben a kínai nevek ejtése mindig csak megközelítő lehet. Ezért van az, hogy Hsziahsziát néha Tsi-Tsiának vagy Hsi Hsiának írják, a Csin szót pedig Jinnek vagy éppen Kinnek. Hszungot némely szövegek Sung vagy Song néven említik. Dzsingisz nevét huszonegyféle betűzésben olvastam, az egzotikus Gentchiscantól a Tchen-Kisen át a sokkal prózaibb Jingis, Chinggis, Jengiz, és Gengis változatokig. A mongol „Ordu" vagy „Ordo" szó, a tábort, vagy a tábornok főhadiszállását jelenti. Ebből ered a „horda" szó. Némely szótárak a „sámánt" is mongol eredetűnek tartják, és a nepáli gurkhák népnevét esetenként a „gurkán" szóból eredeztetik, ami a kánok kánját, nagykánt jelent.

*

Dzsingisznek négy törvényes fia volt. Mint minden mongol névnél, itt is különböző ejtések léteznek, éppen úgy, ahogy Shakespeare nevét olykor Shakspernek írják, illetve Boadiceát Boudiccának. Dzsocsi néha Juji, Csagatáj Jagatai, Ögödej pedig Ogdaj néven szerepel. Utolsó fia, Toluj nevét pedig helyenként Tulénak írják.

Dzsingisz a hsziahsziai hercegnő mellett sok más legyőzött ellenségének a lányát is feleségül vette. Egy későbbi rendeletével valamennyi gyermekét törvényesítette, noha úgy tűnik, az a szabály nem változott, hogy csak első feleségétől származó fiai örököltek tőle.

*

A fallal körülvett városok mindig gondot jelentettek Dzsingisznek. Amikor Jencsinget megtámadta, a várost megerősített falak védték, amelyekben magtárak és fegyvertárak voltak. Az alapoknál öt méter széles falak tövében vizes árok futott körbe. A városnak tizenhárom masszív kapuja volt, és átszelte a világ leghosszabb csatornája, amely több mint ezer mérföldön át húzódott délkeleti irányba, Hangcsou felé. A világ legtöbb fővárosát nagy folyók partjára építették. Pekinget három nagy tó - az északi Pejhej, a középső Csonghaj (vagy Szunghaj) és a déli Nanhaj köré emelték. Meglehet, ez a legrégibb folyamatosan lakott emberi település, amit az is bizonyít, hogy félmillió éves lakói is hagytak maguk után nyomokat - őket pekingi ember (Homo Pekinensis) néven ismerik.

Amikor Dzsingisz a Juhung-hágónál támadásba lendült, Jencsing éppen egyik virágkorát élte, ennek eredményeképpen a falai ötmérföldnyi átmérőjű területet öleltek körül, és negyedmillió házában körülbelül egymilliónyian laktak. Hozzájuk lehet számolni még vagy félmilliót, akik nem szerepeltek a hivatalos nyilvántartásokban. Akkortájt még nem épült meg a falakon belül a híres Tiltott Város, és a császár Nyári Palotája (amelyet aztán a brit és francia katonák romboltak le 1860-ban). Ma a város lakóinak száma megközelíti a tizenötmilliót, és autóval lehet áthaladni a hágón, amely valaha a történelem egyik legvéresebb csatájának volt a színhelye. Ennek az időpontja is ismert: Kr. u. 1211. Dzsingisz akkor már öt éve vezette népét. Élete virágjában volt, együtt harcolt embereivel. Valószínűtlen, hogy sokkal idősebb lett volna negyvennél, de lehet, hogy még csak harmincas volt, ahogy már utaltam rá.

A csatát a Juhung-hágónál Dzsingisz egyik legnagyobb győzelmének tekintik. Az ellenség hatalmas számbeli fölényben volt, így nem tudott manőverezni, elküldte hát embereit, hogy a csinek által járhatatlannak tartott hegyeket megmászva támadják oldalba az ellenséges hadsereget. A csin lovasságot a mongol lovasok visszaverték a saját soraik közé. Még tíz évvel később is harminc mérföld hosszan csontok borították a környéket. Itt is gond van az ejtéssel, a hágót a korai munkák Juhung, azaz lefordítva Borzpofa néven emlegetik.

Miután a csatát elvesztette, Csi Csöng tábornok csakugyan visszatért, és megölte az ifjú császárt, kijelölt egy új uralkodót, és régensként a kezébe vette a hatalmat.

Jencsinget bevehetetlennek építették, csaknem ezer őrtorony emelkedett falain. Mindegyiket hatalmas íjak védték, amelyek óriási nyílvesszőket lőttek ki egy kilométerre. Ezenkívül voltak hajítógépeik, amelyek százméternyire lőtték ki hatalmas kőgolyóikat. Ismerték a puskaport, éppen akkortájt kezdték használni a háborúban, noha egyelőre csak védekezésre. A katapultokból ki lehetett lőni olyan korsókat, amelyeket lepárolt olajjal, azaz petróleummal töltöttek meg. Ilyen városerődöt megtámadni azt jelentette volna, hogy a mongol csapatok nyakukat szegik, így hát azt választották, hogy mindent elpusztítottak a város körül, és kiéheztetéssel kényszerít ették Jencsinget a megadásra.

Négy évig tartott az ostrom, mire a város kapui kinyíltak, és 1215-ben megadták magukat. Addigra Jencsing lakói a saját halottaikat ették. Dzsingisz elfogadta a megadást, iszonyatos hadisarc ellenében, aztán hazatért ifjúságának pusztaságába, ahogy egész életében tette. Az ostrom befejeztével a császár délre menekült. Noha ő maga nem tért vissza, Dzsingisz egy újabb sereget küldött, hogy álljon bosszút a városon. Jencsing egyes részei egy teljes hónapig égtek.

*

Bármennyire gyűlölte őket, Dzsingisz nem érte meg a csinek bukását és behódolását. Ez fiai és unokája, Kubiláj idején történt meg. Sikerei csúcsán elhagyta Kínát, és nyugat felé fordult. Az igaz, hogy a moszlim uralkodók nem voltak hajlandók elfogadni az uralmát, de Dzsingisz túlságosan előrelátó volt ahhoz, hogy gondolkodás nélkül cselekedjen. Különös tény, amit a krónikások gyakran elhallgatnak, hogy akkor hagyta el Kínát, amikor az már készen állt a megadásra. Lehet, hogy egyszerűen megzavarta a gyűlölet, amelyet a vele dacoló hvárezmi sah, Muhammad Alá-ud-Dín ellen érzett. Dzsingisz nem tartozott azok közé, akik bármiféle kihívást válasz nélkül hagynak. Valósággal örömét lelte a kihívásokban.

*

Ahogy megértette a nemzet és a törvények értelmét, fokozatosan összeállította saját törvénykönyvét, a Jászát.

*

„Ha a nagyok, a katonai vezetők és az uralkodók leszármazottai, akik a jövőben születnek, nem ragaszkodnak feltétlenül a Jászához, akkor az állam hatalma megroppan és eljön a vég. Nem számít, mennyire keresik Dzsingisz kánt, nem fogják megtalálni őt.” - Dzsingisz kán.

*

Ezek annak a látnoknak a szavai, aki meg tudta álmodni a szétszórt törzsekből a nemzetet, és tudta, mit jelent uralkodni ezen az irdatlan területen.

*

A fehér, vörös és fekete sátrakat pontosan úgy használta Dzsingisz, ahogy leírtam. Ez egyfajta propaganda volt, hogy a városok félelmükben gyorsan megadják magukat. Mivel a nyájak legeltetése mindig létfontosságú volt, lehetőleg igyekeztek elkerülni a hosszabb ostromot. Ez ugyanis nem illett Dzsingisz hadviselési stílusához, de vérmérsékletéhez sem, mert számára a sebesség és a mozgékonyság volt a fontos. Ellenséget behajszolni városokba, hogy felélje erőforrásait, a szó közönséges értelmében kegyetlenség. Dzsingisz tulajdonképpen a végletekig gyakorlatias volt, de van a mongol hadviselésnek egy olyan vonása, amit érdemes külön is megemlíteni: a bosszú. Azt a mondatot, hogy „Sok jó emberünket elveszítettünk”, gyakran használták indoklásul, amikor egy visszavonulás után általános támadást indítottak.

- Készségesen kipróbált új technikákat és fegyvereket, például a hosszú lándzsát. Az íj mindig a lovasság fegyvere volt, de a hosszú lándzsát pontosan úgy használták, mint a korabeli lovagok, mivel a nehézfegyverzetű rohamokkal rendkívüli sikereket értek el mind a gyalogosok, mind a lovasok ellen.

*

A mongolok gyakori győzelmeinek másik kulcsa az álnokság. Dzsingisz és harcosai mondhatni szégyenletesnek tartották szemtől szembe küzdeni. Sokkal több becsülete volt a ravaszsággal kivívott győzelemnek. Mindig keresték a módját, hogy miként csaphatnák be az ellenséget, legyen az színlelt visszavonulás, rejtett tartalékok, vagy akár szalmabábok a vezetéklovakon, amelyek tartalék erők illúzióját keltették ott, ahol semmi nem volt. Talán érdekelhet egyeseket, hogy Baden- Powell így védte Mafekinget hétszáz évvel később: hamis aknamezőket raktak le, emberei láthatatlan szögesdrótokat húztak, és mindenféle más trükköt és fortélyt is bevetettek. Vannak dolgok, amik nem változnak.

Érdekes eset, amikor Jelme kiszívta Dzsingisz nyakát. Nem említik, hogy mérgezés érte volna a kánt, de mi mással lehetne magyarázni? Egy nyaki sebből nem szükséges kiszívni az alvadó vért, mert nem segíti a gyógyulást, és akár át is szakíthat egy artériát, amely meggyengült a vágástól. A történelmi esemény korábban zajlott le, mint ahogy itt szerepel, de olyan elképesztő, hogy nem hagyhattam ki. Az a fajta incidens, amelyet hajlamosak átírni a krónikások, ha netán becstelenségnek tartanak egy félresikerült gyilkossági kísérletet.

Nem használtam fel azt a megtörtént eseményt, amikor egy száműzött és éhező törzsi ember elkapta Dzsingisz legifjabb fiát, Tolujt, és kést szegezett neki. Nem tudhatjuk, mi volt a szándéka, olyan gyorsan ölte meg Jelme és pár társa. Az ilyen események segítenek megérteni, hogy amikor a mongolok később kapcsolatba kerültek az asszasszinokkal, miért nem pihentek meg addig, amíg el nem pusztították őket.

Dzsingisz korántsem volt legyőzhetetlen, sokszor megsebesült a csatákban. Mégis mindig mellette állt a szerencse, és életben maradt - talán hogy erősítse embereinek hitét, amely szerint kánjuk áldott vezér, és az a sorsa, hogy hódítson.

*

Egy megjegyzés a bejárt távolságokról: a mongol hadsereg egyik legnagyobb előnye az volt, hogy szinte akárhol képesek voltak meglepetésszerű rohamot indítani. Szavahihető feljegyzések szerint kilenc nap alatt hatszáz mérföldet tettek meg, ami napi hetven mérföldet jelent, de tudtak naponta 140 mérföldet

lovagolni úgy, hogy a lovas képes lett volna folytatni is. A leghosszabb utakon váltották a lovakat, de Marco Polo ír olyan mongol hírvivőkről, akik 250 mérföldet tettek meg napkelte és sötétedés között. Télen a hihetetlenül szívós lovakat kicsapták a pusztába. A hóból kaparták ki a legelnivalót, és havat ettek, hogy ne szomjazzanak. Amikor Giovanni de Piano Carpini keresztülvágott a síkságon, a mongolok azt tanácsolták neki, hogy a lovait cserélje le a mongol pónikra, különben éhen halnak. A mongol lovakkal kapcsolatban nem voltak ilyen aggodalmaik. A nyugati lovakat úgy nemesítették, hogy minél erősebbek vagy gyorsabbak legyenek. A kitartás sosem volt szempont.

*

A hulló szirmok esete igaz. Több mint hatvanezer fiatal lány vetette le magát Jencsing falairól, hogy ne kerüljenek a hódítók kezébe.

VÉGE